PL
195
S48

Seydī, 'Alī
Sec'i ve kāfīye lugatī

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

588

Seydi, 'Ali, 1870-1933

عرض شکران

مقتضیدر هر نفسده حقه عرض محمدت ؛
منجلیدر سوبسو زیرا که الطاف خدا .
جمله‌دن عثمانیان اولمش قرین مسعدت
چونکه ویرمش بزلره برحامیٔ عدل انتما .
اویله برحامی‌که نعمتدر آنك محمیتی
سرتسر طوتدی جهانی نور رحم وشفقتی.

یعنی اوشاه جهان، عبد الحمید خان کبیر
حضرت حقك بزه برلطف عال العالیدر؛
تابش عرفان واحسانیله ملت مستنیر،
جمله‌یه بخش سعادت نخبهٔ آمالیدر .
اعتلای مملکت امرنده الحق دائما
راحت وآرام قیمتدارینی ایلر فدا .

PL
195
S48

LIBRARY
AUG 1 5 1967
UNIVERSITY OF TORONTO

نسبةً سیالهٔ عرفان وادراکاتنه ،
سرعت برقیه‌یه احرادر اسناد سکون.
طائر فکرت یتشمز اوج توصیفاتنه،
امر تمدیحنده کلك استطاعت سرنکون.
منبر عرش معلادن اوشاهك هرزمان
خطبهٔ اوصافنی دیکلر بتون لاهوتیان .

هم آنك تعداد علویاتنه حاجتمی وار ؟
همت شاهانه‌یهٔ هرکوشه برهان جلی؛
هرطرف مشبوع راحت ، هرجهت پرتونثار ،
قطعه‌نك هرقبضهٔ خاکنده عمران منجلی.
تخت عالیسنده اولسون مستدیم وکامران
سایه‌سنده فیضیاب اولسون بتون عثمانیان.

بزكه محضا لطف واعطاف كرم پیراسنی
مستمراً اون سكز ییلدن بری كورمكده یز ؛
ایلیوب تحدیث آنك انعام لاتحصاسنی
هر دقیقه عمرینه آنك دعا ایتمكده یز.
شو اثر اولدی وسیله بو دعایه بر دها
شهریارا شوكتكله، دولتكله بیك یشا .

مقدمه

— سجع وَقافیه لغاتنك لزوم واهمیتی —

ادبیات مفهومنه داخل اولان بر سوزی تبلیغه ایکی واسطه واردر: نظم، نثر. رنکین، نازك برفکر ادبی او ایکی کسوه‌دن هر هانکی بریله تجلی ایدرسه ایتسون حسندارد، شعردر.

شعر؛ هم نغمهٔ روح و زبان احتراصات، همده مربئ روح و حسیات اولدیغی ایچوندرکه روحه، حسیاته عائد محصولات فکریه‌یه جلوه‌کاه اولمشدر. هر قومك مزیات روحیه وَ حسیه‌سی شعر، موسیقی، رسم کبی صنایع نفیسه‌ده‌کی مآثر کزیده‌سیله تدقیق وَ مقایسه اولنیور. چونکه. روحه، ایکی جناح زرین

ایله اعلای علیینه دوغرو برجوّ مقدسده پرواز اولمق اقتدارینی وَ حسیاته، مستمد اولدیغی علویت و رقتی بخش ایدن خیالات وَ تصورات فکریه صنایع نفیسه‌نك اواوچ قسمندن هر برنده آیری آیری بدیعه نما اولور . اقوام متمدنه‌ده ادبیاته ویریلان اهمیتك فوق العاده‌لکی ایشته بوندن منبعثدر .

ادبیاتدن معدود اولان قیمتدار سوزلر، واقعا نثر کسوه‌سنده متجلی اولدقلری حالده دخی، شعر اولمق مزیتندن تجرد ایده‌مامکله برابر اکثریا انلره نظم لباس نظر پیراسنی اکسا ایتمکلکمز روحه دها زیاده نافذ اولدقلری ایچوندر. زیرا: منظوم سوزلر، وزن و قافیه کبی ایکی قید اساسی ایله مقیددر .
وزن و قافیه ایسه سوزه ـ اعصابی خفیف خفیف اهتزازه کتیره‌جك، سامعه‌یی لطیف لطیف

اوقشایه‌جق صورتده — بر آهنك علوی وَ حزین اعطا ایدر.

بیوك بر شاعرك اك كوزل، اك دلارا بر منظومه‌سنی — شعر ایله موسیقی بینده‌كی مناسبت وملایمته بناءً — ینه بیوك بر موسیقی شناس بسته‌لیورده شعرده‌كی اینجه‌لكی، آهنكی بحق افاده وَ احساسه موفق اوله‌میور.

نثر ایله تصویر اولنمش كوزل بر لوحهٔ ادبیه ردای حسن افزای نظمه بورونديكی وقت دها زیاده صفابخش دل وجدان اولیورده برنظمك نثره تحویلنده اوخاصهٔ ممتازه‌دن اثر قالمیور.. دیمك كه: ادبیاتجه شرائط وَقواعد لازمه‌یی حاوی برسوزك مآل و مفهومنی وزن وقافیه دها رنكین، دها مؤثر وَ شعشعه‌دار ایدییور.

او حالده شعر، وزن وقافیه ایله مقید اولنجه

بر اساده قافیه‌یه عائد برلغت کتابنك لزوم واهمیتی کندیلکندن تعین ایدر .

السنهٔ غربیه‌نك همان کافه‌سنده متعدد قافیه لغتلری بولندیغی حالده لسان عثمانی — که : عربی، فارسی کبی ایکی لسان واسع وَ شیرین ایله اختلاط وامتزاج وَ هرایکیسنك پك چوق محاسن ومزایاسنی احتوا ایتمش غایت نازك وَخوش ادا برلسان لطافت رساندر — هر لساندن زیاده شعر وادبیاته مساعد وَ باخصوص — طبیعی وَ مقبول اولمق شرطیله سجع کبی بر واسطهٔ زینت و احتشامه‌ده مالك بولندیغی حالده ترکجه‌ده اویولده آثارك فقدانی بزی — عجزمزله برابر - شو لغت کتابنی جمع و ترتیبه سوق واجبار ایلمش وَ بوده محضا عصر معالی حصر همایونلری ریاض جنان معارف اطلاقنه سزاوار اولان ولی نعمت

بی منتهز پادشاهمز افندمزك پرتو فیض ترقی پرورانه‌لرینك بر انعكاس جلیسی بولنمشدر .

﴿ كتابك طرز ترتيب وَتحريسى ايله ﴾
﴿ اشاراتى حقنده بعض افادات ﴾

١ — اشبو سجع وَقافيه لغاتى منتسبين ادب بيننده قوللانيلان وتركجه لغت كتابلرنده موجود بولنان عربى و فارسى كلماتى جامعدر . يالكز تسجيع وَتقفيه يه الويرشلى اولميان بعض لغات غير مأنوسه ايله السنهٔ اجنبيه دن مأخوذ كلمه لر طى وترك ايدلمشدر.

٢ — اساساً بعض رنكين افكار وحسيات ادبيه وَ شاعرانه يه مدار زينت اولان قافيه وَسجعلرى سهولتله بولمغه خدمت ايدن شو اثر ، سجع و قافيه نقطهٔ نظريله ترتيب ايدلمش اولمغله برابر آتيده سرد ايديلان ايضاحاتدن دخى اكلاشيله جغى اوزره ارباب قلمه ديكر لغت كتابلرندن استغنا حاصل ايتديره جك صورتده فوائد ومحاسنى دخى جامع بولنمشدر .

٣ — كلماتك معانئ حقيقيه وَ مجازيه سنى بحق تفهيم وافاده وَساحهٔ سجع وقافيه ده طوتمش اولدقلرى موقع اعتبارى ارائه ايلمك ايچون بعضاً منتخب بر بيت ويا برجملهٔ مقبولهٔ مسجعه ايراد ايدلمشدر .

٤ — طرز ترتيب وَتحرى يه كلنجه: لسان عثمانيده متداول بالجمله كلماتدن مثلا (الف) ايله نهايت بولانلر (الف) فصلنده

و ب ، ت ، ث . . . . الى آخره حروف ايله نهايتلنن كلمه‌لردخی كندی مراتب معروفهٔ هجائيه‌لرنده ذكر ايدلمش وَامر تحری‌يی تسهيل ايچون ايلك حرفلرك ترتيب الفبائيسنه وَ صوك حرفلرك حركات وسكنات اصليه‌سنه يعنی مد ، فتحه ، كسره ، ضمه صره‌سيله ترتيبنه رعايت اولنمشدر .

بناءً عليه اشبو كتابدن — سجع و قافيه‌يه عائد اولسون اولمسون — بر كلمه تحريسی ايجاب ايتديكی تقديرده او كلمه‌نك نهايتنده‌كی حرف نظر دقته النمق وَ مثلا (فنا) كلمه‌سی ارانلمق مطلوب اولسه اشبو كلمه (الف) ايله نهايتلنديكی ايچون بونك لغتمزده الف فصلنده و ابتداسی (ف) ايله باشلايان كلمه‌لر صره‌سنده تحری ايدلمك ايجاب ايدر .

٥ — اتخاذ ايتديكمز اصول اقتضاسنجه كلمات مركبه ايچون آيريجه برر خانه آچلميوب — بونلردن مستقل ومفرد معناسی اولانلر بالاستثنا — ديكرلری مركب اولدقلری جزئك برنجی وَ يا ايكنجيسنه علاوةً بيان اولنمش وَبالفرض (آب طرب) كلمهٔ مركبه‌سی (آب) كلمه‌سنده ذكر وايضاح ايدلمشدر .

٦ — اشارات — (ع) حرفی بر كلمه وَ تركيبك عربی وَ (ف) حرفيده فارسی اولديغنه اشارتدر .

كلمات مترادفه بيننه (،) معانیٔ حقيقيه ايله معانیٔ مجازيه آره‌سنه (§) كلمهٔ مُفَسَّرَه ايله الفاظ مُفَسِّرَه ميانه‌نده (=)

اشاراتی وضع اولنمش وَ بر کلمه‌نك مشتقات وَ مرکباتی او کلمه‌یی تعقیباً یعنی معناسنك ایضاح اولندیغی محلده وَ بینلری بر نقطه ایله بالتفریق ایراد ایدیله‌رك برچوغنك سرد معانیسندن صرف نظر قلنمشدر .

٧ — اَوبْ، صَوتْ، بَحثْ ، اَوجْ ، بِئرْ کبی یك هجالی کلمات ترتیب هجائی اعتباریله منسوب اولدقلری حرفلرك — بالمجبوریه — نهایتنه درج ایدلمشلردر .

٨ — « سجع و قافیه‌نك لطفی سامعه‌یه عائد» اولمسنه نظراً ابداً ، اخیراً، بدایةً ، مفتخراً . . . . کبی تنوینلی کلمه‌لر نون مفتوحه‌دن صوکره آیروجه یازلمشلردر .

سجع وقافیه لغاتی

«ء» «أ»

آ — اسملره ویا اسم حکمنده بولنان کلماته داخل اولدیغی زمان ادات ندا اولور :

« اونهال باغ عشوه سکاده ایدر تمایل
آ کوکل نه آه ایدرسین بوکاروزکار دیرلر»

§ اوغل وافندم کلمه‌لرینه اکثریا (آ)یه بدل (آی) داخل اولور:

«کون یوزك کورمیه‌لی کوندوزمز شام اولدی
آی افندم دها چیقمازمیسین اقشام اولدی»

(آ) ترکیباته داخل اولدیغی زمان ادات تأکید اولور :

«نه قیرارسك ایکیده برده بنم خاطرمی
کوکلم ای طفل زیانکاراویونجاق دکل آ»

نهایتلرنده حروف مد ویا املادن بری بولنان ویا هاء رسمیه اولان کلماته (آ)یه بدل (یا) لاحق اولور.

آباء [ع] (اب)ك جمعی . پدرلر ، جدلر . § اعتبار قدمایه کوره سبعهٔ سیاره‌دن کنایه‌در .

اِباء [ع] چکنمك ، احتراز ایتمك .

« جوار قبرمه کلکدن ایلسه‌کده ابا
کذرکاهکه ایثار ایدر نسیم صبا
آلیرده قلبمی یردن غبار حالنده »

اِبتِداء [ع] باشلامق . ابتدائی ، ابتدائیات .

اِبتِلاء [ع] بر شیئه دوشکون اولمق : « عشرته ابتلا ، باعث ثروت عظمادر » § انسانه عارض اولان مشکل حال § درد ، محنت ، امتحان الهی .

اِبتِناء [ع] بر شیئه مبنی ویا بر شیدن طولانی اولیش .

اَبَداً [ع] هیچ بروقت ، قطعا .

اِبداء [ع] نمونه‌سز برشی وجوده کتیرمك ، کتیرلك .

§ نظیرسز برشعر سویلمك .

اِبْراءْ [ع] بری قیلمق، قیلنمق .

اِبْقاءْ [ع] بقی ، دائم قیلمق . § دوام .

«ویروب ترتیب اجزای مخالف کونهٔ کونه
دورنکه ناردن دیکمش اکاشیرازهٔ ابقا»

اِبْکاءْ [ع] آغلاتمق، آغلادلمق .

« ای شاعر مشهور بو کتابك
باری براق ایتسون بنی ابکا »

اَبْناءْ (ابن) لك جمعی .

آتَشْپا [ف] آتیك ، ایاغنه‌چاپیك.

اَتْقِیاءْ [ع] (تقی) نك جمعی .

« رونق فزای دودهٔ آل محمدی
پرتو نمای محفل والای اتقیا »

اِتِّکاءْ [ع] طایانمق .

« بالین نازه خواجهٔ شهر ایلر اتکا»

اَثْناءْ [ع] زمان آره‌سی، هنکام.

اِثْناءْ [ع] مدح و ثنا ایتمك ، ستایش ایتمك .

اِجْتِراءْ [ع] جرائتلنمك .

اِجْتِناءْ [ع]دوشیرمك، دوشیرلمك § الده ایتمك .

اِجْراءْ [ع] آقتمق§فعله کتیرمك.

«کوش ایت شوترانهٔ حزینی »
استاد نه صنعت ایتمش اجرا »

اَجْزاءْ [ع] (جزء)لك جمعی . § ترکیبه داخل اولان‌شیلر.

اِجْلاءْ [ع] سورمك ، اوزاقلا. شدیرمق .

اَحِبّاءْ [ع] (حبیب) لك جمعی . دوستلر :

« نصل‌شافیسه بیماره مداوات اطبا
اولورنافع اوصورتله عیادات‌احبا »

اِحْتِواءْ [ع] حاوی ، شامل .

اَحْرٰی [ع]دهالایق،پك‌مناسب:

« اوشاعربلاغت‌پیرا هروجهله تقدیر
وستایشه احرادر »

اِحْصا [ع] صایمه ، تعداد .

اَحْلٰی [ع] پك طاتلی .

اِحْلاءْ [ع] طاتلیلاندرمق ، طاتلیلاندیرلمق .

اَحْیا (حی) لك جمعی .

اِحیا [ع] دیرلتمك ، دیرلدلمك :
« زهی واجب كه ایتمش ممكنك ایجادینی ایجاب
كان رحمتندن ایلمش معدوم ایكن احیاء »

اَحیاناً [ع] وقت وقت ، بعضاً .

اِختِفاء [ع] صاقلانمق .

اُخری [ع] (آخر) ك مؤنثی . بشقه ، دیكر .

اَحشاء [ع] (حشاء) ك جمعی . قلب ، جكر كبی اعضای داخلیه . مفردی غیر مستعملدر .

اَخفی [ع] پك كیزلی .

اِخفاء [ع] صاقلامق ، صاقلانلمق .

اَخِلّاء [ع] (خلیل) ك جمعی . دوستلر .

اِخلاء [ع] خالی قیلمق ، بوش براقمق .

اَداء [ع] اودهمك ، § طور ، طرز .

اُدَباء [ع] (ادیب) ك جمعی . ادبیاتله مشغول ذوات :
« كرچه وار در شو اثرده برایكی سهو و خطا
بوكا اغماض عیون ایتسه كركدر ادبا »

اِدِّعاء [ع] حقلی ، حقسز بر حكمده ایاق دیرهمك :
« معطئ تأیید ایچون زنهار ایتمه ادعا
ایله استدعاده دائم سن تمنیله دعا »

اَدَمپیرا [ف] مرشد كامل .

اَدنی [ع] پك آشاغی .

اَذكی [ع] پك ذكی .

اَذكیاء [ع] (ذكی) نك جمعی :
« عشرتله محو اولوب كیدییور بونجه اذكیا
البته منطفی در او ظلمتده هر ضیا »

اَذی [ع] ایجتمك .

آراء [ع] (رأی) ك جمعی .

آرا [ف] تزیین ایتمك معناسنه اولان (اراستن) مصدرندن مشتقدر . دائما وصف تركیبی صورتنده قوللانیلیر : عالم آرا ، بلاغت آرا ، مسند آرا .
« بر شاعرهٔ بلاغت ارا
اشعاری نقیصه دن معرا »

اِرتِقاء [ع] یوكسلمك .

اِرخاء [ع] كوشه تمك ، كوشه دلمك : ارخای عنان .

إِرْساءْ [ع] ثابت ، پايدار قيلمق § لنكر ، دمير آتمق .

إِرْضاءْ [ع] راضى ايتمك ، ايدلمك .

إِرْماءْ [ع] رمى ايتمك . ايدلمك ، آتمق ، آتلمق .

إِرْواءْ [ع] قاندرمق ، سيراب ايتمك § صولامق : اروا واسقا .

« ايدوب دولاب استغنانى كردن جوى جود اوزره
رياض احتياج ممكناتى ايلمش اروا »

أَريكه پيرا [ف] تختى تزيين ايدن ، پادشاه عاليجاه .

أَزْكى [ع] پك صالح .

أَزْكِياءْ [ع] (زكى) نك جمعى : پك صالح اولانلر .

آزْما [ف] عالم ، معلوماتلى : كارازما .

أَژْدَها [ف] و :

أَژْدَرْها [ف] بيوك ييلان .

آسا [ف] ادات تشبيه اولوب كلمات عربيه وفارسيه نك آخرلرينه كلير : بهشت آسا .

« شوكلستان آه . . جنت آسا
هبوب ايدر آنده باد سودا »

إِسْتِبْراءْ [ع] ادراردن صكره تميزلمه .

إِسْتِبْقاءْ [ع] بقاسنى طلب ايتمك .

إِسْتِثْناءْ [ع] آييرمق ، آيرلمق § قاعده دن ، صره دن خارج طوتمق .

إِسْتِدْعاءْ [ع] متواضعانه طلب § عرضحال ايله ايسته يش . استدعانامه .

إِسْتِحْياءْ [ع] اوتانمق :

« ابن عباس دير : اوخاص خدا
كولكه ايلر ايدى استحيا » .

إِسْتِخْفاءْ [ع] صاقلانمق .

إِسْتِرْجاءْ [ع] رجا ايتمك .

إِسْتِرْخاءْ [ع] كوشه تمك : استرخاى عضلات .

إِسْتِسْقاءْ [ع] قرنده ويا بدنك برطرفنده صو بريكمك .

إِسْتِشْفاءْ [ع] طلب شفا .

« بكا ايتمش ايدى برنسخهٔ غرا اسرا
ايلدم متن ودماغمدن انك استشفا »

إِسْتِصْفاءْ [ع] بر شيئك خالصنى المق ، سچمك .

اِسْتِعْفاءْ [ع] بر خدمت ويا مأموريتدن معفو اولمغى ايستمك .

اِسْتِعْلاءْ [ع] يوكسلمك .

اِسْتِغْناءْ [ع] احتياجسزلق § عدم تنزل، ناز، كبرونخوت .
«كاه اولور رعاشق شيدايه دوشر استغنا»
و: «يكى آچمش شكوفۀ رعنا
نصل ايتمز زمانه استغنا»

اِسْتِفْتاءْ [ع] فتوى ايستمك .

اِسْتِقْصاءْ [ع] دقتله اراشديرمق .

اِسْتِكْراهْ [ع] كرا ايله طوتمق، طوتلمق .

اِسْتِمْلاءْ [ع] استكتاب .

اِسْتِنْجاءْ [ع] قضاء وطردن صكره صو ايله يقانوب طهارتلنمه .

اِسْتِهْداءْ [ع] طلب هدايت .

اِسْتِهْزاءْ [ع] ذوقلنمك، مسخره لغه آلمق .
«كونش ده شمدى اچلمش افقده خنده نما
ايدر كبيدى اوزاقدن بمله استهزا»

اِسْتِواءْ [ع] مساوى، مماثل اولمق . خط استوا = كرۀ ارضى ايكى مساوى قسمه آيران خط مفروض معلوم .

اِسْتِيفاءْ [ع] تماماً آلمق .
«شكوه قدرتى بالاى ادراكات انسانى
وجوه حكمتى بيرون عدفهم و استيفا»

اَسْخِياءْ [ع] (سخى) نك جمعى .

اِسْراءْ [ع] يورتمك ، يورردلمك § كوندرمك .

اُسَراءْ [ع] (اسير) ك جمعى : اسراى حرب .

اِسْقاءْ [ع] صولامق : اروا واسقا .
« بونهر فيض انماء اوحوالى يى اروا
واسقا ايلدكجه . . . »

اَسْماءْ [ع] (اسم) ك جمعى .
«مسمى واحد اما مختلف اوصاف ايله اسما»

آسيا [ف] قطعۀ معلومه § دكرمن .

اِشْتِراءْ [ع] صاتين آلمق .

اِشْتِكاءْ [ع] شكايت .

اِشْتِهاءْ [ع] اكل و شربه كمال خواهش ؛
« اكل وشربه كلينجه لايقيله اشتها
كيم يوب ايچسه فساد معده دن بولمز رها»

اَشِدّاءْ [ع] (شديد) ك جمعى . شدتلى طوراناں بهادرلر.

اَشِرّاءْ [ع] (شرير) ك جمعى .

اَشْقِياءْ [ع] (شقى) نك جمعى .

آشِنا [ف] بيلدك، طانيدق: لسان آشنا .

« سمى بشر سرائرى قيامقده روشنا
اولدقجه راز قدرته بر نبذه آشنا »

اَشْياءْ [ع] (شى) ك جمعى § لوازم، وسائط، موجودات:

« بر سكوت عميق اولور پيدا
صانكه خوابه وارير بتون اشيا »

اَصْدِقاءْ [ع] (صديق) ك جمعى . پك صداقتكار اولانلر.

اِصْطِفاءْ [ع] بر شيئك خالصنى سچوب آلمق .

اِصْغاءْ [ع] قولاق ويرمك . ديكلهمك :

« سن قوت فهمى ايله پيدا
بن سويليهيم سن ايله اصغا »

اَصْفِياءْ [ع] (صفى) نك جمعى : دلى درست اولان ذوات كرام .

اَصْلاً [ع] هيچ، هيچ بر وقت .

اَضْحى [ع] (اضحاة) ك جمعى . قربانلر : عيد سعيد اضحى .

اَضْواءْ [ع] (ضيا) نك جمعى .

اَطِبّاءْ [ع] (طبيب) ك جمعى : حكيملر .

اِطْراءْ [ع] مدح وثناده مبالغه . § تازهلك .

« رخ زيباى دلبر حسنا
كل رعنايه بكزهمز اصلا؛ »
« حسن كل لمس ايله صولار اما
بوسه رنك رخى قيلار اطرا »

اِطْفاءْ [ع] سوندرمك، سوندرلمك.

اِعْتِلاءْ [ع] يوكسلمك .

اِعْتِناءْ [ع] ادقت ايتمك .

اَعْداءْ [ع] (عدو) ك جمعى ، دشمنلر :

« محسود افاضل اولدى فضلم
شاهد آرانيرسه ايشته اعدا »

اِعْطاءْ [ع] ويرمك ، ويرلمك .

اَعْضاءْ [ع] (عضو) ك جمعى ، وجودك اقسام واجزاسى . § بر مجلسى تشكيل ايدن ذواتدن هر برى .

« اول سعادتلو مبارك اعضا
صنع یزدان ایدی بی‌چون وچرا »

إِعْلاٰءْ [ع] یوکسلتمك، یوکسلدلمك.

أَعْلٰی [ع] پك یوکسك: ملاءالاعلا. § نفیس ، پك کوزل .

أَعْمٰی [ع] کور .

« دکل لطف خداوند کریمك قابل انکار
مکر انکار ایدن احمق اوله یا طفل ، یا اعمی »

أَغْبِیٰاءْ [ع] (غبی) نك جمعی .

إِغْتِدٰاءْ [ع] و :

إِغْتِذٰاءْ [ع] غدالنمق .

إِغْرٰاءْ [ع] ترغیب ، تحریص :

« بوکلمات غرّا، اصحاب کرامی جهاده
اغرا ایدیوردی . . »

إِغْلاٰءْ [ع] بهایه چیقارمق .

إِغْنٰاءْ [ع] زنکین ایتمك § مستغنی قیلمق .

أَغْنِیٰاءْ [ع] (غنی) نك جمعی .

إِغْوٰاءْ [ع] آزدیرمق ، باشدن چیقارمق .

« سوزلرك آزقالیورکه بنی ایتسون اغوا
کوزلرك کوستراماکوزلم قطوفا»

إِفْتٰاءْ [ع] فتوی ویرمك .

إِفْتِرٰاءْ [ع] اصلی اولمیه‌رق اسناد ایتمك .

أَفْزٰا [ف] (آرتمق)معناسنه اولان (افزاییدن) مصدرندن مشتقدر . دائما وصف ترکیبی صورتنده قوللانیلیر : شوق افزا، لذت افزا .

« شو یرلر انسانه روح بخشا
شو جویلر روحه لذت افزا »

إِفْشٰاءْ [ع] فاش ایتمك ، یایمق .

أَفْعٰی [ع] انکرك یيلانی .

إِفْنٰاءْ [ع] يوق ایتمك .

إِقْتِدٰاءْ [ع] اویمق، تابع اولمق .

إِقْتِضٰاءْ [ع] لزوم § لازم کلمك.

إِقْتِفٰاءْ [ع] آردینه دوشمك ، اویمق .

أَقْرِبٰاءْ [ع] (قریب) لك جمعی ، یاقین خصملر .

« ایلر وجودمه دم عقرب کبی اثر
شفقت نگاه جنبش مژکان اقربا »

اَقْصَا [ع] نهایت درجه‌ده § اقصی نهایت، اوج: اقصای شرق.

اَقْضا [ع] پك مهارتله حکم ویرمکه اقضی چالیشان .

اَقْوی [ع] پك قوتلی .

اَقْوِیا [ع] (قوی) نك جمعی .

« شدت سرما، طاقت فرسای ضعفا
واقویا ایدی »

اِکْتِساء [ع] کینمك .

اِکْتِفاء [ع] کافی عد ایدیلوب قانع اولمق .

اَکْثَرِیّا [ع] چوق دفعه .

اِکْراه [ع] کیراه ویرمك .

اِکْساء [ع] کیدیرمك .

« اوزاقدن متردد برضیای بی‌معنی
بولك لقای رطیبنده محترز، طولاشور
اوزار، قوپار، قیریلور، بر کوچك
نفسله هوا
ایدرزوالی به بیك شکل مضطرب اکسا »

اَکْفاء [ع] (کفو) ك جمعی:

« بو دختران محاسن پیما، حقیقة
قوملری ایچنده هم بی‌همتا، همده
عدیم الاکفا ایدیلر »

اِلّا [ع] ادات استثنا: بشقه، مگر § [ف] اولمدیغی حالده، عکسی حالنده § (ترجمه) هله، علی الخصوص § مطلقا .

اِلیٰ [ع] ادات انتها: الی الابد .

اِلْتِجاء [ع] صیغنمق :

« ایلمز ارباب دل ظل همایه التجا
لانه کیر قاف استغنا اولور عنقای عشق »

اِلْتِحاء [ع] صقال براقمق، صقالا نمق .

اِلْتِواء [ع] بوکلمه، صاریلمه . § هواده طالغالانمه :
لوای ظفر التوای عثمانی § تمایل .

اِلْجاء [ع] مجبور ایتمك .

آلِ عَبا [ع] جناب فخر کائنات افندمز ایله علی، فاطمه، حسن، حسین حضراتی .

« صورنا بر محب آل عبا
وارمباسنده ایلك چرك ریا »

اِلْغاءْ [ع] فسخ وابطال ایتمك .

اِلْقاءْ [ع] براقمق، آتمق، براقلمق، اتلمق § سوز یتشدیرمك .

بو معناده اکثریا جمعی اولان (القاآت) قوللانیلور .

اَمّا [ع] موقعنه کوره تفصیل، استدراك، استحسان اداتی اولەرق قوللانیلیر :

«کابکار سکوت ایله اوچوشور هیچ سکوت ایلمز طیور اما».

اِمْتِلاءْ [ع] طولغونلق .

اِمْحاءْ [ع] محو ایتمك .

«اسدکجەدوام اوزرەهواسمت جنوبدن ایلرایدی محصولنی بیچارەنك امحا».

اُمَراءْ [ع] رئیس معناسنه اولان (امیر)ك جمعی. امیرالامرا = بو نام ایله معروف اولان رتبەیی حائز ذوات .

اِمْضاءْ [ع] مکاتیب واوراقه اسمنی یازمق § اسم .

اَمْعاءْ [ع] (معاء) نك جمعی . مفردی قوللانیلماز .

اِمْلاءْ [ع] طولدیرمق § نسخەیه باقمقسزین آزبر یازمق :

«ایدوب وضع قلم اوراق حکمت خامهٔ صنعه چکوب مسودهٔ غیبی بیاضه ایلمش املا»

اُمَناءْ [ع] (امین)ك جمعی، امین اولانلر .

آمَنّا [ع] ایناندق معناسنەدر :

« ای ضیا بخش دیده آمنا »

اِنْباءْ [ع] (اِخبار)ه باق .

اَنْبِیاءْ [ع] (نبی) نك جمعی :

« فقط توحید خدا ولزوم بعث انبیا امرنده موفق اولەرق ... »

اِنْتِفاءْ [ع] یوق ایتمك .

اِنْتِماءْ [ع] انتساب .

اِنْتِهاءْ [ع] نهایت بولمق . انتهائی .

اُنْثی [ع] دیشی، قادین، قیز :

« ظاهرده انثی وفقط حقیقت حالده خنثی اولان بومخلوق غریب .. »

اِنْجاءْ [ع] قورتارمق، قورتارلمق .

اِنْجِلاءْ [ع] آچیلوب روشن اولمق § کشایش .

اَنْحاء [ع] (نحو) ك جمعی - یونلر ، طرفلر .

اِنْحِناءْ [ع] اکلمك ، اکریلمك :

« عمود فقاریسنك حاصل ایلدیکی انحناء سوء استعمالات قدیمه سنه بردلیل هویدا عد ایدیلەرك . . »

اِنْزِواءْ [ع] بر یرده یالکزجه اوطورمق ؛ کوشهٔ وحدت .

اِنْشاءْ [ع] یاپمق :

«اولوب خورشید ومهدن مهره کش
افلاك وآفاقه خطوط روز وشبدن
نسخهٔ صنع ایلمش انشا»

§ حسن کتابت .

اِنْطِفاءْ [ع] سونمك : انطفا پذیر .

اَنْگُشْت‌نُما [ف] پارمقله کوستریلان ، مشهور .

اِنْهاءْ [ع] تبلیغ کیفیت § برمادهٔ رسمیه حقنده یازیلان کاغد وواقع اولان اشعار .

اَوِدّاءْ [ع] (ودید) ك جمعی . دوستلر :

« تقدیم ایدەیم ذاتکه برزهرهٔ رعنا
که اسمی (محبت) در انك بین الاودا »

اَوْفی [ع] پك وفالی § تام § کافی .

اَوَّلاً [ع] برنجی درجه‌ده ، برنجی اوله‌رق .

اَوْلیٰ [ع] مرجح ، دها ایی .

اُوْلیٰ [ع] (اول) ك مؤنثی :

« نهفته قالدی بنه ماورای خلقت آنده
میسر اولمدی تعیین علت اولی » .

اُوْلیٰ [ع] رتبهٔ رفیعهٔ معلومه .

اَوْلِیاءْ [ع] (ولی) نك جمعی .

اِهْتِجاءْ [ع] بربرینی مسخره‌یه الق ، هجو وذم ایتمك .

اِهْتِداءْ [ع] هدایت بولمق ، دین حقه کیرمك .

اِهْداءْ [ع] هدیه ایتمك .

« بر سحر وقتی زهرهٔ رزتاز
برکله نورینی ایدر اهدا »

اَهْواءْ [ع] (هوا) نك جمعی ؛ نفسك آرزولری ، شهوات :

اهواء نفسانیه .

آیا [ف] ادات ندا واستغراب‌در . عجبا .

« ایکی کزکاهی وار بنم آیا
بری کافی دکل ایمش کویا »

ایذاءْ [ع] ایخجتمك .

ایفاءْ [ع] اوده‌مك ، یرینه کتیرمك .

ایماءْ [ع] قولاً ویا فعلاً اشارت ایتمك .

« هاروت نکاهی ایتسه ایما
افتادهٔ چاه اولور زلیخا »

ایواءْ [ع] بریره قوندروب ارام ایتدیرمه .

با [ع] (ب) حرفنك اسمی‌در § ادات مقارنت : باخصوص .

بابا [ع] بابا ، پدر :

«سویندی والدینی چوق دعا ایتدیلر اکا
حیات تازه بولدیلر اوحالده کیم انابابا »
§ تمکینلی اختیار .

بادپای [ف] سرعتلی ، سریع الحرکه .

بادپیما [ف] بوش کزن ، عبثله اوغراشان .

بادهوا [ف] مصرفسز ، مجان .

بالا [ف] یوکسك ، عالی § رتبهٔ رفیعهٔ معلومه .

بتراءْ [ع] (ابتر) ك مؤنثی .

بجا [ف] یرنده ، مناسب ، لایق :

« هر یننه برکنج کوردیسه بجادر »
نابجا = یولسز : نیاز نابجا .

بخشا [ف] باغشلایجی ، عفو ایدیجی :

« جلاد نکاهك ایت تماشا
عزرائیلی کورکه روح بخشا»

بخلاءْ [ع] (بخیل) ك جمعی .

بدلاءْ [ع] (بدیل) ك جمعی ، صافدرون آدملره مفردی قوللانیلماز .

برایا [ع] (بریه) نك جمعی . § مخلوقات .

برپا [ف] آیاق اوزرنده ، قائم :

« سبك پروازیٔ دل فکر زلفکله مقید اولماز
قالیر برنخلزار غمده مرغ رشته برپادر»

برجا [ف] یرنده ، مناسب . نابرجا = غیرلایق .

برنا [ف] کنج ، جوان :

«تعجب وضع ایلمش بوبارکاه حکمت آمیزی
که کمترصنعنی درك ایلینجه پیر اولور برنا»

برهنه‌پا [ف] یالین آیاق .

بَرْهَوا [ف] هوایه قالقمه § آلت اوست اولیش .

بُشْرٰی [ع] مژده .

بَغْضاءْ [ع] شدت بغض .

بَقاءْ [ع] اولکی حال اوزره قالمق .

§ آب بقا = ایچن آدمه حیات ابدیه ویرن صو .

« لعل جانبخشی اولنجه کویا
ایتره نیردی لبنه آب بقا »

بَقایا [ع] (بقیه) نك جمعی .

بُکاءْ [ع] اغلامه ، ناله ، کریه .

« بر خندهیه یوقمی تنزل
وجهك بنه پرحزن و بکادر »

بَلاءْ [ع] مغمومیت و اضطرابی داعی حادثه .

« بر دردایتدی کیم بنی بوعشق مبتلا
یاعمدن العیاذ ایله ایلر کذر بلا »

بِلا [ع] ادات سلب اولوب دائما ترکیب ایله قوللانیلیر :
بلا استثنا .

بَلی [ع] اوت .

بُلَغاءْ [ع] حائز ملکهٔ بلاغت اولانلر : بلغاء عرب .

بَلْوٰی [ع] بلیه .

بَلایا [ع] (بلیه) نك جمعی .

بِناءْ [ع] یاپلمش یاپی . تأسیس .

بَنّاءْ [ع] معمار .

بَهاءْ [ع] حسن جمال ، ظرافت .

بَها [ف] قیمت ، دکر ، بدل . بی بها = قیمتسز ، دکری چوق .

بی جا [ف] مناسبتسز ، یرنده دکل .

« کویاکه ویروب حدت بجا
کاشنکه رخسارکه بحران »

بَیْداءْ [ع] چول ، صحرا .

بَیْضاءْ [ع] (ابیض) ك مؤنثی . ید بیضا = حضرت موسانك برمعجزهٔ باهره اولمق اوزره پارلاق کورینان مبارك الی .

« قیلماز دل فرعونی منور ید بیضا »

بینا [ف] کوریجی ، بصیر :

« ایلر بومرایاده بوکون دیدهٔ بینا
اوج بیك سنه اول لکن اقوامی تماشا »

§ نابینا = کور، اعمی : نابینایی نابینایان .

∴

پا ـ ی [ف] آیاق .

پاشنا [ف] طوپوق . اوکچه .

پَروا [ف] قورقو . ناپروا ، بی پروا = قورقوسز ، لاقید .

« لیلرین چرخدن قیلوب توصیل
اوپر ازهاری شمس بی پروا »

پَهنا [ف] اك ، عرض :

«ساحلده‌کی اماکن اولمقله بحره‌عاکس
بررسم ایدردی تشکیل غایت بلندوپهنا»

پَیدا [ف] آشکار .

« شو بلوطلرکه آسمان پیما
کچه‌رك مغربك جوارندن
برحزین لوحه ایلیور پیدا »

ناپیدا = گیزلی ، نهان :

«زهی ذاتك نهانی اول نهاندن ماسوا پیدا
بحارصنعکه امواج پیدا قعرناپیدا »

پیدا وناپیدا = بللی بللیسز :

« طوغارکن نجم بی‌خواب سحر پیدا
وناپیدا »

نَوپَیدا [ف] یکی حاصل اولان .

پَذیرا [ف] قبول ایدیجی : پذیرای ختام اولدی .

پیرا [ف] زینت ویرن . ترکیبله مستعملدر .

پیشوا [ف] اوکده کیدن ، مقتدابه ،

پَیما [ف] اولچن ، اولچیجی :

«شهرك الك خوش کوزلنده بوقدر
سنده‌کی قلب صداقت پیما »

∴

تاء [ع] (ت) حرفنك اسمی‌در.

تا [ف] قات ، دوتا = ایکی قات .
§ ادات انتها : تاقیامت ، تابصبح .

تَبَرّاء [ع] بری اولمق § سوه‌یوب یوز چویرمك .

تَجَزّی [ع] جزء جزء اولمق . لایتجزی = تقسیمی ممکن اولمیان کوچك پارچه .

تَجَلّاء [ع] تجلی .

تَحاشا [ف] احترازایتمك ، چکنمك .

« اشعاروفنون هپ اودوداقلرده مهیا
چرکاب تعرضدن ایدرلردی تحاشا»

تَحایا [ع] (تحیه) نك جمعی .

تَرسا [ف] خرستیان .

تَسَلّاً [ف] تسلی .

تَعالی [ع] یوكسك، عالی § حق تعالی = جناب حق :

« اجرام نورجوال اثار روح ساری
چكمشدی صانكه عرشه اكوانی حق تعالی »

تَقْوی [ع] مناهیدن صاقنمه ، مخافة الله .

تَكایا [ع] (تكیه) نك جمعی .

تِلْقاءْ [ع] طرف، جهت، حذا .

تَماشا [ع] نظر ایله سیر . § اكلنمك § كورمك، نظردن كچیرمك :

« ای لیل مكوكب سنی ایتدكجه تماشا
روحم اوچیور شوق ایله اخترلره كویا »

تَمْغا [اصلی تركجه اولوب فارسی‌یه كچمشدر] برجسمك اوزرینه باصیلان علامت .

تَمَنّا [ع] سلام وتحیه وتشكر یاخود اشناالق مقامنده الی باشنه قالدیرمق § یالوارمق :

« چون ایلیوب اضطراب پیدا
الیدن ایتدیلر تمنا »

تَنْها [ف] یالكز § خالی .

« قولی مرفوع بارگاه خدا
كوزی لبریز نم؛ تك وتنها »

تُوانا [ف] كوجلی ، قوتلی .

تُوتْیا [ف] بواسطه معروف طاشك كوزه چكیلان مسحوقی .

∴

ثا [ع] (ث) حرفنك اسمی .

ثَرِی [ع] طوپراق ، ارض .

ثُرَیّا [ع] (اولكر) دینیلان معروف طوپ كواكب كه بوكا فارسیده (پروین) دیرلر :

« بزه اعتلا ده پیرو
نجمه زهره وثریا »

ثُقَلاءْ [ع] (ثقیل) ك جمعی .

ثَناءْ [ع] (مدح) ایله مترادفدر . ثناخوان، ثناكار، ثناكو = مدح ایدیجی . ثناكارانه، ثناكویانه .

ثَنایا [ع] (ثنیه) نك جمعی .

∴

جا [ف] یر، محل § جابجا = یریر .

جانا [ف] ای جان دیمكدر .

جُدا [ف] آیری :

« ایلمز خلوتسرای سر وحدت محرمی
عاشقی معشوقدن معشوقی عاشقدن جدا »

جَزاء [ع] صوچ وجرم صاحبنه چکدیریلان اذیت .

جَفا [ع] اینجتمه ، اذیت . جفا کار ، جفاکاری ، جفا پرور ، جفا جو .

« ظن ایتمه که چرخ بی‌وفادر
دائم ایشی جور ایله جفادر »

جُفاء [ع] کوپوك .

جَلاء [ع] غربته دوشمك .

جِلاء [ع] پارلاقلق .

جُلَساء [ع] (جلیس) ك جمعی .

جَمادی الاُولی [ع] معروف آی .

جَوزا [ع] معروف برج .

جُویا [ف] اراییجی .

جُهَلاء [ع] (جاهل) ك جمعی .

« فهم ایدر آنلری ارباب کمال
طعن وتشنیع ایده طورسون جهلا »

..

چَرا [ف] اوتلامه .

چِرا [ف] (چون) ایله برابر قوللانیلیر : چون وچرا :
اولورمی بویله مسائلده جای چون وچرا »

چَلیپا [ف] خاچ ، صلیب .

« بن نصل آغوش اچوب کیرمم چلیپاشکانه
سینه سنده کافرك اولمش چلیپا
غرق نور »

..

حاء [ع] (ح) حرفنك اسمی .

حاشا [ع] ادات تنزیه :

« قارشکده سنك — آه نه ذلت ! —
شاعرمی دینیر بزلره : حاشا ! »

حالا [ع] الآن ، شمدی ، هنوز .

حَبَّذا [ع] نه کوزل ، نه سویملی .

حُبلی [ع] کبه .

« اللیلة حبلی »

حَتّی [ع] عطف تنبیهی اداتی .

حِذاءْ [ع] بر شیئك مقابلی ، قارشیسی .

حَسْنا [ع] کوزل قیز ، قادین .

«مکر بوقمش قصوری مکر حسنا ایمش یك
باقلمز ، اکلاشلمز ، کورونمز یولده حسنا»

حُسْنی [ع] عمل صالح § اسماء حسنی .

حِصاءْ [ع] انسان وحیوانی خادم ایتمك .

حَقّا [ع] واقعا ، فی الحقیقه :

« نزول ایتدی زمینه آیت رحمت
ایدی حقا »

حَلْوا [ع] معروف طعام .

« چنار رطبدن تدریج ایله تحصیل
ایدوب آتش
نهادغورەدن تدبیر ایله ترکیب ایدر حلوا»

حُمّی [ع] خستەلك اثری اولەرق عارض اولان شدت حرارت.
§ صتمه .

حَمْراءْ [ع] (احمر) ك مؤنثی .

حُمَقاءْ [ع] احمق معناسنه اولان (حمیق) ك جمعی . مفردی غیر مستعملدر .

حِنّی [ع] قینا .

حُنَفاءْ [ع] (حنیف) ك جمعی .

حَوّا [ع] ام البشر .

« ایشـیدنجه بوسوزلری حوا
قاندی اکل ایلدی انی حیفا »

حَیا [ع] اوتانمه، عار، ناموس ، ادب .

حَیْفا [ف] یازیق ، ایواه .

خ

خاءْ [ع] (خ) حرفنك اسمی .

خارا [ف] مرمر : سنك خارا .

خَبایا [ع] کیزلی ایشلر .

خُبَثا [ع] (خبیث) ك جمعی .

خُدا [ف] جناب حق .

« بردله یحیی، طوقنسه پرتو فیض خدا
ذرهٔ ناچیز ایکن خورشید عالمتاب اولور»
§ صاحب ، مالك .

خُرْما [ف] معروف میوه .

خُصَماءْ [ع] (خصیم) ك جمعی .

خَضْرَاءْ [ع] (اخضر)ك مؤنثى :
« بهار كلشنه كيدردى حلهٔ خضرا »

خَطَاءْ [ع] ياكلش ، ياكلشاق § ياكلمه .

خَطَايَا [ع] (خطيئه) نك جمعى .

خُطَبَاءْ [ع] (خطيب) ك جمعى .

خَفَاءْ [ع] كيزلى ، كيزليلك .

خَفَايَا [ع] كيزلى ايشلر .
« ديله دوشمش بتون خفايا كز
كه بوكا معترض اوداكز »

خَلَاءْ [ع] بوشلق ، بوش ير ، فضا .

خُنْثَى [ع] كنديسنده هم اركككلك ، هم ديشيلك علامتى موجود اولان .

خُولْيَا [ع] قورنتى .
« باقارسكز : متفكر ، مديد ، كريه نما ؛ بوشمدى برنظر عاشقانه‌در ؛ طاشير جناح ساكتى اوستنده برشب خوليا »

.:.

دَاءْ [ع] درد ، مرض : داءالكلب .

دَائِمًا [ع] دوام اوزره .
« فرضدر هركس ايچون اقدام وهمت دائما »

دَادَا [ف] دادى .

دَانَا [ف] عالم ، فاضل .

دُجَى [ع] ظلمت . مفردى اولان (دجيه) قوللانلماز .

دَرَا ـ ى [ف] ديرلانمق ، ديرلامق : ياوه درا .

دَرَا [ف] چاك ، چينغراق : اوازدرا ، دراى قافله .

دَرْيَا [ف] دكز .
« بتون اجرامى كوستريور دريا
ارض قسماً تما اولور كويا »

دريغا [ف] حيفا .

دُعَاءْ [ع] دركاه الهيدن خير ورحمت رجاسى § بو يولده ترتيب ايديلان عبارات : دعا كو .
« كه نماز وكه تصدق ، كه دعا
ليس للانسان الا ماسعى »

دَعْوَى [ع] بو بويله‌در ، دكلدر ديه ادعا :

« وجود واجبی ایلر بداهةً اثبات
دلیل نفی اوله‌رق درمیان اولنان دعوی »

دَغا [ع] حیله ، خدعه .

دِماء [ع] قان معناسنه اولان (دم)ك جمعی : سفك دماء .

دُنیا [ع] عالم ، عالم فانی :

« قوروب بربارگاه صنع لطف وقهردن ممزوج
ویروب اضداده آمیزش قومش نامن آنك دنیا »

دَواء [ع] علاج .

دَهاء [ع] ذكاء خارق العاده .

دَهناء [ع] واسع ، تپه‌سز اووه ، چول .

دَهیاء [ع] تأكید ایچون (دهاء) لفظنه صفت اوله‌رق قوللانیلیر : دهاء دهیا .

دیبا [ف] معروف قماش :

« نوله انوار روی اكه زرین ترو پودا اولسه
ضیای طلعتندن ایتدی عرشك اطلس دیبا »

ذا [ع] بو ، او ، شو ، بعدذا ، كذا كبی دائما مركب اوله‌رق قوللانیلیر .

ذَكاء [ع] ادراكی تیز اولمه .

راء [ع] (ر) حرفنك اسمی .

رُبا [ف] قاپیچی معناسنه اولان (ربودن) مصدرندن مشتقدر ، دائما وصف تركیبی حالنده قوللانیلیر : دلربا ، نظر ربا ، جان ربا .

« بعضاً سرود بوسه قدرطاتلی برصدا
بر شاعرانه زمزمهٔ صاف سلسبیل ،
تكرار ایدردی سمع خیالمده بی‌دلیل
بر عكس جان ربا »

رِبا [ع] معامله‌ده مقدار مشروعی متجاوز اوله‌رق النان فضله آقچه .

رَجاء [ع] اومه ، یالواره‌رق ایسته‌مه :

« ایلدی خشنود روح پاك عبدالقادری
بونجه دملر همت پیرانه‌سین ایتدی رجاء »

رَخاء [ع] وسعت معیشت .

رِداء [ع] بلدن یوقاری‌یه مخصوص اورتو ، خرقه ، شال .

رُذَلاء [ع] (رذیل) لك جمعی .

رَسا [ف] ایریشیجی .
«صدق ایله جهد ایلیانلر کارینه صبح و مسا
برکون البته اولورلر نعمت فوزه رسا»
رُسْوا [ع] ناس بیننده حیثیق اولمیان .
رِضا [ع] راضی اولمه .
رِعایا [ع] (رعیه) نك جمعی .
رَعْنا [ع] کوزل، لطیف § اشکار. کل رعنا = یاریسی قرمزی، یاریسی صاری معروف کل .
رُفَقاء [ع] (رفیق)ك جمعی .
رُقَباء [ع] (رقیب)ك جمعی .
رَوا [ف] جائز، لایق. ناروا = غیر لایق .
رُوشَنا [ف] آچیق ، بللی :
« سمی بشر سرائری قیلا قده روشنا
اولدقچه راز قدرته برنبذه آشنا »
رُونُما [ف] یوز کوستریجی، ظهور ایدیجی § یوز کورولمکی .
رُؤیا [ع] اویقوده کوریلان کیفیت .
رَها [ف] قورتلمه ، خلاص .

رَهْنُما [ف] یول کوسترن، قلاغوز .
رِیاء [ع] کندینی متصف اولمدیغی حاللرده کوسترمه § ایکی یوزلیلك .
∴
زاء [ع] (ز) حرفنك اسمی .
زَرْقاء [ع] کوك کوزلی قادینلر .
زُعَماء [ع] (زعیم)ك جمعی. بیوك تیمار صاحبلری .
زَکاء [ع] صلاح حال. صفوت :
زَلیخاء [ع] حضرت یوسفك زوجه‌سی :
« بیك جان ایله حسن عالم آرا
جون اولدی اوپوسفه زلیخا »
زِناء [ع] غیر مشروع مجامعت .
زَوایا [ع] (زاویه) نك جمعی .
زَهْراء [ع] (ازهر)ك مؤنثی § چهره‌سی هم آق ، هم براق اولان قادین ، قیز § فاطمة الزهرا .
زیبا [ف] یاقیشقلی ، کوزل :
« هر موجده بر خیال زیبا
ایلردی کناره نقل سودا »

زیرا [ف] ادات سبب وتعلیل .

ژاژخا [ف] هرزه وکیل، بوش سوز سویلین، هرزه‌گو .

سا [ف] ادات تشبیه : عنبرسا = عنبرکبی .

سا-ی [ف] سورمك معناسنه اولان (سایدن) مصدرندن مشتقدر. ترکیبله قوللانیلیر : جبین سای کبی .

سبایا [ع] (سبی) لك جمعی .

سبلاء [ع] اوزون کرپیکلی کوزل کوزه وصف اولنور : عین سبلاء .

سپیا [ف] اوچ آیاقلی معروف اسکمله .

سجایا [ع] (سجیه) نك جمعی .

سخاء [ع] بین زاری .

سخایا [ع] بین زارلری .

سخاء [ع] بومردلك .

سرا-ی [ف] بیوك قوناق : کاروانسرا . تغنی ایدیجی : نغمه‌سرا .

سراپا [ف] و :

سرتاپا [ف] باشدن آشاغی‌یه قدر :

« بوعلویات وسفلیات وتدبیرات ربانی
کتاب معرفتدر نقطهٔ ذرات سرتاپا »

سرایا [ع] (سریه) نك جمعی .

سرما [ف] قیش : شدت سرما .

« تکرار بهار اولنجه پیدا
مهجور اولور آشیان سرما »

سرنا [ف] زورنا .

سزا [ف] لایق، مناسب . ناسزا = غیرلایق، مناسبتسز .

سعداء [ع] (سعید) لك جمعی : حدیقة السعداء .

سفراء [ع] (سفیر) لك جمعی .

سفلاء [ع] (سفیل) لك جمعی .

سقاء [ع] صو طاشیجی .

سکنی [ع] مسکن .

سلوی [ع] بال § بلدرجینه مشابه برنوع قوش .

سَماءْ [ع] كوك :

« بياض برفى سوادليا له مزج ايديكز
يورنك سرمد ايله منظور اولوردى
وجه سما »

سَوْداءْ [ع] هوس ، آرزو § عشق § اخلاط اربعه‌دن
برى § (اسود)ك مؤنثى : صحيفهٔ سوداء

سُوَيْداءْ [ع] يوركده اولان سياه
نقطه :

« سوداك ايله زنده‌در سويدا »

سُهاءْ [ع] بنات النعش ايچنده‌كى
كوكب صغير .

سَهْپا [ف] (سپا)يه باق .

سيما [ع] چهره .

سِيَّما [ع] باخصوص ، على الخصوص :
لاسيما .

سيناءْ [ع] حضرت موسايه تجلىٔ
الٰهى واقع اولان جبل مقدس :

«شوق رؤيتدن نصل برق جهان اولمازكليم
سينه‌يه آتش نظركاهنده سيناغرق نور»

شِتاءْ [ع] قيش .

شَتّى [ع] آيرى آيرى ، متنوعه :
حوادث شتى .

شِراءْ [ع] صاتين آلمه .

شُرَفاءْ [ع] (شريف)ك جمعى .
نسل پاك حضرت پيغمبريدن اولان ذات .

شُرَكاءْ [ع] (شريك)ك جمعى .

شُعَراءْ [ع] (شاعر)ك جمعى :

« شوقطعهٔ مقدسه‌نك سينهٔ پاكنده
شهرهٔ حكمادن زياده سحرهٔ شعرا
يتشمشدر »

شِفاءْ [ع] خسته‌لكدن قورتلمه .

شُفَعاءْ [ع] (شفيع)ك جمعى :

« اوله‌لر وهبىٔ زاره شفعاء »

شَكْوى [ع] شكايت :

« اولمسيدى فلمك چاك كريبانى اكر
ديرايدم قالمدى عالمده نشان شكوا »

شُهَداءْ [ع] (شهيد)ك جمعى . محاربه‌ده اوريلوب تلف اولان
مجاهدين اسلام .

شَهْلاءْ [ع] (اشهل)ك مؤنثى .
شاشى .

شَيْداءْ [ف] مفتون :

« زلف سیهندن کسیلیرمی دل شیدا
بر رابطه‌در جان ایله جانان آره‌سنده »

∴

صَبا [ع] لطیف و خفیف روز - کار :

« نسیم مرحمتندن آلوب افادهٔ جود
جهانی رشك جنان ایلدی نسیم صبا »

صَحْراء [ع] اووه .

صَداء [ع] سس :

« سرویلر اهتزاز ایتدکجه
نغمهٔ دلفریب اولور پیدا
ابدیت ایچنده کیتدکجه
غیب اولور موجزن اولوب اوصدا
او نه‌قدسی هوا ، نه طاتلی نوا ! »

صُغْری [ع] (صغر) ك مؤنثی § قیاس منطقینك کوچك مقدمه‌سی .

صَفاء [ع] کدرسزلك ، کوکل شنلکی .

« نجه بیك آفتاب فکر آرا
یاغدیرور نور هیئتنده صفا »

صَلاء [ع] میدان اوقومه . اکثریا «الصلا» صورتنده قوللانیلیر :

«الصلا هر کیم با نارسه نار عشقه الصلا»

صُلَحاء [ع] (صالح) ك جمعی .

صَهْباء [ع] شراب (اصهب) اسم تفضیلنك مؤنثی اولوب (قزیل) دیمکدر .

∴

ضُحی [ع] قوشلق وقتی .

ضَرّاء [ع] محنت ، شدت بلا .

ضُعَفاء [ع] (ضعیف) ك جمعی .

ضِیاء [ع] پارلاقلق :

« چون چشم خوشنکاهی لیالیٔ خوشنما
ایتمش ستاره‌لر ایله مستغرق ضیا »

∴

طاء [ع] (ط) حرفنك اسمی .

طُغْرا [ع] نام نامیٔ حضرت پادشاهی‌یی شامل اوله‌رق شکل مخصوص معروف اوزره ترسیم ایدیلان خط : طغرای غرّا .

طِلاء [ع] پارلاتمق ایچون سوریلان مایع .

طُوبی [ع] کوزللك ، ایلك § جنتده براغاج :

« اولسه اوقامت دلجویه سزا
سرفرو کرده نهال طوبی »

طُولیٰ [ع] (اطول) ك مؤنثی . يدطولی = زياده اوزون ال ، هنرده صاحب كمال :

« دست عيسايه يد طولاسی
فن احياده صونادی كاسی »

..

ظاءْ [ع] (ظ) حرفنك اسمی .

ظُرَفاءْ [ع] (ظريف) ك جمعی .

عاشُورا [ع] محرمك اونجی كونی .. معروف طعام .

عَباءْ [ع] معروف ثوب .

عُتَقاءْ [ع] ازادلی معناسنه اولان (عتيق) ك جمعی .

عَجَبا [ع] ادات استفهامدر :

« سنك يولكده حياتم اكر اولورسه هبا
بنی زيارته بركون كايرميسك عجبا »

عَذْراءْ [ع] قيز اوغلان قيز .

عُرَفاءْ [ع] (عارف) ك جمعی .

عِشاءْ [ع] ياتسی .

عَصاءْ [ع] دكنك : عصای موسی .

عَطاءْ [ع] (عطيه) ايله مترادفدر .

« مطلع مهر جهانتاب عطا
جد پاكيزهٔ محبوب خدا »

عَطايا [ع] (عطيه) نك جمعی .

عُظَماءْ [ع] بيوك ذاتلر .

عُظْمیٰ [ع] (اعظم) ك مؤنثی .

عُقْبیٰ [ع] اخرت :

« اول ذات شريفه يار اشور دعوی همت
كيم اولدی نه دنيا اكا مقصود نه عقبی »

عُقَلاءْ [ع] (عاقل) ك جمعی . تركجه ده مقام تهكمده قوللانيلير : عقلاق ايته .

عَلاءْ [ع] يوكسكلك .

عُلَماءْ [ع] (عالم) ك جمعی . علمای عرب .

عُلْيا [ع] (اعلی) نك مؤنثی :

« الويرر صانمه اولمغی هميا
يد سفلی ايله يد عليا »

عَلَی العَمْيا [ع] كور كورينه .

عَمٰی [ع] کوزسزلك ، کورلك .

عَنقاء [ع] معلوم الاسم ، معدوم الجسم برقوش .

عیسٰی [ع] بر نبیٔ ذیشانك اسمی :

« اوصافکی نشر ایتمکه ایندی یره قرآن
معراجکی کشف ایتمکه چیقدی کوکه عیسی »

غالِبا [ع] احتمال ، احتمال که ، ظنمه کوره .

غَبْراء [ع] یر ، یر یوزی :

« اول مرتبه یاغاردی انوار آسماندن
اظهار عجز ایدردی چکمکده صانکه غبرا »

غَداء [ع] قوشاق طعامی .

غِذاء [ع] بیسه‌جك و ایچه‌جکدن وجودك قوام و بقاسنه مدار اولان شی .

غِذاء [ع] غدا .

غَرّاء [ع] پارلاق ، کوزل : شریعت غرّا .

« سیر ایله شو لوح نازنینی
کویا بورینور بهشته صحرا
فکر ایت شو خیال نوزمینی
کوردکمی بویولده شعر غرا ؟ »

غُرَباء [ع] (غریب)ك جمعی .

غُرَماء [ع] (غریم) ك جمعی .

غَوْغاء [ع] جنك ، جدال .

غِشاء [ع] اورتو ، پرده ، غطا .

غَلاء [ع] بهالیلق .

غمزداءی [ف] غمز ، کدر طاغیدیجی ، طاغیدان .

غِنا [ع] زنکینلك § اوصانج .

غَوْغا [ع] جنك ، نزاع :

« تیغ ایله زبان ایدردی دعوا
همپا ایدی ارتجاله غوغا »

غَیّا [ع] جهنمده بر دره .

فَتی [ع] دلیقانلی : « لافتی الا علی لاسیف الا ذوالفقار » .

و :

« مانند ذوالفقار دوتا اولسه قامتم
عشقك ایدر بنی ینه برمرد فتی »

فَتْوی [ع] مسائل شرعیه‌یه ویریلان جواب . جمعی : (فتاوی) .

فَحْشاءْ [ع] طبع سليم و عقل مستقيمك متنفر اولديغى شى ، فحش .

فَحْواءْ [ع] معنى ، مدلول .

فَداءْ [ع] بر شيئه مقابلةً ذكرلى بر شيدن واز كچمك § قربان :

« بشقه شاعرده بولنمز بو ادا
ساده بر بيتكه بيك بيت فدا »

فَرْدا [ف] يارين ، ايرتسى كون :

« تلخ ايدر آدمك البته مذاق عيشن
باده نوش ايله بوكون ايلمه فكر فردا »

فَرْسا [ف] (فرسودن) مصدرندن مشتقدر . اسكيدن ، بوزان ، آشيندريان : طاقتفرسا .

فَرَضا [ع] بالفرض ، شويله فرض ايدهلم :

« كان فطرتده او ذات يكتا
جوهر فردايدى ديرلر فرضا »

فَرْما [ف] امر ايديجى ، القا ايديجى :

« اى وضع جانربامى اصنامه حسرت آور
اى حسن دلفروزى مهتابه غبطه فرما »

فَرْمانْفَرْما [ف] پادشاه .

فُصَحاءْ [ع] (فصيح) ك جمعى :

« اوبله بر معجزهٔ غرا كيم
آنى لال اولدى كورنجه فصحا »

فَضاءْ [ع] بعد مجرد ، ساحهٔ بيكران كائنات § كنيش ، آچيق صحرا § مكان .

« اى متصل بتشديروب اطرافدن هوا
امواج بى نهايه يى جوشان ايدن فضا »

فُضَلاءْ [ع] (فاضل) ك جمعى .

فُقَراءْ [ع] (فقير) ك جمعى .

فَناءْ [ع] يوق اولمق ، زوال بولمق . كهوارهٔ فنا ، دارفنا ، آستان فنا = دنيا . آغوش فنا = مزار :

« هيچ كيمسه كاوب دوكميه جك اشك تأثر
آهسته روان اولديغم آغوش فنايه » .

فناپذير ، فناياب § كوتو .

فَيْفاءْ [ع] چول ، بيابان .

. .

قُباءْ [ع] البسه ، روبه .

قُدَماءْ [ع] (قديم) ك جمعى .

قرّاء [ع] کوزل اوقوییجی .

قری [ع] (قریه) نك جمعی .

قرناء [ع] (قرین) لك جمعی .

قصوی [ع] صوك درجه‌ده [illegible] صوك ، اوج ، آخر .

قضاء [ع] مقدراتك ساحهٔ ظهوره کلمسی . § قدر § قضیلك § تقسیمات ملکیه‌جه مع ملحقات بر قائمقاملك ید اداره‌سنه تودیع [illegible] محلنه قضا [illegible] حل § [illegible] § [illegible] . [illegible] = تصادفی اوله‌رق کلن قضا ، [illegible] .

قفاء [ع] انسه ، بوینك آرقه [illegible] .

قضایا [ع] (قضیه) نك جمعی .

قوی [ع] (قوت) لك جمعی .

..

کارفرما [ف] ایش بیورییجی .

کالا [ف] متاع ، قماش .

کاهربا [ف] صمانقاپیجی ، کاهربا دنیلان معروف معدن .

کبراء [ع] (کبیر) لك جمعی .

کبری [ع] (اکبر) لك مؤنثی .

کبریاء [ع] زیاده اولولق ، عظمت ، صفات الهیه دندر : درکاه کبریا پناه . بعضاً موصوف اوله‌رق قوللانیلیر جناب کبریا :

« کوزدن تباعد ایلیه‌رك جمله‌ماسوا
برسن قالیرسین اورته‌ده برذات کبریا »

کدا [ف] دیلنجی ، یوقسول § کدا چشم = آچ کوزلی .

« ریك صحرایی انجو قیلسه خدا
ینه طویمق محال چشم کدا »

کراء [ع] اجرت ، اجاره .

کرانبها [ف] غایت قیمتلی شی .

کرماء [ع] (کریم) لك جمعی .

کرما [ف] صیجاق ، حرارت .

کسری [ع] اسکی ایران حکمدارلرینك لقبی . جمعی مخالف قیاس اوله‌رق (اکاسره) کلیر .

بوکلمه (کی خسرو) کلمهٔ فارسیه سندن معربدر .

کُشا [ف] اچق ، فتح ایتمك معناسنه اولان (کشادن) مصدرندن مشتقدر. دائما ترکیبله قوللانیلیر : مشکل کشا ، کشور کشا ، دل کشا :

« دائما بویله مفرحمی بوجای دلکشا »

کِلیسا [ف] معبد نصاری ، مناستر .

کَمخا [ف] ایپکدن طوقونمش قماش . کمخانه = منسوجات حریریه دستگاهی .

گَندم نُما [ف] یوزه کولوب آدم الداتان .

کُوا [ف] شاهد ، بینه . (کواه) مخففی .

کُویا [ف] سویلیجی ، سویلین § ادات تشبیه :

« تبشیر ایچون قومن عیسی
تا منبر عرشه چیقدی کویا »

کَهرُبا [ف] (کاهربا) یه باق .

کَیفَ مایَشاء [ع] نصل ایسترسه ، ایستدیکی کبی .

کیمیا [ع] علم معروف § اکسیر .

لا [ع] حرف نفیدر : لایتغیر .

لالا [ف] چوجق مربیسی ، خادمی :

کوه ودریا ایکی جانبدن دراغوش ایلمش
صانکه دریا دایه‌سی کهسار ایسه لالاسیدر

لاسِیَّما [ع] تخصیص ، ازجمله .

لایُحصی [ع] صایسز ، قابل تعداد اولمیان :

« نبوت حاکم فرمانروای مسند تشریع
ولایت خازن انوار سر الغیب لایحصی »

لِقاء [ع] کورمك ، ملاقات § یوز ، چهره . ماه لقا ، مهلقا ، خورشید لقا :

« بر لطافتلی هوا اکیم بوشب ای ماه لقا
صفوتندن کوش آیینه یه دونمش دریا »

و :

« ملك سیرت مه قدسی القادر » .

لقای طبیعت ، لقای آفاق .

§ لقاالله = روز قیامت .

لِواء [ع] سنجاق ، بایراق : لوای ظفر انتمای اسلام ، جلالت بخشای عیون کافهٔ اقوام اولیوردی . § ایکی آلایدن مرکب هیئت عسکریه . میرلوا = لوا قوماندانی . § تقسیمات ملکیه‌جه متصرفلق .

لَيْلَاءْ [ع] اوزون و قاراكاق كيجه : ليلهٔ ليلا .

لَيْلىٰ [ع] مشهور معشوقهٔ قيس .

∴

ماءْ [ع] صو . مائى = مايه منسوب . جمعى (مياه) .

« كوسترر صورتك عكسنى ما
بكا صوتك كتيرر باد صبا »

ماجَرىٰ [ع] كچمش شى § سركذشت .

« يادكدەمى اسكى ماجرالر
نيدى بكا ايتديكك اذالر »

ماسِوىٰ [ع] و :

ماسِواءْ [ع] غيرى اولان شى ، بشقه . ماسوالله = جناب خالقك غيرى مجموع اشيا ، جملهٔ موجودات .

ماعَدا [ع] بشقه ، غيرى .

مالِيخوليا [ع] (يونانجەدن معرب) قاره سودا § خيال باطل .

مامَضىٰ [ع] كچمش شى ، زمان : مضى مامضى = كچن كچدى :

« قضاسنده بوقدر مضى مامضى
چكر حاله ماضى يى بالاقتضا »

مَأْوىٰ [ع] صغينەجق ير :

« دركاه سلطان مأواى مظلوماندر »

ماوَراءْ [ع] آرد ، كيرى طرف .

مُبْتَداءْ [ع] باشلانلمق § لسانمزه كوره بر اسم ياخود اسم حكمنده اولان بر كلمەدركه خبر اكا اسناد اولنور .

مُبْتَغىٰ [ع] مطلوب ، ارزو . جمعى : (مبتغيات) .

مَبْداءْ [ع] باشليەجق زمان ، بر شيئك باشلاديغى زمان § باشلنەجق ير § باشلانغيج .

مُبَرّا [ع] برى قيلنمش ، پاك .

مَبْنىٰ [ع] بنا يرى ، جاى بنا .

مُتَمَنّىٰ [ع] تمنى اولنمش ، آرزو ى ايدلمش .

مُتَوَفّىٰ [ع] وفات ايتمش اولان . مؤنثى (متوفاة) .

مُثَنّىٰ [ع] ايكى قات ياپلمش .

مَثْوىٰ [ع] مسكن .

مُجتَبا [ع] انتخاب اولنمش ، برگزیده .

مَجْرٰی [ع] آقه جق یر : مجرای ماء .

« یوره کمده صانکه حیفا
رشحات آتشین دم
ایده رك همان تقطر
بولیور گوزمده مجرا . »

مَجْلٰی [ع] آیینه :

« زیر وبالایی عرض ایدر نظره
کیمی بر لوحه در ، کیمی مجلا »

مُجْلٰی [ع] اجلا اولنمش .

مُجَلّٰی [ع] جلالنمش ، جلالندیرلمش .

مُحابا [ع] دائما بی محابا صورتنده ، دوشونمه دن بلا قید وحذر معناسنده قوللانیلیر :

« ای نهر بلند بحر عقبا
سرحد جیوش بی محابا »

مُحَشّٰی [ع] تحشیه اولنمش . در کنار ایدلمش .

مُحَلّٰی [ع] تحلیه اولنمش ، تزیین ایدلمش .

مَحْضا [ع] آنجق ، یالکز :

« اکا امی لقب اولمق محضا
اولدیغندن در ام الاشیا »

مُداراٰ [ع] (مدارات) ه باق .

مُدَّعٰی [ع] ادعا اولنان شی .

مَرایا [ع] (مرآت)ك جمعی .

مُرَبّٰی [ع] تربیه اولنمش § شروب وشکر ایچنده حفظ اولنمش میوه طاتلیسی .

مُرْتَجٰی [ع] امید ایدلمش .

مُرْتَضا [ع] (ارتضاء) ایدلمش ، تقدیر و انتخاب اولنمش § امام علی کرم الله وجهه نك لقب عالیلریدر .

مَرْحَبا [ع] (واسع ومعمور محله کلدیکز ، استیناس ایدیکز) مآلنی ناطق اوله رق مسافره خطاباً استعمال اولنور برکلمه § بعضاً مقام تهکمده قوللانیلیر :

« کیتدی اوته یه هپ آشنالر
بز بونده یز امدی مرحبالر »

مَرْسٰی [ع] لیمان .

مَرْضٰی [ع] (مریض)ك جمعی .

مَرْعی [ع] اوتلاق .

مَزایا [ع] (مزیت)ك جمعی ، فضائل . دیکر جمعی اولان (مزیات) ایله بونلرنده فرق واردر .

مُزَکّی [ع] تزکیه ایدلمش ، حال صلاحه کتیرلمش § پاك ایدلمش .

مَساء [ع] اقشام : صبح ومسا :

« ایشیدوب کورەجکمش جانا
دشتده ایردە هرصبح ومسا »

مُسْتَثْنا [ع] استثنا ایدلمش § مسائلی قاعدەدن ، صرەدن خارج طوتمش . جمعی (مستثنیات) .

« انسان تانی اوقور برنشیدۀ کریان
که اك فرحلی ، الك اسودەموج سطرنده
درین درین دوشنور برملال مستثنا »

مُسْتَدْعی [ع] استدعا اولنمش اولان خصوص .

مُسْتَرْجی [ع] رجا ایدلمش .

مُسْتَوْفی [ع] طولغون .

مَشْجاء [ع] دوز یر .

مُسَمّی [ع] تسمیه ایدلمش ، آد قونلمش . بی مسمی = اسمسز :

« یکساننظرمدە صیف وسرما
اندوە ایسە اسم بی مسما »

اجر مسمی = متاوله ایله تعیین ایدیلان اجرت . اجل مسمی = طبیعی اولەرق کلان اجل .

مَسیحا [ع] حضرت عیسی (ع.م)ك لقب شریفیدر . مسیحادم ، مسیحا نفس :

« بن نه مسیحی نه مسیحا دمم
ذوق حقیقتده آرام آدمم »

مَشْتیا [ع] قیشلەیەجق محل ، شتاییە .

مُشْتَرا [ع] اشترا ایدلمش ، صاتین آلنمش .

مُشْتَکا [ع] اشتکا ایدلمش .

مُشْتَها [ع] اشتهاء ایدلمش ، مرغوب شیلر .

مُصْطَفا [ع] اصطفاء ایدلمش . منتخب § سیدالمرسلین افندمزك اسامیء مبارکەسندن بری .

مُصَفّی [ع] تصفیه ایدلمش :

« شاعرجه دکاسەدە مقفی
بر کوزیاشی شعردر مصفی »

مُصَلّی [ع] جنازە نمازی قیلمغە مخصوص آچیق محل .

مَطَايَا [ع] (مطيه) نك جمعى .

مُطَرّى [ع] طراوتلى ، نازك ، رونقلى :

« سياه ديده‌لركدن اوچان ضياى امل
هواى صبح محبت قدر مطرادر »

مُطَلّى [ع] طلالنمش ، اوزرينه جلا ، يالديز سورلمش .

مُطْلَقَا [ع] مطلق اوله‌رق ، هر حالده .

مِعَاء [ع] باغرصاق .

مُعْتَنَا [ع] اعتنا، دقت ايدلمش، مهم، اهميتلى .

مُعَرّى [ع] صويلمش ، عارى ، خالى .

مُعْطى [ع] اعطااولنمش، ويرلمش.

مُعَلّى [ع] يوكسلتلمش ، يوكسك ، عالى .

مُعَمّى [ع] بيلمجه :

« الفاظى هپ بى معنا، معناسى هپ معما»

مَعْنَى [ع] مآل ، مفهوم :

«تعالى الله زهى ديوان طراز صورت معنى
كه جسم لفظ ايله روح مآلى ايلمش پيدا»

و :

« صانكه هر طالعه برلسانله بكا
حايقرير ناشيدنده بر معنى »

مُقْتَدَى [ع] اقتدا ايدلمش ، كنديسنه اويولمش ، پيشوا .

مُقْتَضَى [ع] لازم كتيرمش .

مُقَفّى [ع] قافيه‌لنمش :

« همان براول قدر واركه او موزون
ومقفادر »

مُكَنّى [ع] كنيه‌لنمش ، كنيه‌لى .

مَلاَ [ع] صحرا ، آچيق ير .

مُلاّ [ع] مدرسلكك فوقنده بر نوع رتبهٔ علميه .

مُلْتَجى [ع] ملجاء .

مُلْتَقَى [ع] ايكى شيئك التقا ايتديكى ، قارشيلاشديغى ، بولوشديغى محل .

مَلْجَاء [ع] بناكاه ، صيغينه‌جق ير .

مَلْسَاء [ع] آياق قياجق دوز ير : ارض ملسا = اوتسز ارض .
﴿ بادهٔ خوشكوار : خمر ملسا .

مُلْغی [ع] فسخ وابطال اولنمش .

مُمْضی [ع] امضالنمش .

مِنا [ع] مکهٔ مکرمه‌ده بر محل مبارك اسمی .

مُنادی [ع] ندا ایدلمش .

مَنایا [ع] (منیه) نك جمعی .

مُنْتَهی [ع] نهایت بولمش ، غایت § زمان انتهی : منتهای حیات :

« وله بخش عقل وذکا ودها
نه مبداء وارآنده نه‌ده منتها »

مَنْشاء [ع] بر شیئك نشأت ایتدیکی ، باشلادیغی یر .

مَنْفی [ع] محل نفی .

مَوْتی [ع] (میت) ك جمعی :

« آچیلوب عمق مقابر حق
اوچوشورصانکه‌عیون‌موتا »

مُؤَدّی [ع] تأدیه اولنمش .

مُوسی [ع] (سریانیدن معرب) بر نبیٔ ذیشانك اسمی :

« اعجاز نمون سنکله محضا
میلاد مسیح وطورموسی »

مُوصی [ع] وصی نصب ایدلمش § وصیت اولنمش .

مَوْلیٰ [ع] خداوند ، صاحب ، مالك :

« اولوردی‌قوت‌ایله ماجرای‌مادیات
مقدمات براهین وحدت مولی »

مولای متعال حضرتلری § قول آزاد ایدن ، معتق § ولی ، دیکرك امورنده ولایتی اولان . § ساری ، معین .

مُوَلِّدُ الماء [ع] اجسام بسیطه‌دندر ، صوبك اوچده برجزئنی تشکیل ایدن رنکسز ، رایحه‌سز بر غاز .

مُومْیا [ف] اسکی مصریلرك انواع دهن وبهارات ایله تحنیط ایتدکاری انسان وحیوان قوریسی .

مُهَیّا [ع] حاضرلانمش .

میانسرای [ف] خانه میدانی ، حولی .

مینا [ف] شراب شیشه‌سی § قیوجیلرك قوللاندیغی معروف صرچه . (مینه) بوندن محرفدر .

«كتاب حكمتنده نقطهٔ زرقرحهٔ خورشيد
قباب عزتنده جام روزن طارم مينا»

ميترْوا [ع] (يونانجه‌دن) اساطير يونانيه‌ده (عقل) معبودهٔ موهومه‌سی .

ميزانُ الْهَواء [ع] هوانك درجهٔ ثقلتنی بيلديرن آلت .

...

نا [ف] ادات نفی در . دكل : نابجا ، نابرجا = مناسبتسز . ناروا = لايقسز . ناآشنا = اشنا دكل . § معروف (نای) § ادات محل : تنكنا ، پهنا .

ناخُدا [ف] كميجی ، قپودان ، ملاح .

نارَسا [ف] يتشمه‌مش ، خام § مناسب ومستعد اولميان . نارسالق .

ناشِنا [ف] آج ، كرسنه .

ناشَكيبا [ف] صبرسز .

ناطِقه پيرا [ف] نطوق ، بليغ .

نَبَرْد آزْما [ف] جنكده تجربه‌لی ، چوق جنك كورمش اولان .

نُجَبا [ع] (نجيب) ك جمعی .

نَدیٰ [ع] نم ، چی ، رطوبت .

نِداء [ع] چاغيرمق ، باغيرمق § سس ، صوت : ندای هاتف § حرف ندا .

نُدَماء [ع] (نديم) ك جمعی .

نِساء [ع] قادينلر . (مرئه) كلمه‌سنك لفظنك غيری اوله‌رق جمعيدر .

نَسْياً مَنْسِيّا [ع] اونودلمش ، كاليله فراموش ايدلمش .

نَصارىٰ [ع] (نصرانی) نك جمعی .

نُصَحاء [ع] (نصيح) ك جمعی . ناصحلر .

نُصَراء [ع] (نصير) ك جمعی .

نُفَساء [ع] لخوسه قادين . جمعی (نفاس)

نُقَباء [ع] (نقيب) ك جمعی .

نَماء [ع] آرتمق ، زياده‌لشمك § بركتلنمك ، بيومك § فائض .

نَما [ف] كورونمك ، كوسترمك
معناسنه اولان (نمودن)
مصدرندن مشتقدر . دائما تركيبله
قوللانيلير . بدايع نما . معجزنما =
خارق العاده شيلر كوسترن .

« طاتلى برننى اوقوركن دلى ابريز صفا
يوزى خندان مسرتدى كوزى كريه نما »

نَوا [ف] نغمه ، آواز § مقامات
موسيقيه‌دن برى : نواساز =
مغنى . بى نوا = نصيبسز .

« طالعك روى اغبرارندن
بشقه برحال، بشقه درلو نوا »

نَوعمّا [ع] برصورتله ، بردرجه ،
بعض مرتبه .

نُهى [ع] (نهيه) نك جمعى . عقللر .
اولى النهى = ارباب عقول .

..

وا [ع] ادات (ندبه) در . وا اسفا!!
واحيفا ! واحسرتا ! تركجه‌ده
بونك يرينه واه ، ايواه ، واى
لفظلرى قائم اولور . بروده فارسى
(وا) واردركه تحسين لفظ ايچون
اوائل كلمانه كتيريلير : وابسته ،
وارسته كبى .

واقعا [ع] حقيقةً ، فى الحقيقه .

والا [ف] يوكسك ، عالى . والا-
شان . والاجاه . والايى =
علويت ، رفعت .

واويلا [ع] واويل ، چيغلق ،
فرياد ، شيون ، غريو .

« قپانوب كلبه‌مه محزون محزون
دوشونوب ايتمه‌ده‌يم واويلا »

وَباء [ع] معروف علت سارية
مدهشه « وبا نجه خانمانلرى
هبا ايتمشدر » .

وثقى [ع] زياده قوى . عروة
الوثقى = صاغلم قولب ،
دين اسلامدن كنايه اوله‌رق
قوللانيلير .

وُجَهاء [ع] (وجيه) ك جمعى .

وَراء [ع] آرقه ، پس ، عقب §
بشقه § سوى .

وَرى [ع] مخلوق : خيرالورى .
= حضرت محمد عليه السلام .

« يا وارث الائمه ويا اشرف الامم
يامنبع كرامت ويا احسن الورى »

وَرَقاء [ع] كوكرجين : ورقاى
نامه بر .

وُزَراء [ع] (وزير) ك جمعى .

وُسطى [ع] اورته ، (اوسط) ك
مؤنثى . § اورته پارمق .

صلوة وسطى = ایکندی نمازی .

وَصایا [ع] (وصیت) ك جمعی .

وِعاء [ع] قاب § بدنده‌کی طمار . جمعی (اوعیه) .

وَغا [ع] غوغا ، جنك .

وَفا [ع] سوزی یرینه کتیرمه ، عهدنده طورمه ، دوستلقده ثبات کوسترمه . بی‌وفا . وفابیکانه . وفادار . وفاداری . وفادارانه . وفاکار .

« ای جامك می نابی مهر صفا
انك هر حبابی سپهر وفا »

وُکَلاء [ع] (وکیل) ك جمعی . وکلای فخام حضراتی .

وَلاء [ع] افندینك ازاد ایتدیکی کوله‌وجاریه‌یه اولان مناسبتی وحقی : حسب الولاء .

وِلاء [ع] دوستلق : ولاکارانه = محبانه . § بر شیئی بربری آردی صره یاپمق .

⁘

ها [ع] (ه) حرفنك اسمیدر . های سکته ؛ های رسمیه .

هَبا [ع] توز ، ذره § یوق یره تلف اولان :

« ایتمز ایسه‌ك بوکا کرکی کبی اعتنا
صدق وخلوص وسعیك اولور جملهٔ هبا »

هِجا [ع] برعدد مسحرك حرفدن عبارت اولان صوتی § حروف هجا :

« حدیقهٔ تختهٔ تعلیم اولوب ریاضدن
یازدی مهمل ومعجم اکا حروف هجا »

هِجاء [ع] هجو ایتمك .

هُدی [ع] طوغری یول ، راه راست § دین اسلام :

« اولیله برصاعقه‌ایندیرمدی تقدیرهنوز
نظم قرآن کبی ای انجم رخشان هدی »

هَدایا [ع] (هدیه) نك جمعی .

هٰذا [ع] اسم اشارت ، بو ، شو ، عربی ترکیبلرده داخل اولور : مع هذا ، لهذا ، فی یومنا هذا .

هَزارآوا [ف] بلبل ، عندلیب .

هَزارپا [ف] قرق آیاق دینیلان حیوانجغز .

هَفت آبا [ف] افلاك سبعه .

هُما [ف] برقوش اسمیدر .

هَمپا [ف] یولداش ، رفیق .

همتا [ف] مساوی ، اقران ، نظیر :

« اول کوهر یکتا که بولنماز اکا همتا »

§ اکثریا (بی) ادات سلبیله قوللانیلیر :
بی همتا = نظیرسز :

« کیم شوخسنای بی همتا »

هکذا [ع] بویله ، بوصورتله .

هواء [ع] یرایله کوك آرهسندهکی بوشاق § خفیف روزکار § اقلیم § موسیقه ایله چالنان پارچه ، مقام .

هوشربا [ف] عقل قاپیجی ، قاپان . (هوش) ه باق .

هویدا [ف] بللی ، آشکار :

« اولماز ، اولهماز هیکل سودا
سن کسوۀ ماتمله هویدا »

هیجاء [ع] جنك ، جدال .

هیولاء [ع] هرشیئك مادهسی ، ماهیتی . § جانسز .
هیولائی = هیولایه منسوب .

« مکتب اولوب اراده هیولا
برصورته کیردی ایکی معنی »

∴

یاء [ع] (ی) حرفنك اسمیدر : یای تحتانی .

یا [ع] حرف ندا . ای . منحصراً عربی کلمات و ترکیباته داخل اولور :
یارب ، یارسول الله .

یا [ف] بعضاً مقام استغراباده ، بعضاً مقام استفهامده قوللانیلیر واوائل جملهده ادات تنبیه اولور :

« نه اورکیورسك کلنجه بندن
سنی طوتار انجیتیرمییم یا ؟ »

یارا [ف] قوت ، قدرت ، کوچ ، زور :

« یارا جکرم شرحهلری تیغ غمکدن
یارانمه شرح ایتمکه یوق حالمی یارا »

یسری [ع] صول طرف .

یغما [ف] غارت ایتمك ، قاپمق : § مال منهوب . خوان یغما = اصحاب احتیاجه ویریلان ، عمومه کشیده قلنان مائده :

« تهی برکاسه ز صد آفرین ماه نو عیده
جهانه بذل یغمای عطای خوان یغمادر »

یکتا [ف] یالکز ، نظیرسز :

« نازك ولطیف ، خوب ودلبر
هر وجهله بی نظیر و یکتا »

یکپا ــ ی [ف] بر آیاقلی § طوپال ، اعرج .

یلدا [ف] اوزونلق . دائما شب کلمه‌سنه اضافتله قوللانیلیر :

شب یلدا = اطول لیل .

« ای طیف سیاه شب یلدا !
اولدك نه دیجورده پیدا »

یمنی [ع] (یمین)ك مؤنثی : یدیمنی، جهت یمنی .

ب

« آب »

آب [ف] صو :

«دوشردی کاه رورق ، میانهٔ سکونه ،
هماز قالیردی ، بین انفعال ایچنده سطح آب»

§ آب حیات = مجهول بر قیناغك ایچه‌نه حیات ابدیه ویرن صویی .

آب آتش رنك = شرابدن کنایه.

آب آتشین = راقیدن کنایه‌در.

آب طرب = شرابدن کنایه‌در :

« خانهٔ رندی ییقار آب طرب »

اَبْوابْ [ع] (باب) ك جمعی .

اَبْ و تابْ [ف] رونق ولطافت :

« نمودهٔ خیال اولان طرائف امل کبی
مکونات ـ اوزاق، یاقین ـ نه وارسه
غرق آب وتاب »

اَبُوتُرابْ [ع] حضرت علی کرم الله وجهه‌نك لقبیدر .

اَتْرابْ [ع] همسن اولانلر :

« بین الاتراب عرفان ایله شهرتیابدر »

اِتْعابْ [ع] یورغونلق ویرمك .

اَثْوابْ [ع] (ثوب) ك جمعی .

اِجْتِنابْ [ع] صاقنمق :

« تأنیدن صاقین ایتمه اجتناب »

اَحْبابْ [ع] (حبیب)ك جمعی ، دوستلر :

«افشای عیوب ایتمه‌یدر غیرت احباب»

اِحْتِجابْ [ع] صاقنمق، گیزلنمك،

إِخْتِطَاب [ع] اودون طوپلامق، اودون كسمك .

أَخْشَاب [ع] (خشب)ك جمعى ، كسلمش قابن وقورى آغاج پارچه‌لرى § كراسته .

آدَاب [ع] (ادب) ك جمعى § بالجمله حركات و معاملاتده رعايت اولنان اصول مستحسنه :
«اساساً حدينى بيلمكدر انسانلر ايچون آداب»

أَرْبَاب [ع] (رب) ك جمعى : صاحب ، مالك ، متصف اولانلر § برايشك اهلى .

إِرْتِيَاب [ع] شبهه‌لنمك ، شبهه :
«كنديك مسنه غبطه‌سى بى ارتيابدر
مغبوط اهل شيب ايسه حال شبابدر»

إِرْكَاب [ع] بينديرمك ، بينديرلمك .

إِرْهَاب [ع] قورقتمق ، قورقودلق .

أَسْبَاب [ع] (سبب) ك جمعى . لوازم ، وسائط .

إِسْتِجْلَاب [ع] چكمك § دعوت ايتمك .

إِسْتِجْوَاب [ع] جواب طلب ايتمك § افاده‌سنى آلمق :
« بر احتشام نزاهت اب خطابنده
تكلماتنه بر نكهت نجيبه ويرر
بو نطق پاكك ايله ايلرعقولى استجواب»

إِسْتِحْلَاب [ع] سود صاغمق ، صاغلمق .

إِسْتِرْقَاب [ع] چكمامك ، رقابتده بولنمق .

إِسْتِرْهَاب [ع] ارهاب ، ترهيب .

إِسْتِصْحَاب [ع] يانينه آلمق ، برابر آلمق .

إِسْتِصْعَاب [ع] كوج عد ايتمك .

إِسْتِصْوَاب [ع] معقول وصواب كورمك .

إِسْتِعْجَاب [ع] شاشمق ، اكثريا استغراب مقامنده قوللانيلير .

إِسْتِغْرَاب [ع] غريب ، عجيب عد ايتمك :
«بازارقلم ، سكار وحابن ايلديكجه خطاب
غريبدر ، بونى سنده ايدرسك استغراب»

إِسْتِقْطَاب [ع] قطبلنمق : استقطاب ضيا = اشعهٔ شمسك بالانكسار الوان سبعه‌يه آيريله‌رق برنقطه‌ده تجمعى .

إِسْتِكْتَاب [ع] يازديرمق ، سويليوب يازديرمق .

اِستيعابْ [ع] ایچنه آلمق § طوتمق ، قاپلامق .

اُسْطُرلابْ (رومجه‌دن معرب) کونشك ارتفاعنی تعيينه مخصوص آلات .

آسياب [ف] دكرمن . § يل دكرمنی .

«کويا بتون قوجاقلامق ايستر جهانلری
يورغون قنادلريله اوزاقدن بر آسياب»

اِشراب [ع] ایچيرمك § اشا ایتمك .

اَصحاب [ع] (صاحب)ك جمعی . مالك ، متصف اولانلر § جناب سيد المرسلين افندمزی کوروب صحبت سنيه‌لريله مشرف اولان مؤمنلر .

اِضطراب [ع] هيجان § مادی ، معنوی راحتسزلك .

اِطراب [ع] شوقه کتيرمك .

اَطناب [ع] (طناب)ك جمعی .

اِطناب [ع] کلامی اوزاتمق .

اِعجاب [ع] تعجبه دوشيرمك :

«ديرلر که بو خورشيد زراندود جهانتاب
کيم اولمه‌ده در پيش جلالکده فروزان
قنديل مصنع که ايدر عالمی اعجاب
بازيچه ـيدر قدر تکك ای اولو يزدان»

اَعراب [ع] (عرب)ك جمعی ، بدوی عربلر .

اِعراب [ع] کلمات عربيه‌نك اخرنده تبدل ايدن حرکه ويا حرف .

اَعصاب [ع] (عصب)ك جمعی .

اَعقاب [ع] (عقب)ك جمعی : اولاد واحفاد .

اِغتراب [ع] غربته چيقمق § کوزدن غائب اولمق .

«بو يانده عشق غربت ازمای نوظهوردر
او يانده حسن ايسه خفا گزين اغترابدر»

اِغتصاب [ع] جبراً آلمق ، غصب ايتمك .

اِغتياب [ع] غيبت ايتمك .

اِغضاب [ع] غضبلنديرمق .

آفتاب [ف] کونش :

«سير ايت نه خوش بهاردر اول عالم شباب
سير ايت نه نشئه‌لرله طوغار آنده آفتاب»

اِقتراب [ع] ياقلاشمق ، تقرب .

اَقطابْ [ع] (قطب)ك جمعى .

اِكتابْ [ع] تعليم خط وكتابت . استكتاب مقامنده دخى قوللانيلير .

اِكتِرابْ [ع] غمناك اولمق .

«كوكلم خراب ، جسم نزارم قدر خراب
مدهش مماتدن بيله مدهش بو اكتراب»

اِكتِسابْ [ع] (كسب)ه باق .

اَلبابْ [ع] (لب) ك جمعى . عقول سليمه .

« پسدر ارباب فكرته بو خطاب
فاتقوا الله يا اولى الالباب »

اِلتِهابْ [ع] آلولنمك § بدنك بر طرفنك شيشوب قزارمسى . جمعى (التهابات) .

اَلقابْ [ع] (لقب) ك جمعى . بر آدمك اصلى اسمندن ماعدا مسمى اولديغى اسم § اصحاب رتبه يه ويريلان عنوانلر .

اِلهابْ [ع] (تلهيب)ه باق .

اِنتِخابْ [ع] سچمك ، سچلمك . بيت انتخاب = منتخب بيت :

«بو موزون قدح ايله حقا كه بيت انتخابيمسين»
و :

«كنار بحره كيزليجه سنبكله ايليوب شتاب
سياه بر طاش اوستنى نشيمن ايتدك انتخاب»

اِنتِسابْ [ع] نسبت ، تعلق پيدا ايتمك :

«شكر كيم بر باركاه لطفه قيلدم انتساب»

اِنتِصابْ [ع] ديكيلى طورمق : انتصاب عمود § كلمه نك قاعدهٔ نحويه اوزره منصوب اولمسى .

اِنثِقابْ [ع] دلنمك : انثقاب لؤلؤ .

اِنجِذابْ [ع] چكيجى بر شيئه طوغرى چكلمك ، جاذبه سيله ميللنمك : جمعى انجذابات :

« ايتمز قرار قطرهٔ باران سحابده
بر مركز خفى يه عموم انجذابده »

اَنسابْ [ع] (نسب)ك جمعى .

اِنسِلابْ [ع] محو اولمق : انسلاب آرام .

اِنشِعابْ [ع] شعبه لنمك : انشعاب قبائل :

« بو تدابير و ترقىٔ معالى انتساب
ايتديلر كان هدايتدن پيانى انشعاب»

اَنصابْ [ع] (نصب)ك جمعى .

اِنصِبابْ [ع] دوكلمك : انصباب آب .

اَهْداب [ع] (هدب)ك جمعی. کرپیکلر. مفردی غیر مستعملدر.

اِیاب [ع] کیری دونمك: ایاب وذهاب = کیدوب کلملر.

ایجاب [ع] لازم کتیرمك، واجب قیلمق. § لازم کلمك، واجب اولمق. جمعی (ایجابات).
«عسکره بو تلون نره دن ایلدی ایجاب
بیلسه م نه ایدی ذاتکری ایلین اغضاب»

∴

باب [ع] قاپو § کتابك بر قسم مخصوصی § دائرهٔ رسمیه: باب عالی، باب سرعسکری.

بَوّاب [ع] قاپوجی.

∴

پایاب [ف] دیب، قعر قریب. نهر بی پایاب، بحر بی پایاب = انکین دکز.

پُرتاب [ف] صیچرامه، کندینی آتمه:
«برقویون یاوریسیله طاغده ملر
قراجه یاردن ایدر پرتاب
بر باردن دخی ایتر سوریلر
کاه کاه عکس ایدر صدای کلاب»

پیچ وتاب [ف] اضطراب، تلاش:
«هنوز برظل خفیف ولطیف ایله پرده دار احتجاب اولان سینهٔ پاك تابناکنی کوسترمکده پیچ وتاب ایدییور ...»

∴

تاب [ف] طاقت. تاب آور = طاقت کتیریجی § حرارت، ضیا: تاب می، تاب خورشید § بوکلم، قیوریم § حرارت وضیا ویریجی. بو معناده وصف ترکیبی صورتنده مستعملدر: خورشید جهانتاب. آتش تاب = آتش کبی حرارتلی، ضیالی.

تالاب [ف] کول، بحیره.

تَباب [ع] زیان، خسار.

تُراب [ع] طوپراق:
«ایدرسه وجهی وار بنی ایکی جهانده سرفراز
خدا بیلیر حبیبنك ایاغنك ترابی یم»
ابو تراب = حضرت علی کرم الله وجهه نك لقبی.

تَوّاب [ع] قوللرینك توبه سنی قبول ایدن جناب حق.
تواب کریم:
«ذنب ایله مغلوب یأس اولمم خدا توابدر»

تیزاب • [ف] (کزاب) دیدیلان مایع معروف .

∴

ثَواب • [ع] اجر .

ثَوّاب • [ع] اثواب صاتان ، اثوابجی .

ثِیاب • [ع] (ثوب)ك جمعی .

« نصل ایلر برهنه کسب ثواب
ایدەمز بر فقیره بخش ثیاب »

∴

جَذّاب • [ع] زیاده چکیجی :

« چشم روحانی نکاهك جانلرك جذابیدر
طرهٔ سودا پناهك دللرك قلابیدر »

جِلباب • [ع] کوملك ، قمیص . § چار ، فراجه .

جُلاب • [ع] فارسی (کلاب) دن معربدر .

جَناب • [ع] فی الاصل حولی معناسنەدر ، فقط اصطلاحاً کلهٔ تعظیم اولەرق مستعملدر . عادتا (حضرت) ایله مترادفدر . امور خسیسەیە تنزل ایتمیوب بیوکلکه یاقیشەجق صورتده طاورانمق ارزوسنده بولنمق حالی ، حیثیت ، شرف . علوجناب .

« شویله محجوب ایدی اول سدره جناب
کیم ملك باقمغه ایلردی حجاب »

جَواب • [ع] بر سوزه مقابل سویلانن دیکر برسوز : جوابنامه .

« هر سؤاله ویرر احسانی جواب
بارك الله زهی لطف خطاب »

حَباب • [ع] صو اوزرنده پیدا اولان قبارجق .

حِجاب • [ع] اوتانمه ، صیقلمه :

مهمانمی کلیر خانهٔ ناپاکه ، حجاب ایت ؟! »
§ پرده ، حائل :
« (حجاب چهرهٔ) مقصود اولور خیال کاهی »

حُجّاب • [ع] قاپوجی معناسنه اولان (حاجب)ك جمعی .

حِساب • [ع] صایمق ، صایی § معروف علم . جمعی (حسابات) : علی الحساب ، عند الحساب ، لدی الحساب ، حسابی ، حسابیات .
روز حساب = قیامت کونی .

حَطّاب • [ع] اودونجی .

خَراب • [ع] ویران ، غیر معمور . = خرابی ، خرابیت = ویرانلق . مست خراب = کچکین سرخوش :

« دیر عالمده او روی پر تاب
ایتدی آتشکدهٔ دهری خراب »

خِضاب • [ع] بویا: خضاب اسمانی • خضاب لعلین • خضاب خوشنما •

خَطّاب • [ع] کارکذار آدم •

خِطاب • [ع] توجیه کلام :

« ایتمه‌مکله بو رأیی استصواب
ایلدی هیئته شو بولده خطاب »

§ خطاب صورتنده سویلنیلان سوز • خطابیات • فصل الخطاب = خطاب فصل • خطاب معقول :

« هر خیالك صیقل آیینهٔ حسن ادا
هر کلامك کوهر کنجینهٔ فصل الخطاب »

خواب • [ف] اویقو § خواب آلود • خواب آلوده = اویقو باصمش • خواب آلودکی • خواب خرکوش = حیله • خوابکاه • خوابکه = یتاق اوطه‌سی • خوابناك • خوابناکی = رؤیا • خوابدیده = بالغ • خواب نادیده = نابالغ :

« اتلدی سینهٔ خوابه رفیق بی تابم
بوشاندی شمدی بنم ده انین بی خوابم »

خُرشاب • [ف] معروف طعام •

« چوربا نوش ایلیه جك یرده خوشاب ایسترلر »

خیزاب [ف] طالغه : بادخیزاب انکیز

∴

دَوّاب • [ع] (دابه)نك جمعی •

دُوشاب • [ف] پکمز •

دُولاب • [ع] حرکت دوریه‌سی اولان شی § حجره § حیله ، دك •

« آبلر غالب کانجه دوندیلر دولابلره »

∴

ذِئاب • [ع] (ذئب)ك جمعی •

ذَهاب • [ع] کیتمك : ایاب وذهاب § بر فکره صاپمق • ذهاباً بریوله کیتمك •

ذُباب • [ع] سینك : طنین ذباب • ذبابه •

∴

رَباب • [ع] کانجه : « مستغنی نغمهٔ ربابم » • ربابه :

« اربابنه خوش کلیر ربابه »

ربابی = رباب چالان •

رِقاب • [ع] (رقبه)نك جمعی :

«اول درچاکر نوازو بنده پرور کیم ایدر
حلقه‌سن بی اختیار آزاده‌ز طوق رقاب»

رِکاب [ع] اوزنکی .

..

سَحاب [ع] بولوت :

«عاریدی کوك تمایش رنك سحابدن
انوار اقاردی هرطرفه ماهتابدن»

سَراب [ع] چولده صو کبی کورینان اشعهٔ شمس :

«سیراب اولورم صانمه قوری بر کورنشدر
چوق تشنه یورلدی هوسیله بو سرابك»

سَرداب [ع] یر آلتنده سرین اوطه‌که: خطهٔ عراقیه‌ده یازین کوندوزلری اوطورلیلور .

سِنجاب [ع] معروف حیوان که دریسندن کورك یاپیلیر .

سیراب [ف] صویه قانمش § تازه، لطافتلی، طراوتلی :

لالهٔ سیراب .

«کلزار امیدم اولدی سیراب
یارب بو خیالمیدر ویا خواب»

سیلاب [ف] کثرت وسرعتله آقان صو .

سیماب [ع] جیوه :

« آیینهٔ سینه بحر سیماب
عقد کهر اولمش انده کرداب»

شاب [ف] معروف بوروشدیریجی ماده .

شاب [ع] کنج آدم . شیخ وشاب :

« حبذا قصر لطیف و زرنکار
کیم نظیرین کورمامشدر شیخ وشاب»

شاداب [ف] طراوتلی ، تازه :

« آب نظمله کلستان تخیل شاداب»

شادابی .

شباب [ع] کنجلك .

بعض شعرا (سکون) ایله (سکونت)ه قیاساً (شبابت) استعمال ایدرلر :

« عمرك بهار موسمی عهد شبابدر »

و :

« سن روح الم پوش شبابم
ایسال حسرتمده ماهتابم »

شبتاب [ف] آتش بوجکی .

شتاب [ف] عجله ، سرعت .

شرفیاب [ف] شرف بولمش ، بولان .

شعاب [ع] (شعب) ك جمعی .

شَكَرآب • [ف] شكرلی صو • § ایکی دوست ارەسندەکی کرکینلکدن کنایه •

شِهاب • [ع] سماده بعضاً آقوب کیتدیکی کوریلان مادۀ آتشین § جرأتلی ، کارکذار ، آتشپاره آدم •

« ای اسمان طرفه‌مادن ایدوب شتاب
برطرزدلفریب ایله ساقط اولان شهاب »

شَهْداب [ف] بالشربتی ، شربت •

« شهداب ظفرله لذتیاب اولان اصحاب
کرام معالی اتسام حضراتی . . . »

∴

صَواب • [ع] دوغری : طریق صواب •

طُلّاب [ع] (طالب)ك جمعی •

طِناب • [ع] چادر ایپی که قازیقه باغلانیر :

« عرصۀ عالمده برپا ، بی ستون و بی طناب »

∴

عِتاب [ع] آزارلامه ، تکدیر :

« جدی تلقی ایلمه یار ایتسه ده‌ای دل عتاب
طرف لبنده متبسم معنای استهزایه باق »

عَذاب [ع] اذیت •

عِقاب [ع] (عذاب) ایله مترادفدر •

عُقاب [ع] طاوشانجیل قوشی •

عُنّاب [ع] معروف میوه :

« خون عشاقدن الندە خضاب
هر بر انکشتی دانۀ عناب »

∴

غُراب • [ع] قارغه ، زاغ : نعیب غراب •

غَرقاب • [ف] صویه باتان ، باتمش اولان :

« ایتدی فرعونی خدا بویله هوادە غرقاب

غِیاب [ع] غائب اولمه ، غائبلك •

∴

فُرجه‌یاب • [ف] ارەلق ، فرصت بولان § مظفر •

∴

قِباب • [ع] (قبه)نك جمعی : قباب آسمان •

قِراب [ع] قلنج قینی •

قَصّاب • [ع] معروف •

قُلّاب • [ع] اوجی اکری اولان شی ، چنکل .

« طرهٔ سوداینك دللرك قلابیدر
چشم روحانی نکاهك جانلرك جذابیدر »

کامیاب • [ف] مرامنه ایرن ، بختیار . کامیابی :

« سایهٔ لطفکده اولدق پادشاهم کامیاب »

و :

« لطف واحسانیله عالم اولدی الحق کامیاب
سایه‌کنده اولدی اباد ان نیجه جای خراب »

کَباب [ع] معروف ات یمکی .

کِتاب • [ع] معروف . کتاب الله = قرآن عظیم الشان . جمعی (کتب) .

« ملاحظات حکمت نصاب ؛ ساده ومختصر یازلمش بر کتاب دیمکدر . »

کُتّاب [ع] (کاتب) ك جمعی .

کَذّاب • [ع] پك زیاده یالان سویلیجی : کذاب بی‌حجاب .

کِرانخواب [ف] اغر اویقولی . کرانخوابی ، کرانخوابانه ، کرانخوابان .

کِرانرکاب • [ف] متین . ثابت قدم . § وقور . § آت اوزرنده دلیرانه طوران . کرانرکابانه ، کرانرکابان ، کرانرکابی .

کِرداب • [ف] دکزلرده ، نهرلرده صولرك دوندیکی موقع خطرناك :

« دوشدیکم فیفای عشقك فرقی یوق کردابدن »

کِلاب • [ع] (کلب) ك جمعی : خرخرهٔ کلاب .

کُلاب [ف] کل صویی .

« عکس رویك صویه صالمش ؛ سایه زلفك طوپراغه
عنبر ایتمش طوپراغك اسمن صوین آدین کلاب »

کمیاب [ف] آزبولنان ، نادر .

کوراب [ف] سراب .

کوشاب [ف] پکمز .

کولاب • [ف] کول ، غدیر § بیوك طاغره .

کوهرتاب • [ف] نسوانه مخصوص اولوب التون تلدن نسج ایدلمش باش اورتوسی :

« سیر ایدوب کیسوی مشکینده کوهرتابنی
ایلی تنویج ایلمش صاندم بو شب بن ماهتاب »

|| غايت اينجه دلبند .

..

لَبْلاب [ع] صارماشيق .

لُعاب [ع] اغزدن آقان صاليا .

..

مَآب [ع] ملجاء، مرجع: شوكتمآب معالى نصاب افندمز حضرتلرى .

مافِى الْباب [ع] باب ايچنده اولان شى .

ماهْتاب [ف] آى ايدنلغى، روشنئ ماه .

« طولدير قدحه شراب نابى
مزج ايله شفقله ماهتابى »

§ اون درت كيجه‌لك آى، بدر .
مخففى: (مهتاب):

« كيوب برآلاتكلك هاله‌دن ميدانه عزم ايتمش
سماده مولوى آيينى تصوير ايدر مهتاب »

§ آى كبى پارلاق برنوع فشنك .
§ ماهتاب ايتمك = اكلنمك، صفا:

« طاغلركه: وقار ايله صانيرسن
رفع تتق سحاب ايدرلر
عمانه دونوب خطاب ايدرلر
امواج كنار ايله صانيرسن
يكديكره ماهتاب ايدرلر »

مُتَحابْ [ع] بربرينى دوست اتخاذ ايدن: دول متحابه .

مَثابْ [ع] كرى دونه‌جك بر § صويك طوپلانديغى ير .

مُثابْ [ع] ثوابه نائل اولمش .

مُجابْ [ع] كنديسنه جواب ويرلمش § قبول ايدلمش .

مِحْرابْ [ع] مسجد وجامع درونده قبله طرفده بولنان طاق، امامك اوطورديغى ير .

« قاشينك كوشهٔ پيچ وتابى
جامع حسنك ايدى محرابى »

مُذابْ [ع] اريمش، اريدلمش: لعل مذاب .

مُرْغابْ [ع] اوردك .

مُسْتَجابْ [ع] قبول اولنمش: دعاى مستجاب .

«عالمى ابريز قيلدى جودينك اوارەسى
بلكه جيقدى چرخه مانند دعاى مستجاب»

مُسْتَطابْ [ع] خوش بولنمش، بكنلمش: كتاب مستطاب .

مُصابْ [ع] اصابت ايتمش، اورلمش § مصيبته اوغرامش، عليل .

مِضْرابْ [ع] طانبور وساز چالمغه مخصوص آلت، زخمه .

«ایدرمی سازسینه‌م دکه برمضراب‌دن
فریاد»

مِطْراب [ع] کثیرالطرب آدم .

مِلْزاب [ع] پك جری ، بخیل آدم . جمعی (ملازیب)

مُوَیْتاب [ف] قیل‌طوقیان، موطاف .

مُهاب [ع] هیبتلی .

مَهْتاب [ف] (ماهتاب)، باق .

«النده خامهٔ زرینی، ولانای رومی‌وش
کیجه آثارشمسی شوق ایله تنظیر ایدر
مهتاب»

مهتابی = قریه . (مهتابیه) یاکاشدر .

میزاب [ع] اولوق، ناودان .

∴

ناب [ف] صرف، خالص، صاف: بادهٔ ناب ، لعل ناب :

« ساقی ویراول پیالهٔ الماسه فروتاب
الماس ایچنده موج اورراماکه لعل ناب»

§ اولوق .

ناب [ع] آزی دیشی . جمعی (انیاب) § یاشلی دوه .

نایاب [ف] بولنمز . قعرنایاب = بولنمز قعر .

« اماکه نه‌چاه چاه گرداب
مانند ابد وراسی نایاب »

نَسّاب [ع] علم انسابه زیاده‌سیله آشنا اولان. نسابیون = علم انساب علماسی .

نِصاب [ع] اوزرینه زکات اعطاسی واجب اولان مقدار مال § سرمایهٔ مال : نصاب علم .

نِقاب [ع] برشیئك یوزینه چکیلان پرده : نقاب جمال .

«دوواقلی برکاین سوسی ویرردی قارشی
ساحله
غبار نوره بکزه‌ین خفیف وصاف برنقاب»

نُوّاب [ع] (نائب)ك جمعی .

نَهّاب [ع] زیاده‌سیله نهب ایدن .

نِهاب [ع] غارت ایتمك § (نهب)ك جمعی .

نِیاب [ع] (ناب)ك جمعی .

وَهّاب [ع] زیاده‌سیله هبه ایدن جناب حق .

∴

همخواب [ف] برابراویوبان، یتاق ارقداشی :

« تنهالغه‌می کتیرمدك تاب
کیم ایلدك آرزوی همخواب»

یاب [ف] بولیجی، حائز . دائما ترکیبله قوللانیلیر : شرفیاب، شفایاب، ظفریاب، فیضیاب، فنایاب :

« برادر شبابت فنایاب ایمش
اویاندمده بیلدم بو برخواب ایمش »

یباب [ع] خراب، ویرانه .

[١] ـ ب ـ [١]

أب [ع] بابا، پدر .

أبو الذهب [ع] آلتونی چوق، زنکین آدم .

أحب [ع] اویوز انسان، حیوان .

أحب [ع] زیاده سوکیلی اولان .

أحدب [ع] قانبور . احدبیت = قانبوراق .

أدب [ع] عقللیلق، اوصلولق || شعر وانشایه متعلق علوم .

[١] (اسب) کبی ماقبلنده‌کی حرفك سکون ویا حرکتنه تابع اولان کلمه‌لر ایچون (خ) حرفندن صکره آیریجه فصللر کشاد اولنمشدر .

ادب البحث = اصول مناظره .

ادبی = شعر وانشایه متعلق : اقتدار ادبی .

« اندامکز فکرت نمای عشق
کیسوی رازپرور یکز کسوهٔ ادب »

إرب [ع] عقل، ذکا، فراست .

أرنب [ع] طاوشان . جمعی (ارانب) .

أسب [ف] آت . اسب تازی = عرب آتی .

أشك طرب [ف] سوینج ایله دوکیلان کوزیاشی .

أشهب [ع] قیر آت .

أشيب [ع] صاچی، صقالی اغارمش .

أصعب [ع] پك کوج، پك صعوبتلی .

« وادیٔ عشق وغرام طوغریسی اصعبدر
آنی قطع ایلیه جك وارایسه انجق قابدر »

أصوب [ع] پك دوغری .

أطيب [ع] پك کوزل، پك خوش . جمعی (اطایب) : اطایب لطائف .

أعجب [ع] دهاء الك، پك عجیب . اعجب العجائب .

اَعْذَبْ [ع] پك طاتلى .

اَغْرَبْ [ع] پك غريب :

« كيتدكجه غريب مشرب اولدم
يارك نظرنده اغرب اولدم »

اَغْضَبْ [ع] پك غضوب .

اَغْلَبْ [ع] پك غالب، پك‌قوتلى . § اكثر : على الاغلب = على الاكثر .

اَقْرَبْ [ع] پك ياقين .

اَنْسَبْ [ع] پك مناسب :

« بكا ارتق كوزملر دنياده
يشامقدن ايسه اولمك انسب »

اَوْجَبْ [ع] پك واجب .

اَهْدَبْ [ع] كرپيكلرى چوق واوزون آدم .

اَهْيَبْ [ع] دهاء الك، پك مهيب : اهيب هياكل .

∴

بُوالْعَجَبْ [ع] زياده عجيب . بوالعجبى .

جَيْبْ [ع] ياقه § البسه‌نك مناسب محلنه ديكيلان

معروف كيسه .

∴

تَبْ [ع] صيتمه ، حما . تب زده تب‌لرزه = صيتمه‌تتره‌مه‌سى .

تَعَبْ [ع] زحمت ، مشقت ، يورغونلق .

« قابل دكل جميع فنونك احاطه‌سى
ادم نه‌رتبه ايتسه اقدام روزشب
اولى‌اولان نفائس ايله اكتفا ايدوب
نفس عزيزه ويرماملى بوش‌يره تعب »

∴

ثَعْلَبْ [ع] تيلكى .

ثَقْبْ [ع] دلمك، دلنمك § اورته‌سى اچيق اولان دليك .

ثَوْبْ [ع] البسه ، روبه .

جَذْبْ [ع] كنديسنه چكمك ، چكامك .

جَرَبْ [ع] اويوز علتى .

« رقيب كاب نه‌اداولدى مبتلاى جرب »

جَلْبْ [ع] كندى طرفنه چكمك § كتيرمك ، كتيرلمك .

جَلَبْ [ع] مواشى آلوب صاتمقله مشغول آدم .

جَنْب [ع] يان طرف ، يان § نزد .

جَيْب [ع] ياقه : جيب تفكر ، سربجيب تفكر || البسه نك مناسب محلنه دیکیلان معروف کیسه .

چَپ [*] [ف] صول . چپ وراست = صول وصاغ . چپ انداز = حیله کار . چپ اندازی .

چَرْب [ف] سميز ، ياغلی .

حَبّ [ع] دانه . || دانه حالنده یوتیلان دوا .

« ای طبیب پرحذاقت روز وشب ویردیکك دارویی یوتدم حب بحب »

حَدَبْ [ع] قانبور اولمه .

حَرْب [ع] جنك ، غوغا : دار الحرب ، داهية الحرب . حربکاه ، حربکه .

حَسَب [ع] ابا واجداد جهتندن اولان شرف ، حيثيت ، اصالت .

« سيد عالم وآدم سند موجودات مسند هردوسرا شه والا حسبی »

[*] (چپ) دن ماعدا بو وزنده نهایتی (پ) ایله منتهی کلمه بولنه مدیغندن (چپ) لفظی بالمجبوریه بورایه درج ایدلدی .

حَطَبْ [ع] اودون :

«دم روح القدسی اولسه اوشاهك لایقدر مطبخ عزتنك شعله فروز حطبی »

∴

خَشَب [ع] قالین قوری اغاج که اندن کراسته اعمال اولنور .

خُطَبْ [ع] (خطبه) نك جمعی .

∴

دَأْب [ع] اصول ، عادت : دأب دیرین = عادت قدیمه .

∴

ذَنَب [ع] قویروق .

« همقوشار ، همده بلر هم اهتزاز ایلر ذنب »

ذَنْب [ع] کناه .

ذَوْب [ع] اریمك .

ذَهَب [ع] التون .

∴

رَبّ [ع] جمله مخلوقاتی بسلیان ، تربیه ایدن جناب حق || صاحب ، مالك . یارب :

« بوقدر نعمت بی منت رب
احمدك شاننه تعظيم ايدی‌هب »

رُتَبْ [ع] (رتبه)نك جمعی :
« رتبة العلم اعلی الرتب »

رَجَبْ [ع] معروف آی .

رَطَبْ [ع] خطا و صواب دیله
هرنه کلور ایسه سویلمك
حالی : مبتلای رطب .

رَطْبْ [ع] یاش ، نملی || تازه
ملایم .

رُكَبْ [ع] (رکبه)نك جمعی .

رَهْبْ [ع] قورقو .

رَيْبْ [ع] شبهه .
«مرأت جمال شاهد غیب
اول حوض جلی ایدی بلاریب»

∴

سَبّْ [ع] سوكمك ، سوکوب
صايمق .

سَبَبْ [ع] واسطهٔ توصل، واسطهٔ
ظهور. سببيت = سبب اولمه.
«امید، نشوه، محبت، وصال، عیش وطرب
کداك حقیری اولور اهتزازروحه سبب»

سَحْلَبْ [ع] سالب .

سَلْبْ [ع] قالديرمق، بوق ايتمك.

∴

شَبْ [ف] كيجه .
« بيقاندی چون اول شب مکوکب
صابون قمرله جامهٔ شب »

شَعْبْ [ع] قبيله، طائفه § شاب.

شَغَبْ [ع] فتنه .

شَيْبْ [ع] صاچ وصقال آغرمه،
اختيارلق :

∴

صَعْبْ [ع] کوچ ، چتين .

صُلْبْ [ع] آصمق .

صَوْبْ [ع] طرف .

∴

ضَرْبْ [ع] اورمق، اورلق ||
دوكمك، دوكلك || قوت،
قدرت : ضرب دست .

طَرَبْ [ع] شنلك ، سوينج .
« ای فرات ! ای نمیهٔ شط العرب
سنده موج اورمقده هم غم، هم طرب»

طَلَبْ [ع] ایسته‌مك ، ایستنمك،
رغبت ايتمك ، ايدلمك .

عَجَبْ [ع] تعجب اولنەجق شی ، عجیب . عجبا مقامندەدە ایراد اولنور :

«کازاردە هزار نەعالمدەدر عجب»

عَذْبْ [ع] طاتلی، خوش: اسان عذب البیان عثمانی .

عَرَبْ [ع] قوم معروف :

«سرنکون ایلدی سرکشلری هب نابدید اولدی صنادید عرب»

عَزَبْ [ع] بیکار .

عَصَبْ [ع] سیکر .

عَقْرَبْ [ع] معروف مضر حیوان || فلکدە بربرج : برج عقرب .

عِنَبْ [ع] اوزوم : دختر عنب ، بنت العنب = شراب :

«حیف اول عاقلە کیم عمر کرانمایەسنی صرف ایدە عشرت ایامنە بنت العنبك»

عَیْبْ [ع] چرکین کورینان حال .

عَبْعَبْ [ع] چکە التی .

غَرْبْ [ع] کونشك باتدیغی محل، سمت .

غَصْبْ [ع] زور ایلە آلمق .

غَضَبْ [ع] طارغینلق ، حدت : «غضب، نفس ایچون جالب تعبدر»

غَیْبْ [ع] کورنمیان ، بیلنمیان احوال : عالم غیب .

قَصَبْ [ع] قامش || نفس بوریلری || قصب السبق = بر خصوصدە امثالنە تفوق ایدن : حائز قصب السبق .

قَلْبْ [ع] کوکل، یورك || جناحینك اورتەسندە بولنان صف عسکری: قلب دشمن، قلبکاه دشمن || برشیئی کری یە چویرمك، دوندرمك || قاریشیق، مغشوش || مرکز دوران دم ارلان عضو مخصوص || بازیچە نوعندن برصنعت ادبیەدرکە کلمەنك التی اوستنە چویرمکدن عبارتدر .

کَرْبْ [ع] غم ، اندوه . جمعی (کروب) .

کَسْبْ [ع] چالیشوب قزانمق .

کَلْبْ [ع] معروف حیوان || ییرتیجی جانور. جمعی (کلاب) || کلب الماء = کوپك بالغی .

كَوْكَب • [ع] نجم، اختر: كوكب دری = پارلاق کوکب.
کوکب طالع. کوکب الحدید.

كَعْب • [ع] اعضا کمیکار بنك اویناق یرلری ، مفاصل || طوپوق || آشیق || طاوله زاری || مجذوری بر دفعه دها جذره ضرب ایتمك || مجد، شان وشرف: علو کعب || کنج قیزك ممه سی یومرولنمق || کعب بن زهیر = مداح حضرت پیغمبری.

∴

لَب • [ع] دوداق، شفه، || اوج، کنار: لب دریا، لب ساغر، لب جویبار. غنچه لب ، لب برلب ، لبالب. لب آفتاب = کولکه یه متصل شعاع آفتاب. لب خضرا = افقسی. لب کشتیکاه = بوغاز ولیمان اغزی.

لَقَب • [ع] اسم اصلیدن باشقه اولمق اوزره صوکره دن قونیلان آد. جمعی (القاب):

لَهَب • [ع] (لیهب) ه باق. لهب النار = زبانهٔ آتش.

∴

ماهِ نَخْشَب • [ف] حکیم ابن عطانك نخشب شهری جوارنده کی قیودن طوغدیردیغی معهود آی.

« چاه ایچره مثال ماه نخشب
یامهره یراولدی برج عقرب»

مِثْقَب [ع] بورغو.

مُثَقَّب [ع] دلنمش.

مُجَرَّب [ع] تجربه اولنمش.

مُحَدَّب [ع] قانبور، یومرو.

مِخْطَب [ع] بالطه.

مُخَاطَب • [ع] کندوسنه خطاب اولنان، سوز سویلنان: « قابل خطاب اولمیان مخاطب همیشه معاتبدر »

مُخَضَّب [ع] بویانمش.

مِخْلَب [ع]ییرتیجی حیوان پنجه سی. جمعی (مخالب).

مُخَيَّبْ [ع] مأيوس ومحروم قيلنمش: مخيباً عودت .

مُذَبْذَبْ [ع] متردد ، بر حالده برمحلده قرار ايده مين.

مُذَوَّبْ [ع] اريدلمش .

مَذْهَبْ [ع] كيده جك يول || مسلك، طريقت || دين || مجتهدين كرامدن مقتدا اتخاذ اولنانلرك مسلك مختارلرى .

مُذَهَّبْ [ع] يالديزلنمش .

مُرَتَّبْ [ع] ترتيب ايدلمش ، يرلى يرينه قونلمش :

« اظهار قيلوب صفاى مشرب
بو بزمى چون ايلدك مرتب »

مُرْغِ طَرَبْ [ف] بلبل، كوكرجين || خواننده .

مُرَكَّبْ [ع] تركيب اولنمش ، يرلشديرلمش .

مَرْكَبْ [ع] بينه‌جك شى || حمار || كمى ، سفينه :

« آلمش يوكنى اويله كه سيرنده خللسز
بر ذره بيله قالديره‌مز مركب عالم »

مُرَهَّبْ [ع] ترهيب ايدلمش ، قورقودلمش .

مُسْتَحَبْ [ع] تركنده كناه اولميوب ايشلده مسنده ثواب اولان عمل .

مُسْتَحْلَبْ [ع] سوت حالنده كتيرلمش اولان دواء .

مُسْتَصْوَبْ [ع] استصواب ايدلمش .

مُسْتَغْرَبْ [ع] استغراب ايدلمش.

مُسَيَّبْ [ع] ايشده باقيان ، تنبل .

مَشْرَبْ [ع] خوى ، مزاج ، طبيعت ، خلقت :

«اعتقادى اولميان تقليد ايدر هر مشربه»

|| ايچيله‌جك بر :

مُصَلَّبْ [ع] صلابت ويرلمش ، قاتيلاشديرلمش .

مَطْلَبْ [ع] ايستنيلان شى ، مرام، مقصد || بحث ، مسئله :

« كوكلمه دوغدى بر ايكيز مطلب
يك وجودانه بر بقا بولدى
صانكه كوكلم ايچنده لب بر لب
ايكى عاشق ياتار مزار اولدى »

مُطَيَّبْ [ع] تطييب اولنمش ، كوكلى خوش ايدلمش ؛

مُعاتَبْ [ع] عتاب اولنمش .

مُعَذَّبْ تعذيب ايدلمش :

« بيلسه‌م نه‌يه يارشمدى انيسم او محلده
كيمدر بو كيجه مظهر انسيقى يارب؛

یاربی نیچون جان ودلم بویله معذب
اندیشه وآمال نه‌دن بویله کسلده »

مُعْرَبْ [ع] اعراب ایدلمش .

مُعَرَّب [ه] عربجه‌لاشدیرلمش ، عربجه‌یه . چمش .

مُعَقَّبْ [ع] تعقیب اولنمش .

مُعَیَّب [ع] تعییب اولنمش . جمعی : (معیبات) .

مُغَیَّبْ [ع] غائب . جمعی مغیبات .

مُقَرَّب [ع] یاقلاشمش ، تقرب ایتمش .

مَکْتَبْ [ع] دارالعلم ، دار - التدریس .

مُکْتَسَبْ [ع] اکتساب اولنمش ، قزانلمش .

مَکْسَبْ [ع] محل کسب :

مکتب فیض مکسب

مُکَعَّبْ [ع] طاوله‌راری شکلنده درت کوشه‌لی واکی بوبی ، ارتفاعی بربرینه مساوی جسم || برعددك کندی مربعنه ضربندن حاصل اولان عدد ؛ جذرمکعب .

مَلْعَبْ [ع] اویون یری . صحنه .

مُلَقَّبْ [ع] تلقیب ایدلمش ، لقبلنمش .

مُنْتَخَبْ [ع] انتخاب ایدلمش ، سچلمش . جمعی (منتخبات) :

« هر وجهله شوخ منتخبسـك
برمایهٔ جان وروح دلسـك »

مُنْصَبْ [ع] انصباب ایدن ، دوکیلان || نهرك دکزه دوکیلدیکی یر .

مُوجَبْ [ع] رأس‌کارده بولنان بر ذاتك بر خصوصی مناسب کوردیکنی متضمن اوراقك ظهرینه ویازیرینه ایتدیکی اشارت .

مُؤَدَّبْ [ع] تربیه‌لی ، ادیب .

«اولمه‌دیرسه‌ك اکرهر یرده ، هرجاده مطیب
چالیش هروجهله ، هرحال ایله اول سن مؤدب»

مُهَذَّبْ [ع] تهذیب اولنمش ، اصلاح ایدلمش .

ن

نَدَبْ [ع] یاره یره ، نشان ، زخم .

نَدْبْ [ع] میت اوزرینه محاسننی تعداد ایدرك اغلامق .

نَسَبْ [ع] نسل ، نژاد :

«اك كيزلى برخيالەسز ويرديكز وجود
صان بريتيم بيكـه بخش ايتديكز نسب»

نَصْب [ع] برشيئى بريره ديكمك: نصب نكاه، نصب خيام ‖ برينى برمأموريته ويا خدمته تعيين ايتمك ‖ اصطلاح نحويو نجه اوستون.

نَهْب [ع] غارت ويغما ايتمك.

∴

وَصَبْ [ع] وجع، مرض.

وَهَبْ [ع] بخش ايتمك، عطا. وهبى = من طرف الله كندوسنه احسان بيورلمش مقامنده قوللانيلير.

هَبْ [ع] اويقودن اويانمق.

هَرْب [ع] قاچمق ‖ شدت حزن.

هم‌مَذهَب [ف] برمذهبده اولان، مذهب آرقداشى.

هم‌مَشرَب [ف] ايكيسنك مشربى، خويى بر، مشربجه برابر: ايكيسيده مؤدب وهم‌مشرب ايديلر.

يَشَب [ع] يشيله مائل بر طاش اسمى. كويا بو طاشك استصحابى صاعقه‌دن موجب سلامت ايمش.

∴

ب

اَجانِب [ع] يبانجى آدم، يبانجى قومدن ادم معناسنه اولان (اجنبى) نك جمعى.

«يار اويله فناق كيم اقارب
حيا ايلر انى يابمز اجانب»

اَدِيب [ع] تربيه‌لى ‖ فن ادبه انتسابى اولان: اديبانه:

«آفرين اى شوخ نوخط سنده‌مى
اولدك اديب»

اَرِيب [ع] عاقل، ذكى: اديب اريب.

اَسالِيب [ع] (اسلوب) ك جمعى:

«فن حكمتده منافات اساليب اولماز»

آسِيب [ع] كيرى دونن ‖ غائب اولان.

آسيب [ف] چاتمه، صدمه ‖ مصيبت، ضرر.

اَعاجِيب [ع] (اعجوبه) نك جمعى.

اَقارِب [ع] ياقين خصملر. مفردى اولان (اقرب) بو معناده قوللانلماز.

«بيقديردى، اوصانديردى بنى شمدى
اقارب»

أكاذيب [ع] (اكذوبه) نك جمعى.

باشيب [ف] نردبان .

..

تائب [ع] توبه ايديجى، ايدن:

« اكر بو وجهله اولمزسه‌كز بو كون تائب
يارين بنم نظرمده اولورسكز غائب»

تأديب [ع] تربيه ايتمك، جمعى: (تأديبات) :

«چوجغى وقت صباوتده ايدرسه‌ك تأديب
صكره سن راحت ايدرسك سنى ايتمز تعذيب»

تثريب [ع] تعييب، توبيخ .

تثقيب [ع] دلمك، دلنمك: تثقيب لؤلؤ .

تثويب [ع] مكافات ويرمك .

تجارب [ع] (تجربه) نك جمعى . (تجاريب) صورتنده ده قوللانيله بيلير .

تحديب [ع] محدب ايتمك، ايدلمك، قانبورلاشدرمق، قانبورلاشديرلمق .

تخريب [ع] خراب ايتمك ، جمعى (تخريبات) :

« ايتمشدى نيجه بلا ، مصائب
اوشهر عظيمى شويله تخريب »

تحزيب [ع] كروه كروه جمع ايتمك: تحزيب غزات .

تخضيب [ع] بويامه : تخضيب لحيه .

تذنيب [ع] علاوه اوله‌رق ايراد ايتمك، ايدلمك || علاوه ، ذيل . جمعى (تذنيبات) .

تذويب [ع] (اذابه) يه بدل قوللانيله بيلير . جمعى : (تذويبات) .

تذهيب [ع] التون سورمك ، يالديزلامق، يالديزلانمق. جمعى (تذهيبات)

تراكيب [ع] (تركيب) ك جمعى تركيبلر: تراكيب مسجعه:

« ياكاش ايدى سرتسر اساليب
ماليدى غلطله هپ تراكيب »

ترتيب [ع] ديزمك، يرلى يرينه قويمق ، تنظيم || مرتب طاقم: ترتيب اول، ثانى || پلان : ترتيب كرده . ترتيب ساز. ترتيب سازى . جمعى (ترتيبات) .

ترطيب [ع] رطوبت ويرمك || طراوت ويرمك : ترطيب لسان .

ترعيب • [ع] (تخويف) ه بدل قوللانيلير .

ترغيب • [ع] (ارغاب) ه باق . جمعی (ترغيبات) .

تركيب • [ع] مركب قيلمق ، قيلنمق || بربرينه مرتبط ايكی ويا دها زياده لفظ ، عباره || برقاچ شيئك برلشديرلمسندن وجوده كلن دوا وسائره . جمعی (تركيبات) .

ترهيب • [ع] اكثريا تحذير مقامنده مستعملدر . (ارهاب) ه باق : ترهيباً . جمعی (ترهيبات)

«قاورايوب صيقدی ، برسكون مهيب
ايلدی روح عالمی ترهيب »

تسريب • [ع] كوندرمك ، كوندرلمك . عادی شيلر حقنده مستعملدر : چوبانلرك تسريبی .

تشبيب • [ع] شاعرك تنظيم ايده جكی نشيده يه سوكيليسنك وصفيله ياخود حسب حال وتوصيف آثار طبيعت يوللو بعض ابيات ايله باشلامق صنعت ادبيه سی .

تشعيب • [ع] شعبه لنديرمك . جمعی (تشعيبات) .

تصعيب [ع] كوجلشديرمك .

تصليب • [ع] صلابت ويرمك ، ويرلمك .

تصويب • [ع] صوابه نسبت ايتمك ايدلمك ، مصيبت كورمك . جمعی : (تصويبات) .

تطييب • [ع] خوش ايتمك ، ايدلمك ، خاطرینی المق ، كوكلنی خوش ايتمك .

« افرين ای سير نويس حبيب
اهل ايمانی ايلدك تطييب »

تعجيب • [ع] اعجاب ايله مترادفدر واندن اقوادر .

تعذيب • [ع] عذابه كرفتار ايتمك جمعی (تعذيبات) .

تعريب • [ع] عربجه اشديرمق . جمعی (تعريبات) .

تعقيب • [ع] اردی صيره كيتمك || اردينه دوشمك : اشقيايی تعقيب .

« آه ! ای غفلت ؛ ای سراب نصيب
سنی ممكنمی اتمامك تعقيب »

تعييب • [ع] عيبلامق ، عيبلانمق . جمعی (تعييبات) .

تغريب • [ع] اوزاغه كوندرمك ، كوندرلمك .

تقريب • [ع] ياقلاشديرمق || تخمين || يولنی بولمق :

« عشرت وجود آدمی شدتله تخريب

ومبتلالرینی حفرۀ تنك مزاره سرعتله تقریب ایدر »

تَقْلیب • [ع] ترسنه چویرمك ، چویرلمك ، بریاندن بریانه دوندرمك . جمعی (تقلیبات) .

تَكْذیب • [ع] یالانه چیقارمق ، یالاندردیتمك . جمعی : (تكذیبات) .

تَكْسیب • [ع] كسب ایتدیرمك ، ایتدیرلمك ، قزاندیرمق ، قزاندیرلمق .

تَلْقیب • [ع] لقب قومق . جمعی : (تلقیبات) .

تَلْهیب • [ع] آلاولندیرمق . جمعی (تلهیبات) .

تَنْسیب [ع] مناسب كورمك .

تَوْجیب [ع] واجب قیلمق ، قیلنمق :

« جهاد ، طاعتسزلره عبرت ایچونسه توجیب ، تعمیم دیانت ایچونسه تنسیب اولنور »

تَهْذیب • [ع] خالص ومنقح ایتمك . جمعی (تهذیبات) .

تَهْییب [ع] مهابتلی كوسترمك ، كوسترلمك .

ثائِب • [ع] یاغمور مقدمه‌سی اولان شدتلی روزكار ، یاغمور بوره‌سی .

ثاقِب • [ع] بر یاندن بر یانه دلوب كچن : نجم ثاقب .

ثَعالِب [ع] (ثعلب) ك جمعی .

ثَعابیب [ع] آغیزدن آقان صالیه .

ثَیِّب • [ع] طول قادین . جمعی (ثیبات) .

جاذِب • [ع] جذب ایدیجی : نكاه جاذب .

جالِب [ع] جلب ایدیجی ، ایدن :

« شوحالم اولور بلكه غفرانی جالب اولور بلكه غفرانی جالب شوحالم »

جانِب [ع] طرف ، جهت .

جَریب • [ع] برنوع بیوك اولچو دونم ، ترلا وسائره دونمی .

جَلابیب • [ع] (جلباب) ك جمعی : جلابیب نسوان .

جَوانِب [ع] (جانب) ك جمعی .

∴

حَاجِبْ [ع] قاپوجی ، پردەجی || قاش . حاجبین = قاشلر :

« وارایدی برخالی بین الحاجبین »

حَاصِبْ [ع] شدتلی روزکار .

حَاطِبْ [ع] اودون دوشیریجی ، دوشیرن .

حَبِيبْ [ع] سوکیلی ، محبوب ، دوست :

« کیمی کنارچمنده کنارە کیر حبیب
کیمی فضای محنده کزر غریب غریب »

حِزْبْ [ع] طائفه . انسان کروهی || بلوك ، قسم .

حَسِيبْ [ع] حسب صاحبی .

حَلِيبْ [ع] صاغلمش سود .

حَوَاجِبْ [ع] قاش معناسنه اولان (حاجب)ك جمعی .

حَوَاصِبْ [ع] (حاصب)ك جمعی .

∴

خَائِبْ [ع] بی‌بهره ، محروم || مایوس قالیجی ، قالان . || ضرره اوغرایجی ، اوغرایان || سعیی‌هبا اولان . جمعی : خائبون ، خائبین .

« بتون سالکاری هپ اولدیلر خائب »

خَصِيبْ [ع] اوجوز .

خِصْبْ [ع] اوجوزلق ، بوللق .

خَضِيبْ [ع] بویالی ، بویانمش ، ملون || قنالنمش ، قنالی :
لحیهٔ خضیب .

خَطِيبْ [ع] خطبه اوقویان : خطیب خوش آواز ، خطیب خوش نغمه || ناطقه پرواز .

∴

دَوَالِيبْ [ع] (دولاب)ك جمعی .

∴

ذَائِبْ [ع] اریجی ، ارین .

ذَاهِبْ [ع] کیدیجی ، کیدن || برفکره صاپان :

« بنده بوطریقه ذاهب اولدم »

ذِئْبْ [ع] قورت دینلان ییرتیجی حیوان .

ذَهِيبْ [ع] (مُذَهَّب) ایله مترادفدر .

∴

رَاسِبْ [ع] مایعك دیبنه چوكیجی ، چوكن .

رَاطِبْ [ع] یاش ، نملی ، رطوبتلی .

رَاعِبْ [ع] كوز باغیجی ، افسونكار .

رَاغِبْ [ع] رغبت ایدیجی ، ایدن .

« اولسیدی توجهی مناسب توجهنه چوق اولوردی راغب »

رَاكِبْ [ع] بنیجی ، بین .

رَاهِبْ [ع] مناسترده مقیم خرستیان پاپاسی ، تارك دنیا .

رَبِیبْ [ع] اوكی اوغلی .

رَحِیبْ [ع] ككیش ، بول . رحیب الراحه = الی آچیق .

رَطِیبْ [ع] ایكی معناسنده‌ده (رطب) ایله مترادفدر : چشم رطیب ، جسم رطیب

رَعِیبْ [ع] مرعوب ایله مترادفدر .

رَغَائِبْ [ع] (رغیبه)نك جمعی : لیلهٔ رغائب عمیمة المواهب

رَقِیبْ [ع] دیكرینی منع ایله كندی ایشنی ترویج ایتمكه چالیشان ، انكل || خصم :

«كل ایدر آخرسنی بونار فرقت ای رقیب»

رَوَاتِبْ [ع] (راتبه)نك جمعی .

ز

زَبِیبْ [ع] قوری اوزوم || قوری انجیر .

زِیبْ [ف] سوس ، زینت .

س

سَاكِبْ [ع] دوكیجی ، دوكیلان : دمع ساكب ، ماء ساكب .

سَالِبْ [ع] سلب ایدیجی ، ایدن : سالب آرام .

سَحَائِبْ [ع] (سحابه)نك جمعی .

سِیبْ [ف] الما .

ش

شَارِبْ [ع] ایچیجی ، ایچن || بییق : شارب دراز .

شِعَبْ [ع] طاربول ، طاغ یولی . جمعی (شعاب) .

شكيب • [ف] صبر. (اتمك) ماده سيله قوللانلماز . ناشكيب = صبرسز .

« هيچ قالمدى طاقتك، شكيبك
آرام و سكوندن نصيبك »

شوائب [ع] (شائبه)نك جمعى .

شوارب [ع] (شارب)ك جمعى .

∴

صائب • [ع] صواب ايله متصف، خطا ايتميان : رأى صائب

«نل پرنورينه قيلمز كذار افكار ناصائب
كيم اول قنديل مملودر لباب نورعرفاندن»

صاحب • [ع] برشى حقنده تمدر ديمكده صادق اولان || مالك ، متصرف .

صليب [ع] خاچ .

ضارب • [ع] ضرب ايديجى ، ايدن .

∴

طالب • [ع] طلب ايديجى ، ايدن جمعى طالبون، طالبين .

« فرزنده اولوب هميشه طالب
تحصيل بقاى نسله راغب »

طب • [ع] حكيملك ، هكيملك : فن طب ، كتب طبيه .

طبيب [ع] طب عالمى ، حكيم .

« عاشقم احواله باقمز حبيب
خسته يم دردم سؤال ايتمز طبيب »

طيب • [ع] كوزل ، لطيف ، ايى .

طيب • [ع] سورينه جك كوزل قوقولى شى : استعمال طيب .

∴

عجائب • [ع] (عجيبه) نك جمعى : عجائب سبعه . [مقام تعجبده دخى ايراد اولنور .]

عجيب [ع] موجب تعجب اولان .

عقارب • [ع] (عقرب) لك جمعى : عقارب مهلكه .

«بيك كره ديدم اولمسون اغيار سكا همدم
آزرده ايدرلر تنكى مثل عقارب »

عقب • [ع] اوكجه || بر زمانى تعقيب ايدن زمان : درعقب = همان .

عندليب [ع] بلبل : فرياد عندليب

«كل خاره دوشدی سینه فکار
اولدی عندلیب»
برخاره باقدی برکله‌زار اولدی عندلیب»

عَواقِبْ [ع] (عاقبت)ك جمعی .

..

غائِبْ [ع] كورنمیان ، حاضر اولمیان [[شی . || متکلم ومخاطبدن غیری اولان شخص .

غاصِبْ [ع] غصب ایدن ، ایدیجی .

غالِبْ [ع] غلبه ایدن ، ایدیجی . غالبا = ظنمه کوره :

« غوغای سخنده غالبم بن »

غَرائِبْ [ع] (غریبه)نك جمعی .

غَریبْ [ع] یبانجی || غرابتلی ، عجیب .

« هر منظرهٔ نظر فریبك
بر جنتیدر دل غریبك

..

فِریبْ [ف] الداتجی [ترکیبسز قوللانلمز] دلفریب .
ابلهفریب = صافدرونلری الداتجی .
ابلهفریبانه .

قالِبْ [ع] قیومجیلرك اریمش جوهر اقتدقلری ظرف || نمونه || بدن .

قَریبْ [ع] یاقین . عن‌قریب = یقینده || نسب جهتیله یاقین ، خصم .

« دلده برورد سینه زیب اولسه
سکا کللر کبی قریب اولسه »

قَضیبْ [ع] اینجه دال ، چبوق || الت تناسل رجال .

قَوالِبْ [ع] (قالب)ك جمعی : الفاظ قوالب معانیدر .

..

كاتِبْ [ع] کتابت ایدن ، صاحب قلم .

كاذِبْ [ع] یالانجی ، حقیقی اولمیان شی ، اویدرمه : خیال کاذب . صبح کاذب || کونش طوغمدن اول برمدت پیدا اولوبده زائل اولان بیاضاق :

«صباحك برنفسده نصفی صادق نصفی کاذبدر»

كاسِبْ [ع] کسب ایدیجی ، ایدن .

كاعِبْ [ع] طومورجق ممه‌لی قیز : کاعب سیمینبر .

كَتَائِبْ [ع] (كتيبه)نك جمعى.

كِذبْ [ع] يالان سويلمك .

كِسبْ [ع] (كسب) ايله مترادفدر.

كَوَاعِبْ [ع] (كاعب) ك جمعى.

كَوَاكِبْ [ع] (كوكب)ك جمعى: كواكب درخشان.

∴

لَازِبْ [ع] ياپيشقان ، ثابت ، پايدار .

لَبِيبْ [ع] عاقل ، ذكى : اديب لبيب .

«رحلت ايتسه بر ديار اخره شايد لبيب
فضل وعلمى سايه سنده شبهه سز قالمز غريب

لَهِيبْ [ع] آتشك آلوى ، شعله سى : لهيب دلسوز غرام || آتش آلولنمك : لهيب آتش تحسر .

∴

مَآدِبْ [ع] سور معناسنه اولان (مأدوبه) نك جمعى . ضيافت .

مَآرِبْ [ع] حاجات ، مطالب .

مَآزِبْ [ع] (ميزاب)ك جمعى .

مُتَأَدِّبْ [ع] تأدب ايدن، ادبنى طاقنان : متأدبين ، متأدبانه .

مَتَاعِبْ [ع] (تعب) ك جمعى : بتون ملاعب معروض متاعبدر || رنجلر ، مشقتلر .

مُتَشَائِبْ [ع] تشائب ايدن ، اسنه ين .

مُتَعَقِّبْ [ع] دليكلنن ، دلينن .

مُتَنَوِّبْ [ع] فرضدن صكره نافله نماز قيلان = ثواب قزانان

مُتَذَيِّبْ [ع] طول قالان قادين.

مُتَجَاذِبْ [ع] تجاذب ايدن .

مُتَجَانِبْ [ع] تجانب ايدن ، چكينن .

مُتَجَاوِبْ [ع] تجاوب ايدن .

مُتَجَنِّبْ [ع] صاقنان ، مجتنب .

« فطرةً متأدب اولانلر هردرلو مساويدن مجتنبدرلر »

مُتَحَدِّبْ [ع] قانبور اولان ، قانبورلاشان .

مُتَحَزِّبْ [ع] كروه كروه جمع اولان .

مُتَخاطِبْ [ع] مخاطبه ايدن .

مُتَذَبْذِبْ [ع] متردد، قرارسز.

مُتَرَتِّبْ [ع] ترتب ايدن ، بر سببله تعلق ايدن || بر شيئك نتيجه‌سى اوله‌رق حاصل اولان : سوء استعمالدن مترتب مسئوليت .

مُتَرَسِّبْ [ع] ترسب ايدن .

مُتَرَقِّبْ [ع] ترقب ايدن، منتظر.

مُتَرَكِّبْ [ع] تركب ايدن، ديكر شيئله امتزاج ايدن .

مُتَرَهِّبْ [ع] ترهب ايدن ، راهب اولان. مترهبانه، مترهبين .

مُتَسَبِّبْ [ع] سبب اولان .

مُتَسَيِّبْ [ع] تسيب ايدن اهمالجى. متسيبانه ، متسيبين .

مُتَشَعِّبْ [ع] تشعب ايدن ، شعبه‌لنان .

« بالجمله فضائل وكمالات و معالى اولمش ايدى قرآن كريمدن متشعب »

مُتَصاحِبْ [ع] صاحب چيقان ، حمايت ايدن .

مُتَصَعِّبْ [ع] تصعب ايدن ، كوجلشن .

مُتَصَلِّبْ [ع] تصلب ايدن ، قاتيلشان .

مُتَضارِبْ [ع] تضارب ايدن .

مُتَطَبِّبْ [ع] كندوسنه طبيب سوسى ويرن .

«بيكار جه اطبا اوار ايكن شمدى جهانده صوص ديكليه‌مم، صوص ديورم اى متطبب»

مُتَطَرِّبْ [ع] شوقه كلان : متطربانه . متطربين .

مُتَطَيِّبْ [ع] قوقو سورينان ، كوزل قوقولى شيلر ايله قوقولنان .

مُتَعاقِبْ [ع] تعاقب ايدن ، بر بربرينك اردى صره يورويان .

مُتْعِبْ [ع] اتعاب ايدن، زحمت، يورغونلق ويرن .

مُتَعَجِّبْ [ع] تعجب ايدن، متعجبانه.

مُتَعَزِّبْ [ع] اولنميوب اركن طوران . متعزبانه .

مُتَعَصِّبْ [ع] تعصب ايدن . عادات و سائره ده ثباتكا .

رانه طرفدارلق ایلیان. متعصبانه، متعصبین .

مُتَغَالِبْ [ع] تغالب ایدن .

مُتَغَرِّبْ [ع] غربته چیقان . متغربین .

مُتَغَضِّبْ [ع] اغتضاب ایدن .

مُتَغَلِّبْ [ع] بغیر حق استیلا وتحکم ایدن .

مُتَغَيِّبْ [ع] غائب اولان .

مُتَقَارِبْ [ع] تقارب ایدن، بك دیکره یاقلاشان .

مُتَقَرِّبْ [ع] تقرب ایدن. جمعی: (متقربین) .

مُتَقَلِّبْ [ع] تقلب ایدن، دونن، دکیشن .

مُتَكَالِبْ [ع] کوپك کبی بر برینك اوزرینه آتیلوب صچرایان .

مُتَلَاعِبْ [ع] اوینایان .

مُتَلَعِّبْ [ع] اوینایان ، اویونله مشغول اولان .

مُتَلَقِّبْ [ع] لقب طاقنان. جمعی: (متلقبین) .

مُتَلَهِّبْ [ع] آلولنان .

مُتَنَاسِبْ [ع] بر برینه مناسب، اویغون اولان :

«حقا که اوصافیت اطراف وجوانب انلرده‌کی صفوتله ایدی‌یك متناسب»

مُتَنَشِّبْ [ع] برشیئه ایلیشوب طوتیلان .

مُتَنَصِّبْ [ع] انتصاب ایدن ، دیکیلوب طوران .

مُتَوَاثِبْ [ع] بر بری اوزرینه صچرایان ، آتیلان .

مُتَهَيِّبْ [ع] اظهار هیبت ایدن§ هیبت آلوب قورقان .

مَثَالِبْ [ع] عیوب ، نقائص .

مُثَقِّبْ [ع] تثقیب ایدن، دلن .

مُجْتَنِبْ [ع] اجتناب ایدن ، صاقنان :

«مراسم اشفاقه محب، ذمائم اخلاقدن مجتنبدر . »

مُجَرِّبْ [ع] تجربه ایدن، دنه‌ین جمعی: (مجربین) وفارسی قاعده‌سنجه (مجربان) .

مُجِيبْ [ع] اجابت ایدن ، قبول ایلیان. مجیب‌السائلین = جناب حق :

«آیت (والکاظمین) الغیظه باق عفو ایت بنی حضرت باری تعالیدر مجیب‌السائلین»

مَحَابِيبْ [ع] (محبوب)ك جمعی .

مَحَارِيبْ [ع] (محراب)ك جمعی .

مُحَارِبْ [ع] يكديكرينه محاربه ايدن .

«ميدان وغا كورمدی براويله محارب
هرحربه اوطالب، ينه هربرده اوغالب»

مُحَاسِبْ [ع] محاسبه ايدن § امور حسابيه‌يه آشنا آدم .

مُحِبْ [ع] محبت ايديجی، ايدن ، دوست . محبان، محبانه .

مُحْتَجِبْ [ع] احتجاب ايدن ، كيزلنان .

مُحْتَطِبْ [ع] احتطاب ايدن ، اودون طوپليان .

مُحْتَسِبْ [ع] اسكی زمانلرده ويركو جبايت ايدنلره دينلوردی .

مَخَالِبْ [ع] (مخلب)ك جمعی .

مُخْتَضِبْ [ع] بويانان .

مُخْرِبْ [ع] اخراب ايدن، خراب ايدن . مخربين .

مُخَرِّبْ [ع] تخريب، خراب ايدن . مخربين .

مُخَيِّبْ [ع] محروم ومأيوس قيلان . مخيبانه .

مَذَاهِبْ [ع] (مذهب)ك جمعی .

«اختلاف مذاهب، جمعيت بشريه‌نك
حضورينی سالبدر»

مُذْنِبْ [ع] كناهكار . جمعی : (مذنبين) . مذنبانه .

مُذَوِّبْ [ع] اريتن .

مَرَاتِبْ [ع] (مرتبه)نك جمعی .

« قسام مقاصد و مطالب
رسام مناصب و مراتب »

مُرَاقِبْ [ع] مراقبه ايديجی ، ايدن .

مَرَاكِبْ [ع] (مركب)ك جمعی . مراكب بحريه=واپور وامثالی .

مُرَتِّبْ [ع] ترتيب ايدن، ديزن § مطبعه‌لرده حروفات ديزن كيمسه . مرتبين .

مُرْتَعِبْ [ع] قورقان .

مُرْتَقِبْ [ع] ارتقاب ايدن ، بكله‌ين ، كوزه‌دن .

مُرْتَكِبْ • [ع] ارتكاب ايدن، كوتو ايش ايشلیان. جمعی: (مرتكبين) § مأموريتی سوء استعمال ايدن.

مُرَكِّبْ [ع] تركيب ايدن.

مُرَهِّبْ • [ع] ترهيب ايديجی، ايدن. مرهبه.

مُسَبِّبْ • [ع] سبب اوليجی، اولان، سببی حصوله كتيرن.

مُسْتَجْلِبْ • [ع] استجلاب ايدن، چكن.

مُسْتَجْوِبْ • [ع] استجواب ايدن § جواب طلب ايدن.

مُسْتَحْلِبْ • [ع] استحلاب ايدن، صاغان.

مُسْتَخْلِبْ • [ع] استخلاب ايدن، طيرمالايان.

مُسْتَرْهِبْ • [ع] استرهاب ايدن، قورقودان.

مُسْتَصْحِبْ • [ع] استصحاب ايدن، ياننه الان. مستصحباً.

مُسْتَصْعِبْ • [ع] كوج عدايدن.

مُسْتَصْوِبْ • [ع] استصواب ايدن، صواب، معقول كورن.

مُسْتَطِبْ • [ع] استطاب ايدن، دوا آرايان.

مُضْطَرِبْ • [ع] سرور ايستين، ارايان. مستطربانه.

مُسْتَعْجِبْ • [ع] تعجب ايدن، شاشان. مستعجباً.

مُسْتَعْرِبْ • [ع] صوكره دن عربلشمش اولان: عرب مستعربه.

مُسْتَغْرِبْ • [ع] استغراب ايدن، عجيب كورن. مستغربين، مستغربانه.

مُسْتَكْتِبْ • [ع] يازديران § سويليوب يازديران.

مُسْتَوْجِبْ [ع] سزاوار، لايق.

مُسْتَوْعِبْ • [ع] استيعاب ايدن § طوتان، قاپليان.

مَشَارِبْ [ع] (مشرب)ك جمعی.

مُشَارِبْ [ع] (مشروب)ك جمعی.

مَشِيبْ [ع] اختيارلق.

مَصَائِبْ [ع] (مصيبت)ك جمعی.

مُصَاحِبْ • [ع] مصاحبه ايديجی، ايدن.

مُصِيبْ • [ع] اصابت ايدن، طوغريجه كيدوب ايريشن،

راست كان § فعل وقولده صوابه تصادف ايدن .

مَضارِب • [ع] (مضرب) و (مضراب) ك جمعى .

مُضارِب • [ع] مضاربه ايدن ، دوكوشن § شركت مضاربه = اخرك سرمايه سنى قوللانان تاجر .

مَضْرِب • [ع] ضرب ايده جك ير .

مُضْطَرِب • [ع] اضطراب ايدن ، تحرك ايدن § مادى ومعنوى راحتسز اولان ، تلاش ايچنده بولنان . مضطربانه :
«روحم فراق طاقت فرساى يارجانله بيتاب ومضطربدر ، بيتاب ومضطربدر»

مَطائِب • [ع] سچلمش ، كوزل شى .

مَطالِب [ع] (مطلب) ك جمعى :
« جناب طالبى حق نائل مطالب ايده مطالبى اوهنرمنده بلكه طالب ايده»

مُطْرِب • [ع] اطراب ايدن § طرب ويرن § خواننده .

مَعايِب [ع] عيوب ، نقائص .

مُعْجِب [ع] و :

مُعَجِّب • [ع] اعجاب ايدن ، تعجبه دوشيرن .

مُعَذِّب • [ع] تعذيب ، اشكنجه ايدن .

مُعَقِّب • [ع] تعقيب ايدن ، اردى صره كان § پشنه دوشن .
جمعى : (معقبين) .

مَغارِب [ع] (مغرب) ك جمعى .

مُغْتَرِب • [ع] اغتراب ايدن ، غربته چيقان § غروب ايدن .

مُغْتَصِب • [ع] اغتصاب ايدن ، غصب ايدن ، جبراً آلان .

مَغْرِب • [ع] كونشك غروب ايتديكى ير ، باتى .

مُغْضِب [ع] غضبلنديرن .

مُقارِب [ع] مقاربه ايديجى ، ايدن .

مُقْتَرِب • [ع] اقتراب ايدن ، ياقلاشان .

مُقَرِّب • [ع] تقريب ايدن ، ياقلاشديران . جمعى : (مقربين)

مَكاتِب [ع] (مكتب) ك جمعى .

مُكاتِب • [ع] مكاتبه ایدیجی ، ایدن .

مَكاتِبْ [ع] (مكتوب)ك جمعی .

مَكارِبْ [ع] (مكرب)ك جمعی .

مَكاسِبْ [ع] (مكسب)ك جمعی .

مُكِب • [ع] مقدم ، اقدام واهتمام ایدن .

مُكْتَرِب • [ع] اكتراب ایدن ، غمناك اولان .

مُكْتَسِب • [ع] اكتساب ایدن ، قزانان .

مُكَذِّبْ [ع] تكذیب ایدن .

مَكْسِبْ [ع] قزانمق § محل كسب .

مُكَسِّبْ [ع] قازاندیران .

مُلاعِب • [ع] ملاعبه ایدیجی ، ایدن :

« نیچون اوله‌سن بویله فنایوللره ذاهب ابلیسه ملاعب »

مُلْتَهِب • [ع] التهاب ایدن ، آلولنان § شیشوب قیزاران .

مُناسِب • [ع] یاقیشـق آلان ، یاراشان § لایق ، اویغون ، شبیه :

« دلبر دله ، دل دلبر فتانه مناسب
كل بلبله ، بلبل كل خندانه مناسب »

مَناصِبْ [ع] (منصب)ك جمعی .

مَناقِبْ [ع] (منقبه)نك جمعی :

« مجاهد غالب ، فاتح معالی مناقب حضرتلری . . . »

مَناكِبْ [ع] (منكب)ك جمعی .

مُنْتَخَبْ [ع] انتخاب ایدن ، سچن .

مُنْتَسِب • [ع] انتساب ایدن ، نسبت پیدا ایدن :

« كوكسی موزون ایدی طاوس كبی
طائر قدس ایدی منتسبی »

مُنْتَصِب • [ع] انتصاب ایدن ، دیكیلوب طوران : عمود منتصب .

مُنْتَهِبْ [ع] نهب وغارت ایدن .

مُنْتَقِبْ [ع] دلینن .

مُنْجَذِب • [ع] انجذاب ایدن ، چكیلن : كاه‌پارهٔ منجذب ، قلب منجذب :

«دیدم ، فروغ حسن دلداره منجذبدر
كوكلم ، بلای عشق وسودایه منتسبدر»

مُنْسَلِب • [ع] انسلاب ایدن ، محو اولان .

مُنْشَعِب [ع] انشعاب ایدن .

مَنْصِب • [ع] اصل، بنیاد § مأموریت ، جاه .

مُنْقَلِب • [ع] دونن ، دکیشن ، طرز اخره دوکیلن .

مُنْسَكِب • [ع] کتف ایله قول کمیکنك برلشدیکی محل .

مُنْكَب • [ع] یوزاوستی دوشن ، قپانان .

مُنیب • [ع] ترك معاصی ایله حقه رجوع ایدن § کوزل یاغشلی، نافع یاغمور§ فیض وطراوتی چوق بهار لطیف .

مُواظِب • [ع] مواظبت ایدیجی ایدن .

مَواكِب [ع] (موکب)ك جمعی .

«طورر کیدر، بوقیامت انك مواکبیدر شوبرجلر اوبیوك هیئتك کواکبیدر»

مَواهِب [ع] (موهبه)نك جمعی .

مُوجِب • [ع] ایجاب ایدن، لازم کتیرن § واجب اولان .

مُؤَدِّب [ع] تأدیب ایدن .

مَوكِب • [ع] الای ، کروه § چوق عسکر .

مُهَذَّب • [ع] تهذیب ایدن، خالص ومنقح قیلان . (اکثریا اخلاق حقنده قوللانیلیر) .

مَیازیب [ع] (میزاب)ك جمعی .

.:.

نائِب • [ع] وکیل، قائمقام§ محکمهٔ شرعیه‌ده طرف سلطانیدن اعطای حکمه مأذون اولان ذات. مؤنثی (نائبه) .

نادِب • [ع] اولونك محاسنی تعداد ایله اغلایان .

ناشِكیب •[ف] صبرسز : عاشق ناشکیب . ناشکیبی .

نامُناسِب [ف] اویغونسز .

ناهِب [ع] نهب، یغما ایدن .

نَجائِب [ع] (نجیب) ك جمعی .

نَجیب • [ع] صوبی تمیز ، نسلی پاك ، اصیل ، کریم .

نَحیب • [ع] فریاد ایله اغلامق ، بکا اتمك § شدتله بکا ، اغلامه .

نَخِيبْ [ع] قورقاق ، جبان .

نَسِيبْ • [ع] شاعر قصيده‌ده محبوبه‌سنه متعلق تصورات ايله تغزل ايلمك § صوپي تميز ، اصيل ، عالي نسب .

نِشِيبْ • [ف] انيش : فراز ونشيب = يوكسك ، الچق ، يوقش ، انيش .

نَصِيبْ [ع] پای ، حصه :

«قاشلرك ياپي براوق لطف ايلمش هرعاشقه
بن‌هم اندن ايلرم براوق تمنی يانصيب»

نَعِيبْ • [ع] قارغه سسي ، آواز غراب :

« ديديلر ای غراب طرفه نعيب
اك زياده بو اعتراض غريب »

نَقِيبْ • [ع] برجماعتك امورينه نظارت ايدن بيوك ذات .

نَوائِبْ • [ع] مصيبت معناسنه اولان (نائبه)نك جمعی .

نَهِيبْ • [ع] يغما ، نهب ايدن ، غارتكر .

.·.

واجِبْ • [ع] ياپلمسی لازم اولان § ديناً ترکی گناه اولان امر الٓهی . جمعی : (واجبات) . واجب الوجود = جناب حق .

واهِبْ • [ع] هبه‌ايدن ، باغشليان : واهب الادراك ، واهب العطايا :

« ای جودی وجودی کونه واهب
ذاتی کبی اعترافی واجب »

.·.

هائِبْ [ع] قورقاق .

هارِبْ [ع] قاچان .

هَيْبْ [ع] روزکار اسمك .

يَثْرِبْ • [ع] مدينهٔ منوره‌نك قبل الهجره اولان اسمی .

يَعاسِيبْ [ع] (يعسوب)ك جمعی .

.·.

﴿ بُ ﴾

اُسْرُبْ • [ف] قورشون : دانهٔ اسرب .

اُسْلُوبْ • [ع] طور ، طرز ، يول § طرز افاده :

« اول حسن بيان ، اوحسن اسلوب
اول طور بديع ، اووجه مرغوب »

آشوب . [ف] قاريشقلق ، قارغه‌شه‌لق § بوحاله سبب اولان .

تأدُّب . [ع] ادبلنمك ، ادبنی طاقنمق . تادباً .

تأرُّب . [ع] تكلفله كنديني ذكی كوسترمك . ذكا فروشلق ايتمك .

تثاؤب [ع] اسنه‌مك .

تثقُّب . [ع] دلينمك .

تثوُّب . [ع] فرضدن صكره نافله نماز قيلمق § ثواب قزانمق .

تجَيُّب . [ع] قادين طول قالمق .

تجانُب . [ع] نظمده (اجتناب) . بدل قوللانيلير .

تجاوُب . [ع] نظمده (مجاوبه) يه بدل قوللانيلير .

تجنُّب . [ع] چكنمك ، صاقنمق ، اجتناب ايتمك .

تحدُّب . [ع] قانبورلشمق .

تحزُّب . [ع] كروه كروه جمع اولمق : تحزب حجاج .

تخاطُب . [ع] (مخاطبه) يه بدل قوللانيلير .

تذبذُب . [ع] تردد ، قاريشقلق . جمعی : (تذبذبات) .

تراكُب . [ع] بربرينه باغلانمق § مركب اولمق .

ترتُّب . [ع] برسببله عائد ، متعلق اولمق § برشيئك نتيجه‌سی اوله‌رق حاصل اولمق :

«ديداريكی كوسترمه‌ده كوسترمه تعصب
آچ روييكی ايتسون بكا تك ذنبی ترتب»

ترشُّب . [ع] مايعك ديبنه چوكمك .

ترقُّب . [ع] بكلمك ، كوزتمك ، ارتقاب .

تركُّب . [ع] امتزاج ايتمك ، مركب اولمق . جمعی (تركبات) .

تسبُّب . [ع] سبب اولمق . تسبباً .

تسيُّب . [ع] قيدسزلق ، اهمال . جمعی : (تسيبات) .

تشعُّب . [ع] شعبه‌لنمك ، دال بوداق صالمق . جمعی : (تشعبات) .

تصاحُب . [ع] صاحب چيقمق ، صحابت ايتمك ، ايدلمك . جمعی : (تصاحبات) .

تصعُّب . [ع] كوچ اولمق .

تصلُّب . [ع] قاتيلاشمق . جمعی : (تصلبات) .

تَطَبُّبْ • [ع] کندینه طبیب‌سوسی ویرمك .

تَطَرُّبْ • [ع] طربلانمق ، شوقه کلمك : تطرب مولویان .

تَطَیُّبْ [ع] قوقو سوروغك .

تَعَاقُبْ • [ع] بربرینك اردی‌صره یورومك .

تَعَجُّبْ • [ع] (استعجاب) ایله مترادف .

تَعَزُّبْ • [ع] اولنمیوب ارکن طورمق .

تَعَصُّبْ • [ع] عادت و سائره‌ده ثباتکارانه طرفدارلق ایتمك :

«معناسزه معنالی‌دیر اصحاب تعصب»

تعصبکار ، تعصبکارانه ، تعصبکاری .

تَغَالُبْ • [ع] (مغالبه) یه بدل قوللانیلیر .

تَغَرُّبْ • [ع] (اغتراب) ه بدل قوللانیلیر .

تَغَضُّبْ • [ع] (اغتضاب) ه بدل قوللانیله‌بیلیر : تغضب اصحاب تعصب .

تَغَلُّبْ • [ع] بغیر حق استیلا وتحکم . جمعی : (تغلبات) .

تَغَیُّبْ [ع] غائب اولمق .

تَقَارُبْ [ع] بربرینه یاقلاشمق .

تَقَرُّبْ • [ع] (اقتراب) ایله مترادفدر :

« صوقولدقجه بن ایلردی تجانب
چکاسه‌م ایتمك ایستردی تقرب »

تَقَلُّبْ • [ع] دونمك ، دکشمك . جمعی : (تقلبات) .

تَلَاعُبْ • [ع] (ملاعبه) یه بدل قوللانیلیر .

تَلَعُّبْ [ع] اوینامق .

تَلَقُّبْ • [ع] لقب اتخاذ ایتمك ، لقبلنمك .

تَلَهُّبْ [ع] (التهاب) ایله مترادفدر .

تَنَاسُبْ • [ع] بربرینه مناسب ، اویغون اولمق § (مراعات نظیر) دینلان صنعت ادبیه .

تَنَشُّبْ • [ع] بر شیئه ایلیشوب طوتلمق : صیدك دامه تنشبی .

تَنَصُّبْ • [ع] (انتصاب) ایله مترادفدر .

تَوَاثُبْ • [ع] بربری اوزرینه صچرامق ، اتلامق .

تَوَثُّبْ [ع] (وثوب) ايله مترادفدر.

تَهَيُّبْ [ع] اظهار هيبت § هيبت الوب قورقمق .

ثُقُوبْ [ع] (ثقب) ك جمعی .

جُبْ [ع] قويو . حضرت يوسفك ايچنه اتلديغی قويو .

جَذُوبْ [ع] (جذاب) ايله مترادفدر.

جُنُوبْ [ع] كونشك طوغديغی طرفه يوزينی چويرن آدمك صاغ طرفنه كلان جهت . (شمال) مقابلی .

جُيُوبْ [ع] (جَيب) ك جمعی .

چُوبْ [ف] صوپا، اغاج پارچه‌سی . چوبين = اغاجدن : پای چوبين .

حُبْ [ع] سوكی ، محبت .

حُبُبْ [ع] (حَباب) ك جمعی .

حُبُوبْ [ع] (حَبّ) ك جمعی .

حُجُوبْ [ع] پرده معناسنه اولان (حاجب) ك جمعی .

حُرُوبْ [ع] (حرب) ك جمعی .

خَرْنُوبْ [ف] كچی بوينوزی دينلان ميوه .

خَرُّوبْ [ع] (خرنوب) ايله مترادفدر .

خُطُوبْ [ع] ايش ، مصلحت معناسنه اولان (خطب) ك جمعی .

خُوبْ [ف] كوزل . خوبی = كوزللك :

« هم او محبوب مسلم اسلوب بدنن آچسه دخی اولوردی خُوب »

دُبْ [ع] آيی .

ذُنُوبْ [ع] (ذَنب) ك جمعی .

رَبُوبْ [ع] اوكی اوغل .

رُسُوبْ [ع] مايعك ديبنه چوكمك .

رُعْبْ [ع] قورقو ، انسانی حركت و اقدامدن اليقويه‌جق قورقو : رعب مشركين . استيلای رعب .

رُكُوبْ [ع] بينمك : ١

« ركوب شونت مصحوب حضرت خلافتپناهی‌یه مخصوص كردونهٔ جلادت نمون »

شُرْب [ع] ایچمك .

شُعُوبْ [ع] (شعب)ك جمعی .

صُلْبْ [ع] ارقه كمیكی .

صُلْبْ [ع] پك قاتی .

ضُرُوبْ [ع] (ضرب)ك جمعی .

طُنُوبْ [ع] (طناب) ك جمعی : قطع طنوب .

عَرْقُوبْ [ع] اوكچه سیكیری § كذب وخلف .

عُیُوبْ [ع] (عیب)ك جمعی :

« ای ذاتكه ممكنات برهان وجود ثابت سكا امتناع امكان عیوب »

غَضُوبْ [ع] غضبی چوق .

غُرُوبْ [ع] باتمق ، نظردن غائب اولمق . غروب شمس

« كوكب دری حكمت بر زمان ایتمز غروب »

غُیُوبْ [ع] (غیب) ك جمعی : استطلاع غیوب .

قُرْبْ [ع] یاقین § یاقینلق .

قُطْبْ [ع] فخر كائنات افندمزك بر یوزنده خلیفهٔ ذیشانی اولان پادشاه اسلام حضرتلری § قومنك اولوسی ، رئیسی § مرشد ، مقتدا § محور ارضك نهایت نقطه‌لری . قطبین == ایكی قطب . جمعی (اقطاب) § بر شیئك مدار قوامی اولان شی .

قُلُوبْ [ع] (قلب)ك جمعی . محبوب القلوب == معشوق عمومی :

« خلق محبوب وكوزل خلقق خوب اسم ورسمی طرب افزای قلوب »

كُتُبْ [ع] (كتاب)ك جمعی .

كُرُوبْ [ع] (كرب) ك جمعی .

كَسُوبْ [ع] زیاده كسب ایدیجی .

كُعُوبْ [ع] قیزممه‌سنك بیوممسی .

كُوبْ [ف] (كوفتن) دن امر حاضر . تركیبسز قوللانلماز

پایکوب = آیاق اوریجی، اوران. کوبان = اوره‌رق. دلکوب:

« مجلسلری رزمگاه آشوب
مطربلری های وهوی دلکوب »

کوه‌کوب [ف] طاغ قازیجی، دوکیجی § شیرینك عاشقی اولان فرهادك لقبی.

لُب [ع] هرشیئك ایسی، خالصی § ایچلی شیئك ایچی، اوزی. لب الجوز = جوز ایچی. § عقل سلیم. بو معناده جمعی اولان (الباب) قوللانیلیر.

لُزُوب [ع] یاپیشمق، کیرشمك.

لُعب [ع] اویون، مقصد صحیحه دال اولمیان ایش.

مَثْقُوب [ع] دلنمش.

مَجْذُوب [ع] جذب اولنمش، چکامش، جذبه‌دار، ربوده:

« بیلمم که بوقلب زار و مجذوب
بویله نه‌دن اولدی حزنه مغلوب »

مَجْلُوب [ع] جلب اولنمش، افتاده، دوشکون: مجلوب غرام، مجلوب التفات.

مَحْبُوب [ع] سولمش، کوزل. مؤنثی (محبوبه):

« واسع وپاك ایدی نازك ومرغوب
برك کل کبی لطیف و محبوب »

مَحْجُوب [ع] اوتانان، اوتانمش، شرمنده. § حجابلی، پرده‌دار. محجوبیت.

مَحْرُوب [ع] رزق، مالی الندن آلنمش.

مَحْسُوب [ع] حساب اولنمش. محسوباً. محسوبیت.

مَخْرُوب [ع] خراب ایدلمش.

مَخْضُوب [ع] بویانمش.

مَرْبُوب [ع] قول، مملوك.

مَرْطُوب [ع] رطوبتلی.

مَرْعُوب [ع] قورقمش، رعب.

مَرْغُوب [ع] رغبت اولنمش، بکنلمش:

« کوردم اول بزم ایچنده برمحبوب
صورتی خوب و سیرتی مرغوب »

مَرْکُوب [ع] اوزرینه بینلمش،

مَرْهُوبْ [ع] ارسلان .

مَسْلُوبْ [ع] سلب ايدلمش ، محو اولنمش .

مَشْبُوبْ [ع] ايكى اياغى آق آت § كوزل شى . جمعى : (مشابيب) .

مَشْرُوبْ [ع] ايچلمش ، ايچيله جك شى . جمعى : (مشروبات) .

مَصْحُوبْ [ع] صحبت اولنمش ، همدم ايدلمش ، ترفيق ايدلمش . مصحوباً .

مَصْلُوبْ [ع] صلب اولنمش ، آصلمش . مصلوبا . مصلوبيت .

مَضْرُوبْ [ع] ضرب اولنمش § ضرب عمليانده مقدارينك تزييدى مطلوب اولان عدد .

مَطْلُوبْ [ع] طلب اولنان شى § الاجق . جمعى (مطلوبات) .

« تخطر عاشق و رخ محبوب
برى طالبدر ، برى مطلوب »

مَعْيُوبْ [ع] عيبلانمش ، عيبلى شى . معيوباً .

مَغْصُوبْ [ع] غصب اولنمش .

مَغْلُوبْ [ع] غلبه اولنمش ، كنديسنه اوستون كلنمش . مغلوبانه . مغلوبيت :

« اولمقدن ايسه هوايه مغلوب
اولمق براشير كماله مجلوب »

مَقْلُوبْ [ع] قلب اولنمش ، التى اوستنه كتيرلمش ، شكل اصليسندن دونديرلمش .

مَكْتُوبْ [ع] يازلمش § تحريرات ، نامه .

مَكْرُوبْ [ع] كدرلنمش ، اندوهكين . مكروبيت .

مَكْسُوبْ [ع] قزانلمش .

مَلْهُوبْ [ع] آلولنمش .

مَنْدُوبْ [ع] ايى ، مستحسن § محاسنى تعداد اولنه رق كنديسنه اغلانيلان ميت .

مَنْسُوبْ [ع] نسبت اولنمش ، معناً مربوط . منسوبيت ، منسوبين . § نسيبى مشتمل شعر : شعر منسوب .

« فكر ايله وكور نه‌در بواسلوب
نه صانعه‌در بو صنع منسوب »

مَنْصُوبْ [ع] نصب اولنمش ، بر ماموريته تعيين ايدلمش § آخرندهكى حرفى مفتوح كلمه .
جمعى : (منصوبين) .

مَنْكُوبْ [ع] طالعى ياور اولميه رق كرفتار محن اولان .

مَوْهُوبْ [ع] هبه اولنمش ، باغشلانمش .

مَنْهُوبْ [ع] نهب اولنمش ، غارت ايدلمش .

مَهُوبْ [ع] (مهيب) ، باق .

ـ ؤ ـ

وُثُوبْ [ع] اتلامق ، صچرامق .

وُجُوبْ [ع] لازم ، واجب اولمق § لايق ، مقرر اولمق § عدمى غيرممكن اولمق :
« ينه برموج تبسمله اوصياد قلوب
ايتدى فريادغريبانه مه تأييد وجوب »

وُرُوبْ [ع] سيلان ايتمك ، صو كبى آقمق .

وُكُوبْ [ع] يواش يوريمك § اقدام ايتمك .

وَهُوبْ [ع] كثير العطاء .

ـ ﻫ ـ

هُبُوبْ [ع] روزكار اسمك : هبوب نسيم ، هبوب رياح .

هَيُوبْ [ع] هيبتلى ، عظمتلى آدم .

ـ ى ـ

يَعْسُوبْ [ع] باشبوغ § بال اريلرينك بكى .
يعسوب المؤمنين = حضرت على رضى الله عنهك لقبى .

يَعْقُوبْ [ع] بر نبى ذيشانك اسم شريفى § امام ابو يوسف حضرتلرينك نامى § مذهب نصارى مجتهدلرندن برينك نامى :
« اوغلى ايدى او سرورك يعقوب
شكل يوسفده بر كوزل محبوب »

ـ آت ـ

اِبْتِدائِيّاتْ [ع] تحصيله يكى باشلايانلره ويريلان درسلر § بو درسلرى حاوى كتابلر .

اِبْطالِيّاتْ [ع] ابطاله متعلق ملاحظات ومباحث .

اِبْهامات [ع] قپالى ، اكلاشيلميه جق صورتده اولمق معناسنه اولان (ابهام) ك جمعى .

اَبْيات [ع] ايكى مصرعدن مركب (نظم) معناسنه اولان (بيت) ك جمعى :

« بکنمامش ایمش اصلا بزم سنوحاتی کیدوب سورك شوکاموزون اوقورمی ابیاتی »

اِتّفاقات [ع] اتفاقلر : اتفاقات دولیه، اتفاقات حسنه .
§ تصادفات ، راست کله اولیشلر .
اتفاقیات = تصادفی شیلر .

اِثْبات [ع] ثابت قیلمق ، قیلنمق § وار ایتمك ، ایدلمك :

« حیاتی نججه تأثردر ایلین اثبات تمین ایلیه من نوم ایچ ده رنك حیات»

اِجْراآت [ع] فعله کتیریلمشلر ، کتیریلنلر . § فعله کتیریلان خصوصات .

اُجُورات [ع] (اجرت)ك جمعی : اجورات نقدیه .

اِحْتِجاجات [ع] احتجاجلر .

اِحْتِراصات [ع] هوسات شدیده ، شدتلی آرزولر .

اِحْتِرامات [ع] احترامات، تعظیملر :

« حضرت فخرکائنات بوقول حکمت غایات ایله انظار عربده برقات دها مظهر تکریمات واحترامات اولدی .»

اِحْتِساسات [ع] (احتساس) ك جمعی .

اِحْتِمالات [ع] اوله بیله جك ، اولمسی ممکن اولان جهتلر : احتمالات غالبه .

اِحْتِیاجات [ع] احتیاجلر ، محتاج اولنان شیئلر : احتیاجات بیتیه ، احتیاجات بشریه .

اِحْتِیالات [ع] احتیاللر، حیله‌لر.

اِحْساسات [ع] احساسلر .

اِحْسانات [ع] احسانلر :

«ذات معالی صفات حضرت خلافتپناهی جانب عالیسندن ایدیلان احسانات، حریقزدکان ایچون مدار دفع احتیاجات اولدی . »

اِخْبارات [ع] (اخبار)ك جمعی .

اِخْتِراعات [ع] اختراعلر، اختراع اولنان شیلر : اختراعات فنیه . اختراعیات = اختراعی اولان شیلر .

اِخْتِلاجات [ع] اختلاجلر ، سکرمه‌لر : اختلاجات عصبیه .

اِخْتِلاسات [ع] اختلاسلر .

اِخْتِلافاتْ [ع] اختلافلر: اختلافات هوائیه:
« حضرت فخر کائنات اظهار انواع معجزات ایله صنادید قریشی برقات دهادوچارورطهٔ اختلافات بیوردی»

اِخْراجاتْ [ع] (اخراج)ك جمعی.

اِخْطاراتْ [ع] اخطارلر، خاطره کتیریشلر: اخطارات خیرخواهانه.

اَخْلاقِیّاتْ [ع] اخلاقه متعلق ملاحظات و مباحث.

اَداتْ [ع] افعال واسما سایه‌سنده معنیدار اولان کلمه.

اَدَبِیّاتْ [ع] شعر و انشادن معدود آثار § بلیغ سوزلر § بلیغ سوزلر تألیفی ایچون اتخاذ ایدیلان اصول.

اَدَواتْ [ع] (ادات) ك جمعی، بر ایش ایشلمکه واسطه اولان شیلر: ادوات صناعیه.

اِدْخالاتْ [ع] خارجدن بر محله کلان شیئلر.

اِدْراکاتْ [ع] اکلایشلر: ادراکات روح.

اِدِّعائِیّاتْ [ع] ادعائی شیئلر، دلیلسز دعوالر.

اِراداتْ [ع] اراده‌لر:
ارادات سنیهٔ ملوکانه:
« بوارادات‌دیانت غایات باعث نشاط روح فخر الموجودات اولدی.»

اِرْتِجالِیّاتْ [ع] ارتجال صورتیله سویلنیلان سوزلر.

اِرْسالاتْ [ع] ارساللر، کوندریشلر.

اِرْهاصاتْ [ع] بر پیغمبرك بعثندن اول - انك بعث اولنه‌جغنه اشارت اوله‌رق - ظهور ایدن احوال خارق العاده.

اِزْعاجاتْ [ع] (ازعاج)ك جمعی:
« توالیء مراجعات ومستدعیات؛ باعث ازعاجات اوله‌رق....»

اِسْتِثْناآتْ [ع] استثنالر.

اِسْتِحْضاراتْ [ع] استحضارلر: استحضارات کیمیویه

اِسْتِحْکاماتْ [ع] استحکاملر، سپرلر: استحکامات موقته ودائمه.

اِسْتِخْباراتْ [ع] استخبارلر: استخبارات موثوقه.

اِسْتِخْراجاتْ [ع] استخراجلر.

اِسْتِدْلالاتْ [ع] استدلالر .

اِسْتِرْحاماتْ [ع] استرحاملر : استرحامات متواليه:
« اطالهٔ استرحامات منافیٔ آداب وعادات اولديغی جهتله »

اِسْتِشْعاراتْ [ع] استشعارلر .

اِسْتِشْهاداتْ [ع] شاهد طوتشلر .

اِسْتِطْلاعاتْ [ع] استطلاعلر . § اطلاع كسب اولنان احوال .

اِسْتِعاراتْ [ع] استعارهلر . [استعاره] يه ده باق .

اِسْتِعْمالاتْ [ع] استعماللر : سوء استعمالات :
« توالیٔ استعارات ايله الفاظی دوچار سوء استعمالات ايلمك مغاير مقتضيات ادبياتدر . »

اِسْتِفْهاماتْ [ع] استفهاملر .

اِسْتِقْراضاتْ [ع] استقراضلر : استقراضات خصوصيه

اِسْتِكْشافاتْ [ع] استكشافلر .

اِسْتِيضاحاتْ [ع] استيضاحلر .

اِسْكاتْ [ع] صوصديرمق :
«ايستر ايسه‌ك اكر ايليه‌سك خصمكی اسكات
دعواكی چاليش ايليه‌سك حق ايله اثبات»
و :
«دردهجرانكله وقت صبحه دك ای غنچه فم
مرغ شبحانی بو شب ناله مله اسكات ايلدم»

اِسْنادات [ع] اسنادلر : اسنادات كاذبه § اسناديات = اسناده متعلق مباحث .

اِشاراتْ [ع] اشارتلر .

اِشْتِغالاتْ [ع] اشتغاللر : اشتغالات فكريه .
« ايكی آی اولدی يازمدك برسوز او قدر چوقمی اشتغالاتك »

اِشْعاراتْ [ع] اشعارلر : اشعارات رسميه .

اِصْطِلاحاتْ [ع] اصطلاحلر : اصطلاحات ادبيه .
« كراكهٔ صوت پر مباهات موج آور بحر اصطلاحات »

اِصْلاحاتْ [ع] اصلاحلر : اصلاحات عمران پرورانه .

اَصْواتْ [ع] (صوت)ك جمعی ، سسلر : اصوات شديده .
جهير الاصوات :

«خطاب ایدر طورورم هر کیجه سماوانه
عتابلر طویارم قارشیلق بوا صوانه»

إِضَافَاتْ [ع] اضافتلر ، تتابع اضافت § علائق ماسوا:

«توحید اسقاط الاضافات»

إِضْطِرَابَاتْ [ع] اضطرابلر : اضطرابات معنویه .

إِضْطِرَارِيَّاتْ [ع] اضطرار صورتیله یاپیلان شیلر . (اختیاریات) ك ضدی .

إِطْمَاعَاتْ [ع] اطماعلر : اطماعات كاذبه § اطماعیات = اطماعه متعلق مباحث .

إِطِّلَاعَاتْ [ع] اطلاعلر :

«بیلمم كه نه در بو اشتباهات
كافی می دكل بو اطلاعات»

إِطْلَاقَاتْ [ع] استعمالات ، تعبیرات : اطلاقات فنیه .

إِعَانَاتْ [ع] اعانه لر .

إِعْتِبَارَاتْ [ع] فرض ایدیشلر ؛ § اعتباریات = اعتباری اولان شیلر :

إِعْتِرَاضَاتْ [ع] اعتراضلر : اعتراضات واهیه .

إِعْتِرَافَاتْ [ع] اعترافلر : اعترافات عاشقانه .

إِعْتِقَادَاتْ [ع] اینانشلر . (اعتقاده باق!) اعتقادات باطله :

«حسن اعتقادات مادةً ومعناً باعث مكافاندر .»

§ اعتقادیات = اعتقاده متعلق خصوصات .

إِعْلَامَاتْ [ع] اعلاملر : اعلامات محاكم .

إِعْمَارَاتْ [ع] اعمارلر . اعمارات شاهانه .

إِعْمَالَاتْ [ع] اعماللر ، ایشلر ، ایشله یشلر . § ایشلنیلوب هر یاپیلان شیلر : اعمالات صناعیه .

إِعْنَاتْ [ع] مشقته اوغراتمق ، اوغرادلق . § سجع مقید ویاقافیهٔ مقیده استعمالندن عبارت بر صنعت بدیعیه كه : بوكا (لزوم مالا یلزم) دخی دنیلیر .

إِغْرَاقَاتْ [ع] اغراقلر ، عقلاً ممكن ، عادتاً محال اولان مبالغه لر : اغراقات ، عادةً بر نوع خرافات دیمك اولدیغندن داخل دائرهٔ ادبیات اولمامق لازمكاور .

§ اغراقیات = اغراق صورتیله سویلنیلان سوزلر .

إِغْفَالَاتْ [ع] اغفاللر § اغفالیات = اغفال ایچون سویلنیلان سوزلر .

اِغْلاقاتْ [ع] اغلاقلر .

آفاتْ [ع] بلا آفت ، عارضه ، مناسنه اولان (آفت) لك جمعی :

« ایدرسه‌ك بورج ایله اسراف ایله اظهار دارات
نهایتده سكا واصل اولور بر خیلی آفات »

اِفاداتْ [ع] (افاده) نك جمعی : افادات شفاهیه .

اِفْرازاتْ [ع] افرازلر ، بدندن آیریلان اخلاط .
افرازات جلدیه .

اِقْتِباساتْ [ع] اقتباسلر . اقتباسات علمیه .

اِقْتِحاماتْ [ع] اقتحاملر .

اِقْداماتْ [ع] اقداملر ، سعی وكوششلر :

«مقاصد منافعدر ایدن تولید اقدامات»

اِقْراضاتْ [ع] اودونج پاره ویرمه‌لر .

اِقْناعِیّاتْ [ع] اقناع ایچون سویلنیلان سوزلر .

اَقْواتْ [ع] (قوت)لك جمعی : اقوات یومیه .

اِكْراماتْ [ع] اكراملر .

آلاتْ [ع] (آلت) لك جمعی . § اعضای بدن ، آلات داخلیه .

اِلْتِفاتْ [ع] آشنالق ، معامله‌ء تلطیفكارانه اظهاری ، حسن توجه § دونوب باقق .

« سرده جسمم التفاتكدن بولور هردم حیات
اولورم كر قیلمسه‌ك هردم بكا بر التفات »

§ صنایع بدیعیه‌دن بری .

اِلْزامِیّاتْ [ع] الزام ایچون سویلنیلان سوزلر :

« درمیان ایتدیكی الزامیات ؛ درجه‌ء وقوفنی اثبات ایلدی . »

اِلٰهِیّاتْ [ع] فلسفه‌نك الوهیتدن باحث قسمی .

اَماراتْ [ع] (اماره)نك جمعی .

اَماناتْ [ع] (امانت) لك جمعی : امانات مقدسه .

اَمْواتْ [ع] (میت)لك جمعی .

اُمَّهاتْ [ع](ام)لك جمعی ، والده‌لر : امهات مؤمنین = حضرت پیغمبرك زوجات طاهراتی :

«اغلادی كهواره‌ء حسرتده غلمان وبنات
یاقه‌سن چاك ایتدی آباء، یولدی صاچن امهات »

إنبات [ع] بتیرمك ، بتیرلمك : انبات نبات .

أنصات [ع] صوصمق ، صوصوب دیکله‌مك :

« قرآن اوقونورکن ایله انصات »

انفعالات [ع] (انفعال)ك جمعی : انفعالات نفسانیه .

أوقات [ع] (وقت) ك جمعی : اوقات خمسه :

« ای فضولی ورع وزهدی ایدکدك عادات
بیلمدك حالکی بیهوده کچیردك اوقات »

أوّلیات [ع] مقدمات ، ابتدائی شیلر ، جهتلر . § هرعاقلك بلاتردد تصدیق ایده‌جکی خصوصات .

آیات [ع] (آیت)ك جمعی : آیات قرآنیه :

« ابتدی سندن ایشتدیکم آیات
بنی علامهٔ کتاب حیات »

ایالات [ع] (ایالت)ك جمعی : ایالات ممتازه .

∴

باقیات [ع] باقیات صالحات = عندالله اجری باقی اولان اعمال صالحه . تعبیر فرقانیدر .

بالذات [ع] کندم ، کندك ، کندی :

« هرزمان بیك سلام وبیك صلوات
آکا واول امامه قبل بالذات »

برات [ع] رتبه ، نشان ، امتیاز وسائره فرمانی . جمعی (بروات) § لیلهٔ برات .

برکات [ع] (برکت)ك جمعی :

« حق بو انبار بلندی ایده کنزالبرکات »

بغات [ع] (باغی)نك جمعی .

بکات [ع] (باکی)نك جمعی .

بنات [ع] (بنت)ك جمعی ، قیزلر : بنات حوا = طائفهٔ نساء :

« ای مرحمتلی والده‌لر ، ای مخدرات
ای کان رحم ورأفت وعصمت اولان بنات »

§ بنات دهر = حادثات ، مصائب
§ بنات فکر = سانحات شاعرانه .
§ بنات نعش = کواکب معروفه .

بهارات [ع] دارچین ، قرنفیل کبی کوزل قوقولی مواد .

بیّنات [ع] اساساً واضح معناسنه اولان (بین) ك مؤنثی اینه‌ده اکثریا (بینه) نك جمعی اوله‌رق قوللانیلیر :

« ایدوب نقل ایات بر بینات
دم عیسی وش کوستروب معجزات »

..

تَأَثُّرَات [ع] (تأثر) لر : تأثرات دقيقه .

تَأْثِيرَات [ع] (تأثير) ك جمعى : تأثيرات حسنه .

تَأْجِيلَات [ع] تأجيللر .

تَأَخُّرَات [ع] (تأخر) ك جمعى .

تَأْخِيرَات [ع] (تأخير) ك جمعى .

تَأْدِيبَات [ع] تأديبلر .

تَأْدِيَات [ع] (تأديه) نك جمعى .

تَأْسِيسَات [ع] تأسيسلر : تأسيسات نافعه :

« ظل حق پادشاه ذى شانك
ملكنه لطفيدر مفيض حيات »
« بونجه آثار، بونجه تأسيسات
محض احسانيدر او سلطانك »

تَأْلِيفَات [ع] تأليفلر ، مؤلفات .

تَأْمِينَات [ع] (تأمين) ك جمعى .

تَأَنِّيَات [ع] (تأنى) نك جمعى .

تَأَوُّهَات [ع] (تأوه) ك جمعى . آه وانينلر .

تَأْوِيلَات [ع] تأويللر .

تَأْيِيدَات [ع] (تأييد) ك جمعى : تأييدات الهيه .

تَبْجِيلَات [ع] تعظيملر ، تبجيللر .

تَبَخُّرَات [ع] (تبخر) ك جمعى :

تَبْخِيرَات [ع] (تبخير) ك جمعى .

تَبَدُّلَات [ع] تبدللر :

« سلك ادبده حصوله كلان شو تبدلات از زمان ايچنده مطبوعات عثمانيه‌يى رهين كمالات وترقيات ايلمشدر »

تَبْدِيلَات [ع] تبديللر .

تَبْذِيرَات [ع] (تبذير) ك جمعى .

تَبَرُّعَات [ع] (تبرع) لر .

تَبْرِيكَات [ع] تبريكلر .

تَبْشِيرَات [ع] تبشيرلر ، مژده صورتنده ويريلان خبرلر : تتالى تبشيرات .

تبصبصات [ع] تبصبصلر .

تبلیغات [ع] تبلیغلر : تبلیغات رسمیه .

« سکاکار ایتمیورمی ای چوجق
بو نصح واخطارات
بیلیرسك كه طباق باشلار عقیم
قالدقده تبلیغات »

تتبعات [ع] تتبعلر : تتبعات قیدیه .

تجاهلات [ع] (تجاهل)ك جمعی : تجاهلات عارفانه .

تجبرات [ع] (تجبر) ك جمعی .

تجددات [ع] تجددلر : تجددات یومیه .

تجدیدات [ع] (تجدید)ك جمعی .

تجریمات [ع] تجریملر ، مصادره لر .

تجلیات [ع] تجلیلر :

«اول كورور كوزلری مضموناتك
مقتضاسیدی تجلیاتك »

تجملات [ع] (تجمل) ك جمعی ، اشیا ، لوازم ، تمات .

تجهیزات [ع] (تجهیز)ك جمعی : تجهیزات عسكریه .

تجهیلات [ع] تجهیللر .

تحدیثات [ع] تحدیثلر .

تحدیدات [ع] تحدیدلر .

تحذیرات [ع] تحذیرلر .

تحریات [ع] (تحری)نك جمعی .

تحریرات [ع] (تحریر)ك جمعی . رسمی وغیر رسمی مكتوب . مفرد مؤنث حكمنده‌در : تحریرات وارده ، تحریرات علیه .

تحریصات [ع] (تحریص) لر .

تحریفات [ع] تحریفلر .

تحریكات [ع] تحریكلر .

تحسرات [ع] تحسرلر ، حسرتلر .

تحشدات [ع] (تحشد)ك جمعی .

تحشیدات [ع] (تحشید)ك جمعی : تحشیدات عسكریه .

تحقیقات [ع] (تحقیق)ك جمعی .

تَحقيرات [ع] تحقيرلر .

تَحَكُّمات [ع] تحكملر .

تَحكيمات [ع] تحكيملر .

«استحكاماتجه اجرا ايديلان تحكيمات بالنتيجه انلرى مظهر غلبات بى غايات ايلدى »

تَحَلُّلات [ع] تحللر : تحللات اجسام .

تَحليلات [ع] (تحليل) ك جمعى . تحليلات كيمويه .

تَحَمُّلات [ع] تحملر .

تَحميدات [ع] تحميدلر .

تَخميلات [ع] تحميللر .

تَحَوُّلات [ع] تحوللر .

تَحِيّات [ع] (تحيه) نك جمعى .

« فخر كائنات عليه اكمل التحيات افندمز حضرتلرى »

تَخجيلات [ع] (تخجيل) ك جمعى .

تَخريبات [ع] تخريبلر .

تَخصيصات [ع] (تخصيص) ك جمعى : مخصصات معناسنده مستعملدر .

تَخميسات [ع] تخميسك جمعى .

تَخمينات [ع] تخمينلر ، ظنلر .

تَخويفات [ع] تخويفلر .

تَخَيُّلات [ع] تخيلر .

تَخييلات [ع] (تخييل) ك جمعى .

تَدارُكات [ع] تداركلر ، احضارلر .

تَدَبُّرات [ع] (تدبر) ك جمعى .

تَدريسات [ع] تدريسلر .

تَدقيقات [ع] (تدقيق) ك جمعى : تدقيقات رياضيه .

تَدميرات [ع] (تدمير) ك جمعى .

تَدَنّيات [ع] تدنيلر .

تَدوِينَاتْ [ع] (تدوين)ك جمعى.

تَدهِيشَاتْ [ع] تدهيشلر .

تَذَكُّراتْ [ع] تذكرلر .

تَذلِيلاتْ [ع] (تذليل)ك جمعى .

تَذنِيبَاتْ [ع] (تذنيب)ك جمعى. علاوه‌لر ، ذيللر .

تَراكُمَاتْ [ع] (تراكم)ك جمعى .

تَرتِيبَاتْ [ع] ترتيبلر .

تَرَحُّمَاتْ [ع] (ترحم)ك جمعى .

تَرَسُّبَاتْ [ع] ترسبلر .

تَرَشُّحَاتْ [ع] (ترشح)ك جمعى.

تَرَصُّدَاتْ [ع] ترصدلر .

تَرغِيبَاتْ [ع] ترغيبلر، تشويقلر.

تَرفِيعَاتْ [ع] ترفيعلر .

تَرَقِّيَاتْ [ع] ترقيلر : ترقيات حاضره .

تَرَكُّبَاتْ [ع] (تركب)ك جمعى .

تَركِيبَاتْ [ع] (تركيب)ك جمعى.

تَرمِيمَاتْ [ع] (ترميم) ك جمعى .

تَرَنُّمَاتْ [ع] ترنملر .

تَرهِيبَاتْ [ع] ترهيبلر .

تَزَلزُلاتْ [ع] تزلزللر: تزلزلات ارضيه .

تَزَيُّنَاتْ [ع] تزينلر : تزينات زن مزاجانه .

تَزيِيفَاتْ [ع] تزييفلر .

تَزيِينَاتْ [ع] تزيينلر ، زينتلر .

تَسبِيحَاتْ [ع] (تسبيح)ك جمعى.

«اى موحدلر! بك آهنك حريم شوق اولك
عرشى طوتسون نغمهٔ علياى تسبيحاتكز»

تَسجِيعَاتْ [ع] تسجيعلر .

تَسْجِیلَاتْ [ع] تسجیللر .

تَسْخِیرَاتْ [ع] (تسخیر)ڭ جمعی .

تَسَلْسُلَاتْ [ع] تسلسللر .

تَسَلُّطَاتْ [ع] تسلطلر .

تَسَلِّیَاتْ [ع] تسلیلر ، تسلالر ، تخفیف یا ایله‌در .

تَسْلِیحَاتْ [ع] تسلیحلر : تسلیحات عسکریه .

تَسْوِیلَاتْ [ع] تسویللر : تسویلات شیطانیه . تسویلات نفس .

تَسْهِیلَاتْ [ع] تسهیللر ، قولای‌لقلر .

تَسَیُّبَاتْ [ع] تسیبلر ، قیدسزلقلر .

تَشَبُّثَاتْ [ع] تشبثلر :

«اوشاملك الكرمك خیره‌در تشبثی هب موفق ایلیه مولی تشبثاتنده »

تَشْبِیهَاتْ [ع] تشبیهلر .

تَشْجِیعَاتْ [ع] تشجیعلر .

تَشْخِیصَاتْ [ع] تشخیصلر .

تَشْرِیحَاتْ [ع] تشریحلر .

تَشْرِیفَاتْ [ع] (تشریف)ڭ جمعی . دولت آدملرینڭ مقام ورتبه‌لرینه کوره اجراسی معتاد اولان تقدم وتأخر اصولی . تشریفاتی = تشریفاتجی .

تَشَعُّبَاتْ [ع] تشعبلر .

تَشَکُّلَاتْ [ع] (تشکل)ڭ جمعی : تشکلات عوالم .

تَشَکِّیَاتْ [ع] (تشکی)لر .

تَشْکِیلَاتْ [ع] (تشکیل)ڭ جمعی : تشکیلات عدلیه .

تَصَادُفَاتْ [ع] تصادفلر ، راست کاشلر : تصادفات غریبه .

تَصْحِیحَاتْ [ع] تصحیحلر .

تَصَدُّقَاتْ [ع] تصدقلر .

تَصْدِیعَاتْ [ع] تصدیعلر .

تَصَرُّفَاتْ [ع] تصرفلر .

تَصْرِيحَاتْ [ع] تصريحلر .

تَصْرِيفَاتْ [ع] تصريفلر .

تَصَعُّدَاتْ [ع] تصعدلر : تصعدات عقليه .

تَصْعِيبَاتْ [ع] تصعيبلر، كوجلكلر: تصعيبات امور .

تَصْفِيحَاتْ [ع] (تصفيح) لك جمعى . تصفيحات بدمستانه .

تَصَلُّبَاتْ [ع] تصلبلر .

تَصَلُّفَاتْ [ع] تصلفلر .

تَصْمِيمَاتْ [ع] (تصميم) لر، قطعى نيتلر .

تَصْنِيعَاتْ [ع] تصنيعلر .

تَصْنِيفَاتْ [ع] مصنفات، مؤلفات.

تَصَوُّرَاتْ [ع] تصورلر :

« وسعتلنيور تصوراتم »
« شدتلنيور تأثراتم »

تَضَرُّعَاتْ [ع] تضرعلر ، تذلل ايله يالواريشلر .

تَضْمِينَاتْ [ع] تضمينلر .

تَضْيِيقَاتْ [ع] تضييقلر .

تَطْبِيقَاتْ [ع] تطبيقلر .

تَطْمِينَاتْ [ع] تطمينلر .

تَطْوِيلَاتْ [ع] تطويللر :

« نيچوندربويله تفصيلات وتطويلات
نه حاجت عارفه تعريف عادات »

تَطَهُّرَاتْ [ع] تطهرلر، تميزلنمه‌لر : تطهرات قلبيه، تطهرات بدنيه .

تَطْهِيرَاتْ [ع] (تطهير) لك جمعى .

تَطْيِيبَاتْ [ع] تطييبلر .

تَعَبُّدَاتْ [ع] تعبدلر .

تَعْبِيرَاتْ [ع] تعبيرلر .

تَعْجِيزَاتْ [ع] (تعجيز) لك جمعى .

تَعْجِيلَاتْ [ع] (تعجيل) لك جمعى .

تعدیلات [ ] (تعدیل)ك جمعی.

تعرضات [ع] (تعرض)ك جمعی.

تعریضات [ع] (تعریض)ك جمعی.

تعریفات [ع] (تعریف)ك جمعی.

تعزیرات [ع] تعزیرلر، توبیخلر.

تعطفات [ع] (تعطف)ك جمعی.

تعطیلات [ع] تعطیللر.

تعظمات [ع] (تعظیم)ك جمعی.

تعظیمات [ع] تعظیملر.

تعفنات [ع] تعفنلر.

تعقیبات [ع] تعقیبلر: تعقیبات قانونیه.

تعقیدات [ع] تعقیدلر: تعقیدات لفظیه.

تعلقات [ع] متعلقاته بدل قوللا. نیلور:
« دنیا نه‌در و تعلقاتی
اندیشه‌موتدر حسیاتی»

تعللات [ع] (تعلل)لر.

تعلیقات [ع] (تعلیق)ك جمعی اولوب بر كتابك مندرجاتی ایضاح واصلاح یوللو جابجا یازیلان ملاحظات معناسنده مستعملدر.

تعلیلات [ع] تعلیللر.

تعلیمات (تعلیم)ك جمعی اولوب اكثریا مأموره صورت حركتنی مبین اولمق اوزره تحریراً ویا شفاهاً ویریلان اوامری حاوی ورقه.

تعمیرات [ع] تعمیرلر.

تعویضات [ع] تعویضلر.

تعویقات [ع] تعویقلر.

تعیینات [ع] تعیینلر.

تعیینات [ع] عسكره ویریلان مأكولات.

تغزلات [ع] تغزللر: تغزلات فضولیانه.

تغلیطات [ع] تغلیطلر.

تَعَنِّيات [ع] تغنيلر . تخفيف يا ايله‌در .

تَغَيُّرات [ع] تغيرلر .

تَفاخُرات [ع] تفاخرلر .

تَفَحُّصات [ع] تفحصلر .

تَفَرُّعات [ع] تفرعلر .

تَفريشات [ع] تفريشلر .

تَفصيلات [ع] تفصيللر .

تَفَكُّرات [ع] تفكرلر :

« بنم نديمهٔ روحم تفكراتمدر
دم تفكرم الك خوش دم حياتمدر »

تَفَوُّهات [ع] تفوهلر .

تَقبيحات [ع] تقبيحلر .

تَقديرات [ع] تقديرلر .

تَقريرات [ع] تقريرلر : تقريرات بليغانه .

تَقريضات [ع] تقريضلر .

تَقديسات [ع] تقديسلر .

تَقسيمات [ع] تقسيملر : تقسيمات ملكيه § اكثريا ابنيه بولملری حقنده ايراد اولنور : بر خانه‌نك تقسيماتی .

تَقصيرات [ع] تقصيرلر :

« وصف پاككده سنك ايتمش ايدم تقصيرات
عاجزانه‌ايدرم شمدی قضای مافات »

تَقليدات [ع] تقليدلر .

تَقَيُّدات [ع] تقيدلر .

تَقييدات [ع] تقييدلر .

تَكذيبات [ع] تكذيبلر .

تَكديرات [ع] تكديرلر .

تَكريمات [ع] تعظيمات .

تَكَلُّفات [ع] تكلفلر : تكلفات منشيانه، تكلفات عادت پرورانه .

تَكَلُّمات [ع] تكلملر .

تَكَمُّلات [ع] تكمللر .

تَكَوُّنات [ع] تكوينلر .

تَلَبُّسات [ع] تلبسلر .

تَلَذُّذات [ع] تلذذلر .

تَلَطُّفات [ع] تلطيفلر .

تَلَفات [ع] تلف ولانلر .

تَلَفُّظات [ع] تلفظلر .

تَلْقيحات [ع] تلقيحلر .

تَلْقينات [ع] تلقينلر .

تَلْميحات [ع] تلميحلر .

تَلَوُّنات [ع] تلونلر .

تَلْوينات [ع] (تلوين)لك جمعى .

تَلَهُّفات [ع] تلهفلر .

تَعارُضات [ع] تعارضلر .

تَمايُلات [ع] تمايللر : تمايلات صلحجويانه .

تَمَتُّعات [ع] تمتعلر ، فائده‌لر ، كارلر .

تَمْثيلات [ع] تمثيللر .

تَمْجيدات [ع] تمجيدلر .

تَمَدُّحات [ع] تمدحلر .

تَمْرينات [ع] تمرينلر .

تَمَلُّقات [ع] تملقلر .

تَمْليكات [ع] تمليكلر .

تَمَنِّيات [ع] تمنيلر ، آرزولر تخفيف يا ايله‌در .

تَمَوُّجات [ع] تموجلر .

تَمْهيدات [ع] تمهيدلر .

تَنْبيهات [ع] تنبيهلر .

تَنْزيلات [ع] تنزيللر .

تَنْسيقات [ع] تنسيقلر؛ تنسيقات عدليه .

تَنْظیفاتْ [ع] (تنظیف)ك جمعی.

تَنْظیماتْ [ع] (تنظیم) ك جمعی . تنظیمات خیریه .

تَنْقیحاتْ [ع] (تنقیح)ك جمعی .

تَنْقیداتْ [ع] تنقیدلر .

تَنْویراتْ [ع] (تنویر)ك جمعی .

تَوارُداتْ [ع] تواردلر .

تَوْبیخاتْ [ع] توبیخلر : توبیخات شدیده .

تَوَجُّهاتْ [ع] توجهلر .

تَوْجیهاتْ [ع] توجیهلر .

تَوْدیعاتْ [ع] (تودیع)ك جمعی .

تَوْراتْ [ع] حضرت موسی یه نازل اولان کتاب سماوی : تورات شریف .

« ناسخ آیت انجیل وزبور وتورات شارح روی زمین قاضی اهل حاجات »

تَوْزیعاتْ [ع] (توزیع)ك جمعی.

تَوْسیعاتْ [ع] توسیعلر .

تَوْشیحاتْ [ع] (توشیح)ك جمعی.

تَوصیفاتْ [ع] توصیفلر : توصیفات شاعرانه .

تَوَغُّلاتْ [ع] توغللر .

تَوْفیقاتْ [ع] توفیقلر : توفیقات صمدانیه

تَوْقیراتْ [ع] توقیرلر، تعظیملر.

تَوْقیفاتْ [ع] توقیفلر .

تَوَلُّداتْ [ع] تولدلر .

تَوْلیداتْ [ع] تولیدلر .

تَهْدیداتْ [ع] تهدیدلر .

تَهْلیلاتْ [ع] تهلیللر .

تَهَوُّراتْ [ع] تهورلر .

تَهَیُّجاتْ [ع] تهیجلر .

تَهْییجاتْ [ع] تهییجلر .

∴

ثابِتات [ع] (ثابته) نك جمعی . سیار اولمیان، ثابت اولان کواکب . سیارات مقابلی .

ثَبات [ع] ثابت ، برقرار اولمه ، ثباتکار، ثباتکاری، ثباتکارانه . بی‌ثبات ، بی‌ثباتی :

«بی‌ثباتی موجب حرمان اولور»

ثِقات [ع] (ثقه) نك جمعی :

«متفقدر بو روایتده ثقات
متصل اولان ذات‌وصفات»

ثَمَرات [ع] (ثمره) نك جمعی . میوه‌لر § محصوللر .

ثِیَبات [ع] (ثیب)ك جمعی . طول قادینلر .

∴

جِدِیات [ع] جدی اولان خصوصات .

جَذَبات [ع] (جذبه) نك جمعی .

جَمادات [ع] (جماد) ك جمعی . نباتات وجمادات :

«کلیتی در عقلك اومعطیٔ ارادات؛
کلیت اجزا و عمومیت اشیا»
راجع او محیطیته اموات ایله احیا
انس وجن وحیوان ونباتات وجمادات»

جَنّات [ع] جنتلر :

«کورمدی خازن باغ جنات
بویله بر سرو ملایم حرکات»

جِهات [ع] جهتلر : جهات ستّه .

«صوروب اوکرنمك ایستردك جهاتی
ایدردك عجزه القا امهاتی»

جزئیات [ع] اهمیتسز شیلر . جزئیات امور .

∴

حاجات [ع] (حاجت)ك جمعی . قاضی‌الحاجات = حاجتلری اسعاف ایدن ، جناب‌حق .

حادِثات [ع] یکیدن یکیه وقوع‌بولان احوال .

حاصِلات [ع] بر ایشدن ، بر یردن حصوله کلن شیلر : پوسته حاصلاتی .

حاصِنات [ع] (حاصن) و (حاصنه) نك جمعی : عفتلی قادینلر .

حالات [ع] (حالت)ك جمعی . حالات مؤسفه :

«ای واه که کوردیکم بو حالات
بالله که جمله‌سی خیالات»

حُبوبات [ع] (حبوب)ك جمعی . (حب)ك جمع الجمعی .

آربه ، بغدای کبی دانه‌دن عبارت اولان ذخائر .

حُجَرات [ع] (حجره) لر .

حُجَیرات [ع] پك کوچك حجره‌لر .

حُدُوثات [ع] (حدوث) ك جمعی .

« یارب بتجلیٔ شئونات
یارب بتلافیٔ حدوثات »

حَرَکات [ع] حرکتلر : حرکات مردانه .

« قدرت صنعن ایدرلر اثبات
یرده، کوکده بوسکون وحرکات »
§ اس الحرکات :
«سر دایلدیکم سوزلری اس الحرکات ایت»

حُرُوفات (حرف) ك جمع الجمعی .

حِسابات [ع] (حساب) ك جمعی . حسابات صحیحه § حسابیات = حسابه متعلق خصوصات .

حَسَنات [ع] (حسنه) نك جمعی ، ایی حاللر ، ایی عمللر .

حُسنیات [ع] کوزل اولان خصوصات : حسنیات وقبحیات .

حِسّیات [ع] حواس واسطه‌سیله روحده حصوله کلان طویغولر ، ادراکات روح .

حَشَرات [ع] (حشره) نك جمعی . قرنجه ، اوروجك کبی بوجکلر .

حَشْوِیّات [ع] سوزده زائد اولان شیلر ، سوز زوائدی .

حَصات [ع] اوفاجق طاش ، چاقل طاشی § مثانه ، قره جکر ، بوبرك وسائر اعضای داخلیه‌ده حصوله کلان طاش . جمعی : (حصیات) .

حَضَرات [ع] (حضرت) ك جمعی تثنیه مقامنده‌ده قوللانیلور : حسنین حضراتی .

حُظُوظات [ع] (حظ) ك جمع الجمعی .

حِکایات [ع] (حکایه) لر : حکایات غریبه .

حِکَمِیّات [ع] حکمته دائر سوزلر : حکمیات سعدی .

حُلْوِیّات [ع] طاتلی‌یه متعلق یه‌جکلر .

حَمَلات [ع] حمله‌لر : حملات متوالیه .

حُوَیْنات [ع] خرده بینی حیوانجقلر .

حَيات [ع] ديريلك : حيات افزا، حيات بخش :

« هر صبح صفاسى كائناتك
برجلوهٔ شوقيدر حياتك »

حَيوانات [ع] حيوانلر ، جانلى مخلوقات : حيوانات اهليه

∴

خاطِرات [ع] (خاطره) نك جمعى .

خَدَمات [ع] (خدمت) ك جمعى .

خُرافات [ع] باجه ، صاپان روايات و قول .

خُصوصات [ع] (خصوص) ك جمعى ، امور و كيفيات .

خِطابات [ع] (خطاب) ك جمعى : خطابات حكيمانه .

خَطَرات [ع] (خطره) نك جمعى .

خَطَوات [ع] (خطوه) نك جمعى : خطوات شيطان = طريق ضلالت .

« لاتتبعوا خطوات الشيطان »

خَطيئات [ع] (خطيئه) نك جمعى ، كناهلر .

خَيالات [ع] (خيال) ك جمعى : خيالات شاعرانه ، خيالات عاليه :

« اى صورت واپسين حالات
صحراى سكوت بم خيالات ! »

خياليات = خيالاته منسوب .

خِيانات [ع] (خيانت) ك جمعى .

خَيرات [ع] خيرلى ايشلر ، عمللر : خيرات وحسنات .

∴

دارات [ع] شان ، شكوه ، دبدبه .

دَرَجات [ع] (درجه) نك جمعى : درجات محاكم .

دَرَكات [ع] (دركه) نك جمعى : دركات جحيم .

دَعَوات [ع] (دعا) معناسنه اولان (دعوت) ك جمعى .

استجلاب دعوات :

« ميدان فعليانه قويديغى بوقدر خيرات ومبرات استجلاب دعوات مقصدينه مستند ايدى . »

دَفَعات [ع] (دفعه) نك جمعى . كره لر . بالدفعات = دفعه لرله .

دَوات [ع] ديويت ، حقه ، محبود قلمدانلى يازى طاقمى :

« ايلدى بن بنده سنه التفات

لطف ایله مؤندی اله بردوات »

دُهات [ع] (داهی) نك جمعی : دهات عرب .

. .

ذات [ع] (صاحب) معناسنه اولان (ذو) نك مؤنثی ، اشخاصدن کنایه‌در : ذات عالیلری .

« پیغمبره سوز بکنندیرن ذات اعزمی جهانه فضل اثبات »

§ ذاتی ، ذاتیات = ذاته متعلق خصوصات § ذات کبریا = جناب حق :

« کوزدن تباعد ایلیه‌رك جمله ماسوا برسن قالیرسك اورته‌ده برذات کبریا »

ذَرّات [ع] (ذره) نك جمعی : ذرات کائنات :

« بویانده چاملری اورتن بخار براقك کبود کریه نمودنده بریفین ذرات التماع ایله تیترردی ؛ شمدی افاقك سکون برضربانده مختفیدی حیات »

ذَوات [ع] (ذات)ك جمعی .

ذِهنیّات [ع] ذهنه متعلق خصوصات .

. .

رایات [ع] (رایت) ك جمعی : رآیات ظفر آیات عثمانی .

رَسمیّات [ع] رسمی ایشلر .

رُسومات [ع] (رسوم)ك جمعی : اموال مختلفه نك میری یه عائد ویرکولری .

رَشَحات [ع] (رشحه)نك جمعی .

« هردوکاندکچه مداد قلممدن رشحات ایلیور کلك ترم‌راه سخنده خیرات »

§ رشحات خیال :

«سن زبدهٔ فیوض طبیعتسك‌ای ملك اتمم ملك رسملرینه ذاتکی قیاس آنلر مصورك رشحات خیالیدر رسام ایدر بدایعی سندن اقتباس»

رَغَبات [ع] (رغبت)ك جمعی . رغبات عامه .

رَکَعات [ع] (رکعت) ك جمعی .

رُموزات [ع] (رموز) جمعی . رموزات کیمیویه ، رموزات حقیقت .

رِوایات [ع] (روایت)ك جمعی .

رِیاضات [ع] (ریاضت)ك جمعی : ریاضات بدنیه .

رِیاضیّات [ع] (ریاضیه) نك جمعی : ریاضات عالیه ،

رُوات [ع] (راوی) نك جمعی .

∴

زَكَاتْ ـ زَكوٰاة [ع] انسانك مالندن محتاجين ايچون وجه شرعی اوزره اخراج وافراز ایلدیکی مقدار معین .

زَوجاتْ [ع] (زوجه)نك جمعی :

« زوجات طاهرات حضرت فخر كائنات ـ كه امهات مؤمنين ايديلر . »

∴

سادٰاتْ [ع] (سيد)ك جمع الجمعی : سادات كرام فضائل اتسام

« : ريكتای وجودی سبب موجودات افتخار شرفاء فخر كرام سادات »

ساعاتْ [ع] (ساعت)ك جمعی :

ساقِياتْ [ع] (ساقيه)نك جمعی .

سانِحاتْ [ع] (سانحه)نك جمعی . سانحات عرب . سانحات شعريه .

سَرِيرِياتْ [ع] خسته‌خانه‌لرده خسته‌لرك يانندە طب طلبه‌سنه ويريلن درسلر . § يتاق معناسنه اولان (سرير) ه منسوب .

سَفارٰاتْ [ع] (سفارت)ك جمعی .

سُفْلِياتْ [ع] سفلی اولان خصوصات : سفليات ماديه .

سَقَطاتْ [ع] كلامده خطا ، بوزوقلق معناسنه اولان (سقط)ك جمعی .

سَكَراتْ [ع] سرخوشلق] مستلك § سكرات الموت = جان چكيشيركن كان طاقتلق .

سَماواتْ [ع] (سما) نك جمعی .

« كونش بمضاً ياقار فوق السما بر شعشعهٔ بيضا ارواح ذراته ؛
زميندن يوكسلير بر لرزش مبهوت وبی معنی سماواته . »

سَكَناتْ [ع] (سكون) معناسنه اولان (سكنه) نك جمعی :
حركات وسكنات .

سِماتْ [ع] نشان ، علامت معناسنه اولان (سمه) نك جمعی . اكثريا وصف تركيبی حالنده قوللانيلير : فضائلسمات .

سُنُوحاتْ [ع] (سنوح)ك جمعی . اكثريا (سانحات) معناسنده مستعملدر .

سَيِّئاتْ [ع] (سيئه) نك جمعی .

« سابه‌كده دولت بولدى نجاتى
رفع ايتدى عدلك چوق سيئاتى »

سَيّارات [ع] (سياره) نك جمعى.

سِياسِيّات [ع] امور خارجيهٔ دولته متعلق خصوصات.

∴

شايِعات [ع] شايعه‌لر.

شُبُهات [ع] (شبهه) نك جمعى.

شَخصِيّات [ع] بريسنك شخصنه متعلق اوينونسز سوزلر.

شَطحِيّات [ع] هزليات.

شُعاعات [ع] شعاعلر: شعاعات شمس.

شُعَبات [ع] شعبه‌لر.

شِفاهِيّات [ع] شفاهى اولان افادات.

شُكات [ع] (شاكى) نك جمعى: شكات اهل درد.

شِكايات [ع] شكايتلر: شكايات محقه.

شُئونات [ع] احوال، وقوعات. شئونات طبيعت:

«شئونات طبيعتده بدايت يوق نهايت يوق»
و:
« علتكله اولور بتون وقوعات
امركله اولور بتون شئونات »

شَهَوات [ع] (شهوت) ك جمعى: شهوات نفسانيه.

∴

صافِنات [ع] صوى آتلر: صافنات الجياد.

صَدَقات [ع] صدقه‌لر.

صَدَمات [ع] صدمه‌لر، چارپمه‌لر: صدمات شديده.

صِفات [ع] (صفت) ك جمعى.

« (يس) صدف در صفاتك
(طه) كل بوستان ذاتك »

صَفَحات [ع] صفحه‌لر: صفحات عالم.

صَلات [ع] نماز § حضرت پيغمبره دعا: صلات وسلام.

صَلَوات [ع] (صلات) ك جمعى: صلوات مفروضه.

صِناعات [ع] صناعتلر § صناعيات = صناعى اولان شيلر.

∴

ضَرَبات [ع] ضربه‌لر، اورشلر: ضربات شديده.

ضَرُورَات • [ع] ضرورتلر . « الضرورات تبيح المحظورات » § ضروريات == (ضرورى) اولان شيلر .

∴

طاعات • [ع] (طاعت) ك جمعى : طاعات شب .

طاقات • [ع] طاقتلر .

طامات • [ع] صاچمه صاپان ، مناسبتسز لاقرديلر .

طالبات • [ع] (طالبه) نك جمعى . مكتبلى قيزلر .

طَبقات • [ع] طبقه‌لر : طبقات الارض .

طَبيعيات • [ع] (طبيعى) نك جمعى : مناقب طبيعيات .

طِلسمات • [ع] طلسملر .

طُلوعات • [ع] (طلوع) ك جمعى .

∴

ظُلمات ـ ظُلمات • [ع] ظلمتلر :

«اغير اغير سراشجارى اورتيور ظلامات ، بولوطلريله سماشمدى بر رداى ممات .»

ظُهورات • [ع] (ظهور) ك جمعى .

∴

عادات • [ع] عادتلر ، كوره نكلر : عادات حسنه .

عائدات • [ع] (عائده) نك جمعى .

عِبادات • [ع] عبادتلر .

عِبارات • [ع] عباره‌لر ، كلاملر .

عَتَبات • [ع] (عتبه) نك جمعى . بعضاً امام حسين افندمزك مشهد مقدسندن كنايه اولور : عتبات عليه .

عَرَصات • [ع] عرصه‌لر ، ميدانلر .

« اى شفاساز بلاى آفات ملجأ جمله عصاة عرصات »

عَرَفات • [ع] مكهٔ مكرمه‌ده عرفه كونى جمله حجاجك توقف ايتدكلرى محل مبارك . جبل عرفات .

عُصات • [ع] (عاصى) نك جمعى : شفاعت عصات .

عَضَلات • [ع] عضله‌لر .

عُضويات • [ع] عضوى اولان شيلر .

« تبدلات ايله بولمش كمال عضويات بواستحاله هردم‌وقوعه يوق‌غايات »

عِطْرِياتْ [ع] كوزل قوقولى ياغ وتركيبلر : استعمال عطريات .

عَقاراتْ [ع] عقارلر .

عَقَباتْ [ع] عقبه‌لر ، تهلكه‌لى چيدلر .

عَقْلِياتْ [ع] عقلى اولان خصوصات (نقليات) مقابلى

عُلْوِياتْ [ع] علوى اولان خصوصات . (سفليات) مقابلى .

عَمَلِياتْ [ع] برعملك قواعدينى فعلا اجرايه متعلق خصوصات : عمليات جراحيه .
§ اعمالات : عمليات ترابيه .

عِنْدِيّاتْ [ع] عندى سوزلر .

عِباداتْ [ع] عبادتلر .

⁂

غاياتْ [ع] (غايت)ك جمعى .

« اى لطفى ، يتر بسط مقال ايلمه زيرا :
بوعجز ايله هيهات
كلامز قامه جمع مزاياى محمد
بوقدر اكا غايات »

غُرَفاتْ [ع] (غرفه‌نك) جمعى . كوشكلر : غرفات جنات .

غُزاتْ [ع] غازيلر : غزات كرام .

غَزَواتْ [ع] جنكلر .

غَلّاتْ [ع] (غله) نك جمعى .

غُلاتْ [ع] غليان ايديجى معناسنه اولان (غالى) نك جمعى . بعض مذاهبك آزغين طاقمنه اطلاق اولنور : غلات شيعه .

غَلَباتْ [ع] (غلبه)نك جمعى .

« غالبز ، بزده قالدى هپ غلبات »

غَلَطاتْ [ع] ياكاشلر .

⁂

فُتُوحاتْ [ع] (فتوح)ك جمعى .

فَخْرِيّاتْ [ع] فخريه‌لر .

فُراتْ [ع] طاتلى صو . نهر معروف .

فَرْضِيّاتْ [ع] فرضيه‌لر .

فَضَلاتْ [ع] (قاذورات) معناسنه اولان (فضله)نك جمعى .

فِقَرات [ع] فقره‌لر.

فُکاهات [ع] (فکاهه) نك جمعی. لطائف.

فَلات [ع] چول، بیابان.

فَلَوات [ع] (فلاة)ك جمعی.

« سل المصانع رکباً تهیم فی الفلوات
نوقدر آب چه‌دانی‌که درکنار فراتی »

فُیوضات [ع] (فیض) ك جمع الجمعی: فیوضات الٰهیه.

..

قابلیات [ع] قابلیتلر: قابلیات متخالفه. قابلیات ذهنیه.

قُبْحِیّات [ع] چرکین اولان خصوصات.

قُضاة [ع] (قاضی) نك جمعی. قضاة مسلمین.

قَطَرات [ع] قطره‌لر: قطرات باران، قطرات عیون.

قُناة [ع] بر آلتنده بولنان کونك، مجرای ماء. جمعی. (قنوات).

قُیودات [ع] (قید)ك جمع الجمعی، دفاتر ومحررات رسمیه:
قیودات عتیقه.

..

کائِنات [ع] وار اولان شیلرك جمله‌سی، عوالم، موجودات.
کائنات افروز = کائناتی تزیین ایدیجی، ایدن. فخر کائنات = حضرت پیغمبر صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز.
« ای نسق بخش جهات کائنات
اولدی حیرانك دهات کائنات »

کُدُرات [ع] (کدر)ك جمع الجمعی.

کَرّات [ع] (کره) نك جمعی: کرتان = صبح وشام.

کُرات [ع] (کره) نك جمعی: کرات انجم:
« رصد اولسه درجاتیله کرات
عدسات اولسه اکا نوع ما لمعات
الحکم بر سر عما بنه اقصای
نظردر اغلاق »

کُرَیْوات [ع] کره‌جکلر: کریوات بیضا. کریوات حمرا. صحیحی (کریات)در.

کَلِمات [ع] (کلمه) نك جمعی: کلمات فصیحه.

« سن دیکله‌دیکك آنده شو مضحین کلماتی
باشلارسك ابا ایتمکه برمنهج آتی »

کُلّیات [ع] (کلیت)ك جمعی. کلیات امور § برشاعرك

بالجمله آثارینی حاوی مجموعه: کلیات فضولی .

کمالات [ع] کماللر. کمالاتیدور = صاحب کمالات .

« بیلور میدانده ارباب هنر اهل کمالاتی همان سن فارس اول ده برده ایسترسه‌ك کم آل آتی »

کنایات [ع] کنایه‌لر .

کیفیات [ع] (کیفیت)ك جمعی . اکثریا (حالات) معناسنه قوللانیلیر. کیفیات روحانیه. کیفیات وجدانیه . کیفیات نفسانیه .

∴

لات [ع] زمان جاهلیتده حرم کعبهٔ معظمه‌ده موجود بر صنمك اسمی ایدی .

لدنیات [ع] ایچ یوزی، اسباب خفیه . اکثریا مفرد مقامنده قوللانیلیر : لدنیات امور.

« یایلوب غور سمای پایان
آچیلیر کنز لدنیاتی
کورینور جوهر بر خلقت
دریلوب سطح علوم وادیان
بیلنیر واضعنك نیاتی
بوروتور عجزینه چشم دقت »

لذات [ع] (لذة)ك جمعی .

لغات [ع] (لغت)ك جمعی : لغات اتوسه .

« بنم، بوهیئت عظمی نه‌استفاده‌ایدر لسان عجزه قیافت ویرن لغاتمدن»

لقلقیات [ع] معناسز سوزلر ، قوری کورلتیدن عبارت لقردیلر .

لحات [ع] (لمحه)نك جمعی .

لمعات [ع] (لمعه)نك جمعی: لمعات خورشید .

لوعات [ع] (لوعه) نك جمعی . عشقدن ویاحزن واندوه کبی حالاتدن یورکده حاصل اولان یانقلقلر : لوعات قلبیه .

∴

مات [ع]شطرنج اویوننده مغلوبیت.

مآت [ع] (مائه) نك جمعی .

مادیات [ع]مادی اولان خصوصات: مادیات ومعنویات .

مافات [ع] فوت اولان ، الدن کیدن شی . جبر مافات :

« مال قارونی ایتسه‌ده اتلاف

عاقل ایتمز تأسف مافات »

مأکولات • [ع] (مأکول) ك جمعی .

ماهیّات [ع] ماهیتلر .

مایعات • [ع] (مایع)ك جمعی : صو کبی آقان شیلر . مایعات قانونی .

مبادلات • [ع] (مبادله)نك جمعی : سربستی مبادلات .

« شهرلر میزاب مبادلات ، واسطهٔ اختلاط افکار وعاداتدر .

مبالاة [ع] قایرمق § فکر واندیشه ایتمك : مبادلات دینیه :

مبالغات • [ع] (مبالغه)نك جمعی . سوزلر . مبالغات شاعرانه .

مباهات [ع] نازایتمك ، تفاخر ایتمك . اکثریا اسم اوله رق (فخر) معناسنده قوللانیلیر : اعلان مباهات .

مبرّات • [ع] (مبره) نك جمعی . خیرات ، حسنات .

متروکات • [ع] (متروك)ك جمعی . اکثریا مخلفات حقنده قوللانیلیر : متروکات قلمیه .

مثلّثات [ع] علم معروف .

مجازات • [ع] کرك ایلك ، کرك کوتولکه مقابل جزا ومکافات ایتمك § برجرمه مقابل مجرمه ویریلان جزا .

مثوبات [ع] (مثوبة)ك جمعی .

مجرّبات [ع] (مجرب)ك جمعی .

مجادلات [ع] (مجادله)نك جمعی .

مجرّدات • [ع] مجرد اولان شیلر ، جسمانی اولمیانلر .

مجلّدات [ع] مجلد اولان شیلر .

مجهولات [ع] (مجهول)ك جمعی .

« اکر فنونه ملایم ذکاسیه مجهولات اکر بیلنمین اشیاده وارسه شك وظنون نیچون بیلنمدی ماهیت ضیا وحیات نیچون بیلنمدی اولدی بداهة مقرون »

محاجات • [ع] بیلمجه سویلمه صورتیله فطانتده مسابقه .

محاربات • [ع] محاربه لر : محاربات بحریه .

محازات • [ع] یوز یوزه کلمك ، قارشولشمق .

محاسبات [ع] (محاسبه)نك جمعی .

مُحاضَرات [ع] محاضره‌لر .

مُحاكَمات [ع] محاكمه‌لر . .

مُحالات [ع] محال اولان شيلر .

مُحاوَرات [ع] محاوره‌لر .

مُحَرَّرات [ع] رسمی وغير رسمی مكتوبلر .

مُحَرَّفات [ع] محرف اولان شيلر .

مَحروقات [ع] (محروق) ك جمعى .

مَحصولات [ع] محصوللر : محصولات فكريه ، محصولات زراعيه .

مَحفوظات [ع] (محفوظ) ك جمعى : محفوظات ادبيه .

مُحكَمات [ع] معناسى صريح اولان آيات جليلهٔ قرآنيه .

مَحَلّات [ع] (محله) نك جمعى .

مُخاصَمات [ع] مخاصمه‌لر .

مُخاطَبات [ع] مخاطبه‌لر .

مُخَدَّرات [ع] مخدره‌لر ، نسوان اسلام ، اهل پرده نسوان :

« اى مرحمتلى والده‌لر ، اى مخدرات اى كان رحم ورأفت وعصمت اولان بنات »

مَخلوقات [ع] (مخلوق) ك جمعى ، بتون موجودات ماديه .

مُخَيَّلات [ع] مخيل اولان شيلر .

مُدارات [ع] خلق ايله حسن معامله ايتمك ، صلح وآشتى اوزره بولنمق ، رعايت ايتمك . نظمده (مدارا) صورتنده‌ده مستعملدر :

« آسايش دوكيتى تفسير اين دو حرفست بادوستان تلطف بادشمنان مدارا »

مُداوات [ع] علاج ويرمك ، خسته‌يه باقمق :

« كار ايتمه‌دى بر طالع مداوات فرمان قضا دونرمى ؟ هيهات ! »

مُدرَكات [ع] عقول .

مَدفوعات [ع] (مدفوع) ك جمعى .

مُدَوَّنات [ع] مدون اولان شيلر : مدونات عتيقه .

مُذاكَرات [ع] (مذاكره) نك جمعى .

مَرّات [ع] كره‌لر ، دفعه‌لر : كرات ومرات .

مِرْآتْ [ع] آينه .

« كوسترر كبريايى جمله نبات !
جويلر قدرته طوتار مرآت !
هپ الٓهى كلير بكا نغمات !
اوزمان اكلارم نه‌در بوحيات !
سير باغ بهارى يك سورم ! »

مُرَاسَلَاتْ [ع] (مراسله) نك جمعى .

مُرَاعَاتْ [ع] حفظ ايتمك، كوز اوجيله باقمق . مجازاً سلوك ورعايت معناسنده مستعملدر . مراعات نظير = ياخود = مراعات النير = برصنعت ادبيه . تناسب، توفيق، ائتلاف، تلفيق، بونك ديكر ناملريدر .

مِرْسَاةْ [ع] كمى دميرى، لنكر .

مَرْضَاتْ [ع] خشنوداق ، رضا .

مِرْقَاةْ [ع] نردبان، درجه : مرقاة علوم، مرقاة حيات .

« محفل قدرينه نه‌سلم كردون مرقات
مهر اجلالنه ارواح مقدس ذرات »

مَرْثِيَاتْ [ع] (مرثى) نك جمعى .

مُزْجَاتْ [ع] آز، قليل : بضاعة مزجاة .

مُزَخْرَفَاتْ [ع] سپورنديلر ، مردار شيلر .

مَزِيَّاتْ [ع] مزيتلر : مزيات افكاره مزيات الفاظ .

مُزَيَّنَاتْ [ع] مزين اولان شيلر .

مُسَاعَدَاتْ [ع] (مساعده) نك جمعى .

مَسَافَاةْ [ع] (مسافه) نك جمعى : طى مسافات . مسافات بعيده .

مَسَامَاتْ [ع] (مسام) ك جمعى . كوچك منفذلر : مسامات بدن .

مُسَاوَاتْ [ع] مساويلك ، بر شيئك ديكر شيئله برلكى

مُسْتَقِلَّاتْ [ع] (مستقل) جمعى .

مُسْتَلَذَّاتْ [ع] كنديسندن لذت آلنان شيلر .

مُسْتَهْلَكَاتْ [ع] (مستهلك) ك جمعى : مستهلكات داخليه .

مُسْتَغَلَّاتْ [ع] خان، خانه، دكان كبى اوقافك مستقلاتندن غيرى اولان بنالى املاك .

مَسْكُوكَاتْ [ع] (مسكوك) ك جمعى . اقچه، پاره

معناسنه مستعملدر: مسكوكات عثمانيه.

مَسْمُوعَات • [ع] (مسموع) لك جمعى : مسموعات موثوقه .

مُشَاهَدَات • [ع] (مشاهده) نك جمعى .

مَشْتَاه [ع] قيشلاق محل ، شتائيه .

مُشْتَهِيَات • [ع] آرزو ايديلان شيلر : مشتهيات منفعتپرستانه .

مَشْرُوبَات • [ع] (مشروب) لك جمعى .

مِشْكَاة [ع] اوزرينه لامبه قونهجق محل .

« انطفاياب اولورمى مشكاتك
نورسك ، نوريسك سماواتك »
و :
« نكات لامعهٔ شعرى كوررمى كوزى؟
كوررمى شب پرهنك كوزلرى بومشكاتى؟ »

مُشْكِلَات • [ع] كوچ ، مشكل اولان خصوص .

« حل ايله امان بومشكلاتى
كتم ايتمه قولكدن الفاتى »
و :
« حلال مشكلاتى اولدم جهانيانك
مشكل بودركه قالدم بن مشكلات ايچنده »

مَشْهُودَات • [ع] (مشهود) لك جمعى : نقل مشهودات .

مُصَافَات • [ع] بربريله خالصانه دوستلق ايتمك ؛ اخلاص ، مودت .

مَصْنُوعَات [ع] (مصنوع) لك جمعى .

« اول كوررر كوزلرى مصنوعاتك
مقتضاسيدى تجلياتك »
و :
« دكلدر چشم سيرتله حقايقبين مصنوعات
اوكيم آينهسن مشغول حسن صورت ايتمشدر »

مِصْوَات • [ع] پك ، دها ايقريجى ، شديد الصوت .

مُضَاهَات • [ع] برشيئه بكزهمك ، شبيه اولمق .

مُطَايَبَات [ع] مطايبهلر .

مَطْبُوعَات • [ع] (مطبوع) لك جمعى اولوب كتب ورسائل موقوته كبى آثار نافعهيه اطلاق اولنور .

مَطْلُوبَات [ع] (مطلوب) لك جمعى .

مُعَادَات [ع] برينه دشمنلق ايتمك .

مُعَامَلَات • [ع] معاملهلر : معاملات تجاريه .

مُعَاهَدَات • [ع] (معاهده) نك جمعى . معاهدات دوليه

مُعتَقَدات • [ع] اعتقاد اولنان خصوصات.

مُعجِزات [ع] معجزه‌لر.

« ماهك ایکی شق اولنجه ذاتی
اولدی دوکواه معجزاتی »

مَعدَنیات • [ع] معدنه منسوب شیلر.

مَعدُومات [ع] معدوملر.

مَعرُوضات [ع] (معروض) ك جمعی . بیوکلره قارشی وقوع بولان افادات شفاهیه و تحریریه مقامنده مستعملدر.

مُعَظَّمات [ع] (معظم) اولان خصوصات : معظمات امور.

مَعقُولات [ع] عقلك ادراك ایتدیکی خصوصات.

مُعَلَّقات • [ع] صنادید شعرای عربك قبل الاسلام جدار کعبه‌یه تعلیق ایلدکاری قصائد مشهوره.

مَعلُومات • [ع] (معلوم) ك جمعی ، بیلنن شیلر § علم و هنر : معلومات نافعه ، معلومات سطحیه.

معمُولات • [ع] (معمول) ك جمعی : معمولات داخلیه.

مَعنَویات • [ع] معنوی اولان خصوصات.

مُعَیَّبات • [ع] معیب اولان خصوصات.

مُغالَطات • [ع] (مغالطه) نك جمعی : مغالطات شیطنتکارانه.

مُغَیَّبات [ع] مغیب اولان خصوصات.

مُفتَرَیات [ع] افترا اولنان خصوصات.

مَفرُوشات • [ع] (مفروش) ك جمعی ، خانه دوشه‌مه‌سی.

مُقاطَعات [ع] مقاطعه‌لر.

مَقالات • [ع] مقاله‌لر : مقالات فنیه.

مَقامات • [ع] (مقام) ك جمعی : مقامات عالیه ، مقامات اشواق.

مُقتَبَسات [ع] اقتباس اولنان شیلر.

مُقتَطَفات • [ع] اقتطاف اولنان شیلر.

مُقَدَّرات • [ع] مقدر اولان احوال : مقدرات الهیه.

« برشی دیه‌مم مقدراته بن
چوق شاشارم بو کائناته »

مُقَرَّرات • [ع] قرار ویریلن خصوصات.

مُكافاة [ع] بر خدمتی تقدیراً ویریلان شی :
«امیدایده بیلسنمی دل ؛ ای طفل کمالات
بر حس تقابلی کبی قیمتلی مکافات »

مَكتوبات [ع] (مکتوب)لـ جمعی .

مكتومات [ع](مکتوم)لـ جمعی .

مُكوَّنات [ع] (مکون) لـ جمعی ، مخلوقات ، موجودات :
« بر اضطرار سرد ایله تترمکونات
التنده قارلرك ؛
بردود منجمد کبی آفاق بی حیات
پیشنده جانلانیر متحاشی نظرك .»

مُكيَّفات [ع] (آفیون) کبی کیف ویریجی شیلر .

مُلاحَظات [ع] ملاحظه‌لر .

مُلاطَفات [ع] ملاطفه‌لر .

مُلاقات [ع] قاوشمق ، کورشمك :
«مکتوب مسرت بخشالرنده وعد ملاقات ،
دل مهجور ومحروری سیراب ساز ماء الحیاة
التفات ایلدی .»

مَلبوسات [ع] (ملبوس) لـ جمعی ، لباسلر .

مَلحوظات [ع] (ملحوظ)لـ جمعی .

مَلفوفات [ع] (ملفوف)لـ جمعی .

مَلَكات [ع] نفس انسانیده‌کی صفت راسخه معناسنه اولان (ملکه) نك جمعی : ملکات عقلیه .

مَمات [ع] موت ، اولوم .

« مستقبل او مخطر مماتم
ماضیسی کذشتهٔ حیاتم »

مُماشات [ع] خوش کچنمك یولنده معامله :
« کوستره‌مه‌ملی طفله خشونتله حقارت
ایتسون اوده اقراننه تا اوبله مماشات »

مُمكنات [ع] ممکن اولان شیلر .

مَمنوعات [ع] (ممنوع) لـ جمعی .

مُناجات [ع] بارکاه الوهیتده ایدیلان نیاز :
« آلهی سنسین اول قاضیٔ حاجات »
که لایقدر سکا عرض مناجات »

مُناسات [ع] اونوتمق .

مُناسبات [ع] مناسبتلر : مناسبات دولیه .

مُناكَحات [ع] مناكحه‌لر .

مُناقَشات [ع] مناقشه‌لر .

مُنْتَخَبات [ع]،منتخب كزيده شيلر.

مَنْسِيّات [ع] (منسى)نك جمعى.

مَنْظومات [ع] منظومه‌لر : منظومات ، محبت .

مَنْهِيّات [ع] منهى اولان خصوصات :

« وار ايكن بويله برفرشته سمات هيچ ايلرمى ميل منهيات »

مَنْوِيّات [ع] (مقصود) (مرام) معناسنه اولان (منوى) نك جمعى : منويات خفيه .

مَوات [ع] جانسز ، بى‌روح § كمسه‌نك مالك ومتنفع اولمديغى اراضى : اراضىٔ موات.

مُواخاة [ع] قرداشلق ايتمك .

مُوازات [ع] موازيلك .

مُواسات [ع] برينه مالاً وبدناً معاونتده بولنمق § ايتام وارامله معاش باغلامق .

مُوالات [ع] دوستلق ، محبت.

مَوَجات [ع] موجه‌لر، دالغه‌لر:

« آه ، اى پيش استفاده‌مدن
بى توقف اوزاقلاشان موجات ،
اى مبارك دقيقه‌لر ، سزى بن
بويله غيب ايلمكده‌يم هيهات ! »

مَوْجودات [ع] (موجود) ك جمعى مخلوقات .

« قواى خالقه عائد دكلى موجودات
بتون موادده ظاهر دكلميدر روحدت»

مُوذِيّات [ع] اذيت ورن ، راحتسز ايدن شيلر ، حيوانجقلر :

« تعظيم ايدملم شو كائناته
يا نيسله‌يم او موذياته »

مُؤَسَّسات [ع] (مؤسس) ك جمعى : مؤسسات خيريه .

مَوْضوعات [ع] (موضوع)ك جمعى : موضوعات العلوم .

مُوَفَّقِيّات [ع] موفقيتلر :

« سعى وثبات اشارات موفقيتدر»

مُوَلَّدات [ع] مولداولان شيلر.

مُؤمِنات •[ع] (مؤمن) ك مؤنثی اولان (مؤمنه) نك جمعی .

مَوهُوبات [ع] (موهوب) ك جمعی : موهوبات فطریه .

مُهاجات •[ع] شاعرلرك بربرینی هجو ایتمسی .

مُهمَلات [ع] (مهمل) ك جمعی .

مُهِمّات •[ع] عسکره لازم اولان اسلحه وجبخانه .

میقات• [ع] برایش ایچون تعیین اولنان وقت § وقت وعد § محل وعد .

ن

نَبات• [ع] اوت و آغاج کبی یردن بیتمك شاننده اولان شی .
نباتیون = علم نباتات علماسی .
نباتی = نباته منسوب .

نَباتات• [ع] (نبات) ك جمعی : علم نباتات .

نَجات •[ع] قورتلمق . خلاص اولمق § قورتیلمه ، قورتیلش .
« النجاة فی الصدق » :
شریعت غرای احمدی ودین مبین محمدی
منهاج سعادت حال کائنات وبدرقهٔ راه سلامت ونجاتدر »

و :
« اهل ایمان سنکله بولدی نجات
سنك آنلر ایچون مدار حیات »

نَشرِیّات •[ع] غزته‌لرله نشر اولنان شیلر : نشریات ادبیه .

نِظامات• [ع] نظاملر .

نَغَمات• [ع] نغمه‌لر :
بو خواب ایچنده کلیر سمعمه برچوق نغمات
بولوردی آه کیدی بو خواب ایچنده حیات

نَقَرات• [ع] (نقره) نك جمعی .

نَقَرات •[ع] شرقی بندلرینك باغی ، هر اوچ مصرعده بر تکرار ایدن دردنجی مصرع .

نَقلِیّات• [ع] نقل اولنان اشیا معناسنده مستعملدر .

نُکات• [ع] (نکته) نك جمعی

نَوات •[ع] خرما چکردکی . (دیکر چکردکاره دخی اطلاق اولنور) .

نَوحات• [ع] (نوحه) نك جمعی .

نِیّات• [ع] (نیت) ك جمعی :

« يازيق منافعه اولدقجه منحصر نيات
قالير نهفته ظواهر قدر لدنيات »

واجبات [ع] (واجب) اولان خصوصات .

واردات [ع] (وارد) ك جمعى : خزينهٔ دولته ياخود بر كيمسه يه كلن نقود وحاصلات § فكره توارد ايدن شيلر :

« باشلادقجه بن سوزه باشلار هجومه واردات
شد يله كيم طاقت كتيرمزانى تقريره زبان »

واقعات [ع] (واقعه) نك جمعى :

« خبرك يوقمى واقعاتمدن »

واهيات [ع] واهى اولان شيلر .

وجدانيات [ع] وجدانه عائد احوال وكيفيات .

وفات [ع] اولمك § اولوم ، اوله :

« محو ايتدى حياتمى مماتك
خاطرلره كلمين وفاتك »

وقوعات [ع] (وقعه) نك جمعى . وقوعبولان احوال وخصوصات : وقوعات ماضيه .

ولات [ع] (والى) نك جمعى : ولاة عظام معالى اتسام حضراتى .

وكرات [ع] (وكر) ك جمعى . قوش يوالرى .

..

هدات [ع] (هادى) نك جمعى . هدايت ايدنلر .

هيهات [ع] تركجه ده ادات استبعاد اوله رق مستعملدر . نه قدر اوزاق معناسنى مفيددر .

هيئات [ع] (هيئت) ك جمعى : هيئات بشريه .

﴿ اَت ﴾

اباحت [ع] مباح قيلمق ، قيلنمق ،

آبدست [ف] نمازه وعبادات سائره يه باشلامدن اول صورت مخصوصه ده بعض اعضاى بدنى ييقامق كيفيتى .

ابديت [ع] ابديلك ، جاودانى § صوكسز زمان :

« اى چهرهٔ صامت ، كوليوركن
جبهه كده نكاه ابديت ،
بكلر شو طونوق ديده لركدن
چشمم ينه بر نظرهٔ الفت »

ابكميت [ع] ديلسزلك .

اَبْلَهِيَّتْ [ع] صافدرنلق .

اُبُوَّتْ [ع] باباlق صفتی : حقوق ابوت. ابوة = بابااولمق جهتیله .

اُبَّهَتْ [ع] عظمت ، مهابت ، وجاهت .

آتَشْ پَرَسْتْ [ف] آتشه طاپیجی ، طاپان .

اِجابَتْ [ع] قبول ایتمك ، ایدلمك § موافقت .

دعوته اجابت ؛ سنتدر .

و :

« برشب که آچلدی باب رحمت
بولدی اثر دعا اجابت »

اِجازَتْ [ع] اذن ، رخصت § اكمال تحصیلك تصدیقی .

اُجْرَتْ [ع] بدل استفاده ، خدمت مقابلی ویریلان اقچه .

اَجْنَبِيَّتْ [ع] اجنبیلك .

اَحَدِيَّتْ [ع] اللهك برلكی .

اَحْمَقِيَّتْ [ع] احمقلق .

آخِرَتْ [ع] انسانك اولدكدن صوكره واصل اوله‌جغی عالم ، عالم عقبا :

« خوش كلمش اولملی اكا صحرای آخرت
اوچدی شكسته بال ایله بیچاره عاقبت »

اُخُوَّتْ [ع] قرداشلق صفتی . اخوتكار . اخوتكارانه.

آدَمِيَّتْ [ع] آدملك ، انسانیت .

آذَرْ پَرَسْتْ [ف] آتشه طاپان .

اَذِيَّتْ [ع] انجتمه ، انجیته‌جك حال ، كوجلك .

اَزَلِيَّتْ [ع] ازلیلك ، بدایتسزلك.

اِساءَتْ [ع] بی‌ادبلكده ، كوتولكده بولنمق .

اِسْتِراحَتْ [ع] راحتلنمق ، راحت بولمق :

« بولنسون دیه امت استراحت
ایتدی بنه ترك خواب وراحت »

اِسْتِطاعَتْ [ع] طاقت ، قدرت ، كوج یتمه :

« فكرایت نه قدر بضاعت ایستر
بو نظمه نه استطاعت ایستر »

اِسْتِقامَتْ [ع] دوغریلق : ذكایه مقارن استقامت پك بیوك بر مزیتدر § اعتدال :

« علاج ایت دوشمه‌دن ساق مزاجم
استقامتدن »

إِسلامِیَّتْ [ع] مسلمانلق .

إِشارَتْ [ع] علامت § کوسترمك § اعطای رأی ، ارشاد:

اشارت الٰهیه :

« رغبت عمومیه ایچون بونلر برر اشارت بلکه‌ده بشارت اتخاذ او - لنه‌بیلور » .

إِصابَتْ [ع] طوغریجه کیدوب ایرشمك ، راست کلمك § فعل وقولده صوابه تصادف :

اصابتقرین ، اصابت معتاد .

أَصالَتْ [ع] جودت ، متانت § کشی زاده‌لك ، نجابت § برایشی ، برمأموریتی بالذات ایفا حالی ، وکالتك ضدی .

اصالةً = اصالت صورتیله،بالذات:

« اورایه رحلتم خیالتدر

بورایه عودتم اصالتدر »

إِضافَتْ [ع] قاعدهٔ مخصوصه‌سی اوزرینه بربرینه ضم ایدیلان ایکی کلمه بیننده‌کی حالت نسبیه ، ارتباط § برکلمه‌نك بویولده دیکر کلمه‌یه مرتبط بولنمسی .

إِطاعَتْ [ع] انقیاد ، بر امرك موجبنجه حرکت .

أَعْظَمِیَّتْ [ع] اعظملق .

إِفاقَتْ [ع] خسته‌نك ایلکه دونمسی .

« کیم کوزسه بیلوب نحافتمدن

نومید اولیور افاقتمدن »

و :

« مفقود ایدی چارهٔ افاقت »

عاجز ایدی طبابت وحذاقت »

آفَتْ [ع] بلا ، عارضه ، صا - قینیله‌جق حال § دابر ، محبوبه :

« آچمش ایدی کوکسنی او آفت

کویا مه ایله ایدر رقابت »

آفِتابْ پَرَستْ [ف] کونشه طا - پجی ، طاپان § نیلوفر چیچکی § آی چیچکی .

أَفْضَلِیَّتْ [ع] افضللك ، زیاده فاضللق .

إِقامَتْ [ع] مقیم، ساکن اولمق.

أَلْبَتْ [ع] ادات تأکید اولوب قطعی ویا قطعی‌یه قریب حکملرده قوللانیلیر .

« سوز اولسه‌ده منبع کرامت

قرآنه نظیره اولمز البت »

آلَتْ [ع] برایش ایشلمکده قوللا - نیلان واسطه. آلت کتابت = قلم § واسطه اولان آدم §

عضو . آلت تكلم = لسان .

اَلْزَمِيَّتْ [ع] الزملك ، زياده لازملق .

اُلْفَتْ [ع] آليشمه § كوروشوب نوبوشمه :

« كوندن كونه تازه‌لندى الفت »

و :

« بر طامكاهه ايتملى دعوت
كه بهاسى صورولماق عادت
نه ايچوب يرسه اوبالى زيرا
بويله‌در محرميت الفت »

اُلُوهِيَّتْ [ع] اللهلق ، معبودلق (لاهت) ، (الوهت) ده لفتدر .

اِلَهِيَّتْ [ع] (الله) لق ، معبودلق § كافهٔ حقائق وجوديه‌يى جامع اولان احديت .

اَكْرَمِيَّتْ [ع] اكرملك .

اَكْمَلِيَّتْ [ع] اكمللك .

اَكْمَهِيَّتْ [ع] اكمهلك ، آنادن دوغمه كورلك .

اَمَانَتْ [ع] حفظ اولنوب بعده اعاده اولنمق اوزره برادمه توديع اولنان شى § دوائر دولتدن بعضيلرينك عنوان رسميلرى : شهر امانت جليله‌سى ، رسومات امانت جليله‌سى .

امانةً = امانت اوله‌رق .

اُمَّتْ [ع] جماعت ، قوم ، طائفه :

« مكتب‌كه : فيضكاهيدر اولادامتك
مكتب‌كه : بردفينه‌سيدر سعى وهمتك »

اَمْدُورَفْت [ف] كاوب كيتمه ، واروب كلمه .

اَمْنِيَّتْ [ع] امينلك ، قورقوسزلق § اعتماد ، كوه‌نمه .

اُمُومَتْ [ع] والده‌لك ، آنالق صفتى : ابوت واموموت ،

اَنَانِيَّتْ = اَنَانِيَتْ [ع] بنلك .

اَنْدَاخْتْ [ف] آتمه ، تاتمه .

اِنْسَانِيَّتْ [ع] انسانلق ، وجدانليلق ، ايلك . انسانيتكار ، انسانيتكارى ، انسانيتكارانه :

« فعله چيقدقجه ضميركده‌كى خيرنيت
بولدى بربشقه شرف عالم انسانيت »

اُنْسِيَّتْ [ع] آليشمه ، الفت ايتمه .

اَوْلَوِيَّتْ [ع] اولالق ، مرجح § بالطبع ، ديه‌جك قالماءمق صورتيله .

أَهلِيَّتْ [ع] اقتدار، کفایت:

« بنده وار اعتلایه اهلیت
نه‌دن اولسون بوفیض علویت»

أَهوَنِيَّتْ [ع] اهونلك، اوجوزاق .

أَهَمِّيَتْ [ع] مهملك، دکرلیلك.

أَيالَتْ [ع] اسکی تعبیرانجه ولایت دیمکدر .

آيَتْ [ع] قرآن کریمك متصل المعنی قطعه‌لرندن هربری : آیت کریمه :

« فضلنه یوق صداقتك غایت
چوق بو معنایی مؤید آیت »

§ نشان ، آثار ، علامت .

∴

بادْپَرَسْتْ [ف] مفلس، صفرالید.

بَخْتْ [ف] تصادف، طالع. بی‌بخت، بدبخت = طالعسز بدبختی :

« حاصلی پك یازیقکه طالع سخت
سزی ایتمش بو مرتبه بدبخت »

بَداعَتْ [ع] بدیعلك، بدیع اولیش .

بَداوَتْ [ع] بدویلك ، بادیه نشینلك .

بَداهَتْ [ع] بدیهیلك ، بدیهی اولیش § بردن بره سویلیش، حاضر جوابلق. بداهة، بالبداهه = بداهت صورتیله .

بِدايَتْ [ع] اول، ابتدا§ باشلامه . بدایةً = بدایت صورتیله :

« ذاتکدر او ذات بی بدایت
هر نا متناهی یه نهایت »

بِدْعَتْ [ع] صوکره‌دن حادث اولان‌شی § زمان سعادتدن صکره دینده حادث اولان‌شی،

بَرائَتْ [ع] بریلك، وارسته‌لك. برائت ذمت § معافیت ، استثنا § بر دعوانك نتیجه‌سنده ایلیشکسز چیقمه.

بَراعَتْ [ع] اوصاف جمیله ایله اتصافده اقرانه تفوق. براعت استهلال = بر کتابك، برمقاله ویا منظومه‌نك ابتداسنده انك نه‌دن باعث اوله‌جغنه دلالت ایده‌جك الفاظ ایرادی § حسن دلالت .

بَرَكَتْ [ع] بوللق ، سعادت ؛

« امری وجه اوزره بر ایلرکیجه کوندوز حرکت
دکیشور، تازه‌لنور موسم فیض و برکت »

بُرُودَتْ [ع] مادی ، معنوی صغوقلق. برودت هوا:
« کیدرر عرض ایدنجه طلعتنی
عرق واعصابمك برودتنی »

بَساطَتْ [ع] بسیطلك : بساطت زمین § طلاقت لسان.

بَسالَتْ [ع] بهادرلق، دلاورلك.

بَشارَتْ [ع] مژده .

بَشاشَتْ [ع] کولر یوزلیلك:
« ماحیء اضطراب و حشتدر
بو نه روح آشنا بشاشتدر »
بشاشتنما .

بَشَرِیَّتْ [ع] بشرلك، انسانلق.

بَصارَتْ [ع] دقت نظر .

بَصیرَتْ [ع] قلب کوزی آچیقلغی. بصیرتکار، بصیرتکاری

بِضاعَتْ [ع] (بضاعه) یه باق.

بَطاعَتْ [ع] اغیرلق ، (سرعت)ك ضدی .

بَطالَتْ [ع] ایشسزلك، آواره‌لك.

بَطانَتْ [ع] بیوك قارینلیق § اکوللق .

بِعثَتْ [ع] طرف الٰهیدن بر پیغمبرك علی الخصوص حبیب اکرم افندمزك کوندرلمسی. قبل البعثه = حضرت پیغمبرك بعثتندن اول. بعدالبعثه بعثتندن صوکره .

بُعُولَتْ [ع] زوجلك و زوجه‌لك.

بُعْدِیَّتْ [ع] اوزاقلق :
« مسافه‌لرده الٰهی نه‌در بو بعدیت؟
نصل تصور اولنسون بو صحن ایچون غایت ؟ »

بَکارَتْ [ع] قیز اوغلان قیز اولق حالی § باکرلك.

بَکامَتْ [ع] ابکملك، دیلسزلك.

بَلادَتْ [ع] اذعانسزلق .

بَلاغَتْ [ع] کلامك — فصیح اولمقله برابر — مقتضای حاله مطابقتی § متکلمك کلام بلیغ ایله افادۀ مرام ایتمك ملکه‌سی حائز بولنمسی. بلاغت پرور، بلاغت فروش

بلاغت فروشانه .

بَلاْهَتْ [ع] ابلهلك ، احمقلق .

بَهتْ [ع] مدهوشلق ، متحیرلك .

بَهجَتْ [ع] کوزللك § مسرت ، بشاشت :

« خوشنما ایدی دخی غایتله
وجهی تابنده ایدی بهجتله »

بَهیمیَّتْ [ع] حیوانلق حالی .

بَیتْ [ع] او ، اوطه : بیت الحرام = کعبهٔ معظمه . بیت مقدس = قدس شریفده‌کی معبد مبارك § ایکی مصرعدن مرکب نظم . بیت الغزل = غزلك اك ایی بیتی .

بَیتُوتَتْ [ع] کیجه‌له‌مك :

« مسافرلکده ایلرسه‌ك اکر بریرده بیتوتت
صاقین اوصاحبن کورمزدن اول ایتمه غیبوبت »

بَینُونَتْ [ع] مفارقت ، آیرلق .

پ

پَستْ [ع] آلچق ، پستی = الچقلق :

« سن اولدك خداوند بالا وپست
وجودکله اولدی هرنه وارایسه هست »

پَیوَستْ [ع] اتصال .

ت

تابِعیَّتْ [ع] تابعلك § بردولتك تبعه‌سندن اولمق حالی .

تَبَعیَّتْ [ع] اویمه ، اتباع .

تِجارَتْ [ع] امتعهٔ تجاریه آلوب صاتمق § آلم صاتمدن حاصل اولان کار .

تَحْتْ [ع] الت ، (فوق)ك ضدی . تحت قدم ، تحت تصدیق ، تحت الارض .

تَختْ [ف] مقام معالی اتسام حکمداری .

تَردَستْ [ف] الی ایشه یاقیشان ، ماهر ، استاد .

تَسلِیَتْ [ع] تسلی ویرمك ، ویرلمك . [تشدید ایله غلطدر .]

« آزچوق خیالدن کلیرانسانه تسلیت »

تَسلِیمیَّتْ [ع] امره بلا اعتراض انقیاد ، § بویون اکمه ، رضا .

تَعْزِیَت [ع] بر مصیبت زده‌یی صبر وتحمله ترغیب . [تعزیه] .

تَقْوِیَت [ع] قوت ویرمك ، ویرلك [تقویه] .

« بو اسلوب ایله مقصدم تعزیت او محزونه‌نك قلبنی تقویت »

تِلاوَت [ع] قران عظیم الشان اوقومق، اوقوتمق § حسن قرائت .

تَمامِیَت [ع] تماملق ، بوتونلك . [اساسا (تمام) مصدر اولوب بونی تکرار صیغهٔ مصدریته نقل ایتمك غلط تحکمی دیمکسه‌ده اسانمزده بو کلمه‌یه شدت احتیاج اولدیغندن استعمالی ضروریدر .]

تَمْشِیَت [ع] یوروتمك، یوردلمك.

تُوالَت [فرانسزجه] سوسلنش ، تزین § سوسه متعلق الاتك مجموعی .

تَوْلِیَت [ع] متولیلك .

تُهْمَت [ع] سبب اتهام اوله‌بیله‌جك شی ، صوچ .

تَهْنِیَت [ع] تبریك ، استسعاد .

ث

ثَبْت [ع] یازمق ، قید ایتمك .

ثَخانَت [ع] قالینلق ، صیقلق .

ثُخُونَت [ع] (ثخانت) ایله مترادفدر .

ثَرْوَت [ع] زنکینلك § احتیاجات بشریه‌دن برینی ایفایه خادم اولان شی :

« بر ککش قبه‌ده سیاحت ایدر ارضی معموره زار ثروت ایدر »

ثِقْلَت [ع] آغیرلق ، وزناً آغیرلق § لطافتسزلك :

« انشایه ویرر اکرچه زینت ترکی سوز ایچنده عین ثقلت »

ج

جاهِلِیَّت [ع] جاهللك .

جَبانَت [ع] قورقاقلق .

جَبایَت [ع] اجاره کبی شیلری طوپلامق § جابیلك .

جِبِلَّت [ع] اصل ، مایه ، یرادیلش ، (جبلیت) یاکلشدر .

جَراحَت [ع] یاره § یاره‌دن حاصل اولان بیاض

ولزوجتلى مايع ، ايرين .

جَزالَتْ [ع] درست اوله ، ركاكتسزلك: جزالت لفاظ.

جَسارَتْ [ع] جسورلق .

جَسامَتْ [ع]مادةً ومعناً بيوكلك.

جَمادَتْ [ع] قيوير جيقلق: جمادت كيسو .

جَلادَتْ [ع] شدت و متانته مقارن بهادرلق .

« ايدركن لشكر اعدايه صولت
ياغاردى برق جوال جلادت »

جَلالَتْ [ع] نهايت درجه‌ده عظمت .

جَماعَتْ [ع] انسان كروهى : جماعت مسلمين .

جَنَّتْ [ع] بعدالحشر مؤمنلرك داخل اوله‌جقلرى نزهتكاه عالى . جنت مكان، جنت مقر :

« نه بيوك بر مقامى حائزسك
كه اوده رتبهٔ شهادتدر ،
دولت جاودانه فائزسك
سيركاهك رياض جنتدر »

جَوْدَتْ [ع] اييلك ، صافيلك : جودت قريحه. جودت بخش :

«فكرمك علويتى افكاره جودت بخش اولور»

جَهارَتْ [ع] سس يوكسكلكى.

جَهالَتْ [ع] جهل ايله اتصاف.

جِهَتْ [ع] طرف، يان: من جهة = برجهتدن :

« غرهٔ بكزر ابدى هرجهتى
يعنى باريك وطويل ايدى قتى »

جِيادَتْ [ع] اييلك، صاغلاملق: جيادت هوا .

..

حاجَتْ [ع] انسانك محتاج اولديغى شى § احتياج ، لزوم :

«ضمير صافه اسرار دلى اعلامه حاجت نه
اولور مرآته صورت مرتسم رسامه حاجت نه »

حاذِقِيَّتْ [ع] حاذقلق ، حذاقت.

حالَتْ [ع] (حال) ايله مترادفدر. فقط اكثريا (شايان دقت اولان حال) مقامنده قوللانيلير :

« نردن كليور حسمه بيلمم كه بوشدت
طبيعه‌مى مركوز بنم آه بوحالت »

حامِضِيَّتْ [ع] اكشيلك .

حَجامَتْ [ع] صورت معروفه‌ده قان آلمه .

حُجَّتْ [ع] دليل ، برهان § حكمنامهٔ شرعی :

« غيبه ايمان كتير ای ملحد فاجركه سكا اخرتدن خط تعليق ايله حجت كاز »

حَداثَتْ [ع] اول ، ابتدا § تازه‌لك : حداثت سن .

حِدَّتْ [ع] انسانه عارض اولان تيزلك ، اوفكه § كسكينلك : حدت سيف .

حَذاقَتْ [ع] مهارت، استادلق :

«كيت ! چونكه بولمدی بكاچاره‌حذاقتك كسر ايتمه باری شأنی فن طبابتك »

حَراثَتْ [ع] اكين اكمك، اكلك .

حَرارَتْ [ع] صيجاقلق .

« كلمش براولوب جنكه برودتله حرارت ايتمش اوجسمی اردونك ارامنی غارت »

حِراسَتْ [ع] قورومق ، قورونمق ، محافظه ايتمك .

حَراضَتْ [ع] دردك ، علتك امتدادی، مزمن اولمسی .

حِرْفَتْ [ع] مدار جلب رزق اولان صنعت .

حُرْقَتْ [ع] يانيق ، احتراق اثری .

حَرَكَتْ [ع] تپرنمه ، قيملدامه § ايش § بر محلدن ديكر محله انتقال :

« قرب واديده منبع جوشان
عكس ايله طاغلره ويرر حركت
چمن يابسی . ايدر ريان
ينه بر جويبار پر بركت »

حُرْمَتْ [ع] حيثيت ، شرف :

«مرتضی عشقنه ، شاه شهدا حرمتنه» § احترام ، تعظيم § حرام اولمه :

«حرمتك انكار ايدن عالمده حرمت كورمسون »

حَسادَتْ [ع] حسودلق .

حَسْرَتْ [ع] الدن كيدن ويا اله كلمسی مطلوب اولان شی ايچون كال آرزودن متحصل تأسف ، اضطراب معنوی . حسرتكش ، حسرتكشی ، حسرت زده .

« ايسترم بر نكاه كريان كه :
اوچسون اواره ، چشم حسرتدن ،
اويله بر خندهٔ پريشان كه :
متوحش لب مسرتدن . »

حَشْمَتْ • [ع] (حشم)دن متحصل هيبت ، عظمت .

حَصٰافَتْ • [ع] متانت عقل ، قوت رأى ، درايت كامله .

حَصٰانَتْ • [ع] بر بنا ويا مكانك ضبط اولنه‌ميه‌جق درجه‌ده متانتى: حصانت موقعيه.

حِضٰانَتْ [ع] دايه‌لك .

حَضْرَتْ [ع] فى الاصل قرب ، پيشگاه معناسنه‌در . بو مناسبتله كلمهٔ تعظيم اوله‌رق قوللانلمشدر .

حَقٰارَتْ [ع] تحقير :

« افراطه‌ده وارمسون اوحالت
تا اوليه موجب حقارت »

حَقّٰانِيَّتْ [ع] عدالت .

حَقِيقَتْ • [ع] دوغرى اولان اصل § وفادارلق ، حقوقشناسلق § اصل وضع اوزره استعمال اولنان كلمه . بعضاً (دوغريسى) مقامنده قوللانيلير . حقيقةً ، فى الحقيقه :

« دكل حيفا كه ، خوليا بر حقيقت
نه‌مدهش، آه پك مدهش مصيبت»

حِكْمَتْ • [ع] علم وعدلك اجتماعندن متحصل صفت شريفه § معرفت حقائق اشيا § آداب واخلاقه متعلق مختصر سوز § منشاء خفى: حكمى ، حكميات :

« صنع استاد بديع الحكمت
الن ايتمشدى محدب هيئت »

حُكُومَتْ • [ع] اهالى اوزرنده آمرلك § اجراى حكومته مخصوص دائره .

حَلاٰوَتْ [ع] طاتليلق ، شيرينلك: حلاوتبخش ، حلاوتياب :

« سرعتله چوب كيتمكده اولان زمان بزدن هرساعت برشوق وشطارت، هر آن بر ذوق و حلاوت آلوب كوتوريور .. »

حَمٰاسَتْ [ع] جبلى اولان شجاعت .

حَمٰاقَتْ [ع] احمقلق .

حُمْرَتْ [ع] قرمزيلق ، قيزيللق :

« دخى لوننه ايدنلر دقت
ديديلر وارايدى جزئى حمرت »

حُمُوضَتْ [ع] اكشيلك .

حَمِيَّتْ • [ع] انسانيته ، خصوصيله مليته عائد فضائلك خلاصهٔ

معانیسنی جامع برکلمه‌در .

حَیثِیَّتْ [ع] شرف ، اعتبار .

حَیْرَتْ [ع] شاشیرمه :

« بو نه وحشت ایچنده انسیت
بو نه ظلمت ایچنده نور بقا
بو قضای سماده بیك حیرت
نیجه بیك آفتات فکرارا
یاغدیرر نور هیئتنده صفا »

حَیْلُولَتْ [ع] آره یره کیرمه : حیلولت مواقع .

حَیْوانِیَّتْ [ع] حیوانلق ، حیوانات تاندن اولمق صفتیله اولان حال .

∴

خاصِیَّتْ [ع] فائدهٔ مخصوصه ، تأثیر مخصوص .

خالِصِیَّتْ [ع] خالصلك .

خالِقِیَّتْ [ع] خالقلق :

« کتاب کاشن زینتور طبیعتدر
کتاب مخزن اسرار خالقیتدر »

خَباثَتْ [ع] خبیثلك .

خَبازَتْ [ع] اتمکجیلك .

خِیانَتْ [ع] سنتجیلك .

خَجالَتْ [ع] اوتانمه ، شاشیرمه .

خَجْلَتْ [ع] اوتانمه شاشیرمه :

«نه قدر یوزله‌سه‌لر یوزسزه خجلت کلمز»

خَرابِیَّتْ [ع] خراباق .

خِدْمَتْ [ع] ایش ، وظیفه § ایش کورمه :

« فکر ایت قلماً نه خدمت ایتمش
هر نامه‌یی درس حکمت ایتمش »

خدمتکار ، خدمتکذار .

خَسارَتْ [ع] ضرر ، زیان :

کورمکده‌ایکن اول نسق اموز خسارت
اعدا ایله‌اوفراشه‌مه نفسنده جسارت»

خَساسَتْ [ع] ناکسلك ، بخیللك ، جریلك ، بیاغیلق .

خِسَّتْ [ع] ایضاً : خست طبع .

خَشْیَتْ [ع] تعظیم ایله قاریشق قورقو ، اوصورتله قورقمه :

« قلبنده طورودی خشیت الله »

خشونت ● [ع] سردلك، قاتيلق: خشونت طبع.

خصاصت ● [ع] فقر، احتياج، زوكوردلك. (خصاصه) صورتنده دخی مستعملدر: خصاصهٔ شديده.

خصلت ● [ع] انسانك براديلشنده اولان خوی: خصلت حسنه، خصلت قبيحه:

« سكا ظرافتی فطرتمی ايلدی تعليم
نه دربوسنده كی حالت، بورأفت ونصفت
بوكون عفو ديله‌مك ايچون اوزاتديغم دستی
او وضع بهتر و خالصله ای ملك
خصلت نزاكتله بنه سنسك ايابن تلثيم »

خصومت ● [ع] خصم اولمه.

خصوصيت ● [ع] خصوصيلك، نسبت.

خطابت ● [ع] خطيبلك، ناطقه پردازلق.

خفت ● [ع] خفيفلك § وقارسزلق: خفت مزاج.

خلافت ● [ع] خليفه‌لك، پادشاه عاليجاه حضرتلرينك حائز اولديغی صفت مقدسه: خلافت كبری، خلافتپناه، دار الخلافه:

« سلطان سلاطين، شه اورنك خلافت
خاقان فلك پايه، مه برج عنايت »

خلاقت ● [ع] كوزل خويليلق § مهره تخته‌سی كبی دوم دوز اولمه، دوزلك.

خلت ● [ع] صميمی دوستلق.

خلعت ● [ع] بيوكلر طرفندن شايان التفات كوريلان ذاته كيديريلان لباس:

« باق اشته آسمان؛ جباله
كيدردی برسفيد خلعت »

خلقت - **خلقيت** ● [ع] ياراداله، يارادايش، خالق اولمه.

خلوت ● [ع] يالكز قالمه § تنهالق خالی محل، تنها.
خلوتسرای، خلوتكاه، خلوتكزين، خلوت نشين.

خياطت ● [ع] ترزيلك.

خيالت ● [ع] كوزه كورينان خيال:

« كورديكك جن دكل خيالتدر »

خيانت ● [ع] امنيته مغاير قصداً حركت، خائنلك.

خيبت ● [ع] محروملق، مأيوسلق، خيبت زده.

دِباغَت • [ع] دری‌یی سپیله‌مك ، دری سپیلانمك § دباغلق صنعتی .

دِرایَت • [ع] تمکین وتجربه‌یه مقارن ذکا درایتکار .

دِرَخْت [ف] آغاج .

دَرْدَسْت [ف] الده ، یاپلمق اوزره § بقالمه ، طوتمه .

« کالك ایدوب براتی دردست
غنچه تیمارین ایلدی سربست »

دَسْت [ف] ال . دستکش = فارغ اولان . دستگیر = معین ، ظهیر . دست آموز = یاوررودن بسله‌نوب اله آلیشدیرلمش . کشاده دست = کریم ، جومرد .

دَشْت [ف] صحرا ، اووه .

دَعْوَت [ع] چاغرمه § ضیافت .

دِقَّت • [ع] اینجه‌لك . دقت نظر § اهتمام ایله صرف ذهن ، اماله‌ٔ نظر :

« آنلرك حالی درس عبرتدر
گریه افزای چشم دقتدر »

و :

« اینسه‌م نه قدر بو قبره دقت
مظلم گورینور بکا حقیقت »

دَلالَت • [ع] یول گوسترمه § علامت :

« انسانلغه انسانده بودر ایشته دلالت »

و :

« منزه ذاتنك اثبات وجودی ایچون
هر شی شهادت ، هر شهادت کال
کبریاکه دلالت ایتمکده‌در ... »

دَنائَت [ع] دنیلك ، الچقلق .

« کفران نعمت ؛ شعار ارباب دنائتدر »

دَناسَت [ع] کیرلیلك ، ملوثلك .

دَوْلَت • [ع] بیوك سعادت § ممالك مستقله وسکنه‌سی مجموعی .

دَهْشَت • [ع] زیاده قورقونج اولمه ، زیاده قورقونجلق § قورقو ، قورقمه :

« که او پیغمبر صاحب هیبت
نظر ایتدکجه ویرردی دهشت »

و :

« اعجاز ایله جمع اولوب فصاحت
ویردی فصحای قومه دهشت »

دِیانَت • [ع] احکام دینیه‌یه رعایت ، دیندارلق ، دیانتکار .

دِیَت • [ع] نفس و یا عضو بدلی اولرق جانی طرفندن تا

دیه‌سی لازم کلان مال .

دَیْمُومَتْ [ع] دائم اولمه، دائملك

∴

ذُرِّیَتْ [ع] انسانك نسلی، ولدی.

ذُکُورَتْ [ع] ازککلك، ذکورت وانوثت .

ذِلَّتْ ـ ذَلَالَتْ [ع] ذلیللك، حقیرلك، خوارلق :

«جزاسی مست مدامك خمارذلتدر»

و :

« بوکا هپ مالم اولمامق علت

نظرمده ضرورتم ذلت »

ذِمَّتْ [ع] عهده § عهده‌ده بولنان شی ، بورج .

∴

رَاحَتْ [ع] کدرسزلك، حضور § قولایلق :

« کاسه محصول قرادن راحت

سکا اکدیرمکه یوقدر حاجت »

رَاسْتْ [ع] دوغری ، راستی، راستکو .

رَأْفَتْ [ع] آجیمه ، اسیرکه‌مه § لطف ومرحمت .

رَایَتْ [ع] سنجاق [نظمده (رایه) صورتنده دخی قوللانیله‌بیلور] :

« جمع ایتدی سپاه بی نهایت

چالدیردی نفیر، چکدی رایت »

رِبَاطَتْ [ع] قوی القلب اولمه .

رُبُوبِیَّتْ [ع] افندیلك ، مالکیت § تکریلق، الوهیت .

رَثَاثَتْ [ع] اسکیمش ، ییرانمش اولمه ، کهنه‌لك .

رِثَایَتْ [ع] (رثی) ایله مترادفدر.

رِجْعَتْ [ع] کیرو دونمك .

رَجُولِیَّتْ [ع] ارکك، ارککلك.

رِحْلَتْ [ع] دنیادن اخرته کوچمه § برمحلدن دیکر محله کیتمه.

« ایتمش پدرم بقایه رحلت

هم والده‌مه قیلوب دلالت »

رَحْمَتْ [ع] جناب حقك قوللرینه بعدالموت اولان احسانی . قبل الموت اولان احسان الهی‌یه‌ده اطلاق اولنور :

« نفس ادمه وجودی علت

موجوده وجودی محض رحمت»

§ یغمور .

رَخاصَتْ [ع] تازه‌لك، ملايمت.

رَخامَتْ [ع] سسك ويا سوزك ايجه وياواش ، نرم و لطيف اولمسى .

رَخاوَتْ [ع] كوشكلك .

« نفسك رخاوتى باعث مشقتيدر»

و :

« هر ايشده كاير بكا رخاوت
عاجز قاليرم كيدرده قوت »

رَخْت [ف] آت طاقمى، سفر طاقمى،

رُخْصَتْ [ع] اذن :

«تحميدده عجزه ويردى رخصت »

رَداءَتْ [ع] بياغياق كونولك ، فنالق .

ردائت حلقت ، ردائت لباس .

رَدَّت [ع] چركينلك : ردت منظره ، ردت قيافت .

رِدَّت [ع] معاذالله دين اسلامدن دونمه .

رَذالَتْ [ع] رذيللك ، پك زياده چركين اولان حالت .

رَزانَتْ [ع] آغيراق، وقارليلق: رزانت رأى .

رِسالَتْ [ع] رسوللق .

« قويمش اومبارك سيرته تاج رسالت
صاچمش بتون اطرافنه انوار هدايت»

رَصانَتْ ـ رَصافَتْ [ع] متينلك، محكملك .

رَضاعَتْ [ع] ممه‌دن سودامه.

رُطُوبَتْ [ع] نملك . ياشلق :

« زاوللى چوجغك وجهنده حمرت، اللرنده رطوبت ، اعصاب وعضلا- تنده بر لرزش حدت رونما او- ليوردى » .

رِعايَتْ [ع] كوزتمك § حرمت ايتمك .

رُعُونَتْ [ع] بوناك، سونه‌بولك § انسانه آغير كله‌جك او- ضاعده بولنمه :

« اى دابر رعنا چكيليرمى بو رعونت»

رَغْبَتْ [ع] ديله‌مك ، بكنوب ايسته‌مك .

رَفاقَتْ [ع] بولداشلق ، آرقدا- شلق .

رَفاهَتْ ـ رَفاهِيَّتْ [ع] وسعتلى، سهولتلى معيشت ، وسعت حال .

رَفت [ف] کیتمه . آمد ایله برابر قوللانیلیر : آمد ورفت .

رِفعَت [ع] یوکسکلك، اعتلا :

« ایردی معراج شریفك تا حریم عزته
طاقتی تمزدی جبریلك بورتبه رفعته»

رَقابَت [ع] رقیبلك .

رِقَّت [ع] یوفقه‌لق ، اینجه‌لك : رقت قلب ، رقت شعر .
§ تأثر :

« اطراف وحوالیده‌کی آثار لطافت
ایراث یدییور قلبمه شدت ایله رقت»

رِقیَّت [ع] (رق) مه بدل مستعملدر .

رَکاکَت [ع] کوشکلك، ضعیفلك : رکاکت لسان .

رَکانَت [ع] وقار ، تمکین صاحبی اولمه : رکانت مشرب .

رَکعَت [ع] نمازده رکوعی حاوی اعمال مخصوصه‌نك مجموعی .

رُکونَت [ع] (رکانت) ایله مترادفدر .

رِمایَت [ع] اوق وقورشون کبی شیلری آتمه‌ده ماهر اولمه : فن رمایت .

رِوایَت [ع] خبر نقل ایتمك ، ایدلمك :

« دهقان حدیقهٔ حکایت
صراف جواهر روایت »

رُوحانیَّت [ع] روحانیلك حالی .

رَوِیَّت [ع] فکر ، تفکر § فکر سدید . تفکراصابتکارانه

رُؤیَت [ع] کورمك ، کورلمك . رؤیت هلال :

« برنظرده بیك جهان رؤیت
یعنی بوده بر موفقیت »

رَهبانیَّت [ع] راهبلك .

رَهبَت [ع] قورقمه ، احتراز .

رِیاسَت [ع] رئیسلك .

رِیاضَت [ع] ییوب ایچمکی آزالتمق صورتیله تربیهٔ نفس .

رِیبَت [ع] شبهه‌یه دوشمه ، بدکانلق .

..

زَحمَت [ع] صیقمه ، صیقلمه :

«رحم قیلدك خلقه افعال کله زحمت ویرمدك»
و :

« نخل پرمیوه ایدی اول حضرت
تاکه هر بر ال ایره بی زحمت »

زِراعَت [ع] اکینجیلك، چفتجیلك

زَوجِیَّت [ع] زوجالك ویازوجه‌لك.

زَهادَت [ع] زاهدلك ، زهد ایله اتصاف .

زَیت [ع] زیتون یاغی.

زِیارَت [ع] کورمکه کیتمك ، کوروشمکه کیتمك § تبرك قصدیله برشیئه تقرب .

زیردَست [ف] تبعه، رعیه .

زِینَت [ع] سوس، طوناق، بزه‌ك :

« اکا ویرمشدی کمال زینت
کاتب چهره کشای فطرت »

ساعَت [ع] وقتی بیلدیرن معروف آلت § جزء وقت § وقت حضر، وقت آن § قیامت .

سَباحَت [ع] صوده یوزمك:

« ماهی کبی خوش سباحتك وار
طورطور! نه‌ده چوق سیاحتك وار»

سَبَبِیَّت [ع] سبب اولمه .

سَبت [ع] جمعه ایرتسی کونی.

سَخافَت [ع] ضعیفلك ، خفیفلك § بوزوقلق (معنویاتده مستعملدر).

سَخانَت [ع] صیجاقلق، قیزغینلق.

سَخاوَت [ع] (سخا) ایله مترادفدر.

سَخت [ف] قاتی ، پك شدتلی:

« پیرلکده آتش فقرك اولور تأثیری سخت »

سُخونَت [ع] صیجاقلق .

سَداجَت [ع] ساده‌لك: سداجت افاده ، سداجت قلب .

سِرایَت [ع] کچمك، بولاشمق :

« مأل قیلمش اطرافه سرایت
ویرردی موقعه حسن لطافت »

سَربَست [ف] آزاده ، مانعسز : سربستی .

سُرعَت [ع] چابوقلق.

سِرقَت [ع] چالمق ، چالنمق § خرسزلق :

« هیچ کیمسه‌ده قالمیوب لیاقت
شاعرلرك اولدی کاری سرقت »

سَرکُذَشت [ف] باشه کلن ، باشدن کچن وقعه

سَرْمَدِیَّتْ [ع] دائملك ، ازلی وابدیلك .

سَطْوَتْ [ع] قوهٔ قاهره، اقتدار قاهرانه :

« خورشید ظفر، سمای سطوت
انوار سیوف پرجلادت »

سَعادَتْ [ع] بختیارلك :

« هر خانه کورلسه پر مسرت
یارب ! نه قدر بیوك سعادت »

سِعایَتْ [ع] قوغوجیلق ایتمك ، ایدلك .

سَفارَتْ [ع] ایلچیلك ، ایلچیلك مقامی .

سَکْتْ [ع] سس و صولوق آلمقسزین فصل ایتمه § کلام موزونده برحرکه‌نك سقوطندن حاصل اولان آهنك قیریقلغی .

سَلاسَتْ [ع] کلامده روانلق، سهولت وآهنك ایله تلفظ اولنمق خاصه‌سی .

سَلامَتْ [ع] بلایا واکداردن بری اولمه ، سالملك :

« هر کیم که : بوراهه‌ایتدی رغبت
رهزندر او رهرو سلامت »

سَلْطَنَتْ [ع] پادشاهلق ، حکمدارلق § دولت، حکومت : سلطنت سنیهٔ عثمانیه §

دبدبه ، طنطنه ، دارات .

سَلْوَتْ [ع] آرام دل ، فراغبال

سَماجَتْ [ع] چرکینلك ، بد منظرلق، (اکثریا کلام حقنده مستعملدر .)

سَماحَتْ [ع] جومردلك :

« لکن بوی شیوهٔ اخوت
انصاف قیل ای مه سماحت »

سَمانَتْ [ع] سمیزلك .

سَمْتْ [ع] طرف .

« جستجو ایلر سن ای سر وبالا
سمت سمت »

§ سیرت : حسن سمت .

سُمْرَتْ [ع] اسمرلك : سمرت لون .

سُنَّتْ [ع] حضرت پیغمبرك سیرت حسنه‌سی § ختان .

سُهُولَتْ [ع] قولایلق :

«هرکارده عقل کوزه تیر سمت سهولت»

سِیاحَتْ [ع] بلده‌دن بلده‌یه کزوب طولاشمه .

سِیادَتْ [ع] سیدلك :

« ای کلبن غنچهٔ سیادت
صندوق جواهر سعادت »

سیاست • [ع] مصالح عمومیه‌یی محور لایقنده دوران ایتدیرمك صورتیله اولان حاکملك § مجرملك اوزرینه ترتب ایدن مجازاتك اجراسی.

سیاقت • [ع] معروف بر نوع یازی.

سیرت • [ع] انسانك معناً طوتدیغی یول ، مسلك :

« مشابه بکا صورت وسیرتی
دنیده همان اکدیرر رفعتی »

شآمت [ع] اوغورسزلق .

شاه بیت • [ف] بر منظومه‌نك اك کوزل بیتی .

شجاعت • [ع] قورقامق خاصه‌سی ، یورکلیلك.

شدت [ع] سرتلك ، زیاده‌لك :

« نه عجب چکدیکم غم سودا
بولدی اعتزال ایله غایت
درد غربت ویروب اکا شدت
اولیه بر صورت ایلدم پیدا
که یوزم جنلره ویرر دهشت »

شرارت [ع] شریرلك . فنالق.

شرافت [ع] شرف صاحبی اولمه ، شرفلیلك .

شربت [ع] ایچیله‌جك طاتلی شی :

« صوصادم غایت حرارتدن قتی
صوندیلر بر جام طولیسی شربتی »

شرت [ع] شریرلك ، شریر اولمه.

شرکت • [ع] اورتاقلق § بربریله اورتاق اولانلرك اداره خانه‌سی .

شریعت • [ع] (شرع) ایله مترادفدر : شریعت غراء .

شصت [ف] آلتمش عددی .

شطارت [ع] شنلك ، شوخلق :

« اوزهره یه یاقیشان عمر مسرتدی
اوکل دهانه سزا خندهٔ شطارتدی »

شفاعت [ع] صوچلی و یا محتاج اولان ایچون عفو واحسان رجاسی :

« ای قبله‌ٔ اهل طاعت
گنجینهٔ گوهر شفاعت »

شفقت [ع] آجیوب اسیرکه‌مه : شفقت مادرانه (فانك سکونیله‌ده مستعملدر .)

شقاوت [ع] حيدودلق .

شكايت [ع] عدم خشنودى صورتنده‌كى افاده .

شكست [ف] قيرلمش ، قيريق § قيرمه ، قيرلمه .

شماتت [ع] اظهار سرور يولنده ايديلان كورلدى ..

شناعت [ع] زياده چركينلك .

شوكت [ع] پادشاه علويت پناه اسلامه مخصوص اولان قدرت وهيئت :

« توفيق حقه مظهراوله هرعزيمتى
اولسون مزيدحشره قدرشان وشوكتى »

شهادت [ع] شاهدلك :

« اثرى فضلنه شهادت ايدر »

§شهيد اولمه ، شهيدلك . § كوزه كورينان اشياء جهان : عالم شهادت .

شهامت [ع] شجاعت وحشمته مقارن شدت ذكا § نفوذ واوامره مقارن رياست وحاكميت .

شهبيت [ع] (شاه بيت)ك مخففى .

شهرت [ع] خلق آره‌سنده سويلمه ، اونلنمه ، اون .

شهوت [ع] اركك وديشنك بر برينه اولان ميل طبيعيسى

شيخوخت [ع] اختيارلق .

شيطنت [ع] شيطانلق ، قورنازلق .

صافيت [ع] صفوت ايله متصف اوليش ، خالصلك :

« فقده پارچه‌لانان ، ييرتيلان بولوطلردن
زمينه سرپيليور براثير صافيت »

صباحت [ع] كوزللك ، دلبرلك : صباحت سيما :

« يكپاره نزاكت ولطافت
همواره ملاحت وصباحت

صباوت [ع] چوجقلق :

« ممكن اوليدى عودت ايدردم صباوته »

صحابت [ع] بتمه‌يوب صاحب چيقمه ، ياردم ايتمه .

صحبت [ع] كوريشوب قونوشمه .

صحت [ع] صحيحلك § صاغلق :

« اولميه دولت جهانده برنفس صحت كبى »

صدارت [ع] صدر اعظملق . § الك باشده بولنمه § روم ايلى واناطولى قاضى عسكرلكى .

صَداوَتْ [ع] دوغريلق :

« سندن بكاياغدقجه اوباران مودت
صاندمكه دواماايليه جكدراو صداقت »

صَراحَتْ [ع] سوزك آچيق اولمسى، سوزده آچيقلق.

صُعُوبَت [ع] كوجلك .

صِفَتْ [ع] حال، كيفيت § برشيئى توصيف ايدن كلمه ، تركيب :

« شهدالله كواه معرفتك
وحده لاشريك له صفتك »

صُفْرَتْ [ع] صاريلق .

صَفْوَتْ [ع] صافيلك :

« افسرده اولديمى تن كابن طراوتك
ايواه صولديمى رخ كابرك صفوتك »

صَلابَت [ع] بكلك ، قاتيلق § معنوى متانت، زهادت.

صَلاحِيَّتْ [ع] حقلى اولمه ، وظيفه داخلنده حركت .

صَناعَتْ [ع] صنعتكارلق، صنعت :

« ايتمزغزلنده فكر صنعت
صنعت اولور انده بى صناعت »

صَنْعَتْ [ع] برآدمك معتاداوزره ايشلديكى ايش :

« الده التون بيله زيكدر صنعت :
كه ويرر اهلنه فيض ورفعت »
§ دواماايله حاصل ايديلان ملكه.
§ كلامده اعتبار مقبول .

صَوْتْ [ع] سس ، صدا .

صُورَتْ [ع] شكل ظاهرى، قيليق § حال ظاهرى § رسم :
صورت مرتسمه § طرز، كيفيت §
برشيئك عينى : صورت ورقه .

صَوْلَتْ [ع] صالديرمه :

« ايدركن لشكر اعدايه صولت
ياغاردى برق جوال جلادت »

صِباغَتْ [ع] قيوجيلق .

صِيانَتْ [ع] قورومق ، كوزتمك،

صَيْرُورَتْ [ع] اولمق ، اولى ويرمك § وجود، كون.

ضَخامَتْ [ع] ايريلك ، قالينلق :
ضخامت عظام ، ضخامت
جلد .

ضُجْرَتْ [ع] ايچ صقلديسى ، تنكى دل .

ضَراعَتْ [ع] تواضع ، تزلل .
§ مسكنت .

ضَرُورَتْ [ع] محتاجلق ، چاره‌سزلك .

ضَلاَلَتْ [ع] دوغری یولدن چیقمه ، صاپقلق .

ضِیافَتْ [ع] اکرام ایله طعام .

∴

طاعَتْ [ع] جناب حقك امر ونهیني یرینه کتیرمك :

« نه ایتدم قوللغه لایق عبادت
نه قیلدم بردقیقه حسن طاعت »

طاقَتْ [ع] قدرت انسانیه ، قدرت حیوانیه § على الاطلاق قدرت .

طَبابَتْ [ع] طبیبلك .

طَباخَتْ [ع] آشجیلق .

طَبیعَتْ [ع] براداپاشده‌کی کیفیت، مشرب ، مزاج .

« الله اکبر ... الله اکبر ...
بر صمت علوی ، کویا طبیعت
خاموش خاموش ایلر عبادت »

طَراوَتْ [ع] تازه‌لك .

طَشْتْ [ع] لکن: طشت زرین.

طُفُولَتْ ـ طُفُولِیَتْ [ع] چوجقلق .

طَلاقَتْ [ع] دوزکون سوزلیلك، فصیحلك § کولر یوزلیلك :

طلاقت سیما :

« شو سرولر متحاشی برطلاقتله
اوقور کچنلره عائد مناقب عبرت »

طَلاوَتْ [ع] محبوب القلوبلق ، کوزللك جهتیله مقبولیت :

طلاوت ادا ، طلاوت کلام .

طَلْعَتْ [ع] چهره ، دیدار :

« کیدرر عرض ایدنجه طلعتی
عرق واعصابمك برودتی »

طَوِیَّتْ [ع] کوکلده کیزلی اولان نیت .

طَهارَتْ تمیزلك .

طِینَتْ [ع] اصل، مایه ، خلقت،

∴

ظَرافَتْ [ع] ظریفلك ، ذکایه مقارن خوش آینده قول وفعل ایله اتصاف § یاقیشقلق ، خوشنمالق .

ظُلْمَتْ [ع] قراکاق .

« سماده صاعقه‌لر كورلدكجه حدتدن
قاچار افقلره شمسك سحاب ظلمتدن »

عادَتْ [ع] كوره‌نك .

عارِيَتْ [ع] حاجت بيترمك ايچون موقتاً آلنان ويا ويريلان شى .

عاطِفَتْ [ع] اسيركه‌مه‌مك ، مرحمت ، احسان .

عافِيَتْ [ع] وجود صاغلغى :

« سنك دوام حياتك ، حصول مسعدتك
سنك حظوظك ايله ابتسام عافيتك »

عاقِبَتْ [ع] صوك ، نتيجه § اك صوكده ، اك صوكره .

عِبادَتْ [ع] جناب حقه قوللق ايتمك ، طاپيق .

عِبارَتْ [ع] مجموع موجوديت . (نظمده عباره مقامنده مستعملدر .) .

عِبرَتْ [ع] موجب انتباه اوله‌جق وقعه .

« جهان كيم مظهر اشراق انوار حقيقتدر
عجب آيينهٔ حيرت عجب مرآت عبرتدر »

عُبُودِيَّتْ [ع] بنده‌لك ، قوللق .

عُبُوسَتْ [ع] يوز اكشيلكى .

عِتْرَتْ [ع] نسل ، ذريت § اقربا .

عَدالَتْ [ع] حقه رعايت ، دوغريلقدن آيرلمامق .

عَداوَتْ [ع] دشمنلك :

« جائده سروره وار عداوت
شاد اول ديسه‌ك ايلرم قساوت »

عِدَّتْ [ع] زوجه‌نك بوشانديغى صورتده يوزكون ، زوجك وفاتى حالنده يوزاوتوز كون بكلديكى مدت .

عُذُوبَتْ [ع] طاتليلق ، شيرينلك : عذوبت لسان .

عِزَّتْ [ع] عزيزلك § قدرت غالبه :

« كوهر خاتم دست قدرت
پرتو نور جمال عزت »

عُزْلَتْ [ع] كوشهٔ تنهائيده يشامق .

عُزُوبَتْ [ع] اركنلك .

عَزيمَتْ [ع] كيتمك .

« مادام يقيندر عزيمت
بو فرصتى بيلملى غنيمت »

§ دعا .

عُشرَيْت [ع] كوچجك .

عِشرَتْ [ع] استعمال مسكرات :

«كتيرده پيش چشمكه شو حال پر ملالتي
براق سو يملى قرداشم ! بلاى محض عشرتى»

عَشيرَتْ [ع] بر اصلدن منشعب اولان كروه انسانى ، قبيله .

عَصَبِيَّتْ [ع] غيرت كودمه ، اقربا وقومنه نصرت ايتمه قيدنده بولنمه .

عِصْمَتْ [ع] معصوملق § عرض وناموسه مغاير ايشلردن اجتناب :

«اوينبه كلمدارى شسته آب طراوتدر
مزهر سينه سى آغشته انوار عصمتدر»

عَطَالَتْ [ع] ايشدن قالمه ، طورغونلق .

عَظَمَتْ [ع] بيوكلك ، اولواق . § كبر :

«اقتضا ايلر او وحدانيت
واقعا كبر وجلال وعظمت»

عَفَافَتْ ، عِفَّتْ [ع] عفيفلك ، منهياتدن اجتناب ، اهل عرضلق .

عُفُونَتْ [ع] چوريوب فنا قوقمه .

عَقَارَتْ [ع] قصيراق ، قصير اولمه .

عُقُوبَتْ [ع] عذاب ، عذاب ايتمه .

عَلاٰمَتْ [ع] برشيئك بيلنمسنه وسيله اولان شى ، نشانه .

عَلانِيَّتْ [ع] ظاهر اولمه ، آشكارلق .

عِلَّتْ [ع] مرض ، درد § سبب : علت خلقت :

« بوكا هپ مالم اولمامق علت
نظرنده ضرورتم ذات »

عُلُوِيَّتْ [ع] بيوكلك :

« بوراده منزوى سكون و ادب
بوراده جانشين دعك عظمت
ظاهر اولمش كمال قدرت رب
صانكه بر كائنات پر حيرت
برق اورر هرطرفده علويت »

عِمَارَتْ [ع] معمورلق § طلبهٔ علوم وسائره يه طعام توزيع ايديلان محل مخصوص .

عُمُومِيَّتْ [ع] عموميلك .

عِنَايَتْ [ع] ايلك ايتمك خصوصنده التزام اهتمام .

عَوْدَتْ [ع] كيرى دونمك .

عَوْرَتْ [ع] ستری واجب اولان اعضای بدن § قادین . زوجه .

عِيادَتْ [ع] خسته‌نك حال وخاطرینی صورمه .

..

غارَتْ [ع] یغما . غارتکر = یغماجی .

« کلمش براولوب جنکه برودتله حرارت
ایتمش اوجسیم اردونك آرامنی غارت»

غالِبِیَّتْ [ع] غالبلك ، اوستون کلمه .

غایَتْ [ع] صوك ، صوك درجه § ادات مبالغه :

« بولمز او تجلیات غایت »
اعداد نصل بولور نهایت »

غَباوَتْ [ع] عقلسزلق ، اکلا- یشسزلق : غباوت مجسمه .

غَرابَتْ [ع] غریبلك ، خلاف عادەلك ، تحفلق .

غَرامَتْ [ع] دین و دیت کی اداسی لازم اولان شی .

غُرْبَتْ [ع] مملکتندن بشقه برمملکتده بولنمه .

غَفْلَتْ [ع] بی‌خبرلك ، سهو وترك .

غِلْظَتْ [ع] قالینلق ، قبالق :

«معنایه شامل اولمدی صوری نزاکتك
اول تکلمده عیان اولدی غلظتك»

غَنیمَتْ [ع] حربده دشمندن آلنان اموال . مجازا دخی مستعملدر : فرصت غنیمتدر .

غَیْبَتْ [ع] غائبلك § بریسنك غیابنده موجب انفعالی اولەجق سوز سویلمك .

غَیُوبَتْ [ع] کوزه کورنمامك ، کورنمز اولمق .

غَیْرَتْ [ع] نام وناموسه خلل ویرەجك شیئلره قارشی اولان حس انسانی § اهتمام ایله‌سعی :

«تحسین بویله سطوته ، تحسین بوغیرته
بوشانلی نامه لایق اولان دین ودولته»

..

فاعِلیَّتْ [ع] فاعللك :

« کیملك ذاتنده یوقسه فاعلیت
اکا ورزشله کلمز قابلیت »

فِتْرَتْ [ع] ایکی پیغمبربیننده‌کی زمان § ایکی وقعه آره‌سنده اولان زمان .

فُتُوَّتْ [ع] سخاء کرم ، احسان

« بودر سرمایهٔ اصل فتوت
دم فرصتده ایتمکدر مروت »

فَخَاةْ [ع] اكسزين، بردن بره .

فَخَامَتْ [ع] قدر و شانی رفیع اولمق ، اولو اولق .

فِرَاسَتْ [ع] ادراك ، اكلامق (فتح فا ایله غلطدر) :

« بونده برحیله ، برخباثت وار
بنده‌ده چونکه فراست وار »

فَرَاشَتْ [ع] كعبهٔ معظمه فراشلغی .

فَرَاغَتْ [ع] فراح ، راحت § واز كچمه ، ال چكمه § بعدالدعوی فراغت § استغنا .

فَرْحَتْ [ع] سوینج ، مسرت .

فَرْدَانِيَّتْ [ع] برلك [صفات الهیه‌دندر .]

فَرْدِيَّتْ [ع] تكلك ، وحدانیت .

فُرْصَتْ [ع] بر خصوصك اجراسنه مساعد اولان احوال § وسیله § نوبت .

فِرْقَتْ [ع] ایریلق ، فراق :

« جانا نه قزاندم الفتكدن
قهر اولدم عذاب فرقتكدن »

فُسْحَتْ [ع] كنیشلك ، وسعت : فسحتسرای = سرای عظیم ، فسحت آباد = كنیش محل ، میدان § جهان .

فَصَاحَتْ [ع] روشنانی § كلمه و كلامده خطادن سلامت § كلامده ، متكلمده بالمقل تجلی ایدن حال :

« بلاغتسز فصاحت جاری ایسه‌ده
فصاحتسز بلاغت كیده‌مز »

و :

« طاش دكل اوكوردیكك سنك خراب
شاعر معجز طبیعتدر .
نه بلیغانه ایتمكده خطاب .
صانكه برنسخهٔ فصاحتدر .
متحجر مثال عبرتدر . »

فَضَاحَتْ [ع] رسوایلق : فضاحت لسانیه .

فَضِيلَتْ [ع] خصلت ممدوحهٔ ذاتیه § ذهنك تعلق ایتدیكی شی ، جودت استعداد .

فِطْرَتْ [ع] یرادیلیش ، طینت § قوهٔ فاطره .

فِطْنَتْ [ع] ذهنك ادراك خصوصنده‌كی جودت استعدادی .

فَظَاظَتْ [ع] غلظت لسان ، وتو سوزلیلك .

فقاهت [ع] فقیهلك .

فكاهت [ع] لطیفه ، مزاح .

فكرت [ع] فكر :

« برخارقهٔ سمو فكرت
بر بارقهٔ علو فطرت »

فلاحت [ع] اكینجیلك .

فلاكت [ع] مصیبت ، داهیه ، بدبختی : فلاكتزده ، فلاكت دیده .

فوت [ع] وصول وادراكی بر دها ممكن اولمیه‌جق صورتده برشیئك الدن چیقوب كیتمسی .

..

قابلیت [ع] قابللك استعداد فطری :

«قابلیت؛ الك بیوك بخشایش فطرتدر»

قاطبه [ع] كافه ، جمله ، جمیع . قاطبةً = جمیعاً ، عموماً .

قامت [ع] بوی ، قد : قامت موزون .

« طعن ایتسه نوله خوبلر اوسرو قامته
منكر دكلیدر نیجه انسان قیامته »

قباحت [ع] فنا ایش ، فعل ناسزا ، § صوچ § قانوناً معامله

تكدیربه‌یی مستلزم افعال .

قدرت [ع] قوت ، طاقت § ثروت ، غنا ، اقتدار :

« اولین موج بحار قدرت
آخرین كوهركان حكمت »

قدوت [ع] كندیسنه اقتدا ایدیله‌جك كیمسه .

قراءت [ع] اوقومق .

قرابت [ع] رحم جهتیله یاقینلق . خصملق .

قساوت [ع] غم ، غصه :

«تبعید اولنسه مثل رقیب دل قساوتی
فكر وخیاله كلمسه وصلك نهایتی »

قسمت [ع] بولمك § نصیب ، مقدر .

قسوت [ع] صیقندی ، غم ، غصه ، كدر : قسوت آمیز .

قلت [ع] آزلق .

قناعت [ع] قسمته راضی اولمق § مطلقا رضا : قناعتكار ، قناعتبخش .

قوت [ع] قدرت ، زور :

« كالدی بدن ضعیفه قوت
اولدی یورومكده بشقه عادت »

قِیافَت [ع] شکل، هیئت، صورت. علم قیافت = اعضای خارجیه‌دن اوصاف باطنیه‌یی استخراج علمی.

قِیامَت [ع] عموم اولولرك دیریله‌جکی زمان معین.

قیمت [ع] برمالك بهای حقیقیسی § شرف، قدر: قیمت شناس.

کم قیمت = قیمتسز.

کِتابَت [ع] یازی یازمق، قلمه آلمق: ایفای وظائف کتابت.

کَثافَت [ع] (لطافت) ك ضدی. § قالینلق، چوقلق § مایعاتك قویولغی.

کَثْرَت [ع] چوقلق، (قلت) مقابلی.

کُدُورَت [ع] بولانقلق § غم، غصه، اندوه.

کَرامَت [ع] صفت کرم واحسان ایله اتصاف § عزیزلك § اولیاء اللهدن صادر اولان خارق العاده بعض امثال واقوال:

« سوز اولسه‌ده منبع کرامت
قرآنه نظیره اولمز البت »

کَراهَت ــ کَراهِیَت [ع] بر شیدن خوشلانمامق، ایکرنمك.

کَسالَت [ع] تنبللك، اوشنمك:

« کسالت موجب فقروندامتدر. »

کِسْوَت [ع] لباس، روبه.

کَفّارَت [ع] کناهلری ستر ایدیجی: کفارت ذنوب.

کَفالَت [ع] بوینه آلمق § بر شیئك مطالبه‌سی حقنده ذمتی ذمته ضم ایتمك.

کِفایَت [ع] الویرمك، استغنا بخش اولمق.

کُلْبَت [ع] شدت، مشقت: کلبت شتا.

کُلْفَت [ع] رنج، تعب، مشقتلی ایش ایشله‌مك § مراسم:

«میان صدقاده شرط الفت ترك کلفتدر»

کُلِّیَّت [ع] کلیلك: جزئیت وکلیت.

کَمِّیَّت [ع] مقدار.

کُرْمَة [ع] طوپراق یعنی § یوکسك یر.

کُهُولَت [ع] اوتوز یاشنی تجاوز ایتمك، صاچه اق دوشمك.

كِيَاسَتْ [ع] فطانت :

« احكام عدالت وسياست
برنشئه صورله اولدی منظور
عدليله جهانده اولدی مشهور
خاقان جليل ذی كياست »

كَيْفِيَّتْ [ع] (نصل) معناسنه اولان (كيف) اسم مبهم عربيسندن مشتقدر. § ايش، امر ، خصوص .

كَيْنُونَتْ [ع] موجوديت .

لَأْمَتْ [ع] الچاقلق ، دنائت فرومايه‌لك .

« لأمت موجب نكبت وندامتدر . »

لَبَابَتْ [ع] فطانت ، عقللیلق .

لَجَاجَتْ [ع] خصومتده عناد ايتمك .

لَجْلَجَتْ [ع] سوزده تردد .

لَحَامَتْ [ع] سمیزلك ، لحامت وجود .

لَخْتْ [ع] برشيئك پارچه‌سی ، جزء

لَذَّتْ [ع] طاد ، چاشنی .

لُزُوجَتْ [ع] چكيلوب اوزامق، يابشمق .

لَصُوصِيَّتْ [ع] خرسزلق ايتمك.

لَطَافَتْ [ع] كوزللك ، تناسب ، نزاكت § كشايش، رونق :

« كوزل، حقيقتك انموذج لطافتيدر
بوسوز، بوايشته حقيقتلرك حقيقتيدر »

لَعْنَتْ [ع] نفرين، مطروديت § سب ودشنام .

لُغَتْ [ع] هر قومك كنديسنه مخصوص ديلی § بر قومك جمله كلاميه‌سنی تشكيل ايدن كلماتدن هر بری . لغت نويس = لغت يازان . لغوی = لغتشناس : لغوييون .

لَقَانَتْ [ع] سريع الفهم اولق .

لُكْنَتْ ـ لُكُونَتْ [ع] ديلده كی پلتككلك :

« آمان آخر نفسده ويرمه لكنت
اوله جاری زبانمده شهادت »

لُوْمَتْ [ع] موجب لوم اولان ايش .

لِيَاقَتْ [ع] لايق، مناسب اولق . § اقتدار ، هنر ، فضيلت .

لَيْلَه [ع] كيجه ، ليل : ليلة الاسری = شب معراج . ليلة القدر ،

لینَت [ع] یومشاقلق، ملایمت .

ماهیت [ع] بر شیئك كنهی ، حقیقتی .

مبادرت [ع] عزم وسرعت ایتمك ، ابتدار :

« بو داعیهٔ پرداهیه‌یه كیریشمكه جسارت ومكالمات آتیه ایله اثبات مرامه مبادرت ایلدی ... »

مباشرت [ع] بر ایشه بالذات باشلامق § مبادرت ایتمك .

مباعدت [ع] بربرندن اوزاقلاشمق ، مفارقت .

متابعت [ع] اویمق ، تبعیت ایتمك .

متانت [ع] صاغلاملق ، محكملك .

مثابرت [ع] بر شیئه مداومت ایتمك .

مثبت [ع] اثبات اولنمش .

مثبت [ع] تثبیت اولنمش .

مثوبت [ع] ایلیكك مكافاتی § قیامتده عبادتك اجری .

مجاسرت [ع] جسارت ایتمك .

مجاعت [ع] آجیقمق § آجلق .

مجالست [ع] مجلس تشكیل ایتمك ، برمجلسده اوطورمق .

مجانبت [ع] برشیئدن اوزاقلاشمق .

مجانست [ع] بكزه‌مك ، هم جنس اولمق .

مجاودت [ع] كرم واحسان ایتمك .

مجاورت [ع] مجاورلك ، قومشولق ، همسایگی .

محبت [ع] سوگی ، سومك § دوستلق .

محذورت [ع] صاقنمق ، احتراز § قورقو § جك .

محرومیت [ع] محروملق :

« خواب وراحتدن سنكچون آیریلق بر شی دكل
آه انجق اولمه‌سندن شو محرومیتم »

محمدت ـ محمدت [ع] اوكمك ، ستایش ، ثنای جمیل ، شكر وسپاس § اوزرینه لازم اولان حق ، منت نعمتی ادا ایتمك § سبب ثناء جمیل اولان خصلت .

محویت [ع] الچاق كوكللیك ، تواضع .

مخادنت [ع] دوستلق ، محبلك .

مخالصت • [ع] بربله خالصانه كچينمك . دوستلق ايتمك .

مخالفت اویغون كلمزلك .

مخافه [ع] قورقمق ، خوف : مخافة الله

مداومت [ع] دوام ایتمك ، اقدام واهتمام ایلمك .

مدت [ع] زمان ، وقت § زمانك بر جزئی ، مقداری :

«اویوش لاقردیلری دیکله دمده برمدت صوكنده بوبنی بوكدم «دیدمكه» اوت»

مدنیت • [ع] مدنیلك ، شهریلك § ترقیات حاضره یه موافق صورتده معیشت .

مذلت [ع] خورلق ، حقیرلك .

مذمت [ع] ذم ایتمك .

مراجعت • [ع] كیری دونمك ، معاودت § حجت ویا دستور طوتیلان شیئه ویا كسه یه كیدوب اندن استفاده ایتمك .

مرادت [ع] قوتلیلك ، صلابت .

مرارت [ع] آجیلق .

« اویار چونكه اولوب نیت عزیمتله سوار زورقنه حزن ایله ، مرارتله»

مرافقت • [ع] یولداشلق ، رفاقت ، همراهی .

مرانت • [ع] یوموشاقلق § یوموشاده جق بر .

مرت [ع] كره ، دفعه : مرة بعد مرة = دفعاتله .

مرحمت • [ع] اسیركه مك ، شفقت ایتمك ، مرحمت شعار ، مرحمت پناه ، مرحمت كستر ، مرحمت پرورانه :

« حبذا دستور آصف منقبت خاتم اقلیم لطف و مرحمت »

مرمت • [ع] اصلاح ایتمك ، تعمیر و ترمیم ایلمك .

مروت [ع] مردلك ، انسانیت § مقتضای انسانیت اولان شیئی اجرا ایتمك :

« بودر سرمایه اصل فتوت دم فرصتده ایتمكدر مروت »

مزیت [ع] فضیلت ، كمال .

مشاشت • [ع] فنالق ایتمك ، برینك انفعالنی دعوت ایده جك ایش ایشله مك .

مسابقت [ع] (مسابقه) یه باق.

مسارعت [ع] عجله ایتمك، سرعت.

مسافرت [ع] بر محلدن دیکر محله کوچمك.

مسالمت [ع] بربریله صلح ایتمك، صلح اوزره بولنمق

مست [ع] سرخوش، سرمست، سیه مستده دینیلیر:

«حلول نوبهار ایله کوکل هوا پرست اولور
نسیم کوی دلبرك تنسمی ایله مست اولور»

مسرت [ع] سوینج، شادی. مسرت آور، مسرت افزا، مسرت بخشا:

« ایلر بنی طورمیوب زیارت
بیت الحزنمده بیلك مسرت »

مسعدت [ع] سعادت، نیك بخت:

« ای شهنشاه دل آگاه جهان
شکایهٔ لطفکده بولدی مسعدت
جمله‌مز من غیر تحدید آن بان
ایلرز عرض کمال محمدت »

مسکنت [ع] مسکینلك، فقر وذات.

مسایرت [ع] کشت وگذار ایتمه، سیرجیلی.

مشابهت [ع] بکزه مك.

مشارکت [ع] اورتاقلق.

مشأمت [ع] (شآمت) مقامنده مستعملدر.

مشقت [ع] زحمت، محنت:

« الم یوزمده بو تنهائی مشقده
جلیسم اولمه ده ماتم بو کنج وحدتده »

مشیت [ع] دیلك، ارادت؛ مشیة الله:

« ادم زبون دنت مشیت دکلیدر
عالم زبون نجهٔ قدرت دکلیدر؟»

مشیخت [ع] شیخلك.

مصاحبت [ع] بر بریله صحبت ایتمك، همدم اولمق.

مصادقت [ع] صداقت اوزره دوستلق.

مصلحت [ع] بر ایشك خیرلی اولمسنه باعث اولان شی § امر، خصوص: مصلحت شناس، مصلحت بین، مصلحت گذار.

مصیبت [ع] انسانك باشنه کلان قضا، بلا:

« دکل حیفا که خولیا بر حقیقت
نه مدهش، آه پك مدهش مصیبت »

مَضَرَّت [ع] ضرر ، زیان ، مشقت .

مُطابَقَت [ع] . اویغونلق ، موافقلق .

مُطاوَعَت [ع] برینه اویمق ، موافقت ایتمك .

مُظاهَرَت [ع] یاردم ایتمك ، حمایه ایلمك .

مَظهَرِیَّت نائلیت :

« کیم صفاسنیج فیض رؤیت اولور
بوندن اعلی نه مظهریت اولور؟ »

مُظَفَّرِیَّت [ع] مظفرلك .

مُعاشَرَت [ع] بربرله چکنمك ، همدم اولمق .

مُعافِیَّت [ع] معافلق ، مستثنالق

مُعاوَدَت [ع] کیری دونمك ، عودت ایتمك .

مُعاوَنَت [ع] یاردم ایتمك :

«مجروحلره کاك ایدملم هپ معاونت
شوین احتیاجنه بزصرف مقدرت»

مَعدَلَت ـ مَعدِلَت [ع] عدالت ایتمك ، حق وانصافی التزام ایتمك § عدل ، داد : معدلت کستر .

مَعذِرَت [ع] عذر ایراد ایتمك ، عفو دیلەمك § عذر وبهانه .

مَعرِفَت [ع] بر شیئی بالتفکر بیلمك § بیلکی ، دانش § هنر .

مَعسَرَت [ع] کوجلك .

مَعصِیَت [ع] عاصیلك ، اطاعتسزلك § کناه ، عصیان .

مَعلُولِیَّت [ع] علیللك .

مَعلُومِیَّت [ع] معلوملق .

مَعنَوِیَّت [ع] معنویلك ؛

« بوخسته روحی اوقشاردی حرارتله
بتون هویتی صانکه ، معنویتله »

مَعُونَت [ع] یاردم ، امداد .

مَعِیَّت [ع] برابرلك ، رفاقت ایدیلان ادمك دونده ، امری آلتنده بولنش :

« طائرلردر هویتکده
دائرلردر معیتکده »

مَعیشَت [ع] درلك ، کچنمك : § کندیسیله کچینیله جك شیء ، مایه الحیات .

مُغايَرَتْ [ع] اختلاف، بشقه‌لق.

مَغْفِرَتْ [ع] جناب حق قوللرك كناهنى عفو وستر ايتمك.

مُفارَقَتْ [ع] بربرندن آيرلق، اوزاقلاشمق.

مَفْخَرَتْ [ع] كندوسيله افتخار اولنان شیء، مابه الافتخار.

مُقارَنَتْ [ع] يقينلق، مصاحبت.

مُقاوَمَتْ [ع] قارشى طورمق، قارشى كلمك.

« سن كچمز ايسه‌ك مقاومتدن
آنلر اوصانور مخاصمتدن »

مَقْدَرَتْ [ع] و:

مَقْدِرَتْ [ع] غنا، يسار § كوج، قوت.

مَكانَتْ [ع] پايه، منزلت § وقار، رزانت.

مَكْرُمَتْ [ع] كرم، عزت، شرف.

مِكْنَتْ [ع] قوت، قدرت:

« ملكك يكانه واسطهٔ شان ومكنتى
هرماده‌ده تظاهر ايدر ماهيتى »

مَكيدَتْ [ع] مكر وحيله ايتمك § حيله.

مَكينَتْ [ع] وقار، تمكين؛ مكانت.

مَلاحَتْ [ع] كوزل يوزليلك؛ كوزللك:

« جانِ تازه‌لنور فصاحتكدن
بو لهجهٔ پر ملاحتكدن »

مِلاحَتْ [ع] كميجيلك.

مُلازَمَتْ [ع] برشى ديكر بر شيدن آيرلمامق § دوام، اهتمام.

مُلاسَتْ [ع] يومشاقلق. (خشونت) ك ضدى.

مَلالَتْ [ع] (ملال) ه باق:

« تفصيلدن ايده‌لم فراغت
تا اوليه موجب ملالت »

مَلامَتْ [ع] لوم وعتاب ايلمك، سرزنش ايتمك: ملامت زده == لوم اولنمش.

مُلايَمَتْ [ع] موافقت، اويغونلق § يوشاقلق.

مِلَّتْ [ع] دين، شريعت § بر دينده بولنان كروه: ملت اسلاميه.

مُلْتَفَتْ [ع] التفات ايدلمش.

«دولتكده اهل علم، ارباب عرفان ملتفت
طبع صافك مكتب علم وكمال ومعرفت»

مُلاعَنَتْ [ع] ملاعنق .

مُلاطَفَتْ [ع] ملايملك .

« ملكك يكانه واسطۀ شان مكنتى
هر ماده ده تظاهر ايدر بلاهيتى »

مِلِّيَّتْ [ع] ملتلرى يكديكرندن تفريق ايدن احوال و خصوصاتك هيئت مجموعه سى .

مُمانَعَتْ [ع] منع ايتمك ، اسيركه مك .

مَمْلَكَتْ [ع] قصبه ، شهر .

« اوج اقبالك همايه اشيان ميمنت
سكا مخصوص مسلمدر نظام مملكت »

مُناسَبَتْ [ع] مناسبلك § ياقيشيق آلمق § قرابت ، ارتباط .

مَناعَتْ [ع] منيعلك ، صربلق .

مُنافَرَتْ [ع] بربرينه نفرت ايتمك .

مِنَّتْ [ع] برينه ايلك ايتمك ، احسان ايلمك § ايديلان لطف واحسانى بر بر تعداد ايله باشه قاقمق ، امتنان :

« حق تعالى كيمسه يى بر فرده محتاج ايتمسون
يوقسه خلقك ايتديكى احسانه دكز منتى »

مَنْزِلَتْ [ع] پايه ، درجه ، قدر § منزل ، مسكن .

مَنْفَعَتْ [ع] فائده ، كار .

مَنْقَبَتْ [ع] باعث فخر اوله جق وصف ، فضل ، مزيت ، فعل حسنه ، منقبت خوان .

مُواصَلَتْ [ع] واصل اولمق ، اولاشمق ، قاوشمق .

مُواظَبَتْ [ع] ايرلامق اوزره بر شيئك اوزرينه دوشمك ، ملازمت ايتمك .

مُوافَقَتْ [ع] اويغونلق ، مساعدلك .

مُوانَسَتْ [ع] الفت و انسيت ايتمك .

مَوَدَّتْ [ع] سومك ، محبت

مُوَفَّقِيَّتْ [ع] موفق اولمه ، موفقان :

« برق اوردى ينه مظفريت
يارب نه بيوك موفقيت »

مُوَقَّتْ [ع] توقيت ايدلمش ، معين برزمان ايچون ياپلمش . موقتاً = موقت اوله رق .

مَوْلَوِيَّتْ [ع] مولالق § مدرسلك فوقنده بر رتبۀ عاليه .

مَوتْ [ع] اولوم .

مَهابَتْ [ع] هیبت ، جلال ، عظمت ، قورقونجاق .

(شکوه وشان) معناسنده ده قوللانلدیغی واردر .

« نه بدکار بر بوطوروش ای قر مهابتله
سنکله بر کی بز کائنانه نسبتله »

مُهاجَرَتْ [ع] بر یردن دیکر یره کوچمك .

مَهارَتْ [ع] ماهرلك ، حذاقت .

مَهانَتْ [ع] حقارت ، خواراق .

مَهْجُورِیَّتْ [ع] ایریلق ، مهجورلق :

قلبمی تخریب ایدن تأثیر نار مختم
خوابدن البت ایدر ایجاب مهجوریتم »

مُهْلَتْ [ع] بر شیئك اجراسی ایچون وعده دن صوکره ویریلان زمان ، میدان .

مَیِّتْ [ع] اولو .

مَیْمَنَتْ [ع] برکت ، سعادت ، اوغورلیلق .

..

نائِلِیَّتْ [ع] نائللك ، نائل اولمه .

نادِمِیَّتْ [ع] نادملك .

نافِذِیَّتْ [ع] نافذلك ، نافذ اولمه .

نَباٰاَتْ [ع] ذکا ، نجابت § بیوکلك ، عظمت .

نَباهَتْ [ع] شرف ، شان وشهرت § شرف وشان صاحبی اولمه .

« بندن کوزل اولدیغی بداهت
منضم اوكا جماله بر نباهت »

نَبْتْ [ع] اوت ، کیاه § اوت بیتمك .

نُبُوَّتْ [ع] نبیلك ، پیغمبرلك ، نبی تبناه = رسول ، پیغمبر .

« برشعله سنه ایدر دلالت
موساده کی پرتو نبوت »

نَجابَتْ [ع] اصلی ونسلی تمیز اولمه ، اصالت § کوزل خویلیلق ، عزیزلك .

نَجاسَتْ پیسلك ، مرداراق .

نَجْدَتْ [ع] شجاعت ، بهادراق .

نَحافَتْ [ع] ضعیفلك ، طاقتسزلك ،

نَحت [ع] یونمق ، یونلمق : صنعت نحت § ایکی کلمه‌دن بر کلمه وجوده کتیرمك .

نُحُوسَت [ع] منحوسلق .

نَخْوَت [ع] تکبر ، تعظم § کبر وعظمت ، بیوکلك طاسلامه .

نخوت‌پیشه = متکبر . نخوتفروش = عظمتفروش .

نَدامَت [ع] پشیمان اولمق § پشیمانلق . ندامتکار ندامتکاه .

نَداوَت [ع] یاشلق ، رطوبت .

نُدْرَت [ع] نادرلق ، قلت .

نَزاکَت [ع] نازکلك ، ظرافت : نزاکت افاده ، نزاکت وجود :

« بر طاتلی تبسم و نزاکت
ویرمشدی او بی وفایه زینت »

نَزاهَت [ع] فنالقدن ، عیبدن بریلك ، پاکلك (معنویاتده مستعملدر) .

نُزْهَت [ع] زینت ، سرور ، طراوت § تفرج .

نِسْبَت [ع] قرابت خصماق ، § مناسبت :

« فانی بیله اولسه موته نسبت
البته حیات بر سعادت »

نَشْأَت [ع] یکیدن پیدا اولوب حیات بولمق : حدوث :

« معدوم ابدیتکده غایت
موهوم ازلیتکده نشأت »

نِشْدَت [ع] غائب اولان شیئی اراندیرمق .

نَصْرانِیَّت [ع] نصرانیلك ، خرستیانلق .

نُصْرَت [ع] یاردم ایتمك § معاونت (دائما معنویاتده مستعملدر)

نَصْفَت [ع] عدالت ، انصاف .

نَصیحَت [ع] اوکوت ، ارائهٔ طریق صواب § تنبیه :

« اولانلر طالب راه حقیقت
آلیرلر جمله اشیادن نصیحت »

نَضارَت ـ نَضْرَت [ع] تازه‌لك طراوت .

نَظارَت [ع] بر شیئه باقمق § ناظرلق .

نَظافَت [ع] تمیزلك .

نَعْت [ع] بر شيئى كوزل بر صورتده وصف ايتمك § مدايح مقدسهٔ حضرت رسالتپناهى يى حاوى سويلنيلان شعر .

نِعْمَت [ع] احسان § رفاعه راحت نظام حال ومال § فرح ، مسرت :

« بحمدالله نه نعمتدر بو نعمت كه اولدق اويله بر سلطانه امت »

نَفاسَت [ع] نفيسلك ، مرغوبيت ، لطافت ،

نَفْت [ع] معروف ياغ .

نَفْرَت [ع] برشيئدن ايكرنمك ، قاچنمق § برشيئى كريه كوروب چكنمك .

نَفْسانِيَّت [ع] غرض ، خصومت

نَقابَت [ع] نقيبلك .

نَقادَت [ع] پاككك . تميزلك .

نَقاهَت [ع] خستهلكدن يكى صحت بولوب فقط هنوز ضعيف ، ناتوان اولمق : حال نقاهت :

« تعجيل ايدر اعادهٔ اذواق صحتى بزمژدهدر اوكنجه ورود نقاهتى »

نُكْبَت [ع] مصيبت ، حادثهٔ شديده .

نُكَت [ع] (نكته) نك جمعى : ابكار نكت .

نِگُونْ طَشْت [ف] آسماندن كنايهدر .

نُكْهَت [ع] كوزل قوقو § آغز قوقوسى ، بوى دهان .

نَوْبَت كره ، دفعه § ضره ؛ مناوبه ايله بكلهنيلان مدت معينه .

نُورانِيَّت [ع] نورانيلك : نورانيت جبين .

نِهايَت [ع] اوج ، غايت ، صوك :

« اشته اوقدردر حكايت باقيسى دروغ بى نهايت »

و :

« بكا پيام اوقور ادوار بى نهايتدن دله صفا ويرر انوار سرمديتدن »

نِيابَت [ع] نائبلك ، قاضيلق § وكالت .

نِياحَت [ع] ميت اوزرينه محاسننى تعداد ايدرك اغلامق .

نِيَّت [ع] برشيئه قصد و عزم ايتمك .

وَجاهَت [ع] كوزل يوزليلك § عزت ، شرف .

وَحدانِيَّت [ع] برلك ، جناب حقك برلكى .

وَحدَت [ع] يالكيزلق ، تنهالق . § برلك ، وحدت وجود :

« جناب كبريا الخلق سزاوار عبادتدر .
عبادت اكا ذكر و فكر خالصدن عبارتدر
غرض بوندن مجرد اعتراف ذات وحدتدر
نه خوف ناردوزخدر ، نه شوق ذوق جنتدر »

وَحشَت [ع] غم ، غصه § تنهالق ، خلوت § قورقو ، خشيت : وحشت انكيز ، وحشت آور .

وَخامَت [ع] كوجلك ، آغيرلق ، فنالق .

وَزارَت [ع] وزيرلك : رتبهٔ جليلهٔ وزارت .

وَزانَت [ع] اصالت رأى .

وَساطَت [ع] آرايه كيرمك . واسطه اولمق .

وَسامَت [ع] حسن و آن صاحبى اولمق ، كوزللك .

وسعت [ع] كنيشلك ، بوللق § قدرت ، قوت ، طاقت :

« نوله اولسه شكمى پرحكمت
وار ايدى دائره‌سنده وسعت »

وَصافَت [ع] خدمتكارلق ، ايشجيلك .

وُصلَت [ع] برشيئه اولاشمق ، يتشمك § اولاشيقلق ،

« يعنى ويرمشدى شراب وصلت
جام رخسارينه نورانيت »

وَصِيَّت [ع] بر آدمك آخر عمرنده بركيمسه‌يه بندن صوكره بونى يپ ، شويله ياپ ديمسى .

وَضاحَت [ع] واضحلك ، آچيقلق .

وَضاعَت [ع] آلچقلق ، فرومايه‌لك .

وَفرَت [ع] چوقلق ، كثرت .

وَقاحَت [ع] حيازسزلق ، بى ادبلك .

وقايت [ع] فيه (طلبه مخصوص صدر)

وَقت [ع] زماندن بر مقدار مفروض ، هنگام ، چاغ .

وَكالَت [ع] وكيللك ، وكيل اولمه § بر ايشى بشقه‌سنه تفويض ايله اوا شده انى كندى يرينه اقامه ايلمك .

وِلادَت [ع] طوغورمق § طوغمق ، طوغمه .

وِلايَت [ع] دوست ، صديق اولمه ، معين اولمه .

وِلَايَتْ [ع] بر شيئى قدرت جهتيله تصرف § واليلك § بر واليتك زير اداره‌سنده بولنان قطعه § عبد صالحك جنابِ حقه معناً مقارنت پيدا ايلمسى :

« سن اولمه‌لك اى مهر فيوضات كرامت مبهم قاله‌جقدى بزه معناى ولايت »

هِجْرَتْ [ع] ترك ايتمه . بر محلدن ديگر محله گيتمه ، آيرلمه ، آيريلق :

« فراش بزمه بدل ، آه او جسم پر شفقت سياه خاكه سريلدى ؛ نه غملى بر هجرت »

هُجْنَتْ [ع] عيب ، مجذوب § سوزده‌كى عيب § ناكسلك ، بد اصالق .

هَدْ اُفْتْ سميزلك .

هِدَايَتْ [ع] مطلوبه ايصال ايتمك . ارشاد ايلمك § طوغرى يوله گيتمك § حقه واصل اولهجق يول .

هَزِيمَتْ [ع] بوزغونلق ، حربده عسكرك بوزلمسى .

هَشْتْ [ف] سكز عددى : هشت بهشت ، هشت باغ = جنت .

هَفْتْ [ف] يدى عددى .

هِمَّتْ [ع] قوه‌دن فعله چيقمسى مقصود اولان خصوص § جهد ، اقدام :

« بولمدم حيف بفيض همت بوبله بر پالك آبرله شهرت »

هَمْدَسْتْ [ف] شريك ، متفق . همدست وفاق .

هَمْرِمَتْ [ع] پك زياده اختيارلامق .

هُوِيَّتْ [ع] مرتبهٔ وحدت ، ذات بارى ، لاهوت § اصل ، ماهيت ، حقيقت .

هَيْبَتْ [ع] اولولق ، عظمت ، جلال § فى ذاته قورقنجلق .

هَيْئَتْ [ع] شكل ، قيافت ، صورت § اجرام سماويه‌نك حركات وسائره‌سندن باحث علم معروف : هيئت شناس :

« بو خاكدان فنايه كر اولنسه نسبت فضاده ذره قالير بو جسيم اولان هيئت »

يَبُوسَتْ [ع] قورولق ، يابسلك .

يَتِيمَتْ [ع] يتيملك .

بِشَارَتْ [ع] قولايلق § رنكلك .

یَقاظَت [ع] اویانقاق ، بیداراق .

یَکجِهَت [ف] متفق، متحد: یکدل ویکجهت . یکی جهتی = یکجهتلك .

﴿ اِتْ ﴾

بِنت [ع] قیز

بِهِشت [ف] جنت ، بهشتی = جنتلك :

« هراشیانه قونمه ای طائر بهشتی
جاندر سنك مقامك كوكلدر اشیانك »

و :

« اولمش اول قد ایله اول پاك سرشت
سرو بالای چمنزار بهشت »

تَبکیت [ع] توبیخ ، تکدیر § اقامهٔ برهان ایله غالبه واسکات .

تَثبیت [ع] ثابت، برقرار قیلمق

تَشتیت [ع] طاغتمق، طاغیتلمق، پریشان اتمك، ایدلمك .

تَصویت [ع] سسلنمك ، سس چیقارمق : تصویت مزمار .

تَفتیت [ع] ریزه ریزه اتمك ، ایدلمك : تفتیت حجر .

تَوقیت [ع] تعیین وقت .

∴

ثابِت [ع] یرندن تپرمدامیان ، ثبات ایدن § ثبوت بولان . تحقق ایدن .

ثابتقدم = برنده وسوزنده طوران :

« دیلرسه‌ك فیضیاب اولمق همان جهد ایله اول ثابت
مثلدر چونکه دیرلر هر اولان ثابت اولور ثابت »

ثَوابِت [ع] (ثابتات) کبی (ثابته) نك جمعی .

∴

جِبت [ع] صنم ، معبود باطل .

∴

خِشت [ف] کرپیج ، طوغله § طیقرنی ، خشیرنی : خشت خشت لباس .

∴

دَوِيتْ [ف] دیویت .

∴

زِشْتْ [ف] چركين . زشتى == زشتلك .

∴

زِفْتْ [ع] معروف قاره ساقز .

∴

سَاكِتْ [ع] سكوت ايدیجى ، ايدن .

سِرِشْتْ [ع] طبيعت ، خلقت .

« خوشا نزهت اباد جنت سرشت
كه خاكنده مدغم مزاج بهشت »

سَرنُوِشْتْ [ف] آلن يازيسى ، تقدير الهى .

∴

شَتِيتْ [ع] طاغنيق .

∴

صَامِتْ [ع] (ساكت) ايله مترادفدر .

صِيتْ [ع] شهرت .

∴

عَفَارِيتْ [ع] (عفريت) لك جمعى .

عِفْرِيتْ [ع] جن طائفه سندن مقتدر ، مهيب برنوع .

∴

كِبْرِيتْ [ع] قرمزى ياقوت ، التون § كوكورد § اوجى كوكوردلى چيره ، كبريتى == آچيق ليمون رنكى .

كِرَانْسِرِشْتْ [ع] اغيرطبيعتلى ، صاحب تمكين .

كِشْتْ [ف] اكين . كشتزار == اكينلك . كشتكار == اكينجى ، چفتجى .

∴

مَبِيتْ [ع] كيجه‌له‌مك ، شب كذارى § كيجه‌له‌يه‌جك ير ، شب كذرانى .

مُتَثَبِّتْ [ع] تثبيت ايدن ، ثابت ، برقرار اولان ، ثبات كوسترن .

مُتَشَتِّتْ [ع] تشتت ايدن ، طاغيلان ، پريشان اولان .

مُتَصَوِّتْ [ع] تصوت ايدن ، سس چيقاران ، سسلن .

مُتَعَنِّتْ [ع] تعنت ايدن ، خطا جواق ايلين .

متفاوت [ع] بربرندن فرقلی اولان .

متفتت [ع] تفتت ایدن ، ریزه ریزه اولان .

متفوت [ع] تفوت ایدن .

متنبت [ع] تنبت ایدن ، نابت اولان . یردن نابت اولان .

متهافت [ع] تهافت ایدن ، برشیئك بی دربی اوزرینه دوشن .

مثبت [ع] تثبیت ایدیجی ، ایدن ، ثابت قلیجی ، قیلان .

مثبت [ع] اثبات ایدیجی ، ایدن .

مسکت [ع] اسکات ایدن ، صوصدیرن . مسکتانه .

مصوت [ع] تصویت ایدن ، سس چیقاران : اوراق مصوته .

مفتت [ع] اوفالدان ، پارچه ایدن .

ملتفت [ع] التفات ایدن ، آشنالق کوسترن ، اظهار حسن توجه ایدن ٪ دونوب باقان . ملتفانه .

ممیت [ع] اماته ایدن ، اولدیرن .

منبت [ع] انبات ایدن ، بتیرن . خط منبت .

منبت [ع] اوتلاق ، چیر .

مواقیت [ع] (میقات) لـ جمعی .

موقت [ع] کونشی رصد ایدوب برکونك ساعت ودقیقه لرینی تعیین ایدن ، موقتخانه = موقته مخصوص حجره .

میت [ع] اولو ، اولمش انسان ، مرده .

ن

نابت [ع] یردن بیتن : ثابت اولان نابت اولور .

نحیت [ع] کومولی به مشابه ایکاتی .

﴿ بٔ ت ﴾

انکشت [ف] پارمق : انکشت بردهن حیرت .

باغوت [ع] باسقالیه .

بت [ف] پوت ، صنم ، بتپرست ، بتخانه ، بتکده .

پشت [ف] آرقه : پشت بردیوار = متحیر .

پوست [ف] دری . پوست نشین = درویش ، شیخ .

بیوت [ع] خانه، مسکن معناسنه اولان (بیت) ك جمعی .

تابوت [ع] جنازه نقلنه مخصوص تخته‌دن صندوقه .

تثبت [ع] ثابت، بر قرار اولمق، ثبات کوسترمك .

تعنت [ع] خطاجوانق ایتمك .

تفاوت [ع] ایکی شیٔ بربرندن فرقلی اولمق § تفاضل مقدار .

تفتت [ع] پارچه پارچه اولمق ارفاق اوفق قیریلوب پارچه‌لنمق

تموت [ع] بر عضوك ویا بدندن بر پارچه‌سنك چوریوب اولو حالنه کلمسی .

تثبت [ع] ثابت اولمق، یردن یتمك .

توت [ف] معروف میوه .

تهافت [ع] بر شیئك پیدرپی اوزرینه دوشمك .

ثبوت [ع] ثابت اولمق، تحقق ایتمك .

جبروت [ع] کبر و عظمت . (صفات الهیه‌دندر) :

« سایه درسوسن باغ ملکوت
میمی درغنچهٔ شاخ جبروت »

جفت [ف] چفت، ایکیز .

جست [ف] چویك، سریع الحرکه . جستی .

∴

حانوت [ع] دکان .

حوت [ع] بالق § معروف برج :

« اول حوتنه فلك غریق ومبهوت
مهر ومه همچو یونس وحوت »

∴

درست [ف] دوغری، صاغ، سالم، صحیح . درستی = دوغریلق ، نادرست = غیر صحیح .

درشت [ف] سرت، قالین، قبا، درشتی = قبالق .

دوست [ف] محب حقیقی § سوکیلی . سوستی = دوستلق
دوستدار = محب .

∴

زیوت [ع] (زیت) ك جمعی .

∴

سکوت [ع] دوصمه .

شُست [ف] بیقامه . (بومعناده (شوی) ایله برابر استعمال اولنور : شست وشوی وجامه) .

صَمُوت [ع] سکوتی آدم :

«اختلاف ایلسه وادی تذکرده صموت

سنی بیهوده بورانلر بولنور ایله سکوت»

صُمُوت [ع] سکوت ایتمه § صو . مورتمه .

عَنْکَبُوت [ع] اورومجك .

فَرْتُوت [ع] پیره اختیار ، کهنه : سپهر فرتوت .

قُنُوت [ع] عبادت ، طاعت § صلوة وتر .

قُوت [ع] غدا :

«ساقیا ساغر بللوره دوك اول یاقوتی

کتنك قوتیدر ، روح روانك قوتی»

کوشت [ف] لحم ، ات .

لاهُوت [ع] جناب حقك ذات کبریا پناهندن عبارت اولان عالم اعلی . عالم لاهوت . لاهوتی = لاهوته منسوب :

« مجلس آرای قضای لاهوت

کار فرمای دیار ملکوت »

و :

« ابر آور اولوب بهار ناسوت

جوش ایلدی سبزه زار لاهوت »

لایَمُوت [ع] فنابولماز ، جاودانی . لایموتانه .

ماروت [ع] برملکك اسمیدرکه ملك هاروت ایله بابلده بر قویویه معلق اولدنلری مرویدر : ماروت نکا .

مَبْهوت [ع] حیران :

« برتجلی ایله کیم زیرنقاب طرددن

جلوهٔ حسنك کلیم اللهی مبهوت ایلسون »

مَسْکوت [ع] ساکت براغلمش :

« رنك رخی پنبه ایچره یاقوت

معنای دهانی حرف مسکوت »

مُشْت [ف] يومروق ، طوقات .

مُفْت [ع] بادهوا .

مَلَكُوت [ع] عز وسلطنت و عظمت § ارباب تحقيق ملكي . ملكوتي . ملكوتيان = عالم ملكوته منسوب اولانلر :

« بزم صحبتده نغمهٔ لاهوت
عندليبان كلشن ملكوت »

مَنْحُوت [ع] نحت اولنمش ، يونتلمش ، تراش ايدلمش .

مَوْقُوت [ع] تعيين و تحديد اولنمش وقت : رسالهٔ موقوته .

نَاسُوت [ع] عالم اجسام ، دنيا . (لاهوت مقابلي) مجازاً شريعت وعبادت ظاهري معناسنده قوللانيلير :

«ايدن ازاله اودرديده‌دن بوناسوتي
ايدن ادامه اودر انبساط وجداني»

انكله طي ايدرم كار كاه امكاني
انكله سير ايدرم خلدزار لاهوتي »

نُخُسْت [ف] (نخستين) ه باق .

« همان شخصي بوده‌كه روز نخست
ازو بنيهٔ خلقتم شد درست »

نَخْلِ تَابُوت [ف] قديماً ايرانده پير اولەرق وفات ايدنلرك اوزرينه قونيلان بر نوع زينت ، اكاليل .

هَارُوت [ع] چاه بابلده آويخته اولان ايكي ملكدن برينك اسمي . هاروتي = ساحري .

يَاقُوت [ع] برنوع جوهر قيمتدار معلوم . ياقوت روان ، ياقوت مذاب = اشك خونين .

« شجردر حد ذاتنده فقط دهشت
ويرر تابوت
حجردر حد ذاتنده فقط زينت
ويرر ياقوت »

﴿ آث ﴾

اَبْحَاث [ع] اسم اولان (بحث) ك جمعي .

اَثَاث [ع] دوشه‌مه وسائره كبي او طاقمي .

« اکر اولماز ایسه براوده اناث
بوزیلور محو اولور او اوده اثاث »

احداث [ع] یکیدن پیدا ایتمك .

اضغاث [ع] (ضغث) لڭ جمعی . بك قاریشیق شیئلر .
اضغاث احلام = قاریشیق رؤیالر .
(مفردی غیر مستعملدر) .

اناث [ع] (انثی) نك جمعی .

انبعاث [ع] ایلری کلمك ، نشأت ایتمك .

ایراث [ع] ویرمك ، حصوله کتیرمك (اکثریا محذوراتده قوللانیلیر) .

بحاث [ع] مباحثه‌یی سون ، چوق مباحثه ایدن :
« دقت ایت سوزلره اکثر بحاث
چه بیك سفسطه ایلر احداث »

خناث [ع] (خنثی) نك جمعی .

غیاث [ع] یاردمجی .

مستغاث [ع] استغاثه ایدلمش ، کندیسندن یاردم ایستنلمش .

میراث [ع] بریسنك وفاتنده ورثه‌سنده قالان اموال .
میراثخور = میراث یدی .

⁂ اث ⁂

بث [ع] اظهار مافی الضمیر .

بحث [ع] سوز اچمق § بر مادده حقنده سوز سویلمك § آچمق .

بعث [ع] کوندرمك ، کوندرمك § اولوبی دیریلتمك ، اولو دیریلك .

حدث [ع] یکی ظهور ایدن § ابدست وغسلك تجدیدینی ایجاب ایدن حال .
« مجتنبدر شبهه‌سز بیك حکمته هر بر حدث
چشم دقتله نظر قیل کوره مه برشیئی عبث »

حیث [ع] اعتبار ، (من) حرف جریله برابر قوللانیلور :
من حیث المجموع = مجموعی اعتباریله .

∴

رَفث . [ع] بی ادبانه تعبیرات ایله تکلم § چاپقنجه سوز .

∴

عَبَث . [ع] بوش ، بیهوده ، مناسبتسز .

غَوث . [ع] فی الاصل مدد، نصرت معناسنده‌در. فقط مددکار، ناصر معناسنده و کبار اولیاء الله حقنده قوللانیلیر : غوث العارفین، غوث اعظم .

غَیث [ع] یاغمور.

لَث [ع] دائم وقائم اولمق.

لَوث . [ع] نجاست ، مردارلق : لوث فحش، لوث دنائت .

لَیث [ع] ارسلان، شیر.

∴

مَبحَث .[ع] برشیئك بحث اولندیغی یر، مقاله .

مُتَحَدِّث . [ع] تحدث ایدن، یوق ایکن پیدا اولان .

مُثَلَّث . [ع] اوچلشدیرلمش § اوچ کره تصفیه اولنه‌رق چکلمش بر نوع شراب § اوچ کوشه‌لی بر نوع شکل هندسی .

مُحدَث . [ع] یکی حادث اولان ، صوکره‌دن پیدا اولان .

مُخَنَّث [ع] قاری‌خویلی، نامرد.

مَکث . [ع] انتظار ایله اکلنمه ، آرام ، توقف .

مُلَوَّث . [ع] تلویث قلنمش ، بولاشدیریلوب مردار ایدلمش .

مُؤَنَّث [ع] دیشی.

یافَث . [ع] حضرت نوح علیه السلامك مخادیم کراملرندن بری .

﴿ ثِ ﴾

اَحادیث . [ع] قول پیغمبر معناسنه اولان (حدیث)ك جمعی : احادیث شریفه .

اِرث . [ع] وارثك شرعاً الدیغی ترکه .

باعِث [ع] سبب اولیجی.

تَأنیث [ع] مؤنث قیلمه .

تَثلیث . [ع] اوچه ابلاغ § اوچه تقسیم § اقانیم ثلثه‌یه ایمان.

تَحْدِيث • [ع] لسان شكران ايله بيان ايتمك: تحديث نعمت.

تَلْوِيث • [ع] بولاشديريلوب مردار ايتمك:

« نوال ونعمتى هركيم كه ايتمز شكر ايله تحديث
ايدر كفران ايله خلقت ايچنده دامنى تلويث »

تَوْرِيث • [ع] (ايراث) ايله مترادفدر.

ثَالِث • [ع] اوچنجى. ثالثاً = اوچنجى اوله رق.

حَادِث • [ع] حدوث ايديجى، ايدن.

« اى مهر رخك قديم وعالم حادث
اظهار وجوده كشف زارك باعث »

حَارِث • [ع] حراثت ايديجى، اكيجى:

« صاچار نفع ايچون دانه طوپراغه حارث »

حَانِث • [ع] ابتديكى يمينى يرينه كتيرميان.

حَدِيث • [ع] حضرت پيغمبرك علم شريفى § اندن بحث ايدن كلام شريف § خبر، قصه، سوز § يكى، تازه.

حَوَادِث [ع] (حادثه) نك جمعى § وقوعات، اخبار:

«شو لطيف حوادث؛ تنشيط قلوب عامه يه باعث اولدى.»

خَبِيث • [ع] مردار، ناپاك § انسانيتسز، صويسز.

مَاكِث • [ع] مكث ايديجى، ايدن.

مَبَاحِث [ع] (مبحث) ك جمعى.

مُبَاحِث [ع] مباحثه ايديجى، ايدن. مباحثين.

مُتَشَبِّث • [ع] تشبث ايدن؛ ايشه باشليان، ياپيشان، ايش طوتان. متشبثين.

مُثَلَّث • [ع] تثليث ايدن، ارسلان روشلى، ارسلان يوركلى اولان: صولت مثلثانه.

مُتَوَارِث • [ع] توارث ايدن، وارث اولان.

مُحْدِث • [ع] احداث ايدن، يكيدن پيدا ايليان.

مُحَدِّث • [ع] فخر كائنات افندمزك احاديث نبويه لرينى نقل ورواية ايتمش اولان ذات: محدثين كرام.

مُسْتَغِيث • [ع] استمداد ايدن.

مُنْبَعِث • [ع] انبعاث ايدن، ايلرو كلان، نشأت ايليان.

مَوارِيثْ [ع] (ميراث)ڭ جمعى .

مُورِثْ [ع] ايراث ايدن ، ويرن ، حصوله كتيرن § ميراث براقان .

﴿ ث ﴾

بَرْغُوثْ [ع] پيره .

تَأَنُّثْ [ع] قادين كبى حركت .

تَثَلُّثْ [ع] اوچ بلوكده بر بلوك اولمق .

تَحَدُّثْ [ع] حادث اولمق ، يوق ايكن پيدا اولمق .

تَشَبُّثْ [ع] ايشه باشلامق ، بدأ ومباشرت ايتمك .

تَلَوُّثْ [ع] بولاشـوب مردار اولمق)

تَلَيُّثْ [ع] آرسلان يوركلى اولمق ،

ثُلُثْ [ع] اوچده بر .

حُدُوثْ [ع] صكرددن پيدا اولمه .

مَشْبُوثْ [ع] طاغلمش ، پريشان ،

مَوْرُوثْ [ع] ميرث ايدلمش . ارثاً انتقال ايتمش .

يَعُوثْ [ع] ارسـلان صورتنده اسكى برصنمك اسمى ؛

﴿ ج ﴾

﴿ آج ﴾

اِبْهاج [ع] فرح ، سوينج ؛

اِبْتِهاجْ [ع] فرحناك ومسرور اولمق :

«سن بودين ودولته ويردك نظام ابتهاج
التفاتكله قماش معرفت بولدى رواج»

اِحْتِجاجْ [ع] حجت ، دايل صاحبى اولمق . احتجاجا .

اِحْتِياجْ [ع] محتاجلق .

اِخْتِلاجْ [ع] سكرمك :

« حس غربتله اختلاج ايلر »
سـينهٔ غم نشـان وبدبختم »

اوزمان عرض احتیاج ایلر
بر تسلی‌یه طالع سخیم

اِخْراج [ع] طیشاری چیقارمق.

اِزْتِجاج [ع] سوز سویلر ایکن دیلی طوتلمق.

اِزْتِماج [ع] چالقانمق.

اِزْدِواج [ع] اولنمك، برارکك ایله بر قادینك اصول شرعیه دائره‌سنده یکدیکریله برلشمسی.

اِزْعاج [ع] تعجیز ایتمك.

اَزْواج [ع] (زوج) و (زوجه) نك جمعی.

اِسْتِخْراج [ع] چیقارمق § عباره‌دن مأل چیقارمق.

اِسْتِمْزاج [ع] رأی وفکر یوقلامق.

اِسْتِنْتاج [ع] نتیجه چیقارمق

اِعْوِجاج [ع] اکریلك.

اَفْواج [ع] (فوج) ك جمعی.

« بازیچهٔ باصره‌مدر امواج
مغلوب متانتمدر افواج »

اَلْحاج [ع] حاجی.

اَماج [ع] نشان، نشانگاه.

اِمْتِزاج [ع] بربرینه اویمق، اوبوشمق.

« کیم ایدرسه حرص ایله، آج کوزلیلکله امتزاج
مال قارونه ایریشسه کیتمز آندن احتیاج »

اَمْواج [ع] (موج) ك جمعی. طالغه‌لر.

اِنْتاج [ع] نتیجه ویرمك، حصوله کتیرمك:

« دوشنورسه‌ك نهی دکلدر بو؛
بشریت رقابته محتاج
که بو حس موجب ترقیدر
الق افراطی ایدر یأس انتاج

اِنْتِساج [ع] منسوجات کبی ایکی طرفدن چیزکیلی وسطرنجلی اولمق.

اِنْدِراج [ع] داخل اولمق، مندرج اولمق.

اِنْفِراج [ع] آچلمق.

∴

باج [ع] ویرکو:

« آلوب شه ملك نازدن
اقلیم نیازی قیلدی تاراج »

تاْج [ع] اسکی حکمدارانك کیدکاری سرپوش موشح § مشایخه مخصوص اولان باشلق :

« ای فروغ آفتاب آسمان تخت وتاج
وی عدالت پیشه شاهنشاه فاروق مزاج »

تاراْج [ع] یغما :

« حبل وغمك ایتدی نقد عمرم تاراج
صبرایله میسراولمدی درده علاج »

ثجّاْج [ع] شارلدایه رق اقان .

حاْج [ع] حاجی . حرمین شریفینی موسم مخصوصنده زیارت ایدن ذات .

حُجّاْج [ع] (حاج) ك جمعی .

حلاْج [ع] پاموق اتان صنعتكار .

خراْج [ع] رعایادن النان خصوصی ویركو .

دُرّاْج [ع] برجنس قوش .

دَواْج [ع] اوسته اورتنه جك شی ، یورغان .

دیباْج [ع] (دیبا) دنیلان معروف قماش .

رَواْج [ع] چکم ، سوروم :

« دردی اولان اولور البته طبیبه محتاج
خسته دللر ویریر اجزای اطبایه رواج »

زَجّاْج [ع] صیرچه ، جام ، شیشه .

سَرّاْج [ع] معروف صنعتكار .

سِراْج [ع] قندیل ، موم :

« دور عدلکده ایدرلر آب وآتش امتزاج
جمع اولورلر بریره پروانه ونار سراج »

سَفیداْج [ع] اوستوبج .

عاْج [ع] فیل دیشی .

عِلاْج [ع] دفع مرض ایچون قوللانیلان شی :

« شبهه سز هر درد ایچون وار بر علاج
هر دوایه کلز اما هر مزاج »

غَنّاْج [ع] شیوه کار .

کُلاْج [ع] نشاسته دن یاپیلان غایت اینجه معروف یوفقه .

لاْج [ع] طاریر ، طار محل : مكان لاج .

مُحتاج [ع] حاجتمند ، احتیاجی اولان :

« قپودن غیری بابه ایتمه محتاج .
دلدن ماسوایی ایله اخراج »

مِزاج [ع] امیزش § طبیعت ، سرشت § وجود بشرده وظائف عضویه‌دن برینك سائرلری اوزرینه غلبه‌سندن حاصل اولان کیفیت : مزاجدان ، مزاج کیر .

مِزواج [ع] زوجی چوق قادین ، چوق قوجه دکشدیرن .

مِعراج [ع] مردیون ، سلم § چیقه‌جق یر ، مصعد ، عروج : معراج النبی ، شب معراج :

« اودر سلطان صاحب سر معراج
سر عرش اوزره نعلین کهر تاج »

مِنهاج [ع] آچیق ، کنیش یول ، شاهراه :

منهاج هدی .

مَوّاج [ع] طالغه‌لنیجی ، طالغه‌لنان :

« نیاز ایتدکده بر درویش محتاج
اولور حقك عنایت بحری مواج »

نامِزاج [ف] مزاجسز ، کیفسز ، نامزاجی .

نَبّاج [ع] شدیدالصوت .

نَسّاج [ع] قماش والبسه طوقویان ، چولحه .

نِعاج [ع] (نعجه) نك جمعی .

وَهّاج [ع] زیاده آلولی ، فروزان ، روشن ، درخشنده :

سراج وهاج .

﴿ ج ﴾

اِسفَنج [ع] سونکر .

آسمان سَنج [ف] ساعت دنیلن معروف آلت .

اَعرَج [ع] طوپال .

اَفرَنج [ع] اوروپا خاقی .

اَفلَج [ع] سیرك دیشلی .

اُنموذَج [ع] نمونه ، اورنك .

اَوجْ [ع] كواكبك زمينه نهايت بعدی اولان درجه § يوكسك، عالی: اوج اقبال.

پَنج [ع] بش عددی.

ثَلج [ع] قار.

حَج [ع] فرائض خمسهٔ اسلاميه‌دن بری يعنی طواف بيت‌الله ايچون مكهٔ مكرمه‌يه كيتمك.

حُجَج [ع] (حجت) ك جمعی.

خَرج [ع] مصرف § صرف ايتمك § برشيئك مادهٔ اصليه‌سی. § البسه اوزرينه ديكيلن قايطان وشريد وسائره.

دَرج [ع] داخل ايتمك § بريره جمع ايلمك.

رَج [ع] صاللايوب صارصمق.

رَنج [ف] آغری، درد، الم. اذيت اضطراب.

زَوج [ع] جفت § اركك وديشی اش § قوجه.

ساذَج [ع] (ساده) دن معربدر.

سَرج [ع] آت طاقمی.

سَنج [ف] طارتمق معناسنه اولان (سنجيدن) مصدرندن مشتقدر؛ دائما وصف تركيبی حالنده قوللانيلير: نكته سنج، سخن سنج.

شَرج [ع] مقعد.

شَطرَنج [ع-ف] معروف اويون.

عَرَج [ع] اكريلك.

عِوَج [ع] طوپاللق.

فَرَج [ع] طارلقدن قورتلمه.

فَرج [ع] آلت تناسل انثی.

فَلج [ع] ايمه، نزول.

فَوج [ع] جماعت، بلوك، طاقم.

كَج [ف] اكری، منحنی: كج بين. كجمزاج = مزاجی متغير.

كَنج [ف] خزينه: كنج احسان، كنج قناعت، كنجدار،

کنجور = خزینه‌دار . § مال مدفون ، دفینه .

« اولسیدی برنده بر سخن سنج
البته عیان اولوردی اوکنج »

لَجْ [ع] خصومتده عناد ایتمك .

مُتَوَّجْ [ع] تتویج اولنمش ، تاج کیدیرلمش .

مَخْرَجْ [ع] طیشاری چیقه‌جق یر § رتبهٔ علمیه‌دن بری .

مُخْرَجْ [ع] اخراج اولنمش ، طیشاری چیقارلمش § مأذون .

مَرَجْ [ع] صولی چایرلق ، چراکاه مرغزار .

مُرَوَّجْ [ع] ترویج اولنمش ، رواجلندیرلمش .

مَزْجْ [ع] ایکی شیئی بربرینه قاریشدیرمق .

مُزَوَّجْ [ع] تزویج ایدلمش ، چفتلندیرلمش .

مُسَرَّجْ [ع] تسریج ایدلمش ، اکر اورلمش .

اسب مسرج .

مُسْتَخْرَجْ [ع] استخراج ایدلمش ، چیقارلمش .

مَنْسَجْ [ع] بز وآلاجه طوقونان محل : منسوجات فابریقه‌سی .

مَنْهَجْ [ع] آچیق ، واسع یول .

مَوْجْ [ع] طالغه . موجا موج :

« اسوب برباد غم دریای فکرم اولدی موجا موج :
آنکچون کشتیٔ عرفانم اولدی بویله هرج ومرج »

ن

نَسْجْ [ع] طوقومق ، اورمك .

نَهْجْ [ع] طوغری یول ، راه کشاده .

نیرَنجْ [ع] (نیرنك) دن معربدر .

و

وَهَجْ [ع] آلولنمك ، شعله‌زن اولمق .

هَزَجْ [ع] بحور عروضدن برینك اسمی : بحر هزج .

هُودَجْ [ع] (هوادج) ه باق .

هَجَجْ [ع] سیوری سینك کبی اوفاق برنوع سینك .

﴿ ج ﴾

بَهِیج [ع] کوزل آدم § شن آدم .

تَبْهِیج [ع] کوزللشدیرمك .

تَتْوِیج [ع] تاج کیدیرمك .

تَدْرِیج [ع] درجه درجه حرکت .

تَرْوِیج [ع] رواج ویرمك § قبول ایتمك .

تَزْوِیج [ع] قوجه‌یه ویرمك . ویرلمك .

تَسْرِیج [ع] اکرله‌مك ، اکرلنمك .

تَعْوِیج [ع] اکمك ، اکلمك .

تَفَارِیج [ع] یاریقلر ، یرتماجلر .

تَهْیِیج [ع] هیجانه کتیرمك .

حَوَایِج [ع] (حاجت) لك جمعی .

خَارِج [ع] طیشاری چیقان ، طیشاری ، صره‌دن ، حسابدن طیشاری .

خَدِیج [ع] مدت حمل تمام اوله‌دن طوغان چوجق .

خَلِیج [ع] دکزك نهر شکلنده قاره‌ایچنه اوزایوب کیتمش قسمی .

خَوَارِج [ع] امام علی کرم الله وجهه‌یه قارشی خصومت ایدن فرقهٔ معلومه .

رَاتِنج [ع] رچینه ، چام ساقزی .

رَائِج [ع] خلق ارەسنده سوریلور ، کچر اولان .

زِیج [ع] سیر کواکب علمنه دائر کتاب (زایجه) بوندن مأخوذدر .

فَالِج [ع] نصف نزول .

مارِج [ع] دومانسز آتش، شعله.

مُبتَهِج مسرور ، شادان .

مُبهِج [ع] ابهاج ایدیجی، ایدن.

مُتَهَيِّج [ع] تهییج ایدیجی ، ایدن، کوزللشدیرن .

مُتَتَوِّج [ع] تتوج ایدن .

مُتَزَوِّج [ع] تزوج ایدن، نکاح ایله آلان .

مُتَشَنِّج [ع] تشنج ایدن ، بوروشان .

مُتَعَوِّج [ع] تعوج ایدن، اکری بوکری اولان .

مُتَفَرِّج [ع] تفرج ایدن .

مُتَلَجلِج [ع] تلجلج ایدن، سوزی دیلی چکنیه‌رك سویلین .

مُتَلَزِّج [ع] تلزج ایدن، لزوجتلی.

مُتَمَوِّج [ع] تموج ایدن، طالغه‌لنان : بحرمتموج، چمنزار متموج ، نغمهٔ متموج :

« ایدر خیال تماشاسی دللری متهیج ایدر صدای خروشی دللری متموج »

مُتَهَزِّج [ع] ترانه پرداز اولان . متهزجانه .

مُتَهَيِّج [ع] تهیج ایدن ، هیجانه کلن . متهیجاً ، متهیجانه .

مَخارِج [ع] (مخرج) ك جمعی : مخارج حروف .

مُختَلِج [ع] اختلاج ایدن ، سکیرن .

مَدارِج [ع] (مدرجه) نك جمعی .

مُرَوِّج [ع] ترویج ایدیجی ، ایدن ، رواجلندیران .

مُزعِج [ع] ازعاج ایدیجی ، ایدن ، راحتسز ایدن .

« پدر ومادر وخویشانی اولانلر مزعج »

مُستَخرِج [ع] استخراج ایدن ، چیقاران § عبارەدن مآل چیقارمق اقتدارینی حائز اولان .

مُستَنتِج [ع] استنتاج ایدن ، نتیجه چیقاران .

مُستَمزِج [ع] استمزاج ایدن ، رای، فکر صوران .

مَعارِج [ع](معارج) ك جمعی .

مُفَرِّج [ع] تفريج ايدن، ازالهٔ غم والقای سرور ايليان

مُمْتَزِج [ع] امتزاج ايدن، بربرينه اويان، اويوشان § ا٘ىبو. شوب كجين .

مَنَاهِج (منهاج) لـ جمعی .

مُنْتِج [ع] انتاج ايدن ، نتيجه ويرن ، حاصل ايدن .

« جهالت وعطالت منتج ندامتدر »

مُنْدَرِج [ع] اندراج ايدن ، داخل اولان .

مُنْدَمِج [ع] اندماج ايدن ، دوريلوب صاريلان ، ايچنه برلشان .

«كائنات اول رتبه يكديكرله اولمش ممتزج كيم برنده ديكرك پيكارله حالی مندمج»

مُنْفَرِج [ع] انفراج ايدن، اچيلان: زاويهٔ منفرجه .

نَاسِج [ع] نسج ايدن، طوقويان.

نَتَائِج [ع] (نتيجه) نك جمعی .

نَسِيج [ع] نسج اولنمش، طوقونمش.

وَسِيج [عشديد] سير .

وَهِيج [ع] آتش صيجاقلغی ، حر النار .

هَوَادِج [ع] (هودج) جمعی: دوه اوزرنده قادينلرك ركوبنه مخصوص محفه .

﴿ رُج ﴾

بُرْج [ع] قلعه چيقنتيسی § مدار ارضك منقسم اولديغی اون ايكی قسمدن بری .

بُرُوج [ع] (برج) لـ جمعی :

«طرهٔ طاق ورواقی همسر ذات البروج سايهٔ سقف بلندی خوابگاه اختران»

منطقة البروج = اون ايكی برجك اوزرنده واقع اولديغی دائرهٔ فلكيهٔ مفروضه.

تَتَوُّج [ع] تاج كيمك .

تُرُنج [ف] معروف میوه .

تَزَوُّج [ع] نكاحله آلمق، آلنمق.

تَشَنُّج [ع] بوروشمق، بوروشق.

تَعَوُّج [ع] اكری اولمق، اكریلمك.

تَفَرُّج [ع] ازالهٔ كدورت ایچون قیره چیقمق، سیره كیتمك.

تَلَجلُج [ع] اكلاشیلیر، اكلاشلمز صورتده سوز سویلمك.

تَلَزُّج [ع] لزوجتلی اولمق .

تَمَوُّج [ع] طالغه‌لنمق، طالغه طالغه اولمق .

تَهَیُّج [ع] ولد اناسنك قارننده جانلانوب حركته باشلامق.

تَهَیُّج [ع] هیجانه كلمك.

∴

خُرج [ع] بیوك هكبه .

خُرُوج [ع] طیشاری چیقمق!

«حدو مقدارادبدن هركیم ایلرسه خروج

معتقداولماز ولوایلرسه افلاكه خروج»

دُرج [ع] قوطی، حقه .

سُرُوج [ع] (سرج)ك جمعی .

عُرُوج [ع] یوقاری چیقمه: عروج عیسی علیه السلام .

قُولَنج [ع] باغرصاقلردن حاصل اولوب بدنك هر طرفنی طولاشان برمرض .

كُنج [ف] كوشه ، زاویه : كنج محنت .

لَجُوج [ع] پك عنود ومخاصم.

مَسلُوج [ع] یوتلمش ، بلع اولنمش .

مَفلُوج [ع] منزول آدم .

مَمزُوج [ع] مزج اولنمش قاریشدیرلمش.

مَنسُوج [ع] نسج اولنمش . اورولمش :

مشاكل طبع دلدن اولسه بركالای حب منسوج

اولورلر اومحبلر بربریله ناابد ممزوج»

وُلُوج [ع] كیرمك ، دخول : ولوج وخروج .

﴿ چ ﴾

پيچ [ف] بوكلم ، طولاشيق : پيچاپيچ = قارمه‌قاريشق.
«چون ويردى اكا خيال اكاخم وپيچ
بن منفعل اولدم اول اثر هيچ»

مازپيچ [ف] ماربوج .

هيچ [ف] لاشى § ادات نفى .

﴿ ح ﴾

﴿ آح ﴾

أرواح [ع] (روحك) ك جمعى .
روحلر .
«كورن بولوحهٔ عصمت‌پناهى ظن ايلر :
طوتشمش ال اله كلمش سپيده‌دم ارواح
اولور كنارفراشنده ذوقياب رواح»

استفتاح [ع] آچمق ، آچلمق.

استقباح [ع] قبيح عد ايتمك §
تعييب ايتمك .

استيضاح [ع] ايضاحات
ايستهمك .

أشباح [ع] (شبح) ك جمعى :
«اسرار اهل حيرته خاص اصطلاحى وار
هر بى‌خبرله سويلشيرصانمه اهل دل»

اصطلاح [ع] بر علمده ، بر
فنده معناى مخصوص
ايله استعمال اولنان كلمه وياتركيب.

اصلاح [ع] ايى حاله كتيرمك .
«چاليش ايت نفسكى حكمتله اصلاح
سنى ظلمتده ترك ايتمز اومصباح»

افتتاح [ع] (استفتاح) ه باق .

اِفْصاحْ [ع] فصاحتله تكلم .

اِفْلاحْ [ع] فلاح بولمق .

اِقْتِراحْ [ع] بالبداهه سويلمك § يكيدن پيدا ايتمك .

اَقْداحْ [ع] (قدح) ك جمعى . قدحلر ، بارداقلر .

اِلْحاحْ [ع] (ابرام) ه باق .

اِلْقاحْ [ع] (تلقيح) ه باق.

اَلْواحْ [ع] (لوح) و(لوحه)نك جمعى :

« قربان لطافتكدر ارواح
حيران نفاستكدر الواح »

اِنْشِراحْ [ع] آچلمتى ، كوكل آچيقلغى .

«بيك صبح صفايه دكرليل انشراح
وصلكله كامياب اوله يم ، اولسون مباح»

اِنْفِتاحْ [ع] آچلمق .

ايضاحْ [ع] واضح قيلمق.

تِمْساحْ [ع] معروف بيرتجى حيوان .

تُفّاحْ [ع] الما .

جَرّاحْ [ع] يارەيى تمار ايتمك ويا جريحه‌يى يارمق فننى بيلن آدم :

«عبث دكل مجروحه تندخويئ يار
ضرردرايتسه‌زخمداره‌مرحمت‌جراح»

جِماحْ [ع] (جموح) ايله‌مترادفدر.

جَناحْ [ع] قناد§ اردونك ايكى جهتندن هربرى .

جُناحْ [ع] كناه .

راحْ [ع] شراب .

رِماحْ [ع] (رمح) ك جمعى .

رَواحْ [ع] ذوق، سرور، نشاط.

رِياحْ [ع] (ريح) ك جمعى:

« اى مظهر مرسل الرياحك
انشـامكه اويغيور صباحك »

سَبّاحْ [ع] يوزكيج .

سَراحْ [ع] طلاق .

سِلاٰحْ [ع] حرب آلتی : قلنج ، طبانجه، تفنك ، خنجر.

سَيّاٰحْ [ع] چوق سیاحت ایدن .

صَباٰحْ [ع] کون ابتداسی:

«برکشایش ویریبور طوغریسی انسانه
صباح
کیدهیم بردها ایرکنجه کلستانه صباح»

صَلاٰحْ [ع] فاسد اولمیوب ایی اولما، اییلك .

«حاضراول جنکه اکرایسترایسه‌ك صلح
وصلاح»

فَتّاٰحْ [ع] قوللرینك قپالی ایشلرینی آچان جناب حق .

فَلّاٰحْ [ع] اکینجی، چفتجی.

فَلاٰحْ [ع] قوز وظفر، نجاة :

«ایل وصال درد ایسه ده بولهیم فلاح
اخلال ایدر سکوتی برنغمهٔ رباح»

قَدّاٰحْ [ع] قدح یاپان.

مُباٰحْ [ع] ایشلنمسی نه حرام، نه حلال اولان شی، جائز :

« خندهٔ روی طبیعت هر صباح
بذل ایدردی بزلره ذوق صباح »

مَدّاٰحْ [ع] د، هالك، پك مدح ایدیجی، ایدن § مقلد، افسانه پرداز .

مَراٰحْ [ع] راحت ایدهجك یر § مطلقا مکان ، مأوی .

مِزاٰحْ [ع] یکدیکریله لطیفه اتمك.

مُزاٰحْ [ف] شاقه، لطیفه، مزاحکو، مزاحکویانه .

مَسّاٰحْ [ع] پك ،الك، دها مساحه ایدیجی ،ایدن، اولچیجی.

مُسْتَراٰحْ [ع] محل استراحت، جای آسایش § ابدستخانه، پایخانه .

مِصْباٰحْ [ع] قندیل، چراغ، آلت تنویر. مصباح المسحور= صباحلامش. مصباح السرور= باده.

مِفْتاٰحْ [ع] آناختار ، جمعی (مفاتیح).

مَلّاٰحْ [ع] کمیجی، قپودان.

« کریان اولوب اولدی نوح نوّاح »
دریای ملاحتنده ملاّح .

نَباٰحْ [ع] کوپك حاولامهسی.

نُباٰحْ [ع] کوپك حاولامق.

نَجاح [ع] برشیئه ظفریاب اولمق. حاجت، مطلوب حصوله کلمك § خلاص اولمق .

نُصّاح [ع] (ناصح) ك جمعی .

نِطاح [ع] طوس اوروشمق .

نِكاح [ع] قادین آلمق معامله‌ء شرعیه‌سی .

نَوّاح [ع] میتك آرقه‌سندن اغلایان آدم . مؤنثی (نواحه) .

نِیاح [ع] میت اوزرینه محاسننی تعداد ایده‌رك اغلامق .

وِشاح [ع] حمائل .

وَضّاح [ع] زیاده آچیق، روشن، عیان . وضاح الجبین = آلنی اچیق، کشاده پیشانی § دریسی بیاض کوزل یوزلی آدم. وضاحت = واضحلك .

﴿ ح ﴾

اَرْجَح [ع] پك راجح، زیاده مقبول، فائق .

اَسْمَح [ع] پك سماحتلی .

اَصَحّ [ع] پك صحیح .

اَصْلَح [ع] پك ایی .

اَفْصَح [ع] پك فصیح .

اَقْبَح [ع] پك چركین .

تَرَح [ف] كدر ، غم ، غصه ، حزن :

« نه‌دیمك اکلامشدی نكب وترح
بیلمامشدی نه‌در صفا وفرح »

جَرْح [ع] یاره‌لمك § ردایتمك .

ذَبْح [ع] بوغازلامق .

رَشْح [ع] ترلمه ، صیزمه

رَوْح [ع] راحت § سرین ملایم.

سَبْح [ع] (سباحت) ایله مترادفدر .

سَطْح [ع] برشیئك اوستی .

شَرْح [ع] آچمق ، آچلمق § ایضاح ایچون سویلنان سوزلر: «سکا بر دردلی کاوب ایلر ایسه حالنی شرح آنی تطبیبه چالیش سوزلرنی ایلمه جرح»

∴

صَحّْ [ع] تصدیق علامتی .

صَفْحْ [ع] یوز چویرمه، عفو .

∴

طَرْحْ [ع] آتمق ، آتلمق § ترتیب ایتمك ، یاپمق § یاپلمش، قورلمش بنا § بر کمیتدن دیکرینی چیقارمق .

طَلْحْ [ع] ضمغ آغاجی .

∴

فَتْحْ [ع] آچمق، آچلمق § اوستون اوقومق .

فَرَحْ [ع] سوینمه، لذت روحانیه.

∴

قَدَحْ [ع] آغاجدن، طوپراقدن، بللوردن، معادن سائره‌دن معمول کاسه. قدح لاجوردی = آسمان .

قَدْحْ [ع] سوکوب صایمق.

قَرْحْ [ع] یاره‌لمك ، یاره‌لنمك § بدنده آزبتان چیبان .

قُزَحْ [ع] (قوس) کلمه‌سنه باق.

∴

لَمْحْ [ع] کوز ، کوریلان شیئك کنهنی اکلامه‌دن باقمق § پارلدامق، لمعان ایتمك .

لَوحْ [ع] (لوحه)یه باق .

∴

مُجَنَّحْ [ع] قنادلی .

مَدْحْ [ع] اوکمك، ستایش ایتمك.

مَذْبَحْ [ع] حیوان بوغازلیه‌جق یر.

مِذْبَحْ [ع] آلت ذبح ، بچاق.

مُرَجَّحْ [ع] ترجیح ایدلمش ، اوستون طوتلمش ، مرجحیت = مرجحلق .

«دیلر سه‌ك قولك اولسون غیراقواله مرجح اوزون لاف ایتمه دقت ایت سوزك اولسون منقح»

مُرَشَّحْ [ع] تربیه ایدلمش. (بو معناده از قوللانیلیر) § عبارەده مشبه بهٔ ملایم ایراد ایدلمش.

مُرَوَّحْ [ع] ترویح ایدلمش، رایحه‌لندیرلمش § راحتلندیرلمش.

مَسِحْ [ع] سیلمك، صیغامق § بر شیئه ال سوروب صیغامق.

مُسَرَّحْ [ع] تسریح ایدلمش، تطلیق ایدلمش.

مَسْرَحْ [ع] چایرلق.

مُسَطَّحْ [ع] تسطیح ایدلمش، یاصصی، دوز ایدلمش.

مُسَلَّحْ [ع] تسلیح ایدلمش، سلاحلندیرلمش، سلاحلی. مسلحاً.

« بونلر فضائل قهرمانی ایله مسلح وعقائد راسخه ایله موشح اولمقلرندن »

مُصَحَّحْ [ع] تصحیح ایدلمش، یا کلشی دوغریلدلمش.

مُصَرَّحْ [ع] تصریح ایدلمش، آچیق سویلنلمش. مصرحاً.

« اشکال حسن پاکی صرشیدی بلك مصرح »

مُصْطَلَحْ [ع] ساده‌لکدن عاری، تکلفلی افاده.

مَطْرَحْ [ع] طرح ایده‌جك یر.

مَطْمَحْ [ع] کوزی قالدیروب باقه‌جق یر، کوز دیکیلن شی.

مَفْتَحْ [ع] خزینه.

مُنَقَّحْ [ع] تنقیح ایدلمش، زوائدی طرح ایدیله‌رك دوزلتلمش: منقح بر افاده، منقح بر نظم.

مُوَشَّحْ [ع] توشیح ایدلمش، تزیین ایدلمش.

مُوَضَّحْ [ع] توضیح ایدلمش، بیان ایدلمش، موضحاً.

∴

نَضْحْ [ع] صو چکمك.

نَطِحْ [ع] بوینوزلی حیوان بوینوزیله اورمق، سوسمك.

نَفْحْ [ع] کوزل قوقو یاییلمق § روزکار اسمك.

نَوْحْ [ع] میت اوزرینه فریاد وفغان ایده‌رك اغلامق § کوکرجین نغمه ایله اوتمك: نوح کبوتر، نوح حمامه.

﴿ ح ﴾

تَراويح [ع] (ترويحه)نك جمعى، رمضان شريفده قيلنان يكرمى ركعت نماز .

تَرجيح [ع] شايان اعتبار عد ايتمك .

تَرويح [ع] رايحه ويرمك .

تَسبيح [ع] ايپلكه ديزلمش دانه‌لردن متشكل معروف تعداد اذكار آلتى :

« ايتمكه جورينى تعداد ايله يارك تصريح
ويردى اشكم كف شكانه برانجو تسبيح »

تَشريح [ع] تطليق .

تَشريح [ع] ديلم ديلم كسمه، كسمك § اطرافيله شرح ايتمك :

« بومسئله‌يى ايله تشريح »

و :

« مهوكى ايلمك ايچون تصريح
ايده‌مم كوكلكى سنلك تشريح ! »

تَسطيح [ع] دوز ايتمك، ايدلمك.

تَصحيح [ع] صحيح قيلمق، قيلنمق، درجهٔ صحته ايرديرمك.

تَصريح [ع] آچيق سويلمك ، سويلنمك .

« ديدى اصحاب ايدوب اكثر تصريح
آق كل كبى بياض ايدى صحيح »

تَصفيح [ع] ال ايچلرينى اورمق، ال چرپمق .

تَفتيح [ع] معده‌يى آچمق ، كه‌كرمك .

تَفريح [ع] فرحلانديرمق .

تَفسيح [ع] (توسيع)ه باق .

تَفضيح [ع] رسواى عالم ايتمك .

تَقبيح [ع] قبيح اسناد ايتمك ، عيبلامق .

تَلقيح [ع] آشيلامق ،

تَلميح [ع] قولاً ايما § سوز ارەسنده بر قصه‌يه، بر مثله، بر شعره اشارت ايتمكدن عبارت بر صنعت ادبيه .

تَلويح [ع] (تلميح) ايله مترادفدر.

تَمْدِيحْ [ع] (مدح) ه بدل قوللانيلير.

تَمْلِيحْ [ع] طوزلامق.

تَلْمِيحْ [ع] سوزاره سنده كوزل برمضمون ايراد ايتمكدن عبارت بر صنعت ادبيه.

تَنْقِيحْ [ع] طرح زائد.

تَنْكِيحْ [ع] نكاح ايتمك.

تَوْشِيحْ [ع] (تزيين) معناسنده مستعملدر.

تَوْضِيحْ [ع] (ايضاح) ه بدل قوللانيلير:

« قلبه قوت وبرر مقال صريح
ايله رأى سد يدكى توضيح »

∴

جَارِحْ [ع] جرح ايدیجی، ايدن.

جَامِحْ [ع] باشی سرت حيوان.

جَرِيحْ [ع] يارەلنمش، يارەلی.

جَوَارِحْ [ع] (جارحه) نك جمعی.

∴

ذَابِحْ [ع] ذبح ايدیجی، ايدن.

ذَبَائِحْ [ع] (ذبيحه) نك جمعی.

ذَبِيحْ [ع] بوغازلنمش حيوان.

∴

رَاجِحْ [ع] رجحانلی، اوستون.

رِبْحْ [ع] تجارتده قزانيلان فائده.

رَشِيحْ [ع] تر.

رَوَائِحْ [ع] (رائحه) نك جمعی:

«قوشلرله، چيچكلرله، ايپكلرله ياشارسك؛
الوان و روائح
قوت هوسكدر»

رِيحْ [ع] يل، روزكار.

∴

سَابِحْ [ع] صودە يوزيجی.

سَامِحْ [ع] سماحتلی.

سَانِحْ [ع] سنوح ايدیجی.

سَنِيحْ - سَوانِحْ [ع] (سانحه) نك جمعى .

∴

شارِحْ [ع] شرح ايدجى ، ايدن .

∴

صالِحْ [ع] صلاح ايله متصف ، صلاح صاحبى .

صَبِيحْ [ع] صباحت صاحبى .

صَحِيحْ [ع] صحت ايله متصف ، صحتلى :

« بو عبادت كلير عقوله صحيح
اولنور همده هپسنه ترجيح »

صَرِيحْ [ع] صراحتلى :

« قلبه قوت ويرر مقال صريح »

صَفائِحْ [ع] (صفيحه) نك جمعى .

∴

ضَرِيحْ [ع] قبر ، مزار .

∴

طالِحْ [ع] ايى دكل ، ياراماز .

∴

فاتِحْ [ع] فتح ايدجى ، جهانكير .

فَرِحْ [ع] شاد ، مسرور .

فَسِيحْ [ع] فسحتلى ، كنيش ، آچيق .

فَصِيحْ [ع] فصاحتله متصف اولان .

فَضائِحْ [ع] (فضيحه) نك جمعى .

فَضِيحْ [ع] رذيل ، رسواى .

∴

قادِحْ [ع] قدح ايدجى ، طعنه زن .

قَبائِحْ [ع] (قبيحه) نك جمعى .

قَبِيحْ [ع] چركين ، فنا شى .

قَرِيحْ [ع] مجروح ، چيبانلى آدم .

∴

لامِعْ [ع] پارلداياجى ، درخشنده .

لائِح [ع] ظاهر § پارلدایجی ، پارلدایان .

لَوائِح [ع] (لائحه) نك جمعی .

مادِح [ع] مدح ایدیجی ، ایدن .

مُتَرَنِّح [ع] ترنح ایدن ، سرخوشلق ویاباشقه برعارضه‌دن طولایی ایکی طرفه تمایل ایده‌رك یوروین ، متمایل . مترنحانه .

مُتَرَوِّح [ع] تروح ایدن ، بر شیدن رایحه آلان ، رایحه‌دار .

مُتَرَشِّح [ع] ترشح ایدن ، صیزان : ماء مترشح .

مُتَسامِح [ع] تسامح ایدن ، مسامحه ایدن .

مُتَسَلِّح [ع] تسلح ایدن ، سلاح قوشانان . متسلحین .

مُتَصافِح [ع] تصافح ایدن ، مصافحه ایدن .

مُتَصالِح [ع] تصالح ایدن . متصالحین .

مُتَفَرِّح [ع] تفرح ایدن ، فرحلانان : متفرحه ، متفرح .

مُتَفَسِّخ [ع] تفسخ ایدن ، منفسخ اولان .

مُتَقَيِّح [ع] تقیح ایدن ، ایرینلنن : جروح متقیحه .

مُتَمَدِّح [ع] تمدح ایدن ، کندینی اوکن ، اوکونن . متمدحانه . متمدحین .

مُتَمَسِّح [ع] تمسح ایدن ، بر شیئه ال سورن ، مسح ایدن . § بر شیئه سوروتن .

مُتَناطِح [ع] تناطح ایدن ، بوینوزلریله بربرینه اوران ، سوسوشن .

مُتَناكِح [ع] تناکح ایدن ، نکاحلانان ، بربریله زوج و زوجه اولان .

مُتَنَحْنِح [ع] تنحنح ایدن ، بوغازینی مکرر آخیرلادوب صاندیرن : ترياكی متنحنح .

مُتَنَصِّح [ع] تنصح ایدن ، نصیحت دیکلین .

مُتَنَوِّح [ع] تنوح ایدن ، نوحه ایدن : صارخ متنوح . متنوحانه .

مُتَوَشِّح [ع] توشح ایدن ، (متزین) مقامنده

قوللانیلیر. بونده طاقوب طالقشدیران معناسی ملاحظه اولنور.

مُتَوَضِّحْ [ع] توضح ایدن، وضوح پیدا ایدن.

مُجْتَنِحْ [ع] اجتناح ایدن، میلهنن § سجدهدهکی وضع معلوم: ساجد مجتنح.

مَدَایِحْ [ع] (مدیحه) نك جمعی: مدایح اکابر:

« مونس، آچیلان هراب واغوشه قوشارسك
باقسهك، اودوداقلرده کی آوازمدایح
هپ کندی سسکدر »

مَدِيحْ [ع] وسیلهٔ مدح. جمعی (مدایح).

مَذَابِحْ [ع] (مذبح) ك جمعی.

مَرَاوِحْ [ع] (مروحه) نك جمعی.

مَرَاوِيحْ [ع] (مروحه) نك جمعی.

مُرَجِّحْ [ع] ترجیح ایدن، زیاده شایان اعتبار عد ایدن.

مُرَوِّحْ [ع] ترویح ایدیجی، ایدن، رایحه ویرن § راحتلندیریجی، راحتلندیران.

مَسَارِحْ [ع] (مسرح) ك جمعی. چایرلقلر.

مُسَامِحْ [ع] مسامحه ایدیجی، ایدن.

مُسَبِّحْ [ع] تسبیح ایدیجی، ایدن، مسبحانه. مسبحان ملاء اعلی = ملائکهٔ کرام.

مُسْتَرْوِحْ [ع] استرواح ایدن، استراحت ایدن.

مُسْتَرِيحْ [ع] استراحت ایدن، راحت بولان. مستریحانه.

« یوق مانعه هیری مستریح اول؛
کلدی دم ترك جان فریح اول. »

مُسْتَفْتِحْ [ع] استفتاح ایدن، آچان، باشلایان.

مُسْتَوْضِحْ [ع] استیضاح ایدن، ایضاحات ایستین.

مَسِيحْ [ع] عیسی علیه السلام:

« سخن یا کنك اولمشدی صریح
مهرهٔ لعل روان بخشی مسیح »

مَصَابِيحْ [ع] (مصباح) ك جمعی. چراغلر.

مَصَالِحْ [ع] (مصلحت) ك جمعی.

مُصالِح [ع] مصالحه ایدن، عقد صلح ایدن .

مُصَحِّح [ع] تصحیح ایدن، درجهٔ صحته ایردیرن § یاکلش دوغرلدان، مصححین .

مُصْلِح [ع] اصلاح ایدن، ایی حاله کتیرن .

مَطامِح [ع] (مطمح)ك جمعی .

مَفاتِح ـ مَفاتیح [ع] (مفتاح)ك جمعی .

مُفَتِّح [ع] تفتیح ایدن§فتح ایدن،

مُفْتَضِح [ع] افتضاح ایدن ، رسوای اولان.

مُفَرِّح [ع] تفریح ایدن ، فرحلندیران :

مُفْصِح [ع] افصاح ایدن،فصاحتله تکلم ایدن .

مُفْضِح [ع] تفضیح ایدن ، رسوای ایدن .

مُفْلِح [ع] افلاح ایدن ، فلاح بولان ، صلاح و سعادت کسب ایدن . مفلحانه . مفلحین .

مُقْتَرِح [ع] اقتراح ایدن ، بالبداهه سویلین§ یکیدن پیدا ایدن، قریحه‌دن چیقاران .

مِلْح [ع] طوز، نمك، جمعی(ملاح).

مَلیح [ع] ملاحتلی، کوزل .

مُنْتَصِح [ع] انتصاح ایدن ، نصیحت قبول ایدن . منتصحانه .

مُنْشَرِح [ع] انشراحلی ، کوکلی آچیق: منشرح البال .

مُنْفَتِح [ع] انفتاح ایدن، آچیلان.

مُنْفَسِح [ع] انفساح ایدن ، بوالاشان ، کنیشله‌ین .

مُوَضِّح [ع] توضیح ایدن ، واضح قیلان. عیان ایدن،

مُوضِح [ع] ایضاح ایدن، عیان قیلان .

∴

ناصِح [ع] نصیحت ایدن، اوکوت ویرن. ناصحانه .

« موافق دوشمز البت هرایشه هر
قول ناصح
فقط برچوق اصحابدن چیقار بر
رأی صالح »

نَاطِحْ [ع] بوینوز اوران .

نَصَایِحْ [ع] (نصیحت) ك جمعی .

∴

وَاضِحْ [ع] آچیق، عیان، آشکار.

وَقِیحْ [ع] بی شرم وحیا، بی ادب.

﴿ حُ ﴾

بَدُوحْ [ع] مراسلاتی عالرینه ایصاله مأمور بر ملکك اسمی اولەرق ظن اولنوب مکتوب ظرفلرینك اوزرینه قونیلور :
« یازلسه‌م عرضحال دلبران اوزره بدوح اولسه‌م »

تَرَشُّحْ [ع] مایع صیزمق.

تَسَامُحْ [ع] (مسامحه) یه باق . (تسامحات) .

تَسَلُّحْ [ع] سلاحلانمق .

تَفَرُّحْ [ع] فرحلانمق .

تَقَزُّحْ [ع] قوس قزح شکلنی کوسترمه .

تَقَرُّحْ [ع] یاره اولمه .

تَقَیُّحْ [ع] یاره جراحتلنمك.

تَمَدُّحْ [ع] کندینی اوکمك .

تَمَسُّحْ [ع] مسح ایتمك .

تَنَاکُحْ [ع] نکاحلاشمق. بربریله زوج وزوجه اولمق .

تَنَصُّحْ [ع] (انتصاح) ایله مترادفدر .

تَنَوُّحْ [ع] نوحه ایتمك .

تَوَشُّحْ [ع] (تزین) مقامنده مستعملدر .

تَوَضُّحْ [ع] وضوح پیدا ایتمك.

∴

جُرْحْ [ع] یاره. جمعی (جروح)

∴

رُمْحْ [ع] مزراق، قارغی .

رُوح [ه] مادۀ حيات اولان ودیعۀ الٓهیه :
« توحیدی سور اوخالق روح
بردر ، او بی نیاز سبوح »
∴
سَبُوح [ه] یوز کج .
سَمُوح [ه] سماحق چوق .
سُبُّوح [ه] جناب حق .
سُطُوح [ه] (سطح) ك جمعی .
سُنُوح [ه] حسن صورتله خاطره کلمه .
« کلینجه بر دله فیض فتوح
ایلمز فکر صواب آندن سنوح »
شُرُوح [ه] بر اثری ایضاح ایچون یازیلان دیکر اثر معناسنه اولان (شرح) ك جمعی .
∴
صَبُوح [ه] صباحلین ایچیلن شراب :
« نقش فیض خدا، تجلئ روح ؛
نشوۀ روحبخش جام صبوح »
صُبْح [ع] صباح .
صُلْح [ه] باریشقلق .
∴
فُتُوح [ه] آچمق ، آچلمق :
« صفحۀ سینه‌سن ایتسه مفتوح
عالمی قاپلار ایدی فیض فتوح »
∴
قُبْح [ه] چرکینلك .
قُرُوح [ع] (قرحه) نك جمعی .
∴
مَذْبُوح [ع] ذبح اولنمش .
مَجْرُوح [ه] یاره‌لی § رد ایدلمش :
« برتو مهرلم یزلدر روح
برتو اولسونمی تیغ ایله مجروح »
مَرْجُوح [ه] مغلوب ، بشقه شیئك کندیسنه کسب رجحان ایتدیکی شی § خصمندن اول اقامۀ بینه‌یه یعنی اثبات مدعایه صلاحیتی اولمیان .

مُرغ صُبح [ع] بلبل .

مَشقُوح [ع] دوكلش، آقيدلش § طاغ اتكی ، دامن جبل .

مَشرُوح [ع] شرح اولنمش، آچلمش :

« عرضحالمده جمله‌سی مشروح»

مَطرُوح [ع] طرح اولنمش، ياپيلمش § تنزيل ايدلش، مطروح‌منه ايله باقی بيننده‌كی فضل .

مَفتُوح [ع] فتح اولنمش ، آچلمش § فتحه ايله اوقونان .

مَقدُوح [ع] قدح اولنمش ، طعن ايدلش .

مَقرُوح [ع] ياره‌لنمش .

مَمدُوح [ع] مدح اولنمش، ثنا اولنمش : « تقليد مسلم بر اثره ايسه ممدوح ، غير مسلم بر اثره ايسه مقدوحدر ؛ مسلم اولان اثرك برجهت غيرسالمه‌سنه ايسه مجروحدر . »

مَمسُوح [ع] مسح اولنمش .

مَملُوح [ع] طوزلنمش .

∴

نُصح [ع] نصيحت ويرمك § نصيحت .

نُوح [ع] « برنبیء ذیشانك اسمی : حركات ناهموارلری مثابهٔ سوهان روح و كلمات پرازارلری مشابه امواج طوفان نوح ... »

∴

وُضُوح [ع] آچيقلق، ظاهرلك، پارلاقلق .

﴿ خ ﴾

﴿ آخ ﴾

اِستِنساخ : [ع] نسخه‌سنی چيقارمق، عينی، صورتنی آلمق، قوپيه ايتمك .

اِنتِفاخ : [ع] قبارمق، شيشمك : انتفاخ بطن .

اِنسِلاخ : [ع] صيريلوب چيقمق، صويمق .

اِنْطِباخْ [ع] پیشمك .

اِنْفِساخْ [ع] بوزلق .

∴

سُوراخْ [ف] دلیك، ثقب :

«نایك كه چیقارزمزمه سوراخلرندن
بلبللر اوتوصانكه كلك شاخلرندن»

∴

شاخْ [ف] دال .

∴

صِماخْ [ع] قولاق .

∴

طَبّاخْ [ع] پیشیریجی، آشجی .

∴

فَراخْ [ع] واسع، كنیش .

∴

كاخْ [ف] كوشك ، قصر § بوكسك خانه .

كُسْتاخْ [ع] ادبسز، حیاسز . كستاخانه ، كستاخی .
حركت كستاخانه :

«نائل سوداولەمزاولمسەسائل كستاخ»

∴

لاخْ [ف] ادات محل . مركب اولەرق قوللانیلیر. سنكلاخ = طاشلق . دیولاخ = اجنه بتاغی . رودلاخ = چایی چوق یر § جای مهیب، جای خطر . آتش لاخ .

∴

مِنْفاخْ [ع] كوروك . جمعی (منافخ) .

﴿ خ ﴾

اِلَخْ [ع] الی اخره تعبیرندن مقطوعدر .

∴

بَرْزَخْ [ع] حائل § برشبه جزیره‌یی قره‌یه ربط ایدن یر .

∴

تَلْخْ [ف] آجی . تلخكام . تلخبار :

« ایتدکسه نه بأس عمری تلخ
بر لذت جاودانم اولدك . »

∴

چَرخْ [ف] سما ، فلك § تکرلك کبی حرکت دوریه‌سی اولان شی § طالع .

∴

دُوزَخْ [ف] جهنم :

« بو بیع و شرادر ایته آوخ
ویر غنچه و آل هزار دوزخ »

∴

زَنَخْ [ف] زنخدان ، چکه .

سَلْخ [ع] دریسی یوزلمك § هرشهر عربینك صوك کونی .

∴

شَیخْ [ع] اختیار § مریدلرك مقتداسی § عشیرتك بیوکی .

∴

طَبخْ [ع] پیشیرمك .

∴

فَخ [ع] قاپان ، طوزاق ، آلات صید .

فَرْسَخْ [ع] اوچ میللك مسافه .

فَسخْ [ع] عقد وعهدی بوزمق § اولجه مقرر اولانی دکشدیرمك § استیناف محکمه‌سنك برحکم ابتدائی‌یی بوزمسی .

∴

مَسخْ [ع] صورتك اولکندن دها فنا بر حاله تحولی .

مَسْلَخْ [ع] حیوان بوغازلیه‌جق ، یوزه‌جك یر . جمعی (مسالخ) .

مَطْبَخْ [ع] یمك پیشوریله‌جك یر .

مورَّخْ [ع] تاریخلنمش ، زمان وقوعی تعیین ایدلمش . مورخاً .

مُوَسَّخْ [ع] توسیخ ایدلمش ، کیرلدلمش .

∴

نَخْ [ف] ایپ ، تار ، رشته .

نَرخْ [ف] نارق ، رسماً قونیلان فیئات و بها .

نَسخْ [ع] بر شیئی یرندن ازاله ایتمك § برشی دیکر برشیئك دهالیی اولمقی وزره حکمنی ازاله ایلمك

ايتمك § خواجه عماد الدين ياقوت مستعصمی نك اختراع كردهسی اولان خط معروف .

نُسَخ [ع] (نسخه) نك جمعی .

نَفخ [ع] اوفورمك .

.·.

وَسَخ [ع] كير، پاس، چرك .

.·.

يَخ [ف] بوز، جمد . يخبسته = بوز طوتمش ، پك صغوق : شعر يخبسته . يخبسته برحريف .

﴿ خ ﴾

بِطّيخ [ع] قاوون وقاربوزه اطلاق اولنور .

بيخ [ف] كوك، اصل .

.·.

تاريخ [ع] برشيئك زمان وقوعی § مكتوبانه و سائرهيه قونيلان زمان معين § دور § بر شيئك زمان وقوعنی اخبار ايدن اثر .

تَسليخ [ع] دريسنی يوزوب چيقارمق، قيونك دريسنی يوزمك .

تَنفيخ [ع] اوفليوب شيشيرمك .

تَواريخ [ع] (تاريخ) ك جمعی .

تَوبيخ [ع] معايبنی تعداد ايله تكدير .

تَوريخ [ع] تاريخلهمك § تاريخ سويلهمك .

تَوسيخ [ع] (تدنيس) ايله مترادفدر .

.·.

چارميخ [ع] صليب ، خاچ شكلنده دار آغاجی .

« بر سحر ايله چكدی چارميخه
هم قيلدی نشانه تيغ وسيخه »

.·.

راسِخ [ع] ثابت، پايدار، متين .

.·.

زَرنيخ [ع] معروف مخلوط .

.·.

سِنخ [ع] دیش کوکنك کومیلدیکی یر ، دیش یووه‌سی جمعی (اسناخ) .

سِیخ [ع] دمیر شیش .

.·.

شامِخ [ع] یوکسك ، صونغم .

شَوامِخ [ع] (شامخه) نك جمعی.

.·.

طابِخ [ع] پیشیریجی .

.·.

فاسِخ [ع] فسخ ایدیجی .

.·.

کُرْمیخ [ف] اکسر .

کُلْمیخ [ف] قپوقنادلرینه قونیلان پول ، قباره .

کُوزْمیخ [ف] قازق .

.·.

مُتَشَیِّخ [ع] تشیخ ایدن ، اختیارلانان § اختیار کبی کورینن ، اختیار طوری طاقنان § مشایخدن کبی کورینن ، شیخ طوری طاقنان .

مُتَصالِخ [ع] تصالخ ایدن ، صاغیر کبی کورینن .

مُتَفَسِّخ [ع] تفسخ ایدن .

مُتَلَطِّخ [ع] تلطخ ایدن ، بولاشان ، بولاشیق اولان .

مُتَوَسِّخ [ع] (متدنس) ایله مترادفدر .

مِرِّیخ [ع] کونشك اطرافنده دور ایدن سیاراتدن بری ، بهرام :

« اول نازلهٔ جهان مریخ
اول مهر مکونات تاریخ »

مُسْتَنْسِخ [ع] استنساخ ایدن ، نسخه‌سنی ، عینی آلان .

مَشایِخ [ع] (شیخ) ك جمعی .

مَطابِخ [ع] (مطبخ) ك جمعی .

مُنْتَفِخ [ع] انتفاخ ایدن ، قباران ، شیشن : بطن منتفخ .

مُنْسَلِخْ [ع] انسلاخ ایدن ، صیریلوب چیقان ، صویولان .

مُنْطَبِخ [ع] انطباخ ایدن ، پیشن .

مُنْفَسِخْ [ع] انفساخ ایدن ، بوزیلان .

مُوَرِّخ [ع] تاریخ یازان ، مورخین .

مُوَسِّخْ [ع] توسیخ ایدن ، کیرلدن .

میخْ [ف] قازیق ، میخ قدم = ایاغی قزاق .

∴

ناسِخْ [ع] نسخ ایدن ، ابطال و رد ایدن § یازی یازان .

نافِخْ [ع] نفخ ایدن ، اوفورن : نافخ صور قیامت .

∴

هَرازمیخْ [ف] بیك برندن بیالی اولان .

﴿ خُ ﴾

تَشَيُّخْ [ع] اختیارلامق ، اختیار کبی کورنمك § شیخ طوری طاقنمق .

تَفَسُّخْ [ع] (انفساخ) ایله مترادفدر :

« اجسام بتون تفسخ ایله‌ر
ارواح ایسه عالم دیگرده . »

تَناسُخْ [ع] بر طائفهٔ ضاله‌نك قولی اوزره روحك بر جسمدن آیریلیر آیرلماز دیگر جسمه تعلق ایتمسی .

تَنَشُّخْ [ع] نفیس ، نادر .

تَوَسُّخْ [ع] (تدنس) ایله مترادفدر .

∴

رُخْ [ف] یناق (یاکاق) ، یوز .

رُسُوخ [ع] محکم ، ثابت پایدار .

∴

شُرُخْ [ع] قرضای .

شُنُوخْ [ع] مطمئن اوله .

∴

شُوخْ [ع] شیوه‌لی، اویناق § حرکاتنده سربست، نشوه‌لی:
«حاصلی سر تا بپا نازو استغنادار شوخ»

شُیُوخْ [ع] (شیخ)ك جمعی،

فَرُّخْ [ع] مبارك، اوغورلو.

کُلْرُخْ [ف] کل بناقلی.

لاٰلَه‌رُخْ [ف] (لاله‌رخسار)ه باق.

مُخْ [ع] کمیکده‌کی ایلیك. مخ شوکی = صودار ایلیك.

مَسْلُوخْ [ع] دریسی یوزلمش.

مَطْبُوخْ [ع] طبخ اولنمش.

مَفْسُوخْ [ع] فسخ اولنمش، حکمی بوزلمش.

مَمْسُوخْ [ع] مسخ اولنمش یعنی صورتی اولکندن دها چرکین بر حاله چویرلمش.

مَنْسُوخْ [ع] نسخ اولنمش، ابطال اولنمش.

مَنْفُوخْ [ع] نفخ اولنمش § بیوك قارنلی.

یاٰقُوخْ [ع] باشك مؤخری کمیکلرینك قاووشدیغی یرده غشائی بر اورتو ایله مستور کمیکدن خالی بوشلقلرك هر بری.

﴿ د ﴾

﴿ اد ﴾

آباٰدْ [ف] شن، معمور § ادات کثرت اوله‌رق ده مستعملدر: شمس اباد، طرب اباد:

«سنك جورکله دل ویرانم آباد ایلدك
قبله حقیچون یکی بر کعبه بنیاد ایلدك»

اَبْعاٰدْ [ع] (بعد)ك جمعی: ابعاد ثلثه = اوزونلق، اکیلك، درینلك:

« براشمه‌ده حکمتکله اضداد
یاقلاشمه‌ده قدرتکله ابعاد »

اِبعاد [ع] اوزاقلاشدیرمق ، اوزاقلاشدیرلمق.

اِتّحاد [ع] برلشمك.

اِجتهاد [ع] قدرتی یتدیکی قدر چالیشمق § متبحر بر ذاتك كتب شرعیه‌دن استخراج احکام ایتمسی .

اَجداد [ع] (جد)ك جمعی :

« روح بخش عالم داد اولمه‌ده
مفخر ارواح اجداد اولمه‌ده »

اَجساد [ع] (جسد)ك جمعی .

اَحاد [ع] (احد)ك جمعی.

اَحفاد [ع] (حفید)ك جمعی.

اِرتداد [ع] دین اسلامدن دونمك، مرتد اولمق.

اِرتعاد [ع] تترمك .

آزاد [ع] قورتلمش، قورتیلان:

« کوی دلداری قوبوب طاغلره چیقدی فرهاد
اولمدی بنده سری قید بلادن آزاد »

اِزدیاد [ع] آرتمق ، چوغالمق :

« ایلدکجه نور چشم رازبینم ازدیاد
ایتدی بی‌آرامیٔ قلب حزینم ازدیاد »

اُستاد [ع] اوکرتیجی ، معلم ، اوسته .

اِستبعاد [ع] بعید عد ایتمك . [معنویاتده مستعملدر].

اِسترداد [ع] کیری آلمق.

اِستسعاد [ع] اوغورلی ، میمنتلی طوتمق.

اِستشهاد [ع] شاهد طوتمق، طوتلمق .

اِستطراد [ع] برفقره ویامقاله‌نك آره‌سنده مناسبتیله دیکر فقره ویا مقاله ایرادی. بو یولده ایراداولنان فقره ویا مقاله.

اِستعداد [ع] قبوله حاضر بولنش، قابلیت :

« ذاتنك قوت استعدادی
اولدی احیاسنه کونك بادی »

و :

« خیالاتم ایچون باللّٰه اولوراوراق نا کافی
تهییج ایتمسون تك فیض استعداد برکره »

اِستمداد [ع] مدد ، یاردم ایسته‌مك.

اِسْتِنادْ [ع] طیانمق .

اِسْعادْ [ع] مسعود قیلمق،

اِسْنادْ [ع] نسبت ایتمك:

« سندن غیره اولمـاز اسناد
عمرك عوبله عوی ایجـاد »

اِشْتِدادْ [ع] شدتلنمك .

اِشْهادْ [ع] شاهد کتیرمك،

اِصْطِیادْ [ع] آوه چیقمق،

اِصْعادْ [ع] یوکسلتمك:

«جهانی ایلدی باشدن باشه بهشت اباد
فضیلت ومنزله‌قدرین ایلدی اصعاد»

اَضْدادْ [ع] (ضد) ك جمعی .

اِطِّرادْ [ع] بربرینـه اویمق ، بر سیاقده اولمق،

اِعْتِقادْ [ع] قلبـاً صحتنه حکم ایتمك .

اِعْتِمادْ [ع] قلباً استناد،

اِعْتِیادْ [ع] عادت ایدنمك :

«خاینله جانکداز اولیور آتش غمك،
ترك ایلدکجـه افلامه اعتیادی . »

اَعْدادْ [ع] (عدد) ك جمعی :

« صایمقله بیترمی سویله اعداد ؟ »

اِعْدادْ [ع] حاضرلامق: اعدادی،

اَعْیادْ [ع] (عید) ك جمعی . بایراملر، مبارك کونلر :

«طوره اورنك خلافتده الی یوم تناد
اوله هر بر کونز غبطه‌فزای اعیاد»

اِقْتِصادْ [ع] قان آلمق،

اِقْتِصادْ [ع] اعتـدال اوزره حرکت.§ اداره، حسن تصرف .

اَفْرادْ [ع] (فرد) ك جمعی،

اِلْحادْ [ع] مذهب حقدن عدول ایله مذهب باطله سلوك،

اِمْتِدادْ [ع] اوزامق،

اَکْرادْ [ع] (کرد) ك جمعی،

اَمْجاد [ع] (مجد) ك جمعی:

« ای خسرو تختگاه ارشاد
ای سید اصفیای امجاد »

اِمْداد [ع] مددرس اولمق ، یاردیم ایتمك .

«ای صدر ماسوی اولان رب عباد
کیم سنسین ابدن موت وحیاتی ایجاد
رد ایله عرض ایتدیکم استمدادی
لطفك یتیشوب بنده که ایتدی امداد»

اِنْتِقاد [ع] تماماً اخذ .

اِنْتِقاد [ع] (تنقید) ه باق .

اِنْجِماد [ع] طوکمق .

اَنْداد [ع] (ندّ) ك جمعی.

اِنْسِداد [ع] قپانمق ، طیقانمق : انسداد شرایین .

اِنْشاد [ع] شعر اوقومق § شعر نظم ایتمك :

« کاهیجه که غمدن اوله برباد
ایلردی بو شعر پاکی انشاد »

اِنْعِقاد [ع] قورلمق ، منعقد اولمق .

اِنْفِراد [ع] یالکز اولمق.

اِنْفِساد [ع] بوزولمه.

اِنْقِیاد [ع] رام اولمق، اطاعت.

اَوْتاد [ع] (وتد) ك جمعی . قازیقلر :

« انشکه مهر اولوردی برباد
صبح اورمسه بوزدن اکا اوتاد »

اَوْراد [ع] (ورد)ك جمعی.

اَوْلاد [ع] (ولد)ك جمعی. اوغللر.

ایجاد [ع] وار ایتمك ، وجوده کتیرمك § یکی برشی میدانه قویمق .

ایراد [ع] کتیرمك ، کتیرلمك ، وارد قیلمق :

«دست بردست طوروب پیشکه جاهنده
بحردن قطرهٔ اوصافنی ایتدم ایراد»
§ عقار، کلیر .

ایقاد [ع] یاقمق، یاقامق :

«ای ملکلر نوردن برعالم ایجاد ایلیك
مدفنمده برسراج رحمت ایقاد ایلیك»

ایلاد [ع] طوغورمق، طوغورلق § ایجاد ایتمك: ایلاد غوائل.

∴

باد [ف] هوای متحرك، یل، روزكار § اواسون، اوله :

«روبك كوردی، كاكلك قالدیر نجه باد
كلدی ظهوره معنیٔ نور فی السواد»

برباد [ف] بوزوق، پریشان :

«جان اولدی غمك یولنده برباد
تشویش فنادن اولدم آزاد»

بلاد [ع] (بلده) نك جمعی.

بهزاد [ف] مشهور رسام قدیم.

بنیاد [ف] تمل، اساس § بنا :

«عرشه نسبتله حبابه دینیلیر می بنیاد»

و :

«ایتمش او قصر وجودك استاد
عدل و داد ایله اساسین بنیاد»

بیداد [ف] غدر، جور.

∴

پولاد [ف] معروف برنوع صرد. لشدیرلمش دمیر.

∴

تضاد [ع] بربرینه ضد اولمق، بر عبارهده متقابل ایكی معنایی جمع ایتمكدن عبارت بر صنعت ادبیه.

تعداد [ع] صایمق، صایلمق:

«كونشك ذره سنی ممكن اولورمی تعداد»

تناد [ع] بربرندن اوركمك: یوم التناد = قیامت كونی.

∴

جراد [ع] چكركه.

جلاد [ع] قانوناً اولومه محكوم اولانلری اعدام ایدن آدم.

جماد [ع] طاش كبی حیاتسز اولان جسم.

جواد [ع] سخاوتلی، كریم.

جواد [ع] (جاده) نك جمعی.

جهاد [ع] اعدای دین ایله محاربه:

« عرشه اولنور سنکله اعلا
کلبانك تضرعی عبادك
شوقك غلیان ایدردی پیدا
خونینده کتائب جهادك »

∴

خادْ [ع] سیوری، انجه § کسکین § سرت § مرضك شدتلی التهابی .

خُدّادْ [ع] دمیرجی .

حُسّادْ [ع] حاسدلر :

« بنی یاد ایلدك احیا ایتدك
اولدیلر کیتدیلر آما حساد »

حِصادْ [ع] اکین، چایر بیچمك .

حَصّادْ [ع] اکیجی .

∴

دادْ [ف] تظلم بولنده فریاد وفغان § بعضاً (ویرمك) معناسنه اولان (دادن) مصدرندن مشتق بولنان (داد) دخی (ویرکیلی) (ویریجی) معنالرنده مستعملدر :

« بیکسم ، پادشاهم! امداد ایت !
دیلنور بر یتیمه به داد ایت . »

دامادْ [ع] کوکی :

« ایلر نکمی ایدرسه بیداد
عیسانی عروس مرکه داماد »

∴

رادْ [ف] سخی، کریم .

رادّ [ع] رد ایدیجی، ایدن .

رَصّادْ [ع] (راصد) ه بدل قوللانیلیر .

رَمادْ [ع] آتش کولی، خاکستر .

«یانسه‌ك بنی هوایه‌اوچورسه‌ك رمادمی
ترك ایلمم مروتکه اعتمادمی . »

∴

زادْ [ع] آزیق، ذخیره .

زادْ [ف] (زاده) یه‌بدل ترکیب ایله قوللانیلور: پری‌زاد، مادر زاد ، نوزاد :

«اول قیزلر اچنده بر پری‌زاد
قیس ایله محبت ایتدی بنیاد»

و :

« مولود نه‌دن حریص مادر
مادر نه ایچون اسیر نوزاد ؟ »

زُهّادْ [ع] (زاهد) ك جمعى .

∴

سادْ [ع] سد ايديجى .

سِتادْ [ف] آلش ، صاتين آلش .

سَدّادْ [ع] جراح طيقاجى .

سَدادْ [ع] دوغريلق .

«كوهر بحر خرد ، پادشه ملك سداد»

سِفادْ [ع] حيواناتك چفتلشمسى .

سَوادْ [ع] سياهلق ، قاراليق .

∴

شادْ [ف] سوينجلى ، مسرور : ناشاد . دلشاد = كوكلى فرح . شادى :

«حقيقةً شو غلبه مسلمينجه صوك درجه باعث شادى و قريشجه ده پك زياده تهوين اعتبارى بادى اولدى»

شِمشادْ [ف] چمشير آغاجى .

∴

صادْ [ع] (ص) حرفى .

صَيّادْ [ع] آوجى :

«چوقدن برى دل مثال صياد
آوارۀ دشت ابتلا در
وارمى ؟ عجبا بنى ايدن ياد
ياران ديديكم ده بى وفادر»

∴

ضادْ [ع] (ض) حرفى .

∴

طِرادْ [ع] قيصه مزراق ، حربه .

∴

عِبادْ [ع] (عبد) ك جمعى . قوللر . اضعف العباد :

«مقصد شاهانه سى اعمار و تنظيم بلاد
هر زمان انديشه سى ترفيه احوال عباد»

عِدادْ [ع] حساب ، صايى .

عِمادْ [ع] ديرك § استناد ايده جك شى .

عِنادْ [ع] مخالفتده ثبات ، معندلك .

فَرَخْزاد [ع] ولادتی اوغورلی، متیمن اولان.

فَرْیاد [ف] استمداد ایچون جیقاریلان آوازهٔ بلند§ الحان§ سس، شارلتی:

«کبذار باشتاب عمری اشرابه کاید دائم لب جودهٔ ماخ جانه جوش ایدن فریاد»

§ باغیره.

فِصادْ [ع] قان آلمق.

فَصّادْ [ع] قان آلیجی آلان.

فُؤاد [ع] قلب، کوکل.

فُولاد [ع] (پولاد) ك معربی.

قَنّادْ [ع] شکرجی.

قُواد [ع] (قائد) ك جمعی.

کُبادْ [ع] وجع§ کبد.

کَبّادْ [ع] بر نوع ایری لیمون.

کِرْدِبادْ [ف] قاصیرغه.

کَسادْ [ع] آلیش ویریشده طورغونلق، متاعك کچمەمسی، اعتباردن سقوطی:

«ایله بازار جهانه برآلیر کوزله نظر کیمی همدست رواج و کیمی همکرد کساد»

کُشادْ [ف] آچمه، آچلمه.

«بوکوه طوائف کروبیان قدسی آباد زمینه قیلدیلر ابواب آسمانی کشاده»

لادْ [ف] دیوار، جدار.

مادَرْزادْ [ف] آنادن طوغمه: اعمای مادرزاد، شاعر مادرزاد.

مِدادْ [ع] مرکب:

«خامه دمبسته قالیر اولمسه امداد مداد»

مِرْصادْ [ع] مکان ترصد.

مُزاد [ع] زیاده بدل ویرنه صاتلمق اوزره بر مالك چارشی‌یه چیقارلمسندن عبارت معامله.

مُزداد [ع] آرتیرلمش :

«طوغاز سکا چشم کریه معتاد
باقدقجه اولور ودادی مزداد»

مُستَزاد [ع] استزاده ایدلمش ، زیاده‌لنمش § بحر هزجدن بعض مصرعلره بر ر پارچه علاوه‌سیله حاصل اولان نظم :

«من کیم که سنی مجلسه بر یرمی بولنماز
باش اوزره یرك وار.»

مُستَفاد [ع] استفاده اولنمش § اکلاشلمش.

مِصعاد [ع] آلت صعود، صیدیون (اسانسور) .

مُضاد [ع] ضد اولان، برشیئك تأثیرینه قارشی قوبان.

مَعاد [ع] رجعت ایده‌جك یر § عالم آخرت .

مُعتاد [ع] عادت ایدینلمش:

«خیلی مشکلدر کشی ترك ایلمك معتادینی»

و :

«گاه اول شاه عنایت معتاد
یعنی اول باعث اصلاح عباد»

مُنقاد [ع] اطاعتلی :

«آفات سماویه‌یه قارشی بیله انسان آلات تحفظ بولیور ایدیور ایجاد ایتمکده بتون یر یوزی حیوانلری منقاد هر قوته غالب کلیور قوهٔ عرفان»

مَواد [ع] (ماده) نك جمعی . ایشلر، خصوصلر.

میعاد [ع] مواعده § زمان وعده § مکان وعده .

میلاد [ع] زمان ولادت § حضرت عیسانك ولادت سنیه‌لری: میلاد عیسی. تاریخ میلادی .

ن

ناد [ع] رزق، روزی.

نژاد [ف] صوی ، اصل، نسب، کوهر: عالی‌نژاد، پاك‌نژاد:

«ملك وملت سایهٔ لطفنده هپ آباد و شاد
اشته بر بویله شه دریاهمم ، عالی‌نژاد»

نِفاد [ع] بیتمك، توکنمك، فنا بولمق .

نَقّاد [ع] نقد ایدن ، اقچه‌نك خالصنی قلبندن فرق ایدن § برشیئك ایسنی کوتوسندن سچن § ماهر ، دقیقه‌بین: فکر نقاد ، طبع نقاد .

نَواذ [ف] عزت.

نَهادْ [ف] رسم، روش، اسلوب، قاعده.

نِهادْ [ف] اصل، بنیاد، بنیه، طینت. کجنهاد = طینتی بوزوق.

∴

وَدادْ [ع] هر شیئه محبت ایدن آدم § محبت:

«بوجهان اولمش ایکن مجمع ارباب نقاد
ارانیرمی آنک اهلنده هیچ آثار وداد»

وَقّادْ [ع] آتشین، پارلاق: ذهن وقاد، فکر وقاد.

وِهادْ [ع] (وهده) نك جمعی. اینشلی چیقشلی زمینلر.

∴

هَشْتادْ [ف] سکسان عددی.

هَمْزادْ [ف] سخا و وشجاعتده معادل اولان.

هَمْزادْ [ف] بر یاشده اولانلر.

یادْ [ف] خاطره کتیرمه:

«یادکده میدرکه زار و کریان
بر قلب سنکچون آه ایدردی:
خاطرله او قلب زاری شاد ایت!
یاد ایت بنی بر دقیقه یاد ایت!»

﴿ دَ ﴾

اَبْجَد [ع] عربی حروف هجایی جامع اولمق اوزره وقتیله ترتیب ایدیلان الفاظ معروفه‌نك برنجیسی؛ شعرده ابجد حسابی استعمال ایدیلورکه بروجه آتیدر:

۱	۲	۳	٤	٥	٦	۷	۸
ا،	ب،	ج،	د،	ه،	و،	ز،	ح،
۹	۱۰	۲۰	۳۰	٤۰	٥۰	٦۰	
ط،	ی،	ك،	ل،	م،	ن،	س،	
۷۰	۸۰	۹۰	۱۰۰	۲۰۰	۳۰۰		
ع،	ف،	ص،	ق،	ر،	ش،		
٤۰۰	٥۰۰	٦۰۰	۷۰۰	۸۰۰	۹۰۰		
ت،	ث،	خ،	ذ،	ض،	ظ،		
۱۰۰۰							
غ.							

اَبَدْ [ع] کله‌جکده معتبر انتهاسی یوق (ازل مقابلی). الی الابد = الی غیر النهایه:

«باقلسه فرق اولنور ظلال اشجاره
کولومسیورکبی طورمش لطالت ابدی»

أَبْرَدْ [ع] زیاده صغوق اولان.

أَبْعَدْ [ع] پك اوزاق .

أَحَدْ [ع] بر .

« الٓهی حی و قیوم وابدسك
شریككیوقدر (الله)احدسك »

أَحْمَدْ [ع] پك ممدوح .

أَسَدْ [ع] ارسلان، غضنفر .

أَسْعَدْ [ع] پك سعید، پك بختیار.

أَسْوَدْ [ع] پك سیاه .

أَشَدّْ [ع] پك شدتلی .

أَفْسَدْ [ع] پك بوزوق.

أَمْجَدْ [ع] پك مجید .

أَمَدْ [ع] صوك، نهایت.

أَمَدّْ [ع] پك مدید، پك اوزون.

أَمْرَدْ [ع] و :

شابِ أَمْرَدْ [ع] هنوز بیقلری ترلدیکی حالده
یوزنده نوی اولمیان جوان .

∴

بَدْ [ف] فنا ، کوتی .

بَرْدْ [ع] صوغوق.

بَعْدْ [ع]صوکره،تراکیب عربیه‌ده اضافتله مستعملدر : بعدبعدٍ،
مابعد ، بعدما .

بَلَدْ [ع] شهر، مملکت.

بُلَنْد [ف] یوکسك، عالی :

«صانکه وضع ایتمش ایدی بخت بلند
بهجهٔ حسنه کموش بازو بند »

بَنْد [ف] باغ § بوغوم § قوشاق.
(ایتمك ماده‌سیله) باغلامق :
بازوبند = قول باغی، پابند =
ایاق باغی؛ حائل، انکل، شیرازه
بند .

∴

پاۤوَنْد-پاۤیْبَنْدْ [ف] ایاق باغی .

پَساۤوَنْد [ف] قافیهٔ نظم .

پَسَنْدْ [ف] بکنمه ، سچمه § بکنیجی، سچیجی. دلپسند = طبعه ، ارزویه موافق :

«دون سایه صالدی باشمه بر سرو سر بلند
کیم قدی دلربا ایدی، رفتاری دلپسند»

پَنْدْ [ف] نصیحت :

« اولمدی وعظ و پند فائده مند
اهل جهله نه سود، وعظله پند »

پَیْوَنْد [ف] اتصال.

∴

جَحْدْ [ع] بیلەرك انكار .

جَدّْ [ع] بابانك ویا انانك باباسی، بیوك پدر. اباً عن جدٍ = بابادن ، دده‌دن :

«بر ملك واسعه مالكسكز اباعن جدٍ»

جَسَدْ [ع] وجود، کوده.

« سرینه تابع ایدردی جسدی
بونی ترك ایلمامشدی ابدی »

جَعْدْ [ع] قیوریجق.

جَلْدْ [ع] قامچی ایله اورمق .

جَمَدْ [ع] ماء منجمد ، بوز § قار .

جَهْدْ [ع] چالیشمق، سعی واقدام ایتمك .

∴

چَنْد [ع] بر قاچ .

∴

حَدّْ [ع] صینیر، ایکی شیئك بتدیکی یر § درجه، مرتبه § مجرمك کندیسنی و یا باشقه‌لرینی ارتکاب جرمدن منع ایده‌جك بولده تعذیر وتأدیب § حد شرعی § برشیئك کسکین اولان یری :

«فکرم میسك ای بحر محیط ! ابته تعدی
امواجکه امر ایله که: تا کچمه‌یه حدی»

حَسَدْ [ع] بر کیمسەنك مالك اولدیغی نعمت ویا رفاه حالك زوالنی ایستمه .

حَمْدْ [ع] فضیلت ایله ثنا .

∴

خَدّ [ع] یاكاق (یناق)، یوز .

خُداوَنْد [ف] افندی، صاحب § جناب حق :

« ای عالمی وار ایدن خداوند »

خِرَد [ف] عقل .

خُرْسَنْد [ف] قناعتكار.

«بیل حدكی اول شان حقیقی ایله خرسند»

خَنْداخَنْد [ف] سوركلی كوله.

∴

دَرْبَنْد [ف] سرحده بولنان كوچك قلعه § قره‌ده طار بوغاز .

دَرْد [ف] آغری، الم، صیزی :

« نم روحم اودملرده كولردی دكلدی كیمسه‌نك مكوم دردی »

∴

رَاوَنْد [ع] معروف دارو .

رَدّ [ع] كیری دوندرمك :

« بن ایله‌یه‌مم شو حكمی رد:
بر روح لطیفسك مجرد ! »

رَصَد [ع] كوز دیكوب كوزتمك، كواكبك حركات و سائر كیفیاتنی تدقیق ومشاهده :

«بویله رمز ایتمش آنی اهل رصد»

رَعْد [ع] كوك كورلتیسی.

رَغْد [ع] سهولت ، وسعت .

رَمَد [ع] كوز آغریه.

∴

زَبَد [ع] كوپوك .

زَبَرْجَد [ع] زمرد نوعندن معروف جوهر .

زَرْد [ف] صاری :

« كوز كشوده، طره پریشان، عذار زرد
باقدمده دیدم دریغ ! نی اولمیر بر بو درده »

زَنْد [ف] چاقمق دمیری.

زَنْد [ف] مجوس دیننك واضعی اولان زردشتك كتابی ؛ (زندا وستا) .

.:.

سَپَنْد [ف] معروف قاپ .

سَجاوَنْد [ف] قرآن کریمك وقف ووصل کبی قواعد قرائتی بعض علامات واشارات مخصوصه ایله قید واشارت ایتمك اصولی .

سَدّ [ع] قپامق، طیقامق .

سَرآمَدْ [ف] باشده ، ایلروده بولنان ، ایلری کلن ممتاز : سر آمدان ادبا .

سَرْبُلَنْد [ف] مادةً ویا معناً بیوك اولان .

«نه بیلسون اشك کرم وآه وسرد عاشق زاری
خبردار اولمیانلر روزکارك کرم و سردندن»

سَرْد [ف] صوغوق، کرم وسرد = صیجاق و صغوق § ملایمتسز .

«درس عبرتدر بتون بو کرم وسرد»

سَرْد [ع] سوزی ربط ایدوب دوزلتمك ، حسن صورتله سوق و ایراد کلام ایتمك .

سَرْمَدْ [ع] دائم ، دائمی . سرمدی = ابدیت .

سَعْد [ع] مبارکلك ،§ حسن طالع .

سَمَنْد [ف] آت .

سَنَدْ [ع] دین و سائره ایچون صورت مخصوصه ده یازیلان کاغد § دلیل ، برهان .

سُوکَنْدْ [ف] یمین ، آند .

«ایلر دله زاتی وعد پیوند
تفرقه ایدر نکاحی سوکند»

.:.

شایَدْ [ف] ادات احتمال، اکر .

شَدّ [ع] صیقی باغلامق، باغلانمق .

شَهْد [ع] بال، عسل .

.:.

صَدْ [ع] یوز عددی: صدآفرین .

صَدَدْ [ع] لاقیردی صیره‌سی ، مقصد .

صَمَدْ [ع] (اسماء حسنادندر) صوك درجه‌ده عالی اولمغله برابر دائم اولان :

«ایتمه درد اهلنی ای فرد صمد ؛
هیبت (ثم رددنا) ایله زد»

صَیدْ [ع] آو § آولامق .

«کوکل اوطائر بیکانه، مجتنب ... لاقید
بر بشقه‌درکمین محبت ایدر صید»

∴

طَردْ [ع] خارجه سوروب ابراق ایتمه ، قوغمه .

∴

عَبدْ [ع] قول، کوله § مخلوق .

عَدّ [ع] صایمق ، صایلمق § اعتبار ایتمك .

عَدَد [ع] صایی :

«رشك ایلیور اصابت افکارینه خرد
کافی دکل احاطهٔ اثارینه عدد»

عَسْجَدْ [ع] خالص آلتون .

عَقدْ [ع] باغلامق ، باغلانمق § قورمق، قورلمق . طرفینك برخصوصی التزام وتعهد ایتملری که ایجاب وقبولك ارتباطندن عبارتدر .

عُقَدْ [ع] (عقده) نك جمعی .

عَمَدْ [ع] بر ایشه ملاحظه ایله باشلامه § بیله بیله یاپمه . عمداً .

عَهدْ [ع] سوز ویرمه § زمان، دور :

«لیلا انك اولسون ، ایلدم عهد
وار ایمدی سن ایت ملاجنه جهد»

∴

فَردْ [ف] نظیری اولمیان، تك § بنی آدمدن هر بری § مصرع .

فَرزَنْد [ف] اوغل، ولد .

فَرقَدْ [ع] معروف ایکی پارلاق کوکب .

قَصد [ع] قان آلمه .

فَقدْ [ع] فقدان .

فَندْ [ف] دك، حیله، هنر .

٥٥

قَدّ [ع] بوی، قامت:

«سرو ایدی گلشن صدقه اول قد
کر طویل اولسه دکل مستبعد»

قَصد [ع] نیت، تصور § صالدیرمق.

قَند [ع] نبات شکری § شکر.

قَید [ع] باغلامق، باغلانمق § باغ، بوقاغی § اندیشه، امل § حصر و تخصیص § شرط. لاقید = قیدسز، اندیشه‌سز.

..

کاسه‌بَند [ف] کاسه و سائر قیریق اوانی تعمیر ایدن.

کَبد [ع] قره‌جکر.

کَد [ع] بر شیئک حصولی ایچون مشقت، محنت چکمک. کدیمین = ال امکی.

کَرد [ف] توز، طوپراق.

کَردَن‌بَند [ف] کردانلق.

کَزَند [ف] ضرر، زیان، مصیبت، الم، آفت.

کَمَند [ف] ایلمک، باغ § یوصو.

کُنبَد [ف] قبه.

کُوسفَند [ف] قویون، غنم.

کَید [ف] مکر و حیله ایتمک § خیانت.

کَیسوبَند [ف] صاچ باغی.

..

لاجِوَرد [ع] (لاژورد) کلمهٔ فارسیه‌سندن معربدرکه ماوی رنکلی بر طاشک اسمیدر. لاجوردی = لاجورد رنکنده، قبهٔ لاجوردی = سما:

«کرمدر شام و سحر مهر که چرخ لاجورد
که سرشک آل ایدر اظهار، که رخسار زرد»

لایُعَد [ع] صایلمیان، قابل تعداد اولمیان.

لَحد [ع] چوقور، مزار.

«اطلبوا العلم من المهد الی اللحد»

لَکَد [ف] دپمه.

لَوَنْدْ [ف] تنبل، كاهل، عياش § شاكرد، خدمتكار § سربست طورلى، طوسون. لونداَنه.

مَانَنْدْ [ف] نظير، مثل، اش.

مُبَرَّد [ع] صوغودلمش.

مِبْرَدْ [ع] اكه.

مَجْدْ [ع] شرفليلك، جلالت § بيوك.

مُجَدَّدْ [ع] تجديد اولنمش، يكى : مجدداً.

مُجَرَّدْ [ع] تجريد اولنمش، عريان ايدلمش :

« اولان صفت لباسندن مجرد
قبود عار ايله اولماز مقيد »

§ تارك دنيا § بكار اولان آدم § آنجق، يالكز، فقط § روحانى.
مجردات = روحانى اولان شيلر.

مُجَلَّدْ [ع] تجليد اولنمش، جلدلنديرلمش. مجلدات = مجلد اولان شيلر، كتابلر.

مُجَعَّدْ [ع] صاچى قيوريلمش : زلف مجعد.

مُحَمَّدْ [ع] تحميد ايدلمش، ثنا ايله تعظيم ايدلمش.

مُحْتَدْ [ع] كسكينلنمش § غضبه كلمش.

مِحْصَدْ [ع] اكين اوراغى.

مُخَلَّدْ [ع] تخليد ايدلمش، دائمى قيلنمش : مخلد فى النار.

مَدّْ [ع] چكملك، اوزانمق § دكز ويا نهرك صويى چوغالوب طاشمق : مد وجزر :

« آمد ورفت خيال وصلتك اى يار سنك
كورفز ودرياكبى سينه مده ايلر جزر ومد »

بر شيئه باقمق : مد نظر § الفك اوزرينه چكيلان (~) اشارتى.

مَدَدْ [ع] ياردم، نصرت، مدد جو = مدد ارايجى، آرايان. مددرس، مددكار = ياردم، امداد ايدجى، ايدن، § ايواه، حيف، دريغ.

مَرْدْ [ف] اركك آدم، رجل § يكيت، بهادر. مردانه = مردجه سنه. نامرد = مرد دكل، قحبه :

« ابراهيم كلشنى كبى مرد
اولمشدر او باغه بلبل فرد »

مِرْصَدْ [ع] كوزه‌ته‌جك آلت.

مَرْقَدْ [ع] مزار، تبر (فى الاصل اوبويه‌جق بر) ديمكدر.

مُسْتَبْعَدْ [ع] استبعاد ايدلمش، اوزاق، دشوار، غير محتمل.

مُسْتَسْعَدْ [ع] استسعاد ايدلمش، اوغورلى، متيمن طوتلمش.

مُسْتَشْهَدْ [ع] استشهاد ايدلمش، (آثار فصحا حقنده قوللانيلور) مستشهدات.

مُسْتَمَنْدْ [ف] اندوهكين، غمكين:

« رحم ايت كه: غريب ودردمندم
بى مونس و يار و مستمندم »

مَسْنَدْ [ع] اوزرينه طيانيلان شى: مسند نقطه‌سى § درجه، جاه، رتبت.

مُشاهَدْ [ع] مشاهده اولنمش، كورلمش.

مُشْتَدْ [ع] اشتداد ايدن، شدتلنن:

« نه‌دركو كلدبوسودا كه‌دائما مشتده

مُشَدَّدْ [ع] تشديد ايدلمش، شدتلنديرلمش § شده‌لنمش.

مُشْكِل پَسَنْدْ [ف] كوج بكنيجى، چتين شيدن خوشلانان.

مَشْهَدْ [ع] محل شهادت، بربنك شهيد دوشديكى محل، مدفن.

مُشَيَّدْ [ع] تشييد ايدلمش، رفيع ومحكم قيلنه‌مش.

مَصْعَدْ [ع] يوقارى چيقه‌جق ير.

مِصْيَدْ [ع] آو آولامغه مخصوص آلت.

مَعْبَدْ [ع] عبادت ايده‌جك ير.

مُعْتَمَدْ [ع] اعتماد ايدلمش، قابل اعتماد، امنيت ايدلمش.

مُعَدّ [ع] اعداد اولنمش، حاضرلنمش. معد للاستغلال = كيرايه ويرلك اوزره حاضرلنمش.

مُعَقَّدْ [ع] تعقيد ايدلمش، دوكوملنمش، غيرواضح.

مَعْقَدْ [ع] عقد ايدله‌جك محل.

مِقْصَدْ [ع] قان آله‌جق آلت، نيشتر.

مُفْرَدْ [ع] تك، يالكز § يالكز بر شيئه دلالت ايدن كلمه § مصرع اوليان تك بيت .

مَقْصَدْ [ع] قصد اولنان نتيجه، مرام، هدف آمال § نيت، ديلك، جمعى (مقاصد) .

مَقْعَدْ [ع] اوطوره جق يرى § قيچ .

مُقَلَّدْ [ع] تقليد ايدلمش .

مُقَيَّدْ [ع] تقييد ايدلمش، باغلانمش .

مُمْتَدْ [ع] امتداد ايدن، اوزايان، اوزانان :

« نه در كوكلده بو سودا كه دائما مشتد
نم كيجه‌م شب يلدا قدر نچون ممتد »

مُمَجَّدْ [ع] تمجيد ايدلمش، ثنا ايله تعظيم اولنمش .

مُمَهَّدْ [ع] تمهيد ايدلمش، مبسوط .

مَنْدْ [ف] ادات نسبتدر . كلماته لاحق اولنجه (صاحب) معناسنى افاده ايدر . هوشمند و خردمند = عقل صاحبى، دردمند = دردلى .

« ساقى مدد ايت كه درد مندم
غم سلسله‌سنه پاى بندم . »

حصه‌مند = حصه صاحبى . هنرمند = هنرلى . اخلاصمند = اخلاص صاحبى .

مُنْسَدْ [ع] انسداد ايدن، قپانان، قپالى .

مُؤَبَّدْ [ع] تأبيد ايدلمش، صوكسز، ابدى . مؤبداً :

« فانى صفتنده سين مؤبد
درد اهلنه روحسين مجرد »

مُؤَكَّدْ [ع] تأكيد ايدلمش ، مؤكداً .

مُوَلَّدْ [ع] توليد ايدلمش § فى الاصل موجود اوليوب صوكره‌دن پيدا اولمش . مولدات .

مُؤَيَّدْ [ع] تأييد ايدلمش ، باقى قيلنمش . مؤيداً .

مَهْدْ [ع] چوجق بشيكى .

ن

نَاوَرْدْ [ف] جنك ، حرب .

نَبَرْدْ [ف] جنك، جدال، قتال .

نَزْدْ [ف] يان، عند معناسنه اوله‌رق اشيا و اشخاص حقنده

مستعملدر .

نَقْد [ع] برشیئی اشتراده بیشین وبریلان اقچه § اقچه وسائره‌نك

زیوفنی سچوب آیرمق § آلتون وگموش مسکوکات .

نَمَد [ف] كچه .

نَوَرْد [ف] دورمك ، طی ایتمك معناسنه اولان (نوردیدن)

مصدرندن مشتقدر . دائما ترکیبله

قوللانیلور : فیفا نورد ، صحرا

نورد .

نِهاوَنْد [ف] عراق عجمده بر شهرك اسمی § موسیقیده

بر پرده .

∴

وَتَد [ع] قازیق § عروضده اوچ حرف مشتمل اولان جزء

جمعی : (اوتاد) اوتاد الارض

= جبال .

وَجْد [ع] حالت ذوق وشوق ، بیخودی § غمناك اولمق ،

وجدآور ، وجد افزا :

« كه كلوب نفخ باد ایله وجده

حضرت فطرته ایدر سجده »

وَدّ [ع] سومك ، محبت .

وَرْد [ع] چیچك [لسانمزده منحصراً (گل) حقنده

مستعملدر] § آچیق طوری ات .

« نه ایچون صرد چهره زرد اولهیم

اولهیم ، بر لطیف ورد اولهیم »

وَعْد [ع] برشیئك قبول واجراسنی سوزله بیلدیرمك ، سوز

ویرمك § سوز ویریلان شی :

« الكریم اذا وعد وفا »

وَفْد [ع] بر خدمت مخصوصه ایله بربنك یاننه کیتمك §

طاغ باشی .

وَقْد [ع] آتش یانمق ، طوتشمق .

وَلَد [ع] انسان وحیوانك بنفسه زاده‌سی ، دول ، یاورو .

[جمعی اولان (اولاد) لسانمزده مفرد مقامنده قوللانیلور] .

∴

هَماوَرْد [ف] جنكده اش ، همتا .

∴

يَدْ [ع] ال، دست، جمعی (ایدی) و (ایادی).

﴿ دِ ﴾

اَباعِدْ [ع] (ابعد) ك جمعی. اوزاقدن خصم اولانلر:

اقارب واباعد.

اَسانِیدْ [ع] (اسناد) ك جمعی.

اَکیدْ [ع] قوتلی، تأكیدلی.

اَماجِدْ [ع] (امجد) ك جمعی.

اُمیدْ [ف] اومه، امل:

«کوکللولر بوله دوغرلدی خنده سازامید
اللرنده فروزان اشعهٔ خورشید»

اَوابِدْ [ع] (آبده) نك جمعی.

ایزِدْ [ف] جناب حق.

∴

بارِدْ [ع] صوغوق، سرد.

بَدیدْ [ف] ظاهر، آشکار:

«هرطرف برف پوش، لیل سفید
عکس نور قمرله پرتو بار
یکسر اولمده بو فضاده بدید
هپ بهشتی لوایح نوّار»

بَریدْ [ع] بر محله کوندریلان خبرجی:

«کریه لرله کیجه‌م صباح اولدی
بنه بن رو زمده مست امید
ایدرم بویله انتظار برید
مژدهٔ ماتم سیاه اولدی»

بَعیدْ [ع] اوزاق.

بَلیدْ [ع] اذعانسز.

∴

پَلیدْ [ف] مردار، ملوث.

∴

تَأْبیدْ [ع] باقی قیلمه:

«حال سحرنده صبح امید
دیجور فراق ایتدی تأبید»

تأکید [ع] محکم قیلمق.

تأوید [ع] اکرلتمك، اکرلملك.

تأبید [ع] قوتلندیرمك:

«بن علمنی ایلدمسه تزیید،
ایتمشدی اوده ذکامی تأبید»

تبرید [ع] صوغتمق.

تبعید [ع] اوزاقلشدیرمق.

تجدید [ع] یکیلهمك.

تجرید [ع] صویمق § نفسی ماسوادن قطع ایله حقه توجیه ایتمك.

تجلید [ع] جلدلهمك.

تجمید [ع] طوکدیرمق: تجمید ماء.

تجوید [ع] حسن تلاوت قرآن علمی.

تحدید [ع] حد تعیین ایتمك.

تحشید [ع] (اکثریا عسکر حقنده) بر یره جمع ایتمك.

تحمید [ع] حمد ایتمك:

«رزق ایچون ارتق اولمز نومید،
بو سببدن خدایه بیك تحمید!»

تخلید [ع] دائمی صورتده مقیم قیلمق.

تردید [ع] یا شویله، یا بویله = احتمالی صورتده ادارهٔ کلام.

ترید [ف] معروف طعام.

تزیید [ع] آرتیرمق، آرتیرلق، چوغالتمق، چوغالمق:

«وار دله بر آرزوی جاوید
اشواقی ایلمکده تزیید»

تسدید [ع] اوزونلغنه دوغرلتمق، دوغرلداق.

تسوید [ع] قارالتمق، قارارلمق § برشی قلمه آلمق.

تشدید [ع] شدتلندیرمك، شدت ویرمك، ویرلمك، قوتی آرتیرمق.

تشرید [ع] اورکودوب قاچیرمق، قاچیرلمق.

تَشْیِید [ع] مرتفع و محکم قیلمق.

تَصْعِید [ع] یوقاری چیقارمق، چیقارلمق.

تَعْدِید [ع] (اعداد) ه بدل قوللانیلیر .

تَعْقِید [ع] دوکوملەمك ، دوکوملنمك § عبارەیی مغلق ایتمك، عدم وضوح.

تَغْمِید [ع] وافتیز ایتمك.

تَعْوِید [ع] معتاد ایتدیرمك .

تَغْمِید [ع] قیننه قویمق .

تَفْرِید [ع] علم دینده تفرد § امراض ساریەیە قارشی خستەلری بربرندن آیری آیری یرلره قویمق.

تَقْلِید [ع] اصله بکزتمك § اصله بکزەیش :

« کاه مستانه بر شطارتله
باد بر کوبه ایلیور تقلید
اوچیور جوە بر خیال وامید »

تَقْوِید [ع] یدملك، یدلك،

تَقْیِید [ع] مطلق بر قیوب قیدلامق § باغلامق .

تَلْحِید [ع] قبری لحدلەمك.

تَمْجِید [ع] ثنا ایله تعظیم § بو یولده اوقونان دعا.

تَمْدِید [ع] اوزاتمق، اوزادلمق.

تَمْهِید [ع] یاپوب دوشەمك § بسط کلام ایتمك .

تَنْقِید [ع] ادبی ، فنی ، صناعی اثاری تدقیق ایله ایی و فنا جهتلرینی بالمحاکمه کوسترمك.

تَوْحِید [ع] بر قیلمق § جناب حقی برلەمك .

تَوْسِید [ع] یاصدیغه طیاندیرمق.

تَوْقِید [ع] طوتشدیروب یاقمق.

تَوْلِید [ع] طوغورمق § حاصل ایتمك :

« صاقینوب بی‌ادبك حالنی ایتمه تقلید
که او تقلید ایدر انواع بلایا تولید »

تَهْدِید [ع] قورقتمق، قورقودلمق.

«نه‌درشومشجرابدانی، شوکهسارحدید
اولور کنار ومیانده گاه گاه بدید
لهیبدن دره‌لر خاکدن بلوطلرله
اوروور سمای اساطیره ضربهٔ تهدید»

تَهْوِيدْ [ع] برینی یهودی ایتمك.

∴

جٰاحِدْ [ع] بیلرکن انکار ایدن.

جٰامِدْ [ع] طوکمق، طونوق.

جٰاهِدْ [ع] جهد ایدیجی، ساعی:

« تحصیل علومه جاهد اولمش
معراج کماله صاعد اولمش »

جٰاوِيدْ [ع] باقی، ابدی.

جِدّ [ع] بر ایشی کرچکدن ایشله‌مك (هزل) مقابلی.

جَدِيدْ [ع] یکی:

«مقدمی اولدی جهانه باعث شوق جدید
دمبدم اولمقده انواع مسرت برمزید»

جَرٰائِدْ [ع] (جریده) نك جمعی.

جِلْدْ [ع] دری § کتاب قابی § کتاب.

جَلِيدْ [ع] جلادت صاحبی § قیرانقی.

جَوٰامِدْ [ع] (جامد) ك جمعی.

جَيِّدْ [ع] ایی، کوزل.

∴

حٰاسِدْ [ع] حسد ایدیجی، ایدن:

«حسد مکتوم قالماز بللیدر احوال حاسددن»

حٰاصِدْ [ع] اکین بیچن آدم.

حٰامِدْ [ع] حمد ایدیجی:

« ای صاحب جود ! حامدکم ای
یکانه معبود ! ساجدکم »

حَدِيدْ [ع] حدالی، شدتلی § دمیر.

حَفِيدْ [ع] طورون.

حِقْدْ [ع] کین، حسد.

حَمِید [ع] اسماء حسنادندر . § جالب حمد اولان خصائل ممدوحه ایله متصف بولنان .

∴

خَلِیدْ [ع] باقی، دائم.

خُورْشِیدْ [ف] کونش، آفتاب،

«بیلمم نه شراب ایچردی خورشید
اطفال چمن هپ اولدی جمشید»

∴

رَاصِدْ [ع] رصد ایدیجی ، کوزلییجی .

رَاعِدْ [ع] رعد اظهار ایدیجی .

رَاکِدْ [ع] جریان ایتمیوب طوران: ماء راکد .

رَسِیدْ [ف] دفترده بر مبلغك آلندیغنی مشعر بر نوع اشارت .

رَشِیدْ [ع] دوغری یوله سلوك ایدن § عاقل، بالغ .

رَوَاعِدْ [ع] (راعده)نك جمعی .

رِنْدْ [ف] عارف لاابالی نما .

∴

زَائِدْ [ع] آرتق ، صکره‌دن قاتلمه § لزوم خارجنده .

زَاهِدْ [ع] زهد ایله متصف اولان :

«یارب سن اولنجه قلبه شاهد
تشریحنه حق بولورمی زاهد»

زَوَائِدْ [ع] (زائده) نك جمعی.

∴

سَاجِدْ [ع] سجده ایدیجی ، ایدن .

سَاعِدْ [ع] بیلك.

سَپِیدْ [ف] (سفید) ه بدل قوللانیلیر .

سَدِیدْ [ع] دوغری، صحیح .

سَعِیدْ [ع] سعادتله متصف § مبارك .

سَفِیدْ [ع] بیاض، آق :

«دودك خاك سیاه اوستنه ای دست سیاه دودك
ای دست سیاه دست کرم، دست شتاد دولك:

ازهار بهارك يرينه برف سفيدى
الحان طيورك يرينه صمت اميدى »

سَيِّدْ [ع] اولو ، بيوك ، قومك بيوكى § نسلى عالىٔ پيغمبريدن اولان ذات .

ش

شاكِرْدْ [ف] چراق ، تحصيلده بولنان .

شاهِدْ [ع] شهادت ايديجى § محبوب :
« وارلغم خالقمك وارلغنه شاهددر
غيرى برهان قوى وارايسه ده زائددر »

شَدائِدْ [ع] (شديده)نك جمعى .

شَديدْ [ع] شدتلى .

شَواهِدْ [ع] (شاهد)ك جمعى .

شَهيدْ [ع] دين حق اوغورنده ترك حيات ايدن موحد :
« ايتسه‌ك نه اولور شو نا اميدى
مژكان سياهكك شهيدى »
و :
« بزنده شوق بقا، كوزلرنده نور اميد
اولدى تا بوركندن خدايه كيتدى شهيد »

ص

صاعِدْ [ع] صعود ايديجى .

صَعيدْ [ع] يوكسك طرف .

صَناديدْ [ع] بهادر ، عاليشان قومك بيوكلرى :
صناديد عرب .

ض

ضِدّْ [ع] بر شيئك عكسى ، مخالفى .

ع

عائِدْ [ع] دونوب كلن، دونوب كيدن، راجع :
« بر واقعه‌در بو قلبه عائد
اولماز صانيرم بيانى زائد »

عابِدْ [ع] عبادتله مشغول اولان.

عَديدْ [ع] (متعدد)ايله مترادفدر.

عُطارِدْ [ع] معروف كوكب.

عَقائِدْ [ع] (عقيده)نك جمعى .

عِقدْ [ع] كردانلق .

عِندْ [ع] يان، حضور، نزد.

عَوائِدْ [ع] (عائده) نك جمعى .

عِيدْ [ع] بايرام.

∴

غِمدْ [ع] قين: غمد سيف .

∴

فاسِدْ [ع] بوزوق، غير صحيح:

«زهى رأى باطل، زهى فكر فاسد»

فَرائدْ [ع] (فريده) نك جمعى .

فَرِيدْ [ع] امثالسز.

فَوائِدْ [ع] (فائده) نك جمعى.

∴

قاصِدْ [ع] قصد ايديجى .

قاعِدْ [ع] اوطوريجى، اوطوران.

قائِدْ [ع] يدك چكيجى § سر عسكر .

قَدِيدْ [ع] قوريدلمش ات § قوروەمش شى :

« سزه لايق همان طراوت ايكن اى حبيبك سن نيچون قديد اولدك»

قِردْ [ع] مايمون .

قَصائِدْ [ع] (قصيده) نك جمعى.

قَصِيدْ [ع] قصيده .

قَلائِدْ [ع] (قلاده) نك جمعى.

قَواعِدْ [ع] (قاعده) نك جمعى.

∴

كارِدْ [ع] بيچاق .

كاسِدْ [ع] قيمتسز، رواجسز .

كِردْ [ف] مدور، چوره، دوره: تاء كرد = ة .

گِردا گِرد [ف] دائراً مادار .

گسیخته [ف] کچمز، قیمتسز .

گفت وشنید [ف] دیدی قودی .

کلیله [ف] فی الاصل انجار معناسنه ایسه‌ده لسانمزده اناختارله آچیلان معروف الت معناسنه قوللانیلیر .

م

ماجِد [ع] عالی، کریم .

ماهِر [ع] بیلیجی، دوشه‌ییجی .

ماهشید [ف] آی § آی آیدینلغی .

مُباعِد [ع] اوزاقلاشان، تباعد ایدیجی، ایدن :

« بزدن اوله‌رق کمی مباعد اولمقده‌یین اسمانه صاعد »

مُبرِّد [ع] تبرید ایدیجی، ایدن . صوغودان .

مُبعِد [ع] ابعاد ایدیجی، ایدن .

مُتبعِّد [ع] تبعید ایدیجی، ایدن .

مُتأکِّد [ع] تأکد ایدیجی، ایدن .

مُتباعِد [ع] تباعد ایدیجی، اوزاقلاشان :

« اما نم اولمقده‌دور آهم متصاعد اولسه‌م اوله‌مام خوابگهکدن متباعد »

مُتأیِّد [ع] تأیید ایدیجی، ایدن، قوتالن .

مُتبرِّد [ع] تبرد ایدن، صوغوبان .

مُتجدِّد [ع] تجدد ایدن، یکنیلان .

مُتجرِّد [ع] تجرد ایدن صویونان، چپلاق § متأهل اولمیان § ماسوادن انقطاع ایله جناب حقه متوجه اولان .

مُتجلِّد [ع] تجلد ایدن ، تکلفله جلادت کوسترن .

مُتجسِّد [ع] تجسد ایدن، جسد صاحبی اولان .

مُتحاسِد [ع] تحاسد ایدن .

مُتحشِّد [ع] تحشد ایدن ، طوپلنان .

مُتَخَلِّدْ [ع] تخلد ايدن ، بريرده دائمی صورتده قالان .

مُتَرَدِّدْ [ع] تردد ايدن، مترددانه،

مُتَرَصِّدْ [ع] ترصد ايدن، دقتله كوزه‌دن .

مُتَرَعِّدْ [ع] ترعد ايدن، تتره‌ين.

مُتَزَايِدْ [ع] تزايد ايدن، آرتان.

مُتَزَبِّدْ [ع] كوپوكلانن. ماء متزبد.

مُتَزَوِّدْ [ع] يانبه ازيق آلان .

مُتَزَهِّدْ [ع] اختيار زهد ايليين، متزهدانه .

مُتَسَجِّدْ [ع] سجده ايدن . متسجدانه .

مُتَشَدِّدْ [ع] تشدد ايدن ، شدتلانن .

مُتَشَيِّدْ [ع] محكم اولان .

مُتَصَاعِدْ [ع] و :

مُتَصَعِّدْ [ع] تصاعد ايدن ، يوقارى چيقان .

مُتَعَاخِذْ [ع] قول‌قوله طوتونان.

مُتَعَاقِدْ [ع] آره‌لرنده عهد و ميثاق باغلايانلردن هر برى. متعاقدين .

مُتَعَاهِدْ [ع] تعهد ايدن ، معاهده ايدن. متعاهدين.

مُتَعَبِّدْ [ع] قوللق ايدن.

مُتَعَدِّدْ [ع] تعدد ايدن ، بردن زياده اولان، مختلف .

مُتَعَقِّدْ [ع] دوكملنن ، معقد ، مغلق اولان .

مُتَعَمِّدْ [ع] تعمد ايدن ، بيله‌رك شروع ايليان .

مُتَعَنِّدْ [ع] عناد ايدن، متعندانه.

مُتَعَوِّدْ [ع] عادت ايدينان .

مُتَعَهِّدْ [ع] تعهد ايدن، اوزرينه آلان ، سوز ويرن ، متعهدين .

مُتَغَرِّدْ [ع] لطيف بر صورتده نغمه‌پرداز اولان [اكثريا قوشلر حقنده مستعملدر] عندليب متغرد .

مُتَقَايِدْ [ع] بربرندن استفاده ايدن.

مُتَفَرِّدْ [ع] تفرد ايدن ، عديلى، امثالى اولميان .

مُتَقَفِّدْ [ع] آرايوب صوران.

مُتَقَاعِدْ [ع] مأموريتندن چكيلوب چراغ اولان .

مُتَقَيِّدْ [ع] تقيد ايدن ، دقتلى طاورانان. متقيدانه .

مُتَكَايِدْ [ع] بربرينه حيله ايدن. متكايدانه .

مُتَمَرِّدْ [ع] عناد واستكبار ايدن.

مُتَنَقِّدْ [ع] منقده باق.

مُتَوَارِدْ [ع] توارد ايدن، كلن.

مُتَوَاعِدْ [ع] وعدلاشن .

مُتَوَالِدْ [ع] (متناسل) . باق.

مُتَوَجِّدْ [ع] وجده كلان .

مُتَوَحِّدْ [ع] (متفرد) ايله مترادفدر .

مُتَوَدِّدْ [ع] توددايدن، دوستلق ايدن .

مُتَوَسِّدْ [ع] ياصديغه طايانان .

مُتَوَلِّدْ [ع] تولد ايدن § حاصل اولان .

مُجَاهِدْ [ع] دشمن دين ايله جنك ايدن § چاليشان. مجاهدين.

مُجْتَهِدْ [ع] اجتهاد ايدن، قدرتى بنديكى قدر چاليشان § كتاب وسنتدن استخراج حكم شرعى ايدن. مجتهدين = مجتهدلر .

مُجِدّ [ع] برايشده اقدامله چاليشان.

مُجَدِّدْ [ع] تجديد ايدن، يكيلانديرن. مجددانه. مجددين .

مُجَلِّدْ [ع] تجليد ايدن، جلدجى. مجلدين .

مُجَوِّدْ [ع] قرآن كريمى تجويد اوزره اوقويان ، حسن تلاوت ايدن .

مَحَامِدْ [ع] (محمدت) ك جمعى. مدحلر، ثنالر، ستايشلر، ايى خصلتلر .

مُحْتَشِدْ [ع] احتشاد ايدن، بريكن.

مُحْتَصِد [ع] احتصاد ایدن، بچن،

مُحَدِّد [ع] تحدید ایدن، حد تعیین ایلیان.

مُحَشِّد [ع] تحشید ایدن، یره جمع ایدن.

مُخَلِّد [ع] تخلید ایدن، دائمی صورتده مقیم قیلان.

مَدید [ع] چکیلمش § اوزون، طویل § عروضده بر بحرک اسمی: بحر مدید.

«قالوب فضاده تهی دست انتظار مدید
زمین عجزه دوشر دل، شکسته بال امید!»

مَراصِد [ع] (مرصاد)ك جمعی.

مَراقِد [ع] (مرقد)ك جمعی.

مَرْوارید [ف] اینجو، لؤلؤ.

مُرید [ع] اراده ایدیجی، ایدن § برشیخه منتسب درویش.

مَزید [ع] ارتق، ارتیرق § ارتیرلمش.

مَساجِد [ع] (مسجد) ك جمعی.

مُساعِد [ع] الویریشلی، موافق:

«خاموش اولك، ای بسته سرایان نشائد
مطرب هله زائد؛
بلبل اوقو! موسم کبی موقعده مساعد
شعرم سکا عائد»

مَسانِد [ع] (مسند) ك جمعی.

مُسْتَبِدّ [ع] استبداد ایدن.

مُسْتَبْعِد [ع] بعید عد ایدن.

مُسْتَرْشِد [ع] طلب هدایت ایدن، مسترشدانه، مسترشدین.

مُسْتَسْعِد [ع] اوغورلی طوتان.

مُسْتَشْهِد [ع] استشهاد ایدن، شاهد طوتان.

مُسْتَعِدّ [ع] استعدادلی، قابلیتلی، لیاقتلی.

«مستعد قیل یوق ایسه لطفکه استعدادم
سکا کوجلکمی وارای شاه کرم معتادم»

مستعدانه.

مُسْتَفاد [ع] استفاده اولنمش، فائده بولنمش § فائده طریقیله حاصل اولمش § اکلاشلمش.

مُسْتَفِيد [ع] فائده بولان ، فائده‌لنان .

مُسْتَنِد [ع] استناد ايدن طايانان مستنداً=اعتماداً، بناءً .

مَسْجِد [ع] نماز قيلنه‌جق يړ ، سجده‌كاه، جامع § كوچك جامع .

مَشاهِد [ع] (مشهد) ك جمعى .

مُشاهِد [ع] مشاهده ايدجى ، ايدن، مشاهدين .

مُشَدِّد [ع] تشديد ايدن ، شدتلندبرن .

مُشْهِد [ع] اشهاد ايدن ، شاهد كتيرن .

مَصائِد [ع] (مصيد)ك جمعى .

مَصاعِد [ع] (مصعد)ك جمعى .

معابِد [ع] (معبد) ك جمعى .

مُعاقِد [ع] بربرله عقد اتفاق ايدن .

مُعانِد [ع] معانده ايدجى، ايدن.

مُعاهِد [ع] معاهده ايدجى، ايدن.

مُعْتَقِد [ع] اعتقاد ايدجى ، ايدن § معنوياته ايمان ايدن .

مُعَنِّد [ع] عناد ايدن (مولددن).

مُمِد [ع] حاضرليان ، امداد ايدن .

مُفاد [ع] معنى، مآل، مضمون.

مُفْسِد [ع] افساد ايدن، بوزان.

مُفِيد [ع] افاده ايدن § فائده‌لشدبرن :

« بخت اولينجه حسن طبيعت نه يى مفيد
صائب ده‌اولسه خاق خطاسن آرار بولور »

مَقاصِد [ع] (مقصد) ك جمعى.

مُقْتَصِد [ع] اقتصادايدن، اعتدال اوزره حركت ايدن .

مُقَلِّد [ع] تقليد ايدن.

مُقَيِّد [ع] قيد ايدن، يازان .

مَكائِد [ع] (مكيده) نك جمعى.

مُلحِد [ع] مذهب حقدن عدول ايله مذهب باطله سلوك ايدن.

مُمِدّ [ع] امداد ايدن، ياردیم ايدن.

مُمَهِّد [ع] تمهيد ايدن، يايوب دوشه‌ين.

مُنتَقِد [ع] انتقاد ايدن.

مُنعَقِد [ع] انعقاد ايدن، مرتب اولان.

مُنفَرِد [ع] يالكز اولان.

مُنجَمِد [ع] انجماد ايدن، طونان:

« ديشلری نور بياض منجمد »

مُنشِد [ع] انشاد ايدن، شعر اوقويان.

مَوائِد [ع] (مائده) نك جمعی.

مَوارِد [ع] (مورد) ك جمعی.

مَواعِد [ع] (موعد) ك جمعی.

مَواعيد [ع] (ميعاد) ك جمعی.

مَوالِد [ع] (مولد) ك جمعی.

مَواليد [ع] (مولود) ك جمعی.

مُوجِد [ع] ايجاد ايدن، وجوده كتيرن § يكی بر شئ چيقاران.

مُوَحِّد [ع] توحيد ايدن، جناب حق برله‌ين.

مَوْرِد [ع] وارد اوله‌جق ير.

مَوْعِد [ع] موضع وعده: موعد ملاقات.

مَوقِد [ع] آتش اوجاغی.

مُوقِد [ع] ايقاد ايدن، آتش ياقان.

مُؤَكِّد [ع] تأكيد ايدن، قوتلنديرن.

مُوَلِّد [ع] توليد ايدن، طوغوران.

مَولِد [ع] انسانك دوغديغی ير، مسقط رأسی.

مُؤَيِّد [ع] تأييد ايدن، قوتلنديرن.

∴

نااُميد [ف] اميدسز، مأيوس، نااميدی، نااميدانه:

«اسیر بستر محنت، مریض ونا امید»
ایدر بنی اجل برسیتم، بودم تهدید»

نابَدید [ف] بیلینمز، کورنمز:

«بحر عشق یاربی پایان وساحل نابدید»

ناشِد [ف] شعر انشاد ایدن، اوقویان.

ناقِد [ع] نقد ایدن، ایسنی کوتوسندن اییران § درهم، دینار:

ناهِد [ع] ترنج ممه‌لی قیز.

ناهید [ع] اساطیر ایرانیه‌دن زهره کوکبی:

«صورار عطاردایله مشتری‌یه، ناهیده
صورار صورار طولاشیر جونبی تناهیده»

نَدید [ف] اش، مثل:

«تناهیدن مصون بر عمر جاوید
وتجلیات الطاف مترادفه‌یه مقرون
برفیض خاص عدیم النذیر ایله ...»

نَشائِد [ع] نشیده‌لر.

نَومید [ف] امیدسز:

«لطف حقدن زاهدا رندانی نومید ایلمه
مظهر غفران اولور البته عصیان اشناء

نَوید [ف] مژده، بشارت،

و

واجِد [ع] وجوده کتیریجی، کتیرن،

واحِد [ع] بر، یك، § بی همتا؛

«رفتاریني ایلسه مساعد
کردینه ایرشمز آن واحد»

وارِد [ع] ورود ایدن، کلن؛

والِد [ع] بابا، پدر:

وجد [ع] زنکین اولمق، غنا.

وَحید [ع] یالکز، یکانه:

وَدید [ع] دوست، محب:

وَدید [ع] بویونك ایکی طرفنده‌کی طمارلردن هر بری، سیاه قان طماری:

وَسائِد [ع] (وساده) نك جمعی.

وَطيدْ [ع] ثابت ، محكم ،

وَعيدْ [ع] برينى فناليغه متعلق وعد ايله قورقوتمق ،

وَقيدْ [ع] آتش ياقيله جق شى ،

وَليدْ [ع] يكى طوغمش چوجق، صبى ، كوله ، عبد ،

﴿ دِ ﴾

آتشِ بيدودْ [ف] كونش ، حدت ، شراب ،

أَجَلِ مَوْعودْ [ع] (اجل مسمى) يه باق ،

اَرْمودْ [ف] ويا امرود — [ع] معروف ميوه ،

اَفْزودْ [ف] زياده ايتمك معناسنه اولان (افزودن) مصدرندن مشتقدر . دائما وصف تركيبى حالنده مستعملدر . محنت افزود :

« خيال مطلع عهد شباب عشق آلود
صفاى كشنده ، اوجوشش حيات افزوده »

آلودْ [ف] بولاشمق معناسنه اولان (آلودن) مصدرندن مشتقدر ، دائما وصف تركيبى حالنده مستعملدر ، خواب آلود :

« كيجه مقمر ، سما سحاب آلود
انك التنده نوردن بر دريا
هپ مناظر خفى ، خفى مشهود
هپ سكون اوزره نور و آب وهوا »

آمَدْ شُدْ و :

آمَدْ وشُدْ [ف] كلوب كيتمه ،

آنْدودْ [ف] سورمك ، طلا ايتمك معناسنه اولان (اندودن) مصدرندن مشتقدر زر اندود = يالديزلى :

« ايلردى كندركهن زر اندود
بر بر كورينن ضياى مواج
آهسته روشنله ظل ممدود
بر ياندن آنى ايدردى تاراج »

بِهْبودْ [ف] ايولك ، صحت ،

بُودونَبُودْ [ف] وجود و عدم وجود :

«نه در بو خلقت اشياء نه بونده كى مقصود
نه دن بو كه بى ايدر مضطرب بو بود نبود »

بیخود [ف] كندینی غائب ایتمك، بیهوشلق .

بُعد [ع] اوزاقلق .

پدرود [ف] وداع :

« ایتزمیسك ای روان مسعود
محنت كدهٔ زمینه پدرود »

تأكّد [ع] محکم اولمق ، قوت بولمق :

تأزّد [ع] اکزیلمك ،

تأیّد [ع] قوتلنمك ،

تباعد [ع] اوزاقلاشمق ،

تبرّد [ع] صوغومق ،

تجدّد [ع] یکیلنمك :

« سرعتله قاچاردی بوتون اشیا،
ایلەردی مناظرده تجدد »

تجرّد [ع] صویمق § بکار قیلمق § ماسوادن انقطاع ایله جناب حقه متوجه اولمق .

تجلّد [ع] تکلفله جلادت کوسترمك :

تحشّد [ع] طوپلانمق :

تخلّد [ع] بریرده دائمی صورتده قالمق .

تردّد [ع] ایکی جهتدن برینه قرار ویرەمامك :

ترصّد [ع] دقتله کوزتمك :

ترعّد [ع] ارتعاد ایله مترادفدر :

تزاید [ع] (ازدیاد) ه باق :

تزوّد [ع] یانته زاد و ذخیره المق :

تزهّد [ع] اختیار زهد ایتمك ، زاهد :

« بك کنج ایکن ایلمش تزهد »

تسجّد [ع] سجده ایتمك ، سجده یه وارمق .

تشدّد [ع] (اشتداد) ایله مترادفدر :

تشهّد [ع] قعده ده شهادتینی مشتمل اولان تحیاتی اوقومق ،

تَشَيُّدْ [ع] مرتفع و محكم اولمق.

تَصَاعُدْ [ع] و :

تَصَعُّدْ [ع] يوقارى چيقمق ، اوچمق .

تَعَاضُدْ [ع] قول قوله طوتمق .

تَعَاقُدْ [ع] (معاقده) يه بدل قوللانيلور .

تَعَاهُدْ [ع] (معاهده) يه بدل قوللانيلور .

تَعَبُّدْ [ع] قوللق ايتمك ، عبادت ايلمك :

« ياقوب اطرافنه تعبد ايدر
طاعتى متصل تجدد ايدر »

تَعَدُّدْ [ع] بردن زياده اولمق .

تَعَلُّقْ [ع] متعلق اولمق .

تَعَمُّدْ [ع] بيله‌رك شروع ايتمك. تعمداً = قصداً .

تَعَنُّدْ [ع] عناد ايتمك .

تَعَوُّدْ [ع] (اعتياد) ايله مترادفدر.

تَعَهُّدْ [ع] اوزرينه آلمق ، بر شيئك اجراسى ايچون سوز ويرمك .

تَغَرُّدْ [ع] لطيف بر صورتده نغمه پرداز اولمق : تغرد عندليب .

تَفَايُدْ [ع] بر بردن استفاده ايتمك.

تَفَرُّدْ [ع] تك اولمق ، اقرانى اولمامق .

تَفَقُّدْ [ع] ارايوب صورمق .

تَقَاعُدْ [ع] مأموريتدن چكيلوب چراغ اولمق .

تَقَلُّدْ [ع] طاقونوب قوشانمق .

تَقَيُّدْ [ع] قيدلى بولنمق ، دقتلى طاورانمق .

تَكَايُدْ [ع] بر برينه حيله ايتمك .

تَمَاجُدْ [ع] شرفنى ياد ايله افتخار ايتمك .

تَمَجُّدْ [ع] مجد صاحبى اولمق .

تَمَرُّدْ [ع] عناد واستكبار ايتمك.

تَهَمُّدْ [ع] ايلاب دوشمك :

تَناشُدْ [ع] (مناشده) يه بدل مستعملدر :

تَنَدُّدْ [ع] حديد، شديد : تندمترب :

تَوارُدْ [ع] كلمك (اوراق حقنده) : ايكى شاعرك بربرندن خبرلرى اولمقسزين تصادفاً عين مآلده بر بيت ويا مصرع سويلملرى :

تَواعُدْ [ع] وعدلشمك ، بربرينه سوز ويرمك .

تَوالُدْ [ع] (تناسل) ه بدل مستعملدر .

تَوَجُّدْ [ع] وجده كلمك .

تَوَحُّدْ [ع] (تفرد) ايله مترادفدر .

تَوَدُّدْ [ع] دوستلق ، محبت .

تَوَسُّدْ [ع] ياصديغه طيانمق .

تَوَقُّدْ [ع] طوتوشوب يانمق .

تَوَلُّدْ [ع] چوجق اناسندن طوغمق § حاصل اولمق .

تَهَجُّدْ [ع] كيجه نمازى :

تَهَوُّدْ [ع] يهودى اولمق :

تَجَحُّدْ [ع] بيلەرك انكار ايدیجى ايدن :

جُمُودْ [ع] طوكوقلق .

جُنْدْ [ع] عسكر ، عسكر كروهى .

جُنُودْ [ع] (جندك) جمعى .

جُودْ [ع] جومردلك ، كرملك :

« بار ويردى نهال باغ مقصود
آچلدى كل حديقهٔ جود . »

جُهُودْ [ع] طائفهٔ يهود .

جُيُودْ [ع] (جيد) ك جمعى .

حُدُودْ [ع] (حد) ك جمعى .

حَسُودْ [ع] حسد صاحبى :

« بللی اولدقجه نار قلب حسود
آرترر شوق وغیرتی محسود »

خشنودْ [ف] ممنون ، راضی :

« مکتبدن اولورمی طفل خشنود »

خلدْ [ع] جنت .

خلودْ [ع] الی الابد ، دائمی :

« بویله امکان بولور جهانده خلود
والدی زنده نام ایدر مولود »

خمودْ [ع] آتشك قوری سوئیه رك علوینك ساکن اولمسی .

خودْ [ف] کندی ،

⁂

درودْ [ف] دعا :

« ایقاظ ایدر قرائتی روحده بیك سرود
پیدا قیلار مآلی جنانده بیك درود »

دزدْ [ف] خرسز .

دستبردْ [ف] قدرت غالبانه .

دودْ [ع] قورد جغز : دودوحیده .

دودْ [ف] دومان :

« آه ایلدکجه چیقسه دلمدن سیاه دود
سنبل کورور باشمده انی دیدهٔ حسود »

⁂

رشدْ [ع] دوغری یول بولوب سلوك ایتمه § عاقل ، بالغ اولمه ؛

رکودْ [ع] راکدلك ؛

⁂

زودْ [ف] تیز ، چابك .

زمردْ [ع] معروف یشیل طاش .

زهدْ [ع] دنیایه رغبت ایتمامك .

⁂

سجودْ [ع] سجده ایتمك :

« قیلار زمینه توجه له جبهه سای سجود
تکرر ایلیه رك نام خالق ذی جود »

سرودْ [ع] نغمه ، ترنم .

سُودْ [ف] فائده .

⁂

شُهُودْ [ع] (شاهد) ك جمعی § وجود بولمه .

⁂

صُعُودْ [ع] يوكسكه چيقمق ، تعالی ایتمك .
« مثال ادعيهٔ مستجاب اوجسم لطيف
نه اسمانی کچوب لامکانه ایتدی صعود »

⁂

عُقُودْ [ع] (عقد) و (عقده) نك جمعی .

عَمُودْ [ع] دیرك § بر خط ویا سطح افقی اوزرينه ايكی طرفه ميلی بر اولەرق قائماً تنزيل ايديلان خط مستقيم .

عَنُودْ [ع] عنادجی .

عُودْ [ع] معروف چالغی § کوزل قوقولی معروف آغاج .

عُهُودْ [ع] ويريلان سوز ، معاهده اولان (عهد)ك جمعی .

⁂

فُزُودْ [ف] (افزود)ك مخففی .

⁂

قُعُودْ [ع] اوطورمق .

قُيُودْ [ع] (قيد) ك جمعی .

⁂

كالُبُدْ [ف] قالب ، جسد .

كَبُودْ [ف] ماوی : سمای کبود رنك :
« اوکمده نا متناهی بر آسمان کبود
صاچاردی صفحهٔ ربابه دستهٔ انواره »

كَنُودْ [ع] كفران نعمت ايدیجی ، ايدن § عاصی ، کنهکار § بخيل ، ناكس § بر شی بيترميان طوپراق ، شورەزار : ارض كنود .

كُنُودْ [ع] کفران نعمت ایتمك .

⁂

لَابُدّْ [ع] مطلقا ، البته ، لازم . [ترکجەدە تخفيف دال ايله مستعملدر] .

لُحُودْ [ع] (لحد)ك جمعی.

..

مَبْرُودْ [ع] صوغومش، صوغوق.

مَجْهُودْ [ع] جهد اولنمش، چالیشلمش § قدرت، استطاعت: بذل مجهود.

مَحْدُودْ [ع] صینیرلنمش، حدلنمش. محدودیت، نامحدود.

مَحْسُودْ [ع] حسد اولنمش:

« بلای اولدقجه نار قلب حسود
آرتیرر شوق وغیرتی محسود »

مَحْصُودْ [ع] حصاد ایدلمش، اکین بچلمش.

مَحْمُودْ [ع] حمد اولنمش، ثنا ایدلمش § ابرهه‌نك فیللرندن هدم کعبه ایچون کتیردیکی فیلك اسمی.

مُرْدْ [ف] (مردن) مصدرندن اولمش.

مَرْدُودْ [ع] رد اولنمش:

« واحد حقیقی‌ی تعدد ایتدیرمه:
برهان بدیهی صدماتیله دائرهٔ تسلیمدن
مردود وماورای عقله قدر مطرود‌در »

مَرْصُودْ [ع] رصد اولنمش، کوزه‌دلمش.

مُزْدْ [ف] اجرت، کرا.

مَسْجُودْ [ع] سجده اولنمش؛ خالق مسجود.

مَسْدُودْ [ع] قپانمش:

« تا اوپله رسم شعر مفقود
ابواب فنون نظم مسدود »

مَسْرُودْ [ع] سرد اولنمش، بیان اولنمش.

مَسْعُودْ [ع] سعادتلی، بختلی، مسعودانه. مسعودیت.

« ای طاغ باشی، ای مقام مسعود
ای مرکز انس وحشت آلود »

مَشْهُودْ [ع] کورلمش، کوریلان.

هپ مناظر خفی خفی مشهود
هپ بکون اوزره آب ونور وهوا »

مُشْكْ آلُودْ [ف] مشکه بولانمش.

مَطْرُودْ [ع] طرد اولنمش، قوغلمش.

مَعْبُودْ [ع] کندیسنه عبادت اولنمش، جناب حق؛

«نه‌در بو سلسلهٔ خلقت ای خدای ودود
نه‌در بو حکمتك ای لایزال اولان معبود»

مَعْدُودْ [ع] صایلمش، صاییلان ، اعتبار اولنان .

مَعْقُودْ [ع] عقد اولنمش، باغلانمش .

مَعْهُودْ [ع] عهد اولنمش ، اکثریا معلوم اولان برشی حقنده تهکماً قوللانیلیر .

مَفْصُودْ [ع] قان آلنمش .

مَفْقُودْ [ع] غائب اولمش ، یوق .

مَقْصُودْ [ع] قصد ، مرام ، مطلب .

«بوخارستان عالمده آچلمزسه کل مقصود
نه غم ای بلبل جان چونکه کلزار عدم
موجود»

مَمْدُودْ [ع] مد اولنمش ، چکلمش :

«آزمان ایچره چوق ایش ایتمش ایدی
سایه‌سی اولمشیدی عالمکیر
شمس عصر ایدی ، عصرده شمسك
ظلی ممدود اولور زمانی قصیر»

مَوْجُودْ [ع] یوق ایکن وار ایدیلان شی :

«مجهول عباده هله ای خالق معبود!
خلقت نه‌ییچون بیلمز! نه قدر کوچ بو معما!
برکیمسه بونی قابل حل کورمیور اصلا
اجرام سماده نه زماندن بری موجود؟»

مَوْرُودْ [ع] واریلان یر .

مَوْعُودْ [ع] وعد اولنمش ، سوز ویرلمش .

مَوْقُودْ [ع] ایقاد ایدلمش ، یاقلمش .

مَوْلُودْ [ع] یکی طوغمش چوجق .

٭

نابُودْ [ف] یوق اولان ، معدوم ، صوکره‌دن یوق اولان شی ، مفلس ، پریشان :

«یاپرسز اولدی نابدید ، یوق اولاندر نابود»

نابَسُودْ [ف] ال دکمامش ، اورسه‌لنمامش : جامهٔ نابسود .

ناخُشْنُودْ [ف] خشنود دکل .

نامَحْدُودْ [ف] محدود دکل ، حدسز وپایانی یوق .

« کتاب حکمتك اوراقیدر ابعاد نامحدود
سطور حادثات دهردر آثار نامعدود »

نامَعْدُود [ف] معدود دکل ، صایلماز .

نامَوْجُود [ع] موجود اولمیان .

نَخُود [ف] معروف دانه ، نخودی . = نخود رنکلی .

نُقُود [ع] اقچه مقابلنده اولان (نقد) ك جمعی .

نَزُود [ع] عقیم ، نتوك .

نَکسُود [ف] طوزلنمش § پاصدیرمه .

نَمُود [ف] برشینك ظاهری ، شانی § رونق ظاهری § [illegible] (نمودن) مصدرندن امر حاضر دخی اولور : کرم نمود .

« اوبله بر قدرت یدکده وارکه ای رب ودود
عقل انسان صنعکی درکه اعجزه
حیرت نمود »

وُجُود [ع] بولنق § وارلق ، هستی . وجودی یوق = اصلسز ، کاذب .

وَدُود [ع] اسماء حسنادن ، دوست ، محب .

وُرُود [ع] [illegible]

[illegible]

وُفُود [ع] [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

هُجُود [ع] کیجه اویانیق طوروق .

هُدهُد [ع] [illegible]

(ای هدهد امید صبادن نمی کلیرسك !)

یَهُود [ع] [illegible]

﴿ ذ ﴾

﴿ آذ ﴾

اِتِّخاذْ [ع] ايدنمك ، ايدينلمك § قورمق ، قورلمق : تدابير مؤثره تخاذى .

اِسْتِلْذاذْ [ع] لذت بولمق ، آلمق ، شيرينكام اولمق .

اُسْتاذْ [ع] استاد . استاذيت = استاذلق .

اِشْحاذْ [ع] بيله‌مك ، بيلانمك ، كسكينلك ويرمك ، ويرلمك : اشحاذ خنجر . (تشحيذ) زياده مستعملدر .

اَلْتِذاذْ [ع] (استلذاذ) ه باق .

اَنْفاذْ [ع] اوته طرفه كچيرمك ، كچيرلمك : انفاذ مدعى § حكمنى ويرمك ، حكمى ويرلمك ، اجرا .

اِنْقاذْ [ع] قورتارمق ، قورتارلمق : ناردن انقاذ ، ضلالدن انقاذ .

شاذْ [ع] قاعده‌دن خارج ، مستثنى .

عِياذْ [ع] صيغنمق : عياذاً بالله = اللهه صيغنيرز .

لِواذْ [ع] بكديكره صيغنمق ، برى برى ارقه‌سنه كيزلنمك .

مَعاذْ [ع] صيغنمق ، التجا ايتمك : معاذالله = اللهه صيغنمق § التجاكاه .

مَلاذْ [ع] صيغنه‌جق ير ، ملجاء .

نَفاذْ [ع] برشى ديكرشيئه ايشليوب اوته طرفه كچمك . § امر و فرمان جارى اولمق .

﴿ ذَ ﴾

اَخَذْ [ع] آلمق ، آلمه § طوتمق ، طوتمه § طوتلمق ، طوتلمه ،

اَلَذّ [ع] پك لذتلى : الذ لذائذ :

∴

كاغَذْ [ف] كاغد :

∴

مَأْخَذْ [ع] بر شيئك النديغى ، چيقارلديغى ير :

مَنْفَذْ [ع] نفوذ ايده‌جك ، ايشليه‌جك ير :

﴿ ذِ ﴾

اَخِيذْ [ع] اسير ، طوتساق :

∴

تَحْبِيذْ [ع] حبذا ديمك ،

تَشْحِيذْ [ع] (اشحاذ)، باق ،

تَعَاوِيذْ [ع] تعويذلر ،

تَعْوِيذْ [ع] نظر دكمك كبى مضراتدن مصون اولمق ايچون طاشينان نسخه :

تِلَامِيذْ [ع] (تلميذ)ك جمعى .

تَلْذِيذْ [ع] لذتلنديرمك ، لذتلنديرلمك : تلذيذ دماغ :

« بلدى نوش زهر محنت ايدر
بدوى تازه تازه شير لذيذ
او تعيش ديوب جهاده كيدر
بونى آو اتلرى ايلر تلذيذ »

تِلْمِيذْ [ع] شاكرد . فتح تا ايله غلطدر . تلميذيت ، تلميذانه .

تَنْفِيذْ [ع] (انفاذ) ايله مترادفدر :

تَنْقِيذْ [ع] (انقاذ) ايله مترادفدر :

∴

لَذَائِذْ [ع] (لذيذه) نك جمعى ، طاتلى شيلر : لذائذ روحانيه .

لَذِيذْ [ع] طاتلى ، خوشمزه ، (لذت) عام ، (حلاوت) خاص در :

« شيوهٔ رفتارى سكردن لذيذ
خنده‌سى قند مكرردن لذيذ »

∴

مَآخِذْ [ع] (مأخذ)ك جمعى :

[illegible] جذاب لذیذ »

متعوّذ [ع] تعوذ ایدن، صیغنان،

متلذّذ [ع] تلذذ ایدن، لذت [illegible]

[illegible]

متلمّذ [ع] [illegible] ایتمك صورتیله تعلم ایدن،

[illegible]

مستلذّ [ع] استلذاذ ایدن، شیر [illegible]

منافذ [ع] (منفذ) ك جمعی،

مؤاخذ [ع] مؤاخذه ایدیجی، مؤاخذه ایدن،

[illegible] [ع] [illegible] آنلی اوستلی دورت [illegible]

[illegible] [ع] نفوذ ایدن، ایشلهین، [illegible]

روحه نافذیتی حائز اولمیدر،

﴿ ذ ﴾

اُذود [ع] پك کسکین، سیف اذود،

تعوّذ [ع] (استعاذه) ایله مترادفدر،

تلذّذ [ع] (استلذاذ) و (التذاذ) ایله مترادفدر.

« ادبار ایدر محبت نادانله تلذذ »

تلمّذ [ع] شاکردلك ایتمك صورتیله تعلم؛

مأخوذ [ع] آلنمش، چیقارلمش،

نفوذ [ع] (نفاذ) ه باق.

﴿ ر ﴾

﴿ آر ﴾

آبارْ [ع] (بئر)ك جمعی ، قويولر ؛

اِبتِدارْ [ع] عزم و سرعت ايله باشلامق ؛

« هزار ، اومطرب چمن ، هزار ، اوقلب ناله كار ابدر جهان خاموش ايكن ترنماته ابتدار »

اَبحارْ [ع] (بحر)ك جمعی ؛

آبدارْ [ف] رونقلی ، پاراوتلی .

اَبرارْ [ع] (بر)ك جمعی . اوزی ، سوزی دوغری آدملر ، فاضل ذوات .

آبسوارْ [ف] صو اوزرنده يوروين ، صويك سطحنده حاصل اولان حباب .

اَبشارْ [ع] صو شارلديسی ؛

اَبصارْ [ع] (بصر)ك جمعی :

« قبرك جهتندن اوليور منصرف ابصار ، كندك كبی عاشقلريكی صانعه وفادار »

و :

« مشاهدهٔ ديدار دلدار ، روشنی فضای ابصار اولور . »

اَبكارْ [ع] (بكر) ك جمعی ؛

اَبيارْ [ع] صولايجی ، صولايان ؛

آتشبارْ [ف] آتش ياغديريجی :

آثارْ [ع] اثرك جمعی :

« اونهاندركه حيرتبار اولور افكاره آثاری ، او پنهاندركه تنهالرده مشغول ايلر افكاری »

اَثمارْ [ع] (ثمر)ك جمعی ؛

اِجبارْ [ع] زورلامق ، زورايتمك ؛

اِجتِسارْ [ع] جسارتلانمك ؛

« قوم قريش صوكك دفعه اوله‌رق برحركت مذبوحانه‌دها اظهار واعلان حرب ووغايه اجتسار ايلديلر . »

اَحْبارْ [ع] (حبر) ك جمعی .

اِحْتِذارْ [ع] صاقنمق ، حذر ايتمك .

اِحْتِضارْ [ع] خسته‌نك موته ياقلاشمسی ، صوكك دم حيات .

اِحْتِكارْ [ع] مال ، ذخيره‌يی اغر بهايه چيقمسنه انتظاراً صاتميوب صاقلامق § بر مالی صاتمق .

اَحْجارْ [ع] (حجر) ك جمعی . طاشلر: احجار سماويه :

« تدمر خرابه‌لرندن اخراج ايديلان شو اثار هرنه‌قدر مخلوط عظام و احجار ومستور ژنك وغبار ايديسه‌ده انظار اولی الابصارده پك زياده قيمتدار ايديلر . »

اِحْضارْ [ع] حاضرلمق .

اِحْمِرارْ [ع] قيزارمق .

اَخْبارْ [ع] (خبر) ك جمعی .

اِخْبارْ [ع] خبر ويرمك :

« وار بر الله حاكم ازلی
بتون اشيا ايدر انی اخبار
لكن ادراك ذاتی امر محال
ايده‌مز كيمسه وارلغن انكار »

اِخْتِصارْ [ع] قيصالاتمق ، قيصالدلمق .

اِخْتِمارْ [ع] مايه‌لنمك § بر مايعك قباروب اسپرتويه ، كثوله منقلب اولمسی .

اِخْتِيارْ [ع] سچوب آلمق § اراده § ياشلی ، مسن آدم .

اَخْطارْ [ع] خاطره كتيرمك :

« برجزئه باقوب كلی نصل ايلرم انكار
بر قطره ايدر فكرمه عمالری اخطار »
§ تنبيه ايتمك .

اَخْيارْ [ع] (خير) ك جمعی . خيری چوق اولانلر .

اِدْبارْ [ع] طالعك مساعده‌سزلكی § اقبالك ضدی .

اِدْخارْ [ع] بريكديرمك ، بريكديرلمك .

اِدْرارْ [ع] آقتمق § بول .

اَدْوارْ [ع] (دور) ك جمعی § زمانلر .

آذارْ [ف] مارت آیی .

اَذْكارْ [ع] اسم اولان (ذكر)ك جمعی .

آزارْ [ف] اینجتمه ، تیكدیر .

آزارْ [ع] بلدن آشاغی اولان لباس ، اورتو .

اِزْبارْ [ع] یازمق صورتیله بیلدیرمك .

اِزْمِهْرارْ [ع] پارلدامق .

اَزْهارْ [ع] (زهره) نك جمعی . چیچكلر :

«چوجق بر غنجه‌در ، پرشوق ودابر ، صاف وروتقدار
فمنده سرپیلن الوان ... بتون رشك آور ازهار»

اَسْبسُوارْ [ف] آته بینمش .

اَسْتارْ [ع] آستار ، اورتو ، بز .

اِسْتِبْشارْ [ع] مژده آلمق § سوینمك .

اِسْتِتارْ [ع] كیزلنمك .

اِسْتِحْضارْ [ع] حاضرلنمق § درخاطر ایتمك .

اِسْتِحْقارْ [ع] نظر حقارتله باقمق :

«كولوب كچن شومزین قادینلرك انسان ؛
روشلرنده سزر بر شمیم استحقار»

اِسْتِخْبارْ [ع] خبر آلمق .

اِسْتِدْبارْ [ع] آرقه چویرمك ، یوز دوندرمك .

اِسْتِشْعارْ [ع] طالب اشعار .

اِسْتِصْغارْ [ع] كوچك كورمك .

اِسْتِظْهارْ [ع] طیانمق ، آرقه ویرمك .

اِسْتِعْبارْ [ع] رؤیا تعبیر ایتدیرمك .

اِسْتِغْفارْ [ع] اللهدن مغفرت ایسته‌مك § توبه ایتمك :

« سوزلرم ایچون ایدرم استغفار
چونكه عامل دكلم یا غفار »

اِسْتِفْسارْ [ع] صورمق ، صورلمق .

اِسْتِقْرارْ [ع] ساكن وثابت طورمق .

اِسْتِكْبارْ [ع] نفسنى بيوك كورمك .

اِسْتِكْثارْ [ع] چوق كورمك ،

اِسْتِمْرارْ [ع] بر دوزى‌يه اوزايوب كيتمك .

اِسْتِنْصارْ [ع] ياردم ايستمك ،

اُسْتُوارْ [ع] مستحكم ، متين ،

اِسْتِيجارْ [ع] اجرتله طوتمق ، طوتلمق .

اَسْرارْ [ع] (سر) ك جمعى .

§ مكيفاتدن اولان معروف اوت .

اِسْطارْ [ع] يازمق .

اَسْعارْ [ع] (سعر) ك جمعى ، نرخ قومق § صاتيلق شيلرك بين الناس جارى اولان بهالرى ، نرخلر .

اَسْفارْ [ع] (سفر) ك جمعى .

اِشْتِهارْ [ع] شهرت بولمق ، مشهور اولمق .

«پيرى پاشاكبى بعض نوادر روزكار مأثر اجراآت و فضيلتلريله اخلافه نيجه يادكار ايثار وصحائف تاريخده رنكين سطور اشتهار براقمشلردر»

اَسْحارْ [ع] (سحر) ك جمعى :

« بر آشيان بكارتكه بكار اسحارك نيكاه بيدارى
باشنده نشئه‌لى برنى سويلر اتهارك سرود سرشارى »

اَشْجارْ [ع] (شجر) ك جمعى ،

اَشْرارْ [ع] (شرير) ك جمعى ،

اَشْعارْ [ع] (شعر) ك جمعى .

اِشْعارْ [ع] تحريراً بيلديرمك ،

آشْكارْ [ع] كيزلى اوليان ، بللى .

اَشْكبارْ [ع] زياده آغليان .

اِصْدارْ [ع] صدور ايتديرمك ، چيقارمق .

اِصْرارْ [ع] دونمامك اوزره بر فكرى التزام § برشيئك

صوك درجه اوزرنده عناد ایتمه .

اِصْطِبٰارْ [ع] صبر ایتمك .

اِصْطِرٰارْ [ع] چاره‌سزلك ، ناچارلق .

اِصْفِرٰارْ [ع] صاری اولمق .

اِضْمٰارْ [ع] یورکده کیزله‌مك .

اَطْوٰارْ [ع] (طور) ك جمعی .

اَظْفٰارْ [ع] (ظفر) ك جمعی . طرناقلر .

اِظْهٰارْ [ع] اشکار ایتمك ، ایدلمك ، میدانه قومق .

اِعْتِبٰارْ [ع] شرف ، حیثیت ، معتبرلك .

اِعْتِذٰارْ [ع] عذر دیله‌مك :

« حین احسانده اعتذار کمال سخایه مدار اولور »

اِعْذٰارْ [ع] معذور طوتمق .

اَعْشٰارْ [ع] (عشر)ك جمعی .

اَعْصٰارْ [ع] (عصر)ك جمعی .

اِعْمٰارْ [ع] معمور ایتمك .

اِغْبِرٰارْ [ع] توزلنمق § کوجنمه .

اِغْتِرٰارْ [ع] غرورلانمق ،

« یسار موجب اغترادر »

اَغْیٰارْ (غیر) ك جمعی . باشقه‌لری .

آفِتٰابسُوٰارْ [ف] صباحلری ایرکن قالقان آدم .

اِفْتِخٰارْ [ع] اوکونمك ، مفتخر اولمق .

اِفْتِقٰارْ [ع] احتیاج :

« یوق شرکه اکرچه اعتباری نوجیده‌ده یوقدر افتقاری »

آفْریده‌کٰارْ [ف] یرادیجی ، حق تعالی .

اَفْسُونْکٰارْ [ف] ساحر ، کوز باغیجی .

اِفْطٰارْ [ع] اوروج آچمق ، بوزمق § رمضان شریفده اقشاملری ترتیب اولنان ضیافت .

اِفْقارْ [ع] فقره دوچار ايتمك ؛

اَفْكارْ [ع] (فكر) ك جمعى § رأى ، مطالعه.

اِقْتِدارْ [ع] كوج ، قوه ،

اِقْتِصارْ [ع] قيصه كسمه .

اِقْدارْ [ع] قدرتلنديرمه .

اِقْرارْ [ع] واردر ، بويله‌در ديمك :

« بنه بو سوزلرى شمدى بن ايلرم تكرار الى الابد ايدرم بن بو لطفكى اقرار »

اَقْطارْ [ع] (قطر) ك جمعى .

اِكْثارْ [ع] چوغالتمق .

اَكْدارْ [ع] (كدر) ك جمعى .

اِكْفارْ [ع] تكفير ايتمك .

اِمْرارْ [ع] كچيرمك ، كچيرلمك .

اَمْصارْ [ع] (مصر) ك جمعى ، بلدەلر ، شهرلر.

آمُوزْكارْ [ع] اوكرەديجى ، معلم .

اَنْبارْ [ع] (نبر) ك جمعى ، ايچنده ذخائر ، و سائره حفظ اولنان بنا ؛

اِنْتِحارْ [ع] كنديني اولديرمك .

اِنْتِشارْ [ع] صاچلمق ، يايلمق :

« ساية معارفپيرايهٔ حضرت تاجدار اعظميده بوكبى اثار فوائد نثار بياپى ساحه آراى انتشار اولمقده‌در»

اِنْتِظارْ [ع] بكلەمك .

اِنْجِرارْ [ع] منجر اولمق ، چكلمك.

اِنْحِصارْ [ع] بر حد داخلنده اولوب خارجه تجاوز ايتمامك § بعض محصولات فروختنك بر شخصه ويا بر شركته منحصر اولمسى امتيازى.

اِنْذارْ [ع] بر خصوصك تبليغيله تخويف ايتمك . تبشيرك ضدى .

اَنْصارْ [ع] (ناصر) ك جمعى. دين مبين اسلامك نشر

و اعلانی ایچون حضرت پیغمبری مملکتلرینه دعوت وذات نبوتپنا ـ هیلرینه عرض خدمت و معاونت اتمش اولان مدینهٔ منوره اهالیسی.

اَنْظارْ [ع] (نظر) ك جمعی .

اِنْفِجارْ [ع] طاغ یری آغارمق، شفق سوکمك .

اِنْقِشارْ [ع] قابوغی صویلمق .

اِنْكارْ [ع] بوبله دكلدر دیمك. (اقرار) ك ضدی .

اِنْكِسارْ [ع] قیرلمق :

«آب حیوان اولسهده وصلك كتیرمام یاده

خیلی دمدر شیشهٔ خاطرده واردر انكسار »

اَنْوارْ [ع] (نور) ك جمعی :

« ایتدی اول ابركف دریابار

كلشن دهره نثار انوار »

اَنْهارْ [ع] (نهر) ك جمعی . ایرماقدن بیوك آب جاری .

اَوْتارْ [ع] (وتر) ك جمعی .

اِیْثارْ [ع] صاچمق ، بذل سخا ـ وتكارانه .

اِیْجارْ [ع] كیرایه ویرمك .

ب

بارْ [ف] یوك. بارخانه = یولجی احمال و اثقالی . باردار = یوكلی ، حامل :

« چكیلیر شیمیدر باق شو بار

بونی بن یوكلنیرمییم تكرار »

بازارْ [ف] چارشی § یوم الاحد.

بِحارْ [ع] (بحر) ك جمعی .

بُخارْ [ع] بوغو .

بَخْتیارْ [ع] بختلی طالعلی :

«روحسك، روحم سنی سومكله شمدی بختیار

عكس وجه تابدارك پك معزز یادكار »

بَدیدارْ [ف] ظاهر ، آشكار .

بَرْخورْدارْ [ف] حسن حال و خدمتندن متمتع ،

بهره‌مند § فیضیاب ، مسعود :

« شب معراجده عین دیدار
نخل امیدین ایدوب برخوردار »

بَرْدارْ [ف] آصلمش ، مصلوب .

بَرْقَرارْ [ف] بر حالده ، بر قرار اوزره .

بَرْگُذارْ [ف] هدیهٔ مخطره .

بِسْیارْ [ف] چوق ، کثیر .

بَهارْ [ف] کونشك حمل ، ثور ، جوزا برجلرنده بولندیغی مدت ، ایلك یاز ، فصل ربیع :

« بو باغك غنچهٔ رعناسی محتاج بهار اولماز »

بیدارْ [ف] اویانیق ، اویقوسز .

بیزارْ [ف] بیقمش ، اوصانمش .

بی شمارْ [ف] صاییسز ، حسابسز .

بَیْطارْ ویا بَیْطَرْ [ع] امراض و احوال حیوانانه واقف آدم .

بیکارْ [ف] اولنماش ، مجرد § ایشسز .

بیقرارْ [ف] قرارسز ، ثباتسز :

« ای باد ؛ ای قوافل امواج بیقرار
ای کائنات ایچنده‌کی الحان بی شمار »

بیمارْ [ف] خسته ، مریض :

« بیلمز آسوده اولان حال دل بیماری »

∴

پایدارْ [ف] دائم ، بر قرار :

« افندم دائما اقبال و جاهك پایدار اولسون
سعادتله خرامان اولدیغك بر نوبهار
اولسون »

پَرَسْتارْ [ف] خدمتکار ، خدمتجی .

پَرْگارْ [ع] برکل دنیلان معروف الت .

پَرْوارْ [ف] بسلنمش ، بسیلی .

پَرْوَرْدگارْ [ف] رب ، مربی ، جناب حق .

پَرِیدارْ [ف] پریلی ، کندیسنی جین طائفه‌سی طوتمش شخص .

پَیکارْ [ف] جنك ، جدال ، غوغا .

∴

تابدار [ف] ضیالی ، پارلاق .

تاجدار [ف] حکمدار ذیشان.

تار [ف] قرا کلق :

« آیینهٔ نور اولوب شب تار
یار ایلدی یاره عرض دیدار »

تارمار [ف] طاغنیق ، پریشان .

تبار [ف] اصل ، صوی ، جنس:

« هم ایدردی اوشه پاك تبار
دائما پای برهنه رفتار »

تبردار [ف] تبرلی § بالطه‌جی .

تجار [ع] (تاجر) ك جمعی .

تذکار [ع] ذکر ایتمك، آکدق، آکلمق .

تسیار [ع] کوندرمك، کوندرلمك .

تکرار [ع] ایکی ویا دها زیاده کره اجرا § مکرر

اوله‌رق، ینه.

تمار [ف] خسته، حیوان، طوپراق حقنده تقیدده بولنمه .

∴

ثار [ع] اوج ، انتقام .

ثمار [ع] (ثمره) یه بدل مستعملدر.

ثمار [ع] (ثمر) ك جمعی .

∴

جار [ع] قومشو .

جار [ع] جر ایدیجی § چکیجی .

جبار [ع] علو وعظمت صاحبی § بجریکلی .

جدار [ع] دیوار.

جرار [ع] جر ایدیجی § طولاندیریجی .

جزار [ع] دوه قصابی .

جوار [ع] یاقین :

« نه دراونوحه شوو یرانه نك جوارنده
طوقندی خاطرمه حال انکسارنده »

جُویبارْ [ف] ایرماق ، نهر .

جِهارْ [ع] (جهر) ایله مترادفدر.

⁂

چارْ [ف] (چهار)ك مخففی.

چِنارْ [ف] معلوم آغاج.

چِهارْ [ف] درت عددی .

⁂

حارّْ [ع] حرارتلی.

« آچیلیر غنچهٔ الهام لب حارنده
برق اوورور شعلهٔ اندیشه سی انظارنده »

حِصارْ [ع] قلعه .

حُفّارْ [ع] (حفر) ك جمی .

حِمارْ [ع] اركك اشك .

⁂

خارْ [ف] دیکن.

خَبَرْدارْ [ف] آگاه ، واقف ، معلوماتلی :

« تأثیر حیات آورك اولمقده بدیدار
بن وله دیدار
ای صبح ربیعی که ایدرسك بنی بیدار
قوشلرله خبردار »

خُداوندْکارْ [ف] سلاطین عظام عثمانیه نك اوچنجیسی اولان ذات مکرم .

خِریدارْ [ف] مشتری .

خَسارْ [ع] ضرر ، زیان.

خُمارْ [ع] ایچکینك نشئه سی کچدکدن صوکره عارض اولان باش آغریسی :

« سپیده دمکه اولوب دیدهٔ خوابدن بیدار
خروشه باشلدی ناکاه سرده درد خمار »

خَوارْ [ف] حقیر ، ذلیل .

خُویشْدارْ [ف] حفظ الصحه یه رعایت ایدن .

خیارْ [ع] معروف سبزه .

∴

دَارْ [ع] او ، خانه ، محل .

دِثَارْ [ع] اوست لباسی .

دَرْبَارْ [ف] قپو محلی ، درگاه .

دَرْكَارْ [ف] بللی، آشکار .

دَرْكَنَارْ [ف] وزقهٔ رسمیه نك زیرینه و یا ظهرینه یازیلان مقتضی § قوجاقلامه :

« مادری معصومی ایتمش درکنار »

دِزْدَارْ [ف] قلعه محافظی .

دَسْتَارْ [ف] صاریق .

دَسْتِيَارْ [ف] معین ، مظاهر ، ظهیر .

دُشْوَارْ [ف] گوج ، مشکل :

« ای وارانی واری وار ایدن وار
یوق یوق سکا یوق دیمك نه دشوار؟»

دِلْدَارْ [ف] کوکل طوتیجی ، محبوبه :

«شایان پرستش اومحل ، مسکن دلدار

باقدقجه دل و دیده می قاپلار بتون انوار»

دُمْدَارْ [ف] اوردونك ارقه سندن کیدن عسکر صنفی .

دَمْكُذَارْ [ف] وقت کچیریجی .

دَوَّارْ [ع] دور ایدیجی ، دونن .

دُوچَارْ [ف] چاتیجی ، دوشیجی ، چاتان ، دوشن .

دِيَارْ [ع] مملکت، اقلیم :

« غریبه یر بولنور مش عدم دیارنده »

دِيدَارْ [ف] کوزل یوز :

« مایهٔ نقدحیات اولسه اکر دیداری
اولومدر بنم اغیار ایله کورمك یاری »

دِينَارْ [ع] سکه‌لی آلتون، لیرا.

دِيوَارْ [ف] دووار .

∴

رُخْسَارْ [ف] یاناق :

« که کاکانی دوکردی دلدار
کا بوسه یه داغ آچاردی رخسار»

رَفْتارْ [ف] صالنەرق يورومە ، كيديش .

رَهْگُذارْ [ف] گچيلەجك يول ، گچيد .

رُوزْكارْ [ف] زمان ، وقت .

رَوِيَّتْكارْ [ف] بر ايشك هر جهتنى لايقيلە تفكر ايدن ذات .

..

زارْ [ف] آغلايان ، ايكلەين ، نالان § ادات محليت : كازار ، لالەزار :
«آتش كنارى قيش كونك لالەزاريدر»

زُنّارْ [ع] پاپاس قوشاغى .

زِنْهارْ [ف] كلمۀ تنبيە ، صاقين !

زُوّارْ [ع] (زائر) ك جمعى .

..

ژَنْكارْ [ف] باقر پاصى ، كوز طاشى ، محض نحاس .

..

سارّْ [ع] سرور ويرىجى .

سازْكارْ [ف] اويغون .

سالارْ [ف] باش ، سركردە . سپهسالار = سرعسكر .

سَتّارْ [ع] قوللرينك قصور و عيوبنى ستر ايدن جناب حق .

سَرْدارْ [ف] الك بيوك قوماندان .

سَرْشارْ [ف] دوكيلەجك درجەدە طولو :

« بر آشيان بكارتكە بكار اسحارك
نكاه بيدارى
باشندە نشئەلى بر تنى سويلر انهارك
سرود سرشارى»

سَزاوارْ [ف] لايق :

« هر درلو ستايشە سزاوار »

سِمْسارْ [ع] صاتيجى ايلە آليجى بيننده توسط ايدن شخص .

سُوارْ [ف] بينمش .

سَيّارْ [ع] يوريجى ، كزيجى :

« اى ابر لطيف رنك سيار
بك شعشعەلى نمايشك وار »

سِيَهْكارْ [ف] كنهكار، فاسق.

∴

شاخْسارْ [ف] داللق، آغاجلق.

شاهْسُوارْ ويا شَهْسُوارْ [ف] آته بك كوزل بينن.

شاهْوارْ ـ شَهْوارْ [ف] پادشاهه لايق: درشاهوار.

شِرارْ [ع] (شرر) ايله مترادفدر.

شَرْمْسارْ [ف] اوتانان، اوتانمش:

«حالا او طلبده شرمسارم
كچدم يره ليك بى قرارم.»

شِعارْ [ع] علامت، مدار تميز § محاسن عادت.

شِكارْ [ف] آو § اولامه § دكرلى.

شَلْوارْ [ف] شالوار دنيلن روبه.

شُمارْ [ف] صايمه، حساب ايتمه § صايى، حساب.

شَهْرِيارْ [ف] حكمدار عالى تبار.

∴

صَبّارْ [ع] چوق صبرلى.

صِغارْ [ع] (صغير) ك جمعى.

∴

طُومارْ [ع] دفتر § دورولمش كاغد.

طَيّارْ [ع] اوچيجى، اوچان.

∴

عارْ [ع] خلقك تعييبنه سبب اوله جق بر حالك ارتكابندن متحصل انفعال نفسى:

«بدر مغلوبيتنك قريشه ويرديكى عار، آنلرى مبتلاى سوداى اخذثار ايلدى».

عِذارْ [ع] ياناق:

«يوق ايدى دامن حسننده غبار
يعنى بى خط ايدى اول پاك عذار»

عَطّارْ [ع] عطريات و سائره صاتان اهل صنعت.

عَقّارْ [ع] خانه ، دكان ، خان ، تارلا ، باغ كبي ملك .

عِيارْ [ع] آلتون وكموش كبي شيلرك درجهٔ خالصيت و صفوتى .

∴

غارْ [ع] مغاره .

غُبارْ [ع] توز .

« كوكل اينه‌در بوسن غبارى
كيدرمز جام جمشيد انكسارى »

غَدّارْ [ع] جور ايديجى .

غَفّارْ [ع] مغفرتى چوق اولان ، جناب حق .

غَمگُسارْ [ف] تسليت ويرن ، متسلى .

∴

فُجّارْ [ع] (فاجر) ك جمعى .

فَخّارْ [ع] زياده اوكونيجى .

فَداكارْ [ف] نفسنى ويا ذكرلى بر شيئى اسيركه‌مين .

فِرارْ [ع] قاچق .

فسونكارْ [ف] سحرباز :

«بيكانه ايكن بن سزه ، اى شوخ فسونكار
دوشدم زه نارفتهٔ سودا كزه ناچار»

فِقارْ [ع] (فقاره) نك جمعى § قبورغه كميكارى .

فِقارْ [ع] (فقاره) نك جمعى § قبورغه كميكارى .

∴

قَرارْ [ع] طورمق ، سكون و آرام § حد لايق § حكم ، بى‌قرار = قرارسزلق :

« لكن بنده براغبرارم
الله بيلير كه بى قرارم »

قَطارْ [ع] بر صيره‌يه ديزلمش اولان حيوان سوريسى § بر صيره .

قَلَمكارْ [ف] قلمله ايشله‌يجى ، ايشله‌ين .

قِمارْ [ع] معروف فعل منهى :

«سیئهٔ قمار نیجه خانمانلری چه خساره
گرفتار ایلمشدر ...»

قنطار [ع] بر نوع ترازی.

قهّار [ع] (صفات الٰهیه‌دندر) پك زیاده قهر ایدیجی.

:.

کار [ف] ایش، گوج § قزانج.

کار [ف] ادات فاعلیتدر: ستمکار، خدمتکار.

کارزار [ف] جنك، محاربه:

«شو کارزار دهشت نثار، عمرو بن العاصجه، بوداهیٔ حربجه بادیٔ اشتهار اولدی»

کارگذار [ف] ایش بجرن، اچیق گوز.

کاروبار [ف] ایش، گوج.

کامکار [ف] صاحب کام واقبال.

کبار [ع] (کبیر) ك جمعی، بیوکلر.

گذار [ف] (گذاشتن) مصدرندن مشتقدر.

گچمه، گچیش. دائما ترکیبله مستعملدر: کارگذار، دمگذار، شکرگذار.

کرار [ع] تکرار. کراراً = تکرار اوله‌رق.

کرّار [ع] دشمن اوزرینه دونه دونه حمله ایدن مبارز § حضرت علی کرم‌الله وجهه‌نك صفات عالیه‌سندن بری.

گرانبار [ف] اغر یوکلی § میوه‌سی چوق آغاج: درخت گرانبار § حامل قادین.

گرانخوار [ف] اکول، چوق یین.

کردار [ف] شغل، فعل عمل. [ترکیبله مستعملدر.]

کردکار [ف] فعال مطلق. [صفات الٰهیه‌دندر]

«برك درختان سبز در نظر هوشیار
هر ورقی دفتریست معرفت کردکار»

گرفتار [ف] طوتمش، دوشمش.

گسار [ف] ایچمك، معناسنه اولان گساردن مصدرندن مشتقدر. ترکیبله قوللانیلیر: می گسار.

کَرَمْكار [ف] كرم ايديجى، ايدن،

كَشْتْ وُ كُذارْ [ف] كزمه، طولاشمه .

كُفْتارْ [ف] سوز، كلام ،

كُلْزارْ [ف] كل باغچه سى:

«ابر نيسان ايليوب مژكان كوهردارمى
بشقه برفيض ايله قيلدم تربيه كلزارمى»

كُلْعِذارْ [ف] كل يناقلى،

كُلْنارْ [ف] نار چيچكى ؛

كَمْعِيارْ [ع] ناقص العيار § مغشوش.

كَنارْ [ف] اوج، نهايت.

كُوارْ [ف] هضمى، تناولى قولاى مأكولات : خوشكوار.

كُوشْوارْ [ف] كوپه .

كُوهْسارْ [ف]

كُهسارْ [ف] طاغلق محل § طاغ.

« برطاغ اتكنده شويله طوردم
چكمشدى كناره شمسى كهسار
سيودم اوكوزل يرى اوطوردم ؛
تشكيل ايديوردى بر چمنزار »

كيرُودارْ [ف] جنك، غوغا، آشوب، عرصهٔ كيرودار = ميدان حرب ؛

:.

لالَه زارْ [ف] لالهلك :

« كوستردى طبيعت اقتدارى
رشك ارم ايتدى لاله زارى
سبز ايلدى دشت وكوهسارى
سير ايله لطافت بهارى »

لُقْمه شُمارْ [ف] لقمه صاييجى، خسيس .

لُؤْلُؤْبارْ [ف] اينجو ياغديريجى ياغديران .

:.

مارْ [ف] ييلان، حيه .

مارّْ [ع] مرور ايديجى، ايدن.

مُخْتارْ [ع] سچلمش، اختيار وانتخاب اولنمش . ممتاز ، كزيده §

ارادهٔ جزئیه‌سی الندە اولان § بر کوی ویا محله اهالیسی طرفندن اماله برابر کوی و محله ایشلرینه باقق اوزره انتخاب اولنان آدم .

مَدارْ [ع] برشیئك دونه‌جکی یر : «دونمز بوکاز خانهٔ حکمت مدارسز § یاردمجی § وسیله § دائره ، خلقه .

« اولمشدی علو اقتداری
فخر عربك بیوك مداری »

مَرارْ [ع] (مره)نك جمعی .

مُرغزارْ [ف] یشیللکی چوق یر ، چمنزار .

مَزارْ [ع] انسانك اولدکدن صکره دفن اولندیغی یر ، قرارکاه اخیر :

«زبانِ حال قاصردر بیان حاززارمدن
اوقونسون حال زارم لوحهٔ سنك مزارمدن »

مَسارْ [ع] (مسرت)ك جمعی .

« بر سحرکاه : بوسهٔ انوار
اولور ازهاره گریه بار مسار »

مُستَشارْ [ع] کندوسیله استشاره ایدیلان .

مُستَعارْ [ع] عاریت اوله‌رق آلنمش : نام مستعار .

مِسمارْ [ع] قازیق ، چنکل ، میخ .

مُشکبارْ [ف] مشك یاغدیران ، تعطیر ایدن .

مِشوارْ [ع] روش ، طرز ، طور .

مَضارّ [ع] (مضرت) ك جمعی .

مِضمارْ [ع] قوشی میدانی .

مُعارْ [ع] عاریت ویریلان شی .

مِعذارْ [ع] پرده ، حجاب .

مِعشارْ [ع] اونده بر .

مِعصارْ [ع] منکنه .

مِعمارْ [ع] بنا اوسته‌سی ، مهندسی .

مِعیارْ [ع] بر شیئك درجهٔ خالصیتنی اکلامق ایچون قوللانیلان آلت .

مِقدارْ [ع] برشیئك اندازه‌سی ، قدری § غنا ، قوت ، قدرت § پارچه .

مَکّارْ [ع] پك حيله كار.

مِکْثارْ [ع] چوق سويليان ، كوەزە .

مُلْکدارْ [ف] پادشاه ، حکمدار حضرتلری.

مُوشخوارْ [ف] چايلاق .

مُوسيقارْ [ع] بر نوع ساز .

مِنْشارْ [ع] دستره ، بيچقی .

مِنْظارْ [ع] آينه .

مِنْقارْ [ع] قوش قاغه‌سی .

« بر طوطیء سبز آل منقار
بر شاخده ايلر آنی تکرار »
§ طاشجی قلمی .

مَهارْ [ع] بولارك طاقلديغی حلقه شکلنده آغاج كه دوه‌نك برونه كچيريلير .

مِجْهارْ [ع] سوزی جهر ايله سويليان .

مِهْماندارْ [ف] کنديسنه مسافر کلن § صورت رسمیه‌ده مسافر نزدينه مأمور ايديلان ذات.

مَهْوارْ [ف] آی كبی. (ماهوار) مخففی .

مِياندارْ [ف] دلال .

مَيخوارْ [ف] شراب ايچن § بکری .

مَيگسارْ [ف] شراب ايچن § بکری .

مِيناكارْ [ف] مينه ايشليجی ، ايشلين، قيوبجی .

مَيوه‌دارْ [ف] ميوه‌سی چوق، ميوه‌لی : درخت ميوه‌دار = ميوه ويرن آغاج.

ن

نااُسْتُوارْ [ف] محکم اولميان ، چوروك .

نابَکارْ [ف] فعل قبيح صاحبی.

ناچارْ [ف] چاره‌سز § ضروری:

«مقبرده نصل تك يشايورسه اولو ناچار
دنياده دخی تك يشايور ادم غم خوار»

نارْ [ع] آتش § مغفرت .

نام مُسْتَعارْ [ف] کندی نامندن بشقه‌جه طاقيلان نام.

نَاهَموارْ [ف] اکری، منحنی .

نِثَارْ [ع] نثر ایدیجی، صاچیجی، طاغیدیجی :

« قرائت ایلرکن بوشب نامه‌کی ای یار
بنی کوریدك اولوردك برابر اشك نثار »

نَجَّارْ [ع] دولکر :

نَخلِزارْ [ف] خرمالق .

نِزارْ [ف] ضعیف، زبون :

« خاك سیهه دوشدیکی دم جسم نزارم
آه اولملیدر فاتحهٔ سنك مزارم . »

نُصّارْ [ع] (ناصر)ك جمعی .

نُظّارْ [ع] (ناظر)ك جمعی .

نِفارْ [ع] قورقق، اورکك .

نِکارْ [ع] نقش، رسم § صورت کبی کوزل محبوبه .

نِکونسارْ [ف] باش آشاغی .

نُمودارْ [ف] نمایان § اورنك، نمونه .

نَوْبَهارْ [ف] ایلك بهار :

« ای عالم مثالك سیاح هوشیاری
هیچ قصر ضو رتنده کوردکمی نوبهاری »

نَهارْ [ع] کوندوز، روز :

« تك وتنها سورم کزمکی بر وادیده
که اولور لیل ونهار
ماهتابی، سحری، شامی، بتون نادیده
هله هنکام بهار »

نِیارْ [ع] (نار)ك جمعی .

نَیتْزارْ [ف] قامشلق، سازلق .

⁂

وارْ [ف] ادات تشبیه: آواره‌وار = آواره کبی .

وَقارْ [ع] اغر باشلیلق، تمکینلیلك، § عزت نفس .

« عالی ایدی طبع ذی وقاری
پرسوز ایدی تیر آبداری »

⁂

هارْ [ع] منهدم اولان، ییقیلان .

هَزار [ف] بيك عددى (١٠٠٠)

هَزار [ف] بلبل، عندليب ؛

« نه رتبه دلنشين ايسه چنده نغمهٔ هزار
نه مرتبه لطيف ايسه بهارده شكوفه زار
بهاره قارشى سويلنن بو شعر ترده اويله در
لطيف ودلنشين اولان بوشعر ترده
بر بهار ! »

هَمْجِوار [ف] قومشو § برجواردن، برسمتدن .

هَواداَر [ف] دوست ، يار § ابى هوا الان ير .

هُوشيار [ف] عقلى كنديسنه يار اولان ، عقللى .

ى

يار [ف] دوست ، محب § معشوقه .

يادْدار [ف] خاطرده طوتان .

يادْكار [ف] هديه ، بركنذار .

« روحسك ، روحم سنى سومكله شمدى بختيار
عكس وجه تابدارك يك معز زيادكار »

يارِ غار [ف] حضرت ابوبكر الصديقدن كنايه در .

يَسار [ع] زنكينلك ، ثروت § صول طرف ،

يَكبار [ف] بركره ، بردفعه ،

﴿ ر ﴾

اَبْتَر [ع] قويروغى كسيك حيوان . § مفلس ، مسكين § فائده سز ،

آبِ زَر [ف] آلتون صويى .

اَبُو البَشَر [ع] حضرت آدم عليه السلام .

اَبْهَر [ع] پك پارلاق .

اَثَر [ع] برايشك وارلغنه دلالت ايدن شى ، علامت § بقيه § تأثير .

اِثْنى عَشَر [ع] اون ايكى : اثنا عشر اثنى عشر = اون ايكى امام . امعاء اثنى عشر = اون ايكى باغرصاق .

اَحْقَرْ [ع] پك حقير ،

اَحْمَرْ [ع] قيرمزى .

اَخْتَرْ [ف] ستاره ، نجم .

آخَرْ [ع] باشقه ، غير ،

اَخْضَرْ [ع] يشيل :

« چون آب حياتِ اوشام انور
رنكى سيه ايدى، موجى اخضر »

آذَرْ [ف] آتش ، نار .

آزادَه سَرْ [ف] باشنده غائله اولميان ، قيدسز .

اَزْبَرْ [ف] ذهنده طوتمه ، حفظ ايتمه .

اَزْهَرْ [ع] هم كوزل ، هم آق ، براق ، پارلاق :

« ازهر اللون ايدى فخر عالم »

اَژْدَرْ [ف] بيوك ييلان .

اَسْتَرْ [ف] قاطر .

اَسْمَرْ [ع] قره ياغيز .

« باقلسه حسننه صبح وشبابدن تردر
باقلسه وجهنه قمرتك شام اسمردر »

آشْناوَرْ [ف] و :

آشْناكَرْ [ف] صوده يوزن آدم ، يوزكج .

اَشْعَرْ [ع] پك بليغ شعر سويليان ،

اَشَرّ [ع] زياده شرير ،

اَشْهَرْ [ع] پك مشهور ،

اَصْغَرْ [ع] پك كوچك .

اَصْفَرْ [ع] صارى .

اَطْهَرْ [ع] پك پاك ، پك تميز ،

اَظْهَرْ [ع] پك اشكار ،

اَعْوَرْ [ع] تك كوزلى .

اَفْسَرْ [ف] تاج .

اَفْقَرْ [ع] پك فقير .

اَقْصَرْ [ع] پك قيصه :

اَكْبَرْ [ع] پك بيوك :

« سنكله نامتناهی‌یه چیقار عقول بشر
سنكله سیزایدیلیر عرش خالق اكبر »

اَكْثَرْ [ع] پك چوق .

اَگَرْ [ف] ادات شرطدر :

« مقصدك حسن تعیشسه بوعالمده اگر
چالیشوب ایتملی تحصیل كمالات وهنر »

اَمَرّ [ع] پك آجی .

اَنْدَرْ [ع] پك نادر ، پك سیرك كورینان و یا بولنان .

اَنْگُشْتَرْ [ف] یوزوك .

اَنْوَرْ [ع] پك نورلی :

آوَرْ [ف] كتيرىجى ، حامل ، حاوى :

اَوْفَرْ [ع] پك چوق .

اَيْسَرْ [ع] صول طرفده‌كى .

∴

بَاخْتَرْ [ف] مغرب ، غرب :

بَتَرْ [ف] (بدتر)ك مخففى :

بَرّ [ع] قاره (بحرك) ك ضدى :

« صفحهٔ قلبنه ایرمزدی كدر
پرغبار اولسه اگر بحر ایله بر »

بَرَابَرْ [ف] برلكده :

بِرَادَرْ [ف] اركك قرداش .

بِسْتَرْ [ف] دوشك :

بَشَرْ [ع] انسان جنسی ، انسان ، «سوزدر محك جوهر ماهيت بشر» حضرت آدم (ع . م) :

« ادمكه جناب بوالبشردر
باغ نبويده بر شجردر »

بَصَرْ [ع] كوزده‌كى كورمه حسى .

بَقَرْ [ع] صغير :

بَنْدَرْ [ف] تجارتكاه اولان اسكله .

بِهْتَرْ [ف] دها ایی، دها کوزل .

بَیْطَرْ [ع] بیطار .

پ

پَدَرْ [ف] بابا .

پَدَنْدَرْ [ف] اوکی بابا .

پَرْ [ف] قناد § قنادك بیوك تویلری :

«ارباب نظر سووب اوپرلر
پرلرده سورنمسون اوپرلر»

پَرآوَرْ [ف] سرعتله اوچان .

پَرْوَرْ [ف] بسله‌یجی . معارفپرور = معارفی احیا ایدن . مراحم پرور = مرحمتلی .

پُسَرْ [ف] اوغل، ارکك چوجق .

پَهْناوَرْ [ف] کنکیش .

پَیامْبَرْ [ف] پیغمبر .

پَیْ سِپَرْ [ف] ایاق التنده قالمش :

«تشخیص ره خیر و شر اولورمی اولدیه
کیم لشکر غم بربرینی پی سپر ایلر .»

پیشه‌وَرْ [ف] اهل صنعت .

پَیْغَمْبَرْ [ف] جناب حقك اوامر و نواهیء سبحانیه‌سنی قوللرینه تبلیغ مأموریت معنویه‌سیله طرف الهیدن مبعوث ذات شریف .

«آفرین ای روزکارك شهسوار صفدری
برغزا قیلدك که خشنود ایلدك پیغمبری»

پَیْکَرْ [ف] وجه، صورت : پری پیکر = پری یوزلی . ماهپیکر = آی یوزلی .

«چرخه فروتاب صالسون رایت مه پیکرك
دائم اولسون نوغ توفیق وعنایت رهبرك»

پیله‌وَرْ [ف] اوفاق تفك صاتاز . چرچی .

ت

تَبَرْ [ف] بالطه § سیاح درویشلرك برابرلرنده طاشیدقلری معروف آلت .

تَرْ [ف] ادات تفضیلدر : مشکلتر . بدتر § تازه § صولی، نملی :

« شهدانهٔ دیدهٔ ترمله
مشغول اولورم کبوترمله »

تُوانْگَرْ [ف] زنکین .

ثَمَرْ [ع] میوه .

جانْوَر [ف] یرتیجی حیوان § جانلی ، ذی حیات .

جِگَر [ف] اعضاء داخلیه‌دن بری

جَوْهَر [ع] بنفسه قائم اولان شی ، (عرض) مقابلی § قیمتدار طاش .

چادَرْ [ف] چادر .

« برعجب دریا دراردوی همایونك سنك
کیم حبابه برقرار اولمش اکا هر چادری »

چاکَرْ [ف] قول ، کوله .

چَنْبَر [ف] بر دائره‌یی احاطه ایدن شی .

حَجَرْ [ع] طاش .

حَذَرْ [ع] صاقنمه :

« جهلدن ایتملی شدتله توقی و حذر »

حُفَرْ [ع] (حفره) نك جمعی .

حِمْیَر [ع] زمان جاهلیتده یمن طرفلرنده ساکن اولان عرب مستعربه‌دن بر قوم مشهور .

حَیْدَرْ [ع] آرسلان ، اسد § حضرت علی کرم الله وجهه‌نك لقب شریفلرندن بری .

خاکِسْتَرْ [ف] آتش کولی ، رماد .

خاوَرْ [ف] شرق ، مشرق .

خَبَرْ [ع] نقل اولنان سوز :

« بو خبر نشاط آور ، سامعه گذار

حضرت سیدالبشر اولنجه .... »
§ علم، وقوف، معلومات.

خَرْ [ف] مرکب، حمار.

خَطَرْ [ف] تهلکه، مخاطره.

خَنْجَرْ [ف] معروف آلت جارحه.

خواهَرْ [ف] همشیره.

د

دادَرْ [ف] برادر.

داوَرْ [ف] وزیر. داورانه = وزیرانه.

دُخْتَرْ [ف] قیز، کریمه.

دَرْ [ف] قاپو § ادات ظرفیت: درحال.

دُرَرْ (درّه) نك جمعی.

دَرْبَدَرْ [ف] سرسری.

دَفْتَرْ [ع] صورت مخصوصه‌ده بربرینه ربط اولنمش اوراق مجموعه‌سی.

دِلاوَرْ [ف] جسور، یکیت:

« حیرت بنی قیلدی زار ومضطر
غیرت سکا دوشدی ای دلاور »

دِلْبَرْ [ف] کوزل، محبوبه. § لطیف:
کوکلم دییور: ای موقع خوش منظر ودلبر! سن اول بکا مقبر.

دُوْرْکَرْ [ف] دولکر.

دیکَرْ [ف] باشقه.

ر

رامِشْکَرْ [ف] مطرب، سازنده.

رَنْجْبَرْ [ف] چفت سورن، اکین اکن. § یاپی یاپان، یاپی عمله‌سی.

رَهْبَرْ [ف] قلاغوز.

رَهْکُذَرْ [ف] [رهکذار] مخففی.

ز

زَبَرْ [ف] اوست .

زَرْ [ف] آلتون .

زَرْگَرْ [ف] قیومجی .

زِیرْ وُزَبَرْ [ف] آلت اوست § قارمه قاریشیق :

« خرق عادت ایله اول معجزه‌لر
لات عزایی ایدوب زیر وزبر »

زِیوَرْ [ف] (زیب) ایله مترادفدر .

« سپهر مینا نه روح پرور
زمین ودریا غریق زیور »

∴

ساغَرْ [ف] قدح :

« ایلمش ساقی صهبای قدر
ایکی چشمن ، ایکی لعلین ساغر »

سِپَرْ [ف] قالقان ، اورتو § قلعه § صیغنه‌جق یر .

سَحَرْ [ع] طاك یری آچلمازدن اولکی وقت :

« ای نسیم چمن آرای سحر
موجه بخشنده طوبای سحر »

سَرْ [ف] باش .

سَرا سَرْ [ف] باشدن باشه .

سَرْبَسَرْ [ف] باش باشه .

سَرْتاسَرْ [ف] باشدن باشه .

« عضو یا کنده آنك سرتاسر
حاصلی یوق ایدی هیچ مودن اثر »

سَروَرْ [ف] بیوك ، سید ، اولو .

سَفَرْ [ف] یولجیلق .

سَقَرْ [ع] جهنم .

سُکَّرْ [ع] شکر .

سَمَنْدَرْ [ف] اساطیری بر حیوانکه آتش درونده حاصل اولور واورادە یشارمش .

سِنَّوْرْ [ع] کدی ، هره .

سُوَرْ [ع] (سوره) نك جمعی .

سِیَرْ [ع] (سیرت) ك جمعی .

∴

شاهبندر [ف] و :

شهبندر [ف] قونسولوس .

شاهپر [ف] و :

شهپر [ف] (شاهبال) ه بدل قوللانیلور .

شجر [ع] اغاج .

« دونوب اطرافنه قیلدقجه نظر
سجده ایلردی جمادات وشجر »

شرّ [ع] مضر ، خیر اولمیان .

شرر [ع] قیغلجم .

ششپر [ف] التی باشلی معروف آلت .

شکر [ف] شکر .

شناور [ف] یوزکیچ ، صوده یوزمه بیلن .

شوهر [ف] قوجه ، زوج .

∴

صرصر [ع] پك شدتلی روزکار .

صغر [ع] کوچکلك .

صفدر [ع] صف یرتیجی .

صفر [ع] معروف آی .

صنوبر [ع] چام اغاجی ، فستیق اغاجی .

« کنار آب ایدی ظل صنوبر
اوپردی پاینی خورشید انور »

صور [ع] (صورت) ك جمعی .

∴

ضرر [ع] نقصان ، زیان .

∴

ظفر [ع] مقصوده وصول § غلبه .

∴

عبر [ع] (عبرت) ك جمعی .

« مهدمدر او نجه معتبردر

هر مقبری جالب عبردر »

عَرْعَرْ [ع] سرو اغاجی .

عَسْكَرْ [ع] معلوم .

عَنْبَرْ [ع] معروف كوزل قوقولی ماده .

⁂

غَضَنْفَرْ [ع] ارسلان .

⁂

فَرْ [ف] نور، ضیا§ زیب‌وزینت، شان وشوكت :

«حبذا ای تاج وتختك مایهٔ زیب‌وفری
عالمك ارایشی، ملكك طرازوزیوری»

فَرْمانْبَرْ [ف] تابع فرمان .

⁂

قَدَرْ [ع] ازلدن ابده قدر جاری اولان احوال وشئونك لوح محفوظده صورت ثبوتی وجمله اعیان موجوداتده وقوعه كلان حكم كلیٔ الهیدر :

« شجه سنده بدی انك شام وسحر
قبضهٔ قوس قضا ایله قدر »

قَلَنْدَرْ [ف] ایلیشكمز، لاقید، لاابالی .

قَمَرْ [ع] آی، ماه:

« دامن آسمانده ابر سحر
دوكر اوراقه ریزهٔ الماس
شب‌حلول ایلینجه عكس قمر
ایدر اشجاره صرمه‌لر الباس»

قَنْبَرْ [ع] امام علی افندمزك كوله‌سی .

قَيْصَرْ [ع] اسكی روم ایمپراطورلرینك علمی .

⁂

كارْگَرْ [ف] مؤثر، نافذ .

كامْبَرْوَرْ [ف] صاحب كرم واقبال .

كامْوَرْ [ف] بختیار ، مسعود .

كِبَرْ [ع] بیوكلك ، اولولق .

كَبُوتَرْ [ف] كوكرجین :

«كل دانه‌یه قاچه ای كبوتر
حیرانكی صانمه دام كستر »

كَجْنَظَرْ [ف] اكری باقیشلی، حسود .

كَدَرْ [ع] بولانقلق§ اضطراب .

«ايلسه‌ك كريه‌لرله عرض كدر
سكامظلق بهار خنده‌ايدر »

كُذَرْ [ف] كچه‌ه. (ايتمك)مصدريله قوللانيلور . خوشكذر = خوش كچيجى .

كَرْ [ف] (اكر) اداتنك مخففى § ادات فاعل: زركر .

كِرانْسَرْ [ف] كبرلى، متكبر: اطوار كرانسرانه.

كَرَمْكُسْتَرْ [ف] كرم دوشه‌ييجى، كرم ايديجى .

كَرَمْپَرْوَرْ [ف] كرم واحسان صاحبى .

كُسْتَرْ [ف] ياييق، دوشه‌مك معناسنه اولان (كستردن)مصدرندن مشتقدر. تركيبله مستعملدر: كالات كستر، عدالت كستر .

كِشْوَرْ [ف] اقليم، مملكت. كشور كشا = فاتح البلاد .

كُلْبَشَكَرْ [ف] كل خميره‌سى ، كل رچلى .

كَمْتَرْ [ف] اكسيك، ناقص§عاجز حقير .

كَمَرْ [ف] قوشاق§ طاق ، قوس . كمر شكانده بنا .

كَوْثَرْ [ع] جنتده برنهرك اسمى .

كَوْهَرْ [ف] جوهر .

كُهَرْ [ف] (كوهر) مخففى : كهر پاش. كهربارة كهرفروش .

..

لاغَرْ [ف] ضعيف .

لَشْكَرْ [ف] عسكر، چرى .

لَمْحَةُالْبَصَرْ [ع] كوزك بر دفعه باقمسى ممتداولديغى قدر، بك از.

لَنْكَرْ [ف] واپوروكميلرى يرنده طورديرمق ايچون دكزه اتيلان معروف آغردمير،

:.

مُحْضَرْ [ع] حاضر اولانشى .

مادَرْ [ف] والده .

« شوخبرحزن آورداغزن پدرومادر اولديغى زمان»

مالشكر [ف] اوغوجى، دلاك.

ماه پيكر [ف] يوزى آى كبى منور اولان.

مبشر [ع] تبشير ايدلمش، كنديسنه مژده ويرلمش.

متصور [ع] تصور اولنمش، ذهننده قرار ويرلمش.

ميسر [ع] قولايلقله حصوله كتيرلمش.

مجدر [ع] چيچك چيقارمش اولان.

مجمر [ع] بخوردان دنيلان آلت.

محرر [ع] يازلمش:

« انوارك در محرر اوبله
اشعارك در منور اوبله »

محتضر [ع] حال احتضارده اولان.

محشر [ع] انسانلرك روز قيامتده جمع اولنه جقلرى ير. § زياده غلبه لك ير.

محضر [ع] محل حضور، بشقاده § متعدد امضالى حاوى ورقه.

محقر [ع] تحقير ايدلمش، تذليل اولنمش.

مخمر [ع] تخمير اولنمش.

محور [ع] دوران ايدن شيئك اورته سندن كچن و دورانه سبب اولان خط مستقيم.

محتضر [ع] احتضار اولنمش، قصالدلمش.

مخضر [ع] يشيل رنك ويرلمش.

مخمر [ع] يوغورلمش § مايه لنديرلمش.

مخير [ع] تخيير ايدلمش.

مدخر [ع] ادخار اولنمش، بريكديرلمش.

مدور [ع] تدوير ايدلمش § يوارلاق.

مذكر [ع] اركك.

مرغ نامه بر [ف] كوكرجين.

مرمر [ع] معروف متين طاش، رخام.

مزبر [ع] قامش قلم.

مُزَوَّرْ [ع] تزوير ايدلمش ، تلاهيوب بوللاديرلمش .

مُسْتَحْقَرْ [ع] حقير عد ايدلمش .

مُسْتَخْبَرْ [ع] خبر آلنمش .

مُسْتَعْمَرْ [ع] شنلنديرلمش ، مستعمرات .

مُسَحَّرْ [ع] مسحور ايدلمش .

مُسَخَّرْ [ع] تسخير ايدلمش ، ضبط اولنمش .

مِسْطَرْ [ع] سطر چيزه‌جك مخصوص الت .

مُسَطَّرْ [ع] تسطير ايدلمش ، يازلمش .

مُشَجَّرْ [ع] اوزرينه آغاج صورتی نقش اولنمش قماش ، اوزبه .

مَشْجَرْ [ع] چوق آغاج بيتن ير ،

مَشْعَرْ [ع] حواس بشردن هر بری .

مُشْكِلْتَرْ [ف] پك مشكل .

مَصْدَرْ [ع] برشيئك چيقديغی محل ، محل صدور § منبع

§ ذات ايله قائم برمعنايه دلالت ايدن و صفات وافعاله مأخذ اولان اسم ؛

مُصَدَّرْ [ع] تصدير ايدلمش ، ديباجه‌لنمش .

مُصَغَّرْ [ع] تصغير ايدلمش ، كوچولدلمش .

مُصَوَّرْ [ع] تصوير ايدلمش ، صورتلنديرلمش .

مُضْطَرّ [ع] چاره‌سز قالمش ، ناچار ؛

مَطَرْ [ع] ياغمور ؛

مُطَهَّرْ [ع] تطهير ايدلمش ، مادی ومعنوی تميزلنمش ، پاكلنمش ،

مُظَفَّرْ [ع] مطلوبنه نائل اولان § حربده اعداسنه غالب كلن ،

مُضْمَرْ [ع] اضمار ايدلمش ، درونده كيزلنمش .

مَظْهَرْ [ع] برشيئك ظاهر اولديغی ير . § نائل :

« انسان دنيلان او جسم انور
اولمش بوكا حكمتكله مظهر »

مَعْبَرْ [ع] كچيد .

مِعْبَرْ [ع] قايق ، صندال ، كاك ،

مُعْتَبَرْ [ع] اعتبار اولنمش، رعايت اولنمش، مقبول، شرفلى.

« حقا كه عجيب بر اثردر
« اربابى يانده معتبردر »

مُعَسْكَرْ [ع] اردوكاه.

مَعْشَرْ [ع] جماعت، كروه، معشر مسلمين.

مُعَشَّرْ [ع] تعشير ايدلمش، اونده برى آلنمش.

مِعْصَرْ [ع] منكنه.

مُعَطَّرْ [ع] تعطير ايدلمش، كوزل قوقولنديرلمش.

مُعَمَّرْ [ع] چوق عمر سورمش.

مُغْبَرْ [ع] غبارلنمش § كدرلنمش، كوجنمش.

مِغْفَرْ [ع] اسكى زمانده محاربه‌لرده باشه كيلان ميركلاه.

مُغَيَّرْ [ع] تغيير ايدلمش، باشقه‌لشديرلمش

مَفْخَرْ [ع] فخرلنمك § فخر ايده‌جك ير.

مَفَرّ [ع] قاچه‌جق ير.

مُفَسَّرْ [ع] تفسير ايدلمش، معناسى ايضاح اولنمش.

مَقَرّ [ع] قرار ايده‌جك ير.

مَقْبَرْ [ع] مزار، مدفن § مزاراق،

« اى زائر اعتبار پرور
سير ايت نه حزين طورور شو مقبر »

مُقَدَّرْ [ع] جناب حق طرفندن تقدير اولنمش.

مُقَرَّرْ [ع] تقرير ايدلمش، يرلشديرلمش، ثابت قيلنمش § تصميم اولنمش § افاده، بيان ايدلمش.

مُقَشَّرْ [ع] تقشير ايدلمش، قبوغى صويلمش.

مُقَطَّرْ [ع] تقطير ايدلمش، امبيقدن چكلمش، قطره قطره ايدلمش.

مُقَعَّرْ [ع] چوقور، اويوق، ايكى طرفى قالقيق، اورته‌سى چوكوك.

مُكَدَّرْ [ع] تكدير ايدلمش، ازارلنمش § بولانديرلمش § غملى، كدرلى.

مَكَرْ [ف] استثنا و بعضاً استغراب اداتيدر § ديمك اوليوركه:

« حسننه ويرمش ايدى رونق وفر
لمعهٔ نور سيه ايدى مكر ، »

مُكَرَّرْ [ع] تكرير ايدلمش ، ايكى ويا دها زياده كره ايجاد ايدلمش ،

مُكَسَّرْ [ع] تكسير ايدلمش ، زياده‌سيله قيرلمش ،

مِمَرّ [ع] كچيله‌جك ير ، كچيد .

مينا كار [ف] مينه ايشليجى ، ايشلين ، ميناكارى ،

مِنْبَر [ع] جامعده خطبه اوقونان محل مرتفع .

مُنْجَرّ [ع] انجرار ايدن ، چكيلن § منتهى اولان .

مَنْحَر [ع] حيوان بوغازليه‌جق ير .

مِنْسَر [ع] ييرتيجى قوش قاغه‌سى .

مَنْظَر [ع] نظر ايتمك ، باقمق § نظر ايده‌جك ير § كوز ، چشم § چهره .

مُنْكَر [ع] انكار ايدلمش ، بويله دكلدر دنيلمش § طانيلمامش § عقلك تقبيح ، شرعك تحريم ايتديكى شي § قبرده سؤال

ايدن ملكلردن هر بری ،

مُنَوَّر [ع] تنوير ايدلمش ، روشن ، ضيادار ،

«زمين معطر سما منور
خلاصه هر پر مسرت آور»

مُوجَر [ع] ايجار ايدلمش ،

مُؤَخَّر [ع] تأخير اولنمش ، صكره يه ، كيرى يه براغلمش ،

مُوَفَّر [ع] توفير ايدلمش ، چوغالدلمش .

مُوَقَّر [ع] توقير ايدلمش ، تعظيم اولنمش ،

مِهْتَر [ف] زياده بيوك ، اعظم ،

مِيانْسَر [ف] نصفى مرصع بربوع تاج .

مُيَسَّر [ع] تيسير ايدلمش ، قولايلقله وجوده ، حصوله كتيرلمش .

ناموَر [ف] آدى چيقمش ، مشهور .

ناوَر [ف] ممكن ، قابل ،

نظار [ع] بر شیشه باقمق § کوز ، نکاه :

« حسن سیماسنه طویمزدی نظر
حاصلی رحمت ایدی سرتاسر »

نفر [ع] بر انسان § ضابط صفتنی حائز اولمیان عسکردن هر بری .

نوبر [ف] ترفنده میوه ، چیچك § ثمرهلری هنوز بلیرمکه باشلیان قیز ؛

نوشادر [ف] نشادر ؛

نوکر [ف] قول ، چاکر ، خدمتجی .

نیشتر [ف] قان آلمغه مخصوص الت ؛

نیشکر [ف] شکر قامشی ؛

نیلوفر [ف] بر نوع چیچك :

« اوربته ایتدی بوکسکین صوغوق زمینه اثر
میان جویده کوم کوك کسلدی نیلوفر »

نیور [ف] عالمده حصوله کلان حالات .

⁂

وبر [ع] دوه و ظاوشان کبی حیوانلرك یومشاق تویی ، یوکی .

وتر [ع] یایك چلهسی ، ایپ ، کیریش § چالغی تلی § برقوسك ایکی نهایتلری بیننه وصل اولنان خط مستقیم ؛

ور [ف] صاحب ، مالك : دانشور ، سخنور .

⁂

هدر [ع] برینك قانی دوکمك ، مباح اولمق § ضایع اولان ، بوش یره کیدن .

هر [ف] ادات تعمیم .

هفت اختر [ف] و :

هفت پیکر [ف] کواکب سبعه ،

همسر [ف] زوجه § ارقداش § بر فکرده اولانلر ،

همسفر [ف] یول ارقداشی ، همراه .

هنر [ف] معرفت ، صنعت :

« مقصدك حسن تعیشسه بو عالمده اکر
چالیشوب ایتملی تحصیل وکمالات وهنر »

هُنَرْوَرْ [ف] هنرلی .

∴

يَافَرْ [ف] چنکی ، کوچك ،

يَاوَرْ [ف] ياردمجی ، معين ،

يَغْمَاكَرْ [ف] يغماجی ، چاپولجی .

يَكَدِيكَرْ [ف] بربرينه :

يَكْسَرْ [ف] بر باشدن بر باشه ؛

« سدره ايدی نهال ارباغه يكسر
بر خام اريك انده چرخ اخضر »
§ يالكز باشنه § آنسزين .

ماقبلی مفتوح ﴿ ر ﴾ ايله منتهی بر هجالی كلمه‌لر

— ١ —

أَبْرْ [ف] بلوط ، سحاب :

« حيرت ، هيجان نهر و ابره
حيرت ، شو سكوت ايچنده قبره »

أَجْرْ . [ع] اخرته متعلق مكافات ، ثواب .

أَمْرْ . [ع] بيورمق ، بيورمه § بيوروق ، بيوريلان شی § شی ، ايش ، حادثه : امراهم .

∴

بَحْرْ [ع] دكز ،

بَدْرْ [ع] اون دورت كيجه‌لك آی ،

بَذْرْ [ع] تخم ، حبه ،

∴

پَادْزَهْرْ [ع] پازهر ،

∴

ثَوْر [ع] اوکوز § بروج اثنی عشردن بری.

∴

جَبْر [ع] زور § زورلامق § اکمال نقصان § ریاضیاتدن بر علم مخصوص،

جَذْر [ع] کوك.

جَزْر [ع] بحر و نهر صوینك ساحله کلدکدن صوکره ارتفاعنك تناقص ایتمسی ؛ کیری چکلمسی . (مد) بونك ضدیدر.

جَهْر [ع] سسی یوکسلتمه.

جَوْر [ع] اذا ، جفا .

∴

حَبْر [ع] عالم، فقیه [جمعی اولان (احبار) اکثریا علمای یهود حقنده مستعملدر .]

حَجْر [ع] مالنده تصرفدن منع ایتمك .

حَشْر [ع] میتی، یاامواتی دیریلتوب محشره چیقارمق .

حَصْر [ع] محاصره ایتمك § مخصوص قیلمق.

حَفْر [ع] قازمق ؛ قازلق،

∴

خَدْر [ع] بر عضوك اویوشمسی،

خَمْر [ع] سرخوش ایدیجی اوزوم شیره‌سی، شراب، موادمسکره،

خَیْر [ع] (شر) مقابلی ؛ نفیسك محبت ورغبت ایلدیکی شیلر،

∴

دَوْر [ع] دونمك ؛ دونوب طولاشمق § برینك عهده‌سندن دیکرینك عهده‌سنه کچیرمك .

دَهْر [ع] زمان ؛ زمان مدید § جهان :

« حاصلی روی عروس دهره نوردن خال ایدی اول کاچوره »

دَیْر [ف] مناستر، کلیسا.

∴

زَبْر [ف] اوستون، فتحه علامتی.

زَجْر [ع] منع و نهی ایتمك .

زهر [ف] آغو ، سم.

⁂

ستر [ع] اورتمه ، قپامه.

سطر [ع] يازى صره‌سى .

سكر [ع] سرخوشلق .

سهر [ع] كيجه‌لرى اويانيق طورمه.

سير [ع] يورومك § كزمك § تماشا .

⁂

شعر [ع] قيل ، موى .

شهر [ع] يكى آيدن يكى آيه .

شهر [ع] مملكت، بيوك قصبه .

صبر [ع] شدائد و لذائذه قارشى ضبط نفس.

صدر [ع] كوكس § اك باش، وزير اعظم § روم ايلى و اناطولى قاضيعسكرى.

⁂

طور [ع] ادا ، طرز ، صورت حركت .

طير [ع] قوش .

⁂

ظهر [ع] ارقه .

⁂

عشر [ع] اون آيت كريمه مقدارى § اونلق .

عصر [ع] يوز سنه‌دن عبارت زمان § زمان § اوزون مدت § ايكيندى .

⁂

غور [ع] ديب ، قعر ، اساس .

غير [ع] بشقه ، ديكر .

⁂

فجر [ع] كونش طوغمه‌دن اول افق شرقيده پيدا اولان قزيللق .

فَخْر [ع] اوكونمك، تعداد مناقب صورتيله اظهار فضل § مدار افتخار .

فَقْر [ع] احتياج شديد، يوقسللق؛

فَوْر [ع] همان ، فى الحال؛

∴

قَبْر [ع] مزار ؛

قَدْر [ع] دكر، مقدار، اعتبار؛

قَصْر [ع] قيصه كسمك، قيصالتمق.

قَصْر [ع] كوشك ، كاشانه ؛

قَعْر [ع] ديب، نهايت، درينلك؛

قَهْر [ع] تذليل صورتيله غلبه؛

∴

كَبْر [ف] مجوسى .

كِرانسير [ف] بطئ الحركه،

كَسْر [ع] قيرمق ، قيرلق § جزء ، پارچه.

∴

مَرْء [ع] اركك انسان .

مَكْر [ع] حيله ، خدعه .

مَهْر [ع] اثناى تزوجده ويريلان بدل نكاح :

∴

نَثْر [ع] صاچمق ، طاغتمق § وزنسز سوز ؛

نَحْر [ع] بوغازلامق ؛

نَذْر [ع] بركيمسه برشيئى كندى نفسنه واجب قيلمق § شرط و تعليقه مقارن وعد § عهد ؛

نَسْر [ع] كركس دنيلان قوش؛ نسر طائر .

نَشْر [ع] ياىمق، طاغتمق؛

نَصْر [ع] ياردم ايتمك،

نَفْسُ الْاَمْر [ع] ايشك حقيقتى، كنهى، اصلى.

نَقْر [ع] اویمق § طاش ویا اغاج اوزرینه حك صورتیله یازی یازمق ویا نقش یاپمق.

نَهْر [ع] بیوجك چای، ایرماق.

وَبْر [ع] كدی‌یه مشابه برجانور.

وَطْر [ع] حاجت.

هَجْر [ع] ایرلمق، ترك ایتمك § ایریلق.

﴿ ر ﴾ [١]

آجِرْ [ع] برشیئی اجاره‌یه ویرن.

آخِرْ [ع] صوك، نهایت، عاقبت:

« حی و قیوم و قادر و قاهر
اول اول ، آخر آخر »

آزادَه خاطِرْ [ف] كوكلنده عقده اولمیان قیدسز.

آزُرْدَه خاطِرْ [ف] كوكلی اینجیدلمش.

اصاغِرْ [ع] (اصغر)ك جمعی. شرف اعتباریله كوچك صاییلانلر.

أَكابِرْ [ع] (اكبر) ك جمعی. بیوك آدملر:

«كلدیسه نوله بن شعرا دورینه آخر
عادت بودر اك صوكده كلیر بزمه اكابر»

آمِرْ [ع] بیوریجی، امر ایدیجی. § رئیس، باش مأمور.

أَواخِرْ [ع] (آخر) ك جمعی.

أَوامِرْ [ع] (امر) ك جمعی. امرلر.

باهِرْ [ع] اچیق، اشكار، روشن:

[١] نهایتی (تصویر) كبی (ی، ر) ایله ختام بولان كلمه‌لر ایروجه یازلمشلردر.

« اهل اسلامك شعشعهٔ اقبالی يوماً فيوماً متعالی ومتوافر ومهابت واجلالی انظار عربده متجلی وباهر اولدی»

بَهادِرْ [ف] يكيت، شجيع،

∴

تَذاكِرْ [ع] (تذكره)نك جمعی ،

تاجِرْ [ع] تجار، آليش ويريشله مشغول اولان ،

∴

تامِرْ [ع] ميوه طوتمش، ميوه‌لی،

∴

جائِرْ [ع] جور ايدیجی ، ستم ايدن .

جابِرْ [ع] قريق اصلاح ايدیجی .

جَزائِرْ [ع] (جزيره) نك جمعی .

جَواهِرْ [ع] (جوهر)ك جمعی .

∴

حاسِرْ [ع] حسرت چكن .

حاشِرْ [ع] حشر ايديجی ،

حاصِرْ [ع] حصر ايديجی ،

حاضِرْ [ع] حضورده ، كوزاوكنده § موجود § مهيا .

حافِرْ [ع] حفر ايديجی .

∴

خاسِرْ [ع] ضرره اوغرايان ،

خاطِرْ [ع] كوكل. خاطرشناس = كوكل آليجی، خاطرنشان = خاطرده قالمش ،

خِضِرْ [ع] نيسان روميتك يكرمی اوچنجی كونی : خضرالياس.

خِنْصِرْ [ع] سرچه پارمق .

خواطِرْ [ع] (خاطر)ك جمعی.

∴

دائِرْ [ع] دورايديجی. §متعلق، عائد .

دَفاتِرْ [ع] (دفتر) ك جمعى .

ذَوائِرْ [ع] (دائره)نك جمعى .

∴

ذاكِرْ [ع] ذكر ايديجى ، ايدن .

ذَخائِرْ [ع] (ذخيره)نك جمعى .

∴

زائِرْ [ع] زيارت ايديجى ، ايدن .

زاجِرْ [ع] زجر ايديجى ، ايدن .

زاخِرْ [ع] طاشغين دكز .

زامِرْ [ع] دودوك چالان .

زاهِرْ [ع] پارلاق .

زَواهِرْ [ع] (زهره)نك جمعى .

∴

سائِرْ [ع] سير ايديجى ، يورويجى § باشقه ، ديكر .

ساتِرْ [ع] اورتوجى ، ستر ايديجى .

ساحِرْ [ع] سحر ايديجى ، ايدن .

سافِرْ [ع] سفر ايديجى ، ايدن .

ساهِرْ [ع] كيجه‌لرى اويانق اولان .

سِتيرْ [ع] كيزلى خصوص .

سَرائِرْ [ع] (سريره)نك جمعى .

∴

شاطِرْ [ع] شطارتلى .

شاعِرْ [ع] شعر سويليان .

« فيلسوف واديب وشاعر ايدى نه‌صورلسه جوابه قادر ايدى »

شاكِرْ [ع] شكر ايديجى ، ايدن .

شَعائِرْ [ع] علامت ، مناسبته اولان (شعيره)نك جمعى . اوصاف حسنه .

∴

صابِرْ [ع] صبرلی .

صادِرْ [ع] صدور ایدن .

صَغائِر [ع] کوچك گناه معناسنه اولان (صغیره)نك جمعی .

∴

ضَمائِرْ [ع] (ضمیر)ك جمعی .

∴

طائِرْ [ع] اوچان § قوش :

«سمادن صانکه ایمش بر آلهی لحن طائردر
یشیللکارده پیدادر ؛ قراکلقلرده سائردر »

∴

ظاهِرْ [ع] کورینیجی ، آشکار ، روشن :

« اکر شعرك اولمازسه معناسی ظاهر
عرب دیرکه « معناه فی بطن شاعر »

ظَواهِر [ع] (ظاهر)، (ظاهره)نك جمعی .

∴

عابِرْ [ع] عبور ایدیجی ، کچیجی .

عاثِرْ [ع] اوتنجی .

عاطِرْ [ع] عطرلی ، کوزل قوقولی .

عاقِرْ [ع] قصیر ، طوغورمیان .

عامِرْ [ع] معمور ایدیجی .

عَساکِرْ [ع] (عسکر)ك جمعی :

عساکر نصرت مآثر حضرت تاجداری .

عَشائِرْ [ع] (عشیرت)ك جمعی .

عَناصِر [ع] (عنصر) ك جمعی . عناصر اربعه : (قدمایه کوره) آب ، هوا ، خاك ، نار .

∴

غامِرْ [ع] خراب ، ایصسز محل .

∴

فاتِرْ [ع] فتورلی .

فاجِرْ [ع] فسق وفجور ایله متصف .

فاخِرْ [ع] فخر ایدیجی ، اوکونجی .

فاطِرْ [ع] یارادیجی ، یارادان.

∴

قادِرْ [ع] قدرت وقوت صاحبی § اسماء شریفهٔ الٓهیه‌دن بری ،

قاصِرْ [ع] عاجز § قیصه :

« اوصاف سامیهٔ کرمکاریلرینی ایضاح وبیانده قلم عاجز وقاصر ولسان کمترانم دخی بوبابده غیر قادر اولمغله ... »

قاهِرْ [ع] قهر ایدیجی.

∴

کاثِرْ [ع] چوق ، کثیر.

کافِرْ [ع] جناب حقه شرك قوشار ، مؤمن موحد اولمیان .

کَبائِرْ [ع] بك کناه اولان افعال.

∴

مَآثِرْ [ع] (مأثره) نك جمعی . کوزل اثرلر ، یادکارلر :

« کویا او شب شرف مآثر

ویس القرن ایدی نور ظاهر »

ماکِرْ [ع] مکر ایدن ، حیله کار ،

ماهِرْ [ع] صنعتنده استاد ، حاذق اولان ،

مُبادِرْ [ع] مبادرت ایدیجی ، ایدن ، فاعل.

مُباشِرْ [ع] برایشه بالذات باشلیان.

مُبَشِّرْ [ع] مژده‌لهین.

مُبَصِّرْ [ع] نظارت ایدیجی ، کوزله‌یجی.

مُتَأَثِّرْ [ع] تأثر ایدیجی ، ایدن ، محزون .

مُتَأَخِّرْ [ع] تأخر ایدن ، صوکره یه قالان .

مُتَأَمِّرْ [ ] آمرلق ، تغلب ایدن .

مُتَبادِرْ [ع] تبادر ایدن ، ذهنه کلن .

مُتَبَحِّرْ [ع] تبحر ایدن ، دریالاشان ، علمده دریا کبی توسع وتعمق ایدن : متبحرانه .

مُتَبَخْتِرْ [ع] صاللانه‌رق متکبرانه یوروین .

مُتَخَبِّرْ [ع] تخبر ایدن، بوغوحالنه کلن § بوتسوله‌ن .

مُتَبَرِّرْ [ع] تبرر ایدن، جناب حقه انقیاد وطاعت اوزره بولنان.

مُتَبَصِّرْ [ع] تبصر ایدن ، دقت نظر صاحبی.

مُتَبَلِّرْ [ع] تبلر ایدن، بلورلنان.

مُتَجَاسِرْ [ع] تجاسر ایدن، جسارتلنان § کستاخ .

مُتَجَاوِرْ [ع] قومشو اولان.

مُتَحَاوِرْ [ع] تحاور ایدن ، یکدیکریله قونوشان .

مُتَحَيِّرْ [ع] تحیر ایدن، پختیلاشان: دم متحیر .

مُتَحَجِّرْ [ع] تحجر ایدن ، طاش کسیلان :

«طاش دکل او بر متحجر مثال عبرتدر»

مُتَحَسِّرْ [ع] تحسر ایدن، حسرت چکن . متحسرانه .

مُتَحَضِّرْ [ع] حاضر.

مُتَحَيِّرْ [ع] تحیر ایدن ، حیرته دوشن : متحیرانه .

مُتَخَبِّرْ [ع] ابی بیلن، کنهنه واقف اولان .

مُتَخَدِّرْ [ع] اورتو طوتنان ، مستور اولان .

مُتَخَضِّرْ [ع] یشیل رنك باغلیان.

مُتَخَطِّرْ [ع] تخطر ایدن، درخاطر ایلیان .

مُتَدَبِّرْ [ع] تدبر ایدن ، عاقبتی تفکر ایلیان : متدبرانه.

مُتَدَثِّرْ [ع] جامه‌یه بورونن .

مُتَذَكِّرْ [ع] تذکر ایدن § درخاطر ایلین .

مُتَسَتِّرْ [ع] تستر ایدن، کیزلنان.

مُتَسَهِّرْ [ع] تسهر ایدن، کیجه‌لری اویانق طوران.

مُتَشَاجِرْ [ع] تشاجر ایدن.

مُتَشَاعِرْ [ع] تشاعر ایدن ، شاعرطوری طاقنان، کندینه شاعر سوسی ویرن : متشاعرانه .

مُتَشَاوِرْ [ع] تشاور ایدن.

مُتَشَكِّرْ [ع] تشکر ایدن .

مُتَشَمِّرْ [ع] تشمر ایدن، ایشه حاضرلنان .

مُتَصاغِرْ [ع] تصاغر ایدن، کوچك کورینان، کوچیلن .

مُتَصَبِّرْ [ع] صبر ایدن .

مُتَصَدِّرْ [ع] تصدر ایدن ، مجلسده صدره کچن، اك باشه اوطوران .

مُتَصَوِّرْ [ع] تصور ایدن، ذهننده صورت ویرن .

مُتَضَرِّرْ [ع] ضرر وزیانه اوغرایان .

مُتَطَهِّرْ [ع] مادی و معنوی تمیزلەنن .

مُتَطَيِّرْ [ع] اوغورسوزعد ایدن، تفأل ایلین .

مُتَظاهِرْ [ع] تظاهر ایدن .

مُتَعاسِرْ [ع] کوجلشن .

مُتَعاشِرْ [ع] معاشرت ایدن .

مُتَعَذِّرْ [ع] ممکن اولمیان، محال اولان .

مُتَعَسِّرْ [ع] کوج اولان ، کوجلشن .

مُتَعَطِّرْ [ع] کوزل قوقوسو رینان .

مُتَغايِرْ [ع] تغایر ایدن، مغایر .

مُتَغَرِّرْ [ع] تغرر ایدن ، اغترار ایلیان .

مُتَغَيِّرْ [ع] تغیر ایدن، باشقه لاشان .

مُتَفاخِرْ [ع] تفاخر ایدن .

مُتَفَجِّرْ [ع] تفجر ایدن، فجر اتان ؛ صبح متفجر .

مُتَفَخِّرْ [ع] افتخار ایدن .

مُتَقاصِرْ [ع] برشی یاپمغه اقتداری وار ایکن چکینوب یاپمیان .

مُتَقاطِرْ [ع] تقاطر ایدن، داملیان .

مُتَقامِرْ [ع] قمار اوینایان ، قمار باز .

مُتَقَطِّرْ [ع] تقطر ایدن، داملیان .

مُتَكاثِرْ [ع] تكاثر ایدن، چوغالان .

مُتَکَبِّر [ع] تکبر ایدن، کبرلنان، کبرلی :
« متکبرله کبر ایتمه تصدق کبیدر »

مُتَکَثِّر [ع] تکثر ایدن، چوغالان.

مُتَکَدِّر [ع] کدرلنن § بولانان.

مُتَکَرِّر [ع] تکرر ایدن، مکرر اولان .

مُتَکَسِّر [ع] تکسر ایدن، قیریلان.

مُتَمَسْخِر [ع] مسخره‌لق ایدن. § استهزا ایلیان .

مُتَمَهِّر [ع] ماهر اولان ، کسب مهارت ایلیان .

مُتَناثِر [ع] تناثر ایدن، صاچیلان.

مُتَنادِر [ع] تنادر ایدن، نادرلشن، کسب ندرت ایلیان .

مُتَناصِر [ع] بربرینه نصرت ، معاونت ایدن .

مُتَناظِر [ع] تناظر ایدن، بربرینه باقان، بربرینه ناظر اولان
§ قارشیلقلی اولان .

مُتَنافِر [ع] تنافر ایدن، بربرندن نفرت ایدن .

مُتَناکِر [ع] (متجاهل) ایله مترادفدر.

مُتَنَثِّر [ع] تنثر ایدن، صاچیلان.

مُتَنَشِّر [ع] تنشر ایدن ، انتشار ایلیان .

مُتَنَصِّر [ع] تنصر ایدن، خرستیان اولان .

مُتَنَظِّر [ع] دوشونه‌رك دقتله باقان.

مُتَنَفِّر [ع] تنفر ایدن ، نفرت ایلیان: « ارضدن متنفر، سماواته متحسر بر هیولای بشر ایدی»

مُتَنَکِّر [ع] تنکر ایدن، بیلنمیه‌جك، طانیمیه‌جق قیافته گیرن،
متنکراً. متنکرانه .

مُتَنَمِّر [ع] تنمر ایدن ، قاپلان خویلی اولان § اکشی چهره ولسان شدید ایله تهدید ایدن .

مُتَنَوِّر [ع] تنور ایدن، نورلنان، روشن اولان.

مُتَواتِر [ع] افواه ناسده دائر اولان ، متواتراً .

مُتَوافِر [ع] توافر ایدن، چوق اولان.

متوتر • [ع] توتر ایدن ، کرکین اولان : حبل متوتر . اعصاب متوتره .

متوقر • [ع] توقر ایدن ، وقار پیدا ایلیان .

متهور • [ع] تهور ایتمش اولان، شدت کوسترن.

مثمر • [ع] میوه‌دار ، میوه‌لی § نتیجه‌بخش، نتیجه‌لی.

مجاسر [ع] جسارت ایدن.

مجامر [ع] (مجمر) ك جمعی .

مجاور • [ع] قومشو § حرمین شریفینده اعتکاف ایدن.

مجبر • [ع] اجبار ایدن ، آمر مجبر = تهدیدینی ایقاعه قادر اولان آمر .

محاصر [ع] محاصره ایدن .

محاضر [ع] (محضر)ك جمعی.

محتذر [ع] احتذار ایدن، صاقنان.

محتضر • [ع] احتضار ایدن ، موته پك زیاده یاقلاشان.

محتقر [ع] احتقار ایدن، خورلایان.

محتکر • [ع] احتکار ایدن، مالی آغر بهایه چیقنجه‌یه قدر صاقلادقدن صوکره صاتان . کار فاحش کوزه‌تان .

محجر • [ع] کوز چوقوری، حفرة العین § کوزك اطرافی .

محرر • [ع] تحریر ایدن ، یازی یازان § مؤلف .

محضر • [ع] احضار ایدن§ طرفینی محکمه‌یه جلب ایدن مأمور.

محقر [ع] تحقیر ایدن.

مخابر [ع] مخابره ایدیجی، ایدن.

مخبر [ع] خبر ویرن .

مختمر • [ع] اختمار ایدن، مایه‌لنان § کثوله قلب اولان.

مخذر • [ع] تخذیر ایدن ، اوروشو طوتندیران .

مخطر • [ع] اخطار ایدن، خاطره کتیرن.

مخیر • [ع] ایکی شی بیننده مخیر قیلان .

مُدْبِرْ [ع] طالعسز، بدبخت،

مُدَبِّرْ [ع] تدبیر ایدن، بر شیئك انجامنی تفکرله چارهٔ حصولنی تهیه ایلیان.

مُدَّخِرْ [ع] ادخار ایدن، اذلال وتحقیر ایلیان.

مُدَّخِرْ [ع] ادخار ایدن، طوپلایوب، صاقلایان.

مُدِرّْ ـ مُدِرّ [ع] آقیدان، ادرار ویرن.

[(مدرر) کلمه‌سی یاکلش ایسه‌ده لسانمزده شایعاً استعمال اولنمقده‌در.]

مُدَمِّرْ [ع] تدمیر ایدن، محو وهلاك ایلیان.

مُدَوِّرْ [ع] تدویر ایدن، چویرن § بوارلاق ایدن،

مُذَكِّرْ [ع] تذکیر ایدن، آکدیران،

مَزَابِرْ [ع] (مزبر)ك جمعی.

مَزَاهِرْ [ع] (مزهره)نك جمعی:

«ای شمس که: سایه‌کده اولورارضده ظاهر اشجار ومزاهر
سن اولمامش اولسه‌ك بوتون افاقده حاضر اولماز بومناظر»

مُزْدَجِرْ [ع] امر موجبنجه حرکت ایدن،

مُزَوِّرْ [ع] تزویر ایدن، یالانی ترویج ایچون تلفیق بوللایان.

مُسَافِرْ [ع] بشقه برمحلدن کلوب موقتاً برمحلده اوطوران،

مُسْتَأْجِرْ [ع] کرا ایله طوتان،

مُسْتَأْخِرْ [ع] تأخر ایدن،

مُسْتَبْحِرْ [ع] دریا کبی واسع اولان،

مُسْتَبْشِرْ [ع] استبشار ایدن، مژده آلان.

مُسْتَتِرْ [ع] کیزلنن،

مُسْتَحْضِرْ [ع] حاضر ایدن،

مُسْتَحْقِرْ [ع] حقیر عد ایدن.

مُسْتَخْبِرْ [ع] استخبار ایدن، خبر آلان.

مُسْتَدْبِرْ [ع] آرقه چویران، یوز دوندیرن.

مُسْتَذْكِرْ [ع] درخاطر ايدن .

مُسْتَشْعِرْ [ع] طلب اشعار ايليان ،

مُسْتَصْغِرْ [ع] كوچوك كورن ،

مُسْتَظْهِرْ [ع] آرقه ويرن ، طيانان ، صاحب چيقان .

مُسْتَعْبِرْ [ع] رؤيا تعبير ايتديرن .

مُسْتَعْمِرْ [ع] معمور ايتديرن ؛

مُسْتَغْفِرْ [ع] اللهدن مغفرت ايستيان .

مُسْتَفْسِرْ [ع] صوران ، شرح ايتديران .

مُسْتَقِرْ [ع] ساكن وثابت اولان .

مُسْتَكْبِرْ [ع] نفسنى بيوك كورن .

مُسْتَكْثِرْ [ع] چوق كورن ، چوق عد ايدن .

مُسْتَمِرْ [ع] بردوزيه اوزايوب كيدن .

مُسْتَنْصِرْ [ع] ياردم ايستيان .

مُسْتَنْفِرْ [ع] اوركوب قاچان ،

مُسَخِّرْ [ع] تسخير ايدن ، اطاعته كتيرن ، الده ايدن ،

مُسْكِرْ [ع] سكرويرن ، سرخوش ايدن .

مَشَاجِرْ [ع] مشجره‌لر ؛

« صوتك دره‌دن اولنجه ظاهر
ديكار كورونور سنى مشاجر ؟

مَشَاعِرْ [ع] (مشعر)ك جمعى ؛

مَشَاهِرْ [ع] (مشهر)ك جمعى ؛

مَشَاهِيرْ [ع] (مشهور)ك جمعى ؛

مُشَاوِرْ [ع] مشاوره ايديجى ، ايدن .

مُشْتَهِرْ [ع] اشتهار ايدن ، شهرت بولان ، مشهور اولان .

مُشْعِرْ [ع] اشعار ايدن ، تحريراً بيلديرن .

مَصَادِرْ [ع] (مصدر)ك جمعى .

مُصْطَبِرْ [ع] اصطبار ايدن ، صبر ايدن .

مُصَغِّرْ [ع] تصغير ايدن .

مُصَوِّرْ [ع] تصوير ايدن، صورت ويرن § ترسيم ايدن .

مُضِرّ [ع] اضرار ايدن ، ضرر وزيانه سبب اولان :

مُضْمِرْ [ع] اضمار ايدن، درونده كيزلين .

مَطَاهِرْ [ع] (مطهره)نك جمعى .

مَظَاهِرْ [ع] (مظهر)ك جمعى .

مُظَاهِرْ [ع] مظاهرت ايدبجى ، ايدن .

مَعَابِرْ [ع] (معبر)ك جمعى .

مَعَاشِرْ [ع] (معشر)ك جمعى .

مُعَاصِرْ [ع] هم عصر ، هم زمان .

مُعَبِّرْ [ع] تعبير ايدن، رؤيا حل ايدن .

مُعْتَذِرْ [ع] اعتذار ايدن ، عذر درميان ايليان .

مُعْتَزِزْ [ع] تعزيز ايدن .

مُعَشِّرْ [ع] تبشير ايدن، اونده برينى آلان .

مَغَافِرْ [ع] (مغفر)ك جمعى :

مَفَاخِرْ [ع] (مفخر)ك جمعى :

مُفْتَخِرْ [ع] افتخار ايدن، اوكونن :

« علويت انكله مفتخردر
علولر ايچنده مشهوردر »

مُفَجِّرْ [ع] يردن قاينادوب اقيدان .

مُفْتَقِرْ [ع] افتقار ايدن، عرض احتياج ايليان، محتاج، § خضوع ايدن .

مُفَسِّرْ [ع] تفسير ايدن، معناسنى بيان وايضاح ايليان § آيات كريمهٔ قرآنيه نك معانئ منيفه سنى ايضاح ايچون كتاب تأليف ايدن .

مُفْطِرْ [ع] افطار ايدن، اوروج آچان .

مُفْقِرْ [ع] افقار ايدن ، فقره دوشيرن .

مُفَكِّرْ [ع] تفكر ايتديرن ، دوشونديرن .

مَقابِرْ [ع] (مقبر) و (مقبره)نك جمعى .

مُقامِرْ [ع] قمار اوينايان .

مُقْتَدِرْ [ع] اقتدارلى، كوجى يتن.

مُقْتَصِرْ [ع] اقتصار ايدن ، قيصه كسن .

مُقَدِّرْ [ع] تقدير ايدن ، قيمت بيچن § هرشيئك نصل اولەجغنى لوح محفوظده ثبت ايدن جناب قادر مطلق .

مُقِرْ [ع] اقرار ايدن § تصديق و اعتراف ايليان .

مُقَرِّرْ [ع] تقرير ايدن ، افاده ايليان § ثابت قيلان.

مُقَصِّرْ [ع] قصور ايدن.

مُقَصِّرْ [ع] برشيئى ياپمغه مقتدر ايكن امتناع ايدن .

مُقْمِرْ [ع] ماهتابلى كيجه : شب مقمر .

مُقَهِّرْ [ع] قهر ايدن.

مُكَثِّرْ [ع] اكثار ايدن ، چوغالدان .

مُكَدِّرْ [ع] تكدير ايدن ، بولاندير ن § مأيوس ايدن.

مُكَرِّرْ [ع] تكرار ايدن ،

مُكَسِّرْ [ع] تكسير ايدن ، زياده سيله قيران.

مُمْطِرْ [ع] امطار ايدن، ياغديران،

مَنابِرْ [ع] (منبر) ك جمعى :

مَناحِرْ [ع] (منحر) ك جمعى. سلخخانه .

مَناشِرْ [ع] (منشار) ك جمعى،

مَناظِرْ [ع] (منظره) نك جمعى:

« هر روزى چشم شفقتدر بكا ناظر
تبريك ايديور چونكه بنى جمله مناظر »

مُناظِرْ [ع] مناظره ايدن ، مناظرين ،

مُنْتَشِرْ [ع] انتثار ايدن، صاچيلان:

مُنْتَحِرْ [ع] انتحار ايدن، كندينى اولديرن .

مُنْتَشِرْ [ع] انتشار ايدن، ياييلان. § طاغيلان :

« آثار كدركه : منتشردر
اسرار كدركه : مستتردر »

مُنْتَظِرْ [ع] انتظار ايدن، بكلهين.

مُنْحَدِرْ [ع] انحدار ايدن، انيشه طوغرى اينن.

مُنْحَصِرْ [ع] انحصار ايدن، برحد داخلنده قالوب خارجه تجاوز اتميين: منحصراً.

مَنْخِرْ [ع] بورون دليكى.

مُنْذِرْ [ع] انذار ايدن، برخصوصك تبليغى ايچون تخويف ايليان.

مُنْفَجِرْ [ع] انفجار ايدن، آچيلان: صبح منفجر. § يردن قاينايوب آقان.

مُنْكِرْ [ع] انكار ايدن، اوبله دكلدر دين. § مؤمنك ضدى.

مُنْكَسِرْ [ع] انكسار ايدن، قيريلان.

مُؤَثِّرْ [ع] تأثير ايدن، اثر براقان § عامل.

مُوجِرْ [ع] ايجار ايدن، كيرايه ويرن.

مُوسِرْ [ع] زنكين، صاحب يسار.

مُوَقِّرْ [ع] توقير وتعظيم ايدن.

مُنَوِّرْ [ع] تنوير ايدن، روشن ايدن.

مُهَاجِرْ [ع] خانه و عياليله بشقه اقليمه كچن. § فخركائنات افندمزله برابر مكهٔ مكرمه‌دن مدينهٔ منوره‌يه كوچن ذوات كرامدن هربرى.

مُهَدِّرْ [ع] اهدار ايدن، دوكن، اقيدان.

مِهْرْ [ف] كونش، آفتاب.

مُبَارِزْ [ع] (مبزر)ك جمعى.

مُيَسِّرْ [ع] تيسير ايدن، قولايلشديران.

..

نَاخِرْ [ع] چوريوب اوفانمش كميك.

نَادِرْ [ع] آزبولنان، آزشى.

نَاشِرْ [ع] نشر ايدن، صاچان.

نَاصِر • [ع] نصرت ایدن ، یاردم ایدن .

نَاطِر • [ع] باغ بکجیسی § حمام خدمتجیسی .

نَاظِر • [ع] نظارت ایدن ، باقان § بر اداره‌نك اك بیوك مأموری .

نَافِر • [ع] نفرت ایدن .

نَاقِر • [ع] نشانه اصابت ایدن اوق .

نَسرِ طَائِر • [ع] منطقة البروجدن بر کوکب ، عقاب .

نَظَائِر • [ع] (نظیره) نك جمعی .

نَوَادِر • [ع] (نادره) نك جمعی .

نَوَائِر • [ع] شعله معناسنه اولان (نائره) نك جمعی .

..

وَافِر • [ع] چوق ، بسیار .

..

هِر • [ع] کدی .

﴿ یر ﴾

۲

أَثِير • [ع] (روحجه‌دن معربدر.) کائناتی طولدیروب کافهٔ اجسامه نفوذ ایتدیکی و ضیا و حرارتك انتشارینه واسطه اولدیغی فرض اولنان سیال برجسم لطیف .

أَجِير • [ع] اجرتله چالیشان ، اجرتله طوتیلان آدم .

أَخِير • [ع] صوك .

أَساطِير • [ع] اویدیرمه عجیب روایت ، ماصال § خرافات .

أَسِير • [ع] قول ، کوله ، اسیر حرب .

إِكْسِير • [ع] اسپرتو ایچنده حل اولنمش مواددن عبارت مایع .

أَمِير • [ع] امیرالمؤمنین = خلیفهٔ رسول‌الله ، پادشاه اهل اسلام . بك ، رئیس .

أَنْجِير • [ف] معروف میوه .

اُوجَکیر [ف] یوکسلن .

∴

بَشیر [ع] تبشیرایدن، مژده جی.

بَصیر [ع] کوریجی، بیلیجی .

بَعیر [ع] دوه .

پَشْکیر [ف] خاولی، پشکیر.

پیر [ف] یاشلی ، مسن § طرق علیه‌دن هر برینك پیشوای اکبری .

پَنیر [ف] پینیر .

∴

تَأثیر [ع] اثر ایتمك، ایشله‌مك .

تَأخیر [ع] کیری‌یه براقمق .

تَباشیر [ع] تبشیردنیلان معروف بیاض معدن .

تَبْخیر [ع] بخاره قلب ایتمك § بوتسوله‌مك .

تَبْذیر [ع] اسراف صورتیله طاغتمق .

تَبْشیر [ع] مژده‌له‌مك .

تَبْصیر [ع] تعریف و ایضاح ایتمك .

تَثْمیر [ع] میوه‌دار ایتمك .

تَجْذیر [ع] بر عددك جذرینی الق .

تَحْذیر [ع] حذر ایته‌یرمك .

تَحْریر [ع] یازمق :

« برلوح بدایع ایدیور ذهنمی تنویر
پیشنده طوروب ایلرم اشعارمی تحریر »

تَحْقیر [ع] خور و حقیر ایتمك .

تَحْضیر [ع] یتیشدیرمك.

تَخْمیر [ع] یوغورمق .

تَخْییر [ع] ایکی شی بیننده مخیر قیلمق .

تَدابیر [ع] (تدبیر) ك جمعی . تدابیر حکیمانه .

تَدْمیر [ع] ییقمق ، محو وهلاك ایتمك .

تَدْویر [ع] دوندرمك :

« رأیكله ایدر زمینی تدویر
گردون كهن دیدكلری پیر »

تَذْكیر [ع] ذكر ایتمك ، اكدیرمق .

تَزْبیر [ع] یازمق ، یازلق .

تَسْحیر [ع] الدانمق ، مسحور ایتمك ، ایدلمك .

تَسْخیر [ع] تحت اطاعته المق ، الده ایتمك . ضبط ایتمك :

«فتح خیبر اوله‌لی ایامه مشدر کیمسه
زوربازوایله بربویله حصاری تسخیر»

تَسْریر [ع] سویندیرمك ، سویندیرلمك .

تَسْطیر [ع] یازمق ، یازلق .

تَسْفیر [ع] سفره كوندرمك .

تَسْمیر [ع] چویله‌مك ، چویلنمك .

تَسْییر [ع] یوروتمك ، یورودلمك . كوندرمك .

تَشْمیر [ع] پاچه‌لری صیغامق :
تشمیرساق اهتمام = صدق وخلوصله ایشه باشلامق .

تَشْویر [ع] استیعاب ، احتوا ایتمك ،

تَشْهیر [ع] شدتلندیرمك ، میدانه قویمق .

تَصاویر [ع] (تصویر) ك جمعی ،

تَصْدیر [ع] دیباجه‌له‌مك ، دیباجه لنمك .

تَصْعیر [ع] مخاطبدن یوزچویرمك .

تَصْغیر [ع] كوچولتمك .

تَصْفیر [غ] ایصلق چالمق .

تَصْویر [ع] صورتلندیرمك § حسن بیان وافاده ایتمك .

تَطْهیر [ع] مادی ومعنوی تمیزله‌مك .

تَظْهیر [ع] آرقه‌یه آتمق § اهمال ایتمك .

تَعْبیر [ع] بیان و ایضاح ایتمك :

« بی درده اولورمی دردتقریر
ازجمله اولسه ورای تعبیر»

تَعْذِیرْ [ع] عذرکاذب ارائه ایلمك.

تَعْزِیرْ [ع] لوم، تقبیح، تأدیب.

تَعْشِیرْ [ع] اونده برینی آلمق.

تَعْصِیرْ [ع] ایچندهکی شیئی چیقارمق ایچون صیقمق.

تَعْطِیرْ [ع] کوزل قوقولی ایتمك.

تَعْمِیرْ [ع] بوزوق شیئی دوزلتمك.

تَعْبِیرْ [ع] توزه بولامق.

تَغْییرْ [ع] بشقه‌لشدیرمق.

تَفَاسِیرْ [ع] (تفسیر)ك جمعی.

تَفْتِیرْ [ع] فتوروبرمك، ویرلمك.

تَفْسِیرْ [ع] معناسنی بیان، ایضاح ایتمك § قرآن کریمك معانیٔ منیفه‌سنی ایضاح ایچون تألیف اولنان کتاب.

تَفْکِیرْ [ع] (تفکر) ایله مترادفدر.

تَقَادِیرْ [ع] (تقدیر)ك جمعی.

تَقَارِیرْ [ع] (تقریر)ك جمعی.

تَقْدِیرْ [ع] جناب حقك قبل الایجاد هر شیئك نصل اوله‌جغنی لوح محفوظه نقش وثبت ایلمسی. § قیمت بیچمك § بکنمك § احتمال، صورت.

تَقْرِیرْ [ع] یرلشدیرمك، یرلشدیرلمك. § افاده، بیان:
« ایتدی بنی تا اورتبه تسریر
کیم ایلیه‌مم بیان وتقریر »
§ بعض مواد حقنده قلمه النان مقالهٔ رسمیه.

تَقْشِیرْ [ع] قابوغنی صویمق.

تَقْصِیرْ [ع] قصور ایتمك.

تَقْطِیرْ [ع] قطره قطره دوکمك § انبیقدن چکمك.

تَقْهِیرْ [ع] قهر ایتمك.

تَکْبِیرْ [ع] (الله اکبر) دیمك.

تَکْثِیرْ [ع] چوغالتمق .

تَکْدِیرْ [ع] ازارلامق ، ازارلاتمق :

«نیچون اولدك شونی اکلات دلکیر بکا؟
آه اولمکدن اغیر کلدی بو تکدیر بکا!»

تَکْرِیرْ [ع] تکرارلامق § عبارەدە حسن تکرار .

تَکْسِیرْ [ع] زیادەسیلە قیرمق .

تَمْرِیرْ [ع] آجی ایتمك .

تَنْاشِیرْ [ع] چوجق یازیسی ، قارغەجق بورغاجق .

تَنْثِیرْ [ع] صاچمق ، صاچلمق § نظمی نثرە تحویل ایتمك .

تَنْشِیرْ [ع] (نشر)ایلە مترادفدر .

تَنْظِیرْ [ع] نظیرینی یاپمق [اکثریا شعر حقندە مستعملدر] .

تَنْفِیرْ [ع] نفرت ایتدیرمك .

تَنْکِیرْ [ع] نکرە قیلمق ، بر اسمی نکرە یاپمق .

تَنْوِیرْ [ع] نورلاندیرمق .

تَوْفِیرْ [ع] چوغالتمق .

تَوْقِیرْ [ع] اغیرلامق ، تعظیم ایتمك .

تَیْسِیرْ [ع] قولایلقلە حصولە کتیرمك .

تَیْرْ [ع] اوق .

∴

جَدِیرْ [ع] لایق .

∴

حَرِیرْ [ع] ایپك .

حَصِیرْ [ع] معروف دوشەمە .

حَفِیرْ [ع] درینجە حفر اولنمش یر .

حَقِیرْ [ع] اعتبارسز ، شرفسز :

« شمدی بتون بلاغت شعرم حقیردر
شعرمکە بر بدیعۀ الهام سمیردر »

∴

خَبِیرْ [ع] خبردار ، واقف .

خسیر [ع] (خاسر) ایله مترادفدر .

خطیر [ع] شان وشرف صاحبی § رفیع ، عالی § مخاطره‌لی .

خمیر [ع] خمور .

خیر [ع] خیری چوق آدم .

∴

دبیر [ف] کاتب ، منشی .

دساتیر [ع] (دستور) ك جمعی .

دلگیر [ف] کدر ویریجی اولان § منفعل ، مکدر .

دلیر [ف] جسارتلی ، جسور :

« بو کازاری قیلدی او حیدر دلیر
جهان ایچره ذاتی کبی بی نظیر »

∴

زفیر [ع] کوکس گچیرمه § اعاده اولنان نفس .

زمهریر [ع] قیش موسمنك الك صوغوق زمانی ، قسمی .

زنابیر [ع] (زنبور) ك جمعی .

زنانیر [ع] (زنار) ك جمعی .

زنجیر [ع] معروف .

زیر [ف] آلت ، آشاغی .

∴

سدیر [ع] قاریوله و یوکسك مندر کبی یرلره اطلاق اولنور :

« اولدقجه نشیمنم سدیرك
مظلم کورورم بو خاکدانی
کوستر بکا چهرهٔ منیرك
ترك ایله‌مه‌دن جهانیانی »

سریر [ع] تخت .

سعیر [ع] آتش § جهنم .

سفیر [ع] ایلچی ، مرخص .

سیر [ع] طوق ، آج اولمیان :

« نه بیلیر کرشه‌نك حالنی سیر »

∴

شَرِيرْ [ع] پك شرلى اولان .

شَعِيرْ [ع] آرپه .

شِمْشِيرْ [ف] قلج .

شَهِيرْ [ع] (مشهور) ايله مترادفدر .

شِيرْ [ف] آرسلان .

∴

صَغِيرْ [ع] كوچك .

صَفِيرْ [ع] ايصلق .

∴

ضَرِيرْ [ع] انادن طوغمه كور .

ضَمِيرْ [ع] كوكلده كيزلى اولان سر § اسمك يرينى طوتان كلمه .

∴

ظَهِيرْ [ع] آرقه § صاحب ، معين .

∴

عَسِيرْ [ع] كوج .

عَصَافِيرْ [ع] (عصفور)ك جمعى .

عَصِيرْ [ع] (عصاره) ايله مترادفدر .

∴

غَفِيرْ [ع] چوق ، كثير .

∴

فَقِيرْ [ع] يوقسول ، محتاج § ديلنجى .

∴

قَدِيرْ [ع] اسماء شريفهٔ الهيه دندر .

قَصِيرْ [ع] قيصه ، بويسز .

قَمْطَرِيرْ [ع] شدتلى ، سخت .

قَنَاطِيرْ [ع] (قنطره) نك جمعى .

قَوَارِيرْ [ع] (قاروره) نك جمعى .

∴

كَبِيرْ [ع] كبير :

« شول قدر آق ایدی او صدر کبیر
انی صانیر دی کورن بدر منیر »
§ باشلی .

کَثِیرْ [ع] چوق اولان شی .

کَتِیرْ [ع] قیرلمش .

کُشتکیرْ [ع] پهلوان .

کیرْ [ع] ارکك انسان و یا حیوانك عضو تناسلی .

کیرْ [ف] کرفتن مصدرندن مشتقدر .

..

مافی الضمیرْ [ع] کوکلده اولان شی .

محاذیرْ [ع] (محذور)ك جمعی .

مزامیرْ [ع] زبورده کی سوره‌لر .

مسامیرْ [ع] (مسمار)ك جمعی .

مُستَدیرْ [ع] دکرمی اولان ، دائره‌لی .

مُستَعیرْ [ع] عاریت الان .

مُستَنیرْ [ع] نور الان .

مَشاهیرْ [ع] (مشهور)ك جمعی .

مُشیرْ [ع] رتبهٔ سامیهٔ مشیریتی حائز ذات عالی .

مَصیرْ [ع] صویك آقدیغی یر .

مَضامیرْ [ع] (مضمار)ك جمعی .

مَعاذیرْ [ع] (معذر)ك جمعی .

مُعیرْ [ع] اعاره ایدن .

مُغایِرْ [ع] مغایرت ایدیجی ، ایدن .

مُغَیَّرْ [ع] تغیر ایتمش اولان .

مَقادیرْ [ع] (مقدار)ك جمعی .

مَناشیرْ [ع] (منشور)ك جمعی .

موشکیرْ [ف] چایلاق قوشی .

مُنیرْ [ع] روشن ، پارلاق .

« مهرك سكا نسبتله ندر وجه منيرى
بدرك نه اوزاق دكسه اكراشته نظيرى»

نِيرْ [ف] بك ، باش .

ن

نِيرْ [ف] (نيره)، ياق .

نَحارِيرْ [ع] (نحرير)ك جمعى .

نِحْرِيرْ [ع] عالم، عاقل .

نَحِيرْ [ع] بوغازلنمش .

نَذِيرْ [ع] بر ماده نك تبليغيله تخويف ايدن .

نَظِيرْ [ع] اش، مثل، مانند .

نَغِيرْ [ف] فرياد ، ناله § آلات موسيقيه دن برى .

نَفِيرْ [ع] غير منتظم اقوام .

نَكِيرْ [ع] بيلنمين شى .

نَمِيرْ [ع] طاتلى صو، آب شيرين .

نَيِّرْ [ع] كونش، آى .

و

وَزِيرْ [ع] رتب ملكيه نك اك عالى وشرفلى درجه سى اولان رتبهٔ وزارتى احراز ايدن ذات .

وَفِيرْ [ع] چوق، كثير .

ه

هَجِيرْ [ع] اويله وقتنده كى حرارت .

هَدِيرْ [ع] كوكرجين اوتمك . § آت كشنه مك .

ماقبلی مکسور { رَ } ایله منتهی بر هجالی کلمه‌لر

اِثْرْ [ع] ایز، اثر .

⁖

بِئْرْ [ع] قویو، چاه . بئرِ معطل = کور قویو .

بِکْرْ [ع] قیز اوغلان قیز. (باکره، باکر غلطدر .) § تازه، جدید، یکی : فکر بکر = دها اول سویلنمه‌مش فکر .

⁖

جِسْرْ [ع] کوپری .

جِفْرْ [ع] کویا انسانی غیبه مطلع ایدن برعلم .

⁖

حِبْرْ [ع] یازی یازه‌جق مرکب .

⁖

خِضْرْ [ع] بونام ایله معروف نبیٔ ذیشان .

⁖

ذِکْرْ [ع] آکمق § اسم آلهینك یاد وتکراری :

« طالدقجه تماشای مصابیح فکره مجبوراولورم هر کیجه تسبیح ایله ذکره »

⁖

زِبْرْ [ع] مکتوب § کتاب .

⁖

سِپِهْرْ [ف] کوك، سما، آسمان .

سِتْرْ [ع] پرده ، اورتو .

سِحْرْ [ع] کوز باغیجیلق.

سِفْرْ [ع] کتاب، جزء : توراتك برنجی سفری . § فصل .

⁖

شِعْرْ [ع] موزون ومقفی سوز § بلیغ سوز .

⁖

صِفْرْ [ع] بوش : صفراليد. = مفلس§ رقم نقطه‌سی. صولده صفر = اهمیتسز .

صِهر ° [ع] قائن پدر، قائن والده، داماد ، بالديز ، انشته كبي قيز الوب ويرمكله اقربادن معدود اولان ذواته اطلاق اولنور .

∴

عِطر ° [ع] كوزل قوقولي ياغ وسائره :

∴

فِطر ° [ع] اوروج بوزمق . عيد فطر = رمضان بايرامى .

فِكر ° [ع] دوشونمه ، ملاحظه ، تامل § قوهٔ مفكره، ذهن § رأى، مطالعه . § انديشه .

∴

قِشر ° [ع] قابوق، ظرف.

∴

كِبر ° [ع] كنديني بيوك كوروب سائريني استخفاف ايتمك :

« فرق واردر وقار ايله كبرك »

∴

مِصر ° [ع] شهر، مملكت § قطعهٔ معروفه .

∴

هِجر ° [ع] آيريلق ، فرقت § صابيقلامه .

﴿ رُ ﴾

اُشتُر ° [ف] دوه ، جمل :

∴

پُر ° [ف] طولو، مملو:

« جهان حكمتله پردر »

∴

تَأَثُّر ° [ع] محزونيت ، كدر :

« افزون ايدى اورتبه كه دلده تأثرم جلب ايلدى عنايت حق تكدرم »

تَأَخُّر ° [ع] كرى يه قالمق :

تَبادُر ° [ع] بردن بره ذهنه كلمك :

تَبَختُر ° [ع] صالنه‌رق متكبرانه يورومه § تموج ايتمه :

«نصل اولوردى خرامان شوق اوساق شكسته ؟

نصل ايدردى بو هجران زمينده ميل تبختر ؟ »

تَبَخُّرْ [ع] بخاره منقلب اولمق.

تَبَصُّرْ [ع] كوز آچيقلغى .

تَجَاسُرْ [ع] جسارتلنمك.

تَجَاوُرْ [ع] ياقينلاشمق § قومشو اولمق .

تَجَبُّرْ [ع] كبرلنمك.

تَحَتُّرْ [ع] يختيلاشمه ؛ تحتر دم .

تَحَجُّرْ [ع] طاش كبى اولمه ، طاش كبى پكشمك .

تَحَذُّرْ [ع] حذر اوزره اولمق .

تَحَسُّرْ [ع] حسرت چكمه .

تَحَيُّرْ [ع] حيران اولمق.

تَخَدُّرْ [ع] اورتولنمك ، مستور اولمق .

تَخَضُّرْ [ع] يشيللنمك ، يشيل رنك پيدا ايتمك.

تَخَطُّرْ [ع] درخاطر ايتمك :

« هر حالكى تك تخطر ايتسه‌م
اكدجه سنى تأثر ايتسه‌م »

تَخَمُّرْ [ع] (اختمار) ايله مترادفدر.

تَدَبُّرْ [ع] تفكر عاقبت .

تَذَكُّرْ [ع] درخاطر ايتمك:

«كنجلكى تذكر موجب تحسر اولور»
§ مذاكره ايتمك§ رأى ويرمك.

تَزَهُّرْ [ع] چيچكلنمه.

تَسَتُّرْ [ع] كيزلنمه ، اورتونمه : تستر نسوان .

تَسَكُّرْ [ع] سرخوش اولمق، مست اولمق .

تَشَهُّرْ [ع] كيجه اويانق طورمق.

تَشَاعُرْ [ع] شاعر طورى طاقنمق، شاعر اكه يلتنمك .

تَشَكُّرْ [ع] شكر ايتمك.

« يارب اونه عالمدى سزاوار تذكر
بيلمزدم انك قدرينى ، لايقدى تشكر»

تَصَاغُرْ • [ع] كوچك كورونمك، كوچكانمك .

تَصَدُّرْ • [ع] صدر مجلسه چكمك ، باش طرفه چوب اوطورمق .

تَصَوُّرْ • [ع] ذهنده صورت ويرمك ، صورتلنديرمك .

تَطَهُّرْ [ع] مادى ومعنوى تميزلنمك .

تَطَيُّرْ [ع] تشأم ايله مترادفدر :

« تناهى نغماتندن ايلدمدى تطير »

تَظَاهُرْ • [ع] ميدانه چيقمق ، كوزه كورنمك .

تَعَاسُرْ [ع] (تيسر) ه مقابل قوللانيلير .

تَعَاشُرْ • [ع] (معاشرت) ه بدل قوللانيلير .

تَعَذُّرْ • [ع] ممكن اولمامق ، محال اولمق .

تَعَسُّرْ [ع] كوچ اولمق .

تَغَايُرْ • [ع] (مغايرت) ه بدل قوللانيلير .

تَغَرُّرْ • [ع] (اغترار) ه بدل قوللانيلير .

تَغَيُّرْ [ع] باشقه‌لشمق .

تَفَاخُرْ • [ع] (افتخار) ايله مترادفدر .

تَفَجُّرْ • [ع] (انفجار) ايله مترادفدر .

تَفَخُّرْ • [ع] (افتخار) ايله مترادفدر .

تَفَطُّرْ • [ع] (انفطار) ه بدل قوللانيلير .

تَفَكُّرْ • [ع] دوشونمك، دوشونلمك، ملاحظه ايتمك.

«ميل سكونت ايتدى مشوش تفكرم
پايانه ايردى حمداوله ارتق تحسرم»

تَقَاصُرْ • [ع] برشيئى ياپمغه مقتدر ايكن ياپمامق § قصور ايتمك .

تَقَاطُرْ [ع] قطره قطره دوكلمك.

تَقَرُّرْ • [ع] قرار بولمق ، قرارلشمق .

تَقَطُّرْ • [ع] (تقاطر) ه بدل قوللانيلير.

تَكَاثُرْ • [ع] (تكثر) ايله مترادفدر ؛

تَكاوُرْ [ع] قوشيجى، سكرديجى.

تَكَبُّرْ [ع] كبرلنمك، بيوكلنمك.

تَكَثُّرْ [ع] چوغالمق.

تَكَدُّرْ [ع] كدرلنمك § بولانق.

تَكَرُّرْ [ع] مكرر اولمق.

تَمَسْخُرْ [ع] مسخره‌لق ايتمك.

تَمَرُّمُرْ [ع] ميرلدانمق.

تَمَطُّرْ [ع] ياغمور آلتنده قالمق.

تَناثُرْ [ع] (انتثار)ه بدل قوللانيلير.

تَنادُرْ [ع] نادرلشمك.

تَناصُرْ [ع] بربرينه ياردم، نصرت ايتمك.

تَناظُرْ [ع] بربرينه باقمق، باقشمق § ايكى زاويه‌نك بربرينه مقابل بولنمسى:

«نه كادثاتى بن كورديكم زمانده دريغا، ممات ايله ايديوردى مبارزانه تناظر!»

تَناكُرْ [ع] (تجاهل) ايله مترادفدر.

تَنَثُّرْ [ع] (انتثار) ايله مترادفدر.

تَنَشُّرْ [ع] (انتشار) ايله مترادفدر.

تَنَصُّرْ [ع] نصرانى، خرستيان اولمق.

تَنَطُّرْ [ع] دوشونه‌رك دقتله باقمق.

تَنَفُّرْ [ع] نفرت ايتمك.

تَنَكُّرْ [ع] بيلنميه‌جك قيافته كيرمك:

«كورنجه حالنى اولدم دوچار هول وتحير
نصل اولور اوقدرجق زمانده اويله تحول
نصل كلير اوتغير... نصل اولور اوتنكر؟»

تَنَوُّرْ [ع] نورلانمق، روشن اولمق.

تَوافُرْ [ع] چوغالمق.

تَوَتُّرْ [ع] كرلمك، كركين اولمق.

تَهَوُّرْ [ع] شدت ، حدت.

تَيَسُّرْ [ع] قولايلقله حصوله كلمك .

∴

دُرّْ [ع] اينجو .

عُنْصُرْ [ع] اساس، مادهٔ اصليه، اجسام بسيطه‌دن هربرى § فرقه، هيئت.

∴

مُرّْ [ع] آجى ، تلخ .

ماقبلنده برحرف مضمومه تابع بولنان ﴿ر﴾ ايله منتهى كلمات

آبشُورْ [ف] آجى صو .

آخُورْ [ف] آت ، اوكوز كبى حيوانانك محافظه‌سنه مخصوص بنا .

اُمُورْ [ع] ايش معناسنه اولان (امر) ك جمعى . ايشلر ، شيلر ، خصوصلر .

اَنْكُورْ [ف] اوزوم دنيلان ميوه.

∴

باحُورْ [ع] تموزده حكم سورن شدت حرارت .

بُحُورْ [ع] (بحر) ك جمعى . نظمده مستعملدر.

بُخُورْ [ف] توتسو § ياقيله‌جق كوزل قوقولوشى: بخوردان = درونده بخور ياقيلان قاب .

بَلُّورْ [ع] معروف جوهر § پك بياض ، پارلاق .

∴

تَنُّورْ [ع] اوجاق ، طاندير .

∴

ثُغُورْ [ع] (ثغر) ك جمعى . حدودلر ، سینورلر.

∴

جُذُورْ [ع] (جذر) ك جمعى .

جُسُورْ [ع] جسارت صاحبى ، یکیت .

∴

حَرُورْ [ع] حرارت مدیده .

حُضُورْ [ع] حاضر اولمه § اوك ، پیشگاه § راحت ، اضطرابسزلق .

حُورْ [ع] جنت قیزی ، حوری؛ جنت .

∴

خُطُورْ [ع] خاطره کلمك .

∴

دَسْتُورْ [ف] اذن ، رخصت .

دُسْتُورْ [ع] قوانین مجموعه‌سی § مثال عمومی ، قاعدهٔ کلیه .

دُورْ [ف] اوزاق .

دُهُورْ [ع] (دهر) ك جمعى .

دَیجُورْ [فع] قرانلق :

« نه‌وار عجب اوستنده جهان دیجورك
نه‌در بیلنمیور اصلی بو امر مستورك »

∴

ذُكُورْ [ع] ارككلر .

∴

رَنجُورْ [ف] اللی § خسته :

« بو اضطرابنه‌ پایان ویروب دل رنجور
اولنجه جسم نزارم لحدکزین حضور »

∴

زَبُورْ [ع] حضرت داوده نازل اولان کتاب سماوی .

زُورْ [ع] یالان : شاهد زور = یالانجی شاهد .

زُورْ [ف] قوت : زور بازو .

زَنبُورْ [ع] آری :

« نه قدر بختیاردر زنبور
اکا دار الضیافه در ازهار

نه بر اندیشه‌سی، نه بر غمی وار
شوق ایله رقص ایدر چالار طنبور،

ساطور [ع] معروف قصاب بچاغی.

ساهور [ع] کیجه اویانقلغی.

سحور [ع] تمجید یمکی.

سرور [ع] سوینج :

« دمزن اولمقده او دم جمله طیور
چالانور مش کبی شادی وسرور »

سطور [ع] (سطر)ك جمعی.

سمور [ع] پوستندن کورك یاپیلان معروف حیوان:

« کردن صافی بیاض اویله که کافور کبی
چشم وابروسی سیاه اویله که سمور کبی »

سور [ع] حصار.

سور [ف] دوکون؛ ضیافت.

..

شرور [ع] (شر)ك جمعی؛

شعور [ع] طویمه، حس ایتمه، اکلامه.

شکور [ع] شکر ایتمك معتادی اولان.

شور [ف] تکرمسی، طوزلو،

شهور [ع] (آی) معناسنه اولان (شهر)ك جمعی،

..

صبور [ع] صبر وتحمل ایدیجی،

صخور [ع] (قیا) معناسنه اولان (صخره)نك جمعی.

صدور [ع] (صدر)ك جمعی؛

صدور [ع] چیقق، صادر اولمق؛

صور [ع] دودوك کبی چالینیان بوینوز : صور اسرافیل.

..

ضمور [ع] برعلت سببیله اعضانك قورومسی، فعالیتدن دوشمسی.

..

طَنبُورْ [ع] معروف چالغى:

« آواز سرور نای و طنبور
بر ولوله همچو نفخـهٔ حور »

طُورْ [ع] طاغ § حضرت موسایه تجلئ الٰهى واقع اولان جبل.

طَهُورْ [ع] پاك ايدن § زياده سيله پاك.

طُيُورْ [ع] (طير) ك جمعى. قوشلر.

∴

ظُهُورْ [ع] ظاهر، عيان اولمق § حاصل اولمق:

« نادر بولنور طينت كاملده قصور
كم مايه‌دن ايلرنه كيم ايلرسه ظهور »

∴

عُبُورْ [ع] برطرفدن او بر طرفه كچمك.

عَقُورْ [ع] قودورمش، قودوز: كلب عقور.

∴

غُرُورْ [ع] قورلمه، مغرورلق § بيهوده شيلره آلدانمه.

غَفُورْ [ع] (غفار) ايله مترادفدر.

غَيُورْ [ع] غيرتلى، چاليشقان.

∴

فُتُورْ [ع] كوشكلك، فرسزلك § ياس وكدر، نوميدى.

بى‌فتور = فتورسز:

« تلطيف ايدردى كريه‌مى خندهٔ سرور
هرخنده كريه چين ايدى، شفاف وبى‌فتور »

فُجُورْ [ع] ارتكاب معصيت.

فَخُورْ [ع] (فخار) ايله مترادفدر.

فُطُورْ [ع] اوروج آچاجق شى.

فَغْفُورْ [فع] چين ايمپراطورلرينك علم مخصوصى.

∴

قُبُورْ [ع] (قبر) ك جمعى.

قُشُورْ [ع] (قشر) ك جمعى.

قُصُورْ [ع] صوچ، قباحت § نقصان:

∴

كافورْ [ع] معروف ماده .

كُدُورْ [ع] (كدر)ك جمعى .

كُرُورْ [ع] (تكرار) ايله مترادفدر .

كُسُورْ [ع] كسرلر ، جزئلر .

كُورْ [ف] اعمى ، كور .

گُورْ [ف] قبر ، مزار .

..

مَأْجُورْ [ع] اجر وثوابى ويرلمش § كرايه ويرلمش .

مَأْسُورْ [ع] يولى كسلمش ، اسير ايدلمش .

مَأْمُورْ [ع] امر اولنمش ، بر خصوصك اجراسنه تعيين ايدلمش آدم .

مَبْرُورْ [ع] خيرلى ، مقبول : خدمات مبروره .

مَجْبُورْ [ع] زور ايله بر ايشـه صالديرلمش .

مَجْدُورْ [ع] چيچك چيقارمش آدم .

مَجْذُورْ [ع] جذرى آلنمش . حال مرفوعيتدن ، حال اصلى يه ارجاع ايدلمش عدد .

مَجْرُورْ [ع] جر ايدلمش ، چكلمش § كسر ايله اوقونان كلمه .

مَحْجُورْ [ع] مالنده تصرفدن منع اولنمش .

مَحْذُورْ [ع] صاقنلمش ، قورقلمش § حذر اولنه‌جق شى .

مَحْرُورْ [ع] غيظ وغضبدن درونى پر حرارت اولان .

مَحْسُورْ [ع] فرى كيتمش ، يورلمش كوز : چشم محسور .

مَحْصُورْ [ع] اطرافى قوشادلمش ، منع وتضييق ايدلمش .

مَحْظُورْ [ع] حرام ، منع ايدلمش .

مَخْطُورْ [ع] هلاكه ياقلاشديرلمش § فكر و انديشه .

مَحْفُورْ [ع] حفر اولنمش ، قازلمش .

مَخْمُورْ [ع] سرخوش . مخمورانه :

« كونش طلوعه هنوز باشلامش قدر مخمور
پاموق بلوطلرك اوستنده ايليوردى حضور »

مَذْكُورْ [ع] ذكر اولنمش ، اكلمش .

مُرُورْ [ع] كچمك ، كيتمك § نهايت پذير اولق .

مَزْبُورْ [ع] يازلمش .

مَسْتُورْ [ع] ستر اولنمش ، كيزلى § عفيف ، پرهيزكار .

مَسْجُورْ [ع] آلاولانديرلمش آتش ، قزغين فرون § طاشقين دكز .

مَسْحُورْ [ع] سحره اوغرامش .

مَسْرُورْ [ع] ممنون ، دلشاد .

مَسْطُورْ [ع] يازلمش .

مَسْمُورْ [ع] اعصاب و عظامى قوتلى آدم .

مَشْكُورْ [ع] شكر اولنمش ، مدح اولنمش ، ممدوح .

مَشْهُورْ [ع] شهرتلى ، هركسك بيلديكى .

مَطْمُورْ [ع] طوپراق آلتنده دفن ايدلمش .

مَعْذُورْ [ع] عذرى قبول ايدلمش .

مَعْصُورْ [ع] صيقلمش ، صويى چيقارلمش § صيقيله‌رق چيقاريلان صو .

مَعْمُورْ [ع] شرفلى ، آبادان .

مَغْدُورْ [ع] غدر اولنمش .

مَغْرُورْ [ع] غرورلنمش ، كبرلى § بيهوده شيئه آلدانمش .

مَغْفُورْ [ع] جناب حق طرفندن كناهى عفو اولنمش .

مَفْطُورْ [ع] فطرتلنديرلمش .

مَقْدُورْ [ع] كوج ، قوت ، استطاعت § جهد :

« ايليوب هربرى بذل مقدور
اولديلر داعئ دركاه غفور »

مَقْصُورْ [ع] قصر اولنمش ، قصالدلمش § حصر وتخصيص اولنمش .

مَقْهُورْ [ع] قهر اولنمش .

مَكْسُورْ [ع] قيرلمش § اسره ايله اوقونان حرف.

مَنْثُورْ [ع] صاچلمش § منظوم اولميان سوز.

مَنْشُورْ [ع] نشر اولنمش ، طاغيدلمش § طغراى همايونى حاوى برات عالى كه مشير ووزيرلره اعطا اولنور § معروف شكل هندسى.

مَنْصُورْ [ع] كنديسنه جناب حق طرفندن ياردم اولنمش .

مَنْظُورْ [ع] نظر اولنمش ، كورلمش :

« زمين ازهار ايله نورسته اوتلرله بتون مستور
بنى مفتون ايدر بونلر، بكا اولدقجه هپ منظور »

مَنْفُورْ [ع] كنديسندن اوركولمش، نفرت اولنمش .

مَنْقُورْ [ع] دلنمش، اويولمش.

مَوْفُورْ [ع] شئ تام § چوق ، كثير.

مُورْ [ف] قارنجه : مورانه = عاجزانه .

مَهْجُورْ [ع] ترك اولنمش ، اوزاقلاشديرلمش .

مَيْسُورْ [ع] قولاى، آسان § آسان اولمق .

∴

نَاطُورْ [ع] (ناطر)ايله مترادفدر.

نَاقُورْ [ع] دودوك، بورو.

نُذُورْ [ع] (نذر)ك جمعى.

نُشُورْ [ع] نشر ايتمك، طاغتمق § بعد الموت ديرلمك .

نُفُورْ [ع] اوركن، قاچان .

نُورْ [ع] آيدينلق ، روشنائى . ظلمتك ضدى § حضرت نبئ مجتبى افندمز:

« قابلامشدى يوزينى نور سرور
سورۀ نور ايدى ، يامطلع نور »

∴

يَسُورْ [ع] قارباز.

يَغمُورْ [ع] اوغلاق ، جدی .

يَعفُورْ [ع] آهو § حضرت فخر عالمك برحماری.

ماقبلی مضموم { ر } ايله منتهی بر هجالی كلمه‌لر

ذُخرْ [ع] وقت حاجت ایچون تدارك وحفظ اولنان شی . ذخر آخرت = عمل صالح.

شُترْ [ف] (اشتر) مخففی. دوه.

شُكرْ [ع] كوریلان نعمته قارشی اظهار اولنان قیمتشناسلق .

ظُفرْ [ع] طرناق .

ظُهرْ [ع] اوكله § اوكله وقتی.

عُذرْ [ع] بر ایشك ایشلنمسنه سبب اولان خصوص.

عُسرْ [ع] كوجلك .

عُشرْ [ع] اونده بر .

عُقرْ [ع] قصیراق .

عُمرْ [ع] مدت حیات.

قُطرْ [ع] طرف ، جانب § بر دائره‌نك مركزندن كچمك شرطیله محیطك برنقطه‌سندن دیكر نقطه‌سنه منتهی خط مستقیم .

مُرّ [ع] آجی .

مُهرْ [ع] خاتم ، یوزوك ، مهر .

﴿ ز ﴾

﴿ آز ﴾

إبْرازْ [ع] ظاهره، میدانه چیقارمق || ارائه ایتمك .

آتَشْبازْ [ف] آتشله اجرای صنعت ایدن اویونجی .

إحْتِرازْ [ع] صاقنمق :

« ای نرکس عشق خواب نازایت
داماں قضایه دوش نیاز ایت
بیك خوفله چشم جانی باز ایت
انجام بلادن احتراز ایت »

إحْرازْ [ع] آلمق ، قزانمق :

« هرصورتایله نام بلندایلدك احراز »

آرامْسازْ [ف] آرام ایدن ، ساكن اولان .

إشْمِئْزازْ [ع] صیقلمق ، صورتنی بورشدیرمق .

إصْطِلاحْپَرْدازْ [ف] اصطلاح صرفنه مراقلی آدم .

إعْجازْ [ع] عاجز قیلمق ، عجزه دوشورمك .

إعْزازْ [ع] عزتلهمك ، اكرام ایتمك :

«چشم خونینم خیالك شاهنی اعزاز ایدر
هر كلیشده بر قماش سرخ پای انداز ایدر»

آغازْ [ف] باشلانغیج ، ابتدا :

« ای لوح منور ! ای ایدن قلبی جلاساز
ای بلبل شوقیله ایدن لحنه یه آغاز »

إفْرازْ [ع] آیرمق ، آیرلق .

إكْتِنازْ [ع] بوزیلوب بوروشمق .

أَلْغازْ [ع] (الغز) ك جمعی . الغاز فقهیه .

إمْتِیازْ [ع] مساعدهٔ مخصوصه :

« هپ برز خلقتده ای صاحب اصالت ایتمه ناز
وار ایسه انجق فضیلتدر مدار امتیاز »

أَنْبازْ [ف] اورتاق ، شریك . بی انباز = شریكسز :

« بدرایچره اولیدی زهره دمساز
خال رخنه اولوردی انباز »

اِنتِهاز [ع] فرصتی غنیمت بیلمك.

اِنجاز [ع] وعدی یرینه کتیرمك :

« وعد لطف ایلر ایسه‌ك آز ایله
لیك موعودیکی انجاز ایله »

اَنداز [ف] آتمق معناسنه اولان (انداخت) مصدرندن مشتقدر دائما وصف ترکیبی حالنده قوللانیلیر: نظرانداز. لنکرانداز.

آواز [ف] سس :

« هرشیکه وار آنده لطف آواز
اولمقده بتون سنکله دمساز »
و :
« بلبلر ایدنجه فصله آغاز
وادیده ایدر تسلسل آواز »

اِهتِزاز [ع] دترەمك § نشاطدن حرکته کلمك :

« لرزه ویرسه‌ك چوقیدر اجسامه
ای کویای راز
تاابداروا‌حه‌سازکدر مدار اهتزاز »

ایجاز [ع] اختصار § آز سوزله چوق معنی افاده ایتمك صنعت ادبیه‌سی :

« منجلی لفظ دلفریبنده
بی صنایع بدیع بر ایجاز
مستتر معنیٔ جزیلنده
پر بدایع رفیع بر اعجاز »

..

بَرانداز [ف] یوقاری‌یه آتمق ، رفع ایتمك .

بَزّاز [ع] بزجی ، بز ویا باصمه صاتان .

پای‌انداز [ف] حکمدارانك کچه‌جکلری یول اوزرینه تعظیماً فرش اولنان چوقه و سائره .

پَرداز [ف] دوزلتمك ، ترتیب و تنظیم ایتمك معناسنه اولان (پرداختن) مصدرندن مشتقدر. ترکیبله‌قوللانیلیر: مصلحت پرداز = ایش کورن.

پَرواز [ف] اوچمه :

« بالالره طوغری ایتمه پرداز
تا اولمیه‌سین دوچار شهباز »
§ روبه وسائره کناری .

∴

تُرك تاز [ف] قوشمه ، سیکرتمه:

« بیهوده‌می بویله ترك تازك »

∴

جمّاز [ع] سریع السیر اولان ارکك دوه .

جَواز [ع] جائز اولمه، جائزلك:

«مذهب عشاقده باق بوکا بوقدر جواز»
ویرمك ماده‌سیله‌ده قوللانیلیر :

«ویریلیر عشق مجازی‌یه بوصورتله جواز»

جَهاز [ع] برکاین ایچون لازم اولان اشیا . تزیینات :

«رونق رس جواهر اولورز لفکز سزك
قیمتلی در خلاوتکز بیك جهازدن »

∴

حِجاز [ع] قطعهٔ مبارکهٔ معلومه § موسیقی‌ده معروف مقام.

خبّاز [ع] اتمك صاتان، اتمکجی: خباز حیله‌باز.

∴

خُبّاز [ع] ابه‌کومجی.

∴

دِراز [ف] اوزون: مژکان دراز، عمر دراز ، درازی == اوزونلق ، فی الاصل دالك فتحیله‌در:

« آنی خلق ایتمش ایدی حق ممتاز
اعتدال اوزره نه کوته نه دراز »

دَمساز [ف] محب ، مونس ، سرداش :

« مطرباسازك دل عشاقه دمساز ایلدك
که حجاز ایتدك مقامی‌گاه شهناز ایلدك »

∴

سَرباز [ف] جسارتلی، قورقوسز.

سَرفِراز [ف] عالی، ممتاز :

« آزادکان قید امل سرفراز اولور
نازایلسون ـ بهره اوکیم بی‌نیاز اولور»

∴

شاهباز [ف] ایری طوغان. تشبیهاً انسانه‌ده اطلاق اولنور:

« شاهبازم، غیری مرغ دل شکار کدر سنك »

شَهباز [ف] (شاهباز) مخففی :

« متصل او ایکی چشم شهباز
ساحهٔ عرشه ایدردی پرواز »

∴

طِرازْ [ع ـ ف] اثوابه دیکیلن علامت.

طَنّازْ [ع] قول وفعلی استهزاآمیز اولان : دلبر طناز :
« چون غمزهٔ دلبران طناز
آشوب قضایه حرف انداز »

∴

غَمّازْ [ع] غمزایتمك معتادی اولان.

∴

فِرازْ [ف] یوقوش. فراز ونشیب = یوقوش واینیش:
« بدر تام اولدیغی زمانسه قمر،
کر بلوطلیسه آسمانده براز ؛
غرق سودااولوب نشیب وفراز
اولور ارباب طبعه کاشف راز »

∴

قَزّازْ [ع] ایپك صاتان.

∴

کارْپَرْدازْ [ف] ایش دوزیجی، فعال§ایران شهبندری.

کارْسازْ [ف] موافق ایش یاپان.

گَجْبازْ [ف] اویونده حیله کارلق ایدن.

گُدازْ [ف] (گداختن) مصدرندن مشتقدر. دائما ترکیبله قوللانیلیر: تحملگداز ـــ ماحیٔ تحمل. طاقتگداز.

کُرازْ [ف] آزیلی ارکك طوموز.

∴

لَطیفه پَرْدازْ [ف] لطیفه سویلییجی، سویلین: لطیفه پرداز بی انباز. لطیفه پردازی. لطیفه پردازانه. لطیفه پردازان.

∴

مَجازْ [ع] یول، کچه جك یر§حقیقتك ضدی. مجازی: معنای مجازی، عشق مجازی:
« خوب صورتلردن ای ناصح بنی
منع ایتمه کیم
پرتو خورشید انوارحقیقتدر مجاز »

مُجازْ [ع] اجازت ویرلمش، کندیسنه اذن و رخصت ویرلمش § کندیسنه اجازتنامه ویرلمش.

مُمتازْ [ع] امتیاز کسب ایتمش ، امتیازلی : ادیب ممتاز، ممتاز الاقران :

« زائر ! بوقبرك اوزرینی صاقین
آلودهٔ سرشك حسرت ایلمه !
بوشایان اعزاز بر آرامگاه ممتازدر. »

مِهْمازْ [ع] (مهمیز)ه باق . جمعی مهامز و مهامیز .

مِهْماننُوازْ [ف] مسافره اعزاز و اکرام ایدن . مهماننوازی . مهماننوازانه . مهماننوازان .

ناسازْ [ف] دوزسز، اویغون دگل. ناسازی .

نَمازْ [ف] اوقات خمسه‌ده اداسی فرض اولان عبادت معروفه :

« میدانه کلدی نعش رقیب نیمه ساز
قیلدم حضور قلب ایله عمرمده بر نماز »

نِیازْ [ف] حاجت، میل ورغبت ، خواهش § تحفهٔ درویشانه .
نیازمند = محتاج . نیاز مندان :

« بالله بومی رسم عشقبازی
دلدار ایده شیوهٔ نیازی »

∴

هَمْ‌آوازْ [ف] بلبل ، عندلیب .

هَمْ‌آوازْ [ف] بربرینه سسده موافق § رفیق ، هم صحبت .

هُماپَرْوازْ [ف] هما کبی یوکسکاره اوچان .

هَمْبازْ [ف] شریك ، اورتاق .

هَمْرازْ [ف] سرداش، محرم اسرار . همرازی .

∴

یَكْ‌اَنْدازْ [ف] اهمیتسز بر نوع اوق § اینجه دمر تلی کوچك یاخود چتال دمر تلی بر نوع اوق § چای وایرمق کنارنده‌کی اوچوروم یرلر § دوز ، یکسان .

یَکه‌تازْ [ف] دشمنه یالکز باشنه صالدیران ، شجیع .

∴

بازْ [ف] طوغان دینیلان قوش § آچیق :

« دهنك ایلمه شاشقین کبی باز »

§ بازنده = اوینایجی . بومعناده وصف ترکیبی صورتنده قوللانیلیر :

شطرنج باز، جانباز،

∴

تازْ [ف] قوشمه، قوشش. (تك) ایله برابر قوللانیلیر: تك وتاز:

« ایردمز غایتنه سیاحهٔ اوصافنده
بهفدر ایلسه بکران خیالم تك وتاز »

∴

رازْ [ف] سر، کیزلی ی: راز درون:

« عجب جنتمی اولدی جای نازی
نصل کشف ایلسهم بیلمم بورازی »

∴

سازْ [ف] چالغی آلتی § معروف چالغی § یاپیق معناسنه اولان ساختن مصدرندن امر حاضرده اولور. بو حالده وصف ترکیبی صورتنده قوللانیلیر: خاطرساز = کوکل یاپیجی. ولوله ساز:

« ای صدای ریاح ولوله ساز !
ای خشونتله ایکلهین اورمان !
سویلیك ای رشاشهٔ باران !
ای کوزمدن دوشن سرشك نیاز ! »

∴

نازْ [ف] محبوبه نك ایتدیکی شیوه، استغنا:

« ناز ایدرسه غمزه سی عشاق زاره ناز ایدر
زانی بر آشفته درکیم روزکاره ناز ایدر »

و:

« چکیلیرمی بو کافرك نازی »

و:

« حیرتده جان او چشم شهباز
آهوی فسون کبوتر ناز »

نازپرور، نازپرورانه. نازپروری.

﴿ زِ ﴾

أَعَزّ [ع] پك عزیز.

أَعْجَز [ع] پك عاجز.

أَفسُرْدَه مَغْز [ف] دماغی طونوق.

∴

رَجَز [ع] عروضده بر بحرك اسمی.

∴

کُودَرْز [ف] اشکانیان سلاله سندن برجکمدارك اسمی.

كُوزْفَنْ [روجه‌دن] قوى.

لُغَزْ [ع] بيلمجه، چيستان.

مُبْرَزْ [ع] ابراز اولنمش، ظاهره چيقارلمش.

مُجَوَّزْ [ع] تجويز اولنمش، جائز كورلمش.

مُجَهَّزْ [ع] تجهيز اولنمش، لوازمى ترتيب وتنظيم اولنمش.

مُحْرَزْ [ع] احراز اولنمش § هر كس ايچون انتفاعى مباح اولان بر شيئك اله كچيرلمسى.

مَرْكَزْ [ع] قرار ايده‌جك ير، مقر § دائره‌نك اورته‌سى § بر شيئك ميخلنديغى ير: مركز رماح.

مُرَكَّزْ [ع] ركز اولنمش.

مُطَرَّزْ [ع] زينت ويرلمش، طرازلانديرلمش.

مُعَزَّزْ [ع] تعزيز ايدلمش، عزتلنمش.

مُفْرَزْ [ع] افرازايدلمش، آيرلمش.

مُمَيَّزْ [ع] تمييز ايدلمش، فرق ايدلمش.

مُوجَزْ [ع] مختصر، قيصه.

مُهْتَزّْ [ع] اهتزاز ايدن، تتره‌ين § فرحدن، نشاطدن حركته كلن.

اَرُزْ [ف] حبوباتدن پرنج.

بَزّْ [ع] بز، مانيفاتوره، مادۀ ثياب.

جَوْزْ [ع] معروف ميوه.

حَجْزْ [ع] اله‌جغك تأمين استيفاسى ايچون محكمه معرفتيله ياپيلان معامله معروفه.

رَزْ [ف] اوزوم چبوغی، آصمه.

رَكْزْ [ع] يره صاپلايوب ديكمك.

رَمْزْ [ع] كيزليجه اشارت .

∴

سَبْزْ [ف] يشيل، يشيل رنكلى.

∴

طَرْزْ [ع] شكل، هيئت، اصول، اسلوب .

∴

عَجْزْ [ع] عاجزلك، اقتدارسزلق :

« وصفنده بيان عجزمز وار »

∴

غَمْزْ [ع] قوغولامق ، غمازلق ايتمك .

∴

فَرْزْ [ع] شطرنج اويونى طاشلرندن برى.

فَوْزْ [ع] نجات ، ظفر .

∴

قَزّ [ع] خام ايپك .

∴

كَنْزْ [ع] مال مدفون ، دفينه: كنز عرفان .

∴

لَوْزْ [ع] بادام .

∴

مَغْزْ [ف] بين، دماغ. تهی مغز = بوش بينلى ، بدلا § ايچ ، اوز، لب: مغز بادام .

∴

نَخْزْ [ع] اوته قاقق ، بر شيئله دورتمك § ببر كبى شيلرى هوانده دوكمك .

نَغْزْ [ف] كوزل، لطيف، خوش: شعر نغز .

∴

هَمْزْ [ع] ال ويا پارمقله صيقمق، صيقشديرمق ، تعصير §

دورتمك ، اورمق ، یاتیرمق § ایصیرمق § یره چالمق .

∴

یز [ف] باغ، باغچه، مسكن دیواری اوزرینه چویریلن دیكنلی چالی .

∴

اَنْجیز [ف] طائفه .

آبْریز [ف] آیاق یولی .

اَراجِز [ع] (ارجوزه)لك جمعی: اراجز شعرا .

اَشْكریز [ف] كوزیاشی دوكن .

آمیز [ف]قاریشق معناسنه اولان (آمیختن) مصدرندن مشتقدر. دائما وصف تركیبی حالنده قوللانیلیر : حكمت آمیز :

« ایلر همه‌یی باشیله تهزیز
دنباله ایسه همیشه جنبان
طوتمز بونی سیره چشم انسان
یارب بونه وضع حكمت آمیز! »
— قوزی وصفنده —

اَنْكیز [ف] قوپارمق، قارشدیرمق معناسنه اولان (انكیختن) مصدرندن مشتقدر. دائما وصف تركیبی صورتنده مستعملدر : دهشت انكیز. موج انكیز:

« دریا كبی سبزه موج انكیز
طوبا كبی هر نهال كلبیز »

∴

پاییز [ف] كوز موسمی، فصل خریف . بهار پاییزی = كهنه بهار .

پَرْهیز [ف] بعض مأكولات و مشروباتدن احتراز :

«زاهداسویله بوترشی نه بو پرهیزنه در؟»
§ احتراز، اتقا .

∴

تَجْویز [ع] جائز كورمك، كورلك .

تَجْهیز [ع] لوازمی تنظیم وترتیب ایتمك: عساكری تجهیز.

تَعْجیز [ع] صیقندی ویرمك ، ویرلمك ، جان صیقمق ، صیقلمق ، راحتسز ایتمك .

تَعْزیز [ع] (اعزاز) ایله مترادفدر، آندن اقوادر .

تَمْييزْ [ع] آيرمق، سچمك، فرق ايتمك § قوۀ مميزه § ذاتده ياخود نسبتده اولان ابهامی رفع ايدن اسم.

تَهْزِيزْ [ع] حركت ايتديرمك، ايتديرلمك، تترتمك، تتره‌دلمك:

« بن اولمه‌م ای نهال نوخيز
كهواره‌كی كيم ايدردی تهزيز »

∴

جائِزْ [ع] ايشله‌نمسنده بأس اوليان، اجراسنه رخصت ويرلمش اولان.

جَوائِزْ [ع] (جائزه)نك جمعی.

∴

حائِزْ [ع] مالك:

« ديرسه‌ك اوله‌يم كمالی حائز
تضييع زمانی كورمه جائز »

حاجِزْ [ع] آييران، تفريق ايدن § بدنك ايچنده بعض اولوقلر. حجاب حاجز = كوكسی قارندن داخلاً آييران بيوك زار.

حَيِّزْ [ع] مكان، موقع.

∴

دَسْتاوِيزْ [ف] هديۀ جزئيه، كوچكدن بيوكه تقديم اولناق هديه.

دِلاوِيزْ [ف] كوكله‌صفا ويريجی، ويرن.

دَهالِيزْ [ع] (دهليز)ك جمعی. ابناء الدهاليز = صوقاغه، جامع، كليسا قپوسنه آصلمش پچلر.

دِهْلِيزْ [ف] قپو ايله خانه آره‌سی، آره‌لق.

∴

رُسْتاخِيزْ [ف] قيامت، محشر:

«مست بی پروا چكر ميدان رستاخيزدن»

رُسْتَخِيزْ [ف] (رستاخيز) مخففی.

∴

سِتِيزْ [ف] غوغا، جدال. ستيزه‌كار = غوغاجی § كسكين.

∴

شَبْخِيزْ [ف] كيجه وقتی اويانوب قالقان: زاهد شبخيز.

شَبْدِيزْ [ف] ياغيز آت § خسرو پرويزك آتى .

∴

عَاجِزْ [ع] عجز ايله متصف.

عَجَائِزْ [ع] (عجوز)ك جمعى .

عَزِيزْ [ع] صاحب عزت، عزت ايله متصف:

« علم وعرفان صاحبى ايلر عزيز »

∴

فَائِزْ [ع] فوز بوليجى ، بولان.

∴

قِرْمِزْ [ع] قزل بويه .

∴

كَارِيزْ [ف] ير التنده باغچه‌لرى صولامق ايچون ياپيلان صو يولى § لغم .

كَنِيزْ [ف] جاريه .

كَوْهَرْرِيزْ [ف] كوهردوكيجى ، دوكن: كوهرريزادب

∴

لَاخِيزْ [ف] سيل صويى ، سيلاب: لاخيز خروشان .

∴

مَالِيزْ [ف] سولوك.

مُبَارِزْ [ع] جنكده دشمنه مقابله ايدن، ايلرى كان بهادر. مبارزين . مبارزانه .

مُبْرِزْ [ع] ابراز ايديجى، ايدن، ظاهره چيقاران .

مُتَبَارِزْ [ع] تبارزايديجى، ايدن. متبارزين .

مُتَبَرِّزْ [ع] تبرز ايدن ، ميدانه چيقان .

مُتَجَاوِزْ [ع] تجاوز ايدن، كچن § حد معروفى كچن. متجاوزانه . متجاوزين .

مُتَجَوِّزْ [ع] تجوز ايدن ، جائز اولميان شيئى جائز كورن § سوزى مجاز طريقيله سويلين . متجوزانه . متجوزين .

مُتَجَهِّزْ [ع] تجهز ايدن ، لوازمى مرتب ، منتظم اولان.

مُتَحَرِّزْ [ع] تحرز ايدن، صاقنان.

مُتَحَيِّزْ [ع] تحيز ايدن، بر طوتان § موقع مخصوص طوتان، اعتبار و اهميت پيدا ايدن. عربی جمعی (متحيزين) . فارسی جمعی متحيزان.

مُتَعَزِّزْ [ع] تعزز ايدن ، عزت، شرف كسب ايدن § عزتلنن، عزتفروشلق ايدن .

مُتَغَامِزْ [ع] تغامز ايدن، بربرينه كوز اوجيله اشارت ايدن. متغامزين .

مُتَفَرِّزْ [ع] تفرز ايدن، آيريلان.

مُتَمَيِّزْ [ع] تميز ايدن ، معناً امثالندن آيريلان، سچيلن.

مُتَهَزِّزْ [ع] تهزز ايدن، تترهين.

مُجِيزْ [ع] اذن ورخصت ويرن ، اجازت ويرن .

مُحْتَرِزْ [ع] احترازايدن، صاقنان، محترزانه .

مُحْرِزْ [ع] احراز ايدن، آلان، قازانان .

مَخَابِزْ [ع] (مخبز) لك جمعی.

مَرَاكِزْ [ع] (مركز)لك جمعی.

مُرغِ شَبْخِيزْ [ف] بلبل .

مُرغِ شَبْ آويزْ [ف] اسحق قوشی.

مُشَارِزْ [ع] مشارزه ايدن ، منازعه ايدن .

مُشْمَئِزْ [ع] اشمئزاز ايدن ، صيقيلان § استكراه ايدن.

مُعِزّْ [ع] اعزاز ايدن .

مُعْجِزْ [ع] اعجاز ايدن ، عجزه دوشيرن § بلاغتجه طوق بشردن خارج بر مرتبه‌ده بولنان كلام : قرآن معجز بيان .

مُمَيِّزْ [ع] تمييز ايدن، آيران § بعض اقلاملك قلفه‌سی § بعض شيلرك امتحان مأموری.

مُنْتَهِزْ [ع] انتهاز ايدن ، فرصتی غنيمت بيلان.

مُنْجِزْ [ع] انجاز ايدن ، وعدی يرينه كتيرن.

مِهْمِيز [ف] سواران چزمه‌لرینك اوكجه‌لرینه قونیلان دمیر پارچه‌سی.

∴

ناچِيز [ف] برشی دكل، دكرسز، لاشی. ناچیزانه، ناچیزی.

نَوخِيز [ف] یكی یتشمش، تازه: نهال نوخیز، كل نوخیز.

∴

وَجِيز [ع] قیصه، مختصر، موجز.

∴

يَكْ آوِيز [ف] برنوع قلیچ.

تِيز [ف] كسكین § چابوق.

∴

چِيز [ف] شی. اكثریا (نا) ادات نفی ایله قوللانیلیر. ناچیز.

∴

حِرْز [ع] محافظهٔ نفسه مدار اوله‌جق شی. بوسببله نسخه یه‌ده اطلاق اولنور. حرز جان.

∴

رِيز [ف] دوكمك، آقتمق معناسنه اولان (ریختن) مصدرندن مشتقدر. دائما تركیبله قوللانیلیر: اشكرریز. شكرریز:

« دل زندهٔ فیض شمس تبریز
نی پارهٔ خامهٔ شكرریز »

∴

عِزّ [ع] عزیز اولمه، عزیزلك، عالیقدرلك.

∴

هِيز [ف] مخنث. فی الاصل حمام طاسی دیمكدر.

﴿ ز ﴾

آرامسُوز [ف] راحت سلب ایدیجی.

اَفْرُوز [ف] شعله‌لندیرمك معناسنه اولان (افروختن) مصدرندن مشتقدر. تركیبله قوللانیلیر. مسعدت افروز:

« بر دمکه بهار عالم افروز
بخش ایتدی جهانه جام نوروز»

آموز [ف] اوکرنمك معناسنه اولان (آموختن) مصدرندن مشتقدر . ترکیبله قوللانیلیر: حکمت آموز.

اندوز [ف] قزانمق معناسنه اولان (اندوختن) مصدرندن مشتقدر . دائما وصف ترکیبی صورتنده قوللانیلیر: حکمت اندوز.

∴

پرتوسوز [ف] معروف آلت، دوربین .

∴

تبارز [ع] ایکی خصم جنك ایتمك اوزره میدانه چیقمق.

تجوز [ع] جائز اولمیان شیئی جائز کورمك § سوزی مجاز طریقیله سویلمك .

تجاوز [ع] کچمك § حد معروفی کچمك. تجاوزکار، تجاوزکاری. تجاوزکارانه. تجاوزی.

تجهز [ع] لوازمی مرتب، منتظم اولمق: تجهز ارباب سفر.

تحرز [ع] صاقنمق، قورنمق، اکثریا مادیاتده مستعملدر.

تحیز [ع] برطوتمق، برضبط ایتمك: بر جسمك تحیزی § موقع مخصوص طوتمق، اعتبار، اهمیت پیدا ایتمك: اصحاب تحیز.

تغامز [ع] بربرینه کوز اوجیله اشارت ایتمك ، اشارت ایدلمك.

تلحز [ع] بریسی اکشی بر شی یر ایکن دیکرینك اغزی صولانمق.

تموز [سریانی] معروف آی :

« کیدکاری آفتاب تموز
ایجدکاری شعلهٔ جهانسوز»

تمیز [ع] معناً امثالندن آیرلمق ، سچلمك، متمیز اولمق.

تهزز [ع] (اهتزاز) ایله مترادفدر.

∴

دریوز [ف] دیلنجیلك.

∴

رموز [ع] (رمز)ك جمعی. بعضاً (رموزات) صورتنده جمع الجمع یاپیلیر .

∴

سیه‌روز [ف] بدبخت .

∴

فروز [ف] (افروز) مخففی .

فیروز [ع] سعید، خرم، منصور :

« هر کوشه‌ده بر صباح فیروز
هر غنچه‌ده بر قبای نوروز »

∴

کنوز [ع] (کنز) ك جمعی . کنوز حکمت ، کنوز غیب :

« محتجبدر شرم استعلای فکرمدن غیوب
مختفیدر رشك استغنای طبعمدن کنوز »

∴

مبروز [ع] آچلمش مکتوب § ابراز اولنمش .

محجوز [ع] مدیونك بیع وفراغدن منع ایدلمش ودائرهٔ اجرا طرفندن مهر رسمی آلتنه آلنمش اموال و املاکی .

مرغ شب وروز [ف] آی و کونش .

مرغ روز [ف] کونش .

مرکوز [ع] دیکلمش، صاپلانمش . مرکوزیت = مرکوزلك .

مرموز [ع] رمز اولنمش، کیزلیجه اشارت ایدلمش :

« نه قدر اولسه تجربه‌ك مرموز
کشف ایدر ناصر جهان آموز »

مفروز [ع] افراز اولنمش ، آیرلمش .

مکنوز [ع] یره کوملمش ، مدفون .

مهموز [ع] معیوب § حروف اصلیه‌سندن بری همزه اولان کلمه : مهموز اللام .

∴

نوروز [ف] نوروز عام ونوروز خاص نامیله سنه‌ده ایکی کونه اطلاق اولنور :

«اولنجه آدمك بختی مساعد طالعی فیروز
اولور هر بر کونی دهرك اکا بر عید ، بر نوروز »

∴

هرمز [ف] هر ماه شمسینك برنجی کونی § مشتری

كوكبى § نوشيروانك اوغلنك اسمى .

هَنُوز [ف] شمدى‌يه قدر ، بو آنه دك .

خُبْز [ع] اتمك .

دُوز [ف] ديكمك معناسنه اولان (دوختن) مصدرندن مشتقدر. دائما تركيبله قوللانيلير : پالان دوز = پالان ديكن .

رُوز [ف] كون. روزافروز = كوندن كونه آرتان. روز مرّه = هركونكى :

« بر شعله مزاج دلفروزك
نار هوسيله مشتعلسين
افكارى شبك، خيالى روزك
بردر، هپ آنكله مشتعلسين »

سُوز [ف] حرارت ، احتراق ، يانغه. دلسوز = مؤلم. شعر پرسوز = مؤثر شعر . دودمانسوز :

« اى چشم سياه دود مانسوز
كوردكمى بنم كبى سيه‌روز »

كُرز [ف] اسلحهٔ عتيقه‌دن صاپى اوزون دمير بر طوپوز .

كُوز [ف] بارداق.

مُوز [ع] معروف ميوه.

مُوز [ف] (فرانسزجه muse) اساطير يونانيه‌ده علوم و فنون و صنايع نفيسه مربيه‌لرى اعتقاد اولنان طقوز پريدن هر برى :

« شاعرلرى موزلره طاپارلر
صنعتلى تياترولر ياپارلر »

§ شعر ، موسيقى ، ادبيات § سنوحات شاعرانه .

يُوز [ع] پارس دنيلان بيرتيجى حيوان ، فهد .

﴿ ژ ﴾

ژاژ [ف] باطل، بی ادبانه سوز. ژاژ خا = اربولده سوز سویلین.

کوژ [ف] آلیچ.

﴿ س ﴾

﴿ آس ﴾

اَجْناس [ع] (جنس)ك جمعی.

اَحادِ ناس [ع] خلقك آشاغی بوی طاقمی، اوته کی بریکی.

اِحْتِباس [ع] حسلنمه، طویمه.

اِحْساس [ع] حس ایتدیرمك، درونی اوله رق طویورمق

اِخْتِلاس [ع] قاپمق، قاپلمق.

اَساس [ع] تمل، اصل:

« حس ایلیور ایکن که جهان بی اساسدر
دوشکون ایدن بزی حیاته احتباسدر »

اِسْتِیناس [ع] توحشی کیدوب آلیشمق، الفت ایتمك:

« بو عالمده جامع کمالات انسانیه اولانلرده برکرامت واردرکه السنهٔ عموم ناس او زمرهٔ جلیله نك یاد خیریله ایسترایستمز استیناس ایدیور »

اَضْراسْ [ع] (ضرس)ك جمعی.

اِفْتِراسْ [ع] آولامق، آولایوب پارچه‌لمق. (حیوانات وحشیه حقنده قوللانیلیر). افتراس آرسلانك معتادیدر.

اِفْلاسْ [ع] مفلس اولمق.

اِقْتِباسْ [ع] استفاده صورتیله آلمق، آلنمق: اقتباس علم § سوز آره‌سنده قرآن کریمدن یاخود احادیث شریفه‌دن ویا آثار اکابردن بر جمله‌نك کاملاً یاخود قسماً ایرادی.

اَقْواسْ [ع] (قوس)ك جمعی.

اِلْباسْ [ع] کیدرمك، کیدیرلمك.

اِلْتِباسْ [ع] ایکی ویا دها زیاده شیئك یکدیکره بری دیکری ظن اولنه‌جق صورتده بکزه‌مسی.

اِلْتِماسْ [ع] طلب، استدعا ایله رجا آره‌سی § توصیه یوللو طلب.

اَلْماسْ [ع] معروف طاش:

« دامن آسمانده ابر سحر
دوکر اوراقه ریزهٔ الماس
شب حلول ایلینجه عکس قمر
ایدر اشجاره صرمه‌لر الباس »

اِنْتِکاسْ [ع] باش آشاغی دوشمك، سرنکون اولمق.

اِنْدِراسْ [ع] اثری قالمامق اوزره بوزیلوب محو اولمق.

اِنْعِکاسْ [ع] مقلوب اولمق، مقابلنه دونمك، عکس ایتمك: انعکاس ضیاء. انعکاس آواز:

« نور علم و معرفت بر قلبه ایتسه انعکاس
اك کوچك بر ذره‌دن بیك حکمت ایلر اقتباس »

اَنْفاسْ [ع] (نفس)ك جمعی. صولوقلر § سوزلر.

پَلاسْ [ف] عبا، چول مقوله‌سی شیلر. پلاسپوش = پلاس کیین.

∴

تَماسْ [ع] دکمك، طوقنمق.

∴

جِناس [ع] ایکی لفظك بربرینه بکزه‌مسندن عبارت بر صنعت ادبیه ؛ انواعی واردر .

∴

حَسّاس [ع] حس ایدیجی . ایدن ، حس صاحبی : دل حساس ، جسم حساس . حساسانه .

حَواس [ع] (حاسه) نك جمعی . حواس خمسه .

∴

خَنّاس [ع] شیطان .

∴

دَسّاس [ع] دسیسه کار .

∴

سِپاس [ف] حمد ، شکر ، ثنا : سپاس بی قیاس .

∴

شِناس [ف] آکلامق ، طانیمق ، بیلمك معناسنه اولان (شناختن) مصدرندن مشتقدر . کیبله قوللانیلیر : حقوق شناس ، ل شناس :

« ادراکك اکر وار ایسه معقول شناس اول »

و :

« ادیب ونطوق ووظائف شناس لبیب وخلوق والطائف شناس »

∴

طاس [ع] معروف قاب .

∴

قِرطاس [ع] کاغد ؛ قرطاسیه = کاغد بدلی .

قِسطاس [ع] ترازو .

قِیاس [ع] برشیئی دیکر برشیئله تقدیر ایتمك ، ایکی شیئی ذهناً بربرینه بکزه‌تمك :

«کل سرقبرمده طوربرلحظه ای سیمین بدن نوردن برسرو دیکمشلر قیاس ایتسون کورن »

و :

« صاقین ای عارف معقول شناس آنی غایتله نحیف ایتمه قیاس »

∴

کِرباس [ع] خام بز .

كَنَّاسْ [ع] سپوریجی.

کَوَاکِبْ شِناسْ [ف] منجم، اخترشناس.

∴

لِبَاسْ [ع] روبه، جامه. لباس التقوی = حیا. جمعی (البسه): البسهٔ فاخره.

∴

مَاسّ [ع] مس ایدیجی، ایدن.

مِقْیَاسْ [ع] قیاس ایده جك، ایکی شیئك بیننی تقدیر ایده جك آلت § مقدار، میزان.

∴

نَاسْ [ع] اسم جنسدر. آدملر، انسانلر:

« خیر الناس من ینفع الناس »

نَاشِنَاسْ [ف] جاهل § طانیماز اولان، بو معناده دائما وصف ترکیبی حالنده قوللانیلیر: حق ناشناس.

نُحَاسْ [ع] باقیر دینیلان معدن.

نَسْنَاسْ [ع] بر ایاق اوزرنده صیچرایان بر نوع حیوان § نصفی انسان شکلنده بر قولاقلی بر نوع حیوان § عدن وعمان نواحیسنده کثرتله بولنان بر جانور § مایمون.

نِفَاسْ [ع] قادینك چوجق طوغرمق حالی، لحوسه‌لق § قادین حیض کورمك.

نُعَاسْ [ع] اویوقلامه، اعصابه رخاوت کلمه، غنودکی.

نَبَّاشْ [ع] کفن صویجی.

∴

وَسْوَاسْ [ع] شیطان، ابلیس § نفس وشیطانك قلبه نفع وخیری اولمیان خاطره القاسیله دغدغه ویرمسی.

∴

هِرَاسْ [ع] قورقو، بیم، خوف: هراس جان. هراسه = قورقوده جق آلت، قورقولق.

﴿ سَ ﴾

أَخْرَسْ [ع] دیلسز.

أَخَسّ [ع] پك بیاغی، آلچق.

اَطْلَسْ [ع] معروف قماش .

اَقْدَسْ [ع] پك مبارك .

اَمْلَسْ [ع] دوز ، پروزسز .

اَنْفَسْ [ع] پك نفيس .

∴

بُوالْهَوَسْ [ف] هوساتنه تابع . بوالهوسى . بوالهوسانه .

∴

جَرَسْ [ع] چاك ، چينغراق :

« اولدير معانى صور عالم قديم
كيم نغمهٔ تحقيق صداى جرسمدر »

∴

خَرَسْ [ع] ديلسز اولمه ، ديلسزلك : مبتلاء خرس .

∴

دَنَسْ [ع] كير ، پاس .

∴

عَسَسْ [ع] بر محلك محافظه سى ايچون كيجه كزوب

طولاشان ضابط ، قول مأمورى .

∴

فَرَسْ [ع] آت ، باركير . جمعى (افراس) .

فِرْدَوْسْ [ع] جنت ، بهشت § بوستان ، باغچه .

∴

قَفَسْ [ف] معروف محبس طيور .

قُدَّسْ [ع] (مقدس اولسون) معناسنه دعادر : قدس سره .

∴

كَرَفْسْ [ف] معروف سبزه ، كرويز .

كَرْكَسْ [ف] آق بابا ، نسر .

∴

مَتَرَسْ [ف] قپونك آردينه اچلمامق ايچون قونيلان آغاج § موقع حربده ياپيلان سپر . تركجه ده (مترس) بوندن محرفدر .

مَحْبِسْ [ع] محل حبس ، زندان .

مُخَمَّس [ع] تخميس اولنمش، آتش اوزرنده قيزديروب طاو - لانمش.

مُخَمَّس [ع] تخميس ايدلمش، بشه ابلاغ ايدلمش § بشه تقسيم ايدلمش § هر بندى بشر مصراعدن مركب اولان نظم.

مُرتَسّ [ع] ارتساس ايتمش، شايع اولمش.

مُسَدَّس [ع] تسديس ايدلمش، التى‌يه ابلاغ ايدلمش § التى‌يه تقسيم ايدلمش § ابياتنه دردر مصراع ضميله هر بيتى التى مصراعه ابلاغ ايدلمش منظومه.

مُشَمَّس [ع] كونشه سرلمش، كونشه طوتلمش.

مُقتَبَس [ع] اقتباس ايدلمش، استفاده صورتيله آلنمش:

«بعضاً ايصندير رسه دخى آتش هوس
بكزرمى عشق خالصه برشوق مقتبس؟»

مُقَدَّس [ع] تقديس ايدلمش، پاك ايدلمش، مطهر.

مُقَرنَس [ع] منقش خانهٔ بالا § اوزرى نردبان هيئتنده اولان چاتمه قبه بنا § بر نوع سرپوش § درلودرلو، رنك رنك، عربيده منقش و مزين معناسنده مستعملدر.

مُقَوَّس [ع] تقويس ايدلمش، قوس، ياى شكلنده.

مَگَس [ف] سينك، ذباب. مگس كير = اوروجك، اوروجك آغى. مگسران = سينك سوريجى، يلپازه.

مَلبَس [ع] كيه‌جك شى، لباس.

مُلتَمَس [ع] التماس ايدلمش § توصيه يوللو طلب ايدلمش.

مُنَكَّس [ع] باش آشاغى ايدلمش، سرنكون قيلنمش: كاسهٔ منكس.

مَتنَفَس [ع] نفس ويره‌جك ير.

مُؤَسَّس [ع] تأسيس ايدلمش.

نارَس [ف] خام ميوه.

ناكَسْ [ف] صويسز ، آلچاق ، فرومايه ، ناكسى ، ناكسانه ، ناكسان .

نَجَسْ [ع] پيس ، مردار اولمق § مردار ، ناپاك .

نَفَسْ [ع] صولوق :

« موجود و عديم بر نفسده
برقطره صودەهواده ، سسده »

و :

« مدت دور فلك بر دم مدر آدم بر نفس »

نَوْرَسْ [ف] يكى يتشمش ، تازه .

نَوْهَوَسْ [ف] يكى هوسلى . جمعى (نوهوسان) : نوهوسان ادب .

. :

هَوَسْ [ع] آرزو ، شوق § عشق خام و ناقص . هوسكار ، هوسناك :

« باشمده‌كى قلزم هوسدر
سوزدن نه‌چيقاركه بر نفسدر »

و :

« غيرتله هوسكار كمال اولملى يوقسه
فقدان مساعى هوسى بى‌ثمر ايلر »

بَأْسْ [ع] ضرر ، محذور § عذاب : بأس شديد .

بَرْعَكْسْ [ف] عكسنه ، ترسينه .

. :

پَسْ [ف] آرد ، پس وپيش ، پيش وپس .

. :

تَرْسْ [ف] قورقو ، ترسناك = قورقويه دوچار اولان .

. :

حَبْسْ [ع] بر يره قپامق ، قپاتمق § محبس : حبسه القا § آليقويمق : حبس دموع .

. :

خَسْ [ف] فائده‌سز اوت § چوب : خس وخار = چورچوب § آلچاق ، ناكس . خسپوش = مرائى ، حيله‌كار .

خَدْسْ [ع] ظن وتخمين . خدسيات = ظنيات ، تخمينات .

. :

دَرْسْ [ع] اوكره‌نلمك اوزره اوقونان پارچه .

∴

رَأْس [ع] باش، قفا § تپه، اوج: رأس جبل § باشلانغج، ابتداء رأس سنه § جانلی شی عددی § اك بيوك مقام، صدر، باش: رأس كار.

رَجْس [ع] شدتلی كوك كورلتيسی. (رجسه) ده بو معنايه‌در.

رَس [ف] يتشمك ايريشمك معناسنه اولان (رسيدن) مصدرندن مشتقدر. دائما وصف تركيبی صورتنده قوللانيلير: مددرس. دسترس:

«كدا بين همته آنجق ايدوب هوس
اولدی نجه مناصب عليايه دسترس»

∴

شَمْس [ع] كونش: شمس منير.

∴

عَكْس [ع] خلاف، مخالف، ضد § سس وضيانك بر يرده اثر پيدا ايتمسی § بوكبی شيلردن حاصل اولان اثر § ترسنه چويرمك.

∴

غَرْس [ع] آغاج ديكمك، ديكمك: غرس اشجار.

غَطْس [ع] صويه صالديرمق، طالديرلمق.

∴

كَأْس [ع] ايچی طولو قاب، چناق § چيچكی خارجاً احاطه ايدن يشيل ظرف.

كَس [ف] كيمسه، كشی. يالكز اولديغی حالده (هر) و (بی) ايله برابر قوللانيلير. هركس. بی كس.

كَيْس [ع] فطنت، ذكا. مقابلی: (حمق و بلاهت).

∴

لَبْس [ع] كيه‌جك شی، لباس.

لَحْس [ع] يالامق.

لَمْس [ع] ال ايله يوقلامق:

«نره‌يی صبحدم اشعهٔ شمس
يد معجزله ايلسه بر لمس
اولور اورده حيات و نشئه بديد»

∴

مَسّ [ع] ياپشمق، دكمك، ال ويرمك: حاجت مس ايتمك.

∴

نَحْس [ع] اوغورسزلق، يمنسزلك § اوغورسز، يمنسز. نحس اكبر = زحل. نحسين فلك = زحل، مريخ.

نَفْس [ع] جان، روح. بعضاً مذكر، بعضاً مؤنث اعتبار ايديلير. نفس نفيس، نفس ناطقه§ قان § جسد: عظيم النفس § بر شيئك حقيقتی § هرشيئك عينی، جوهری. بومعنالرده جمعی نفوس وانفس كلير: انفس وآفاق. نفس ناطقه = روح. نفس كل = عرشدن كنايه‌در. نفوس قدسيه = ملائكه § ايچ، ايچ طرف: نفس استانبول. نفسانی = نفسه منسوب: انفعالات نفسانيه. نفسانيت = غرض، خصومت.

هَمْس [ف] نرمی، آواز § آوازنرم.

∴

يَأْس [ع] اميدسزلك، انقطاع امل.

يَبْس [ع] ياش شی قوريمق.

﴿ سِ ﴾

اِبْلِيس [ع] شيطان.

اَنِيس [ع] الفت وانسيت ايدز§ چابوق آليشان § دوست، رفيق.

∴

تَأْسِيس [ع] وضع اساس: تأسيس مكاتب.

تَأْنِيس [ع] مونس قيلمق، قيلنمق، آلشديرمق، آلشديرلمق.

تَأْيِيس [ع] مأيوس ايتمك، ايدلمك.

تَجْنِيس [ع] ايكی شيئی بربرينه مشاكل قيلمق.

تَحْمِيس [ع] بر شيئی آتش اوزرنده قيزديروب طاولامق.

تَخْمِيس [ع] بشه ابلاغ § بشه تقسيم § بر منظومه‌نك

هر بيتنك بش مصراعه ابلاغى .

تَدْرِيس [ع] درس ويرمك ، درس ويرلك، درس اوله‌رق اوقوتمق :

« معراج كمال ذات ادريس
سكان سماى قيلدى تدريس »

تَدْنِيس [ع] كيرلتمك، كيرله‌دلك .

تَسْدِيس [ع] التي‌يه ابلاغ § التي‌يه تقسيم § بر منظومه‌نك هر بيتنك التى مصراعه ابلاغى § تسديس ايدلمش بر منظومه‌نك هيئت مجموعه‌سى .

تَقْدِيس [ع] مقدس قيلمق ، عزيز ومبارك عد ايتمه :
«قيمت وقدرينى علمك كيم ايدرسه تقديس
اكا الواح طبيعت بيله ايلر تدريس »

تَقْوِيس [ع] مقوس ايتمك ، ياى شكلنه قويمق :
تقويس ابرو .

تَعْطِيس [ع] اقصيرمق ، اقصير-داق .

تَكْلِيس [ع] كيرج حالنه چويرمك .

تَلْبِيس [ع] بر شيئك عيانى ستر ايتمك ، حقى ستر ايتمك ،

صورت حقدن كورينه‌رك حيله ايدوب آلداتمق .

تَمْجِيس [ع] برينى مجوسى ايتمك .

تَنْفِيس [ع] نفسلندرمك ، فرحلاندرمق .

تَيْبِيس [ع] قوروتمق .

∴

جَالِسْ [ع] جلوس ايديجى ، ايدن .

جَلِيس [ع] برابر ، برلكده اوطوران ، همنيشين .

∴

حَارِس [ع] حراست ايديجى ، ايدن : حارس ممالك ، حارس دار .

∴

خَامِس [ع] بشنجى .

خَسَائِس [ع] (خسيسه) نك جمعى .

خَسِيس [ع] بخيل ، جمرى § بياغى ، التفاته شايان دكل .

∴

دَسائِسْ [ع] (دسیسه) نك جمعی .

دَنِسْ [ع] کیرلی، پاسلی . مادیات و معنویاتده مستعملدر .

رَئِیسْ [ع] باشده بولنان آدم : رئیس مجلس . رئیس روحانی .

سادِسْ [ع] آلتنجی .

سائِسْ [ع] آتك تیمار وسائره سیله مشتغل آدم .

سَلِیسْ [ع] سلاستلی :

« کویا اولدر دندان نفیس
ایکی مصرع ایدی موزون وسلیس »

عاطِسْ [ع] آقصیران .

عَرائِسْ [ع] (عروس) ك جمعی .

فارِسْ [ع] آتلی ، سواری .

فَرادِیسْ [ع] (فردوس) ك جمعی :

« کیم کورسه ایدر صفاکی تقدیس
دینسون سکا اقدس الفرادیس »

فِهْرِسْ [ع] بر کتابك فصول و ابوابنی کوسترن مفردات جدولی || کتبخانه لرله اسامیٔ کتبنی کوسترن دفتر .

قِسِّیسْ [ع] کشیش ، پاپاس .

کاسَه لِیسْ [ف] دالقاووق ، مداهن .

کَنائِسْ [ع] (کنیسه) نك جمعی . معابد نصاری .

کَیِّسْ [ع] ظریف ، زیرك .

لامِسْ [ع] لمس ایدیجی ، ایدن .

مُاتِدْسْ [روجه‌دن] سرخوش.

مُتَجَانِس ه [ع] بر جنسدن اولان: قوافیٔ متجانسه.

مُتَحَرِّس [ع] تحرس ایدن، صاقنان، قورویان.

مُتَحَسِّس ه [ع] تحسس ایدن، خبر، حوادث طلب ایدن § حس ایدن. متحسسانه.

مُتَدَرِّس [ع] تدرس ایدن، درس آلان.

مُتَدَنِّس ه [ع] تدنس ایدن، کیر پیدا ایدن.

مُتَشَمِّس ه [ع] تشمس ایدن، کونشه چیقان، کونشلنن.

مُتَعَيِّس ه [ع] تعیس ایدن، صورتی اکشیدن: متعیسانه.

مُتَعَرِّس [ع] تعرس ایدن، زوجه‌سنه اظهار محبت ایلین.

مُتَعَطِّس [ع] تعطس ایدن، اقصیران.

مُتَعَكِّس ه [ع] تعکس ایدن، معکوس اولان، ترسنه دونن.

مُتَفَرِّس [ع] تفرس ایدن، وجه مصیب اوزره ادراك ایدن، سزن.

مُتَقَدِّس [ع] تقدس ایدن، زیاده‌سیله پاك اولان، مقدس اولان.

مُتَقَوِّس [ع] تقوس ایدن، یای کبی اکیلان، یای شکلنه کیرن.

مُتَكَيِّس ه [ع] تکیس ایدن، کیاستلی کورینن، ذکا فروشلق ایدن: متکیسانه، متکیسین.

مُتَلَبِّس ه [ع] تلبس ایدن، کیین. متلبسین،

مُتَلَمِّس ه [ع] تلمس ایدن، لمس ایدن.

مُتَنَافِس ه [ع] تنافس ایدن، منافسه ایدن.

مُتَنَفِّس ه [ع] تنفس ایدن، صولوق آلان.

مُتَنَكِّس ه [ع] تنکس ایدن، باش اشاغی اولان، سرنکون اولان.

مُتَيَبِّس ه [ع] تیبس ایدن، قورویان.

مَجْلِس ه [ع] اوتوره‌جق یر § بین الاعضا مذاکره‌یه مخصوص مقام رسمی:

«افسوس اومهله بر کیجه هم مجلس اولمدق»

§ محل صحبت وملاقات. مجلس افروز == مجلس ضيافت ديريجى . مجلس نويس == مجلس آرا .

مُجالِسْ [ع] مجالست ايديجى، ايدن.

مَجالِسْ [ع] (مجلس) ك جمعى .

مُجانِس ° [ع] بكزه‌ين ، همجنس اولان.

مَحابِسْ [ع] (محبس) ك جمعى .

مُحْتَبِس ° [ع] احتباس ايديجى ، ايدن ، قپانوب قالان .

مُحْتَرِس ° [ع] احتراس ايدن ، صاقنان . (آزقوللانيلير) .

مُحِسّ ° [ع] حس ايتديرن ، درونى اوله‌رق طويوران.

مُخْتَلِس ° [ع] اختلاس ايدن ، قاپان، چالان. مختلسانه.

مَدارِسْ [ع] (مدرسه) نك جمعى.

مُدَرِّس ° [ع] تدريس ايدن § بر نوع رتبهٔ علميه . مدرسين .

مُعَطِّس ° [ع] تعطيس ايدن ، اقصيرتان.

مُفْتَرِس ° [ع] افتراس ايدن ، آولايان . (وحشى حيوان حقنده قوللانيلير) .

مُفْلِس ° [ع] افلاس ايدن ، بر پاره‌سى ، پولى اولميان § تجارتدن متولد بورجنى ويره‌مين تاجر .

مُقْتَبِس ° [ع] اقتباس ايدن ، استفاده صورتيله آلان.

مِقْناطيس ° [ع] (يونانجه‌دن معرب) قدرت الكتريقيه‌نك بر تجلىٔ غريبى .

مَقدِّس ° [ع] بشقه شيئه قياس اولنمش بكزه‌دلمش .

مُلابِس ° [ع] ملابسه ايديجى ، ايدن .

مُلْتَبِس ° [ع] التباس ايدن ، بكزه‌ين .

مُلْتَمِس ° [ع] التماس ايدن ، طالب ايدن § توصيه يوللو طلب ايدن . ملتمسانه، ملتمسين .

مُنْتَكِس ° [ع] انتكاس ايدن ، سونكون اولان .

مُنْدَرِس ° [ع] اندراس ايدن ، اثرى قالماق اوزره بوزيلوب محو اولان .

منعکس [ع] انعکاس ایدن ، مقابلنه دونن ، عکس ایدن .

مؤانس [ع] موانست ایدیجی ؛ ایدن .

مؤسس [ع] تأسیس ایدن ، وضع اساس ایدن . مؤسسین .

موسوس [ع] وسوسه‌لی ، وسوسه ایدن .

مونس [ع] آلشدیران § آلیشیق ، آلیشقین .

مهندس [ع] فن هندسه‌یه آشنا . مهندسین .

∴

ناحس [ع] قیتاق سنه‌سی .

ناکس [ع] باشی دائما آشاغی‌یه اکن آدم .

نجس [ع] اصلا اونولمیان علت § نجاستلی ، مردار .

نحیس [ع] قیتاق : سال نحیس § اوغورسز ، یمنسز .

نرجس - نرکس [ف] معروف چیچک § محبوبه‌نك کوزی : نرکس نیم خواب ، نرکس مخمور = محبوبه‌نك کوزندن کنایه‌در :

« جهانی ایتمکه برلحظه‌ده خراب سکا
یتر اونرکس مخمور نیمخواب سکا »

نسدس [ع] زیاده آچلق § انسانك صوك درجه‌ده‌کی طاقتی § بدنده اولان بقیهٔ روح § نفس واپسین .

نفائس [ع] (نفیسه)نك جمعی : نفائس آثار .

نفیس [ع] قیمتلی ، لطیف ، پسندیده شی . نفیسه = نفیس اولان شی :

« واضع قاعدهٔ شرع نفیس
مفتخر شیت وانوش وادریس »

نواقیس [ع] (ناقوس)ك جمعی : طنین نواقیس .

نقرس - نقریس [ع] آیاق پارماقلرنده ، طوپوقلرده ، مفصللرده حاصل اولان برنوع شدتلی مرض . جمعی (نقاریس) .

نویس [ف] یازمق معناسنه اولان (نوشتن) مصدرندن

مشـتقدر . دائمـا وصف ترکیبی حالنده قوللانیلیر : خوش نویس ، وقعه نویس .

∴

وَساوِسْ [ع] (وسوسه) نك جمعی .

∴

هَواجِس [ع] (هاجسه) نك جمعی : هواجس نفسانیه .

هَمْجِنْسْ [ف] برجنسدن ، جنسی بر :
« ينه همجنس چکر بر برينك غيرتنی »

∴

يابِسْ [ع] قورو .

﴿ يكهجالی كلمات ﴾

اِنْسْ [ع] بشر ، انسان .

∴

بِئْسَ [ع] فعل ذم ، نه چرکیندر . بئس المصير = جهنم .

∴

جِنْسْ [ع] قانسز ، حسسز § آلچی ؛

جِنْس [ع] صنف ، نوع ؛ (فی الاصل (نوع) دن اعمدر .)

∴

حِس [ع] روحده کی طویمه کیفیتی ، طویغو : حس داخلی ، حس خارجی ، حس آنی ، حس رقیق § روحك طویمسی ، طویمه . حسی = حسه متعلق :
« هرکون سحرده غرق اولور آفاق سيسلره
باعث اولور بو منظره سودالی حسلره »

∴

خِرْسْ [ع] آیی .

∴

رِجس [ع] مکروه ، کوتوایش ، مرداراق .

∴

كيدس ° [ع] پاره كيسه سى § مشيمه، رحمده چوجق يتاغى.

∴

ليدس ° [ف] يالامق معناسنه اولان (ليسيدن) مصدرندن مشتقدر. تركيبله قوللانيلير: كاسه ليس = كاسه يالايجى، مداهن. كاسه ليسان، كاسه ليسانه.

﴿ سُ ﴾

آغستوس ° [لاتينجه دن] معروف آى.

افسوس ° [ف] تألم وتحسر اداتيدر. (يازيق) مقامنده قوللانيلير § تحسر:

« كلدم ينه باق غريب ومأيوس رحم ايتده بكا ديديرمه: افسوس!»

انفس ° [ع] (نفس) ك جمعى. (آفاق) مقابلى اوله‌رق قوللانيلير.

∴

برنس ° [ع] مولوى كلاهى كبى اوزون برنوع سرپوش § باشلقلى اوست لباسى، ياغمورلق.

∴

تأسّس ° [ع] اساسلنمق، يرلشمك.

تجانس ° [ع] بر جنسدن اولمق: تجانس حرفين.

تجسّس ° [ع] دقتله آراشديرمق:

« نكاهمله ايدردم حوالى يى تجسس»

تحبّس ° [ع] حبس نفس ايتمك.

تحرّس ° [ع] صاقنمق، قورونمق.

تحسّس ° [ع] طلب خبر، طلب حوادث.

تدرّس ° [ع] درس آلمق.

تشمّس ° [ع] كونشه چيقمق. كونشلنمك.

تعطّس ° [ع] آقصيرمق.

تعكّس ° [ع] معكوس اولمق، ترسنه دونمك.

تفرّس ° [ع] وجهه مصيب اوزره ادراك ايتمك، سزمك.

تَقَدُّس [ع] مقدس اولمق ، زیاده‌سیله پاك اولمق .

تَقَوُّس [ع] قوسلنمك .

تَكَلُّس [ع] كیرچه تحول ایتمك .

تَكَدُّس [ع] كیاستلی كورنمك .

تَلَبُّس [ع] كیمك ، كیلمك .

تَمَجُّس [ع] مجوسی اولمق .

تَنافُس [ع] منافسه‌یه بدل قوللانیلیر .

تَنَفُّس [ع] صولوق آلمق .

تَيَبُّس [ع] قورومق ، رطوبتی زائل اولوب قورومق .

⁂

جامُوس [ع] مانده دینیلان معروف حیوان .

⁂

خُرُوس [ف] طاووغك ارككی .

⁂

دَبُّوس [ع] طوپوز : دبوس آهنین . جمعی (دبابیس) .

دُرُوس [ع] (درس)ك جمعی .

⁂

رُؤُس [ع] (رأس)ك جمعی § معروف پایهٔ علمیه .

⁂

سُنْدُس [ع] اینجه دیبا ، نازك اطلس .

⁂

شُمُوس [ع] (شمس)ك جمعی .

⁂

طاوُس [ع] معروف حیوان :

« هر طرف پرنقوش كوناكون
صانكه اولمش جهان پرطاوس »

⁂

عَبُوس [ع] ناخوش ، كریه ، اكشی .

عَرُوس [ع] كلین .

عُكُوسْ [ع] (عكس) لك جمعى.

فُسُوسْ [ع] (افسوس) ك مخففى.

فانُوسْ [ع] فنار :

« اولسون مه ومهر چرخ مأنوس
پروانه و شعله جو فانوس »

قامُوس [ع] انكين دكز اورته‌سى § مفصل لغت كتابى.

قُدُّوس [ع] پاك، معايبدن برى. § صفات الٓهيه‌دندر .

كالُوسْ [ف] آحمق .

كَيْلُوسْ [ع] معده‌ده هضم اولنان موادك امعاءك طمارلره كيرن خلاصه‌سى .

كَيْمُوسْ [ع] مأكولاتك معده‌ده هضمه مخصوص مواد ايله بالاختلاط خمير قوامنده بولنمسى .

⁂

لاحُوس [ع] اوغورسز، مشئوم ادم .

⁂

مأنُوس [ع] الیشلمش ، خوى ايدلمش § پسندیده ، مرغوب .

مأيُوس [ع] يأسه دوشمش ، نااميد § مأيوسيت = نوميدى :

« شمع رخنه سپهر فانوس
پروانه ملك وليك مأيوس »

مَجُوس [ع] آتشه، آيه، كونشه طاپانلر .

مَحْبُوس [ع] حبس اولنمش ، بعد المحاكمه بر يره قپادلمش § اليقونلمش . محبوسيت محبوسلك .

مَحْرُوس [ع] حفظ اولنمش: ممالك محروسه = حفظ و حراست اولنمش ممالك.

مَحْسُوس [ع] حواس خمسه‌دن بريله حس اولنمش ، اكلاشلمش § اشكار :

« سياره حدود ايچنده محبوس
بوقدر هله سنجه حد محسوس »

مَدْرُوس [ع] اثرى زائل اولمش، اسكيمش § اوقونمش.

مَعْكُوس ، [ع] عكس اولنمش ، ترسنه چویرلمش .

مَغْطُوسْ [ع] صویه باتیرلمش .

مَغْرُوس ، [ع] غرس اولنمش ، دیکلمش .

مَلْبُوسْ [ع] کیلمش لباس .

مَحْسُوسْ [ع] حس اولنمش .

مَنْكُوس ، [ع] باش آشاغی چویرلمش .

∴

نَاأُوسْ [ف] کلیسا ، مناستر .

نَاقُوس ، [ع] کلیسا درونده چالنان چاك .

نَامُوس ، [ع ف] عصمت ، عفت ، نزاهت ، ادب و حیا طوغرولق کبی فضائل انسانیه‌نك خلاصهٔ معانیسنی جامع بر کلمهٔ مقدسه‌در . ناموسپرور ، ناموسپرورانه ، ناموسپروری § صاحب اسرار § ملائکه . ناموس اکبر = صاحب اسرار اعظم ، یعنی جبرائیل علیه السلام .

نَوْعَرُوس ، [ف] یکی کلین ؛ نوعروسان ؛

∴

یُونُسْ ، [ع] بر پیغمبر ذی شانك اسمیدر .

أُسْ [ع] اساس .

أُنْسْ [ع] آلیشقلق .

∴

بُوس ، [ف] اوپمه § بوسنده ؛ اوپیجی .

∴

تُرس ، [ع] ادوات حربیهٔ قدیمه‌دن قالقان .

∴

خُمْسْ [ع] بش پاوکده بر بلوکی .

∴

سُدسْ [ع] التی بلوکده بر بلوك.

∴

فُلسْ [ع] پول ، منقر ، آقچه.

∴

قُدسْ [ع] پاکلك، تمیزلك، طهارت. روح القدس = جبرائیل علیه السلام . خطیرة القدس = جنت .

∴

کُوسْ [ف] اسکیدن محاربه‌لرده، الایلرده چالنان بیوك طاوول.

∴

لُبسْ [ع] کیمك .

∴

نُکسْ [ع] علت کری تپمك .

ش

﴿ آشْ ﴾

آشْ [ف] یمك، صولی طعام .

اِرْتِعاشْ [ع] تترەمك. (اکثریا اعضای بدن حقنده قوللانیلور .)

اَلْماسْتِراشْ [ف] الماس کبی یونتلمش جام .

اَوْباشْ [ع] (وبش)ك جمعی . لاابالی ، تربیه‌سز طاقمی.

∴

پاداشْ [ف] مکافات.

پَرْخاشْ [ف] جنك:

§ منازعه: پرخاشجو = غوغاجی:
«جولان ایدر اول داهیة الحرب شرر پاش
پرپرطوتیشور اوروپاده آتش پرخاش»

∴

تراش [ف] یونته، یونمه، قازیمه § یوزده قازینه‌جق توی § وصف ترکیبی صورتنده استعمال ایدیلنجه (تراشنده) معناسنی مفید اولور: هیکلتراش.

تلاش [ع] اضطراب ایله قاریشیق عجله.

∴

جماش [ع] زندوست § نظر تجسس صاحبی، متجسس: شخص جماش، شخص جماش.

خراش [ف] طرمالاق، قاشیمق معناسنه اولان (خراشیدن) مصدرندن مشتقدر. دائما ترکیبله قوللانیلیر. خاطرخراش، دلخراش.

خشخاش [ف] معروف نبات.

خفاش [ع] یاراصه.

∴

شاباش [ف] آفرین، تحسین.

∴

عیاش [ع] عشرته مبتلا، چوق عشرت ایدن.

∴

فاش [ع] میدانه چیقان، ظاهر اولان. فاش ایتمك = میدانه چیقارمق.

فحاش [ع] کثیر الفحش آدم. عیاش فحاش.

فراش [ع] یاپیجی، دوشه‌یجی § کعبهٔ معظمه جاروبکشی § خادم.

فراش [ف] یتاق، دوشك: فراش عطالت، فراش توحیدی، فراش بیماری. اسیر فراش = خسته، بی تاب.

∴

قلاش [ع] دوباره‌جی، خراباتی، مفلس، بالدیری چیپلاق: قلاش بدمعاش.

قلمتراش [ف] قلم کسه‌جك آلت.

∴

لُؤْلُؤْپاشْ [ف] انجی صاچیجی ، صاچان.

∴

مارشْ [فرانسزجه‌دن] عسکر یورورکن آیاقلرینی بردن آتملرینی تسهیل ایدن شرقی ، چالغی § آرش ، ایلری.

مَعاشْ [ع] دیرلك ، کچنمك § آلق § ییلاق.

∴

نَبّاشْ [ع] کفن صویجی.

نَقّاشْ [ع] نقش ایدن ، نقش اوسته‌سی.

نُورْپاشْ [ف] نور صاچیجی ، صاچان : خورشید نور پاش.

﴿ ش َ ﴾

اَبْرَشْ [ع] لون اصلیسنه مخالف اوله‌رق الاجه بنکلی اولان.

آتَشْ [ف] فرط حرارت:

« ایا که حسن میدر بو مهوش
کیم سینه‌می قیلدی کنج آتش »

اَخْفَشْ [ع] کیجه‌ کوندوزدن دها ایی کورن آدم.

آرْزُوکَشْ [ف] ایستکلی ، هوسلی.

اَسْرارْکَشْ [ف] اسرار تریا - کیسی اولان آدم.

آفیُونْ‌کَشْ [ف] آفیون تریاکیسی.

اَوْحَشْ [ع] پك وحشی.

∴

پیشْکَشْ [ف] پشکین.

∴

تابَشْ [ف] پارلایش ، ضیاپاش اولش . تابش مهر جمال .

∴

دِرَخْشْ [ف] ضیا ، پرتو ، پارلاق: درخش برق .

دِرَفْشْ [ف] بایراق ، سنجاق .

∴

سَرْکَشْ [ف] اطاعتسز، عنادجی:

∴

فَشَافَشْ [ف] آتیلان اوقك سسی: فشافش تیر § خیشلتی: فشافش لباس، فشافش دامان: « پرایتدی کوچه‌یی صیت فشافش دامان ایرشدی ذروهٔ ناهیده چن‌چن خلخال»

∴

قُرَیْشْ [ع] حجازده عرب مستعربه‌دن رسول اکرم افندمزك منسوب اولدیغی بر قومدر.

قَلَمْکَشْ [ف] قلم چکیجی، کاتب.

∴

کَامْبَخْشْ [ف] کام باغشلایجی.

کَشَاکَشْ [ف] غوغا، نزاع § غم، غصه.

کَشْمَکَشْ [ف] نزاع، مجادله، جنك.

∴

مِحْنَتْکَشْ [ف] محنت کورمش، محنت چکمش.

مُزَرْکَشْ [ف] آلتون صیرمه ایله ایشلمه‌لی: پردهٔ مزرکش.

مُشَوَّشْ [ع] تشویش ایدلمش، قارمه قاریشیق ایدلمش: امور مشوشه.

مُفَرَّشْ [ع] تفریش ایدلمش، دوشنمش.

مُنَقَّشْ [ع] نقش ایدلمش § نقشلانمش، نقشلی، زینتلی.

مَاهْوَشْ [ف] و:

مَهْوَشْ [ف] آی کبی کوزل، محبوبه.

∴

نُورْبَخْشْ [ف] نور باغشلایجی، باغشلایان.

بَخْشْ [ف] باغشلامه، بلا بدل ویرمه، هبه، احسان ایتمه

§ بخشنده، بخشا = بخش ايديجی، باغشلايجی :

«غنا كلمز حريصه عالم امكانی بخش ايتسه‌ك»

و :

« ای لوحهٔ يار نوحه بخشا
بيك كرده ايلسه‌م تماشا
طويمز سكا چشم كريه معتاد
باقدقجه اولور ودادی مزداد »

بَطشْ [ع] عنف و شدت ايله طوتش .

∴

جَيشْ [ع] عسكر .

∴

رَخشْ [ف] كوستريشلی و سريع الجولان آت .

رَشْ [ع] مايعی سرپمك : رش دموع .

رَقشْ [ع] (نقش) ايله مترادفدر .

∴

شَشْ [ف] آلتی .

∴

عَرشْ [ع] طاوان § فلك اعظم : عرش اعلی .

عَطشْ [ع] صوصامه، صوسزلق .

عَيشْ [ع] ييوب ايچوب ذوق وصفا ايتمه § يشامه .

∴

فَرشْ [ف] دوشه‌مك، دوشه‌نمك، يايمق، يايلمق :

« يوزينی ايتمش ايدی پاينه فرش
بوقدر عزت واجلال ايله عرش »

§ دوشك، خالی، سجاده § زمين : عرش وفرش :

« سجدهٔ شكر ايتدی عرش وفرشی
اوزره خانه‌نك »

∴

كَشْ [ف] چكمك معناسنه اولان (كشيدن) مصدرندن مشتقدر . تركيبله قوللانيلير : جفا كش، سوداكش . دلكش :

« بر بيوك نهرك خرام دلكشی
غرق حس ايلر دل دريا وشی »

كَفشْ [ف] آياق قابی، پابوش .

∴

نَشّ [ع] قارشـدرمق § غليان ايتمك، قاينامق.

نَعْش [ع] جنازه.

نَقْش [ع] بر شيئى بر قاچ درلو رنكله تزيين ايتمك § بوصورتله ياپيلان شى. نقش بر آب = دوامسز، ثباتسز شى. نقش جبين = آلن يازيسى. نقشبندى = طرق صوفيه‌دن برى.

نَمْش [ع] دك، خدعه، دسيسه.

∴

وَحْش [ع] (وحيش)ه باق.

وَشْ [ف] ادات تشبيه‌در. كبى. مادوش = ماه كبى. آينه‌وش = آينه كبى:

« قره شاله كيريجك آينه‌وش »

∴

هَشّ [ع] شن، شادان.

﴿ ـِش ﴾

آرايِش [ف] زينت، سوس.

آزمايِش [ف] تجربه، دنه‌يش.

آسايِش [ف] راحت، سكون:

« حسن خلق آدمه سرمايۀ آسايش اولور »

آفرينِش [ف] يراديلش، خلقت. § خلقت عالم.

افزايِش [ف] آرتش، آرتمه.

آلايِش [ف] كلفتلى كوستريش، طنطنه.

آميزِش [ف] قاريشش، قاريشوب كوروشش، اختلاط.

∴

بالِش [ف] ياصديق:

« مادر ويره‌رك سكا نواله
پهلوسنى ايتميورمى بالش »

بَجايِش [ع] متقابلاً تبديل مأموريت.

بَخشايِش [ف] مرحمت، شفقت، احسان: بخشايش آلهى.

بَخْشِشْ [ف] عطیه . اکثریا جزئیاتده قوللانیلیر .

بَطِنْش [ع] شدید البطش .

بِنِشْ [ف] کورش ، رؤیت :

« ظن ایتسه روادر اهل بنیش
انوار قمر تکاثف ایتمش »

پَذِیرِشْ [ف] قبول ایدش .

پَرَسْتِشْ [ف] طاپنیش ؛ میل کلی ، محبت شدیده .

پُرْسِشْ [ف] صورش ، سؤال :

« پرسش احواله خیالک کلیر
خسته‌کی یوقسه کیم آرار کیم صورار »

پَرْوَرِشْ [ف] تربیه . پرورشیاب = پرورش بولیجی .

پُوزِشْ [ف] معذرت ، اعتذار ، عذر دیله‌یش . پوزش پذیر = معذرت قبول ایدیجی :

« کریم ، خطا بخش ، پوزش پذیر »

پُوشِشْ [ف] اورتو .

پیرایش [ف] ترتیب ، تنظیم . پیرایشده = پیرایش ویریجی ، ترتیب وتنظیم ایدیجی .

ت

تَخْدِیش [ع] طیرمالایوب مضطرب ایتمك ، طیرمانوب مضطرب ایدلمك . اذهانی تخدیش ، اذهانك تخدیشی .

تَخْرِیش [ع] طیرمیقلامق ، طیرمیقلانمق .

تَدْهِیش [ع] (ادهاش) ه بدل قوللانیلیر . اندن اقوادر .

تَرْعِیش [ع] رعشه‌دار ایتمك ، ایدلمك . بو معناده (ارعاش) دخی قوللانیلیر .

تَشْوِیش [ع] قارمه قاریش ایتمك ، ایدلمك .

تَعْطِیش [ع] صوصاتمق ، صوصادلمق .

تَعْیِیش [ع] (اعاشه) یه بدل قوللانیلور .

تَفْتِیش [ع] کرکی کبی صوروب اراشدیرمق ، صوروب اراشدیرلمق .

تفریش [ع] دوشه‌مك، دوشتمك.

تنقیش [ع] نقش ایتمك، ایدلمك: بر منظومه‌نك ذهنه تنقیشی § نقشلامق، نقشلانمق: دیواری تنقیش.

توحیش [ع] وحشتلندیرمك، وحشتلندیرلمك، اورکوتمك.

∴

جنبش [ف] قیملدانمه، حرکت: جنبش ابرو، جنبش مژکان § ذوق، اکلنجه.

جوشش [ف] قاینایش: جوشش دریا.

∴

چالش، چالیش [ف] رفتار، متکبرانه § مقابله، منازعه، خصومت.

∴

حشیش [ع] قوری اوت § مکیفاتدن اسرار.

∴

خارش [ع] قاشینش، قاشیمه، قاشینمش، قاشینمه.

خواهش [ع] ایستیش، ایستمك، خواهشکر = ایستکلی.

خویش [ف] اقربا، متعلقاتدن هر بری، خصم.

∴

دانش [ف] بیلش، علم. دانشور = صاحب علم. دانشمند = علمادن معدود اولان ذات.

درویش [ف] فقیر § طرق علیه‌دن برینه منتسب.

∴

رنجش [ف] ایجینمش.

روش [ف] کیدش، طرز، طور، اسلوب:
«غریبدر روشم مهربان اراركزه‌رم»

ریزش [ف] دوکیلش: ریزش خون شهدا.

∴

سپارش [ف] ایصمارلامه، ایصمارلایش.

ستایش [ف] مدح ایدش، اوکش.

سِگالِشْ [ف] فکر ایدش ، دوشونش : سگالش بد خواهانه .

سَرْزَنِشْ [ف] (توبیخ) معنادایدر .

سُوزِشْ [ف] محرقلق، مؤثرلك: «مأل محرق اولور سوزش بیانمدن»

..

شُورِشْ [ف] قاریشقلق، بربزینه کیرش .

..

فاحِشْ [ع] پك چرکین، قبیح § بیوك : خطای فاحش .

فَرْمایِشْ [ف] امر، سپارش.

فَواحِشْ [ع] (فاحشه) نك جمعی.

..

گُذارِشْ [ف] کچمه ، کچیش : کذارش حیات.

گُزارِشْ [ف] رؤیا تعبیر ایتمه . کزارشکر. کزارشنامه.

گَرْدِشْ [ف] دونش، طولانش: کردش افلاك.

گُزینِشْ [ف] سچمه، سچیش.

گُشایِشْ [ف] آچیلمه، آچیلش: کشایش بخش خاطر § صافیت ، رونق : کشایش هوا ، کشایش آسمان.

کَشیشْ [ف] پاپاس.

گُنْجایِشْ [ف] صیغیش، صیغیشمه. کنجایش پذیر = صیغیشان .

گُوارِشْ [ف] هضمه یاردمی اولان ترکیب.

کُوزِشْ [ف] تظلم .

کُوشِشْ [ف] چالشمه، چالیشش.

..

لَرْزِشْ [ف] تترمه ، تتره‌یش . لرزش روح. لرزشنمون.

..

لَغْزِشْ [ف] سورچش، سورچمه، قایش ، قایمه.

..

مُتَخارِش [ع] تخارش ايدن ، خيرلداشوب طالاشان .

مُتَخَدِّش [ع] تخدش ايدن ، طير-مالانان ، مضطرب اولان .

مُتَخَرِّش [ع] تخرش ايدن ، طير-مالانان ، طيرمق يين .

مُتَشَوِّش [ع] تشوش ايدن ، قارمه قاريشيق اولان :

امور متشوشه .

مُتَعَيِّش [ع] تعيش ايدن ، ياشايان ، چکينن .

مُتَفَرِّش [ع] تفرش ايدن ، مفروش اولان ، دوشنن .

مُتَوَحِّش [ع] توحش ايدن ، وحشتانن ، اورکن .

متوحشانه .

مُحَرِّش [ع] تحريش ايدن ، طير-ميقلايان .

مُدهِش [ع] قورقودوب دهشته دوشورن .

« بر ايرجه قارلى طاغ کلمش

هرموجهٔ کف نثار مدهش »

مُدَهَّش [ع] تدهيش ايدن .

مُرتَعِش [ع] ارتعاد وارتعاش ايدن .

مُرتَقِش [ع] اثناى حربده بربرينه کيرن ، قارمه قاريشق اولان .

مَعايِش [ع] (معيشت)ك جمعى .

مُعَطِّش [ع] تعطيش ايدن ، صوصاتان .

مُفَتِّش [ع] تفتيش ايدن ، کرکى کبى صوروب آراشديران .

مُنتَقِش [ع] انتقاش ايدن ، نقش اولنان .

مُوحِش – مُوحِّش [ع] توحيش ايدن ، قورقودان :

« اوکون تنزهه چيقدم ، سما بولوطلوايدى ؛

ايچمده بيلمديکم بر نشاط موحشله

توافق ايتدى قيرك حال کريه پروردى »

٭٭

ناانديش [ف] فکرو نظره محتاج اولميان ، بديهى ، ضرورى اولان شى .

نالِش [ف] ايکلمه ، ايکلتى ايکه : نالش ناى ، نالش عندليب :

« اى سود قوزيسى نه دربو نالش

کيم اولدى سبب بو انفعاله ؟

مادر ویره‌رك ـــكا نواله
بهاوســنی ایچیورمی بالش ؟ »

نِكوهِش • [ف] لوم وتوبیخ ایدش.

نُمایِش • [ف] کوسترش ، ساخته کوسترش § کورونش • منظره . نمایشگاه = محل نمایش. نمایش آب = سراب.

∴

وَحیش • [ع] یبانی حیوان § خالی، ایصسز، غیرمسکون یر § آج آدم. بونك جمعی (اوحاش) کلیر.

وَرْزِش [ف] چالشش، سعی ایدش، چالشمه .

∴

هامِش • [ع] کتابك ، مکتوبك کناری.

هَمْکیش • [ف] دین یولداشی، بر دیندن اولان .

∴

پیش • [ف] اوك ، اوك طرف ، حضور : پیش نظر ، پیش استفاده .

∴

رِیش • [ف] یاره، مجروح : دلریش § صقال . ریشدار = صقاللی.

∴

غِشّ [ع] حیله، قاریشقلق .

∴

کیش • [ف] مذهب، ملت. یالکز قوللانلماز . کبرکیش = مجوسی مذهبلی .

∴

نیش • [ف] اوج § زهر.

﴿ شُ ﴾

آغوش [ف] قوجاق :

« اولدی مفتون صدر کاپوشك
اولمق ایستر کوکل هم آغوشك»

∴

بَرْدُوش [ف] اوموز اوزرنده . خانه‌بردوش = نره‌ده

اقشاملارسه اورادہ قالأن .

بَشُوش [ع] كولر يوزلى .

∴

پاپُوش [ف] آياق قابى، پابوج:
«خلق جامعده ال اوزره كوتورر پاپوش»

پَرَنْدُوش [ف] اولكى كيجـه ، بارحهٔ اولى.

∴

تَخارُش [ع] خيرلداشوب طالاشمق: تخارش كلاب.

تَخَدُّش [ع] طيرمالانمق ، مضطرب اولمق .

تَخَرُّش [ع] طيرمق يمك .

تُرُش [ف] اكشى .

تُرُكْ جُوش [ف] يارى پيشمش ، نيم پخته .

تَشَوُّش [ع] مشوش اولمق ، قارمه قاريشيق اولمق.

تَعَيُّش [ع] يشامق ، چنمك.

تَوَحُّش [ع] اوركمك.

∴

جُيُوش [ع] (جيش)ك جمعى.

∴

خامُوش [ف] صوصـيجى ، صوصان ، ساكت.
(خمش) و(خموش) بوندن مخففدر:
« ليال زمهرير دہ هزارلر خموش اولور
جبلده صيحهٔ وحوش پردہ چاك كوش اولور
هبوب تندباد ايله بحار پرجوش اولور
لفاى نيم پارۂ قمر غمامه پوش اولور »
خاموشى = سكوت . وادئ
خاموشان = قبرستان :
« هرجايى بنفشه ايليوب جوش
همخامه هم اولدى نامه خاموش»

خَدُوش [ع] سينك .

خَرْكُوش [ف] طاوشان .

خُرُوش [ف] شماته ، كوراتى ، چاغلتى :
« طولدقجه سنكله كوش هوشم
روحم سوزيلور كيدر سمايه

صوتك كبی فكر پر خروشم
اول فیض ایله باشلار اعتلایه
بر عشق وغرام اولوب درونم
كریان نشاط اولور عیونم »

∴

رُوْپُوشْ [ف] یوز اورتوسی .

∴

سَرْپُوشْ [ف] باشه كییلن هر درلو شی .

سُرُوشْ [ف] ملك : نزول سروش .

∴

فَرَامُوشْ [ف] اونوتمه، نسیان :

«شوقندن اورتبه اولدی مدهوش
عرش ایلدی صاحبن فراموش »

∴

كِرَانْكُوشْ [ف] صاغیر، كرانكوشی ، كرانكوشانه. كرانكوشان .

∴

مَاهِی فُرُوشْ [ف] بالق صاتیجی، بالقجی .

مَبْشُوشْ [ع] سیلنمش .

مَخْدُوشْ [ع] طیرما لانمش § وسوسه‌لندیرلمش .

مَدْهُوشْ [ع] متحیر، سرکشته § مست، بی‌هوش :

« من بعد دل اولدی مست ومدهوش
تقل ایلدی بحر نطق خاموش »

مَرْزَنْجُوشْ ـ مَرْزَنْكُوشْ [ف] مرجان كوشك دینلان جیچك .

مُشْكفُرُوشْ [ف] مشك صاتان . جمعی (مشكفروشان) .

مَغْشُوشْ [ع] باقر وسائره ایله قاریشق التون وكموش § بشقه بر شیله قاریشمش :

« اولسه نه قدر خراب ومغشوش
بوقدر بونی ایشتمامش كوش »

مَفْرُوشْ [ع] فرش اولنمش ، دوشنمش .

مَنْفُوشْ [ع] آتلمش، دیدلمش .

مَنْقُوشْ [ع] نقش اولنمش ، زینتلندیرلمش :

«كوكارده كزن اوبال منقوش
بركون اوله جق زمينه مفروش»
— كبوتر وصفنده —

مَنْكُوش • [ف] كوبه، كوشواره، فرلمه :

«انوار صباح وش بنا كوش
خورشيد اكا شبچراغ منكوش»

مَنْهُوش • [ع] ييلان، عقرب و امثالى طرفندن صوقلمش.

مَيْخُوش • [ف] طاتلى لقله اكشيلك ارەسندەكى طعم، مايخوش.

مَيْفُرُوش • [ف] مى صاتيجى، صاتان، ميخانه جى.

مَيْوَه فُرُوش • [ف] يمش صاتيجى، صاتان، مناو.

∴

نَاخُوش • [ف] خوش دكل، طبيعته مزاجه غير موافق.

نُقُوش [ع] (نقش) ك جمعى.

جُوش [ف] قاينامه، جوشمه :

«دريا كبى بردن ايليوب جوش
اى عشق ديدى واولدى خاموش»

پرجوش :

«سرتا بقدم بهار كاپوش
صهبا كبى لعل رنك و پرجوش»

∴

خُوش • [ف] كوزل، ايى § لذيذ.

∴

دُوش [ف] اوموز :

«اولمشدم انكله دوش بردوش
عشق عالى ايچره مست ومدهوش»

∴

فُحْش • [ع] حدى تجاوز § خلاف عفت و ناموس حركت.

∴

كُش • [ف] (كشتن) مصدرندن مشتق. تركيبله قوللانيلير.
دشمن كش = دشمن اولديريجى.
عاشق كش :

«بر پرواراعمش دلبرى عاشق كش اولورمش
اسحق! مكروارايسه اسكوب اوله جقدر»

گُوشْ [ف] قولاق ، اذن § ایشیدیجی. کوش پیچ = قولاق بورمه ، تأدیب. کوش پیچده، کوش خرده = تأدیب اولنمش.

∴

مُوشْ [ف] صیچان ، فاره. موش پریده هوش. موش دریده کوش.

∴

نُوشْ [ف] ایچمه § (نوشیدن) دن فعل امر اولور. ترکیبده قوللانیلیر: باده‌نوش = باده ایچن:

« جانان ایله عیش ونوش ایدردم
گرداب کبی خروش ایدردم
بزم میی شعله پوش ایدردم
بلبللرینی خموش ایدردم »

هُشْ ــ هُوشْ [ف] خیر وشری تفریق ایدن قوۀ ممیزه § روح جان § قلب. بیهوش:

« اوزوخ ، کل... روح طبیعت کبی مخمور و خموش
بو وفاسز کیجه‌نك قوینده قاله‌لم برابدی ثانیه طالغین ، بیهوش... »

﴿ ص ﴾

﴿ آص ﴾

اَشْخاصْ [ع] (شخص)ك جمعی.

اِحْتِراصْ [ع] شدتلی آرزو.

اِخْتِصاصْ [ع] خاصةً منتسب اولمق:

« ایتمکدی الك بیوك املی علمه اختصاص
بیلمشدی علمی کندیسنه چارۀ خلاص »

إِخلاص [ع] صفوت قلب ، طوغريلق.

إِزهاص [ع] (ارهاصات)ك مفردی اولوب استعمالی اندردر .

إِستِخلاص [ع] قورتارمق .

إِمتِصاص [ع] امك. املمك.

إِنقاص [ع] نظمده (تنقيص). بدل قوللانيلور.

∴

تَقاص [ع] اوده شمك ، محسوبلشمق:

«چارپمدن هوا ايله هيچ اولمدك خلاص
معنای ذی حيا تميسين عشقك ای كوكل!»

∴

خَلاص [ع]قورتارمه§ قورتلمه § قورتيلش.

خاص [ع] بر قاچ شيئه شمولی اولميوب بر شيئه مخصوص اولان § متميز، ممتاز.

خَواص [ع](خاص)و(خاصه)نك جمعی: خواص بندكان.

∴

رَصاص [ع] قالای.

رَقّاص [ع] رقص ايديجی، كوچك ساعتك ايچنده ويا آلتنده صاغه ، صوله حركت ايدن آلت مخصوصه.

∴

غَوّاص [ع] طالغيج .

∴

قِصاص [ع] قاتلی مقتول مقابلنده قتل ايتمك.

∴

لَصاص [ع] خرسزلق ايتمك.

∴

وَقّاص [ع] جنكجو § اصحاب كرامدن تير اندازلقده مهارت كاملهسی اولان بر ذاتك اسميدر .

﴿ ص ﴾

اَبْرَص [ع] وجودنده بر بياض لكه‌لر پيدا اولان آدم.

اَخَصّ [ع] پك خصوصى :

« آستان بلند ايوان شهنشاهينك جاكر اخصى وعنايت علياى جهان احتواى شاهانه‌نك چراغ مختصى ... »

اَخْلَص [ع] پك خلوصلى.

اَنْقَص [ع] پك ناقص.

∴

بَرَص [ع] وجودده بر بر اكه‌لر حاصل اولقدن عبارت بر علت.

∴

حِصَص [ع] (حصه) نك جمعى.

∴

غُصَص [ع] (غصه) نك جمعى.

∴

قِصَص [ع] (قصه) نك جمعى.

∴

مُخْتَص [ع] اختصاص ايتمش.

مُخَصَّص [ع] تخصيص اولنمش.

مَخْلَص [ع] اسم اصلبدن بشقه طانيلان اسم.

مُخَلَّص [ع] قورتارلمش.

مُرَخَّص [ع] ترخيص ايدلمش، مساعده ويرلمش.

مُسْتَخْلَص [ع] قورتارلمش.

مُشَخَّص [ع] تشخيص ايدلمش، طانمش، شخص حالنه كتيرلمش، تجسم ايتديرلمش.

مِقَصّ [ع] معروف آلت.

مُلَخَّص [ع] تلخيص ايدلمش، خلاصه‌سى الىمش، خلاصه ايدلمش.

مُحَمَّص [ع] تحميص ايدلمش، تجربه، امتحان ايدلمش.

منغص [ع] زندكانيسى مكدر ايدلمش، يشايشنده صفا براقلمامش .

جَصّ [ع] كيرج .

..

رَقصْ [ع] صچرايوب اويناmaq .

..

شَخصْ [ع] انسانك هيئت مجموعه سى .

..

غَوص [ع] صويه طالمق .

..

فَحص . [ع] بر شيئك ايچ يوزينى اراشديرمق .

..

نَصّ [ع] صورمق ، امك .

..

نَص [ع] اشكار ايتمك § معناسنده صراحت تامه بولنان آيات جليله دن دليل مقامنده ايراد اولنان آيت .

نَقضْ [ع] اكسيلك § اكسيلتمك .

﴿ صِ ﴾

تَحْرِيضْ [ع] حريص ايتمك .

تَخْصِيصْ [ع] خاص قيلمق . (تعميم) ك ضدى .

تَخْلِيصْ [ع] قورتارمق .

تَرْخِيصْ [ع] رخصت ويرمك .

تَرْقِيصْ [ع] رقص ايتديرمك .

تَشْخِيصْ [ع] طانيمق ، طانتمق .

تَقْمِيصْ [ع] كوملك كيديرلمك .

تَلْخِيصْ . [ع] خلاصه ايتمك ، خلاصه سنى آلمق .

تَنْقِيصْ [ع] آزالتمق .

∴

حَرِيصْ [ع] حرصلى ، شدتله هوسكار .

∴

خَالِصْ [ع] صافى ، قاريشيق دكل. خالصانه. خالصيت.

خَصَائِصْ [ع] (خصيصه) نك جمعى .

∴

رَخِيصْ [ع] اوجوز : متاع رخيص § نازك ، ملايم .

∴

قَمِيصْ [ع] كوملك ، پيراهن.

∴

مُتَبَصْبِصْ [ع] تبصبص ايدن ، يالطاقلانان. متبصصانه. متبصصين .

مُتَخَصِّصْ [ع] تخصص ايدن ، اختصاص كسب ايلين.

مُتَخَلِّصْ [ع] تخلص ايدن ، قورتيلان § مخلص ايدينن.

مُتَشَخِّصْ [ع] تشخص ايدن ، شخص حالنبه كلان ، تجسم ايدن § شخصى درخاطر ايدن.

مُتَرَقِّصْ [ع] ترقص ايدن ، بر دوزى يه بوقارى چيقوب آشاغى يه اينن : ماكنه لرك آلات مترقصه سى .

مُتَفَحِّصْ [ع] تفحص ايدن ، ايچ يوزينى دقتله آراشديران.

مُتَقَلِّصْ [ع] تقلص ايدن ، چكيلوب طوپلانوب بوزوشن.

مُتَقَمِّصْ [ع] تقمص ايدن ، كوملك كين.

مُتَنَاقِصْ [ع] تناقص ايدن آزالان ، اكسيلن

مُحَرِّصْ [ع] تحريص ايديجى ايدن.

مَحِيصْ [ع] بر شيدن دونمك خلاص بولمق .

مُخَصِّصْ [ع] تخصيص ايدن.

مُخَلِّص [ع] قورتاران .

مُخْلِص [ع] طوغری ، ریاسز غرضسز.

مُرْتَخِص [ع] اوجوز عد ایدن.

مُسْتَخْلِص [ع] قورتاران.

مُسْتَرْخِص [ع] اوجوز عد ایدن .

مُسْتَقِص [ع] قصاص طلب ایدن.

مُسْتَنْقِص [ع] بهایی تنزیل ایتمك ایستین.

مُنَقِّص [ع] تنقیص ایدن ، اکسیلدن .

نَاقِص [ع] اکسك ، تمام دكل ، مؤنثی (ناقصه).

∴

حِرْص [ع] بر شیئی لزومندن زیاده طلب :

« بیگانهٔ مرام قالور آشنای حرس »

∴

لِصّ [ع] سارق ، دزد.

﴿ ص ﴾

تَبَصْبُص [ع] یالطاقلانمق .

تَخَلُّص [ع] قورتلمق ، خلاص § مخلص ایدینمك .

تَرَقُّص [ع] بر دوزی‌یه یوقاری چیقوب آشاغی اینمك.

تَشَخُّص [ع] شخص حالنه کلمك ، شخصی درخاطر ایدلمك.

تَفَحُّص [ع] ایچ یوزینی دقتله آراشدیرمق.

تَقَلُّص [ع] چکیلوب بوزلمك : تقلص عضلات ، تقلص اعصاب .

تَقَمُّص [ع] کوملك کیمك.

تَنَاقُص [ع] آزالمق ، اکسلمك.

⁂

خصوص [ع] ايش ، كيفيت ، جهت § مخصوص اولمه ، مخصوصلق :

« عجبمی كفت وكو بسيار اولورسه وصف حالنده
بيلنمز اصلی ، چوق سوز سويلنير عنبر خصوصنده »

خلوص [ع] خالصلك ، صافيلك : خلوص قلب :

« برايشك بدائنده اولسه حسن نيتله خلوص
خير ايله تكميل اولورسن شبهه ايتمه اول خصوص »

⁂

فصوص [ع] (فص) ك جمعی .

⁂

قرص [ع] جرم ، دائره : قرص آفتاب .

⁂

لصوص [ع] (لص) ك جمعی .

⁂

مبروص [ع] (بركل) علتنه مبتلا .

مخصوص [ع] تفريق و تعيين ايدلمش § محدود و منحصر :

« منت اكا شايسته و شكران اكا مخصوص »

و :

« فيض ازلی مردكاهداره می مخصوص »

§ بيله بيله ، عمداً : مخصوص سويليور .

مرصوص [ع] صاغلام ، محكم : بنيان مرصوص .

منصوص [ع] نص ايله ثابت قيلنمش .

ممصوص [ع] مص اولنمش ، املمش .

ض

اِسْتِقْرَاضْ [ع] اودونج پاره آلمق.

اِعْتِرَاضْ [ع] برشی حقنده مؤاخذه قیلقلی بیان فکر ایتمك.

اِعْرَاضْ [ع] یوز چویرمك.

اَعْرَاضْ [ع] (عرض)لڭ جمعی.

اَغْرَاضْ [ع] (غرض)لڭ جمعی.

اِغْمَاضْ [ع] کوز یومق، کورمامزلکه کلمك.

اِقْرَاضْ [ع] اودونج ویرمك.

اَمْرَاضْ [ع] (مرض)لڭ جمعی. خستەلكلر.

اِنْتِقَاضْ [ع] بوزلمق.

اِنْخِفَاضْ [ع] آلچاقلانمق.

اَنْقَاضْ [ع] (نقض)لڭ جمعی؛ بنا ییقینتیلری.

اِنْقِبَاضْ [ع] صیقنتی، قسوت.

∴

بَیَاضْ [ع] آقلق، آق.

∴

حِیَاضْ [ع] (حوض)لڭ جمعی.

حُمَاضْ [ع] قوزی قولاغی.

∴

رِیَاضْ [ع] (روضه)نك جمعی.

∴

فَیَّاضْ [ع] زیاده فیض ویریجی: فیاض مطلق.

∴

مِقْرَاضْ [ع] کسمەجك آلات، مقص: مقراض اجل، مقراض تشریحی.

مِمْراض [ع] خسته‌لكلی، مسقام.

﴿ ض ﴾

أَبْغَضْ [ع] دها، اك، پك زیاده بغض ایدیلان.

أَبْیَضْ [ع] آق. (بیاض) زیاده مستعملدر. موت ابیض = فجأةً وفات:

« لرزنده قمر سحاب ابیض
هیچ وارد اولورمی بویله معرض»

عَرَضْ [ع] بنفسه قیامی اولمیوب جوهر ایله قائم اولاز شی. الوان کبی:

« ارتباط ایده‌لی جوهرله عرض
قصه‌دن حصه‌در القصه غرض »

عِوَضْ [ع] بدل، قارشیلق.

غَرَضْ [ع] مقصد، مقصد بدخواهانه.

مَرَضْ [ع] خسته‌لك.

مُبَیَّضْ [ع] تبییض اولنمش.

مَعْرَضْ [ع] محل عرض § سرکی، بازار.

مُفَضَّضْ [ع] کموشلنمش، کموشه قپلانمش: سیف مفضض.

مُفَوَّضْ [ع] تفویض ایدلمش، احاله، سپارش ایدلمش.

مِبْضَعْ [ع] یوك ویاموق آته‌جق آلت، حلاج طوقاغی.

أَرضْ [ع] یر، زمین، طوپراق.

بَعضْ [ع] جزء، پارچه، کیمی.

حَوضْ [ع] معروف صو مجمعی:

« کونشلی سطح سکونپرورنده‌ بر حوضك
اوچان هوام هوسکاری اکدیر رفکرم؛
بودر سبب که اك آسوده نوحهٔ شعرم
ویرر صداسنی بر کیزلی موج پروازك »

حَیض [ع] قادینلرە هر آی عارض اولان حال ، عادت.

∴

رَفضْ [ع] رافضی اولمه ، رافضیلك.

رَوضْ [ع] (ریاض) ه بدل قوللانیله بیلیر .

∴

عَرضْ [ع] [اکثریا کوچکدن بیوکه اولمق اوزره] کوسترمك ، کوسترلمك .

عَرضْ [ع] اك ، اکایلك :

«احوالمی بیامم اوماهه نیجه ایدەم عرض
انك ایله بیننمز بین السماء والارض»

∴

فَرضْ [ع] دلیل قطعی ایله ثابت بولنان و اجراسی واجب اولوب ترکی معصیت اولان اوامر الهیه . فرض عین = اداسی هر فرده لازم اولان امر . فرض کفایه = اداسی بالجمله مسلمینه لازم اولمیوب بعض افرادك اداسیله باقیسندن ساقط اولان اوامر § لازم ، واجب § تقدیر ، تخمین :

«کورن عشق مجسم فرض ایدردی
اورتبه خالی سودا عرض ایدردی»

و :

« فرض ایلیەلم که همت ایتمش »

§ بالفرض = مثلا . فرضی = امر اعتباری .

فَیضْ [ع] نفسه واقع اولان القاآت الهیه § تأثیر § یمن و برکت § احاطه ، عمومیت § ظهور وتجلی § جوش و خروش § ترقی § فضل وکرم.

∴

قَبضْ [ع] نیجه ایله طوتمق § ضبط ایتمك § دورمك ، درشیرمك : قبض وبسط § تحصیل § پکلك ، عملسزلك .

قَرضْ [ع] اودونج ویرمك ، آلمق § اودونج ویریلان ، النان شی :

« فرض خدا وقرض خلایق بکردنم
ایا ادای فرض کنم یا ادای قرض»

∴

نَقضْ [ع] بوزمق ، بوزلمق : نقض عهد .

نَبْض [ع] طامار آتمق § طامار آتمه‌سی محسوس اولدیغی محل. نبض اشنا = نبضدن اکلایان.

﴿ ض ﴾

تَبْعِيضْ [ع] جزء جزء ایتمك.

تَبْييض [ع] آغارتمق § بیاضه چکمك.

تَحْرِيضْ [ع] تشویق ایتمك.

تَعْرِيض [ع] کنایه طریقیله اداره‌ٔ کلام:
«بزه تعریض ایدنه بزده تعریض ایده‌رز»

تَعْوِيضْ [ع] عوض، بدل ویرمك.

تَفْضِيض [ع] کموشله‌مك. کموشه قاپلامق.

تَفْوِيض [ع] احاله، سپارش ایدلمك § براقمق.

تَقْرِيض [ع] مدح وثنا ایتمك § بر کتابی مدح یوللو یازیلان مقاله:
« اولور هر مجدد سزاوار تقریض »

تَمْرِيض [ع] ضعفه نسبت ایتمك، ایدلمك.

∴

حَامِضْ [ع] اکشی.

خَفْض [ع] (اوج) مقابلی. اچق محل.

∴

رَافِض [ع] ترك ایدیجی، ایدن: رافض راه صواب.

رَوَافِضْ [ع] رافضیلر.

∴

عَارِضْ [ع] بر شیئه صکره‌دن تعلق ایدن، کان ویا کائن.

عَرَائِضْ [ع] (عریضه) نك جمعی.

عِرْض [ع] انسانك نفسنه و زوجه‌سنه متعلق حیثیت.

عَرِيضْ [ع] اکلی، یاصی.

عَوَارِضْ [ع] (عارضه) نك جمعی.

∴

غامِضْ [ع] اكلاشلمسی کوج ، مبهم اولان.

غَوامِضْ [ع] (غامض) ، (غامضه) نك جمعی .

..

فائِضْ [ع] فيضان ايديجى ، ايدن : حضور فائض النور اوغلنده کی اودونج آلمان اقچه ایچون وريلان اجرت .

فَرائِضْ [ع] (فريضه) نك جمعى § تركه نك مستحقلرينه كيفيت تقسيمنى بيلديرن علم.

..

قابِضْ [ع] قبض ايديجى ، آليجى . قابض الارواح = عزرائيل عليه السلام § طبيعه‌ى يكلك ويريجى .

..

مارِضْ [ع] خسته ، مريض .

مَبِيضْ [ع] قادينلرده رحمك ايكى يان طرفلرنده كی يمورطه لق دينيلان عضو § ترجيحكه ميوه اولمق شاننده اولان قطعه نك القاح فعلندن اولكى حالى .

مُبَيِّضْ [ع] تبييض ايديجى ، ايدن ، آغاردن ، بياضه چكن . مبيضين .

مُتَباغِضْ [ع] تباغض ايديجى ، ايدن . متباغضين .

مُتَبَغِّضْ [ع] تبغض ايدن ، بغض كوسترن .

مُتَحَمِّضْ [ع] تحمض ايدن ، اكشيلك پيدا ايدن .

مُتَعارِضْ [ع] تعارض ايدن ، حكمجه بربرينه ضد ، مخالف اولان .

مُتَعَرِّضْ [ع] تعرض ايدن ، ايليشن ، طاقيلان .

مُتَعَوِّضْ [ع] تعوض ، ايدن ، عوض ، بدل آلان ،

مُتَفَوِّضْ [ع] تفوض ايدن ، تهديده آلان .

مُتَمارِضْ [ع] تمارض ايدن ، خسته كبى كورينن ، يالاندن خسته اولان . متمارضانه ، متمارضين .

مُتَناقِضْ [ع] تناقض ايدن ، ايكى سوزى بربرينه مخالف اولان § برنجى سوزى ايكنجى سوزينه مخالف اولان .

مُحَرِّضْ [ع] تشويق ايدن .

مَحِيضْ [ع] حالت حيض .

مُرْتَخِضْ [ع] رسواى اولان .

مَرِيضْ [ع] مرضلى ، خسته .

مُسْتَفِيضْ [ع] فيض بولان ، فضيلتلن .

مُسْتَقْرِضْ [ع] اودونج پاره آلان .

مُعَارِضْ [ع] معارضه ، مخالف ايدن :

«مباحث حكميه‌نك چوغنده افكار عقلا يكديكرينه معارض وبرآدمك بر زمانده‌كى رأيى ديكر زمانده‌كى رأينه مناقض اولور» .

مُعْتَرِضْ [ع] اعتراض ايدن . معترضين .

مُعْرِضْ [ع] اعراض ايدن ، يوز چويرن .

مُعَرِّضْ [ع] تعريض ايدن .

مَغَامِضْ [ع] (مغمض) لك جمعى . بك چوقور يرلر .

مُفَوِّضْ [ع] احاله ايدن ، سپارش ايدن .

مُفِيضْ [ع] فيض اوله‌رق ويرن ، افاضه ايدن .

مَقَارِيضْ [ع] (مقراض) لك جمعى .

مُقْتَرِضْ [ع] اقتراض ايدن . (مستقرض) له مترادفدر .

مُقْرِضْ [ع] اقراض ايدن ، اودونج ويرن .

مُقَرِّضْ [ع] تقريض ايدن ، مدح ايدن .

مُنَاقِضْ [ع] مخالف .

مُنْتَقِضْ [ع] انتقاض ايدن ، بوزيلان .

مُنْخَفِضْ [ع] انخفاض ايدن ، الچاقلانان .

مُنْقَرِضْ [ع] انقراض بولان .

ن

نَاغِضْ [ع] تعجب ايدركبى باشنى تبرددن .

نَاقِضْ [ع] نقض ايدن ، بوزان .

نَقائِض [ع] (نقيضه) نك جمعى.

نَقيض [ع] نقض ايدن ، بوزان § منطقده بر شيئى رفع ايدن شى .

﴿ ض ﴾

بُغض [ع] سومه‌مه . حرمت و محبتك ضدى. كين، غرض.

تَحَمُّض [ع] اكشيمك.

تَعارُض [ع] حكمجه بربرينه ضد و مخالف اولمق .

تَعَرُّض [ع] ايليشمك، طاقلمق § اوزرينه يورومك .

تَعَوُّض [ع] عوض ، بدل آلمق.

تَفَوُّض [ع] تهديه آلمق، آلنمق.

تَفَيُّض [ع] فيض بولمه، ايلرولمه.

تَقَيُّض [ع] طوپلانوب چكلمه ، بوزلمه .

تَمارُض [ع] خسته كبى كورنمه ، يالاندن خسته اولمه .

تَناقُض [ع] انسانك ايكى سوزى بربرينه مخالف اولمق § ايكى شيئك بربرينه مخالف اولمسى.

عَرُوض [ع] بيتك مصراع اولك جزء اخيرى § علم اوزان اشعار.

عُرُوض [ع] عارض اولمق.

فُيُوض [ع] (فيض) لك جمعى.

مَبْغُوض [ع] بغض اولنمش.

مَحْرُوض [ع] زز، محقر.

مَخْفُوض [ع] الچالداش .

مَرْحُوضْ [ع] ييقانمش : ثوب مرحوض .

مَعْرُوضْ [ع] عرض اولنمش § ميدانه قونلمش .

مَفْرُوضْ [ع] فرض قيلنمش .

مَقْرُوضْ [ع] قرض اولنمش .

مَقْبُوضْ [ع] قبض اولنمش .

مَنْقُوضْ [ع] نقض اولنمش ، بوزلمش .

ن

نُهُوضْ [ع] حركت ، قيام ايتمك .

﴿ ط ﴾

﴿ آ ط ﴾

اِحْتِيَاطْ [ع] بصيرت اوزره ايلرو-سنى كوزه تەرك طاورانمق .

اِخْتِلَاطْ [ع] قاريشمق ، قاريشوب كوروشمك :

« وجهنده رونما ايدى بر لمعهٔ نشاط مطلق ايدردى روحى ملكارله اختلاط »

اَخْلَاطْ [ع] (خلط) لـك جمعى . قول قدمايه كوره عناصر اصليهٔ عضويه § اخلاط اربعه = دم ، بلغم ، صفرا ، سودا .

اِرْتِبَاطْ [ع] باغلانمش ، مناسبت § عبارهلرك بربرينى طوتمسى .

اَسْبَاطْ [ع] (سبط) لـك جمعى . يهود قبيلهلرى .

اِسْتِنْبَاطْ [ع] استخراج معنى :

« دیده‌دن قطرهٔ اشکم دوکیلور دل مجروح
اسمی خون دلمدن ایدەسین استنباط »

اِسْقاط [ع] دوشورمك ، دو - شورلمك .

اِشْتِراط [ع] شرط قیلمق .

اَشْراط [ع] علامت معناسنه اولان (شرط) ك جمعی . اشراط ساعت = قیامت علامتلری . مفردی مهجوردر .

اِفْراط [ع] حد اعتدالی تجاوز § شدت .

اِلْتِقاط [ع] دوشیروب آلمق .

اِنْبِساط [ع] یایلمق ، توسع § کوکل آچلمتی ، فرحلق .

اِنْحِطاط [ع] اشاغی ایمك ، اشاغیلامق .

اِنْشاط [ع] نظمده (تنشیط) ه بدل قوللانیلور .

اَوْساط [ع] (وسط) ك جمعی .

∴

بِساط [ع] کلیم ، کچه ، دوشه‌مه .

∴

خَطّاط [ع] مشق وسائره یازمقله اشتغال ایدن ، کوزل یازی یازان .

خَیّاط [ع] ترزی .

خِیاط [ع] ایکنه § ایپلك .

∴

رِباط [ع] باغ ، ایپ .

∴

سِماط [ع] سفره‌یه دوزلمش اطعمه § سفره .

∴

شُباط (سریانیدن) معروف آی .

∴

صِراط [ع] یول : صراط مستقیم § جهنمك اوزرینه قوریلان کوپری .

∴

قیراط [ع] قیمتجیلرك قوللاندقلری معروف بر وزن .

∴

لِقاط [ع] باشاق دیوشیرمك؛

∴

مُحاط [ع] اطرافی احاطه اولنمش.

مِخْطاط [ع] جدول چیزه‌جك تخته.

مِشْراط [ع] حجام نیشتری. (مِشْرَط) ده بو معنایه قوللانیلور.

∴

مُخاط [ع] کوز یاشلرینك دیشاری‌یه چیقمیوب کوکسده‌تردد ی، هنچقیرمه.

نَشاط [ع] شنلك، سرور:

« سیر ایله ترقیٔ نشاطی
کوسترمه‌دسرّ ارتباطی»

نِقاط [ع] (نقطه) نك جمعی. محاورانده ضم نون ایله استعمالی شایعدر.

∴

وَطْواط [ع] قیرلانغیج، خطاف § یاراسه دینیلان قوش، خفاش. § مشهور بر شاعرك لقبی درکه کیجه کوزلری کورمدیکی ایچون بو اسمی المشدر.

﴿ طَ ﴾

اَوْسَط [ع] بر شیئك اورته‌سی؛

∴

سَقَط [ع] بر عارضهٔ جسمانیه‌یه اوغرامش آدم § خطالی، بوزوق.

∴

غَلَط یاکلش. جمعی: (غلطات)؛

«بادهٔ غفلتله مدهوش اولمیان ایتمز غلط»

∴

فَقَط [ع] (فا) ایله (قط) لفظلرندن مرکب ادات استدراك. بعضاً یالکز مفهومنی‌ده متضمن اولور:

«حسك اولیدی باری برازنه یسه‌نه ؛ نقط»

∴

مَحَطّ [ع] منزل ، موقف .

مُحَنَّطْ [ع] تحنط اولنمش .

مُحَوَّطْ [ع] دیوار چکلمش .

مُخَطَّطْ [ع] تخطیط اولنمش § رسم ایدلمش .

مَرْبَطْ [ع] طوار باغلایه‌جق یر .

مُسْتَنْبِطْ [ع] استنباط ایدلمش ، معناسی ، حکمی استخراج ایدلمش .

مَسْقَطْ [ع] دوشه‌جك یر ، موضع سقوط .

مُسَلَّطْ [ع] تسلیط ایدلمش ، صاتاشدیرلمش .

مُسَمَّطْ [ع] بیتلری اکثریت اوزره قافیه‌لی درت جزءدن متشکل اولان نظم .

مِشْرَطْ [ع] حجام نیشتری ، مشراط .

مَغْبَطْ [ع] غبطه ایدیله‌جك یر .

مُقَسَّطْ [ع] پارچه پارچه ادا ایدلمش .

مِلْقَطْ [ع] یردن برشی آله‌جق آلت .

مُنْحَطّ [ع] انحطاط ایدن ، آشاغی ایین ، آشاغیلایان .

مُنَقَّطْ [ع] تنقیط ایدلمش ، نقطه‌لنمش .

مَهْبَطْ [ع] اینه‌جك یر ، محل هبوط .

نَمَطْ [ع] دوشك ، فرش ، بساط رنکین .

وَسَطْ [ع] برشیئك ایکی طرفندن مابینی ، اورته ، میان :

لاخیر الا فی الوسط

«آلدیلر اول شمع بزم آرایی اغیار اورته‌یه
ظاهر اولدی نکته‌ٔ «لاخیر الا فی الوسط»

∴

بَسْطْ [ع] یایمق ، یایلمق ، آچمق § ایراد ایتمك .

∴

خَبَّط [ع] بیزکی § یازی § تازه چیچقان صقال:

غره اولمه خسته کیم برکون ظهور خط ایله
دود آه عاشق غمخوار کندین کوستررر»

حَیْط [ ] مباحثه‌ده اسکات . فی‌الاصل بشقه معناده‌در.

خَیْط [ع] ایپلك ، ایپك تلی.

خَلْط [ع] قاتوب قاریشدیرمق § فی علیظ سوز سویلمك .

∴

رَبْط [ع] بغلامق ، باغلاملق.

∴

رَهْط [ع] جماعت ، کروه .

∴

شَرْط [ع] بر شیئك وجودینه توقف ایدن دیکر شی:

« کامل اولمقلقده الك اولکی شرط
ایلمکدر لایقیله نفسی ضبط »

شَطْ [ع] فرات ایله دجله نهرلرینك اجتماعندن متشکل معروف بیوك نهر : شط العرب.

∴

ضَبْط [ع] حسن تدبیر وبصیرت ایله حفظ § حسن تدبیر ویا قوت ایله کندی تحت تصرفنه ادخال .

∴

فَرْط [ع] زیاده‌لك ، فوق العاده‌لك ، افراط .

∴

قَحْط [ع] (قیتلق) قورانلق.

∴

لَقْط [ع] یردن دیوشیریلن شی.

∴

هَبْط [ع] آشاغی‌یه ایندیرمك § آشاغی‌یه اینمك .

﴿ طِ ﴾

اَوَاسِط [ع] (اوسط)ك جمعی. اورته‌لر.

∴

بَاسِطْ [ع] يايجى، ياياى.

بَسِيطْ [ع] دوز، عارضه‌سز، ساده.

بَسائِطْ [ع] بسيط شيلر.

∴

تَحْنيطْ [ع] حنوط دينيلن طيب ايله تعطير كفن ميت.

تَحْويطْ [ع] ديوار چكمك.

تَخْليطْ [ع] قاريشديرمق.

تَخْطيطْ [ع] چيزمك.

تَسْليطْ [ع] صاتاشديرمق، صاتاشديرلق.

تَغْليطْ [ع] غلطه نسبت ايتمك، ايدلمك؛ غلطه دوشرمك، ياكلتمق.

تَفْريطْ [ع] (افراط)ك ضدى. تقصير.

تَقاسيطْ [ع] (تقسيط)ك جمعى.

تَقْسيطْ [ع] پارچه پارچه ادا ايديلن بورجك هر قسمى.

تَمْشيطْ [ع] طاراممق، طارانلمق.

تَنْشيطْ [ع] نشاطلانديرمق.

تَنْقيطْ [ع] نقطه‌لامق، نقطه‌لانمق § جمله‌لرك نهايتنه وكلمه‌لرك آره‌سنه نقطه واشارات وضع ايتمك.

تَوْسيطْ [ع] واسطه ايتمك، ايدلمك.

∴

حائِطْ [ع] ديوار.

∴

رابِطْ [ع] ربط ايديجى، ايدن.

رَوابِطْ [ع] (رابطه)نك جمعى.

∴

ساخِطْ [ع] غضبناك.

ساقِطْ [ع] دوشيجى، دوشن.

∴

شَرائِطْ [ع] (شريطه)نك جمعی.

∴

ضابِطْ [ع] ضبط ايديجی ، ايدن § افراد عسكريه نك آمری ، ضبط وربط ايدن آدم.

ضَوابِطْ [ع] قاعده معناسنه اولان (ضابطه) نك جمعی. ضوابط حرفيه .

∴

قانِطْ [ع] نوميد، مأيوس.

قَحِطْ [ع] شدتلی قيتلق.

∴

لَقيطْ [ع] كوشه باشنه، جامعه، سائر محله براقيلوب بولنان چوجق ، طفل متروك. لقيطه = بنه اويله اولان قز چوجق.

∴

مُتَخَلِّطْ [ع] تخلط ايدن، خلاف اوزره بولنان، اويميان.

مُتَساقِطْ [ع] تساقط ايدن ، بربرينی متعاقب دوشن: دليلين متساقطين .

مُتَسَلِّطْ [ع] تسلط ايدن ، صاتاشان، حاكمانه معامله ده بولنان. متسلطانه ، متسلطين .

مُتَغَلِّطْ [ع] تغلط ايدن، غلطه دوشن، ياكيلان: لغوی متغلط .

مُتَمَخِّطْ [ع] تمخط ايدن ، سومكورن .

مُتَمَشِّطْ [ع] تمشط ايدن، صاچنی صقالنی طارايان .

مُتَنَشِّطْ [ع] تنشط ايدن ، نشاطلانان .

مُتَوَرِّطْ [ع] تورط ايدن، ورطه يه دوشن، بر مشكل ايشه تصادف ايدن .

مُتَوَسِّطْ [ع] توسط ايدن ، اره يه كيرن ، وساطت ايدن .

مُخَيِّطْ [ع] تخييط ايدن .

مُحَوِّطْ [ع] ديوار چكن .

مُحيطْ [ع] احاطه ايدن § كرهٔ زمينی احاطه ايدن دكز :

«نورد هاس حكمت علمى محيطدر نزدنده اك دقيق مسائل بسيطدر»

مُخْتَلِطْ [ع] اختلاط ايدن ، قاريشوب كوريشن .

مُخَطِّطْ [ع] تخطيط ايدن § ترسيم ايدن .

مُخَلِّطْ [ع] تخليط ايدن، قاريشديران.

مُرابِطْ [ع] بر نوع درويش .

مُرْتَبِطْ [ع] باغلانان .

مَساقِطْ [ع] (مسقط) ك جمعى .

مَسْقِطْ [ع] موضع سقوط، مسقط .

مُسَلِّطْ [ع] تسليط ايدن ، صاتاشديران .

مُفْرِطْ [ع] افراط ايدن ، حدى تجاوز ايدن § شديد ، فوق العاده : عشق مفرط .

مُفَرِّطْ [ع] تفريط ايدن ، تقصير ايدن (مفرط) ك ضدى .

جاهل يا مفرط اولور يا مفرّط.

مُقْسِطْ [ع] اقساط ايدن، اجراى عدالت ايدن .

مُلْتَقِطْ [ع] التقاط ايدن ، دوشيروب آلان .

مُنْبَسِطْ [ع] انبساط ايدن ، يايلان § توسع ايدن :

استعداد منبسط § كوكلى آچيق ، فرحلى .

مُنْهَبِطْ [ع] انهباط ايدن، آشاغى اينن.

ن

ناشِطْ [ع] شاد، شن آدم .

نَشِيطْ [ع] نشاطلى ، شن ، مسرور .

و

وَسائِطْ [ع] (واسطه) نك جمعى. اكثريا (وسائل) معناسنده قوللانيلير : وسائط تحصيلك كثرتى .

وَسِيطْ [ع] اصل و نسب جهتيله قومنك اعدلى اولان.

هـ

هابِطْ [ع] هبوط ايدن، آشاغى اينن.

﴿ طُ ﴾

تَخَلُّطْ [ع] قاريشمق.

تَسَلُّطْ [ع] صاتاشمق، مسلط اولمق.

تَغَلُّطْ [ع] غلط، دوشمك، ياكلمق.

تَمَشُّطْ [ع] صاچنى، صقالنى طرامق.

تَنَشُّطْ [ع] نشاطلانمق.

تَوَسُّطْ [ع] آرهيه كيرمك، وساطت ايتمك.

∴

خُطُوطْ [ع] (خط) لك جمعى.

خُيُوطْ [ع] (خيط)لك جمعى.

∴

سُقُوطْ [ع] دوشمك.

∴

شُرُوطْ [ع] (شرط)لك جمعى.

∴

قُنُوطْ [ع] مأيوسيت، نوميدى.

∴

لُوطْ [ع] انبياء عظامدن بر پيغمبر ذيشانك اسميدر.

∴

مَبْسُوطْ [ع] يايلمش، آچلمش

مَخْرُوطْ [ع] آشاغيسى قالين باشى انجه جسم § معلوم شكل هندسى. مخروطى == مخروطه منسوب، مخروطيات == مخروطى اولان شيلر: قطوع مخروطيات.

مَخْلُوطْ [ع] خلط اولنمش، قاريشديرلمش.

مَخْطُوطْ [ع] خطلنمش، چيزكيلنمش.

مَرْبُوطْ [ع] ربط اولنمش، باغلانمش:

« مكونات بر قانون خلقته مربوط خلاف قاعده معدوم ايدرمى كسب وجود»

§ راجع، متعلق. مربوطيت == مربوطلق.

مَشْخُوطْ [ع] بكنلمين شى ، امر مكروه .

مَسْلُوطْ [ع] مغلوب ، مقهور .

مُشطْ [ع] طراق .

مَشْرُوطْ [ع] شرط قيلنمش .

مَضْبُوطْ [ع] ضبط اولنمش ، حفظ اولنمش :

« كوكبلر ايله محاط ومضبوط
سكان بروج عرشه مغبوط »

مَغْبُوطْ [ع] غبطه اولنمش .

مَلْقُوطْ [ع] يردن قالديريلوب آلنمش شى § جامع ، كليسا تپوسنه براغلمش چوجق .

مَنْقُوطْ [ع] اوزرينه نقطه قونلمش .

مَنُوطْ [ع] تعليق اولنمش ، ربط ايدلمش ، متوقف .

∴

هَبُوطْ [ع] اينيش ، نشيب .

هُبُوطْ [ع] يوقارودن آشاغى يه اينمك : هبوط قدر .

ظ

اِسْتِيقَاظْ [ع] اويقودن اويانمق : استيقاظ نائم .

اِغْتِيَاظْ [ع] غضبه كلمك .

اِغْلَاظْ [ع] قابا ، درشت سويلمك : اغلاظ كلام

اَلْحَاظْ [ع] (لحظ) ك جمعى . كوز اوجيله باقشلر .

اَلْفَاظْ [ع] (لفظ) ك جمعى :

« نشوهٔ روح مضامينه بدندر الفاظ »

و :

« طوتار تمايل طبعمله دهرى شهرت الفاظ »

ايقَاظْ [ع] اويانديرمق ، اويانديرلق .

∴

حِفَاظْ [ع] محافظهٔ حقوق ، وفادارلق .

حُفَّاظْ [ع] (حافظ)ك جمعى .

∴

غُلَاظْ [ع] قابا ، قالين.

∴

لَحَاظْ [ع] كوز قويروغى ، كوز اوجى .

لِحَاظْ [ع] دوشنمك ، رعايت ايلمك .

﴿ ظَ ﴾

اَغْلَظْ [ع] پك غليظ، پك قابا .

∴

حَظْ [ع] خير جهتندن اولان نصيب ، بهره § خوشه كيتمه:

« كشى غربت ديارنده ايدرمش اشنادن حظ »

و :

« نه رتبه منعم اولسه آدم ايلر ارمغاندن حظ »

∴

غَيظْ [ع] غضب، فوران غضب.

∴

فَظْ [ع] كوتو سوزلى آدم.

∴

لَحَظْ [ع] كوز اوجيله باقمق.

لَفظْ [ع] سوز § صرفيونجه لفظ معنيدار ايسه كلمه ، دكل ايسه حرفدر. لفظى = لفظه منسوب. (لفظه) ده بومعنايه‌در. لفظهٔ جلاله.

∴

وَعظْ [ع] بر كيمسه‌يه قلبنى يومشاده‌جق صورتده ثواب وعقابه دائر سوز سويله‌مك § بو صورتله سويلنيلن سوز.

﴿ ظِ ﴾

تَغْلِيظْ [ع] (اغلاظ)ه بدل قوللانيلير.

تَغَيُّظْ [ع] (اغضاب)ه بدل قوللانيلير.

تَقْرِيظْ [ع] (تقريض) ايله مترادفدر .

تَيَقُّظْ [ع] (ايقاظ) ه بدل قوللانيلير .

∴

جَاحِظْ [ع] كوزينك يورطه‌سى چيقيق آدم.

∴

حَافِظْ [ع] صاقلايجى، صاقلايان § ازبرايجى § حافظ قرآن عظيم الشان.

حَفِيظْ [ع] اسماء حسنادن. حافظ:

« خامهٔ قدرت رضانك جبههٔ آمالنه ايلمش تحرير « اللهم سهل ياحفيظ »

حِفْظْ [ع] صاقلامق، صاقلانمق § ازبرله‌مك، ازبرلنمك .

∴

غَلِيظْ [ع] قالين ، قابا.

∴

لَحِيظْ [ع] نظير ، شبيه.

∴

مُتَحَفِّظْ [ع] تحفظ ايدن، كنديني حفظ ايدن، قوريتان .

متحفظين .

مُتَغَايِظْ [ع] تغايظ ، مغايظه ايدن .

مُتَغَيِّظْ [ع] تغيظ، اغتياظ ايدن، غضبه كلن .

مُتَلَاحِظْ [ع] تلاحظ ايدن، كوز اوجيله بربرينه باقان.

متلاحظين .

مُتَلَفِّظْ [ع] تلفظ ايدن.

مُتَيَقِّظْ [ع] اويانيق بولنان.

مُحَافِظْ [ع] صاقلايجى.

مُسْتَيْقِظْ [ع] استيقاظ ايدن ، اويانان، بيدار اولان.

مَوَاعِظْ [ع] (موعظه) نك جمعى.

مُوقِظْ [ع] ايقاظ ايدن ، اوياندیران .

∴

وٰاعِظْ [ع] وعظ ایدیجی، ایدن.

﴿ ظُ ﴾

تَغَيُّظْ [ع] (اغتیاظ) ایله مترادفدر.

تَحَفُّظْ [ع] کندینی حفظ ایتمك.

تَلاٰحُظْ [ع] کوز اوجیله بر برینه باقمق، باقشمق.

تَلَفُّظْ [ع] اصواتی آغزدن لفظ حالنده اخراج.

تَيَقُّظْ [ع] (انتباه) ایله مترادفدر.

∴

حُظُوظْ [ع] (حظ)ك جمعی.

∴

مَحْظُوظْ [ع] بهره مند، بختور § حظلنمش، خوشلانمش.

مَحْفُوظْ [ع] حفظ اولنمش، صاقلانمش § ازبرلنمش.

مَلْحُوظْ [ع] کورلمش، فکر وملاحظه ایدلمش، خاطره کلمش.

مَلْفُوظْ [ع] تلفظ اولنمش.

﴿ ع ﴾

﴿ آع ﴾

اِبْتِدٰاعْ [ع] یکیدن بر شی پیدا ایتمك.

اِبْدٰاعْ [ع] نمونه سز بر شی وجوده کتیرمك.

اَتْباعْ [ع] (تابع)ك جمعی. بر ذاتك خدمتكارلری، آدملری.

اِتْباعْ [ع] تابع ایتمك.

اِتِّباعْ [ع] تابع اولمق، آردی صره كیتمك.

اِتِّساعْ [ع] كنیشلنمك.

اِخْتِراعْ [ع] مثلی كورلمامش برشی وجوده كتیرمك.

اِرْتِفاعْ [ع] یوكسكه چیقمق § یوكسكلك، درینلك.

اِرْتِضاعْ [ع] سود امك.

اِرْجاعْ [ع] كیری دوندرمك، دوندرلمك.

اِرْضاعْ [ع] امزیرمك، امزیرلمك.

اِسْتِبْداعْ [ع] بدیع ونادیده عد ایتمك.

اِسْتِرْجاعْ [ع] برینك وفاتنده «انا لله ...» دیمك.

اَسْجاعْ [ع] (سجع)ك جمعی.

اَسْماعْ [ع] (سمع)ك جمعی :

« ایكی ساعت قبلنجه آنده حضور
ایر یشور مدت بیان وداع
كه سكا كوستروب كسله فتور
آنی بر طرز ایله ایدر اسماع »

اِسْتِشْفاعْ [ع] طلب شفاعت:

« بونی ای جمله مخلوقه مداع
الرم واسطهٔ استشفاع »

اِسْتِطْلاعْ [ع] اطلاعه سعی ایتمك، اكلامغه چالیشمق.

اِسْتِماعْ [ع] دیكلەمك، ایشتمك.

اِسْتِمْتاعْ [ع] تمتع ایتمك، فائده لنمك.

اِسْماعْ [ع] ایشتدیرمك.

اِشْباعْ [ع] قارنی طویورمق § صوك درجه یه قدر طولدیرمق.

اَضْلاعْ [ع] (ضلع)ك جمعی.

اِطِّلاعْ [ع] مطلع ، خبردار اولمق:

« دیه‌مم کسب اطلاع ایتمش
اطلاع اهلنه وداع ایتمش »

اِطْماعْ [ع] طمعه دوشورمك .

اِقْناعْ [ع] قانع ایتمك ، قاندیرمق .

اِلْتِماعْ [ع] پارلدامق:

« قمر کنار افقده ایلینجه الوداع
فضای آسمانده ایتدی پرتویله التماع »

اَلْوَداعْ [ع] اللهه اصمارلدق .

اِمْتِناعْ [ع] کیری چکلمك § ممکنسزلك:

« زحمت ایچون ایتمز ایسه‌ك امتناع
نصفنی آل هرنه ایسه اول متاع »

اِنْتِزاعْ [ع] (نزع)ء باق .

اِنْتِفاعْ [ع] منفعتلنمك .

اِنْدِفاعْ [ع] صاوولمق .

اِنْطِباعْ [ع] باصلمق ، منقوش اولمق .

اِنْقِطاعْ [ع] کسلمك .

اَنْواعْ [ع] (نوع)ك جمعی .

اَوْجاعْ [ع] (وجع)ك جمعی . آغریلر ، صانجیلر .

اَوْضاعْ [ع] اسم اولان (وضع)ك جمعی .

اِیداعْ [ع] امانت اوله‌رق ویرمك .

اِیقاعْ [ع] وقوعه ، ظهوره کتیرمك .

بِقاعْ [ع] (بقعه)نك جمعی .

ذِراعْ [ع] ارشین .

رِضاعْ [ع] ممه‌دن سود اممه .

رِقاعْ [ع] (رقعه) نك جمعی .

زُرّاع [ع] (زارع) ك جمعى.

∴

سَماعْ [ع] ايشتمه :

«آفتاب طلعتك طوتدقجه اوج ارتفاع
صوفئ شبادكيم دوران طوتوب ايلر سماع»

∴

شُجاعْ [ع] شجاعتلى.

شِراعْ [ع] يلكن .

شُعاعْ [ع] ضيا ، ايدينلق ، طيوف ضيا .

∴

صاعْ [ع] كيله كبى بر نوع اولچك .

صُداعْ [ع] باش آغريسى :

«اولسه بر كارك اكر انجام ايجابى صداع
ترك ايت اول كارى اكر ممكن اولمزسه سن»
ايتمه نزاع »

∴

ضِياعْ [ع] ضايع اولمه .

∴

طِباعْ [ع] طبيعت معناسنه اولان (طبع) ك جمعى.

∴

قِلاعْ [ع] (قلعه) نك جمعى.

∴

قُطّاعْ [ع] (قاطع) ك جمعى : قطاع دائره ، قطاع طريق.

قِناعْ [ع] باش ، يوز اورتوسى ، بچه .

∴

مَتاعْ [ع] قماش ، اثواب كبى شيئلر .

مِسْماعْ [ع] قولاق § خستەنك كوكسندەكى اصوات مرضيه‌يى دكلەمكه مخصوص بر نوع آلت طبيه .

مُشاعْ [ع] حصص شايعه‌يى حاوى شى.

مِصراعْ [ع] صدف قبوغی § قپو قنادی § بیتك یاریسی ، مصرع.

مُطاعْ [ع] کندوسنه اطاعت ، انقیاد اولنمش اولان.

مِطْواعْ [ع] پك مطیع.

مَنّاعْ [ع] زیاده‌سیله منع ایدیجی.

∴

نُخاعْ [ع] مردار ایلیك ، بل کمیکی.

نِزاعْ [ع] چکشمك ، بیکدیکره خصومت ایتمك :

« ای دل ! نه بو عمر ایله نزاعك
ذوقه ابدیمدر وداعك »

نَعْناعْ [ع] نانه دنیلان معروف نبات.

∴

وِداعْ [ع] اثنای مفارقتده یکدیکره مصافحه ایتمك § بو حالده اجرا اولنان رسم.

وِقاعْ [ع] جنك ، جدال.

﴿ عَ ﴾

اَرْفَعْ [ع] پك رفیع ، زیاده یوکسك.

اَسْرَعْ [ع] پك سریع.

اَشْجَعْ [ع] پك شجاعتلی.

اَنْفَعْ [ع] پك فائده‌لی.

اَوْسَعْ [ع] پك کنیش.

∴

بِدَعْ [ع] (بدعت) ك جمعی.

∴

بُرْقَعْ [ع] یوز اورتوسی ، پچه :

« اولمشمی دیسه‌م ابر شفق برقیزه برقع »

∴

شِبَعْ [ع] طوقلق.

طَمَعْ [ع] حريصانه ايستك .

∴

مَاوَقَعْ [ع] واقع اولمش ، سرگذشت .

مِبْضَعْ [ع] نيشتر .

مَجْمَعْ [ع] جمع اولنه جق محل .

مَدْمَعْ [ع] موضع دمع ، كوز § كوز ياشى .

مِدْفَعْ [ع] طوپ .

مُرَبَّعْ [ع] تربيع ايدلمش ، درده ابلاغ اولنمش § درت ضلعلى ودرت زاويهٔ قائمه‌يى حاوى شكل هندسى § درت مصرعلى مستقل شعر .

مُرَصَّعْ [ع] ترصيع ايدلمش ، اوزرينه جواهر اوطورتمق صورتيله تزيين ايدلمش § ايكى فقره‌دن هر برنى تشكيل ايدن الفاظك وزن وقافيه‌جه بربرينه توافقندن عبارت برصنعت ادبيه :

« موافق اولميوب معنايه سوز اولسه مسجع نه حاصل اويله سوزلردن ولو اولسون مرصع »

مَرْدَعْ [ع] تولا .

مُسَتَّجَعْ [ع] سجعلنديرلمش اولان .

مَشْرَعْ [ع] يول ، راه § صو اولوغى .

مُشَعْشَعْ [ع] شعشعه‌لى ، پارلاق § روشن :

« علويتى سيرايت بونه اسلوب مشعشع اولمشى ديسه م ابر شفق برقيزه برقع »

مُشَمَّعْ [ع] معروف ثوب .

مُصَدَّعْ [ع] تصديع ايدلمش ، باشى آغريدلمش .

مُصَرَّعْ [ع] مصراعلنديرلمش .

مُصَنَّعْ [ع] تصنيع ايدلمش ، بر صورت صنعتكارانه‌ده ياپلمش .

مَطْلَعْ [ع] طلوع ايده‌جك ير § بر منظومه‌نك ايلك بيت مصرعى .

مَفْجَعْ [ع] مقبر ، مزار .

مُلَمَّع • [ع] التماع ايدن، پارلدايان § ايكی ويا اوچ لسان مزج ايديله‌رك سويلنمش شعر.

مَقْطَع • [ع] قطع ايده‌جك ير § بر جسمك كسيلان محلی § بر غزلك صوك بيتی :

« هپ سنسك اونظمه بيت مطلع
سنسك بنه مطلمكده مقطع »

مُقَطَّع • [ع] تقطيع ايدلمش، پارچه پارچه كسلمش.

مَنْبَع • [ع] صويك چيقديغی یر § برشيئك محل ظهوری.

∴

وَجَع • [ع] آغری، صيزی، درد، الم.

وَرَع • [ع] صاقنمق، كناهدن محرماتدن صاقينوب پرهيز ايتمك، تقوی.

﴿ ايلك حرفی مفتوح ديكرلری ساكن اولوب ﴿ع﴾ ايله نهايتله‌نن بر هجالی كلمه‌لر ﴾

يَنْع [ع] صاتمق، صاتلمق.

بَلْغ [ع] يوتمق، يوتلمق.

∴

جَذْع [ع] اشجارك ساقی.

جَمْع [ع] طوپلامق، طوپلانلمق.

∴

دَفْع [ع] صاومق، صاولمق.

دَمْع [ع] كوز ياشی.

∴

رَفْع [ع] يوقارى قالديرمق ، قالديرلق ، درجه‌سنى يوكسلتمك .

∴

زَرْع [ع] ترلايه ، طوپراغه تخم صاچمق ، صاچلق .

∴

سَمْع [ع] ايشتمه § قولاق .

∴

شَرْع [ع] طرف الٓهيدن وضع بيوريلان امر ونهى كبى احكامى جامع اصول مقدسه .

شَمْع [ع] ياقه‌جق شى ، موم § بال مومى .

∴

ضِفْدَع [ع] قورباغه .

∴

طَبْع [ع] طبيعت § باصمق ، تمثيل ايتمك .

طَلْع [ع] چيچكلرك صارى تخم توزى .

طَوْع [ع] ايستك ، رضا .

∴

فَرْع [ع] براصله ابتنا ايدن هر شى ، شعبه ، قول .

∴

قَطْع [ع] كسمك ، كسلمك § قرار ويرمك : قطع دعوى § كچمك ، ايلروله‌مك : قطع مسافه .

قَلْع [ع] قوپارمق ، كوكندن چيقارمق .

قَمْع [ع] قهر وتذليل ايتمك .

∴

لَسْع [ع] ييلان ، عقرب ، آرى صوقمق ، ايصرمق .

لَمْع [ع] پارلامق .

لَوْع [ع] ياقمق ، يانمق .

∴

مَنْع [ع] ویرمەمك § برینی بر ایشدن الیقومق ، کیری طوردیرمق § یساق ایتمك.

مَیْع [ع] اریمك، صیویق اولمق.

∴

نَزْع [ع] چکوب قوپارمه ، رفع ایتمه :

« بلندن ایدوب خنجرین دخی نزع الیله کمربندینه قیلدی وضع »

نَطْع [ع] مشیندن ، سختیاندن معمول دوشك ، بساط :

نطع زمردین .

نَفْع [ع] منفعت ، فائده .

نَقْع [ع] توز ، غبار.

نَوْع [ع] درلو، کونه ، قسم : نوع انسان ، نوع فرس.

∴

وَضْع [ع] قویمق ، قونلمق § ترتیب وتنظیم ایتمك، ایدلمك.

وَقْع [ع] اعتبار، عزت § یوکسك یر .

﴿ ع ﴾

أَصَابِعْ [ع] (اصبع)ك جمعی.

إِصْبِعْ [ع] پارمق.

∴

بَارِعْ [ع] امثالنه فائق اولان.

بِالطَّبْعْ [ع] طبیعتیله ، طبیعی اولەرق.

∴

تَابِعْ [ع] برینك تحت اطاعت وتأثیرنده بولنان :

« دریادەقیزیل بربلوطك عکسی دەلامع امواج دەمی جاذبه قانوننه تابع »

تَاسِعْ [ع] طقوزنجی.

تَوَابِعْ [ع] (تابع)ك جمعی.

∴

جَامِعْ [ع] جمع ایدیجی ، حاوی اولان § عبادتخانۀ اهل اسلام .

جَوامِعْ [ع] (جامع)ك جمعی.

∴

خادِعْ [ع] خدعه ایدیجی، حیله کار.

خاشِعْ [ع] خشوع ایله متصف اولان.

خاضِعْ [ع] خضوع ایدیجی، ایدن. متواضع.

∴

دافِعْ [ع] دفع ایدیجی.

دِرعْ [ع] زره.

∴

رابِعْ [ع] دردنجی. رابعاً = دردنجی اولەرق.

راجِعْ [ع] رجعت ایدیجی § عائد، دائر:

« هپ قلبه صفا ویرن بدایع
یاربی! سکا دکلمی راجع؟ »

رافِعْ [ع] رفع ایدیجی، ایدن.

راکِعْ [ع] رکوع ایدیجی، ایدن. راکعاً = رکوع حالنده.

زارِعْ [ع] زرع ایدیجی، چفت سوریجی، چفتجی.

∴

سابِعْ [ع] یدنجی.

ساطِعْ [ع] ظاهر و مرتفع اولان:

« لرزان اولیور شو سیف ساطع
شمدی او ویرر جواب قاطع »

سامِعْ [ع] ایشیدیجی § دیکلەین.

سَجْعْ [ع] قمری، کوکرجین کبی قوشلرك اوتمسی § نثرده فواصل وفقرات نهایتلرینك قافیه طرزنده توافقی.

∴

شارِعْ [ع] شروع ایدن § واضع شریعت: جناب حق ویا حضرت پیغمبر.

شافِعْ [ع] شفاعت ایدیجی.

∴

صانِعْ [ع] یاپیجی، پیدا ایدیجی § جناب حق:

« ایلمشدی آنك الحق صانع
تیغ مژکانی نص قاطع »

صَوامِعْ [ع] (صومعه)نك جمعی.

∴

ضَفادِعْ [ع] (ضفدع)ك جمعی.

ضِلعْ [ع] قابورغه کمیکی § هندسه جه شکلك حدودی، بر جانبی.

∴

طابِعْ [ع] طبع ایدیجی، ایدن.

طالِعْ [ع] طلوع ایدیجی، ایدن: شمس طالع.

طامِعْ [ع] طمعکار.

طَوالِعْ [ع] (طالع)ك جمعی.

∴

قانِعْ [ع] زیاده‌سیله آجیقلی اولان.

∴

قاطِعْ [ع] کسیجی، کسن § قطعی: برهان قاطع.

قالِعْ [ع] کوکندن سوکوب قوپاریجی.

قامِعْ [ع] قمع ایدیجی.

قانِعْ [ع] حالندن خشنود اولان، رزقنه راضی اولان.

∴

لامِعْ [ع] لمعان ایدیجی، ایدن.

لَوامِعْ [ع] (لامعه)نك جمعی.

∴

مانِعْ [ع] منع ایدیجی، ایدن، کیری طورديران:

« اولیجق مهر جمالی طالع
قرب و بعد اولماز ایدی هیچ مانع »

مُبتَدِعْ [ع] یکیدن بر شی پیدا ایدیجی، ایدن.

مُبدِعْ [ع] ابداع ایدیجی، نمونه‌سز برشی وجوده کتیریجی § نظیری کورلمامش شعر سویلییجی، سویلاین: شاعر مبدع.

مُبتَدِعْ [ع] اهل سنت ایکن اهل بدعت اولان.

مُبضِع [ع] كارى تماماً كنديسنه عائد اولمق اوزره برينه سرمايه ويرن .

مُتابِع [ع] متابعت ايديجى ، ايدن ، اويان .

مُتَبَرِّع [ع] تبرع ايدن .

مُتَبَرقِع [ع] تبرقع ايدن ، پچه‌لنن .

مُتَتابِع [ع] (متوالى) يه باق .

مُتَتَبِّع [ع] تتبع ايدن ، اردينه دوشوب اراشديرن .

مُتَجَرِّع [ع] تجرع ايدن ، تكلفله ايچن .

مُتَخادِع [ع] الدانمامش ايكن الدانمش كبى كورينان .

مُتَخَدِّع [ع] بيله‌رك الدانان .

مُتَخَشِّع [ع] خشوع كوسترن .

مُتَخَضِّع [ع] خضوع كوسترن .

مُتَدافِع [ع] تدافع ايدن ، حال تدافعيده بولنان § دشمنى دفع ايدن .

مُتَدَرِّع [ع] زره كيان ، زرهلنان .

مُتَرافِع [ع] ترافع ايدن § مرافعه ايليان .

مُتَرَفِّع [ع] ترفع ايدن ، يوكسلن .

مُتَسَرِّع [ع] تسرع ايدن ، شتاب ايدن ، قوشان .

مُتَشَجِّع [ع] تشجع ايدن ، شجيع كورنان ، ساخته شجاعت كوسترن .

مُتَشَرِّع [ع] تشرع ايدن ، شرع شريفه موافق عمل وحركتده بولنان .

مُتَشَعشِع [ع] تشعشع ايدن ، شعشعه پيدا ايدن .

مُتَشَيِّع [ع] تشيع ايدن ، شيعه‌لك ادعاسنده بولنان ، مذهب شيعه‌يه كيرن .

مُتَصَدِّع [ع] تصدع ايدن ، طاغيلان § ياريلوب چاتلايان .

مُتَصَنِّع [ع] تصنع ايدن ، تكلفله كندى اطوارينى كوزل كوسترن .

مُتَضَرِّع [ع] تضرع ايدن ، تذلل ايله يالواران .

مُتَطَبِّع [ع] طبيعتلن، تطبع ايدن.

مُتَطَوِّع [ع] تطوع ايدن ، نافله نماز قيلان .

مُتَفَجِّع [ع] تفجع ايدن، اصلدن منشعب اولان .

مُتَقَاطِع [ع] تقاطع ايدن ، بربرينى قطع ايدن: خطين متقاطعين .

مُتَلَمِّع [ع] تلمع ايدن، پارلداپان.

مُتَمَتِّع [ع] تمتع ايدن، فائدهلنهن، كار ايدن.

مُتَمَيِّع [ع] تميع ايدن، مايع حالنه كلان .

مُتَنَازِع [ع] منازعه ايدن .

مُتَنَوِّع [ع] تنوع ايدن، درلو درلو اولان.

مُتَوَاضِع [ع] تواضع ايدن، آلچاق كوكللولك كوسترن .

مُتَوَرِّع [ع] پرهيزكار اولان.

مُتَوَزِّع [ع] توزع ايدن، طاغيلان.

مُتَوَسِّع [ع] توسع ايدن، كنيشلن.

مُتَوَقِّع [ع] توقع ايدن ، اميد ايليان.

مَجَامِع [ع] (مجمع)لك جمعى.

مُخَادِع [ع] خدعه ايدن.

مُخْتَدِع [ع] حيله كارلق ايدن.

مُخْتَرِع [ع] اختراع ايدن، امثالسز برشى وجوده كتيرن .

مُخْتَضِع [ع] واضع، سرفرو ايدن.

مُدَافِع [ع] مدافعه ايديجى .

مَدَامِع [ع] (مدمع)لك جمعى.

مُرافِعْ [ع] مرافعه ايديجى .

مُرْتَدِعْ [ع] ممنوع اولان شيدن كيرى طوران .

مُرْتَضِعْ [ع] سود امن .

مُرْتَفِعْ [ع] يوكسكه چيقان § يوكسك .

مَرْجِعْ [ع] رجعت اولنه جق ير، محل مراجعت.

مُرْضِعْ [ع] ارضاع ايدن، امزيرن .

مَزارِعْ [ع] (مزرعه) نك جمعى.

مَسامِعْ [ع] (مسمع)ك جمعى .

مُسْتَبْدِعْ [ع] استبداع ايدن، ناديده عد ايدن .

مُسْتَجْمِعْ [ع] حاوى، جامع، شامل اولان .

مُسْتَرْجِعْ [ع] استرجاع ايدن.

مُسْتَشْفِعْ [ع] شفاعت طلب ايدن .

مُسْتَمْتِعْ [ع] تمتع، انتفاع ايدن.

مُسْتَمِعْ [ع] استماع ايدن، ديكله‌ين .

مُسْتَوْدِعْ [ع] محافظه ايتمك اوزره بر مالى قبول ايدن .

مُسْتَوْقِعْ [ع] وقوعنه منتظر اولان .

مُسْرِعْ [ع] سرعت ويرن، سرعتلنديران .

مَشارِعْ [ع] (مشرع)ك جمعى.

مَصارِعْ [ع] (مصرع)ك جمعى:

«اولورمى جمله يكسان بر الده هيچ اصابع
آب حيات نظمه ميزابدر مصارع»

مَصانِعْ [ع] (مصنع) و(مصنعه) نك جمعى .

مُصَدِّعْ [ع] تصديع ايدن، باش اغريدان .

مُضِيعْ [ع] اضاعه ايدن، غائب ايليان.

مَضاجِعْ [ع] (مضجع)ك جمعى. مقابر .

مُضارِع [ع] شريك ، شبيه § حال و استقباله دلالت ايدن شكل فعل.

مَطابِع [ع] (مطبعه) نك جمعى.

مُطالِع [ع] مطالعه ايدن ، اوقويان .

مَطالِع [ع] (مطلع) ك جمعى.

مُطَّلِع [ع] اطلاع ايدن، كسب وقوف ايليان:
«اولمق ايسترسه‌ك اكر اسرار علمه مطلع
اهل فضلك مجلسنده دائماً اول مستمع»

مُفَرِّع [ع] تفريع ايدن ، فرعلنديران .

مُفَجِّع [ع] دردناك ايدن .

مُقَرِّع [ع] توبيخ ايدن .

مُقْنِع [ع] اقناع ايدن، قانديران.

مَعامِع [ع] (معمعه) نك جمعى. اتش چاتيرديسى.

مُلْتَمِع [ع] التماع ايدن، پارلديان.

مَنابِع [ع] (منبع) ك جمعى.

مَنافِع [ع] (منفعت) ك جمعى.

مُنْتَفِع [ع] نفعلنان .

مُنْدَفِع [ع] دفع اولان ، صاوولان .

مُنْطَبِع [ع] انطباع ايدن ، باصيلان، منقوش اولان.

مُنْقَطِع [ع] انقطاع ايدن ، كسيلن .

مُنْقَلِع [ع] كوكندن قوپاريلان.

مَواضِع [ع] (موضع) ك جمعى.

مَواقِع [ع] (موقع) ك جمعى .

مَوانِع [ع] (مانعه) نك جمعى.

مُودِع [ع] ايداع ايدن ، امانت اولەرق ويرن .

مُوَزِّع [ع] توزيع ايدن ، طاغيدان .

مُوَسِّع [ع] توسيع ايدن ، كنيشلنديرن .

مَوضِع [ع] وضع اولنه‌جق يرِ § مطلقا محل، ير .

مَوقِع [ع] محل. برشيئك واقع اولديغى ير :

«تكبز خانه سندن چيق اوير ده طوتمه بر موقع
تواضع دارينى دائم ايدين سن كنديكه موضع»

∴

نَافِع [ع] اسماء حسنادندر . نفع وفائده ويرن § نفعلى، كارلى .

نَقَايِع [ع] (نقيعه) نك جمعى.

∴

وَاسِع [ع] كنيش ، آچيق :

« سينه‌سى غايت ايله واسع ايدى
نور ساطع كبى هم لامع ايدى »

وَاضِع [ع] وضع ايدیجى، ايدن.

وَاقِع [ع] وقوع بولان.

∴

يَانِع [ع] قوام بولمش، پيشكين.

﴿ يع ﴾

أَسَابِيع [ع] (اسبوع) ك جمعى.

∴

بَايِع [ع] مال صاتان.

بَدَايِع [ع] (بديعه) نك جمعى:

« دورنده معارف و صنايع
بولمقده هماره رفعت و شان
انظارى قماشديرر بدايع
حيرتده قالير باقنجه انسان »

بَدِيع [ع] بر شيئى نمونه‌سى اولمديغى حالده ايجاد ايدن ، جناب حق § نظر دقت و استحسانى جالب اولان ، ناديده § فن ادبك بر قسم مخصوصى .

∴

تَدْرِيع [ع] زرهلنديرمق .

تَرْبِيع [ع] دردہ ابلاغ ايتمك.

تَرْصِيع [ع] اوزرينه جواهر اوطورتمق صورتيله تزيين ايتمك § صنايع بديعه‌دن بری.

تَرْفِيع [ع] يوقاری قالديرمق.

تَسْبِيع [ع] يدی يه تقسيم § يدی يه ابلاغ .

تَسْجِيع [ع] كلامی سجعلی كتيرمك، كتيرلمك .

تَسْرِيع [ع] چابكلشديرمك ، سرعت ويرمك .

تَسْمِيع [ع] ايشتديرمك، ايشتديرلمك، طويورمق، طويورلمق.

تَشْبِيع [ع] قارنی طويورمق ، طويورلمق ، اطعام ايتمك.

تَشْجِيع [ع] شجاعتلنديرمك ، شجاعت ويرمك.

تَشْرِيع [ع] قانون وضع ايلمك.

تَشْمِيع [ع] اريمش بال مومنه باتيرمق ، باتيرلمق.

تَشْنِيع [ع] زياده‌سيله ذم و تقبيح.

تَشْيِيع [ع] برادمی يوله اوزرمق.

تَصْدِيع [ع] باش آغرتمق ، آغرتلمق، تعجيز.

تَصْنِيع [ع] بر صورت صنعتكارانه‌ده ياپمق § اويدرمق .

تَضْيِيع [ع] (اضاعه) يه باق .

تَفْرِيع [ع] فرعلنديرمك، اصل مسئله‌دن فرع پيدا ايتمك.

تَقْطِيع [ع] پارچه پارچه ايتمك § كلام منظومك هر جزئنی تعلق ايلديكی بحرك افاعيل وتفاعيلندن برينه موافق وموازن كلمات اوزره پارچه‌لنمسی .

تَفْجِيع [ع] آجيتمق، آجيندلق.

تَقْلِيع [ع] (قلع)ه بدل مستعملدر.

تَلْمِيع [ع] لمعان ايتمك، ايتديرمك.

تَلْويع [ع] ياقوب دردناك ايتمك .

تَنْويع [ع] نوعلانديرمك .

تَوْديع [ع] وديعه ، امانت اوله‌رق تسليم . توديعاً = وديعه صورتيله .

تَوْزيع [ع] طاغتمق ، طاغيدلمق .

تَوْسيع [ع] واسع قيلمق ، كنيشلتمك .

تَوْقيع [ع] اوامر سنيهٔ حضرت خلافتپناهی‌يی ناطق ورقه اوزرينه كشيده قلنان اشارت منيفهٔ شهنشاهی .

تَهْويع [ع] قوصديرمق ، قوصديرلمق .

..

جائِع [ع] آچ اولان ، قارنی آجيقان .

جَميع [ع] بتون ، هپ : جميع ناس .

..

رَبيع [ع] ايلك بهار ، موسم بهار .

رَضيع [ع] سود برادر .

رَفيع [ع] يوكسك ، عالی :

« هر عاجزه شفقت ايت شفيع اول مخلوقه تواضع ايت رفيع اول »

..

سَريع [ع] سرعتلی ، چابوق : سريعاً = سرعتله .

سَميع [ع] زياده ايشيدیجی . (صفات الٰهيه‌دندر) .

..

شائِع [ع] شيوع بولمش ، بولان .

شَجيع [ع] شجاعتلی .

شَرائِع [ع] (شريعت) لك جمعی .

شَفيع [ع] شفاعت ايدیجی ، ايدن § صاحب چيقان .

شَنَايِع • [ع] فنا ایش معناسنه اولان (شنیعه)نك جمعی.

شَنیع [ع] شناعتلی.

∴

صَنَایِع [ع] (صنعت)ك جمعی:

« عطف انظار ایدوب صنایعنه
حیرت افزا اولان بدایعنه »

∴

ضَایِع • [ع] الدن چیقان ، تلف اولان .

∴

طَایِع • [ع] برایشی کندی ایستکیله یاپان : طایعاً .

طَبَایِع [ع] (طبیعت) ك جمعی.

∴

فَجَایِع [ع] (فجیعه) نك جمعی.

فَجیع [ع] فاجع، آجیقلی.

∴

مَایِع [ع] صو کبی آقان شی :

« بو نه آتش مزاج بر مایع
که کوزمدن آقار اولور ضایع »

مَبیع [ع] صاتلمش، صاتیلان شی.

مَجَامِیع [ع] (مجموعه)نك جمعی .

مَزَارِیع [ع] (مزروع)ك جمعی.

مُطیع [ع] اطاعت، انقیاد ایدن.

مَنیع [ع] صرب، کوچ، کچلمز.

∴

وَجیع [ع] دردناك ، متألم .

وَدیع • [ع] بشقه سنك مالنی محافظه ایتمکی درعهده ایدن.

وَسیع • [ع] کنیش ، وسعتله متصف ، واسع.

وَقَایِع • [ع] (وقعه) و (وقیعه)نك جمعی .

∴

ينابيع [ع] (ينبوع) ك جمعی .

﴿ ع ﴾

تبرّع . [ع] اوزرينه واجب اولميان عطيه‌يی ويرمك .

تبرقع . [ع] يچه‌لنمك ، اورتولمك .

تتابع . [ع] بربرينك آردنجه كيتمك: تتابع اضافات .

تتبع . [ع] آردينه دوشوب آراشديرمق .

تجرّع . [ع] تكلفله ايچمك .

تجمّع . [ع] طوپلانمق .

تخادع . [ع] آلدانمامش ايكن آلدانمش كبی كورنمك .

تخدّع . [ع] بيله‌رك آلدانمق .

تخشّع . [ع] خشوع كوسترمك .

تدافع . [ع] دفع دشمن ايتشمك .

تدرّع . [ع] زره كيمك .

ترافع . [ع] (مرافعه) يه بدل قوللانيلير .

ترفّع . [ع] يوقاری قالقمق ، يوكسلمك .

تسرّع . [ع] شتاب ايتمك ، قوشمق .

تشرّع . [ع] شرع شريفه موافق حركتده بولنمق .

تشعشع . [ع] شعشعه پيدا ايتمك ، شعشعه‌لنمك .

تشيّع . [ع] شيعه‌لك ادعاسنده بولنمق § شيعه مذهبنه كيرمك .

تصدّع . [ع] ياريلوب چاتلامق ، طاغلمق .

تصنّع . [ع] تكلفله كنديني كوزل ، ظاهريني مزين كوسترمك .

تضرّع . [ع] تذلل ايله يالوارمق:

« صيادينه ايلدی تضرع
قورتارمغی ايلدی توقع »

تَطَبُّعْ [ء] اویدرمق ، اویدرلق.

تَطَوُّعْ [ء] نافله نماز قیلمق .

تَفَرُّعْ [ء] منشعب اولمق ، داللانمق.

تَقاطُعْ [ء] بربرینی کسمك ، کسشمك : ایکی خطك تقاطعی .

تَقَشُّعْ [ء] توکورمه ، بلغم چیقارمه .

تَلَمُّعْ [ء] (التماع) ایله مترادفدر.

تَمَتُّعْ [ء] فائدهلنمك ، کار ایتمك.

تَمَيُّعْ [ء] صیویق اولمق ، صولانمق.

تَنازُعْ [ء] (منازعه) یه بدل قوللانیلور .

تَنَوُّعْ [ء] نوعلنمك ، نوع نوع اولمق.

تَواضُعْ [ء] الچاق کوکللولك ایتمك .

تَوَرُّعْ [ء] ورع صاحبی اولمق، پرهیزکار اولمق .

تَوَزُّعْ [ء] طاغلمق .

تَوَقُّعْ [ء] امید ایتمك، ایدلمك، اومق .

عاقبلرنده بر حرف مضمومه تابع ﴿ واو ﴾ بولنان ﴿ ع ﴾ ایله منتهی کلمات

أُسْبُوعْ [ء] هفته .

بُيُوعْ [ء] (بیع) ك جمعی.

جُوعْ [ع] آجلق .

. .

خُشُوعْ [ع] تواضع كوسترمك.

. .

دُرُوعْ [ع] (درع) ك جمعى.

دُمُوعْ [ع] (دمع) ك جمعى.

. .

رُجُوعْ [ع] دونمك ، كرى دونمك .

رُكُوعْ [ع] اوكه دوغرى اكلمك § نمازده بو صورتله اجرا اولنان ركن مخصوص.

. .

سَبُوعْ [ع] ييرتيجى جانور.

. .

شُرُوعْ [ع] باشلامق .

شُمُوعْ [ع] (شمع) ك جمعى.

شُيُوعْ [ع] خلق ارهسنده بيلنمه.

. .

طُلُوعْ [ع] (كونش حقنده) طوغمق .

. .

قُنُوعْ [ع] پك زياده قناعت ايديجى .

. .

مَبْلُوعْ [ع] يوتلمش ، يتلمش.

مَتْبُوعْ [ع] تابع اولنمش § حكمدار: متبوع مفخم.

مَجْمُوعْ [ع] طوپلانمش شى ، طوپ.

مَدْفُوعْ [ع] دفع اولنمش ، چيقارلمش.

مَرْفُوعْ [ع] رفع اولنمش ، يوكسلدلمش.

مَزْرُوعْ [ع] زرع اولنمش ، اكلمش.

مَسْمُوعْ [ع] ايشيدلمش .

مَشْرُوعْ [ع] شرعاً جواز ويرلمش.

مَشْفُوعْ [ع] حق شفعه نك تعلق ايلديکی عقار.

مَصْرُوعْ [ع] صرعه علتنه دوچار اولمش.

مَصْنُوعْ [ع] ياپلمش شی.

مَطْبُوعْ [ع] طبع اولنمش § حسن طبيعته موافق.

مَطْمُوعْ [ع] طمع اولنمش.

مَقْطُوعْ [ع] كسلمش § مقرر، معين.

مَمْنُوعْ [ع] منع اولنمش، يساق ايدلمش.

مَنْقُوعْ [ع] صوده قينادلمش.

مَوْدُوعْ [ع] توديع ايدلمش.

مَوْضُوعْ [ع] وضع اولنمش.

∴

وُقُوعْ [ع] حصول بولمق، ظاهر اولمق § وجوب، ثبوت.

وُلُوعْ [ع] حريص اولمق.

∴

يَنْبُوعْ [ع] پيكار، مَنبع، قيناق.

ايلك حرفی مضموم وَديكرلری ساكن اولوب ﴿ع﴾ ايله نهايتلنان برهجالی كلمات

تُسْع [ع] طقوزده بر.

∴

رُبع [ع] درتَ بلوكده برباوك.

∴

سُبْع [ع] یدی بلوکده بر بلوك.

∴

صُنْع [ع] یاپش ، عمل، اثر § قدرت.

وُسْع [ع] بوللق، غنا، ثروت § کوج، قوت، طاقت.

﴿ غ ﴾

آغ

اِبْلاغ [ع] وارديرمق، واردیرلق، یتشدیرلك، ایریشدیرلك.

اِسْتِفْراغ [ع] قوصمق.

اِفْراغ [ع] دوکمك§ تحویل ایتمك:

« ایشی بر قالبه افراغ ایتدم
که دل خاسدی پرداغ ایتدم »

∴

باغ [ف] آغاجلی محل، یشیللك:

« لاله وکلـدن ممری اولدی باغ
بلبلك عشرتکهنی طوتدی زاغ »

بَلاغ [ع] ایریشدیرمه.

∴

چِراغ [ف] فتیل، موم، قندیل:

« ویرمش فروغ شمع رخی چراغنه
صالمش مکنت سروقدی کل اوجاغنه »

∴

داغْ [ع] انسان ویاحیوانك بدننده قیزغین دمیرله پیدا ایدلمش نشان § اونودلمیه جق تأثر : داغ درون .

دَبّاغْ [ع] طباق دینیلان اهل صنعت .

دِماغْ [ع] بین .

∴

زاغْ [ف] قارغه :

« مرد ایسه‌ك اورمه شتومکله
قلوب ناسه داغ
دزن اولنه ساقین منفور اولورسك
همچو زاغ »

∴

شَبْچراغْ [ف] کیجه وقتی شعله نشان اولان بر کوهر موهوم .

∴

صَبّاغ [ع] بویاجی .

صِباغ [ع] بویا .

صَوّاغْ [ع] قیومجی .

صَیّاغْ [ع] قیومجی .

∴

فَراغْ [ع] ترك اشتغال ، راحت § واز کچمك § برملکك حق تصرفنی آخره ترك ایتمك .

∴

لاغْ [ع] لطیفه ، مزاح ، هزل .

∴

مُرغِ باغْ [ف] (بلبل) دن کنایه در .

مَساغْ [ع] جواز ، رخصت .

مُساغْ [ع] بوغازدن قولایلقله کچیرلمش .

﴿ غ ﴾

اَبْلَغْ [ع] پك بلیغ .

∴

صَبْغ [ع] بويامق .

صِيغ [ع] صيغه‌نك جمعی .

ضَمْغ [ع] معروف .

∴

لَدْغ [ع] ییلان عقرب کبی موذیاتك صوقمسی § ییلان ، عقرب صوقمق .

∴

مَبْلَغ [ع] مقدار § آقچه، آلتون.

مُسَوَّغ [ع] تجویز اولنمش .

مَضْغ [ع]طعامی آغزده چیکنه‌مك.

مَفْرَغ [ع] افراغ اولنمش.

∴

صَبِـغ [ع] بویا .

∴

فَارِغ [ع] آزاده.

∴

مَاضِغ [ع] چکنه‌یجی .

مَبَالِغ [ع] (مبلغ) ك جمعی .

مُسْتَفْرِغ [ع] استفراغ ایدن، قوصان .

مُفَرِّغ [ع] افراغ ایدن، طولی قابی بوشالدان.

مُفْرِغ [ع] افراغ ایدن .

مُنْصَبِـغ [ع] انصباغ ایدن ، بویانان .

﴿ غ ﴾

بَالِغ [ع] یتشمش ، ایریشمش § سن رشده واصل اولان.

﴿ یـغ ﴾

بَلِیـغ [ع] بلاغتله متصف.

∴

تَبغیغ [ع] یتشدیرمك .

تَفْریغ [ع] طولو قابی بوشالتمق.

تیغْ [ف] قاچ ، آلت قاطعهٔ جارحه .

∴

دِرِیغْ [ف] اسیرکهمك. بی دریغ = اسیرکهمامك .

∴

رَدْیغ [ع] یره ماورلمش .

∴

لَدْیغ [ع] ییلان، عقرب طرفندن صوقلمش آدم .

میغْ [ع] قره بلوت § سیس.

∴

یَرْلیغ (ترکجهدن مترس) فرمان ذیشان همایون .

﴿ غُ ﴾

تَفَرُّغْ [ع] فارغ اولمق § صاتین المق، عهدهسنه المق .

∴

دُرُوغ [ف] یالان ، کذب .

دُوغْ [ف] آیران .

∴

رُسغْ [ع] انسان و حیوانك بیلکی .

∴

سیمُرغْ [ف] عنقا دنیلان موهوم قوش.

∴

فُرُوغ [ف] ضیا ، شعله.

∴

مَدْبُوغ [ع] دباغت اولنمش.

مُرغْ [ف] قوش.

مَصْبُوغْ [ع] بویانمش .

مُغْ [ع] آتش پرست ، مجوسی .

نُسْغْ [ع] اصمه کبی آغاجلر کسلدکدن صوکره ترشح ایدن صو ، عرق ، نباتاتك قانی حکمنده اولان مایع .

ف

﴿ آفْ ﴾

اِتْحافْ [ع] تحفه اوله رق ویرمك :

« نه خوش دی ، مورلی افقلر ، سماده بر قاچ صاف »
سحابه ، قیرلره ایلردی حسنی اتحاف »

اِتِّصافْ [ع] وصفلانمق .

اِتْلافْ [ع] تلف ایتمك .

اَجْلافْ [ع] (جلف)لك جمعی . بالدیری چپلاق مقوله سی .

اِخْتِلافْ [ع] بربرینه اویمامق .

اَخْلافْ [ع] (خلف)لك جمعی .

اِسْتِخْفافْ [ع] خفیف ، بیاغی عد ایتمك § تحقیر ایتمك .

اِسْتِشْفاعْ [ع] شفاعت طلب ایتمه :

« بونی ای جمله مخلوقه مطاع
ایلرم واسطهٔ استشفاع »

اِسْتِضْعافْ [ع] ضعیف کورمك .

اِسْتِطْرافْ [ع] نادیده عد ایتمك .

اِسْتِعْطَافْ [ع] طلب عاطفت وشفقت ايتمك.

اِسْتِكْشَافْ [ع] كشف ايتمكه چاليشمق .

اِسْتِنْكَافْ [ع] يوز چويرمك، چكينمك .

اِسْتِئْنَافْ [ع] يكيدن باشلامق § بدايت محكمه‌سندن ويريلان حكمك ـ مافوقنده كى محكمه‌يه مراجعتله ـ فسخنى طلب ايتمك .

اِسْرَافْ [ع] حددن متجاوز ، لزومسز صرفياتده بولنمق.

اِسْعَافْ [ع] ايش بتيرمك ، بتيرلمك § ترويج ايتمك.

اَسْلَافْ [ع] گچمشلر § برقومك زمان سابقده‌كاوب گچمش اجدادى :

« ايرانه مقلد اولدى اسلاف
عثمانليلغى گوزتدى اخلاف »

اَشْرَافْ [ع] (شريف)ك جمعى. حيثيتلى، شرفلى ذوات.

اَصْنَافْ [ع] (صنف) ك جمعى . نوعلر § خلقك صنعت وتجارتله مشغول قسمى.

اَضْعَافْ [ع] (ضعيف)ك جمعى.

اِضْعَافْ [ع] ضعيفلنديرمك .

اَضْيَافْ [ع] (ضعيف) ك جمعى.

اَطْرَافْ [ع] (طرف) ك جمعى :

« ينه غايت لطيف اولور اطراف
ينه اطرافى ستر ايدر الطاف »

اِظْرَافْ [ع] ظرفه، قابه قويمق.

اَظْلَافْ [ع] (ظلف) ك جمعى.

اِعْتِرَافْ [ع] اقرار § گيزلى برشيئك حقيقتى سويلمك :

« نقصانمه واردر اعترافم
بيهوده دگل وليك لافم »

اِعْتِسَافْ [ع] يولسزلق ايتمك.

اِعْتِكَافْ [ع] عبادت ايچون بر يرده حبس نفس ايدوب قالمق.

اَعْرَافْ [ع] جنت ايله جهنم ارەسنده‌كى حائل.

اِقتِطاف [ع] دوشيرمك ، دوشيرلمك .

اَكناف [ع] طرفلر ، جهتلر . [مفردی اولان (كنف) غير مستعملدر .]

آلاف [ع] (بيك) معناسنه اولان (الف) ك جمعی .

اَلطاف [ع] (لطف) ك جمعی .

اَلياف [ع] (ليف) ك جمعی .

اِنحِراف [ع] اكلمك ، بوكولمك ، ميللنمك .

اِنخِساف [ع] يره چكمك § منخسف اولمق § آی طوتلمق .

اَنصاف (نصف) ك جمعی .

اِنصاف [ع] عدل و حقانيتله معامله :

« اسلوب بيانی ايلسون صاف باقسون ديسون اهل ذوق وانصاف »

اِنصِراف [ع] كری دونمك .

اِنعِطاف [ع] ميللنمك .

اِنكِساف [ع] كونش طوتلمق .

اِنكِشاف [ع] آچلمق § ميدانه چيقمق .

اَوصاف [ع] اسم اولان (وصف) ك جمعی :

« نجه تعريف ايدهيم اوصافك نجه شرح ايليهيم الطافك »

اَوقاف [ع] اسم اولان (وقف) ك جمعی .

اِيتِلاف [ع] الفت ايتمك ، آلشمق ، اويوشمق .

..

خَلّاف [ع] چوق يمين ، قسم ايدن .

خَزّاف [ع] چناق چوملك كبی شيلر ياپوب صاتان .

خِلاف [ع] يالان ، نفس الامره غير موافق § عكسی § مخالفت ، خلافكيرلك .

خَفّاف [ع] قوندره و امثالی اياق قابيلری ياپوب صاتان آدم . (قواف)

زُعاف [ع] بوروں قنامسی.

زِحاف [ع] شعرده اثبات وجود ایتمسی لازمکلان حرفك سقوطی.

زُعاف [ع] جزائرده برایدن متشکل بر صنف عسکر.

زِفاف [ع] کلینی واکوکی یی کرد که قومق.

سُلاف [ع] شراب.

شَغّاف [ع] بر طرفدن باقیلنجه اوته طرفی کورینان براق جسملره اطلاق اولنور:

«معدوم او خندهٔ طفلانه، کریهٔ شغاف
صامت بتون او نغمهٔ عشق ازمای صاف»

شِكاف. [ف] یاریق، ییرتیق: زرهشکاف = زره ییرتیجی.

صاف [ع] صفوتله متصف، خالص:

«رواج مهری شکست ایتدی سینهٔ صافك
عمود صبحه خال ویردی ساق شفافك»

صَحّاف [ع] کتاب آلوب صاتان.

صَرّاف [ع] پاره بوزمق، فائضله پاره ویرمك کبی ایشلرله مشغول آدم.

صَفْصاف [ع] سوکوت آغاجی.

طَواف [ع] اطرافی طولاشمق.

طَوّاف [ع] پك زیاده طواف ایدیجی.

غِلاف [ع] قلیف، قین: غلاف شمشیر.

قاف [ع] اعتبارقدمایه کوره کرهٔ ارضی محیط اولان جبل مشهور.

گُذاف [ف] بوش لقردی، معناسزسوز.

كَشّاف [ع] زياده كشف ايديجى.

كَفاف [ع] بر شيئك مثلى، مقدارى§ احتياجى دفع ايده‌جك قدر رزق.

∴

لاف [ع] بوش لاقردى، معناسز دعوى وتفاخر: لاف زن = كوه‌زه:

« كردوغرى ايسه وفاده لافك
بندن نه ايچوندر انحرافك »

لِحاف [ع] اورتونه‌جك شى، يورغان:

« كيشى آياغن اوزاتمق كرك لحافى قدر
سؤاله قانع اولورمى كدا كفافى قدر »

اِكاف [ع] پالان؛ اكاف زرين.

∴

مُجذاف [ع] قايق كوركى.

مُضاف [ع] اضافه اولنمش § ديكر بر اسمه علاوه واسناد ايدلمش اسم.

مَطاف [ع] طواف ايده‌جك ير.

مُعاف [ع] عفو اولنمش.

مُوشِكاف [ف] قيل ياران. دقت نظر صاحبندن كنايه‌در.

∴

ناف [ف] كوبك، سره:

« سيه كيسو، سيه ابرو، سيه ناف
منور صرمه‌رنكنده، فقط صاف »

نِحاف [ع] (نحيف) ك جمعى.

نَشّاف [ع] زياده نشف ايدن، بر شيئى كندينه چكن.

نِطاف [ع] (نطفه) نك جمعى.

∴

وَصّاف [ع] زياده وصف ايديجى، ايدن:

« هم ديمش شاربنك وصافى
حرمته مائل ايدى اطرافى »

﴿ فَ ﴾

أَجْوَف [ع] ايچی بوش شی § جاهل.

أَخَفّ [ع] پك خفيف .

أَسَفْ [ع] كدر ، تأثر :

« چوجق اووضع يتيمانه سيله بر در ناب قانين اوحال خرابيله بر شكسته صدف ايدر بولوحه اك اواره قلبی رقتياب ويرر بو منظره اك قيدسزمزاجه اسف»

أَشْرَف [ع] پك شرفلی.

آصَفْ [ع] وزير .

أَظْرَف [ع] پك ظريف .

أَعْرَف [ع] پك معروف .

أَلْطَفْ [ع] پك لطيف .

أَنْصَفْ [ع] پك انصافلی .

∴

بَرْطَرَف [ع] اهميتدن اسقاط ايتمك، زائل ايتمك § صاومق .

∴

تُحَف [ع] غريب ، عجيب § ناديده شی.

تَلَف [ع] يوق ايتمه ، هلاك ايلمه :

« ابلهه ويرمه صاقين در وصدف قدرينی بيلمز ايدر محو و تلف »

∴

جِيَفْ [ع] (جيفه) نك جمعی .

∴

حِرَف [ع] (حرفت) ك جمعی.

∴

خَلَف [ع] پدرندن صوكره قالان چوجق: خير الخلف. § بر مأمورك يرينه كچن ديكر بر مأموركه برنجيسنه (سلف) دينور : خلف سلف.

خَوْف [ع] قورقو .

.:.

دَفّ [ع] معروف آلت لهو .

.:.

رَصَفْ [ع] قالدیرم طاشلری .

رَفْرَف [ع] پرده § قماش، دیبا § دوشك ، مندر § صالقم سوکود § قوش قنادی :

« بوس نعلکدن ایلر عرشه شرف
زیر رایکده براق و رفرف »

.:.

سَرَف [ع] اسراف .

سَلَفْ [ع] اسکی. خلف مقابلی (خلفه باق) :

« اوقومزکن اوخلیلك سلفی
ابتدی ملزم علمای خلفی »

.:.

شَرَف [ع] اعتبار ، حیثیت ، مزیت معنویه .

شَغَفْ [ع] چلدیردسی یه سومه .

.:.

صَدَف [ع] اینجو قبوغی .

صَفّ [ع] صره ، دیزی .

.:.

طَرَف [ع] جهت .

.:.

عَلَفْ [ع] حیوانز یه جکی ، حیوان یمی .

.:.

لَفّ [ع] دورمك ، ظرف ایچنه قویمق .

لَهَفْ [ع] فوت اولان شی ایچون تحسر چکوب غمکین اولمق .

.:.

کَنَفْ [ع] جانب ، طرف .

مُجَوَّفْ [ع] ايچی بوش شی.

مُحَرَّفْ [ع] تحريف اولنمش.

مُحَلَّفْ [ع] يمينلی.

مُخَفَّفْ [ع] خفيفلنديرلمش .

مُرَدَّفْ [ع] ترديف ايدلمش ، آردی صره يورودلمش.

مُزَخْرَفْ [ع] سوسلنمش يالان § هذيان§ سپورندی.

مُزَلَّفْ [ع] نوخط .

مُزَيَّفْ [ع] تزييف اولنمش ، قلبه چيقارلمش.

مُسْتَخْلَفْ [ع] كندی يرينه چكيرلمش.

مُسَقَّفْ [ع] طاوانله اورتولمش.

مُشَرَّفْ [ع] شرفلنديرلمش .

مُشَنَّفْ [ع] تشنيف ايدلمش ، كوپه طاقلمش .

مُصْحَفْ [ع] قرآن عظيم الشان.

مُصَحَّفْ [ع] تصحيف اولنمش ، خطاءً تعبير ايدلمش .

مَصْرَفْ [ع] لسانمزده (خرج) معناسنده مستعملدر.

مُصَنَّفْ [ع] تصنيف ايدلمش § تأليف ايدلمش كتاب .

مُضَاعَفْ [ع] اوزرينه بر مثلی ضم ايدلمش ، زياده لشديرلمش .

مُعْتَرَفْ [ع] اعتراف اولنمش ، اقرار ايدلمش :

« اصحاب نظرجه معترفدر
ارباب شرف ايچون شرفدر »

مُعَرَّفْ [ع] تعريف ايدلمش .

مُقْتَطَفْ [ع] اقتطاف ايدلمش، ديوشيرلمش .

مُكَلَّفْ [ع] تكليف ايدلمش .

مِنْدَفْ [ع] حلاج يايی .

مُوَظَّفْ [ع] توظيف ايدلمش ، كنديسنه وظيفه تعيين قلنمش § معاشلی.

مُؤَلَّف • [ع] تأليف و تحرير اولنمش، وجوده كتيرلمش اثر .

∴

ناخَلَف • [ف] ابوينه بكزه‌ميان ، خيرسز اولاد .

نَجَف • [ع] معروف معدن، شفاف طاش § امام على كرم الله وجهه‌نك مرقد مباركارينى حاوى اولان شهر .

∴

هَدَف [ع] نشان يرى، نشانكاه:

« اى خدانك غمكه سينهٔ احباب هدف
منتظر خنجر مژكانكه جانلر صف صف »

ايلك حرفى مفتوح وَ ديكرلرى ساكن اولوب ﴿ف﴾ ايله نهايتله‌نن بر هجالى كلمه‌لر

اَلف • [ع] اسماء اعداددن بيك . جمعى (الوف) كلير .

∴

بَرف • [ف] قار ، ساچ .

∴

جَوف • [ع] ايچ ، ايچ بوشلغى .

∴

حَتف • [ع] موت . حتف انفه = اجل موعودیله وفات .

حَذف • [ع] اره‌دن چيقارمق ، چيقارلمق .

حَرف • [ع] كلمه‌لرى تشكيل ايدن اشارتدن هر برى § سوز : حرف اندازلق ايتمك = سوز آتمق .

حَلفْ [ع] يمين ، قسم .

حَيفْ [ع] ادات تأسفدر . يازيق ، افسوس ، هيهات .

∴

خطفْ [ع] شدت ضيادن كوزك قماشمسى .

خَلفْ [ع] آرد ، آرقه .

خَوفْ [ع] قورقو ، قورقمه .

∴

رَجفْ [ع] صارصامه ، تزلزل .

رَصفْ [ع] قالديرم دوشه‌مك .

∴

زَحفْ [ع] اياقلرى سورويه‌رك يورومك § امكلمك .

زَيفْ [ع] مغشوش ، قلب اقچه .

∴

ژَرفْ [ف ع] درين : درياى ژرف .

∴

سَقفْ [ع] طاوان .

سَيفْ [ع] قلج .

∴

صَرفْ [ع] خرج ايتمك ، ايدلمك § كلماتك تبدلندن بحث ايدن علم .

صَيفْ [ع] ياز : موسم صيف .

∴

ضَعفْ [ع] ضعيفلك ، قوتسزلك .

ضَيفْ [ع] مسافر ، قونوق .

∴

طَرَفْ [ع] باقش ، نظر ، نكاه § كوز اوجى ، كوشهٔ چشم .

طَيفْ [ع] اويقوده عارض اولان خيال § خطوط ضيائيه‌دن بيرى .

ظَرف . [ع] قاب، محفظه § زمان ویامکانه دلالت ایدن کلمه.

∴

عَطف . [ع] میل ایتدیرمه، اماله، توجیه § حمل واسناد ایتمه § بر کلمه ویا جمله‌یی ماقبلنده‌کی کلمه ویا جمله‌نك حکمنه تابع قیلمه .

∴

قَذف . [ع] آتمق .

∴

کَتف . [ع] اوموز کورکی، کورك کمیکی § اوموز.

کَشف . [ع] میدانه چیقارمه § بر سری حل وتفسیر ایتمه .

کَف . [ع] منع ایتمك، امتناع ایتمك: کف ید .

کَف . [ف] کوپوك :

« کایت قدرتکده بر کف اصل الاصل بقاده رفرف »

کَهف . [ع] مغاره ، بیوك غار .

کَیف . [ع] حال ، صحت، عافیت: § سرور و انشراح § سرخوشلق.

∴

نَزف . [ع] قویونك صوینی چکلمك § قان آقمق § قانك بر عارضه سببیله طمار‌دن خروجی.

نَشف . [ع] صوینی چکوب بلع ایتمه § سیزندی پیدا ایتمه .

∴

وَصف . [ع] بر شیئی صفتلامق § بر شیئك کیفیتنی بیان ایدن کلمه § مدح ایتمك.

وَقف . [ع] طوردیرمق، آلیقویمق § منافعی بر جهته عائد اولمق اوزره بر ملکی ترك ایتمه .

﴿ ـِف ﴾

اَلِف . [ع] معروف حرف .

∴

خائِف . [ع] خائن، قورقاق.

..

خائف [ع] قورقوجی، قورقان.

خاطف [ع] کوز قماشدیریجی: برق خاطف.

..

رائف [ع] رأفتلی، صاحب رأفت اولان.

راجف [ع] تتره‌دیجی حما، صتمه.

ردف [ع] قافیه‌ده آره‌لرنده بر حرف متحرك بولنمامق اوزره (روی)دن اول واقع اولان (الف) یاخود، ماقبلی مضموم (واو) ساکنه ویا ماقبلی مکسور (یاء) ساکنه.

..

زاحف [ع] برده سورونه‌رك یورویان حیوان.

زخارف [ع] (زخرف)ك جمعی.

..

سالف [ع] کچن، کچمش. سالف الذکر = ذکری کچن.

صارف [ع] صرف ایدیجی، ایدن § دکشدیریجی.

صحائف [ع] (صحیفه) نك جمعی.

صرف [ع] ساده، صافی.

..

صنف [ع] بلوك، طاقم.

ضعف [ع] ایکی قات، ایکی مثلی.

..

طائف [ع] طواف ایدیجی.

طوائف [ع] کروه معناسنه اولان (طائفه) نك جمعی.

..

عارف [ع] عرفان ایله متصف اولان:

« دیر الرمه هر بصیر عارف
رخشنده کواکب المعارف »

عاطف [ع] شفقتلی، مروتلی.

عاصِف [ع] شدتلی اسن روزکار.

عاکِف [ع] اعتکاف اوزره بولنان، زاهد.

عَوارِف [ع] کرم، احسان معناسنه اولان (عارفه) نك جمعی.

عَواصِف [ع] (عاصف) اك جمعی:

«دست مجانبت اوزاتوب دست خاطفه
ر بوسه فیرلاتیردی دمادم عواصفه»

عَواطِف [ع] (عاطفت) اك جمعی.

ق

قاصِف [ع] پك کورله‌یجی: رعد قاصف.

قَطائِف [ع] معروف طاتلی.

قحِف [ع] کاسهٔ سر، بینك داخلنده بولندیغی کمیك ظرف.

ك

کاشِف [ع] کشف ایدیجی، ایدن.

ل

لاهِف [ع] دادخواه، مضطر، قلبی یانیق.

لَطائِف [ع] (لطیفه) نك جمعی.

م

مُتَأَسِّف [ع] تأسف ایدیجی، ایدن، کدرلنان.

مُتَأَلِّف [ع] تألف ایدیجی، ایدن.

مُتَجَفِّف [ع] تجفف ایدن، قوروییان.

مُتَجَوِّف [ع] تجوف ایدن، ایچی بوشالان، قوووق اولان.

مُتَخَفِّف [ع] تخفف ایدن.

مُتَخَلِّف [ع] تخلف ایدن، خلاف اوزره بولنان.

مُتَخَوِّف [ع] تخوف ایدن، قورقو اوزره بولنان.

مُتَرادِف [ع] ترادف ایدن، یکدیکره تابع اولان، بر شیئك آردی صره کیدن § بر معنایه تابع ایکی ویا دها زیاده لفظ.

مُتَرَشِّف [ع] ترشف ایدن، امه‌رك آزار آزار ایچن.

مُتَزاحِف • [ع] اثنای حربده یوریوب بربرینه چاتان : لشکر متزاحف .

مُتَسَعِّف • [ع] پاپاس اولان § طاوازلانان.

مُتَشَرِّف • [ع] تشرف ایدن .

مُتَشَنِّف • [ع] تشنف ایدن، کوپه طاقنان.

مُتَصادِف • [ع] تصادف ایدن ، راست کلن.

مُتَصَرِّف • [ع] تصرف ایدن ، دیله‌دیکی یاپمق صورتیله بلا تردد اداره ایدن § ادارهٔ ملکیه‌ده بر سنجاغك بالارادهٔ سنیهٔ ملوکانه منصوب حاکمی.

مُتَصَلِّف • [ع] حدندن، قدرندن خارج، فضله ظرافت ادعاسنده بولنان، شارلاتان .

مُتَصَوِّف • [ع] ظاهراً و باطناً آداب شریعتله تحلی ثمره‌سی اوله‌رق نفسده حاصل اولان کمال فیض نبویدن عبارت حالی حائز بولنان ذات .

مُتَضاعِف • [ع] تضاعف ایدن ، ایکی ویا داها زیاده قات اوله‌رق زیاده‌لشن.

مُتَظَرِّف • [ع] ظرافت طاسلایان.

مُتَعارِف • [ع] هرکسك بیلدیکی ، معروف ، مشهور.

مُتَعاطِف • [ع] تعاطف ایدن ، بربرینه محبت وشفقت کوسترن § معطوف ومعطوف علیه اولان .

مُتَعَرِّف • [ع] تعرف ایدن، تتبع ثمره‌سی اوله‌رق واقف اولان .

مُتَعَسِّف • [ع] دوغری یولدن صاپان .

مُتَعَطِّف • [ع] تعطف ایدن ، شفقت واحسان ایلیان.

مُتَعَفِّف • [ع] تعفف ایدن، عفتلی اولان، التزام عفت ایلیان . متعففانه .

مُتَکاثِف • [ع] تکاثف ایدن، کثافت پیدا ایلیان.

مُتَکَلِّف • [ع] تکلف ایدن ، برکیفیتله متصف اولان.

مُتَلاطِف [ع] نازكانه ، لطف ايله معامله ايدن .

مُتَلَطِّف [ع] (متلاطف) ه باق .

مُتَلَهِّف [ع] تلهف ايدن ، متحسر ومحزون اولان .

مُتَنَشِّف [ع] تنشف ايدن ، رطوبتی چكوب ایچن .

مُتَوَقِّف [ع] توقف ايدن ، اكلنن ، طوران § تعلق ايدن ، آنسز اولهميان ، وابسته ، منوط .

مُتَنَظِّف [ع] مادةً تميزلهنان .

مُخالِف [ع] اويميان ، اويغون اولميان .

مُخْتَلِف [ع] متنوع § بربرينه اويميان .

مُخَوِّف [ع] تخويف ايدن ، قورقودان .

مُرادِف [ع] ديكر بركلمه ايله معناسی براولان § رفيق ، يولداش .

مُرْتَدِف [ع] آردينه دوشن ، آردی صيره كيدن .

مُساعِف [ع] مساعفه ايديجی ، ايدن .

مُسْتَأنِف [ع] يكيدن باشليان § بدايت محكمهسندن ويريلان حكمی مافوقندهكی محكمهيه مراجعتله فسخ ايتديرمك ايستهين .

مُسْتَخِف [ع] بياغی عد ايدن .

مُسْتَخْلِف [ع] كندی يرينه كچيرن .

مُسْتَضْعِف [ع] ضعيف عد ايدن .

مُسْتَطْرِف [ع] ناديده عد ايليان .

مُسْتَعْطِف [ع] شفقت ، عاطفت طلب ايدن .

مُسْتَكْشِف [ع] كشف ايتمكه چاليشان .

مُسْتَنْكِف [ع] يوز چويرن ، چكينن .

مُسْتَهْدِف [ع] هدف كبی ديكيلوب طوران .

مُسْرِف [ع] اسراف ايدن ، لزومسز صرفياتده بولنان .

مُشْرِف ° [ع] يوكسلان § بر حاله تقرب ايتمش اولان :
مشرف خراب.

مُصادِف ° [ع] تصادف ايديجى ، ايدن :
« نورنده كيلور كوكله اولدقجه مصادف
كورمزسه كوزم روحم اولور حسنكى
طائف »

مَصاحِف ° [ع] (مصحف) ك جمعى.

مَصارِف ° [ع] (مصرف) ك جمعى.

مُصَنِّف ° [ع] تصنيف ايدن ، صنفلره ايرلان ، كتاب تأليف ايدن.

مَعارِف ° [ع] (معرفت) ك جمعى. علوم ، هنر :
« مقصود اخص تاجدارى
عمران و ترقى معارف
ملكنجه امل انك نكارى
وار قوتى امر خيره صارف »

مُعْتَرِف ° [ع] اعتراف ايدن ، اقرار ايليان.

مُعْتَسِف ° [ع] اعتساف ايدن.

مُعْتَكِف ° [ع] اعتكاف ايدن.

مُعَرِّف ° [ع] تعريف ايدن ، اطرافيله اكلاتان.

مُعَنِّف ° [ع] عنف ايله معامله ايدن ، شدتله تكدير و توبيخ ايليان.

مُقْتَطِف ° [ع] اقتطاف ايدن ، ديوشيرن.

مُكاشِف ° [ع] مكاشفه ايدن ، ايديجى.

مُلاطِف ° [ع] ملاطفه ايديجى ، ايدن.

مَناعِف ° [ع] طاغلرك سيورى تپه‌لرى.

مُنْحَرِف ° [ع] انحراف ايدن ، اكيلوب ميلان :
« برغريب وبى‌كسك اولسه مزاجى منحرف
چشم رحم وشفقتك اولسون اكا هپ منعطف »

مُنْخَسِف ° [ع] انخساف ايدن ، يره كچن : شمس منخسف.

منصرف [ع] انصراف ايدن ، كيری دونن .

منصف [ع] انصاف ايدن، معادلهٔ عادلانه ده بولنان ، انصافلی .

منعطف [ع] انعطاف ايدن ، تمايل وتوجه ايليان .

منكشف [ع] انكشاف ايدن، آچيلان .

مواقف [ع] (موقف) ك جمعی .

مؤتلف [ع] ائتلاف ايدن، الفت ايليان ، آليشان .

موقّف [ع] طورديران ، آليقويان.

موقف [ع] طوره جق ير .

..

نصف [ع] يارم، ياری، برشيئك ياريسی .

تناصف [ع] تنصيف ايدیجی ، ايكيه بولوجی : خط ناصف .

..

واصف [ع] وصف ايدیجی ، ايدن .

واقف [ع] وقوف صاحبی ، خبير ، آشنا § برشيئی وقف ايدن :

« المده منبسطاً اهتزازه كلدی قلم اولوب بوسور فرحزايه ناجيا واقف سزا كهركبی محفوظ اولورسه تاريخم زفافخانه‌يی پرنشوه ايلدی عارف »

وظائف [ع] (وظيفه) نك جمعی : وظائف انسانيه .

..

هاتف [ع] سس ويریجی ، ويرن § عالم غيبدن خبر ويرن ملك . هاتفانه = هاتفه مناسب .

هتف [ع] سس ، آواز § سسلنمك .

﴿ يف ﴾

اراجيف [ع] (ارجوفه) نك جمعی .

تَأْلِيف [ع] امتزاج ايتديرمك § بر كتاب، بر اثر وجوده كتيرمك :

« بو موقعده خنده‌ريز تلطيف جانانه جبين نماى تأليف »

تَحْفِيف [ع] قوروتمق.

تَحْرِيف [ع] بازلمش شيئى افساد قصديله تغيير ايتمك.

تَحْلِيف [ع] يمين ايتديرمك.

تَخْفِيف [ع] خفيفلشديرمك:

« كوچ ايشلريسى ايدوب ايله تخفيف سكاخوش كليانى غيرى يه ايلمه تكليف»

تَخْوِيف [ع] قورقوتمق.

تَرْدِيف [ع] يانه‌قاتمق، ارداف ايتمك.

تَزْيِيف [ع] زيوفه جيقارمق، قلب اوله‌رق كوسترمك.

تَشْفِيف [ع] نوز حالنه كتيرمك.

تَشْرِيف [ع] شرفلنديرلك، واسطهٔ شرف اولمق:

« بوقدر قدر ايله او ذات شريف مسجدى ادبله ايدردى تشريف »

تَشْنِيف [ع] كوپه طاقمق، طاقلمق.

تَصَارِيف [ع] (تصريف) لـ جمعى.

تَصَانِيف [ع] (تصنيف) لـ جمعى.

تَصْحِيف [ع] خطاءً تغيير ايتمك، ايدلمك.

تَصْرِيف [ع] كيف مايشاء تحويل § صيغه‌لامق.

تَصْفِيف [ع] ديزمك، ديزلمك، صف حالنه قويمق.

تَصْنِيف [ع] صنفه تقسيم ايتمك، طقم طاقم ايرمق، ايرلمق.

تَضْعِيف [ع] براوقدردها زياده‌لشديرمك، ارتيرمق :

« بو حزنى مقتدر اولسه‌ده بارى تصويره بو نكله ايلسه‌م الام و يأسمى تخفيف شو عجزم ايتمه‌ده شمدى ملالى تضعيف كه قادر اولميورم اضطرابى تقريره »

تَعْرِيف [ع] بيلديرمك، اوكرتمك، اكلاتمق :

« اول قدر خوب ایدی او جسم لطیف
ایده‌مز اهل معارف تعریف »

تَقلیف [ع] قالاقاتلامق ، قالاقاتلانمق .

تَکالیف [ع] (تکلیف)ك جمعی.

تَکْثیف [ع] کثافتلاندیرمك.

تَکشیف [ع] زیاده‌سیله آچمق.

تَکلیف [ع] بر ایشك ایشلنمسنی ایسته‌مك § امر شرع شریف § ویرکو :

« میل لحل ایتمز ایدی بی تکلیف
اکحل العین ایدی اوذات شریف »

تَلافیف [ع] (تلفیف)ك جمعی. بربرینه صارماشمش شیلر.

تَلْطیف [ع] لطفه مظهر ایتمك .

تَلْفیف [ع] (لفّ) ه بدل قوللانیلور.

تَنْتیف [ع] علاج واسطه‌سیله قیللری دوشورمك.

تَنْشیف [ع] صویی ، رطوبتی ایچرمك .

تَنْصیف [ع] بربرینه مساوی ایکی قسمه بولمك.

تَنْظیف [ع] مادةً تمیزله‌مك ، تمیزلتمك .

تَوْصیف [ع] وصف ایتمك ، ایدلمك .

تَوْظیف [ع] وظیفه تعیین ایتمك § رزقلاندیرمق .

تَوْقیف [ع] طوردیرمق ، طوردیرلمق § حبس موقت.

∴

جَفیف [ع] قورومش .

∴

حَریف [ع] هم‌صنعت ، هم‌مسلك § تکلیفسز ارقداش § شخص عادی ، بیاغی آدم :

« دوندی شتاب ایله کیدرکن ظریف
دیدی نه‌ویردك آله‌مزسك حریف ! »

حَلیف [ع] یمین ایدن آدم.

∴

خَریف [ع] کوز ، صوك بهار.

خَفِيف • [ع] (ثقيل)ك ضدی، آغر اولمیان: خفيف المزاج = حوبه :

«چمن بهاری بکا اکدیراز بو عطر خفيف
بو شب بنه نه قدر مست و نشوه‌دار ایتدی
بتون جواری صارصان شوزه‌هر بر
پر عنیف
خیال ایمش کبی بن، موسم ربیعده بو شب
سنکله هپ یشادم سر بسر لطیف لطیف»

⁘

رَدِیف • [ع] حیوانده برینك آردینه بینن § عسکرك صنف معروفی § ابیاتك صوکلرنده مستقل اوله‌رق تکرر ایدن بر ویا دها زیاده لفظ .

رَصِیف • [ع] متین ، محکم .

⁘

سَخِیف • [ع] سخافتله متصف اولان اکری، یا کاش، قباحت فکر سخیف .

⁘

شَرِیف • [ع] شرفلی § سلالهٔ طاهرهٔ حضرت پیغمبردن اولان ذات :

« بارك الله زهی سر لطیف
بولور آنکله شرف نظم شریف»

⁘

ضَعِیف • [ع] ضعف ایله متصف اولان .

⁘

طَرِیف • [ع] غریب ، نادیده .

⁘

ظَرِیف • [ع] ظرافتله متصف اولان :

« حالکز ساده ؛ شکلکز ظریف
سسکز خوش مقامکزده لطیف »

⁘

عَرِیف • [ع] (اشخاص) حقنده (معروف) کلمه‌سنه بدل قوللانیلور .

عَفِیف • [ع] عفتلی ، ناموسلی .

عَنِیف • [ع] سرت ، خشونتلی .

⁘

كَثيف [ع] (لطيف)ك ضدى. صيق، بوغوق، قالين:

لَطيف [ع] دقيق، اينجه § كوزل، نازك:

« التيام ايله اوكفتار لطيف
دائم ايلردى قلوبى تلطيف »

لَفيف [ع] دورلمش § ثلاثيسنده ايكى حرف علت واقع اولان فعل: لفيف مفروق.

لِيف [ع] خرما اغاجنك چوبى § اجسام ناميه‌ده تل تل كورينان شى.

مَضيف [ع] محل ضيافت.

مُضيف [ع] مسافر قبول ايدن.

مُنيف [ع] عالى، بلند، بيوك.

نَحيف [ع] ضعيف، ناتوان:

« وجه پاكنده اولان لحم لطيف
نه كثيف ايدى ديمشلر، نه نحيف »

نَظيف [ع] پاك، تميز.

وَصيف [ع] اوشاق، خدمتكار.

﴿ فُ ﴾

أُف [ع] ادات اكراه.

تَأَسُّف [ع] اسفلنمك:

« ايدرسه‌ك بوش يره دائم تكلف
ايدرسك عاقبت بركون تأسف »

تَأَلُّف [ع] نظمده (ائتلاف) بدل قوللانيلير.

تَجَفُّف [ع] ياش شى قورومق.

تَجَوُّف [ع] ايچى بوشالمق § ايچنه نفوذ ايتمك.

تَخَالُفْ [ع] مخالفت ايتمك .

تَخَفُّفْ [ع] خفيفلنمك.

تَخَلُّفْ [ع] اويغون كلمامك .

تَخَوُّفْ [ع] قورقو پيدا ايتمك.

تَرَادُفْ [ع] بكديكره تابع اولمق.

تَسَالُفْ [ع] باجناح اولمق.

تَشَرُّفْ [ع] شرفلنمك ، كسب شرف ايتمك .

تَشَنُّفْ [ع] كوبه طاقنمق .

تَصَادُفْ [ع] راست كلمك .

تَصَرُّفْ [ع] اقتصاده رعايت ايتمك، مسرف اولمامق § ملكنى دىلهديكى كبى اداره يه صلاحيتدار اولمق .

تَصَلُّفْ [ع] حدندن ، اقتدارندن زياده ظرافت ادعاسنده بولنمق .

تَصَوُّفْ [ع] اكتساب كمالات دينيه ايله انسانده حصوله كلان فيض نبوبدن عبارت حال.

تَضَاعُفْ [ع] ايكى ويا دها زياده كره زياده لشمك، ايكى قات ، ايكى مثلى اولمق .

تَظَارُفْ [ع] ظرفلانمق . برى ديكرينك ايچنه كيرمك.

تَظَرُّفْ [ع] ظرافت طاسلامق، ظرافت صاتمق .

تَعَارُفْ [ع] بر شيئك جمله سى معروف ومعلوم اولمق .

تَعَاطُفْ [ع] بربرينه محبت ، شفقت ايتمك .

تَعَرُّفْ [ع] تتبع ثمره سى اوله رق وقوف.

تَعَطُّفْ [ع] اسيركه مك . شفقت ايتمك .

تَعَفُّفْ [ع] عفتلى اولمق .

تَكَاثُفْ [ع] صيقلاشوب بربرينه كيره رك قاليڭلاشمق ، كثافت پيدا ايتمك.

تَكَشُّفْ [ع] (انكشاف) ايله مترادفدر .

تَـكَلُّف ۰ [ع] كلفتلى ايش طوتمق، اختيار زحمت ايتمك.

تَلاطُف ۰ [ع] (تلطف) ه بدل قوللانيلور .

تَلَطُّف ۰ [ع] لطف ايله معامله ايتمك .

تَلَهُّف ۰ [ع] متحسر و محزون اولمق .

تَنَشُّف ۰ [ع] صوبى ، رطوبتى كنديـنه چكمك.

تَنَظُّف ۰ [ع] تميزلنمك.

تَوَقُّف ۰ [ع] اكلنمك ، طورمق § تعلق ايتمك:

«كيرمكده نه دن سينهٔ عشاقه توقف
اى تيرجفا خانه سنكدر نه تكلف؟»

خُف ۰ [ع] آبدست آليركن اوزرينه مسح ايتمك ممكن اولان آياق قابى .

∴

زُخْرُف ۰ [ع] سطحى نمايش، يالديز.

زُلْف ۰ [ع] آنك ايكى جهتنـه صارقان معروف صاچ .

∴

صُحُف ۰ [ع] (صحيفه)نك جمعى.

∴

عُرْف ۰ [ع] حكم اولى الامر § عادت .

عُنْف ۰ [ع] سرتلك، ملايمتسزلك.

∴

لُطْف ۰ [ع] كوزللك § رفق ونوازشله معامله ايتمك .

∴

يُوسُف ۰ [ع] حضرت يعقوب عليه السلامك اوغلى اولان بر نبئ ذيشانك اسمى.

ماقبلنده {واو} مضمومه بولنان {ف} ایله منتهی کلمات

أُلُوف • [ع] بیك معناسنه اولان (الف) ك جمعی •

أُنُوف • [ع] (انف) ك جمعی • بورونلر § سیوری محللر •

∴

جُرُوفْ [ع] معدن پوصه‌سی •

∴

حُرُوفْ [ع] (حرف) ك جمعی:

« استقامت اولور البت سبب سرداری اولدی اول یوزدن الف قافله سالار حروف »

∴

خُسُوفْ [غ] آی طوتلمسی •

∴

رَؤُف • [ع] صاحب مرحمت اولان جناب حق •

∴

زُیُوف • [ع] اقچه‌نك قلب ومغشوش اولمسی •

∴

سُقُوفْ [ع] (سقف) ك جمعی •

سُیُوفْ [ع] (سیف) ك جمعی •

∴

صُفُوفْ [ع] (صف) ك جمعی •

صُنُوفْ [ع] (صنف) ك جمعی •

صُوف • [ع] یوك § یوك طوقو-ماسی •

∴

ظُرُوفْ [ع] (ظرف) ك جمعی •

∴

عَطُوف • [ع] زیاده مرحمتلی ، شفقتلی اولان •

∴

غَضرُوفْ [ع] قيقرداق.

∴

فَيلَسُوفْ [ع] حكيم ، محب حكمت .

∴

كُسُوفْ [ع] كونش طوتلمسى.

كُوفْ [ف] بايقوش.

كُهُوفْ [ع] (كهف)ك جمعى.

∴

مَأْلُوفْ [ع] الفت اولنمش ، اليشلمش .

مَحذُوفْ [ع] حذف اولنمش ، اره‌دن چيقارلمش .

مَحفُوفْ [ع] اطرافى قوشادلمش ، امين .

مَحلُوفْ [ع] اند ايچمك ، يمين ايتمك .

مَخُوفْ [ع] قورقونج ير § قورقونج شى :

«كنديني كوسترسه شايدابتدا برايش مخوف
يخوف ايدوب ترك ايلمه تدريجاً ايت كسب وقوف»

مَسهُوفْ [ع] تشنه .

مَشغُوفْ [ع] مفتون .

مَصرُوفْ [ع] صرف و خرج اولنمش § چويرلمش.

مَصفُوفْ [ع] صف باغلامش.

مَضعُوفْ [ع] ضعيف قيلنمش.

مَظرُوفْ [ع] ظرفلانمش، ظرف ايچنه قونلمش .

مَعرُوفْ [ع] بيلنمش، مشهور، معلوم شى § احسان وانعام .

مَعطُوفْ [ع] عطف اولنمش § اسناد ايدلمش.

مَكتُوفْ [ع] ايكى الى آرقه‌سنه باغلانمش.

مَكشُوفْ [ع] كشف اولنمش ، ميدانه چيقارلمش .

مَلْفُوف [ع] لف اولنمش ، بر ورقه ایچنه صارلمش.

مَلْهُوف [ع] محزون، متحیر.

مَنْزُوف [ع] قانی پك چوق آقه‌رق درمانسز قالمش آدم .

مَقْذُوف [ع] طاشه طوتلمش ، قذف اولنمش .

مَوْصُوف [ع] وصف ایدلمش .

مَوْقُوف [ع] وقف اولنمش § آلیقونلمش ، موقتاً حبس ایدلمش :

« حقیقت مخصوصهٔ الهیه‌یه وقوف، معرفت نفسه موقوفدر . »

وُقُوف [ع] معلومات ، خبر ، اطلاع .

﴿ ق ﴾

﴿ آق ﴾

اِحْتِراقْ [ع] طوتيشوب، ياڭمق.

اِحْراقْ [ع] ياقمق ، ياندرمق .

اِحْقاقْ [ع] شرع وقانونه توفيقاً حقى يرينه كتيرمك .

اِخْتِناقْ [ع] نفس الهمامق ، بوغلمق .

اَخْلاقْ [ع] خوى ، طبيعت معناسنه اولان (خلق) ك جمعى . اكثريا مفرد مقامنده مستعملدر :

« ايلمشدى او كريم الاخلاق
كمر طاعت مولايى نطاق »

اَذْواقْ [ع] (ذوق) ك جمعى. ذوقلر ، لذتلر .

اِرْتِزاقْ [ع] رزقلنمق .

اَرْزاقْ [ع] (رزق) ك جمعى. يه‌جك شيلر .

اِسْتِحْقاقْ [ع] لياقت، كفايت § حق .

اِسْتِراقْ [ع] چالمق ، چالنمق : استراق حوادث .

اِسْتِرْزاقْ [ع] رزق و نفقه تحصيلنه چاليشمق .

اِسْتِرْقاقْ [ع] قول ، كوله ايدنمك .

اِسْتِغْراقْ [ع] كنديني بيلميه‌جك درجه‌ده طالغينلق .

اِسْتِنْشاقْ [ع] تطهير ايچون بورنه صو چكمك .

اِسْتِنْطاقْ [ع] صورمق، سؤال ايدوب سويلتمك.

اَسْواقْ [ع] (سوق) ك جمعى.

اِشْتِقاقْ [ع] بينلرنده معنى وتركيب جهتيله مناسبت و فقط كلمه سببيله مغايرت اولمق ارزره بر كلمه‌دن ديكر كلمه اخراجى : (عذر ، معذرت) كبى.

اِشْتِياقْ [ع] ميل قلبى ، آرزوى تلاقى § تحسد :

« سينه خواهم شرحه شرحه ازفراق
تا بكويم شرح درد اشتياق »

اِشْراقْ [ع] طوغمق § ضيا - لنديرمق .

اَشْفاقْ [ع] شفقت معناسنه اولان (شفق) ك جمعى .

اَشْواقْ [ع] (شوق) ك جمعى.

اِطْلاقْ [ع] بوشامق§صاليويرمك § مطلق :

« حركاتى نمونهٔ اخلاق ، اخلاق
محاسن على الاطلاق اولان . . . »

اِعْتاقْ [ع] آزاد ايتمك.

اَعْناقْ [ع] (عنق) ك جمعى .

اَعْماقْ [ع] (عمق) ك جمعى .

اِغْتِراقْ [ع] صوده بوغلمق .

اِغْراقْ [ع] غرق ايتمك § عقلاً ممكن ، عادتاً محال اولان مبالغه .

اِغْلاقْ [ع] قاپلامق § مغلق سويلمك .

آفاقْ [ع] (افق) ك جمعى :

« سير ايدوب والهانه آفاق
بى‌دلالت بولور او خلاق »

اِفْتِراقْ [ع] ايرلمق .

اِلْتِحاقْ [ع] قاتلمق ، علاوه اولنمق .

اِلْتِزاقْ [ع] ياپيشمق .

اِلْتِصاقْ [ع] يپشمك .

اِلْحاقْ [ع] قاتمق ، ضم ايتمك .

اِلْزاقْ [ع] ياپيشديرمق .

اِلْصاقْ [ع] ييشديرمك.

اِنْتِساقْ [ع] دوزكون اولمق ، نظام اوزره ديزلمك.

اِنْشِقاقْ [ع] يارلمق.

اِنْطاقْ [ع] سويلتمك:

«سكوت حال ايديور روح عاشقى انطاق»

اِنْطِباقْ [ع] اويمق، مطابق اولمق.

اِنْفاقْ [ع] خرج ايدوب توكتمك § اعاشه ايتمك.

اِنْفِراقْ [ع] آيرلمق .

اِنْفِلاقْ [ع] يارلمق، آچلمق:

«كلدى صباح روزجوانى يه انفلاق»

اَوْراقْ [ع] (ورق) ك جمعى: ياپراقلر، آغاج ياپراقلرى § كاغد ياپراقلرى .

∴

بَرّاقْ [ع] باك، پارلاق:

«بوياندە جاملرى اورتن بخار براقك كبود كريه نمودندە بر بيغين ذرات براتماع ايله تترردى، شمدى آفاقك سكون پرضربانندە مختفيدى حيات»

بُراقْ [ع] ليلهٔ معراجدە ركوب نبوى يه تخصيص بيوريلان دابهٔ مقدسه .

∴

حَلّاقْ [ع] بربر .

∴

خَلّاقْ [ع] اسماء حسنادندر: جناب خالق متعال § ايجاد ايدن .

خَنّاقْ [ع] بوغيجى ، بوغارق اولديرن .

خُنّاقْ [ع] بوغازە عارض اولان معروف علت .

∴

رَزّاقْ [ع] جملەنك رزقنى ويرن جناب حق: رزاق عالم:

« آلهى سنسين او خالق رزاق
ايدرسين جملە مخلوقاتى ارزاق »

رَواقْ [ع] اوك اوكندەكى صاچق § قبه ، كمر § بالقون.

∴

زُقاق [ع] سوقاق ، يول.

رُستاق [ع] كوى ، كويلر.

ساق [ع] اينجيك ، بالدير § اشجارك داللرى.

سِناق [ع] عباردنك اوست طرفى.

سِياق [ع] سوق كلام ، سوزك كليشى .

شاق [ع] زحمتلى ، مشقتلى .

شِقاق [ع] اختلاف ، اختلاف آرا .

∴

صِداق [ع] زوجه‌نك مهرى ، نكاح آقچه‌سى كنديسنه ويرلمك.

∴

طاق [ع] بنا كمرى ، كمرلى بنا. طاق ظفر ؛ چارطاق :

« انوار حقيقيه طاق برطاق
بر موجه‌لى نور ايچنده آفاق »

طَلاق [ع] زوجه زوجندن بوشانمه .

∴

عُشّاق [ع] (عاشق) ك جمعى .

∴

فِراق [ع] آيريلق.

∴

ماق [ع] كوشهٔ چشم ، كوز.

مُحاق [ع] آيك اكسلمسى § آيك صوكنده‌كى اوچ كون كه : بو صره‌ده قمر غير مرئيدر.

مِحراق [ع] حرارت و ضيانك مقعر بر آيينه‌دن عكس ايلدكلرى نقطه مقابلنده اجتماع ايتدكلرى ديكر بر نقطه .

مَذاق [ع] طاتمق ، ذوق § طاده‌جق يير.

مِزراق [ع] معروف آلات حرب.

مَساق [ع] موضع سوق .

مَشاقّ [ع] (مشقت) ك جمعى.

مُشتاق [ع] اشتياقلى ، آرزو مند .

مِشراق [ع] شمس آباد محل § قيشين ايصنمق ايچون كونشه قارشى اوطوريله جق ير.

مِصداق [ع] بر شيئك دوغريلغنى اثباته يارايان شى.

مِضاق [ع] طارلق.

مِطلاق [ع] كثير الطلاق اولان آدم .

مِغلاق [ع] كليد ، ماندال.

ميثاق [ع] عهد ، پيمان.

ميساق [ع] سورمك ، سوق ايتمك.

∴

نِطاق [ع] نسوان عربه مخصوص بر نوع لباس ، فوطه :

« شمشيرى نطاقنجه
نطاق ايچه بانجه »

نِفاق [ع] ايكى يوزلولك § فساد.

∴

وَثاق [ع] باغ ، بند ، قيد.

وَرّاق [ع] كاغدجى .

وِفاق [ع] موافقت ، اويغونلق § صلح ، آشتى .

وَقواق [ع] معروف بر جنس اغاج : شجر وقواق .

∴

يالاق [ع] كلبك درونندن صو ايچديكى ويا صولى اكمك يديكى قاب § ثابت صو قابى .

﴿ ق ﴾

اَحَق [ع] پك دوغرى ، پك حقلى ، پك لايق:

« حقكده نه سويلسه‌م احقسك
الله بيلير كه عين حقسك »

اَحْمَق [ع] قالین‌قفالی، ادراکسز.

اَزْرَق [ع] کوك رنکلی، ماوی.

اِسْتَبْرَق [ع] صرمه ایله ایشلنمش دیبا.

اَشْفَق [ع] پك شفقتلی.

اَخْبَق [ع] پك طار.

اَفْسَق [ع] زیاده فاسق.

اَلْحَق [ع] پك دوغری § حقیقة:

« ای ایسه‌ده معلمی حق
(الله) کبی بر معلم الحق »

اَلْیَق [ع] پك لایق.

اَوْفَق [ع] پك اویغون، پك موافق.

∴

خَنْدَق [ع] هندك، بیوك آرق.

خَوَرْنَق [ع] ملوك قدیمهٔ عربدن (نعمان بن منذر)ك یاپدیردیغی قصر مشهور.

∴

رَمَق [ع] پك جزئی، پك آز مقامنده مستعملدر. سدرمق = اولمیه‌جك قدر کچنمه.

رَوْنَق [ع] لطافت، پارلاقلق:

« پیرانه تکلف ایتمش الحق
ویرمش هله کاردزده رونق »

∴

زَلَق [ع] سورچمه، آیاق قایمه.

زَنْبَق [ع] معروف چیچك.

زَوْرَق [ع] قایق، صندال.

زَیْبَق [ع] جیوه.

∴

سَبَق [ع] درس. سبق‌آموز = معلم. سبق‌خوان = شاکرد، متعلم.

∴

شَفَق [ع] غروب شمسدن صوکره افقده قالان قیزللق:

« اوقونور جبهه‌سنده قدرت حق
کورینور سینه‌سنده نور شفق »

طَبَق [ع] معروف قاب، طباق .

عَرَق [ع] تر. عرق جبین = آلن تری § راقی .

فِرَق [ع] بلوك ، قسم معناسنه اولان (فرقه)نك جمعی.

فَلَق [ع] کوکل طارلغی.

قَلَق [ع] ليلك § طار آغزلی قابدن چیقان مایعاتك صوتی.

ماسَبَق [ع] کچمش، سرکذشت:

« تبلیغ قیلوب جناب حقدن
نهی ایلدی حکم ماسبقدن »

ماصَدَق [ع] صادق اولان شی اوزرینه. § مضمون، معنی § مثال، نمونه .

مِرْفَق [ع] دیرسك § خانه‌نك طبخ و کیلارکی محللری.

مُحَقَّق [ع] تحقیق اولنمش، حقیقتی میدانه چیقارلمش .

مُزَلَّق [ع] آیاغی قایدیرلمش .

مُسْتَحَق [ع] لایق اولان ، کفایتلی ، استحقاقلی.

مُسْتَرَق [ع] چالنمش.

مُسْتَغْرَق [ع] غرق اولمش اولان، کندینی بیلمیه جك درجه‌ده طالغین اولان.

مُشْتَق [ع] دیکر کلمه‌دن اخراج اولنمش ، اشتقاق ایتمش.

مُصَدَّق [ع] تصدیق ایدلمش.

مُطَبَّق [ع] تطبیق اولنمش ، اویدیرلمش .

مُطْلَق [ع] صالویرلمش ، اطلاق اولنمش § مقید اولمیان .

مُطَوَّق [ع] تطويق اولنمش ، بوينه كردانلق طاقلمش .

مُعْتَق [ع] اعتاق اولنمش ، آزاد ايدلمش .

مُعَلَّق [ع] تعليق ايدلمش ، اصلمش § آصيلىده براغلمش ، تعويق ايدلمش § وابسته قلنمش .

مُعَوَّق [ع] تعويق ايدلمش ، كجكديرلمش .

مُغْرَق [ع] غرق ايدلمش ، اغراق اولنمش .

مَغْلَق [ع] كليدلبه‌جك ير .

مُغْلَق [ع] اغلاق ايدلمش ، تيدلمش § قپالى سويلنمش سوز .

مَفْرَق [ع] آنا بوريدن صو يوللرينك ايرلديغى محل § باش تپه‌سنك اورته‌سى .

مُفَرَّق [ع] تفريق ايدلمش ، ايرلمش .

مُلْحَق [ع] الحاق ايدلمش ، قاتلمش .

مُلْصَق [ع] الصاق ايدلمش ، يپشديرلمش .

مُنْشَق [ع] آيرلمش ، يرتلمش .

مُوَفَّق [ع] توفيق الٓهى يه مظهر اولمش .

∴

نَاحَقْ [ف] حقسز ، بيهوده .

نَسَق [ع] دستور § ترتيب وتنظيم اتمك . نسقساز = ترتيب و تنظيم ايدن ، ايديجى .

∴

وَرَق [ع] ياپراق ، برك درخت . ورقپاره = ياپراق پارچه‌سى . § كتاب ، كاغد § انجه طبقه .

وُرَيْق [ع] ياپراجق ، كوچك ياپراق .

∴

هَمْسَبَق [ف] درس ارقداشى ، شريك .

ايلك حرفى مفتوح وَ ديكرلرى ساكن اولوب ﴿ق﴾ ايله نهايت بولان برهجالى كلمه‌لر

بَرْق [ع] شمشك .

∴

حَرْق [ع] (احراق) ايله مترادفدر .

حَقّ [ع] جناب رب منان :

« عدم بنم صفتمدر ، وجود حقكدر »

و :

« نجه امى ـ كه كتبخانهٔ حق اولدى تأليفى ايله مستغرق »

§ نفس الامره مطابق ، دوغرى

§ انسانك نفسنه عائد شى .

حَلْق [ع] بوغاز ، حلقوم .

∴

خَرْق [ع] ياروب يرتمق § ياريق .

حلْق [ع] يارانمه ، يارادليش § حلق ناس § عموم .

∴

دَلْق [ف] لباس كسن .

دَقّ [ع] اورمق ، (قاپو) چالمق : دق باب .

∴

ذَوْق [ع] بر شيئك لذتنى طويمق خصوصى § اكلنجه ، جنبش .

∴

رَتْق [ع] بر شيئك ياريغنى قاوشدروب بيتشديرمك . اكثريا (فتق) ايله برلكده قوللانيلور : رتق وفتق امور .

رَقّ [ع] كاغدك احداثندن اول اوزرينه يازى يازيلان جيلان دريسنه اطلاق اولنوردى § صحيفه ، بياض صحيفه .

رَوْق [ع] پرده § اوك، پیش = روق الشباب = كنجلكك اولی § خالص، صافی § بوینوز.

∴

زَرْق [ع] ریا، نمایش عابدانه § شرینغه ایتمك.

∴

سَبْق [ع] ایلری كچمك.

سَحْق [ع] دوكوب ازمك، هوانده ازمك.

سَوْق [ع] ایلری سورمك، یوللامق.

∴

شَرْق [ع] كونشك طوغدیغی جهت.

شَقّ [ع] یارمق، یارلمق § یاریق، چاتلاق:

« تیغ انكشت ایله اول مونس حق
قمری ایتدی سماده ایكی شق »

شَوْق [ع] كوكل میلی، آرزو، نشوه.

∴

طَوْق [ع] كردنلك، كردن حلقه‌سی § طاقت.

∴

عَشْق [ع] افراط، محبت:

« ایشدكجه تماشا بن اوهنكامهٔ عشقی
جوشان اولیور دیده‌دن اشكابهٔ شوقی »

عَوْق [ع] آلیقویمق.

∴

غَرْق [ع] صویه باتمق § باتمش، مستغرق.

∴

فَتْق [ع] یارمه، یارلمه، چاتلامه: رتق وفتق امور.

فَرْق [ع] باشقه‌لق، تفاوت § آیرمق، آیرلمق § باش، تپه، باشده صاچك ایكی‌یه آیرلدیغی محل:

« هپ برادردر بنی آدم آیورمز غرب وشرق
جمله‌سین سیان طوت كوسترمه سن آنلرده فرق »

فَوْق [ع] اوست (تحت) مقابلی.

∴

اَفْق [ع] ایکی شیئی بربرینه ضم ایتمك .

∴

مافَوْق [ع] اوست ، آمر.

مَشْق [ع] اورنك ، مودل § یازی اورنکی .

∴

وَفْق [ع] اویغـون ، موافق : بر وفق مرام .

﴿ قِ ﴾

بَوارِقْ [ع] (بارقه) نك جمعی.

∴

حاذِق [ع] حذاقت ، مهارت صاحبی : طبیب حاذق.

حارِق [ع] (محرقه) بدل قورالا. نیله بیلیر .

حَدائِقْ [ع] (حدیقه)نك جمعی.

∴

خارِق [ع] فوق العاده ییرتیجی، ییرتان : خارق العاده.

خالِق [ع] جناب حق (اسماء حسنادندر) :

« اماكه : بری برینه لاحق
مخلوق ایله خالق نام خالق »

خَلائِقْ [ع] (خلیقه) نك جمعی.

خَوارِقْ [ع] (خارقه)نك جمعی:

«که بر سحابی فروزندهٔ بوارقدر
سماسی ، ارضی تجلیكه خوارقدر »

∴

دافِقْ [ع] آتیله‌رق دوكیلان .

∴

ذائِقْ [ع] طادیجی ، طاداز.

∴

رائِقْ [ع] خالص ، صافی.

راتِق [ع] بر شیئك یاریغنی قاوشدیروب بیتشدیرن ؟ حسن صورتله تسویهٔ امور ایدن.

زاهِقْ [ع] محو اولیجی .

سائِقْ [ع] سوق ایدیجی ، ایدن مشوق .

سابِقْ [ع] کچیجی ، کچمش اولان .

سارِقْ [ع] خرسز .

سُرادِقْ [ع] (سراپرده) نك معربی :

« صباح جانه ایردکده کلام حق سرادقدن
جوش اولدی بتون اهل سما خوف
ایتدی خالقدن »

سَوابِقْ [ع] (سابقه) نك جمعی .

شائِقْ [ع] شوقلی ، آرزولی .

شارِقْ [ع] پارلایجی ، پارلایان .

شاهِقْ [ع] (شامخ) ایله مترادفدر .

شَواهِقْ [ع] (شاهق) و (شاهقه) نك جمعی .

صادِقْ [ع] دوغری ، کرچك : خبر صادق :

« سن اکر جمله امور کده اولورسه ك صادق
سنی مسعود ایدر البته جناب خالق »

صَواعِقْ [ع] (صاعقه) نك جمعی .

طارِقْ [ع] صباح کوکبی .

طَرائِقْ [ع] (طریقت) ك جمعی .

عائِقْ [ع] آلیقویجی ، تأخیر ایدیجی .

عاشِقْ [ع] صاحب عشق و محبت .

عَلائِقْ [ع] (علاقه) نك جمعی .

فائِقْ [ع] معناً ارتقده بولنان ، اوستون اولان ، مرجح .

فارِق [ع] فرق ایدیجی، ایدن : فارق نیك وبد .

فاسِق [ع] فسق ایله متصف اولان .

فالِق [ع] یاریجی، آچیجی .

..

لاحِق [ع] لحوق ایدیجی، ایدن، اولاشان § سابق مقابلی .

لازِق [ع] یاپشقان شی § یالچق .

لايِق [ع] شایان، مناسب، یاقیشان .

لَواحِق [ع] (لاحقه) نك جمعی .

..

مارِق [ع] کمراه، طریق حقدن آیریلان .

مُتَحَقِّق [ع] تحقق ایدن، میدانه چیقان .

مُتَحَرِّق [ع] یبرتیلان، تحرق ایدن .

مُتَخَلِّق [ع] تخلق ایدن، اخلاقلانان .

مُتَذَوِّق [ع] تذوق ایدن، طادان § ذوقیاب اولان .

مُتَرَفِّق [ع] ترفق ایدن، ملایمله معامله ایلیان .

مُتَزَلِّق [ع] تزلق ایدن، قایان، سورچن .

مُتَزَنْدِق [ع] تزندق ایدن، زندیق اولان .

مُتَسابِق [ع] تسابق ایدن، مسابقه ایلیان .

مُتَشَوِّق [ع] تشوق ایدن، اظهار شوق وآرزو ایلیان .

مُتَصَدِّق [ع] تصدق ایدن .

مُتَطابِق [ع] بربرینه اویان .

مُتَطَرِّق [ع] تطرق ایدن، یول بولان، حلول ایدن .

مُتَطَوِّق [ع] تطوق ایدن، بوینه کردنلك وسائره طاقان .

مُتَعَرِّق [ع] تعرق ایدن، ترله ین .

مُتَعَشِّق [ع] تعشق ایدن، عاشق اولان .

مُتَعَلِّق [ع] تعلق ایدن، ایلیشکی اولان، مناسبتی بولنان .

مُتَعَمِّق • [ع] درينلشن ، درينه كيدن § تجر ايدن.

مُتَعَوِّق [ع] تعوق ايدن، كجيكن.

مُتَفَرِّق [ع] تفرق ايدن، طاغنق، پريشان.

مُتَفِق • [ع] بربرينه اويوب فكراً برلشن.

مُتَعَلِّق • [ع] تعلق ايدن، ياريلان، آچيلان.

مُتَفَوِّق [ع] تفوق ايدن، اوسته چيقان.

مُتَلاحِق • [ع] تلاحق ايدن، قاتيشان.

مُتَلاصِق • [ع] تلاصق ايدن، بربرينه بتيشن.

مُتَمَشِّق • [ع] تمشق ايدن، مشق آلان

مُتَمَلِّق • [ع] تملق ايدن، يالتاقلانان.

مُتَنَسِّق • [ع] تنسق ايدن ، بك نسق اولان.

مُتَوائِق • [ع] توائق ايدن ، بربرينه اعتماد ايتمك صورتيله عهدلشن.

مُتَوافِق • [ع] توافق ايدن ، اويان.

مُتَوَثِّق • [ع] توثق ايدن، وثوق ايله طوتنان.

مُتَوَرِّق • [ع] تورق ايدن ، ياپراقلانان.

مُحتَرِق [ع] يانوب طوتوشان.

مُحرِق [ع] احراق ايدن، يقان.

مُحَرِّق • [ع] زياده‌سيله يقان § بك صوصادان.

مُحِق • [ع] احقاق ايدن ، حقى برينه كتيرن § حقلى § معقول.

مُختَنِق • [ع] اختناق ايدن، بوغولان ، نفس الەميان.

مُخَرِّق [ع] تخريق ايدن، يرتان.

مُدَقِّق • [ع] تدقيق ايدن، دقتله اراشديران.

مُرافِق • [ع] مرافقت ايديجى ، ايدن، همراه.

مُراهِق • [ع] سن بلوغه ياقلاشمش اركك چوجق.

مُرْتَزِقْ [ع] رزقلانان .

مَزالِقْ [ع] (مزلقه) نك جمعى.

مُسْتَحِقْ [ع] استحقاقلى اولان.

مُسْتَشْرِقْ [ع] علوم و ادبيات شرقيه ايله مشغول اولان غربلى ، اوروپالى .

مُسْتَغْرِقْ [ع] ترلەمك اوزره يتان .

مُسْتَنْشِقْ [ع] تطهير ايچون بورننه صو چكن.

مُسْتَنْطِقْ [ع] استنطاق ايدن، صوران ، سويلتمك ايستەين .

مَشارِقْ [ع] (مشرق)ك جمعى.

مَشْرِقْ [ع] كونشك طوغديغى جهت .

مُشْفِقْ [ع] شفقتلى.

مُصَدِّقْ [ع] تصديق ايدن .

مُطابِقْ [ع] مطابقت ايدن .

مَطارِقْ [ع] (مطرقه)نك جمعى.

مُطْبِقْ [ع] بر شيئى ستر ايدن.

مُعانِقْ [ع] معانقه ايدن.

مُعَوِّقْ [ع] تعويق ايدن ، تأخير ايليان .

مَفارِقْ [ع] (مفرق) ك جمعى.

مُفْتَرِقْ [ع] افتراق ايدن .

مَناطِقْ [ع] (منطقه)نك جمعى.

مَنْطِقْ [ع] علم معروف .

مَواثِقْ [ع] (موثق) ك جمعى.

مَوْثِقْ [ع] عهد و پيمان .

مُلاصِقْ [ع] بيتيشيك، ياپيشق.

مُلتَحِق [ع] التحاق ايدن ، قاتيلان.

مُتَّصِق [ع] التصاق ايدن ، يپشان .

مُلحِق [ع] الحاق ايدن، قاتان .

مُنافِق [ع] ظاهراً معتقد ، باطناً فاسق اولان § ایکی یوزلی .

مُتَّسِق [ع] اتساق ايدن ، نظام اوزره دیزیلان .

مُنطَبِق [ع] انطباق ایدن ، اویان ، مطابق کلان.

مُنطَلِق [ع] انطلاق ایدن ، کیدن .

مُنفَرِق [ع] انفراق ایدن ، ایریلان.

مُنفِق [ع] انفاق ایدن § خرج ایدوب توکدن.

مُنفَلِق [ع] انفلاق ايدن، يارِيلان، آچيلان .

مُوافِق [ع] اويغون، متناسب.

مُوَفِّق [ع] توفيق احسان ایدن جناب حق : جناب موفق الامور .

ن

نَاسِق [ع] نسق ايدن ، تنظیم و ترتیب ايليان.

ناطِق [ع] سويليان § ادراك و تفكر ايدن § انسان.

ناموافِق [ع] اويغونسز .

ناهِق [ع] مركب كبي اكيران.

نَمارِق [ع] ياصديق معناسنه اولان (نمرقه) نك جمعی.

نَمائِق [ع] (نميقه) نك جمعى.

و

واثِق [ع] اینانان، اعتماد ایدن.

وامِق [ع] عاشق .

وَثائِق [ع] (وثيقه) نك جمعى.

ایلك حرفی مكسور وَ دیكرلری ساكن اولوب ﴿ ق ﴾ ایله نهایتله‌نن یك هجالی كله‌لر .

رِزْق [ع] یه‌جك ، ایچه‌جك شی .

رِفْق [ع] ملایمت ، شدتسزلك .

رِقّ [ع] مملوكیت ، عبودیت § قول ، كوله .

⁂

شِقّ [ع] مسئله‌نك ایكی جهتندن بری : شقین .

⁂

صِدْق [ع] دوغریلق .

⁂

طِبْق [ع] موافق ، مطابق .

⁂

عِتْق [ع] قول ازاد اولمه ، ازاداق .

عِرْق [ع] طامار § صوی ، جانس : عرق بشر .

⁂

فِسْق [ع] طریق حقدن چیقمه .

﴿ ماقبلنده یای مكسوره بولنان ﴿ ق ﴾ ایله منتهی كلمات ﴾

اِبٰاریقْ [ع] (ابریق) ك جمعی .

اِبْریق [ع] معروف امزیكلی قاب .

تَأْنِيق [ع] آت تقطیر .

..

تَأْرِيق [ع] کیجه اویقوسز براقمق .

تَحْقِيق [ع] حقیقتنی ارابوب میدانه چیقارمق § اکلامق .

تَحْمِيق [ع] احمق یرینه قومق .

تَرْفِيق [ع] ارقداش ایتمك ، ایدلمك ، یاننه قاتمق ، قاتلمق .

تَزْلِيق [ع] (ازلاق) ایله مترادفدر.

تَشْرِيق [ع] ضیالاندیرمق ، پارلاتمق .

تَشْقِيق [ع] پارچه پارچه یارمق، یارلمق .

تَشْوِيق [ع] شوقه کتیرمك ، باعث غیرتی اولمق .

تَصْدِيق [ع] دوغریلغنی اعتراف و تسلیم ایتمك .

تَضْيِيق [ع] صیقشدیرمق، دارلشدیرمق .

تَطْبِيق [ع] اویدیرمق، اویدیرلمق ـ اویغون کلمك .

تَطْلِيق [ع] اطلاق ایتمك ـ زوجك زوجه‌سنی بوشامق .

تَطْوِيق [ع] بوینه کردانلق . طاقمق ، طاقلمق .

تَعْرِيق [ع] ترلتمك ، ترلتدیرمك .

تَعْلِيق [ع] آصمق § تأخیر ایتمك § بر حاله وابسته قیلمق § خط معروف .

تَعْوِيق [ع] اویالندیرمق ، اکلندیرمك ، کجکدیرمك ، تأخره باعث اولمق.

تَفَارِيق [ع] (تفرقه) نك جمعی .

تَفْرِيق [ع] آیرمق ، آیریلمق ـ § تمییز ایتمك .

تَلْفِيق [ع] بر جنسدن اولان شیلری بر برینه ضم ایتمك ، ضم ایدلمك .

تَمْحِيق [ع] ابطال واعدام ایلمك .

تَمْزِيق [ع] ییرتمق ، پارچه پارچه ایتمك .

تَنْسِیقْ [ع] نظام اوزره دیزمك، دیزلمك، نظامه قومق.

تَنْمِیقْ [ع] یازمق، یازلق.

تَوْثِیقْ [ع] محکم قیلمق، تأمین ایتمك.

تَوْرِیقْ [ع] یاپراقلاندیرمق.

تَوْفِیقْ [ع] اویدیرمق § جناب حق قولنك ایشنی راست کتیرمك:

« الله ولی التوفیق »

∴

حَرِیقْ [ع] یانغین.

حَلِیقْ [ع] تراش ایدلمش اولان.

حَقَایِقْ [ع] (حقیقت)ك جمعی.

∴

دَقَایِقْ [ع] اکلاشلمسی کوج کیفیت معناسنه اولان (دقیقه) نك جمعی.

دَقِیقْ [ع] اینجه، اکلاشامسی مشکلجه اولان § اون.

∴

رَفِیقْ [ع] آرقداش:

« ایله توفیقکی بوبنده‌که یارب رفیق
قیل عنایت بکا کیم انت ولی التوفیق »

∴

رَقِیقْ [ع] اینجه.

∴

زَنَادِیقْ [ع] (زندیق)ك جمعی.

زِنْدِیقْ [ع] یوم آخرته، ربوبیته ایناتمیان.

∴

شَفِیقْ [ع] شفقتلی:

« بر یرلی دکلی یز؟ رفیقز
همحال دکلی یز؟ شفیقز »

شَقَایِقْ [ع] کلینجك چیچکی.

شَقِیقْ [ع] اورته‌سندن یارلمش بر شیئك هر پارچه‌سی.

§ اوز ارکك قرداش.

شَهِيقْ [ع] صولوغى ايچرى چكمه، (زفير) مقابلى .

∴

صَدِيقْ [ع] حقيقى دوست § دوغرى سوزلى ادم .

صِدِّيقْ [ع] صدق تام صاحبى § حضرت ابوبكر رضى الله عنه .

صَنَادِيقْ [ع] (صندوق) ك جمعى .

∴

طَرِيقْ [ع] مادى، معنوى يول .

∴

عَتِيقْ [ع] اسكى § آزاد ايدلمش كوله .

عَقِيقْ [ع] معروف طاش :

« برميدر قيمت ياقوت ايله مقدار عقيق »

عَمِيقْ [ع] درين :

« لال ودمبسته برسكون عميق
حيرت ناش خطابدر
برحزين ... محتضر صداى شهيق
آغلايان نغمهٔ شبابتدر »

∴

غَرِيقْ [ع] صوده بوغلمش § مستغرق .

∴

فَرِيقْ [ع] بلوك فرقه :

« چاره سز شهرى ايلدى تضييق
التجا ايلديلر فريق فريق »
§ فرقه قوماندانى .

∴

لَبِيقْ [ع] عاقل، حاذق .

∴

مُتَضَيِّقْ [ع] صيقيشان، طارلشان .

مَضِيقْ [ع] طار ير .

مَغَالِيقْ [ع] (مغلاق) ك جمعى .

مَنْجَنِيقْ [ع] اسكى محاربه لرده طاش آتمق ايچون قوللانيلان بيوك صاپان .

∴

وَثِيقْ [ع] محكم ، استوار .

﴿ ق ﴾

اُفُقْ [ع] سمانك ارضه يتشمش كبى كورينان كنارى .

تَزَنْدُقْ [ع] زنديق اولمق .

تَشَوُّقْ [ع] شوقلنمك ، اظهار ارزو ايلمك .

تَصَدُّقْ [ع] صدقه اولەرق ويرمك .

تَطَابُقْ [ع] بربرينه اويمق ، اويغون كلمك .

تَطَرُّقْ [ع] يول بولمق ، حلول ايتمك .

تَطَوُّقْ [ع] بوينينه كردنلك طاقنمق ، طاقمق .

تَعَانُقْ [ع] (معانقه) يه بدل قوللانيله بيلور .

تَعَرُّقْ [ع] ترلەمك .

تَعَلُّقْ [ع] ايليشكى اولمق ، مناسبتى بولنمق .

تَعَمُّقْ [ع] درينلشمك ، درينه كيتمك .

تَعَوُّقْ [ع] اويله نوب اكلنمك ، كجكمك .

تَفَرُّقْ [ع] (افتراق) ايله مترادفدر .

تَفَوُّقْ [ع] اوستنه چيقمق ، اوستون اولمق ، فائق اولمق .

تَلَاحُقْ [ع] بربرينه ملحق اولمق ، قاتلمق .

تَلَاصُقْ [ع] بربرينه ملاصق اولمق .

تَمَزُّقْ [ع] يرتلمق ، پاره پاره اولمق .

تَمَشُّقْ [ع] مشق آلمق .

تَمَلُّقْ [ع] يالطاقلانمه ، تبصبص :

« دل كيمسەيه ايلمز تملق
او خلق ايله ايتمامش تخلق »

تَنَسُّقْ [ع] (انتساق) ايله مترادفدر .

تَوَاثُق [ع] بربرینه اعتماد صورتیله عهدلشمك.

تَوَافُق [ع] اویغون، اویغون کلمك.

تَوَثُّق [ع] وثوق و اعتماد ایله طوتمق.

تَوَرُّق [ع] یاپراقلانمه.

تَوَفُّق [ع] موفق اولمق.

∴

حُمُق [-] (حماقت) ایله مترادفدر.

∴

خُلُق [ع] خوی، طبیعت.

∴

طُرُق [ع] (طریق) ك جمعی.

∴

عُمُق [ع] درینلك.

عُنُق [ع] بویون.

∴

نُطُق [ع] معنالی سوز، لقردی § بر ماده حقنده ایضاحاتی شامل سویلنان سوز، خطبه.

ماقبلنده واو مضمومه بولنان (ق) ایله منتهی کلمات

حُقُوق [ع] (حق) ك جمعی § الفت.

∴

خَلُوق [ع] اخلاق حسنه صاحبی:

« یك مجربدر بو عالمده اولورمرد خلوق
هر جهتله مؤتمن، هر حاله شایان وثوق »

..

زهوق [ع] مضمحل اولمق .

..

سوق [ع] چارشی ، بازار .

..

شقوق [ع] یاریق معناسنه اولان (شق)ك جمعی .

..

صندوق [ع] معروف محفظه .

..

عقوق [ع] آنایه ، بابایه عاصی اولمق .

عیوق [ع] قطبه یقین کورینان بر کوکب .

..

فاروق [ع] حق وباطلی تمیزده مشاربالبنان اولان § حضرت عمر بن الخطاب رضی الله عنه .

فروق [ع] (فرق)ك جمعی : فروق الفاظ .

..

لحوق [ع] اولاشمق ، ایریشمك ، تابع اولمق .

أصوق [ع] یاپشمق ، ارلاشمق .

..

محروق [ع] حرق اولنمش ، یاقامش .

محقوق [ع] دوغری ولدلمش ، درست یاپلمش .

محلوق [ع] تراش ایدلمش .

مخفوق [ع] یورك اوینامسنه مبتلی ، خفقانلی .

مخلوق [ع] یرادلمش ، خلق اولنمش § ناس .

مخنوق [ع] نفسی قطع ایدیلەرك بوغولمش .

مذقوق [ع] اینجەلدلمش .

مرزوق [ع] رزقلنمش § اقبالی یاور .

اَمْلاكْ [ع] (ملك) ك جمعی . اكثريا اموال غير منقوله حقنده مستعملدر .

اَنْدُوهْناكْ [ف] غملی ، ايچی صيقلمش .

اَنْديشْناكْ [ع] دوشونجه‌لی ، مكدر .

اِنْسِلاكْ [ع] يوله كيرمك ، سالك اولمق .

اِنْفِكاكْ [ع] آيرلمق :

« بن بوكون اودن انفكاك ايده‌مم
سزه كزمكده اشتراك ايده‌مم »

اِنْهِتاكْ [ع] يرتلمق ، چاك اولمق .

اِنْهِماكْ [ع] شدت ميل .

اِهْلاكْ [ع] هلاك ايتمك .

∴

باكْ [ف] احتراز ، قورقو .

بانْكْ [ف] شدتلی صدا ، صيحه .

بی باكْ [ع] قورقوسز .

∴

پاكْ [ف] صاف ، تميز ، مقدس .

∴

تاكْ [ف] اوزوم اغاجی ، اصمه .

تِرْياكْ [ف] دافع السم بر دوای مركب .

∴

چاكْ [ف] يارمق ، يرتمق :

« خاك كوی ياری قيامش اشك جوشان چاك چاك »

و :

« ای خوشه‌لر يتشديريجی خاك فيضناك
ای انجيلر نثار ايديجی بحر سينه چاك »

چالاكْ [ف] حركتی سريع ، چابك :

« ای خامه اورتبه اولمه چالاك
اسرار خدا ايدلمز ادراك »

چَكاچاكْ [ف] اجسام صلبه‌نك خصوصيله اسلحة

جارحه نك تصادمندن متحصل سس:

« برعربده ، بر هجوم چالاك
بر خنجر ومغفر و چكاچاك »

∴

حَكّاكْ [ع] حك ايديجى، قازيجى.

حَيّاكْ [ع] (حائك) ك جمعى .

∴

خاشاكْ [ف] چور چوپ ، سپورندى .

خاكْ [ف] طوپراق ، تراب : خاك پاك :

« بر خرمن نور اولوب نه افلاك
خورشيدى قپاتدى پرتو خاك »

∴

دَرّاكْ [ع] سريع الادراك .

دَردْناكْ [ف] دردلى ، كدرلى.

دَلّاكْ [ع] حمام خدمتجيسى .

∴

سَبّاكْ [ع] اريدوب قالبه دوكن.

سُوزْناكْ [ف] محرق ، موثر § موسيقيده بر مقام.

∴

ضَحّاكْ [ع] مبالغه ايله كوليجى.

∴

عِطرْناكْ [ف] كوزل قوقولى .

∴

غَضَبْناكْ [ف] حدتلى ، غضوب.

غَمْناكْ [ف] غملى، كدرلى :

« غصهٔ اغيار اكسلمز دل غمناكدن
نهر طبعم هيچ اجلماز بوخس وخاشاكدن »

∴

فَرَحْناكْ [ف] فرحلى، مسرور.

∴

لَوْلاكْ [ع] « سن اولميه ايدك اى حبيبم بن افلاكى

براتمزدم» مألنده‌کی حدیث قدسی‌یه اشارتدر :

« او در رونقطراز تاج لولاك
شه بالا نشین تخت افلاك »

∴

مِحْراكْ [ع] چوق حرکت ایدن .

مِسْواكْ [ع] دیشلرك تطهیری ایچون استعمال ایدیلان طبی فرچه .

مَلاكْ [ع] (مالك) ك جمعی .

∴

نَمْناكْ [ف] نملی ، رطوبتلی ، یاش .

∴

هُتّاكْ [ع] (هاتك)ك جمعی : هتك ایدیجی .

هَلاكْ [ع] اولمك ، محو اولمق § دوشکون اولمق § یورغون اولق .

هَولْناكْ [ف] قورقونج ، مخوف .

﴿ ـكَ ﴾

اَرْتَنْكْ [ع] طرز ، روشن :

« آسمان پایه ، هماسایه ، همایون ارتك »

آژَنْكْ [ف] چهره‌ده حاصل اولان بوروشقلق .

اَنْدَكْ [ف] آز ، قلیل .

اَوْرَنْكْ [ف] تخت ، سریر .

آوَنْكْ [ف] آصمه دالی ، آصمه § اشاغی صارقان شی .

آهَنْ رَكْ [ف] قوتلی ، طیانقلی آت .

آهَنْكْ [ف] موزون صدالی اولان § روش ، رسم ، قاعده ، طرز .

«باقسه‌م معذور طوت ازهار رنکارنکنه
جویبار کاشنك طالدم حزین آهنکنه »

∴

باچَنْكْ [ف] باجه .

بی دِرَنْكْ [ف] بلا آرام § علی العجله .

نَبَكْ [ف] اسرار ، خشیش.

بی رَنْكْ [ف] رنکسز.

بی شَكْ [ف] شکسز، شبهه‌سز.

پارْسَنكْ [ف] پرسنك § ترازینك خفیف اولان کفه‌سنه توازن ایچون قونیلان ثقلت.
§ تتمهٔ کلام.

∴

پالاهَنكْ [ف] دیزکین، دیزکینه مربوط کمند.

پالَنكْ [ف] چاریق ، پوستال.

پَلَنكْ [ف] قاپلان :
«ایلدی زخم خدنکك بنی همرنك پلند»

پیشْ آهَنكْ [ف] اوکه دوشن ، اوکده کیدن، طلیعه.

پیكْ فَلَكْ [ف] قمر، آی.

∴

تَکْرَكْ [ف] یاغان طولو.

تُنْبَكْ [ف] دنبه‌لك.

∴

چارْیَكْ [ف] درتده بر ، ربع.

چُوبَكْ [ف] دکنك ، صوپا.

∴

حَنَكْ [ع] داماق، آغزطوانی.

∴

خَدَنكْ [ف] اوق ، تیر.

∴

دِرَنكْ [ف] اکلنمه، آرام، قرار.

دِلْتَنكْ [ف] صیقلمش ، مکدر ، کوجنمش.

∴

رَنْکارَنكْ [ف] درلو درلو رنکلی.

∴

زِيرَكْ [ف] عاقل، ذكى § قورناز.

∴

سَرْهَنكْ [ف] چاوش ، قواص ، يساقجى .

سَمَكْ [ع] بالق:

« اولدى بالق آدى ماهى وسمك
فارسى تمساحك اديدر نهنك »

∴

شادْمَرَكْ [ف] سوينجدن اولن: مرك شادى .

∴

فَرْسَنكْ [ف] فرسخ .

فَرْهَنكْ [ف]هنر § ادب ومعرفت:

« سجده‌كاه عرفا كعبهٔ اهل فرهنك »

و :

« هر بلوط بر نمونهٔ ارتنك
بو تماشاده باشقه بر فرهنك »

فَلَكْ [ع] كوك، سما § زمان § طالع.

∴

كِرْدَكْ [ف] كردك ، حجله ، بيت‌الزفاف .

كُلْبَرْكْ [ف] كل ياپراغى.

كُلْرَنكْ [ف] كل رنكلى.

كُودَكْ [ف] چوجق ، طفل.

∴

لاشَكْ [ع] شبهه‌سز.

لالَه‌رَنكْ [ف] لاله رنكنده اولان § شراب.

لَبَّيكَ [ع] امريكزه منتظرم، نه امريكز وار § افندم ، بيوروك معناسنه‌در .

لَكْلَكْ [ف] معروف بيوك قوش .

∴

مامَلَكْ [ع] مالك اولنان شى .

مُبارَكْ [ع] بركتلى § اوغورلو، مقدس.

مُتَحَرِّكْ [ع] حركت ايدن.

مُحَرَّكْ [ع] اوزرنده حركت ايديلان شى :

« محالدرحركت سنجه خارج ازمحرك دونر نجوم بو قانونه اتباع ايدرك »

مَحَكْ [ع] اوزرنده آلتونك عيارى تجربه اولنان بر نوع سياه طاش .

مَدَنْكْ [ف] قاپو سورمه‌سى .

مَرْجُمَكْ [ف] معروف دانه .

مُرْدَسَنْكْ [ف] معروف دانه .

مَرْدُمَكْ [ف] كوز ببكى :

مردمك چشم افتخار .

مَسْلَكْ [ع] معناً طوتيلان يول § صنعت .

مُشَبَّكْ [ع] تشبيك ايدلمش ، اجزاسى بالق آغى كبى بربرينه كچيريلوب صوقشديرلمش ، شبكه حالنه قونلمش .

مُشْتَرَكْ [ع] اشتراك ايتمش اولان ، اورتاق اولان .

مَلَكْ [ع] فرشته ، آسمانيانيدن هر برى :

« كولسه اعزاز ايله او فخر ملك نه فلك دير ايدى « العزة لك »

مُنْفَكْ [ع] انفكاك ايتمش اولان ، آيريلان .

ميناَرنكْ [ف] مينه رنكى .

..

نارَنكْ [ف] ترنج .

نا مُبارَكْ [ف] مينتسز .

ناوَكْ [ف] اوق ، تير .

نَمَكْ [ف] طوز ، ملح .

نَنَكْ [ف] عار ، حيا ، شرم .

نَهَنْكْ [ف] تمساح .

نيرَنْكْ [ف] سحر ، افسون § كوز باغيجى :

« كنجينهٔ سينه كنج نيرنك آيينه ايچنده نقش ارژنك »

∴

هَمْسَنَكْ [ف] بر طارتیده اولان، هم وزن اولان .

هُوشَنَكْ [ف] ادراك .

∴

يَكْ [ف] بر .

يَكايَكْ [ف] بر بر ، برر برر.

يَكْرَنَكْ [ف] بر رنكلی ، دوز رنكلی .

ایلك حرفی مفتوح وَ دیكرلری ساكن اولوب { ك } ایله نهایتله‌نن بر هجالی كلمه‌لر .

اَرْتَنَكْ [ف] عجم نقاشی مشهور (مانی)نك رسم مجموعه‌سی.

اَشْكْ [ف] كوز یاشی ، دمع.

∴

بَرْكْ [ف] یاپراق .

∴

پَیكْ [ف] خبر كونوروب كتیرن § سیاره اطرافنده طولاشان جرم سماوی § بر شیئك، بر كیمسه‌نك پیشندن آیرلمیان .

∴

تَرْكْ [ف] براقق، واز كچمك.

تَنْكْ [ف] طار، صیقنتلی § دنك.

∴

جَنْكْ [ف] غوغا، حرب، دوكوش.

∴

چَنْكْ [ف] پنچه.

∴

حَكْ [ع] قازيمق.

∴

دَرْكْ [ع] تفهم:

« قال وحالكدن سكا دشمن اكر ويرمزسه رنك
رنك رويندن آنك مقصودينى سن ايله درك »

دَلْكْ [ع] ال سورتمك ، اوغمق، تماس ايتمك.

∴

رَشْكْ [ف] حسد:
رشك آور = حسد ايتديريجى .

رَكْ [ف] طمار.

رَنْكْ [ف] بويانك كورونيشدهكى كيفيتى .

«دوشدهفكر ايلرم اوصافنى بيدار اوليجق
بولورم لوح خيالمده سراسر بى رنك
صكره تصوير ايدوب آينهٔ انديشهمده
هم يازار، هم طونارم نغمهٔ كلكه آهنك»

∴

زَنْكْ [ف] پاص.

∴

ژَنْكْ [ف] پاص، كوف.

∴

سَبْكْ [ع] عبارهنك طرز ترتيبى.

سَفْكْ [ف] قان دوكمك.

سَكْ [ف] كلب، كوپك.

سَنْكْ [ف] طاش :

« طارتيلير جوهر ماهيت انسان ايله سنك »

∴

شَكْ [ع] شبهه ، تردد.

شَوكْ [ع] دیكن ، خار.

∴

ضَحِكْ [ع] قاضی جچی.

∴

فَكْ [ع] آیرمق ، قطع ایتمك .

∴

كُلْبانكْ [ف] آوازهٔ بلنـد ، بر آغزدن چیقـان سس
§ اذان شریف : كلبانك محمدی .

∴

لَكْ [ف] احمق ، ابله .

لَنكْ [ف] آقساق، طوپال .

لَیكْ [ف] لكن، فقط، آنجق.

∴

مَرِكْ [ف] اولوم : مرك شادی.

∴

نَوكْ [ف] برشیئك اوجی، سیوری طرفی .

﴿ لِـ ﴾

أرائِكْ [ع] (اریكه) نك جمعی. تختلر .

إفكْ [ع] یالان سوز ، افتراء .

∴

تارِكْ [ع] ترك ایدیجی، براقیجی.

« سـیارهٔ ارضی تارك اولدك
یوكسكارهدوغری سالك اولدك »

∴

چابِكْ [ف] چابوق، سریع.

چِركْ [ف] كیر ، پاس : چركاب = مردار صو.

∴

حائِكْ [ع] جولاه ، جولاهه .

∴

ذٰلِكْ [ع] او ، شو ، كذلك ، شونلر كبي .

∴

سالِكْ [ع] سلوك ايديجي ، ايدن ، يول طوتان .

« پدريكزك طريق ادب وتربيه‌سنه سالك وهوا وهوسه غلبه ايله نفسكزه مالك اولمليسكز . »

سَبائِكْ [ع] (سبيكه) نك جمعي .

سِلكْ [ع] ايپلك ، ديزي ، صره .

سِرْشِكْ [ف] كوزياشي .

∴

شَبائِكْ [ع] (شبيكه) نك جمعي .

شِرْكْ [ع] جناب حقه شريك قوشمه .

∴

ضاحِكْ [ع] كوليجي ، كولن .

ضِحكْ [ع] كولمك .

∴

كِلكْ [ع] قامش قلم .

∴

لِذٰلِكْ [ع] بوندن طولايي .

∴

ماسِكْ [ع] طوتيجي ، ضبط ايديجي .

مالِكْ [ع] صاحب ملك ، پادشاه عالي جاه § متصرف ، قادر .

مُتارِكْ [ع] متاركه ايديجي ، ايدن .

مُتَبَرِّكْ [ع] تبرك ايدن ، مبارك عد ايليان .

مُتَحَرِّكْ [ع] تحريك ايدن § قيملدانان ، حركت ايدن .

مُتَشارِكْ [ع] تشارك ايدن . اورتاقلق ايليان .

مُتَشَكِّكْ [ع] شبهه‌لنن ، تشكك ايدن .

مُتَضاحِكْ [ع] قارشیلقلی کولوشن .

مُتَمالِكْ [ع] تمالك ایدن § کندینه مالك اولان.

مُتَمَسِّكْ [ع] تمسك ایدن، اهتمام ایله طوتونان.

مُتَمَلِّكْ [ع] تملك ایدن ، ملك ایدینان .

مُتَهالِكْ [ع] تهالك ایدن، تجولانه میل ایدن.

مُتَهَتِّكْ [ع] یرتیلاز § حیاسز.

مُحَرِّكْ [ع] تحریك ایدن § تشویق ایدن .

مُدَرِّكْ [ع] ادراك ایدن ، اكلایان .

مَسالِكْ [ع] (مسلك)ك جمعی.

مُسْتَدْرِكْ [ع] استدراك ایدن، اكلامق ایستهیان .

مُسْتَهْلِكْ [ع] استهلاك ایدن ، صرف ایتمك صورتیله توكدن .

مِسْكْ [ع] معروف کوزل قوقولی ماده .

مُشارِكْ [ع] اورتاق ، شریك تجارت :

« توزاق ایله توز مشارك اولمش پوشیدهٔ پای نازك اولمش »

مُشْرِكْ [ع] جناب حقه شرك قوشان .

مُضْحِكْ [ع] کولدیریجی ، کولدیرن.

مَعارِكْ [ع] (معرکه) نك جمعی.

مَلائِكْ [ع] (ملك)ك جمعی.

مِلْكْ [ع] برینك تحت تصرفنده بولنان شی § بر شیئه مالك اولمق .

مَلِكْ [ع] صاحب ملك ، حکمدار عالی تبار.

مَمالِكْ [ع] (مملکت) ك جمعی.

مُمْسِكْ [ع] خسیس .

مَناسِكْ [ع] (منسك)ك جمعی : مناسك حج .

مُنْسَلِكْ [ع] سالك اولان .

مَهالِكْ [ع] (مهلكه) نك جمعى.

مُنْهَمِكْ [ع] انهماك ايدن، دوام اوزره شدتله ميل ايدن.

مُهْلِكْ [ع] هلاك ايديجى، ايدن. مرض مهلك.

نازِكْ [ف] رقيق § محبوبه § نزاكتلى، ظريف، مكرم.

ناسِكْ [ع] الله يولنده عبادت ايدن.

هالِكْ [ع] هلاك ايديجى، ايدن.

ماقبلنده یای مکسوره بولنوب ﴿ك﴾ ايله منتهى اولان كلمات

باريكْ [ف] انجه:

« كوسترشده ايدى هلال ايله شريك
ماه نو كبى طويل و باريك »

تاريكْ [ف] قرا كلق: شب تاريك.

تأفيكْ [ع] يالان سويلمك.

تَبْريكْ [ع] مباركلهمك.

تَحْريكْ [ع] حركت ايتديرمك.

تَذْليكْ [ع] سورمك، اوغالامق.

تَرْكيكْ [ع] ركاكت ويرمك.

تَسْبيكْ [ع] اريدوب قالبه دوكمك.

تَشْبِیكْ [ع] شبكه شكلنه قویمق.

تَشْرِیكْ [ع] شریك ایتمك، ایدلمك.

تَشْكِیكْ [ع] شبهه یه دوشورمك، دوشورلمك.

تَمْلِیكْ [ع] ملك ایتمك، مال ایتمك.

∴

دِیكْ [ع] خروس: سعال دیكی.

∴

رَكِیكْ [ع] ركاكتلی.

رِیكْ [ف] قوم.

∴

شَرِیكْ [ع] اورتاق.

∴

مَكِیكْ [ف] معروف جولهه آلتی.

مَمَالِیكْ [ع] (مملوك) ك جمعی.

∴

نَزْدِیكْ [ف] یاقین، قریب.

نِیكْ [ف] ایی، كوزل، خوب: نیكبخت = مسعود، بختیار. نیكخلقت = ایی خویلی.

﴿ لُكْ ﴾

بُزُرْكْ [ف] بیوك، اولو. كوچوك مقابلی.

∴

تَحَرُّكْ [ع] حركت ایتمك، قیملدانمق § حرف حركه‌لنمك.

تَدَلُّكْ [ع] دلك اولنمق، سورنمك.

تَشَبُّكْ [ع] اجزاسی باقی آغی كبی بربرینه كیروب صوقلمق، شبكه شكلنی آلمق.

تَشَكُّكْ [ع] شبهه‌لنمك، شكده قالمق.

تَضَاحُكْ [ع] قارشیقلی كولمك، كولوشمك.

تَفَكُّكْ [ع] بربرندن منفك اولمق .

تَمَالُكْ [ع] نفسنه مغلوب اولمامق، ضبط نفسه قادر اولمق.

تَمَسُّكْ [ع] اهتمام اوزره طوتمق.

تَنَسُّكْ [ع] قوللق، عبادت ايتمك.

تَهَالُكْ [ع] ميل عجولانه.

∴

چَابُكْ [ف] چابوق .

∴

خُشْكْ [ف] قورى ، يبوستلى : خشك تر.

خُنُكْ [ف] سعادت ، بختيارلق§ مسعود .

∴

سُبُكْ [ف] خفيف ، آغر دكل : سبكبار ، سبكمغز .

∴

فُلْكْ [ع] كمى، سفينه .

∴

كُرْكْ [ف] قورد دنيلان يير تيجى حيوان.

كُوشْكْ [ف] قصر .

∴

مُشْكْ [ف] مسك.

مُلْكْ [ع] ملك غير منقول .

∴

نَازُكْ [ف] اينجه، ظريف، كوزل.

ماقبلنده {واو} مضمومه بولنوب {ك} ايله منتهی کلمات

دُلُوكْ [ع] شمسك غروبی : دلوك الشمس.

سُلُوكْ [ع] يوله كيرمك ، يول طوتمق .

شُكُوكْ [ع] (شك) ك جمعی.

غُوكْ [ف] قورباغه .

مَتْرُوكْ [ع] ترك اولنمش ، براغلمش .

مَحْكُوكْ [ع] حك اولنمش ، قازيلمش .

مَسْبُوكْ [ع] افراغ اولنمش، قالبه دوكلمش .

مَسْكُوكْ [ع] سكه‌لی ، اوزرينه سكه اورلمش .

مَشْكُوكْ [ع] شبهه‌لی ، شكلی.

مُلُوكْ [ع] حكمدار معناسنه اولان (مَلك) ك جمعی.

مَمْلُوكْ [ع] قول ، كوله .

ل

﴿ آل ﴾

إِبْتِذَالْ [ع] عزتسزلك ، اعتبارسزلق .

إِبْتِهَالْ [ع] تضرع ، نياز .

إِبْجَالْ [ع] تعظيم ايتمك .

أَبْدَالْ [ع] (بديل) ك جمعى . صافدرون ، احمق .

إِبْذَالْ [ع] بول بول صرف ايتمك :

«بنور صاچلرى دوشنده كويا نغمهٔ سيال
اوت بونلر بتون بر روحه سودالر ايدر
ابذال »

إِبْطَالْ [ع] باطل ايتمك ، حكمدن دوشورمك .

أَبْطَالْ [ع] بهادرلك ، شجيعلك :

« ابطال ؛ خدعهٔ دشمنى ابطال ايلدى »

إِتِّصَالْ [ع] اولاشمق ، قاووشمق .

أَثْقَالْ [ع] آغير شيلر ، آغير يوكلر .

إِجْلَالْ [ع] تعظيم ايتمك ؛ عظمت ، قدرت :

« بو شعشعهٔ اقتدار واجلال سبريانك بوزلى كوللرندن خط استوانك آتشلى چوللرينه قدر امتداد حكم اسلامه براعت استهلال اولدى . »

إِجْمَالْ [ع] قيصالتمق ، خلاصه ايتمك .

اَجْيالْ [ع] (جيل)ڭ جمعى. صويلر، صنوف ناس (مفردى غير مستعملدر.)

اِحْتِمالْ [ع] امكان داخلنده اوليش، ممكن اولمه.

اِحْتِيالْ [ع] حله ايديش، حيله ايتمك.

اَحْمالْ [ع] (حمل)ڭ جمعى. يوك، آغرلق.

اَحْوالْ [ع] (حال)ڭ جمعى.

اِحْتِفالْ [ع] مراسم مخصوصه ايله حرمت.

اِخْلالْ [ع] خالدورمك، بوزمق.

اِدْخالْ [ع] كيرديرمك.

اَذْيالْ [ع] (ذيل) ڭ جمعى. اتكلر.

اِرْتِجالْ [ع] سوزى دوشونمدن حاضر جوابلق طرزنده سويلمك.

اِرْتِحالْ [ع] دنيادن آخرته كيتمك، وفات ايلمك § بر محلدن محل آخره كوچمك.

اِرْسالْ [ع] كوندرمك، كوندرلمك:

« رسولك مصطفاىي قيلدك ارسال كلوب تبليغ امرك ايتدى اكمال »

اِسْبالْ [ع] يوللانديرمق، كوندرمك.

اِسْتِبْدالْ [ع] دكيشديرمك.

اِسْتِثْقالْ [ع] ثقيل عد ايتمك § قوغارجه سنه معامله ايتمك.

اِسْتِحْصالْ [ع] حاصل ايتمك، الده ايتمك.

اِسْتِحْلالْ [ع] حلال ايدلمسنى ايستهمك § حلالاشمق.

اِسْتِحْمالْ [ع] يوكلتمك، يوكلدلمك.

اِسْتِدْلالْ [ع] دليل كتورمك § دليل واسطه سيله اكلامق:

«اهل دل طبعمکی شعر کدن ایدر استدلال»

اِسْتِظْلال [ع] کولکه‌ده اوطورمق § حمایه آلتنده بولنمق .

اِسْتِعْجال [ع] بر ایشك تیز اولمسنی ایسته‌مك ، عجله ایتمك .

اِسْتِعْمال [ع] قوللانمق .

اِسْتِغْلال [ع] خانه و دکان کبی اموال غیر منقوله وارداتنك دین اوله‌رق النان اقچه‌یه مقابل ترکی .

اِسْتِقْبال [ع] کله‌جك ، کله‌جك زمان ، آتی § پیش § کلن بر آدمه قارشی چیقمق مراسم احترامکاریسی .

اِسْتِقْلال [ع] باشلی باشنه اولمق .

اِسْتِکْمال [ع] تام ، کامل قیلمق .

اِسْتِمْهال [ع] مهلت ، میدان ایسته‌مك .

اِسْتِهْلال [ع] یکی آی کورنمك § هلال کورمك § براعت استهلال = بر کتابك ، بر مقاله‌نك ابتداسنده آنك نه‌دن باحث اولدیغنه دلالت ایده‌جك الفاظ استعمالی § حسن دلالت :

«شو ارادۀ سنیۀ حضرت خلافتپناهینك ناطق اولدیغی احکام معالی اشتمال تبعۀ شاهانه‌لرینك حصول سعادتنه براعت استهلالدر .»

اِسْتِیصال [ع] بالکلیه محو ایتمك ، ایدلمك ، کوکندن قیرمق .

اِسْتِیهال [ع] لیاقت ، استحقاق .

اِسْهال [ع] لینت ، یورك سورمك .

اِشْتِعال [ع] شعله‌لنمك ، آلولنمك :

«بن بوروندم بر عبایه زمهریرك عشقنه
سن ده ای عشق آتشی سینه‌مده ایله اشتعال »

اِشْتِغال [ع] مشغول اولمق .

اِشْتِمالْ [ع] شامل اولمه ، احاطه ایتمه .

اَشْغالْ [ع] (شغل)ك جمعی .

اِشْغالْ [ع] مشغول قیلمق .

اَشْكالْ [ع] (شكل) ك جمعی .

اِشْكالْ [ع] كوجلك ، مغلقلق .

اِضْلالْ [ع] ضلالته دوشورمك ، یولدن چیقارمق .

اِضْمِحْلالْ [ع] زائل ، نابود اولمق .

اَطْفالْ [ع] (طفل)ك جمعی . چوجقلر :

« تعلیم وتربیهٔ اطفال امور مهمه سیله اشتغال ایدنلر ... »

اَظْلالْ [ع] (ظل) ك جمعی . كولكه‌لر .

اِعْتِدالْ [ع] ایكی حال بیننده متوسط اولمق § تناسب .

اِعْتِزالْ [ع] آیرلمق § معتزله دینیلان فرقه‌یه داخل اولمق .

اِعْجالْ [ع] عجله ایتدیرمه .

اِعْلالْ [ع] كلمات عربیه‌ده حروف علتك تخفیفاً تغییری .

اَعْمالْ [ع] (عمل)ك جمعی :

«حق غنیدر سنك اعمالكدن
ینه سنسك بیه‌جك مالكدن»

اِعْمالْ [ع] ایشلیوب یاپمق .

اِغْتِسالْ [ع] ییقانمق .

اِغْفالْ [ع] غفلته دوشورمك .

اَفْعالْ [ع] (فعل)ك جمعی .

اِقْبالْ [ع] توجه ، آرزو § مساعدهٔ طالع § شكوه ، سعادت :

« براشیر دینسه عهد اجلالی
مدتك دور فیض و اقبالی »

اَقْوالْ [ع] (قول)ك جمعی . سوزلر.

اِكْتِحالْ [ع] كوزه سورمه چكمك.

اِكْمالْ [ع] تمام ايتمك.

«باقك بو نلر نصل ذی روح بركلدستهٔ آمال
بولوح دلبری الوان عصمت ايليور اكمال»

اَكْيالْ [ع] (كيل) ك جمعی . (كيل) ه باق.

آلْ [ع] اولاد ، عيال ، اقربا : آل بيت، آل عبا.

آمالْ [ع] (امل) ك جمعی . اميدلر، امللر.

اِمْتِثالْ [ع] كمال انقياد .

اَمْثالْ [ع] (مَثَل)ك جمعی :

« بردر اصلا اكا يوقدر امثال
ايكی عالم اكا برهان جلال »

اَمْثالْ [ع] (مِثْل)ك جمعی.

اَمْوالْ [ع] (مال)ك جمعی.

اِمْهالْ [ع] مهلت ويرمك .

اَمْيالْ [ع] (ميل) ك جمعی.

اِنْتِحالْ [ع] بشقه‌سنك اثرينی بندر ديه ادعا ايتمك .

اِنْتِقالْ [ع] بر يردن ديكر يره كوچمك § ارتحال ايتمك § اكلامق ، فهم ايتمك :

« حيات جاودانی سرينی شيخه سؤال ايتدم
اوغل ! اولمزدن اول اول دنجه انتقال ايتدم »

اِنْحِلالْ [ع] آچلمق، چوزلمك.

اِنْزالْ [ع] ايندبرمك ، ايندير لمك .

اَنْسالْ [ع] (نسل) ك جمعی .

اِنْسِلالْ [ع] صيرلمق ، قيندن چيقمق :

«كوكلر ايتدى حذر نظرهٔ جلالندن
صاقندى پارەلیلر سیفك انسلالندن»

اِنْعِزال [ع] معزول اولمق .

اِنْفِصال [ع] آيرلمق § معزول اولمق .

اِنْفِعال [ع] متأثر اولمق .

اِهْمال [ع] بوشلامق ، ترك ايتمك .

ايصال [ع] واصل ايتمك ، اولاشديرمق .

∴

بال [ع] خاطر ، كوكل .

بال [ف] قناد : بال‌كشاى طيران .

بِاَىِّ حالٍ [ع] هر حالده ، البته .

بَطّال [ع] ايشسز ، كوجسز ، متروك .

بَغّال [ع] قاطرجى .

بَقّال [ع] ارزاق وسائره صاتان دكانجى .

بَوّال [ع] چوق بول ايدن .

∴

پارْسال [ف] كچن سنه .

پايْمال [ف] آياق آلتنده قالمش ، محقر .

∴

تِلال [ع] (تل) ك جمعى . طاغلر ، تپەلر .

تِمْثال [ع] صورت ، رسم § نمونه .

∴

ثِقال [ع] (ثقيل) ك جمعى .

∴

جِبالْ [ع] (جبل) ك جمعى . طاغلر :

« دوشمشدى شو اهق جبالك
تا نصف فضايه دك ظلالى
حالا او جبالك ، او ظلالك
پيش نظرمده‌در خيالى »

جِدالْ [ع] شدتله مخاصمه ايتمك ، غوغا ايلمك .

جَلالْ [ع] نهايت درجه‌ده عظمت § جناب حق .

جَمالْ [ع] ظاهرى و باطنى كوزللك .

جَمّالْ [ع] دوه‌جى .

جَوّالْ [ع] زياده جولان ايديجى .

جُهّالْ [ع] (جاهل) ك جمعى :

« فهم ايدر انلرى ارباب كمال
طعن و تشنيع ايده طورسون جهال »

∴

چِنْكالْ [ف] چنكل .

∴

حالْ [ع] هر شيده‌كى وصف متغير ، صفت متغيره ، هر شيئك ايچنده بولنديغى كيفيت :

« قيد ماضى ايله درد استقبال
اولمينجه كاير سعادت حال »

§ زمان ، ماضى ايله مستقبل آره‌سى § حاله دلالت ايدن صيغه .

حَبّالْ [ع] ايپ ، اورغان صاتان .

حِبالْ [ع] (حبل) ك جمعى .

حِجالْ [ع] (حجله) نك جمعى .

حَلالْ [ع] حرام اولميان شى .

حَلّالْ [ع] حل ايديجى ، ايدن : حلال مشكلات .

حَمّالْ [ع] يوك طاشيان آدم .

:.

خالْ [ع] داغ § انسانك يوزنده ويا بدننده بولنان اسمر نشانه كه اكا (بن) ديرلر .

خلخالْ [ع] عربستانده نسوانك آياقلرينه طاقدقلرى كموشدن معمول زينت .

خصالْ [ع] (خصلت)ك جمعى :

« هم او پيغمبر پاكيزه خصال
اولدى عالمده معمر صد سال »

خلالْ [ع] ديش قاريشديرمغه مخصوص آلت § آره ، آره‌لق، زمان.

خيالْ [ع] متخيله دينيلان حاسهٔ باطنه‌ده مرتسم صورت § قورقى § تصور § عكس :

« بر طوتدى خيالمده اوپرتولى جمالك
كيتمز كوز اوكندن كوزمك نورى خيالك »

:.

دالْ [ع] (د) حرفنك اسمى.

دالْ [ع] دلالت ايديجى، ايدن.

دجّالْ [ع] آخر زمانده ظهور ايده‌جك كذاب مشهور.

دستمالْ [ف] منديل ، خاولى.

دلاّلْ [ع] صاتيجى ايله آليجى بيننده واسطه اولان.

دنبالْ [ف] قويروق .

:.

ذالْ [ع] (ذ) حرفنك اسمى.

:.

رجالْ [ع] (رجل) ك جمعى. § اركان دولتدن اولان ذوات :

« اشواق ايله كوكللرى لرزان ايدر بو حال
بو حس ايله تحسس ايدر هپ نساء، رجال »

رِحالْ [ع] (رحل)ك جمعى.

رَمّالْ [ع] رملجى، فالجى.

رِمالْ [ع] (قوم) معناسنه اولان (رمل) ك جمعى.

رُومالْ [ع] يوز سوريجى، يوز سورن.

∴

زالْ [ع] اختيارلق.

زُلالْ [ع] آب صافى § يمورطه آقى، البومين.

زِلْزالْ [ع] (زلزله) نك جمعى.

زَوالْ [ع] غائب اولمه :

«اول و آخر قبول ايتمز تصور ذوالجلال
يوقلغى يوقدر ازلده وارلغى بولماز زوال »

§ كونشك نصف النهاردن غربه دوغرى ميلى.

∴

سالْ [ع] سنه، ييل § عمر.

سُعالْ [ع] اوكسوروك.

سِفالْ [ع] چناق، چوملك.

سِكالْ [ع] فكر، انديشه.

سَلْسالْ [ع] طاتلى، كوزل صو.

سُؤآلْ [ع] صورمق § تسأل ايتمك.

سَيّالْ [ع] آقيجى، آقان.

∴

شاهْبالْ [ع] قوش قنادينك اك بيوك تويى.

شِمالْ [ع] صول جهت، صول§ شرقه متوجه اولان آدمك صول جهتنه کلن طرف .

شَهْبالْ [ف] شاهبال مخففی.

شَوّالْ [ع] معروف آی.

∴

ضالْ [ع] ضلالتده قالان .

ضَلالْ [ع] دوغری یولدن چیقمه .

∴

طِحالْ [ع] دالاق § قره جکر.

∴

ظِلالْ [ع] (ظل) ك جمعی :

« بر وجودم هله مثال ظلال
بونی کولکه مدن ایتدم استدلال»

∴

عالِ العال [ع] علی الاعلی .

عِقالْ [ع] باغ ، بند.

عِيالْ [ع] ازواج و انساب و اتباع .

∴

غِرْبالْ [ع] قالبور .

غَزالْ [ع] آهو، جیلان.

غَسّالْ [ع] اولو يیقایيجی ، یيقایان .

∴

فالْ [ع] منتظر اولان خصوصی استخراج مقصدیله کتاب آچمق وسائره .

فَرْحالْ [ع] قیوريجق صاچ .

فَصّالْ [ع] پك زیاده فصل ایدیجی § زیاده سیله آدم ذم ایدن.

فَعّالْ [ع] چالیشقان ، جوال :

« كلمسون بركون فتور انديشهٔ فعاله »

فَيّالْ [ع] فیلجی ، فیل کودن .

∴

قالْ [ع] سوز ، لاقردی .

قَتّالْ [ع] زیاده قتل ایدیجی .

قِتالْ [ع] بر برینی اولدیرمك .

قِيلْ وُقالْ [ع] دیدی قودی .

∴

كَحّالْ [ع] کوز حکیمی § سورمه چکن .

كَمالْ [ع] برشیئك جمیع اجزاسنك تمامی ، بتونلك ، تماملق § فضل وعرفان :

« ایلدم وصف جمیلن اجمال حرزجان ایلسون ارباب کمال »

كَمْسالْ [ف] کنج .

كِلالْ [ع] یورغونلق اوصانج .

كُوپالْ [ف] دمیرطوپوز ، کرز .

كُوشمالْ [ف] قولاق چکمه ، تأدیب .

كِهالْ [ع] (کهل)ك جمعی .

كَيّالْ [ع] کیله ایله اولچن ، اولچیجی .

∴

لالْ [ع] دیاسز ، ابکم .

لَيالْ [ع] (لیل)ك جمعی :

« مظهر فیض خاص بعض لیال
یوکسلیر فکر نزهتیله خیال »

∴

مَآلْ [ع] زبده، خلاصه، مفهوم، معنى :

« شانكه عظيم‌سك كه اولمش
هر ذره‌يه منعطف جمالك
علاّم وحكمسك كه اولمش
هر ذره‌ده منجلى مآلك »

مالْ [ع] قيمتدار شى، انسانك متصرف اولديغى اشيا .

مافى‌البالْ [ع] كوكلده اولان شى.

مالامالْ [ف] زياده طولو، پر:

« وجهى نورندن ايدى مالامال
تا سرا پردهٔ دركاه جلال »

متعالْ [ع] عالى، بلند. (اوصاف آلهيه‌دندر.) خداى متعال:

« زيور كنكرهٔ قصر جلال
شمع ايوان سراى متعال »

مثالْ [ع] كبى، مانند § اورنك نظير .

مثقالْ [ع] وزن، مقدار § يكرمى قيراط مقدارى.

مَجالْ [ع] طاقت ، قدرت .

مَحالْ [ع] (محل) لك جمعى .

مُحالْ [ع] وقوعى ممكن اولميان شى:

« آرتق پدر ومادرى كورمك
خيال ومحال وبويأس نا اميدى ايله
ترك دار آمال اهون احوالدر... »

مُحتالْ [ع] حيله كار .

مُختالْ [ع] متكبر .

مَقالْ [ع] سوز ، كلام.

مِكحالْ [ع] كوزه سرمه چكه جك ميل .

مِكيالْ [ع] اولچك.

مَلالْ [ع] غصه، كدر، صيقندى § اوصانمق § فتور، ضعف:

« ساعی اولانك سعینی تقدیر ایدر الله
بوسوزده ثبات ایلیه رك دفع ملال ایت
اللهه یقین اولمغی ایسترسه ك اگر سن
تحصیل علوم ایلیه رك کسب کمال ایت »

مَنالْ [ع] نائل اولنان شی ، ملك ، مال .

مِنْوالْ [ع] طور ، طرز ، دستور ، وجه .

مِیّالْ [ع] پك زیاده میل و محبت ایدیجی .

∴

نالْ [ف] دودوك ، مزمار § قلم § قلمك ایچندهکی اینجه تل :

« ایتدی تن ضعیفمی فریاد وناله نال
قالدم اورتبه ضعف ایله یوق ار تحاله حال »

نِقّالْ [ع] زیاده سیله نقل ایدن .

نِکالْ [ع] عقوبت ، عذاب .

نِمالْ [ع] (نمل) ك جمعی .

نَوالْ [ع] عطا ، بخشیش § نصیب .

نِهالْ [ف] فدان .

نَوْنِهالْ [ع] تازه فدان .

نَبّالْ [ع] اوقچی ، اوق یاپوب صاتان آدم .

نِبالْ [ع] اوق معناسنه اولان (نبل) ك جمعی .

∴

وَبالْ [ع] شدت ، ثقلت ، عذاب .

وِصالْ [ع] اولاشمق § همبزم اولمق .

وَلْوالْ [ع] فریاد وفغان ایتمك .

∴

هُزْال [ع] ضعیفلك .

هِلاْل [ع] یکی آی ، ماه نو .

هَماْل [ف] نظیر، قرین :

« دوشونمه‌یی سورم محرم ملالمدر
اودر بنی دوشونن حال اغبرارمده
دوشونمه‌دن گچه‌مم یاربی هالمدر
اودر بنی آرایان حین انکسارمده»

هَمْحاْل [ف] بر حالده اولانلر .

هَمْساْل [ف] بر سنده، بر یاشده اولانلر .

ی

یاْل [ف] بویون ، گردن ، عنق .

یَکْساْل [ف] بهادر ، شجیع ، پهلوان .

﴿ لَ ﴾

اَثْقَلْ [ع] پك ثقیل ، پك آغر .

اَجَلْ [ع] مدت عمرك نهایتی :

« سندن ای یار منقطع قیلماز بنی الا اجل »

اَجَلّ [ع] پك ، دها جلیل .

اَجْمَل [ع] اك ، پك ، دها گوزل .

اَجْهَلْ [ع] دها ، پك جاهل .

اَحْوَلْ [ع] شاشی .

اَرْذَل [ع] آلچاق ، صویسز § پك رذیل .

اَزَل [ع] گچمشده معتبر ابتداسی یوق :

« جوهر جان اوله‌می شول درشهواره بدل
کاب حیواندن چیقاردی انی غواص ازل»

اَسْفَلْ [ع] پك آشاغی .

اَسْهَلْ [ع] پك قولای .

اَضَلّ [ع] پك زياده يوانی شا ـ شيرمش ، صاپمش .

اَطْوَلْ [ع] پك اوزون ، زياده طويل .

اَعْدَلْ [ع] پك عدالتلی ، زياده عادل .

اَعْقَلْ [ع] پك عقللی : اعقل علمادن .

اَفْضَلْ [ع] پك فضيلتلی .

اَقَلْ [ع] پك آز .

اَكْمَلْ [ع] پك مكمل .

اَمَلْ [ع] اومه ، برشيئك حصولنه انتظار .

آموختكانِ اَزَلْ [ع] انبياى عظام واولياى كرام حضراتی .

اَوَّلْ [ع] برنجی ، ايلك .

∴

بَدَلْ [ع] قارشيلق ، بر شيئك يرينی طوتان :

« بردر چيچكم فقط كوزلدر
بر كابنه بر كلم بدلدر »

بَغْلْ [ع] قولتوق .

بَصَلْ [ع] صوغان .

∴

تَنْبَلْ [ف] اوشه نيجی ، اوشه نن :

« مثلدر بو پدرلر سويلمش اول
بيور ايش تا سكا بند ايلسون تنبل »

∴

جَبَلْ [ع] طاغ .

جَدَلْ [ع] نزاع :

«کسمش آتمشدر آنی اتمه جدل،
تیغ لا یسئل عما یفعل»

جَدْوَل [ع] صورت مخصوصه‌ده خانه خانه چیزیله رك یاپیلان ورقه، دفتر § دکزدن ویا بیوك بر نهردن متشعب دره.

جَمَلْ [ع] ارکاك دوه.

جُمَلْ [ع] (جمله) نك جمعی.

∴

حَمَلْ [ع] قوزی § معروف برج:

«جلوه‌کاه ایده خورشید فلك برج حمل»

∴

خرْدَلْ [ع] معروف ماده.

خَلَلْ [ع] ضعف، بوزوقلق، اکسیکلك.

خِنْظَلْ [ع] ابوجهل قارپوزی.

∴

دُوَلْ [ع] (دولت) ك جمعی. دولتلر:

«ذاتیدر بو امته احسان مخصوص ازل
عالم آرای معالیدر او مغبوط دول»

∴

رَتَلْ [ع] منتظم، خوش.

رَمَلْ [ع] علم عروضده بر بحرك اسمی.

∴

زُحَلْ [ع] کوکب معروف.

∴

سَجَنْجَلْ [ع] آینه مرآت.

∴

صَنْدَلْ [ع] معروف قوقولی آغاج.

صَیْقَلْ [ع] جلا ویریجی، ویرن. پرداخت ایدن.

∴

عَسَلْ [ع] بال.

عِلَلْ [ع] (علت) ك جمعی. علتلر.

عَمَلْ [ع] ایش، کار: عمل صالح.

∴

غَزَلْ [ع] اقسام اشعاردن بری:

« بو ترتیب ایتدیکم نالان غزلدن
طاشم اوزره شواولسون یادکارم
حقیقت فرق یوق عمرك مثلدن
خیال وخواب ایمش کشت وکذارم »

∴

فَیْصَلْ [ع] حق و باطل بیننی تمییز ایله حکم.

∴

قِبَلْ [ع] عند، جانب:

من قبل الرحمن = طرف آلهیدن.

∴

کَسَلْ [ع] کوشکلك، اوشنمك.

کَالْاَوَّلْ [ع] اولکی کبی.

کَمْعَقَلْ [ع] عقلسز، احمق.

∴

لَعَلَّ [ع] ادات ترجی اولوب اکثریا (لیت) ایله برابر قوللانیلور: (لیت لعل).

لَمْ یَزَلْ [ع] زوال بولماز، جناب خدای لم یزل.

∴

مٰاحَصَلْ [ع] حاصل اولان شی:

« حیاتنك قاله جقدر یکانه ماحصلی
خیال وحس ایله مالی کزیده برغزلی »

مَأْكَلْ [ع] يمك § خدمتسز ، منتسز قزانج .

مُبَجَّلْ [ع] تعظيم اولنمش ، مكرم :

« بر سانحه‌نك اولمسی حقيله مبجل
اولمقله اولور سببك ومؤداسی مكمل »

مُبَخَّلْ [ع] تخيل اولنمش ، بخله نسبت ايدلمش ؛ بخيل .

مُبَدَّلْ [ع] دكشديرلمش ، تبديل ايدلمش .

مُبْتَذَلْ [ع] ذليل ، خوار ، اعتبارسز .

مُبْطَلْ [ع] ابطال قلنمش .

مُبْتَّلْ [ع] ايصلانمش .

مُتَبَدَّلْ [ع] تبدل ايدن .

مُثَقَّلْ [ع] آغرلشديرلمش .

مَثَلْ [ع] حكايه ، قصه :

« بر زبان همه ارباب مثل
عمر نوح اولسه نوله ضرب مثل »

مِجْدَلْ [ع] كوشك ، قصر .

مُجَلْجَلْ [ع] چينغراقلی .

مُجْمَلْ [ع] اجمال اولنمش § قيصه ، خلاصه .

مَجْهَلْ [ع] نشانسز ، بليرسز § بيابان .

مُحْتَمَلْ [ع] ممكن اوله‌بيلور ، مأمول .

مُحَصَّلْ [ع] تحصيل اولنمش .

مَحْفَلْ [ع] {مَحْفِلْ}ه باق .

مَحَلْ [ع] بر ، جای § حلول ايده‌جك مكان . نابمحل = محلسز . مناسبتسز ، وقتسز :

« زينت روضهٔ جنت ايده حق عز وجل
ميوهٔ قلبكی كيم خاكه قودی دست اجل
نه اجل بكسز راو ريحه كيم اسه رك نابمحل
قوپار رغنجه يی نخلندن ايدر وقف وحل »

مُخَيَّل [ع] تخيل اولنمش ، ذهناً صورت ویرلمش.

مَدْخَلْ [ع] جای دخول § مقدمه.

مُدْخَلْ [ع] ادخال اولنمش.

مُدَلَّلْ [ع] دلیل ایله ثابت اولان.

مُذَيَّل [ع] علاوه‌لی ، ضمیمه‌لی ، تذییل اولنمش § قویروقلاندیرلمش.

مُرْتَجَلْ [ع] بالبداهه سویلنمش.

مُرْسَل [ع] کوندرلمش § طرف باریدن کوندریلان پیغمبر.

مُرَمَّل [ع] تزمیل ایدلمش ، ثوب ایچنه صارلمش.

مُسْتَأْصَلْ [ع] کوکندن قوپارلمش.

مُسْتَبْدَل [ع] (افراد عسکریه حقنده) دکشدیرلمش.

مُسْتَثْقَل [ع] ثقیل عد ایدلمش § کندیسنه قوغارجه‌سنه معامله اولنمش.

مُسْتَدَل [ع] دلیل کتیرلمش § دلیل واسطه‌سیله اکلاشلمش.

مُسْتَعْجَل [ع] استعجال اولنمش ، عجله ایسته‌نلمش.

مُسْتَعْمَل [ع] استعمال اولنمش ، قوللانلمش § اسکی ، پژمرده.

مُسْتَقْبَل [ع] استقبال ایدلمش § کله‌جك زمان.

مُسَجَّل [ع] تسجیل اولنمش ، سجله قید ایدلمش.

مَسْعَل [ع] بوغازده اوکسوره‌جك یر ، موضع سعال.

مُسَلْسَل [ع] اجزاسی زنجیر واری بربرینه باغلی اولان ، متصل.

مُشْتَمِل [ع] اشتمال ایتمش ، احاطه ایلمش.

مَشْعَل [ع] قنديل، زياده آيدنلق ويرن چراغ.

مُشَكَّل [ع] تشكيل ايدلمش، شكل و هيئته قونلمش § قوجه، ايرى.

مُصَيْقَل [ع] جلالى، پاليدزلى.

مُطَوَّل [ع] تطويل ايدلمش، اوزادلمش.

مُعَتَّل [ع] كندوسنده حروف علتدن برى بولنان كلمه § علتلى.

مُعَجَّل [ع] تعجيل ايدلمش، تجله اولنمش § وعده‌سز، مدتسز، فى الحال ايفاسى لابد اولان: مهر معجل.

مُعَدَّل [ع] تعديل ايدلمش، ايكى طرفه ميلى بر ايدلمش.

مُعَذَّل [ع] لوم وتعييب اولنمش.

مُعَطَّل [ع] تعطيل ايدلمش، فعلدن اسقاط اولنمش، بوش براغلمش.

مُعَلَّل [ع] علتلنمش، علتلى.

مِعْوَل [ع] كولنك.

مِغْزَل [ع] ايك، ايپلك اكيره‌جك آلت.

مَغْسَل [ع] غسل اولنه‌جق ير.

مُغْفَل [ع] اغفال ايدلمش، غفلته دوشيرلمش، الداتلمش.

مِغْوَل [ع] خنجر § اينجه قيليج.

مَفْصَل [ع] بدندكى اويناق محل.

مُفَصَّل [ع] تفصيل ايدلمش، اطرافيله بيان اولنمش.

مُفَضَّل [ع] تفضيل اولنمش، ترجيح اولنمش.

مَقْتَل [ع] محل قتل.

مُقَبَّل [ع] تقبيل ايدلمش، اوپلمش.

مُقَفَّلْ [ع] کلیدلنمش ، کلیدلی .

مُتَقَلْقِل ٥ [ع] بی قرار ، ثباتسز § شراب .

مِكْحَل ٥ [ع] كوزه سورمه چكه جك میل .

مُكَحَّلْ [ع] سورمه لنمش .

مُكَلَّل ٥ [ع] تكلیل ایدلمش § مزین ، درخشان .

مُكَمَّل ٥ [ع] تكمیل ایدلمش ، بتیرلمش ، تمام ایدلمش § نقصانسز :

« هم صورتی ، هم سیرتی غایتله مكمل شایسته كورلمشدر اكا پایهٔ اول »

مِلَلْ [ع] (ملت) ك جمعی .

مَلَل ٥ [ع] اوصانج ، صیقندی ، كدر .

نِحَلْ [ع] اكین اوراغی .

مُنْحَل ٥ [ع] انحلال ایدن ، آچیلان ، آچلمش .

مُنْزَل ٥ [ع] انزال ایدلمش ، ایندیرلمش : كتب منزله .

مُنَزَّلْ [ع] تنزیل ایدلمش .

مَهْبِل ٥ [ع] دیشی حیواناتك موضع تناسلیسی مدخلندن رحمه كیدن طریق .

مُهْمَل ٥ [ع] اهمال ایدلمش ، ترك ایدلمش § نقطه سز حرف .

مُوْصَلْ [ع] ایصال اولنمش .

مُؤَجَّل ٥ [ع] تأجیل ایدلمش ، مهلت ویرلمش ، تأخیر ایدلمش : مهر مؤجل .

مُؤَوَّل ٥ [ع] تأویل ایدلمش § تعبیر ایدلمش .

نابَجَحَلْ [ف] محلسز ، یولسز .

وَجَلْ [ع] قورقق.

هَيْكَلْ [ع] بيوك جثه‌لی شی § بوكسك بنا § تصوير مجسم.

ايلك حرفی مفتوح وَ ديكرلری ساكن اولوب {ل} ايله منتهی كلمات.

أَكْلْ [ع] يمك، ينلمك.

أَهْلْ [ع] صاحب، مالك، متصف اولان:

« ايتمه عار، اوكرن، اوقو اهلندن
هر شيئك علمی كوزل جهلندن »

بَذْلْ [ع] بول بول صرف ايتمك.

بَغْلْ [ع] قاطر، استر.

تَلّ [ع] تپه، كومه، طوپراق ييغينی.

جَزْلْ [ع] ركيك اولميوب درست اولان لفظ.

جَلّ [ع] عزيز وجليل اولسون معناسنه دعادر.

جَهل [ع] بیلمه‌مك. (علم)ك ضدی § بیلمه‌مزلك.

∴

حَلّ [ع] چوزمك ، چوزلك § اعتراض اولنه‌میه‌جق صورتده ایضاح واثبات ایتمك:
« بو حال ومحل عقدهٔ دل غمم آبادینی حل ایتدیکندن ... »

حَبل [ع] ایپ، اورغان.

حَمل [ع] كبه اولمه § اسناد.

حَول [ع] ییل، سنه § اطراف، چوره.

∴

خَلّ [ع] سركه.

خَیل [ع] آتلی عسكر، سواری: سرخیل = سواری یوزباشیسی.

∴

دَخل [ع] تأثیر ، قاریشمه § تعریض.

∴

ذَیل [ع] اتك.

∴

رَمل [ع] قوم، اینجه قوم دانه‌سی.

∴

سَلّ [ع] صییرمق: سل سیف.

سَهل [ع] قولای.

سُهَیل [ع] پارلاق بر كوكب.

سَیل [ف] كثرت وسرعتله آقان صو.

∴

شَكل [ع] بیچیم، قیلاق، هیئت، صورت § ماهیت.

∴

طَبلْ [ع] طاول .

∴

عَدلْ [ع] (عدالت) ايله مترادفدر .

عَزلْ [ع] منصبندن چيقارمق .

عَقلْ [ع] انسانده مايهٔ ادراك اولان وديعهٔ الٓهيه .

∴

غَسلْ [ع] ييقامق ، ييقانمق .

∴

فَصلْ [ع] آيرمق ، آيرلمق § تمييز ايتمك § مقامات موسيقيه‌دن هربرى .

فَضلْ [ع] مزيت ذاتيه ، زياده‌لك ، كمال ، علم ومعرفت .

∴

قَبلْ [ع] (اول) معناسنه ظرف زماندر : قبل البعثه .

قَتلْ [ع] اولديرمك .

قَولْ [ع] سوز ، كلام .

∴

كَهلْ [ع] سن كهولتده وارمش اولان .

كَيلْ [ع] اولچمك § اولچك .

∴

لَعلْ [ع] قرمزى رنكلى برنوع قيمتدار جوهر .

لَيلْ [ع] كيجه ، شب .

∴

ماقَبلْ [ع] اوك ، پيش ، مقدم .

مَصلْ [ع] يوغورت صويى : مصل الدم = براز

صاريتتراق اولان قان صویی.

مَهل° [ع] مهلت § تأخیر ایتمك، زمان ویرمك .

مَیل° [ع] اکلمك، اکلمه § محبت، خواهش، توجه .

∴

نااَهل° [ع] اهلیتسز .

نَبل° [ع] اوق یایمق .

نَجل° [ع] چوجق، اولاد § نسل.

نَحل° [ع] بال آریسی.

نَخل° [ع] خرما آغاجی .

نَسل° [ع] دول ، ذریت.

نَعل° [ع] نال ، حیوانك آیاغنه چاقیلان دمیر .

نَقل° [ع] برشیئی یرندن قالدیروب باشقه محله کوتورمك § روایت ایتمك .

نَمَل° [ع] قرنجه .

نَیل° [ع] نائل اولمه.

∴

وَصل° [ع] بر شیئی دیکر شیئه اولاشدیرمق.

وَیل° [ع] کلمهٔ افسوسدر: وای، یازیق ، حیف.

∴

هَزل° [ع] بیهوده سوز، شاقه.

هَول° [ع] قورقو، خوف § قورقتی.

﴿ لِ ﴾

آجِلْ [ع] (اجل) لك جمعی.

اَرَاذِل • [ع] (ارذل) لك جمعی. صویسزلر.

اَرَامِل • [ع] (ارمله) نك جمعی. طول اولان قادینلر.

آزاده‌دِلْ [ف] قیدسز.

آزرده‌دِل • [ف] کوکلی اینجیدلمش، مکدر.

اَسافِل • [ع] (اسفل) لك جمعی. اياق طاقمی، عوام.

آفِل • [ع] غروب ایدیجی، غائب اولیجی.

اَفاضِل • [ع] (افضل) لك جمعی. پك فاضل اولانلر.

اَفسرده‌دِل • [ف] یورکی طونوق.

آکِلْ [ع] یجی، ییین.

اَلْحاصِل • [ع] سوزك قیصه‌سی، اوزاتمیه‌لم، خلاصه.

اَماثِل • [ع] اقران وامثال معناسنه اولان (امثل) لك جمعی.

اَنامِل • [ع] (انمله) نك جمعی. پارمق اوجلری.

اَوائِل • [ع] (اول) لك جمعی. ابتدالر، كچمش زمانلر.

∴

باطِل • [ع] بوش شی، ذاتنده حقیقت اولمیان.

بِالْفِعل • [ع] (بالقوه) نك ضدی، تصوری اولمیان، حقیقی.

∴

پُرْدِلْ [ف] یورکلی، جسور.

∴

جائِل • [ع] جولان ایدیجی، ایدن:

« ناگاه اوله‌رق زمینه نازل
برلکده اولور سنکله جائل »

جاعِل [ع] یاپان، قیلان، یارادان. جاعل الظلمات والنور = نور وظلمتی خلق ایدن جناب حق.

جاهِل [ع] جهل ایله متصف اولان : جاهلانه = جاهلجه‌سنه § بیلمیان :

« حضرت احمده ساحر دیدی برچوق غافل
غم یمم گر بنی ذم ایلسه برقاچ جاهل »

جَداوِل [ع] (جدول) لك جمعی.

جَلائِل [ع] (جلیله) نك جمعی.

∴

حائِل [ع] ایکی شیئك آره‌سنه کیروب فصل ایدن: پردهٔ حائل.

حاصِل [ع] حصوله کلیجی، کان.

حامِل [ع] طاشییجی، طاشیان § گبه قادین.

حَبائِل [ع] (حباله) نك جمعی.

حَلائِل [ع] (حلیله) نك جمعی.

حَمائِل [ع] بوینه آصیلان نسخه.

∴

خَصائِل [ع] (خصلت) لك جمعی.

∴

داخِل [ع] ایچری کیریجی، کیرن، کیرمش § ایچ، ایچری : داخلاً = ایچدن، ایچریدن.

دَلائِل [ع] (دلیل) لك جمعی.

∴

ذاهِل [ع] ذهول ایدیجی، سهو ایلین.

∴

راجِلْ [ع] یایان ، پیاده .

راحِلْ [ع] رحلت ایدیجی ، ایدن .

رَذائِلْ [ع] (رذیله) نك جمعی .

رَسائِلْ [ع] (رساله) نك جمعی .

∴

زائِلْ [ع] زوال بولیجی ، محو اولیجی ، کوزدن غائب اولان .

زَلازِلْ [ع] (زلزله) نك جمعی .

∴

سائِلْ [ع] دیلنجی § صوریجی .

ساحِلْ [ع] صوکناری :

« علم بر لجۀ بی ساحلدر
انده عالم کچینن جاهلدر »

سافِلْ [ع] آلچاق ، آشاغی .

سَلاسِلْ [ع] (سلسله) نك جمعی .

سَواحِلْ [ع] (ساحل) ك جمعی .

∴

شامِلْ [ع] شمولی ، احاطه ایدیجی :

« یعنی بر ذات ادیب وکامل
علم وعرفانی جهانه شامل »

شَمائِلْ [ع] خوی معناسنه اولان (شِمال) ك جمعی : شمائل شریفه .

∴

صائِلْ [ع] صالدیریجی :

« اولمشدی بحره صائل
امواجی عزمه حائل »

∴

عاجِل [ع] سرعتلی. عاجلاً == سریعاً.

عادِل [ع] عدالتلی.

عاطِل [ع] عطالتله متصف اولان.

عاقِل [ع] عقللی.

عامِل [ع] عمل ایدیجی، یاپیجی.

عَوامِل [ع] (عامل)ك جمعی.

∴

غافِل [ع] غفلت ایدیجی، ایدن:

« الله نه در؟ دیجه غافل
الله! دیوب خوش اولوردل»

غَوائِل [ع] (غائله)نك جمعی.

∴

فاصِل [ع] بولیجی، بولن، فصل ایدن، آییران: حدفاصل.

فاضِل [ع] فضل ایله متصف اولان.

فاعِل [ع] ایشلیجی، ایشلین.

فَضائِل [ع] (فضیلت)ك جمعی.

∴

قائِل [ع] سویلیجی، سویلیان.

قابِل [ع] قبول ایدیجی، ایدن § ممکن اولان.

قاتِل [ع] قتل ایدن، اولدیرن.

قَبائِل [ع] (قبیله)نك جمعی.

قَوافِل [ع] (قافله) نك جمعی.

∴

كافِل [ع] بوینده آلیجی، درعهده ایدیجی § تأمین ایدن.

كامِلْ ه [ع] اجزاسی تام اولان § صاحب علم وکمال :

« فیض اسلام فیض کاملدر
جملهٔ کائنانه شاملدر »

کاهِلْ [ع] تنبل .

کشادَه دِلْ ه [ف] کریم ، منعم ، § شن ، بشوش .

کورْ دِلْ ه [ف] جاهل ، قلبی کور § ذکاسز .

لاطائِلْ ه [ع] فائدهسز ، بیهوده ، عبث :

« حاصلی شعره گیریشمك مشکل
چونکه ابحاثی بتون لاطائل »

لایَعقِلْ ه [ع] ادراکاتمز ، دالغین ، بی هوش § سرخوش :
لایعقلانه .

مائِلْ [ع] میل ایدیجی ، خواهشکر :

« جانله اولمش ایدی الحاصل
ید بیضاسنه موسی مائل »

مُبْطِلْ [ع] ابطال ایدیجی ، ایدن .

مُتَأَمِّلْ ه [ع] تأمل ایدیجی ، ایدن . دقتله تفکر ایدن .

مُتَأَهِّلْ [ع] تأهل ایدن ، اوانن .

مُتَبادِلْ ه [ع] تبادل ایدیجی ، ایدن ، بر برینه بدل اولان ، بر برینك یرینه قائم اولان .

مُتَبَدِّلْ [ع] تبدل ایدن ، دکیشن .

مُتَبَتِّلْ ه [ع] ماسوادن انقطاع ایله مخلصاً حقه توجه ایدن .

مُتَبَسِّلْ ه [ع] غضبدن یوزینی اکشیدن .

مُتَبَلِّلْ [ع] ایصلانان .

مُتَبَوِّلْ [ع] تبول ایدن .

مُتَثَاقِلْ [ع] اوشه‌نوب اویالانان.

مُتَجَادِلْ [ع] تجادل ایدن ، مجادله ایلیان.

مُتَجَاوِلْ [ع] جولان ایدن.

مُتَجَاهِلْ [ع] تجاهل ایدن ، جاهل کبی کورینن : عارف متجاهل .

مُتَجَمِّلْ [ع] تجمل ایدن، سوسلنن.

مُتَحَصِّلْ [ع] تحصل ایدن ، حاصل اولان .

مُتَحَلِّلْ [ع] تحلل ایدن، اجزاسی ایریلان .

مُتَحَمِّلْ [ع] تحمل ایدن، قاتلنان § یوکلنان .

مُتَحَوِّلْ [ع] تحول ایدن ، دکیشن .

مُتَخَلِّلْ [ع] تخلل ایدن ، خلل پذیر اولان § آره‌سنه کیرن .

مُتَدَاخِلْ [ع] تداخل ایدن ، بربرینه داخل اولان § تأخر ایلین : اوراق متداخله.

مُتَدَاوِلْ [ع] تداول ایدن، الدن اله کزن ، بین‌الناس مستعمل اولان.

مُتَذَلِّلْ [ع] تذلل ایدن، کندینی ذلیل کوسترن .

مُتَرَاسِلْ [ع] تراسل ایدن .

مُتَرَاحِلْ [ع] بر یردن دیکر یره کوچن.

مُتَزَاوِلْ [ع] تزاول ایدن ، مزاوله ایلین .

مُتَزَلْزِلْ [ع] تزلزل ایدن ، تتردین ، صارصیلان.

مُتَزَمِّلْ [ع] تزمل ایلیان ، جامه‌یه، ثوبه بورونن.

مُتَسَاهِلْ [ع] تساهل ایدن ، مساهله ایلیان .

مُتَسَأِّلْ [ع] تسأل ایدن ، دیلنجیلك ایدن.

مُتَسَفِّلْ [ع] سفيل اولان ، اشاغی، بیاغی اولان . متسفلانه .

مُتَسَلْسِلْ [ع] تسلسل ایدن.

مُتَشَاكِلْ [ع] تشاكل ایدن .

مُتَشَكِّلْ [ع] تشكل ایدن ، شكل و هیئته كیرن.

مُتَشَلْشِلْ [ع] تشلشل ایدن ، آتیله‌رق آقان.

مُتَشَمِّلْ [ع] تشمل ایدن، احرامه بورونن .

مُتَّصِلْ [ع] اتصال ایدن، قاوو- شان § دائماً، صیق صیق، هر زمان .

مُتَطَاوِلْ [ع] تطاول ایدن ، اوزانان .

مُتَظَلِّلْ [ع] كولكه‌ده اوطوران، كولكه‌لن § حمایه آتنده بولنان.

مُتَعَادِلْ [ع] تعادل ایدن، بربر- ینه دنك كلن.

مُتَعَجِّلْ [ع] عجله ایدن ، عجول.

مُتَعَزِّلْ [ع] معزول اولان .

مُتَعَطِّلْ [ع] تعطل ایدن ، ایشسز قالان ، معطل اولان.

مُتَعَقِّلْ [ع] تعقل ایدن. متعقلانه.

مُتَعَلِّلْ [ع] تعلل ایدن ، بهانه درمیان ایلیان.

مُتَغَافِلْ [ع] تغافل ایدن ، غافل كورونن.

مُتَغَسِّلْ [ع] تغسل ایدن ،ییقا- نان.

مُتَفَاضِلْ [ع] فضل و مزیت مسابقه‌سنه چیقان .

مُتَفَائِلْ [ع] تفائل ایدن ، فال آتان § خیره یوران ، خیر عد ایدن.

مُتَفَضِّلْ [ع] تفضل ایدن، ادعای فضل ایلیان. متفضلانه.

مُتَقَابِل [ع] تقابل ایدن، قارشی قارشی‌یه اولان.

مُتَقَاتِل [ع] تقاتل ایدن.

مُتَقَبِّل [ع] قبول ایلیان.

مُتَقَلْقِل [ع] تقلقل ایدن، آزالان: ماء متقلقل.

مُتَقَوِّل [ع] یالان سویلین.

مُتَكَامِل [ع] تکامل ایلیان، تکمل ایدن. متکاملانه.

مُتَكَحِّل [ع] تکحل ایدن، کوزینه سرمه چکن.

مُتَكَفِّل [ع] تکفل ایدن، کفیل اولان.

مُتَكَمِّل [ع] تکمل ایدن، کمال بولان.

مُتَمَاثِل [ع] تماثل ایدن، مماثله ایلیان.

مُتَمَثِّل [ع] تمثل ایدن، برشیئك صورتنه کیرن § برسوزی مثل اولەرق ایراد ایدن § کمالیله انقیاد ایدن، امتثال ایلیان.

مُتَمَوِّل [ع] تمول ایدن، مالدار اولان، زنکین.

مُتَنَاسِل [ع] تناسل ایدن، بربرندن طوغوب اوره‌ین.

مُتَنَاوِل [ع] تناول ایدن، الوب یین.

مُتَنَزِّل [ع] تنزل ایدن، آشاغیلایان § کوکل آلچاقلغی ایدن، لطف کوسترن.

مُتَنَفِّل [ع] تنفل ایدن، نافله نماز قیلان.

مُتَنَقِّل [ع] بر یردن دیکر یره کچن.

مُتَوَصِّل [ع] تمل ایدن، قارنجه کبی قاینایان.

مُتَوَاصِل [ع] تواصل ایدن، قاووشان.

مُتَوَاكِل [ع] تواکل ایدن، بربرینی وکیل ایدن.

مُتَوَسِّل • [ع] توسل ايدن، وسيله اتخاذيله معناً طوتونان، صاريلان .

مُتَوَصِّل • [ع] توصل ايدن ، اولاشان ، واصل اولان .

مُتَوَغِّل • [ع] توغل ايدن، زياده‌سيله مشغول اولان.

مُتَوَكِّل • [ع] توكل ايدن، جناب حقه تسليم امور ايله انقياد ايليان .

مُتَوَلِّل [ع] ولوله ايدن .

مُثَقِّل [ع] آغرلشديران .

مَجَادِل • [ع] (مجدل) ك جمعی. كوشكلر .

مُجَادِل [ع] مجادله ايديجی، ايدن.

مَحَافِل [ع] (محفل) ك جمعی .

مُحَصِّل • [ع] تحصيل ايدن ، اله كتيرن.

مَحْفِل • [ع] طوپلنوب اوطوريله‌جق ير § جامعلرده مؤذنلره مخصوص يوكسك ير .

مَحْمِل • [ع] محفه طرزنده اولوب دوه اوزرينه قونيلور بر نوع نقل آلتی .

مَخَايِل [ع] (مخيله) نك جمعی .

مُخَجِّل • [ع] تخجيل ايدن، اوتانديران.

مَدَاخِل • [ع] (مدخل) ك جمعی. مساكن، بيوت.

مُدْخِل [ع] ادخال ايدن.

مُذِل [ع] اذلال ايدن .

مُذَلِّل [ع] تذليل ايليان.

مَرَاحِل • [ع] (مرحله) نك جمعی. منزللر .

مُرْتَجِل • [ع] حاضر جواب ، بالبداهه كوزل سوز سويليان .

مُرْتَحِلْ [ع] ارتحال ايدن، اولن.

مُرَحِّلْ [ع] بر يردن ديكر يره كوتورن.

مُرْدَه دِلْ [ف] صغوق قانلى، نشئه‌سز، حسسز.

مُرْسِلْ [ع] ارسال ايدن، كوندرن.

مُرَسِّلْ [ع] تأنى و تدبير ايله حسن قرائت ايدن.

مَزَابِلْ [ع] (مزبله) نك جمعى.

مَسَائِلْ [ع] (مسئله) نك جمعى.

مُسْتَأْصِلْ [ع] كوكندن قوپاران.

مُسْتَبْدِلْ [ع] دكشديران.

مُسْتَثْقِلْ [ع] ثقيل عد ايدن.

مُسْتَجْهِلْ [ع] جاهل عد ايدن.

مُسْتَحْصِلْ [ع] حاصل ايدن، الده ايدن.

مُسْتَحِلْ [ع] حلال ايدلمسنى ايسته‌ين § حلالاشان.

مُسْتَحْمِلْ [ع] يوكلنن.

مُسْتَذِلّْ [ع] ذليل كورن، ذليل عد ايدن.

مُسْتَرْذِلْ [ع] بياغى، رذيل عد ايدن.

مُسْتَسْهِلْ [ع] قولاى عدايليان.

مُسْتَظِلْ [ع] كولكه‌لنن.

مُسْتَعْجِلْ [ع] عجله ايله تيز اولمسنى ايسته‌ين.

مُسْتَعْمِلْ [ع] استعمال ايدن، قوللانان.

مُسْتَقْبِلْ [ع] قارشيله‌يان.

مُسْتَقِلْ [ع] باشلى باشنه اولوب بريره مربوط اولميان.

مُسْتَكْمِلْ [ع] تام وكامل قيلان.

مُسْتَمْهِلْ [ع] مهلت ، ميدان ايسته‌ين.

مُسْهِلْ [ع] اسهال ويرن ، اينت ويرن.

مُسَهِّلْ [ع] تسهيل ايدن ، قولايلشديرن .

مَشاعِلْ [ع] (مشعل) و (مشعله) نك جمعى.

مَشاغِلْ [ع] (مشغله) نك جمعى.

مُشاكِلْ [ع] مشاكله ايديجى، ايدن.

مُشْتَعِلْ [ع] اشتعال ايدن ، شعله‌لنن.

مُشْتَغِلْ [ع] اشتغال ايدن ، مشغول اولان، ايش ايله اوغراشان :

« زسوداى جانان بجان مشتغل
بذكر حبيب ازجهان مشتغل »

مُشْتَمِلْ [ع] اشتمال ايدن، احاطه ايليان .

مُشْكِلْ [ع] كوج ، مغلق ، زور:

« بسمله كاشف هرمشكلدر
نور بخش ظلمات دلدر »

مُضِلّ [ع] اضلال ايدن، ضلالته دوشورن.

مُضْمَحِلْ [ع] زائل ، نابود اولان.

مُعادِلْ [ع] عديل ، شبيه ، نظير.

مُعاجِلْ [ع] (معجل)ك جمعى.

مُعامِلْ [ع] معامله ايديجى، ايدن.

مُعْتَدِلْ [ع] اعتدال ايله متصف ، ايكى حال بيننده متوسط اولان :

« شاعر ديمك اهل دل ديمكدر
خوش مشرب و معتدل ديمكدر »

مُعْتَزِلْ [ع] اعتزال ايدن ، آيريلان .

مُعَدِّلْ [ع] تعديل ايدن ، معتدل قيلان.

مَعْدِل [ع] (معدول)ه باق.

مُعْضِل [ع] مشكل § مهم § عظيم.

مُعَلِّل [ع] تعلل ایدن.

مَغازِل [ع] (مغزل)ك جمعی.

مَغاسِل [ع] (مغسل)ك جمعی.

مُغْتَسِل [ع] ییقانان، بروجه شرع شریف آبدست آلان.

مُغْفِل [ع] اغفال ایدن، آلداتان.

مَفاصِل [ع] (مفصل)ك جمعی.

مَفاعِل [ع] (مفعل)ك جمعیدر.

مُقابِل [ع] مقابله ایدن، قارشیلاشان:

«كه اولدم نا كهان یولده مقابل
خرام ونازینه جان اولدی مائل»

مُقاتِل [ع] مقاتله ایدیجی، ایدن.

مُقْبِل [ع] قبول ایدیجی، ایدن § اقباللی، طالعلی.

مُقَبِّل [ع] تقبیل ایدن، اوپن.

مُكْتَحِل [ع] سرمه چكنان.

مُكَمِّل [ع] تكمیل ایدن، بتیرن، تمام ایدن.

مُماثِل [ع] مشابه، مانند.

مُمَثِّل [ع] تمثیل ایدن، مثال كتیرن § برشیئك صورتنی نقش ایدن § طابع.

مُمِلّ [ع] ملال ویرن، اوصاندیرن: اطناب ممل.

مَنازِل [ع] (منزل) ك جمعی.

مُنْتَقِل [ع] انتقال ایدن، بر یردن دیكر یره كچن.

مَنْزِل [ع] قوناق یری § خانه، مسكن § مسافه: طوپ منزلی.

مُنَزِّلْ [ع] تنزيل ايدن .

مُنْعَدِلْ [ع] عدول ايدن.

مُنْعَزِلْ [ع] معزول اولان.

مُنْفَصِلْ [ع] انفصال ايدن § معزول اولان.

مُنْفَعِلْ [ع] انفعال ايدن ، متأثر اولان § كوجنمش.

مُؤَجِّلْ [ع] تأجيل ، تأخير ايدن .

مُوَصِّلْ [ع] ايصال ايدن، واصل قيلان.

مُوَكِّلْ [ع] توكيل ايدن.

مُؤَوِّلْ [ع] تأويل ايدن § رؤيا تعبير ايليان .

مَهابِلْ [ع] (مهبل) ك جمعى.

مُهَلِّلْ [ع] تهليل ايدن .

مُهَلْهِلْ [ع] شعر لطيف، كوزل سوز .

مُهْمِلْ [ع] اهمال ايدن ، ترك ايليان .

∴

نائِلْ [ع] مطلوبنه دسترس اولان.

نازِلْ [ع] نزول ايدن ، آشاغى اينن.

ناقابِلْ [ع] قابل دكل § قابليتسز، جاهل .

ناقِلْ [ع] نقل ايدن، طاشيان § روايت ايدن.

ناكِلْ [ع] نكول ايدن ، دونن.

نَوازِلْ [ع] (نازله) نك جمعى .

نَوافِلْ [ع] (نافله) نك جمعى .

∴

وابِلْ [ع] بيوك قطره لى ياغمور.

وٰاصِلْ [ع] وصول بولان ، ایریشن، اولاشان.

وَسٰائِلْ [ع] (وسیله)نك جمعی.

∴

هٰائِلْ [ع] قورقنج ، هولناك شدید.

هَلاٰهِلْ [ع] زهر مؤثر : مار هلاهل نثار .

هَیٰاكِلْ [ع] (هیكل) لك جمعی .

∴

یَكْدِلْ [ف] كوكللری بر .

ماقبلی مكسور وَ بر هجالی اولوب ﴿ل﴾ ایله منتهی كلمات

اِبِلْ [ع] دوه ، جمل.

اَجْرِ مِثْلْ [ع] بر ایش ایچون اهل وقوف طرفندن تعیین اولنان اجرت.

∴

چِهِلْ [ع] قرق (٤٠).

∴

حِلْ [ع] حلال ، حلال اولمه.

حِملْ [ع] طاشينان يوك .

∴

دِلْ [ف] كوكل ، يورك .

∴

رِجلْ [ع] آياق.

رِطلْ [ع] بر نوع اولچك § بيوك قدح ، پياله.

∴

سِجلْ [ع] اسامى يى ... رسمى دفتر.

سِلّ [ع] بين العوام (...) دنيلان علت.

∴

طِفلْ [ع] چوجق.

∴

ظِلْ [ع] كولكه .

∴

عِجلْ [ع] اركك بوزاغى.

∴

غِلّ [ع] قلبك صفوتسزلكى.

∴

كِفلْ [ع] حصه ، نصيب § مثل ، نظير .

كِلْ [ع] بالچيق ، طين.

∴

مِثلْ [ع] كبى ، مانند § شبيه ، طبقى .

∴

هِجلْ [ع] ايكى طاغك آره سنده بولنان چوقور .

ماقبلنده یای مکسوره بولنوب ﴿ل﴾ ایله نهایتلنان کلمات

أَبابِیلْ [ع] بر نوع قیرلانغج . (جمع بی‌مفرددر .)

إِسْرائِیلْ [ع] لسان عبرانیده (عبدالله) معناسنه اوله‌رق حضرت یعقوب علیه السلامك اسم مباركیدر . مشارالیهك اون ایکی نجل کریمندن تشعب ایدن یهودیلره (بنی اسرائیل) دینیلور.

إِسْرافِیلْ [ع] (اربعهٔ مدبره) تسمیه اولنان درت بیوك ملكدن بری: سوراسرافیل.

أَصِیلْ [ع] نسب صاحبی ، معتبر عائله‌یه منسوب § تربیه‌لی § وکیلك ضدی.

إِكْلِیلْ [ع] تاج.

أَناجِیلْ [ع] (انجیل) ك جمعی : اناجیل اربعه .

إِنْجِیلْ [ع] حضرت عیسی علیه السلامه نازل اولان کتاب سماوی.

∴

بَخِیلْ [ع] خسیس ، جمری.

∴

پِیلْ [ف] فیل، جسیم الجثه خرطوملی معروف حیوان.

∴

تَأْجِیلْ [ع] تعیین مهلت § تأخیر ایتمك.

تَأْكِيلْ [ع] يديرمك ، اكل ايتديرمك .

تَأْوِيلْ [ع] بشقه معنى ويرمه § رؤيا تعبير ايتمه.

تَأْهِيلْ [ع] اهليتلى قيلمه § لايق كورمه .

تَبْجِيلْ [ع] تعظيم ايتمك :

« آيت نوررخك اول دمكه ترتيل ايلدم
روح داود مناقبخوانى تبجيل ايلدم »

تَبْدِيلْ [ع] دكيشديرمك .

تَثْقِيلْ [ع] آغرلشديرمق .

تَجْمِيلْ [ع] تزيين ايتمك .

تَجْهِيلْ [ع] جهالته نسبت ايلمك.

تَحْصِيلْ [ع] حاصل ايتمك .

تَحْلِيلْ [ع] اجزاسنى آيرمق .

تَحْمِيلْ [ع] يوكلتمك ، درعهده ايتديرمك :

بارينى كردن احبابه ايدنلر تحميل
نه قدر اولسه سبكروح اولور البته ثقيل »

تَحْوِيلْ [ع] دكيشديرمك .

تَخْجِيلْ [ع] اوتانديرمق .

تَخْذِيلْ [ع] ذلت ايچنده براقمق.

تَخْيِيلْ [ع] ذهنده خياله صورت ويرمك .

تَذْلِيلْ [ع] ذليل ايتمك .

تَذْيِيلْ [ع] ذيل اولەرق ايراد ايتمك .

تَرْتِيلْ [ع] تأنى وتدبر ايله حسن قرائت :

« جوش حيرتدن تجلى خانهٔ تحميلده
لال اولور دل بينات حسنكى ترتيلده »

تَرْمِيلْ [ع] لباس ايچنه صارمق صارلمق.

تَسْبِيلْ [ع] (اسبال) ايله مترادفدر.

تَسْجِيلْ [ع] سجله قيد ايتمك، ايدلمك.

تَسْلِيلْ [ع] (سـلّ) مقامنده قوللانيلور.

تَسْوِيلْ [ع] حقنده چركين اولان شيئى كوزل كوسترمك.

تَسْهِيلْ [ع] قولايلشديرمق، آسان ايتمك، ايدلمك.

تَشْكِيلْ [ع] شكل ويرمك § تأسيس ايتمك.

تَصْقِيلْ [ع] صيقل اورمق، جلا ويرمك.

تَضْلِيلْ [ع] اضلاله بدل استعمال اولنور.

تَطْوِيلْ [ع] اوزاتمق، اوزادلق.

تَظْلِيلْ [ع] كولكه‌لنديرمك، كولكه آلتنه آلمق.

تَعْجِيلْ [ع] عجله ايتمك، ايتديرمك.

تَعْدِيلْ [ع] معتدل قيلمق، قيلنمق.

تَعْذِيلْ [ع] لوم، تعييب ايتمك.

تَعْزِيلْ [ع] (عزل) ه بدل قوللانيلور.

تَعْسِيلْ [ع] بال قاتمق، طاتليلنديرمق.

تَعْطِيلْ [ع] بوشلامق، معطل قيلمق § ايشدن، كوجدن فارغ ايتمك § طورديرمق.

تَعْلِيلْ [ع] علت اولمق اوزره كوسترمك، كوسترلمك.

تَغْفِيلْ [ع] غافل آولامق.

تَفَاصِيلْ [ع] (تفصيل)ك جمعى.

تَفْئِيلْ [ع] فال آچديرمق، فاله باقديرمق.

تَفْتِيلْ [ع] بوكمك، بوكلمك.

تَفْصِیل [ع] اطرافیله بیان وایضاح ایتمك .

تَفْضِیل [ع] سائرلرینه ترجیح ایتمك .

تَقْبِیل [ع] اوپمك ، اوپلمك .

تَقْفِیل [ع] کایدله‌مك .

تَقْلِیل [ع] ازالتمق ، ازالدلق .

تَکْحِیل [ع] سرمه چکمك ، سرمه‌له‌مك .

تَکْفِیل [ع] کفیل ایتمك ، ایدلك .

تَکْلِیل [ع] (تتویج) ایله مترادفدر .

تَکْمِیل [ع] تام ایتمك ، بتیرمك § تام .

تَمَاثِیل [ع] (تمثال) لـ جمعی .

تَمْثِیل [ع] مثال کتیرمك § بر شیئك صورتنی نقش ایلمك

§ طبع ایتمك .

تَمْهِیل [ع] (امهال) ایله مترادفدر .

تَنْزِیل [ع] آشاغی ایندیرمك § طرح ایتمك :

« ای خدای جلیل هم چو خلیل
بنی کازار عشقه قیل تنزیل »

تَنْعِیل [ع] نعله‌مك ، نعلتمك .

تَنْکِیل [ع] امثالنه موجب عبرت اوله‌جق صورتده بریسی حقنده معامله ایتمك § اوروب طاغتمق .

تَوْصِیل [ع] (ایصال) ایله مترادفدر .

تَوْکِیل [ع] وکیل تعیین ایتمك .

تَوْیِیل [ع] ویل ایله دعا ایتمك .

تَهْزِیل [ع] ضعیف ایتمك ، ایدلمك § هزل صورتنه قومق .

تَهْلِيل [ع] لااله الاالله ديمك:

«هلالی هرنه زمان کورسه‌م ایلرم تهلیل
دکلی وحدتنه صانعك دلیل جليل»

تَهْوِيل [ع] قورقوتمق.

∴

ثَقِيل [ع] آغر § باردطورلی.

∴

جَبْرائِيل، جَبْرَئِيل، جَبْرِيل (اربعهٔ مدبره) تعبير اولنان درت ملك مقربدن برى — كه انبیای عظامه وحى انزالنه مأموردر:

« رخشنده چراغی نور تنزیل
فرش چمن آنده يال جبريل »

جَزِيل [ع] جزالتلى .

جَلِيل [ع] جلالتلی، بیوك، بلند § اسماء حسنادندر .

جناب حق :

«کوثر لعلنه ایتمشدی جلیل
سلسبیل سر کوینده سبیل»

جَمِيل [ع] کوزل ، خوب.

∴

حَلِيل [ع] زوج .

∴

خَلِيل [ع] صادق دوست. خليل الله = حضرت ابراهيم عليه السلام .

∴

دَخِيل [ع] برينك سايه وحمايتنه التجا ايدن .

∴

دَلِيل [ع] قلاووز، حجت، برهان § علامت :

« ثقه‌دندر سزه بو نقل جميل
حیله‌یه کذب صريح اولدی دلیل»

∴

ذَلِيل [ع] حقير، خوار .

∴

رَحِيل [ع] كوچه، رحلت ايتمه.

∴

زَنابِيل [ع] (زنبيل)ك جمعى.

زَنْبِيل [ع] معروف قاب .

زَنْجَبِيل [ع] زنجفيل دنيلان معروف بهار .

∴

سَبِيل [ع] يول، جاده . ابناى سبيل = يولجيلر، مارين وعابرين § خيرات اوله‌رق داغيد. يلان صو .

سَراوِيل [ع] ايچ طونى .

سَلْسَبِيل [ع] لطيف، طاتلى صو.

سَهِيل [ع] قولاى ، آسان.

∴

طَوِيل [ع] اوزون ، دراز :

« هم دخى صنع خداوند جليل
لحيهٔ پاكنى ايتمشدى طويل »

∴

ظَلِيل [ع] كولكه‌لى .

∴

عَدِيل [ع] مساوى، دنك، اش.

عَزْرائِيل [ع] (اربعهٔ مدبره) تعبير اولنان دردت ملك مقربدن برى ـ كه : قبض ارواحه مأموردر .

عَلِيل [ع] علتلى ، معلول .

..

فيل [ع] معروف حيوان .

فتيل [ع] فتيل دنيلان شى .

..

قتيل [ع] محل قتل .

قصيل [ع] وقتندن اول بيچيلوب حيواناته يديريلان چاير ، اكين .

قليل [ع] آز شى .

قناديل [ع] (قنديل)ك جمعى .

قنديل [ع] معروف چراغ .

..

كفيل [ع] بوينه آليجى ، آلان ، درعهده ايدن

آخرك ذمتنى كندى ذمتنه ضم ايليان .

..

متمايل [ع] ميل ايدن .

مثيل [ع] شبيه ، مانند ، نظير .

محيل [ع] احاله ايدن ، عهده‌سنه ويرن .

مخاذيل [ع] (مخذول)ك جمعى .

مستحيل [ع] محال ، وقوعى غير ممكن § باطل .

مستطيل [ع] اوزايان § درت زاويهٔ قائمه ايله ايكيسى اوزون ، ايكيسى قيصه درت ضلع مقابلى حاوى شكل هندسى .

مسيل [ع] صويك آقديغى ير ، مجرى .

مكيل [ع] اولچمك § كيله ايله اولچيلان شى .

مَنادیل [ع] (منديل) ك جمعى.

مَنْدیل [ع] معروف .

مَهیل [ع] قورقنج یر ، جاى خوف .

میكائیل [ع] (مدبرۀ اربعه) دنیالان درت بیوك ملكدن تحصیل ارزاقه مأمور اولانى :

« ایده‌مز آیت حسنك تأويل
بو قدر فضلى ایله میكائیل »

میل [ع] كوزه سرمه چكمكه مخصوص آلت § مسافه اولچیسى .

∴

نارْجیل [ف] هندستان جوزى.

نَبیل [ع] عالى ، عالم ، فاضل ذات .

نَجیل [ع] مرد اصیل .

نیل [ف] چوید دنیلان معروف ماده .

∴

وَكیل [ع] حافظ ، نعم الوكیل = جناب حق § وكالتله متصف اولان.

∴

هابیل [ع] حضرت ادم علیه السلامك مخدومى .

﴿ لُ ﴾

بُخْل [ع] خسیسلك .

بُلْبُل [ع] معروف قوش .

∴

تَأَمُّلْ [ع] دقتله تفكر.

تَأَهُّلْ [ع] اولنمك.

تَبَادُلْ [ع] بربرینه بدل اولمق ، بربرینك یرینه قائم اولمق.

تَبَدُّلْ [ع] دكیشمك :

« اسما همه‌دم ایدوب تبدل
دور فلكه كلور تحـول »

تَثَاقُلْ [ع] اوشه‌نوب آغرلاشمه.

تَجَادُلْ [ع] مجادله‌یه بدل قوللا- نیلور.

تَجَاوُلْ [ع] جولان ایتمك.

تَجَاهُلْ [ع] جاهل كبی كورنمك: تجاهل عارف.

تَجَمُّلْ [ع] سوسلنمك، زینتلنمك.

تَحَصُّلْ [ع] حاصل اولمق.

تَحَلُّلْ [ع] حل اولنمق .

تَحَمُّلْ [ع] قاتلانمق .

تَخَلُّلْ [ع] خلال بولمق.

تَخَيُّلْ [ع] خیاله آلمق:

« بی‌حد اكر ایلسه‌ك تخیل
زنجیر سخن بولور تسلسل »

تَدَاخُلْ [ع] بربرینه كیریشمك § تراكم ایتمك .

تَدَاوُلْ [ع] الدن اله كزمك.

تَذَلُّلْ [ع] كندینی ذلیل كوسترمك.

تَزَلْزُلْ [ع] صارصلمق، صاللانمق.

تَزَمُّلْ [ع] جامه‌یه بورونمك .

تَسَأُّلْ [ع] دیلانمك.

تَسَاهُلْ [ع] (مساهله) يه بدل قوللانيلير.

تَسَلْسُلْ [ع] زنجيرواري اولمق.

تَشَاكُلْ [ع] (مشاكله) يه بدل قوللانيلور .

تَشَعُّلْ [ع] پارلامه ، شعله‌لنمه .

تَشَكُّلْ [ع] شكل وهيئت پيدا ايتمك § تأسس ايتمك :

« ظن ايتمه كه عشق تحلل ايتمش
حسنه صاريلوب تشكل ايتمش »

تَعَادُلْ [ع] بربرينه عديل ، اش اولمه .

تَعَامُلْ [ع] معامله مؤسسه ، صورت اجراى معامله.

تَعَزُّلْ [ع] انعزال ايله مترادفدر.

تَعَقُّلْ [ع] (تفهم)ه باق.

تَعَلُّلْ [ع] بر خصوصك اجراسنى تأخير ايچون بهانه درميان ايتمك.

تَغَافُلْ [ع] غافل كبى كورنمه .

تَغَزُّلْ [ع] غزل سويلمك.

تَغَسُّلْ [ع] (اغتساله) بدل قوللانيلير.

تَفَاضُلْ [ع] فضل و مزيت ياريشنه چيقمه .

تَفَأُّلْ [ع] فال آچمق ، خيره يورمق .

تَفَضُّلْ [ع] ادعاى فضل ايتمه .

تَقَابُلْ [ع] قارشى قارشى‌يه كلمك:

«جنتدن اوچوب سمايه برحور
برج حمله تقابل ايتمش
ياخودكه دوشوب زمينه بر نور
قيز صورتنه تمثل ايتمش »

تَقَاتُلْ [ع] (مقاتله) يه بدل قوللانيلير .

تَقَبُّلْ [ع] قبول ايتمك .

تَقَلُّلْ [ع] آز اولمق، آز المق.

تَكاسُلْ [ع] اوشنمه ، اهمال ایتمه.

تَكامُلْ [ع] (تكمل) ایله مترادفدر .

تَكَحُّلْ [ع] (اكتحال) ایله مترادفدر .

تَكَمُّلْ [ع] كمال بولمق ، كامل اولمق :

« فیض ازله تمثل ایتمش
منظوم اولەرق تكمل ایتمش »

تَماثُلْ [ع] (مماثله) یه بدل قوللانیلیر .

تَمایُلْ [ع] میل ایتمك، میللنمك.

تَمَثُّلْ [ع] بر شیئك صورتنه كیرمك § بر سوزی مثل اولەرق ایراد ایتمك.

تَمَوُّلْ [ع] زنكین اولمق، مالدار اولمق .

تَناسُلْ [ع] بربرندن طوغوب اورەمك.

تَناوُلْ [ع] الوب یمك ، ینلمك.

تَنَزُّلْ [ع] آشاغی ایتمك § تواضع.

تَواصُلْ [ع] بربرینه وصل اولمق، قاوشمق .

تَوَسُّلْ [ع] وسیله اتخاذیله معناً طوتمق .

تَوَصُّلْ [ع] اولاشمق، قاووشمق.

تَوَغُّلْ [ع] زیادەسیله مشغول اولمق.

تَوَكُّلْ [ع] جناب حقه تسلیم امور ایله انقیاد ایتمك.

..

جُلْجُلْ [ع] كوچوك چاك ، چنغراق .

..

دُلْدُلْ [ع] حضرت رسول اكرم افندمز طرفندن جناب

على كرم الله وجهه يه احسان واهدا بيوريلان مشهور قير استر .

∴

ذُلْ [ع] (ذلت) ايله مترادفدر .

∴

رَجُلْ [ع] بالغ اولان اركك انسان.

رُسُلْ [ع] (رسول) ك جمعى :

« هر برى پير وسلطان رسل
هر برى امته هادئ سبل »

سُبُل [ع] يول معناسنه اولان (سبيل) ك جمعى : هادئ سبل = رسول اكرم صلى الله عليه وسلم افندمز حضرتلرى.

سُنْبُلْ [ف] معروف چيچك:

« فيض الدى سفالدن قرنفيل
بوى كل ايله صولاندى سنبل »

∴

شُغْل [ع] ايش ، مشغول اوله جق شى.

∴

قُفْل [ع] كليد .

∴

كاكُل [ف] باشك اوك طرفنده كى صاچ .

كُحْل [ع] سرمه .

كُل [ف] خوش قوقولى شكوفهٔ رنكين. كل صدبرك = بر نوع بيوك كل. كل تر = طراوتلى ، تازه كل. كل سرخ = قرمزى كل. كلباغ = كل باغچه سى. كلبرك = كل ياپراغى.

كُلّ [ع] بر لفظ مفرد دركه : شيئك جميع اجزاسنك شمول واستغراق اوزره اسميدر. هر ، هپ ، بتون :

« جمله‌نك اولیدر ختم رسل
دیدیلر آنك ایچون مأخذ کل»

§ کلی = کله منسوب. قوهٔ کلیه، قوهٔ عمومیه. قدرت کلیه = قدرت آلهیه. عقل کل، عقل اول.

ماقبلنده واو مضمومه بولنوب (ل) ایله نهایتلنان کلمات

أُصُولْ [ع] (اصل) ك جمعی . صورت ، منوال.

اَیْلُولْ [سریانی] معروف آی.

∴

بَتُولْ [ع] ارککاردن بالکلیه منقطع پاکدل قادین § حضرت مریم ایله جناب فاطمة الزهرانك صفتی.

بَهْلُولْ [ع] چوق کوان آدم.

∴

جَهُولْ [ع] پك جاهل .

∴

حُصُولْ [ع] حاصل اولمه، وجوده کلمه :

« هر نبی به یازه‌رق آیری فصول
منت آللهه مرام بولدی حصول »

حُلُولْ [ع] کاوب چاتمه :

«موسم نوبهار ایدنجه حلول
که تبسم نمون اتما
صبح تابان کبی اصول اصول
خوش نشینان عالم صحرا»

حَمُولْ [ع] حوصله‌سی کنیش ، تحملی زیاده اولان.

∴

خَذُولْ [ع] خذلانه دوچار اولان .

خُیُولْ [ع] (آت) معناسنه اولان (خیل) ك جمعی : پامال خیول استیلا .

∴

دُخُولْ [ع] ایچری کیرمك .

∴

ذُهُولْ [ع] غفلت ایدوب اونوتمق.

∴

رَسُولْ [ع] ایلچی § پیغمبر :

«بنده سرمایهٔ امید قبول
محض حب رسول، آل رسول»

∴

سُیُولْ [ع] (سیل) ك جمعی .

شُمُولْ [ع] معناً ایچنه آلمه ، احاطه .

∴

طُولْ [ع] اوزونلق.

∴

عَجُولْ [ع] عجله‌جی .

عُدُولْ [ع] صاپمق § (عادل)ك جمعی .

عُقُولْ [ع] (عقل)ك جمعی : ارباب عقول :

«آنی درك ایده‌مز ادراك فحول
ایره‌مز قدرتنه فهم و عقول»

∴

غُولْ [ع] غول يانى :

∴

فُحُولْ [ع] (فحل) لك جمعى: فضل وكمال اعتباريله امثالنه فائق اولانلر .

فُصُولْ [ع] (فصل) لك جمعى . فصللر، موسملر § بحثلر.

∴

قَبُولْ [ع] آلمغه راضى اولمه ، موافقت.

∴

كَشْكُولْ [ف] وبا .

كَشْكُولْ [ف] ديلنجى كاسه سى.

∴

مَخْذُولْ [ع] محقراولان، پريشان ايديلان.

مَسْؤُلْ [ع] متهم ، قباحتلى § مطلوب :

سائل حق اولهلم، نائل مسؤل اولهلم

مَسْلُولْ [ع] سل ايدلمش، صييرـ يلوب چيقمش ، چيقاـ رلمش : سيف مسلول :

«تيغ توحيد ايدى ابروى رسول كورينوردى ايكى سيف مسلول»

مَعْلُولْ [ع] علتلى ، مرضلى.

مَعْقُولْ [ع] عقله موافق اولان.

مَفْتُولْ [ع] بوكلمش ، اورولمش.

مَقْبُولْ [ع] قبول اولنمش ، رغبت ايدلمش، مرغوب.

مَقْتُولْ [ع] قتل اولنمش، اولدـ يرلمش .

مَقُولْ [ع] سويلنلمش .

مَكْفُولْ [ع] كفيل اولنمش.

∴

مَلُولْ [ع] مكدر ، محزون.

مَنْزُولْ [ع] كنديسنه نزول اصابت ایتمش اولان ، مفلوج.

مَنْقُولْ [ع] نقـل وبيان اولنمش § بشقه بر محله نقل ایدلمش.

مَوْصُولْ [ع] وصـل اولنمش ، یتشدیرلمش.

مَوْكُولْ [ع] برينك عهده سنه براغيـلان ، سپارش ایدیلان .

∴

نامَعْقُولْ [ع] معقول اولميـان ، عقله غیرموافق .

نامَقْبُولْ [ف] غيرمقبول، مقبول اولميان.

نُزُولْ [ع] اینمه:

« طيبهٔ پاکه سعادتله رسول
آیت نورکبی ایتمشدی نزول »

§ فالج .

نُقُولْ [ع] (نقل)ك جمعی:

« ولو رهبر وياور اولسون نقول
بو اسرار غیبه یتشمز عقول »

∴

وُصُولْ [ع] یتشمك، اولاشمق.

م

﴿ آمْ ﴾

اِبْهامْ [ع] قپالی اولمق ، اكلا - شیلمیه‌جق صورتده اولمق .

اِبْتِسامْ [ع] كولومسه‌مك :

« بكا قارشی ملائك رحمت
هر زمان بذل احترام ایلر
(نقمت اولدی مبدل نعمت)
دیه‌رك عرض ابتسام ایلر »

اِبْرامْ [ع] برخصوصك اجراسنی جان صیقه‌جق درجه‌ده رجا ایتمك .

آتَشْخِرامْ [ف] سرعتله یورویَن .

اِتْمامْ [ع] تمام ایتمك :

« كرمك چوقدر اهل اسلامه
دیلرم كیم ایریشه اتمامه »

اِتّهامْ [ع] تهمتلی ایتمك .

آثامْ [ع] (اثم)ك جمعی .

اَجْرامْ [ع] (جرم)ك جمعی . ذی روح اولمیان جسملر :

« نه‌در سماده بو اعداده صیغمیان اجرام »

اَجْسامْ [ع] (جسم)ك جمعی .

اِحْتِرامْ [ع] تعظیم ، تكریم .

اِحْتِشام [ع] طنطنه، دبدبه.

اِحْرام [ع] بوكدن معمول بر نوع چارشف § اورتو § حاجيلرك وقت معينده بورونديكلری ثوب مخصوص.

اَحْكام [ع] اسم اولان (حكم)ك جمعی.

اِحْكام [ع] محكم ومتين قيلمق.

اَحْلام [ع] رؤيالر. [مفردی اولان (حلم) لسانمزده غير مستعملدر.]

اِدْغام [ع] كلمات عربيه‌ده متجانس ويا متقارب اولان ايكی حرفدن برينی ايكنجيسنده درج ايتمك.

آرام [ف] صبر، قرار§ استراحت:

« خواهر! اويو آرتق ايله آرام ال ايشلری چوجقه‌در بو اقشام »

اِرْتِسام [ع] رسمی چيقمق.

اِرْتِشام [ع] ريشم پيدا ايتمك، فليز ويرمك.

اَرْحام [ع] (رحم)ك جمعی: ارحام امهات.

اَرْقام [ع] (رقم)ك جمعی. عددلر: كميات رياضيه‌يه دلالت ايدن اشارتلر.

اِزْدِحام [ع] غلبه‌لك.

اِسْتِحْكام [ع] سپر، طابيه.

اِسْتِحْمام [ع] سيجاق صو ايله ييقانمق.

اِسْتِخْدام [ع] خدمتده قوللانمق.

اِسْتِرْحام [ع] يالوارش، نيازه.

اِسْتِسْلام [ع] انقياد § قبول دين اسلام.

اِسْتِشْمام [ع] قوقلامق § آكلامق، حس ايتمك:

« دائم ايلردی او دولتله مشام قرب حق رايحه‌سن استشمام »

اِسْتِعْلَامْ [ع] طلب معلومات ايلمك.

اِسْتِعْظَامْ [ع] بيوك كورمك، بيوك عد ايتمك.

اِسْتِفْهَامْ [ع] اكلامق ايستهمك § صورمق.

اِسْتِلَامْ [ع] كعبهٔ معظمه‌ده حجر اسودی اوپمك ويا ال سورمك صورتيله زيارت.

اِسْتِلْزَامْ [ع] ايجاب ايتمك.

اَسْقَامْ [ع] (سقم)ك جمعی. مرضلر، خسته‌لكلر، علتلر.

اِسْلَامْ [ع] حضرت محمد عليه السلامه من قبل الرحمن وحياً تبليغ بيوريلان دين مبين محمدی، مسلمانلق § دين اسلام:

« ايتدی اندازهٔ حكمتله قيام
پنج اركان بنای اسلام »

§ مسلمانلر.

اَسْهَامْ [ع] (سهم)ك جمعی.

آشَامْ [ف] ايچمك معناسنه اولان (آشاميدن) مصدرندن مشتقدر: می آشام.

اِشْمَامْ [ع] قوقلامق § حس ايتديرمك.

اَحْتَامْ [ع] (حتم)ك جمعی. مجسم شيلر.

اِطْعَامْ [ع] طعام ويرمك، يمك يديرمك.

اِعْتِزَامْ [ع] توجه، عزيمت:

« ناسوت ايدی برزمان مقامك
لاهوته می شمدی اعتزامك »

اِعْتِصَامْ [ع] ال ايله طوتمق § يابشمق.

اَعْجَامْ [ع] (عجم) ك جمعی.

اِعْجَامْ [ع] يازی‌يی نقطه‌لمق.

اِعْدَامْ [ع] اولديرمك.

اِعْزَامْ [ع] يوللامق.

اِعْظامْ [ع] بيوتمك .

اَعْلامْ [ع] (علم) ك جمعی . اسامیء خاصه.

اِعْلامْ [ع] بيلديرمك § محاكمدن حكمی حاوی اوله رق ويريلان كاغد :

«طورور كذركه صيتنده چين وهند سلام
ايدر بو صيتی هرملرله قافلر اعلام »

اَعْمامْ [ع] (عم) ك جمعی . عمو- جه‌لر .

اَعْوامْ [ع] (عام) ك جمعی . سنه‌لر ، ييللر .

« حشره‌دك اوله صلات ايله سلام
كذر ايتدكجه شهور و اعوام »

اِغْتِمامْ [ع] غمناك اولمق .

اِغْتِنامْ [ع] غنيمت اوله‌رق آلمق .

اَغْنامْ [ع] (غنم) ك جمعی . قو- يونلر .

اَخْامْ [ع] مباحثه‌ده اسكات ايتمك .

اَفْهامْ [ع] (فهم) ك جمعی . ذهنلر .

اِفْهامْ [ع] اكلاتمق .

اِقْتِحامْ [ع] قورقميه‌رق صالديرمق § سرعتله يورويوب وارمق .

اَقْدامْ [ع] (قدم) ك جمعی . آياقلر .

اِقْدامْ [ع] غيرت و ثبات ايله چاليشش :

« ابديا ايله ويروب دهره نظام
قيلديلر دعوت حقده اقدام »

اَقْسامْ [ع] قسملر ، پارچه‌لر ، جزؤلر .

اَقْلامْ [ع] (قلم) ك جمعی § دوائر رسميه .

اَقْوامْ [ع] (قوم) ك جمعی . قوملر ، امتلر .

اِكْرامْ [ع] آثار حرمت اظهار ايتمك .

آلامْ [ع] (الم) ك جمعی . كدرلر ، دردلر .

اِلْتِحام [ع] يارەنك ايلشـوب اغزينك قپانمسى .

اِلْتِزام [ع] كندى اوزرينه لازم قيلمق § انتخاب، تصاحب § واردات دولتدن برينك كندى حسابنه تحصيلنى بركيمسەنك درعهده ايتمسى .

اِلْتِيام [ع] جريحه ايلشمك .

اِلْجام [ع] گملەمك ، حيوانه كم اورمق .

اِلْزام [ع] سكوته مجبور ايتمك § واردات اميريەدن برينك كندى حسابنه تحصيلنى بركيمسەنك عهدەسنه ويرمك .

اِلْهام [ع] قلبه فيض طريقيله اولان القاى الٰهى :

« مسكنك نردە اى پرئ غرام
نردەسين اى فرشتهٔ الهام »

اِمام [ع] نمازدە كندوسنه اقتدا اولنان ذات .

اَنام [ع] جمله مخلوقات :

« بيضهٔ كونى او شهباز انام
قنادى آلتنه آلمشدى تمام »

اِنْتِظام [ع] دوزكونلك .

اِنْتِقام [ع] اوج آلمق .

اَنْجام [ع] صوك ، نهايت .

اَنْدام [ف] بوى، بوص، وجود، بدن انسان :

« نوردن سروى ايدى اول سيم اندام
نوله ديرلرسه عماد الاسلام »

اِنْسِجام [ع] دوزكون اولەرق كيتمك ، بر سياقدە كيتمك : انسجام كلام = سليس افادە .

اِنْصِرام [ع] انقطاع .

اِنْضِمام [ع] قاتلمق، علاوە اولنمق .

اَنْعام [ع] دوە ، قويون وامثالى كبى چتال طيرناقلى حيوانات § دعا مجموعەسى .

اِنْعام [ع] احسان نعمت .

اِنْعِدام [ع] يوق اولمق.

اِنْقِطام [ع] سوددن كسلمك .

اِنْفِهام [ع] اكلاشلمق.

اِنْقِسام [ع] بولونمك، قسم قسم اولمق .

اِنْهِدام [ع] ييقلمق .

اِنْهِزام [ع] بوزولمق ، پريشان اولمق.

اَوْرام [ع] (ورم)ك جمعى. بدنده حاصل اولان شيشلر.

اَوْهام [ع] (وهم)ك جمعى .

اِهْتِمام [ع] ايشه دقتله باقمق. مهمسه‌مك .

اَهْرام [ع] (هرم)ك جمعى . مصرده‌كى ابنيهٔ معلومهٔ جسيمه .

اَيّام [ع] (يوم)ك جمعى. كونلر § زمان، فلك .

اَيْتام [ع] (يتيم)ك جمعى. پدرى وفات ايتمش نابالغ صبيلر .

اِيهام [ع] ايكى معناسى اولان بر كلمه‌يى ايراد ايله معناى بعيدينى اراده ايتمكدن عبارت بر صنعت بديعه .

∴

بادام [ف] معروف ميوه ، بادم.

بام [ع] سقفك اوستى، طام.

بَسّام [ع] پك چوق تبسم ايدن.

بَكام [ف] مطلوبنه نائل اولان، مرامنه ايرن.

بَنام [ف] ناملى ، مشهور ، شهرتلى .

∴

پیام [ف] خبر .

پیغام [ف] خبر .

∴

تام [ع] بتون، نقصانسز :

« طبعمده‌کی ذوق وشوقی تام ایت
مفتون خرامکم خرام ایت »

تمام [ع] بتونلك § نقصانسز :

« اولمدن بيك يدی تاريخی تمام
هو رساله‌مده تمام اوله كلام »

∴

جام [ف] قدح .

جثام [ع] (کابوس) ، اویقوده عارض اولان آغرلق .

جذام [ع] مسكنلك علتی .

∴

حجام [ع] حجامت ایدیجی ، ایدن .

حرام [ع] شرعاً ممنوع اولان شی .

حسام [ع] کسکین قلیج .

حطام [ع] نفع قلیل .

حکام [ع] (حاكم) ك جمعی .

حمام [ع] دارالاغتسال .

∴

خام [ف] چیك ، پیشمامش ، اولمامش : میوهٔ خام § بوش شی .

ختام [ع] صوك ، نهایت .

خدام [ع] خدمتكار معناسنه اولان (خادم) ك جمعی .

خرام [ف] صاللانه‌رق یورومه ، صاللانمه .

خصام [ع] (مخاصمه) ایله مترادفدر .

خِيامْ [ع] (خيمه) نك جمعی ٠ چادرلر ٠

خَيّامْ [ع] چادرجی ٠

⁖

دامْ [ف] دوزاق، پوصو ٠

دُشنامْ [ع] سوکوب صایمه ٠

دَوامْ [ع] دائم اوله § ملازمت.

⁖

ذَمّامْ [ع] ذم وقدح ایدیجی.

⁖

رامْ [ف] مطیع، منقاد :

« ای جسم لطیف خوابه رام اول
آسودهٔ عالم غرام اول »

رخامْ [ف] مرمر.

رَسّامْ [ع] رسم یاپان صنعتکار.

⁖

زَحامْ [ع] غلبه‌لك.

زِمامْ [ع] دیزکین، کم، یولار.

زُکامْ [ع] نزله.

⁖

سامْ [ع] چولدن اسن غایت صیجاق روزکار.

سَرانجامْ [ف] باشه کلن وقعهٔ عبرت بخشا.

سَرسامْ [ع، ف] آلیق، سرسم.

سَلامْ [ع] عیوب وآفاتدن سالم اولمه § ویریلوب آلنان سلام :

« اهل کبره مقترن اولمه صاقین ویرمه سلام
اجتناب ایت دائماً خودبین ایله ایتمه کلام »

سهام [ع] (اوق) معناسنه اولان (سهم) ك جمعى.

∴

شادكام [ف] زياده سونجلى.

شام [ع] آقشام.

∴

صمصام [ع] كسكين قيلج.

صيام [ع] اوروج طوتمه.

∴

طعام [ع] يمك.

∴

ظلام [ع] (ظلمت) ايله مترادفدر.

∴

عام [ع] ييل، سنه: عام فيل، عام طوفان.

عام [ع] عموم، عموم افاده ايدن؛ عمومه شامل:

«مكتب، اوجاى دلكش، او بالاترين مقام
او مركز سعادت واجلال خاص وعام»

عظام [ع] (عظيم) و (عظم) ك جمعى.

عكام [ع] كاروانك اوكى صره يوروين خدمتكار.

علام [ع] هرشيئى بيلن جناب حق:

«وقتا كه خداى غيب علام
اكرام صفى يى ايتدى اكرام»

عوام [ع] احاد ناس، آيق طاقى.

∴

غرام [ع] عشق شديد.

عمام [ع] باوط.

غُلاٰم [ع] تازه دلیقانلی § کوله.

∴

فاٰم [ف] رنك: کلفام، فیروزه‌فام.

فَرْجاٰم [ف] صوك، عاقبت، انجام.

فَهّاٰم [ع] پك زیاده اکلایان.

فِخاٰم [ع] (فخیم)ك جمعی.

فِطاٰم [ع] چوجقك سوددن کسلمسی.

∴

قُدّاٰم [ع] اوك، پیش.

قَسّاٰم [ع] ترکه‌یی تحریر ایدن مأمور شرعی.

قِیاٰم [ع] آیاق اوزرنده طورمق.

∴

کاٰم [ف] مطلوب، مقصود، § آغز طادی.

کِراٰم [ع] (کریم)ك جمعی.

کَلاٰم [ع] سوز، قول:

«حیات افزا دکلمی هر کلامی
که سویلر نکتهٔ «یحیی العظامی»

کُلْفاٰم [ف] کل رنکلی: ابرکلفام.

کَناٰم [ع] نام و شهرتی اولمیان.

∴

لاله‌فاٰم [ف] لاله رنکلی.

لِثاٰم [ع] یاشماق، نقاب.

لِجاٰم [ع] حیوانك آغزینه اوریلان کم.

لِحاٰم [ع] (لحم)ك جمعی.

لِزَامْ [ع] لازم اولمق ، لزوم.

لِطَامْ [ع] شمار اورمق.

لِكَامْ [ف] لجام، كم.

لَوَّامْ [ع] زیاده لوح ایدیجی ، ایدن.

..

مَادَامْ [ع] مدتجه = مادام الحیاة § چونکه.

مَالَاكَلَامْ [ع] سوز قبول ایتمز.

مِجْذَامْ [ع] پك كسكین قلیج.

مُدَامْ [ع] سورکلی ، دواملی ، دائماً ؛

« بن نه خاکم که بساطکده مدام
ایده‌یم نطقه کلوب بسط کلام »
§ خمر.

مَدَي الأَعْوَامْ [ع] سنه‌لرك نهایتنه قدر.

مَذَامْ [ع] ذم وتعییب ایتمك.

مَرَامْ [ع] آرزو ، خواهش ، طلب.

مَسَامْ [ع] كوچوك منفذ § جلدك كوزله كوریله‌میان دلیکاری.

مُسْتَدَامْ [ع] دوامی طلب ایدلمش، دائم، باقی:

« انجق بولور اویرده بشرفیض مستدام
معناً او یرده کیزانیر انواع احتشام »

مُسْتَهَامْ [ع] سرکشته، حیران: عبد مستهام.

مَشَامْ [ع] بورون .

مُشْكْفَامْ [ف] مسك قوقولی.

مُفْتِي الأَنَامْ [ع] انامك مفتیسی.

مَقَامْ [ع] طوریله‌جق یر، قرار‌گاه § جاه، مسند، منصب؛

« فرقه فرقه فرشتگان کرام
جانب حقدن ایتدی استقبال
فوج فوج اصفیای قدسی مقام
تهنیت رسمن ایتدیلر اکمال »

§ زیارتگاه اولان تربه § موسیقی هوالرندن هر بری.

مَنام [ع] اویقو ، رؤیا § یتاق اوطه‌سی .

مَهام [ع] (مهم) ك جمعی.

مینافام [ف] مینا رنگلی .

.:.

ناتَمام [ف] اکسیك، نقصان.

نافَرجام [ف] عاقبتکاری خیرلی اولمیان.

ناکام [ف] مرامنه نائل اوله‌میان. طالعسز .

نام [ف] اسم، آد § شهرت وشان.

نُجّام [ع] علم نجومه آشنا اولان.

نِظام [ع] دیزمك ، ترتیب ایتمك § دیزی، ترتیب § قاعده،

نِیام [ع] قین ، غلاف.

نِیام [ع] اویومق § (نائم) ك جمعی.

.:.

وام [ف] بورج ، دین .

وَسام [ع] (وسامت) ایله مترادفدر .

.:.

هَجام [ف] الندن بر شی کلمیان .

هَفت‌اَندام [ف] باش ، کوکس ، قارن ، ایکی ال ، ایکی آیاق .

هُمام [ع] بر قومك ، بر طائفه‌نك اولوسی ، بیوکی .

هَنْگام [ف] وقت ، زمان ، اثنا.

هَوام [ع] (هامه) نك جمعی. عقرب ، ییلان :

« نصل قولایجه پریشان اولورسه ابر هوام
خفیف ضربهٔ بالیله بر نسیم ترك ،
تیز خیاللی تخدیشه بعض اك نازك
بر اهتزاز ، اوفاجق بر تهیج الهام »

هُیام [ع] شدت عشق ایله عاشقه عارض اولان حالت .

﴿ م ﴾

أَبْكَم [ع] دیلسز.

آتَشْدَم [ف] و :

آتَشینْ دَم [ف] سوزی ویاسی مؤثر اولان.

أَتَمّ [ع] پك تام .

أَحْكَم [ع] پك حكیم .

آدَم [ع] ابو البشر ، ایلك پیغمبر § تربه‌لی ، انسانیتلی § بشر ، انسان :

« ایلیوب لطف ایله ایثار كرم
جمله‌دن اولدی مكرم آدم »

أَدْهَم [ع] یاغز آت .

أَرْحَم [ع] پك رحیم :

« سماده ، جانده ، هر یرده بر الله
واركه ارحمدر »

إِرَم [ع] مشهور شدادك (جنت)ی تقلیداً یمنده طرح ایتدیردیكی باغ :

« عالم بهشت اندر بهشت ، هر كوشه
بر باغ ارم »

أَسْلَم [ع] پك سالم ، امین .

اَصَمْ [ع] صاغر، ایشتمز اولان.

اَعْظَمْ [ع] پك بیوك :

« جنتم باکیدی رسولكَ هردم
مظهر جوهر اسم اعظم »

اَعْلَمْ [ع] پك عالم.

اَعَمْ [ع] دها ، اك ، پك عمومی، شموللی اولان .

اَفْخَمْ [ع] پك فخامتلی :

« ایلدی تجربه‌یه بذل همم
بر کرم صاحبی ذات افخم »

اَقْدَمْ [ع] پك‌قدملی § اول.

اَکْرَمْ [ع] پك کریم :

« ابتدا خطـه ایدن وضع قلم
اولدی‌اول‌ذات‌شریف واکرم »

اَلْزَمْ [ع] پك لازم .

اَلَمْ [ع] اغری ، صیزی ، کدر ، ناخوشاق .

اُمَمْ [ع] (امت) لـُ جمعی :

« اتفاق ایتدی بو معتاده امم
ازهراللون ایتدی فخر عالم »

اَهَمْ [ع] پك ، دها ، اك مهم.

∴

بَلْغَمْ [ع] اخلاط اربعه‌دن بری.

∴

پَرْچَمْ [ف] کاکل .

∴

تَوْأَمْ [ع] ایکیشر.

تُهَمْ [ع] (تهمت) لـُ جمعی .

∴

جَهَنَّم [ع] جناب حقك رضاسنه مغاير حركاتده بولنانلرك بعد الحشر ادخال ايديله‌جكلرى دارالعذاب.

∴

حاتَم [ع] سخئ شهير عرب (ابن عبد الله بن سعد)

حَرَم [ع] بيوت اسلاميه ده قادينلره مخصوص دائره § بر ذاتك زوجه‌سى.

حَشَم [ع] بك ياقين متعلقات وبك صادق اتباع.

حَكَم [ع] ايكى خصمك آره‌سنده‌كى دعوايى فصل ايچون حاكم تعيين اولنان ذات.

حِكَم [ع] (حكمت) ك جمعى:

«اولمسه سينه‌سى ينبوع حكم
لوحه يازمزدى بو احكامى قلم»

∴

خاتَم [ع] يوزوك § مهر § صوك، نهايت: خاتم الانبيا == عليه الصلاة وسلم افندمز حضرتلرى.

.

خَدَم [ع] (خادم) ك جمعى.

خُرَّم [ع] مسرور، سوينجلى § مسرت ويريجى، ويرن:

«آچاردى قلبنى رنك بشوش ايله هردم
اوپردى روحمزى بر فشافش خرم»

خِدَم [ع] (خدمت)ك جمعى.

∴

دَرهَم [ف] قارمه قاريشيق.

دِرهَم [ع] آقچه، پاره § اوقه‌نك درت يوزده بر قسمى.

دَسَم [ع] چرويش ياغى.

دَمادَم [ف] صيق صيق.

دَمْبَدَمْ [ف] صیق صیق، اکثریتله.

∴

رَدَمْ [ع] سد، بند: هدم ردم، رفع ردم.

رَقَمْ [ع] عدد § یازمق:

«کلز ایکی یاقه‌سی بر یره اهل رقمك
سبب چاك گریبانی بو اولمش قلمك»

∴

سَپِیدَه دَمْ [ف] صباح وقتی.

سِتَمْ [ف] کوجه کیده جك معامله.

سُلَّمْ [ع] مردیون.

سَلَمْ [ع] مؤجلی معجله صاتمه، پشین پاره ایله ویره‌سی یه مال آلمه.

∴

شَبْنَمْ [ف] کیجه‌لری یاغان رطوبت، چی:

«جبله کا، چمنه کلدیکنی کوردیکی دم
نوعروس کله اوْ اوْصاچی ویردی شبنم»

شِکَمْ [ع] قارن § معده: شکمپرور.

شِیَمْ [ع] (شیمه) نك جمعی.

∴

صَمَمْ [ع] صاغراق.

صَنَمْ [ع] پت. (پوت)

∴

طَارَمْ [ف] قبه § سما:

«هوای جنبشندن چاك اولور بو
نیلکون طارم»

∴

عَالَمْ [ع] مجموع مخلوقات ، جهان :

« آيينهٔ نسيم حوضه هردم
تصوير اولنوردی باشقه عالم »

عَدَمْ [ع] يوقلق :

« خلقك اولادينی باشدن چيقاربر
دايهٔ دهر
ايتمسه صيق صيق آنی تربيه لالای عدم »

و :

« يوزی كندم نای درد ورم
لبی كزدم كريز موت وعدم »

عِظَمْ [ع] بيوكلك ، اولولق .

عَلَمْ [ع] سنجاق ، بايراق § اسم خاص .

∴

غَنَمْ [ع] قويون ،

∴

فَرَاهَمْ [ع] طوپلانمش ، دوشيرلمش .

∴

قَدَمْ [ع] آياق .

قِدَمْ [ع] اسكيلك :

« نه وحدت مريد وجود وعدم
نه وحدت محيط ، حدوث وقدم »

قَسَمْ [ع] آند ، يمين .

قَلَمْ [ع] قامش § معروف آلت تحرير :

« وصف انكشتنی يازدقده قلم
بويله حل ايلدی بوعقده يی هم »

دوائر رسميه ده كی اوطه لر §
مفردات دفترينك هر برقسم مخصوصی .

قِيَمْ [ع] (قيمت) ك جمعی .

∴

كَرَمْ [ع] عزت ، شرف ، علو. جناب .

∴

لاَجَرَمْ [ع] (لابد) معناسنه‌در.

∴

مَاتَقَدَّمْ [ع] ماضی ، سابق.

مَاتَمْ [ع] نوحه ، ناله :

« یادکدمی طوغدیغك زمانلر
ستن اغلار ایکن کولردی عالم
بر اویله عمر کچرکه اولسون
موتك سکا خنده، خلقه ماتم »

مُبْرَمْ [ع] ابرام اولنمش.

مُبْهَمْ [ع] ابهام اولنمش ، اکلاشلمیه‌جق صورتده قونلمش ،

مُتَرْجَمْ [ع] ترجمه اولنمش ، بر لساندن دیکر لسانه نقل ایدلمش .

مُجَسَّمْ [ع] جسملندیرلمش ، تجسم ایتمش .

مُحْتَرَمْ [ع] احترامه لایق اولان.

مُحْتَشَمْ [ع] طنطنه‌لی ، دبدبه‌لی ،

مَحْرَمْ [ع] تزوجی حلال اولمیان اقربا § واقف اسرار :

« بلوطلر، طالعه‌لر اخترلر اطرافده هپ محرم
اغاجلر، چویلر، قوشلر، چیچکلر دائماً خرم »

خفی ، کیزلی § سر.

مُحَرَّمْ [ع] تحریم اولنمش § سنهٔ قمریه‌نك برنجی آیی،

مُحْكَمْ [ع] متین ، قوی ، قوت ویرلمش ،

مُحَكَّمْ [ع] محکم قیلنمش § حکم نصب اولنمش .

مُدْغَمْ [ع] ادغام اولنمش ،

مُرْتَسَمْ [ع] رسمی چیقمش ، ارتسام ایتمش اولان ،

مُرَخَّمْ [ع] حرف اخیری اسقاط اولنمش اولان .

مُرَتَّمْ [ع] ترسیم ایدلمش .

مُرَقَّمْ [ع] رقملنمش § تاریخلنمش § یازلمش .

مِرْقَمْ [ع] قلم § پوصله‌نك ابره‌سی .

مَرْهَمْ [ع] یاره‌یه سوریلان دوا § چاره، علاج .

مَرْیَمْ [ع] عیسی علیه السلامك والده‌لرینك اسمی .

مُسْتَحْكَمْ [ع] كندیسنه متانت ویرلمش § قوی، رصین.

مُسْتَخْدَمْ [ع] خدمتده قوللانلمش.

مُسْتَرْحَمْ [ع] استرحام اولنمش، مرجو .

مُسَلَّمْ [ع] تسلیم ایدلمش، اعتراف اولنمش .

مُصَمَّمْ [ع] تصمیم ایدلمش صورت قطعیه‌ده نیت ایدلمش: « مضرات عدیده وعمومیه‌سی مسلم وباعث افساد مزاج بنی آدم اولان مسكراتك منعی هر حكومتجه مصممدر:

مَطْعَمْ [ع] طعام اوطه‌سی، طعامخانه .

مُطَلْسَمْ [ع] طلسملی، افسونلی:

مُعْجَمْ [ع] اعجام ایدلمش، نقطه‌لنمش، نقطه‌لی.

مُعَلَّمْ [ع] تعلیم ایدلمش، اوكره‌دلمش .

مُعَظَّمْ [ع] تعظیم ایدلمش، بیوكلنمش .

مُعْظَمْ [ع] اعظام ایدلمش، بیودلمش، بیوك كورنمش.

مُفَخَّمْ [ع] تفخیم ایدلمش، تعظیم ایدلمش،

مُقَدَّمْ [ع] تقدیم ایدلمش، اوكه كچیرلمش § عرض ایدلمش § اولجه، اسكیدن.

مَقْدَم [ع] گلمه ، وصول بولمه ، قدوم.

مُقَسَّم [ع] تقسيم ايدلمش.

مُكَرَّم [ع] اكرام ايدلمش ، اعزاز اولمش.

مُلْتَزَم [ع] التزام ايدلمش، انتخاب، اختيار اولنمش § مطلوب .

مُلَحَّم [ع] شيشمان .

مُلْزَم [ع] الزام ايدلمش ، صو. صديرلمش § لازم قلنمش.

مُلْهَم [ع] الهام ايدلمش : «حسن شعر مجسم ، بن شاعر ملهم» . و :

« سيراب خيالى فيض ماهم
بى تاب مقالى سرّ مبهم »

مُنْتَظَم [ع] انتظاملى، دوزگون.

مُنَجَّم [ع] ترازى قولى.

مَنْسَم [ع] ايز، علامت، اثر.

مُنْضَم [ع] ضم ايدلمش، قاتلمش.

مُنَعَّم [ع] تنعيم ايدلمش ، نائل رفاه ايدلمش .

مُؤَلَّم [ع] المى ، كدرلى.

ن

نامَحْرَم [ف] محرم اولميان كنديسيله كوروشلمسى حرام اولان § بيكانه ، يابانجى .

نَخْلِ مَرْيَم [ع] حضرت مريمك جناب عيسى عليه السلامى حين تولدده سايه‌سنه التجا ايلديكى خرما اغاجى .

نَدَم [ع] پشيمانلق.

نَسَم [ع] نفس § روزكار آهسته اسمك .

نَعَمْ [ع] ادات جواب: اوت، يكى.

نِعَمْ [ع] كوزل معناسنه فعل مدح § (نعمت) ك جمعى.

∴

وَرَمْ [ع] بدنده حاصل اولان شيش § علت مدهشهٔ معروفه:

« صارى بركلدك اى عدم جيچكى
ايستەمزدم سكا ورم ديمكى »

∴

هَرْدَمْ [ع] هرزمان، هروقت:

« امواج كف‌افشان اوليور ساحله هردم
سودالى كوكللركبى جوشان ايدرك هم»

هَرَمْ [ع] پير اولمق، ياشلانمق:

خزان رسيده دلم كريه‌ريز حزن والمدر
بتون حيات شبابى سكون پذير هرمدر»

هَرَمْ [ع] عسكرى بوزوب صنديرمق.

هَمْدَمْ [ف] ارقداش، هم صحبت:

« اى كول! نظرايت كه: بر ييل اقدم
يارمدى بكا بو يرده همدم »

هِمَمْ [ع] (همت) ك جمعى.

∴

يَكْدَمْ [ف] بردم، برنفس، برآن.

ماقبلی ساکن وَ اندن اولکی حرف مفتوح اولان وَ {م} ایله نهایتلنان کلمات ایله {دم} کبی بر هجالی الفاظ

اَلْيَوْمْ [ع] بو کون § شمدیکی زمانده § حالا ، هنوز.

∴

بَزْمْ [ف] صحبت ، محبت مجلسی .

بَشْمْ [ف] یوك ، یاغی.

∴

جَمْ [ف] ام‌الخبائث اولان شرابك موجدی.

جَمّ [ع] چوقلق ، غلبه‌لك.

جَزْمْ [ع] حکم قطعی ویرمك .

∴

چَشْمْ [ف] کوز ، عین .

∴

حَجْمْ [ع] جثه ، اوزونلق ، اکلیلك ، ارتفاعدن عبارت مسافه § جسم .

حَزْمْ [ع] بصیرتله حرکت.

حَسْمْ [ع] کسمك ، قطع ایتمك ، فصل ایلمك : حسم دعوی.

∴

خَتْمْ [ع] مهرلەمك، مهرلمك § اتمام واكمال : ختم قرآن، ختم نسخ .

خَصْمْ [ع] دشمن .

∴

دَمْ [ع] قان ، خون .

دَمْ [ف] صولوق، نفس: دم واپسين = صوك نفس.

∴

ذَمْ [ع] برينك قبايحنى تعداد و بيان ايلمك .

∴

رَجْمْ [ع] طاشه طوتمق ، طا. شلامق .

رَحِمْ [ع] مرحمت § ديشى حيوا. ناتده دول ياتاغى § قرابت، خصملق : صلهٔ رحم.

رَدْمْ [ع] قاپو وكديك كبى شيئلرى اهتمام ايله قپامق، سد ايتمك.

رَزْمْ [ف] حرب، جنك. زرمكه، زرمكاه .

رَسْمْ [ع] اثر، نشانه، نشان § صورت معروفه ده يا پيلان شكل § يازه ، چيزه § عادت § دأب دوات § ويركو .

رُشَيْمْ [ع] تخمك اصل مايهٔ انباتيه سى اولان دانه جك .

رَغْمْ [ع] برينك خوشنه كيتميه جك حركتك بالالتزام اجراسى ، رغماً .

∴

زَخْمْ [ف] ياره. زخمناك = يارەلى ,

∴

سَهْمْ [ع] ارق § حصه ، پاى ؛

∴

شَتْم [ع] سوكوب صايمق .

شَحْم [ع] ایچ یاغی.

شَرْم [ف] اوتانمه ، حجاب.

شَمّ [ع] قوقلامق ، قوقلاتمق .

∴

صَوْم [ع] اوروج .

∴

ضَمّ [ع] قاتمق، قاتلمق § اوتره ایله اوقومق .

∴

طَعْم [ع] طاد ، لذت .

∴

عَزْم [ع] بر ایشی ایشلمكه قوت قلب ایله توجه .

عَظْم [ع] كمیك .

عَمّ [ع] عموجه .

∴

غَمْ [ع] قایغو ، تاسه ، كدر :

« وادیلری ریك وشیشهٔ غم
قوملر صایسنجه حزن وماتم »

∴

فَخْم [ع] كمور.

فَمْ [ع] آغز ، دهان .

فَهْم [ع] اكلامق.

∴

قَوْم [ع] جماعت، قبیله .

∴

كَتْم [ع] صاقلامق.

كَجْفَهْم [ف] ترس اكلايجى ، ادراكى مشوش.

گَرْم [ف] صيجاق ، حار.

گَرْما گَرْم [ف] قيزيشوب ايصنمش اولان.

كَم [ف] اكسيك ، نقصان § فنا: كم مايه ، كم اصل .

ل

لَحْم [ع] ات ، كوشت .

لَطْم [ع] تمار اورمق .

لَوْم [ع] سرزنش ايتمك ، تعييب ومؤاخذه ايلمك .

ن

نَجْم [ع] كوكب ، سياره.

نَرْم [ف] يومشاق ، ملايم.

نَظْم [ع] ديزمك § منظوم سوز.

نِعَم [ع] (نعمه) نك جمعى ،

نَم [ف] رطوبت § چى .

نَوْم [ع] اويقو .

و

وَشْم [ع] بدنده ايكنه ايله آچيلان شكل.

وَهْم [ع] شك ، تردد.

هـ

هَدْم [ع] ييقمق ، خراب ايتمك.

هَضْم [ع] طعامك معده ده اريمسى § صبر وتحمل § قبول.

هَمْبَزْمْ [ف] مجلس ازدحامی.

:.

يَمّ [ع] دریا، دكز، بحر:

« قورتولدیمی مركزده اولان جاذبه دن یم
امواج اولور صانكه سماواته خروشان
بر باشقه جهاندنمی بوشاندی بر دبیلم
بر قوس قوجه عمان »

يَوْمْ [ع] كون.

❊ م ❊

آثِمْ [ع] كناهكار.

اِسْمْ [ع] آد § زمانه تعلق ایتمكسزین معنای مخصوصی اولان كلمه.

اَعاجِمْ [ع] (عجم)ك جمعی. عربك غیری اولانلر.

اَعاظِمْ [ع] (اعظم)ك جمعی:

« سردار ائمۀ اعاظم
قیلمدی صلاته نظمی لازم »

اَفاخِمْ [ع] (افخم)ك جمعی.

اَكارِمْ [ع] (اكرم)ك جمعی.

:.

بَهائِمْ [ع] (بهیمه)نك جمعی. حیوانلر.

:.

جازِمْ [ع] جزم ایدیجی، ایدن.

جَرائِمْ [ع] (جریمه) نك جمعی.

جِرْمْ [ع] وجود، جسم.

جِسم [ع] كووده § ابعاد ثلثه‌سی اولان شی.

∴

چِیم [ف] كسلمش چمنلی طوپراق قطعه‌سی.

∴

حاَزِم [ع] حزم ایدیجی، احتیاطكار.

حاسِم [ع] حسم ایدیجی، ایدز.

حاكِم [ع] حكم ایدیجی، ایدز.

حِلم [ع] طبیعت یواشلغی.

حَمائِم [ع] (حمامه) نك جمعی. كوكرجينلر، قمريلر.

∴

خاتِم [ع] مهرليجی، مهرليان § ختم ایدیجی.

خادِم [ع] خدمت ایدیجی.

« آستانك اب روی دائمی
خاك عطشان عراقك خادمی »

§ شخص بی رجولیت.

خِشم [ع] غضب.

خَواتِم [ع] (خاتم) ك جمعی.

∴

دائِم [ع] دوام اوزره، برقرار اولان:

«خدانك واولغی هرشیئده قائم
او وارلقدر ایدن اشیانی دائم»

دَراهِم [ع] (درهم) ك جمعی.

دَعائِم [ع] (دعامه) نك جمعی.

∴

ذَمائِم [ع] (ذمیمه) نك جمعی.

.:.

رَاحِمْ [ع] رحم ايديجي .

رَاسِمْ [ع] رسم ايديجى .

رَاقِمْ [ع] يازيجي ، يازان.

.:.

سَالِمْ [ع] سلامتله متصف ، برى .

شَاتِمْ [ع] شتم ايديجي ، ايدن.

.:.

صَائِمْ [ع] اوروجلى:

صَارِمْ [ع] كسيجى ، كسكين .

صَوَارِمْ [ع] (صارم) ك جمعى .

.:.

ضَمَائِمْ [ع] (ضميمه) نك جمعي .

.:.

طِلْسِمْ [ع] سحر نوعندن بر امر موهوم .

.:.

عَازِمْ [ع] عزم ايديجي ، عزيمت ايدن .

عَاصِمْ [ع] عصمتلى .

عَالِمْ [ع] صاحب علم ، بيليجى :

عَلَائِمْ [ع] (علامت) ك جمعي:

عِلْمْ [ع] بيلمه ، بيلنمه § معلومات:

«بزه امر ايلدى اول صاحب علم
مهددن لحده دك اول طالب علم»

عَمَائِمْ [ع] (عمامه) نك جمعي :

عَوَاصِمْ [ع] (عاصمه)نك جمعی.

عَوَالِمْ [ع] (عالم) ك جمعی؛ كائنات:

«الٓهی، جهان آفرین ذوالجلالم
شهود ربوبیتکدر عوالم»

∴

غَانِمْ [ع] غنیمته نائل اولان.

غَنَائِمْ [ع] (غنیمت) ك جمعی.

∴

قَائِمْ [ع] آیاقده طوران § باقی، موجود:

«الٓهی سنسین اول باقی ودائم
سنك امركله عالم اولدی قائم»

قَاسِمْ [ع] تقسیم ایدیجی، ایدن.

قِسِمْ [ع] پارچه، بلرك.

قَوَائِمْ [ع] (قائمه) نك جمعی.

قَیِّمْ [ع] جامع خدمه سندن هر بری؛

∴

كَاظِمْ [ع] غضبنی هضم ایدیجی، ایدن.

كَلِمْ [ع] (كلمه) نك جمعی.

∴

لَاحِمْ [ع] دائما ات ییین طیور.

لَازِمْ [ع] بر شیله برابر اولان، اندن ایرلیمیان § كرك، مقتضی، وجودینه احتیاج اولان شی:

«هر بر نعمك ثناسی لازم
بوبحثده شکر اولور ملازم»

لَوَازِمْ [ع] (لازمه) نك جمعی.

∴

مَآثِمْ [ع] کناهلر .

مُبْرِمْ [ع] ابرام ایدیجی، ایدن. § معناسز سوز سویلیان آدم .

مُتَأَلِّمْ [ع] تألم ایدیجی ، ایدن. کدرلنیجی.

مُتَبَسِّمْ [ع] کولومسه‌ین ، تبسم ایدن .

مُتَبَکِّمْ [ع] سوز سویلر ایکن طوتیلوب قالان.

مُتَجَسِّمْ [ع] تجسم ایدن ، مجسم کورینن .

مُتَحَتِّمْ [ع] واجب اولان، درجهٔ وجوبده بولنان : متحتم ذمت عبودیت.

مُتَحَجِّمْ [ع] تحجم ایدن، حجملنن، جثه‌لنن .

مُتَحَرِّمْ [ع] تحرم ایدن .

مُتَحَکِّمْ [ع] تحکم ایدن .

مُتَخَتِّمْ [ع] خاتم طاقینان .

مُتَرَاکِمْ [ع] تراکم ایدن، بریکن.

مُتَرْجِمْ [ع] ترجمه ایدن ، بر لسانی دیکر لسان ایله بیان ایلیان .

مُتَرَحِّمْ [ع] ترحم ایدن، اجیان.

مُتَرَسِّمْ [ع] ارتسام ایلیان .

مُتَرَمْرِمْ [ع] سوز سویلیه‌جك کبی طاورانمقله برابر سویلیه‌میوب قالان.

مُتَرَنِّمْ [ع] ترنم ایدن، دلکش بر صورتده اجرای آهنك ایلین .

مُتَزَاحِمْ [ع] تزاحم ایدن ، غلبه‌لکدن صیقیشان.

مُتَرَقِّمْ [ع] تکاله یوتان .

مُتَسَلِّمْ [ع] تسلم ایدن ، تسلیم اولنان شیئی اخذ وقبض ایلیان.

مُتَسَمِّم [ع] تسمم ایدن، زهرلنن.

مُتَشَائِم [ع] تشائم ایدن، مشأمه ایلیان.

مُتَشَمِّم [ع] قوقلایان.

مُتَصَادِم [ع] تصادم ایدن، چارپیشن.

مُتَصَرِّم [ع] تصرم ایدن، جلادتن.

مُتَعَطِّم [ع] طادان، طادینه باقان.

مُتَعَاظِم [ع] تعاظم ایدن، نظرده بیوین.

مُتَعَالِم [ع] هرکسجه بیلنان.

مُتَعَظِّم [ع] تعظم ایدن، عظمت فروشلق ایلیان.

مُتَعَلِّم [ع] تعلم ایدن، طالب، شاگرد.

مُتَعَمِّم [ع] تعمم ایدن، عمومی اولان، جمله‌یه شامل اولان.

مُتَفَهِّم [ع] تفهم ایدن، تکلفله ادراک ایلین.

مُتَقَادِم [ع] تقادم ایدن، کچمش بولنان.

مُتَقَاسِم [ع] تقاسم ایدن، پیلشن § بولشن.

مُتَقَدِّم [ع] تقدم ایدن، اوکه کچن، مقدم اولان.

مُتَقَوِّم [ع] تقوم ایدن، اکری ایکن دوغریلان.

مُتَکَلِّم [ع] تکلم ایدن، سویلیان.

مُتَلَاطِم [ع] تلاطم ایدن، چارپیشان.

مُتَلَاکِم [ع] تلاکم ایدن، بربرینه یومروق اوران.

مُتَلَثِّم [ع] تلثم ایدن، یاشماق طوتنان.

مُتَلَقِّم [ع] تلقم ایدن، یوتان.

مُتَنَادِم [ع] تنادم ایدن، نادم اولان.

مُتَناوِم [ع] يالاندن اويور كبى كورينان .

مُتَنَدِّم [ع] نادم ، پشيمان اولان .

مُتَنَسِّم [ع] تنسم ايدن ، روزكار استنشام ايدن .

مُتَنَعِّم [ع] تنعم ايدن ، نعمت ايچنده بولنه رق راحت ايدن ،

مُتَوَرِّم [ع] تورم ايدن ، ورم علتنه كرفتار اولان ؛

مُتَوَهِّم [ع] وهمه دوشن ،

مُتَهاجِم [ع] هجوم ايدن ،

مُتَهارِم [ع] اختيار كبى كورينان .

مُتَهَدِّم [ع] ييقيلان .

مُتَهَكِّم [ع] استهزا ايدن .

مُتَيَمِّم [ع] تيمم ايدن .

مُجْرِم [ع] كناه وجرم ايدن § مغاير قانون حركتده بولنان ،

مَحارِم [ع] (محرم) ك جمعى ؛

مُحْكِم [ع] متين قيلان ؛

مُخاصِم [ع] مخاصمه ايدن ؛

مُخْتَصِم [ع] خصومت ايديشن ؛

مَراحِم [ع] (مرحمت) ك جمعى ؛

مَراسِم [ع] رسملر ، عادتلر ،

مَزاحِم [ع] (زحمت) ك جمعى ، محنتلر ، مشقتلر .

مُزْدَحِم [ع] غلبه لك ، ازدحاملى .

مُسْتَخْدِم [ع] خدمتده قوللانيلان .

مُسْتَرْحِم [ع] يالواران ، نياز ايدن .

مُسْتَعْظِمْ [ع] بیوك كورینان.

مُسْتَعْلِمْ [ع] معلومات طالب ایدن.

مُسْتَفْهِمْ [ع] اكلامق ایستەین، صوران.

مُسْتَقْدِمْ [ع] تقدم ایدن § كثیر الاقدام اولان.

مُسْتَلْزِمْ [ع] لازم كتیرن، ایجاب ایدن.

مُسْلِمْ [ع] دین اسلام اوزرینه اسرار حیات ایدن. مسلمین.

مُسَلِّمْ [ع] تسلیم ایدن.

مَطَاعِمْ [ع] (مطعم) ك جمعی.

مُطْعِمْ [ع] اطعام ایدن.

مُظْلِمْ [ع] قراكلق، تاریك.

مُعْتَزِمْ [ع] اعتزام ایدن، توجه، عزیمت ایلیان.

مُعْتَصِمْ [ع] اعتصام ایدن، ال ایله طوتان، تمسك ایدن.

مُعْدِمْ [ع] اعدام ایدن، یوق ایلیان، اولدیرن.

مُعَلِّمْ [ع] تعلیم ایدن، اوكرەدن.

مَغَانِمْ [ع] (مغنم) ك جمعی.

مُغْتَنِمْ [ع] اغتنام ایدن، غنیمت اولەرق آلان.

مَقَالِمْ [ع] (مقلم) ك جمعی.

مُقَاوِمْ [ع] مقاومت ایدیجی، ایدن.

مُقْتَحِمْ [ع] كوكس كرن، هجوم ایدن.

مُقَدِّمْ [ع] تقدیم ایدن، اوكه چكیرن.

مُقْدِمْ [ع] اقدام ایدن، غیرت و ثبات ایله چالیشان.

مُقَسِّمْ [ع] قسم ایدن، انداجین.

مُقَسِّم [ع] تقسیم ایدن، قسم قسم ایدن ، بولن.

مُقَوِّم [ع] اکری یی طوغرلدان.

مَکارِم [ع] (کرم) ك جمعی.

مُکْرِم [ع] کرم واعزاز ایدن، اظهار آثار حرمت ایدن.

مَلاحِم [ع] (ملحمه) نك جمعی.

مُلازِم [ع] ملازمت ایدیجی ، ایدن § مراتب عسکریه ده یوز باشیدن آشاغی اولان رتبه.

مُلْتَزِم [ع] التزام ایدن ، کندی اوزرینه لازم قیلان § انتخاب و اختیار ایدن § واردات امیریه دن برینك کندی حسابنه جبایتنی درعهده ایدن آدم.

مُلْتَقِم [ع] التقام ایدن، یودان.

مُلْتَئِم [ع] التیام بولان، اوکولان.

مُلْزِم [ع] الزام ایدن ، سکوته مجبور ایدن § لازم قیلان.

مُلْهِم [ع] الهام ایدن ، قلبه فیض طریقیله القا ایلیان.

مَناظِم [ع] متعدد شیئلری بر یره دیزمك معناسنه اولان (منظم) ك جمعی.

مُنْتَقِم [ع] انتقام الان ، اخذ ثار ایدن § اسماء حسناء دندر.

مُنَجِّم [ع] علم نجومده آشنا اولان.

مُنْصَرِم [ع] انصرام ایدن ، انقطاع ایلیان ، کسیلن.

مُنْعَدِم [ع] یوق اولان.

مُنْعِم [ع] نعمت احسان ایدن.

مُنْفَهِم [ع] انفهام ایدن، اکلا شیلان.

مُنْقَسِم [ع] انقسام ایدن، قسم قسم اولان.

مُنْهَدِمْ [ع] انهدام ایدن، ییقیلان.

مُنْهَزِمْ [ع] انهزام ایدن، حربده مغلوب اولان.

مُوَسِّمْ [ع] اویوديجی، اویودان.

مَوَاسِمْ [ع] (موسم) ك جمعی: مواسم اربعه.

مَوْسِمْ [ع] سنه‌نك درت فصلندن هربری.

مُؤْلِمْ [ع] الم ویرن، اینجیدن.

مُؤَلِّمْ [ع] تألیم ایدن، الم ویرن.

مُهِمْ [ع] امر عظیم، کاردشوار، اهمیتلی.

ن

نَائِمْ [ع] اویوجی، اویویان.

نَادِمْ [ع] ندامت ایدن، پشیمان اولان.

نَاظِمْ [ع] نظم ایدن، دیزن، تزیینه قویان § شعر سویلیان.

نَاعِمْ [ع] تر، تازه‌نبات § لطیف، یومشاق شی.

ه

هَادِمْ [ع] هدم ایدیجی، ایدن، ییقیجی، ییقان.

هَائِمْ [ع] متحیر، سرکشته.

هَاضِمْ [ع] هضم ایدیجی، ایدن.

ماقبلنده یای مضمومه بولنوب {م} ایله نهایتلنان کلمات

اِبْریشَنیمْ [ف] بوکلمش ایپك .

اَقالیمْ [ع] مملکت، دیار معناسنه اولان (اقلیم) ك جمعی .

اَقانیمْ [ع] (اصل) معناسنه اولان (اقنوم)ك جمعی : اقانیم ثلثه .

اِقْلیمْ [ع] مملکت ، دیار .

اَلیمْ [ع] اجیدان ، اغریدان ، کدر ویرن .

..

بَسیمْ [ع] کولر یوزلی .

بیمْ [ف] قورقو .

..

تَتْمیمْ [ع] تمام ایتمك .

تَجْریمْ [ع] برندن جریمه آلمق § جزالندیرمق .

تَجْسیمْ [ع] مجسم ایتمك .

تَحْریمْ [ع] حرام قیلمق .

تَحْکیمْ [ع] محکم قیلمق .

تَحْلیمْ [ع] حلیم ایتمك .

تَخْتِيمْ [ع] مهرلەمك.

تَرْسِيمْ [ع] رسم ايتمك، رسمنی يابمق.

تَرْغِيمْ [ع] سورمك، قيرمق: ترغيم انوف.

تَرْقِيمْ [ع] رقم ايتمك.

تَرْمِيمْ [ع] مرمت ايلمك، خراب بر شيئی تعمير ايتمك.

تَسْلِيمْ [ع] ويرمك، ويرلمك § برمدعانك دوغری اولديغنی اعتراف ايلمك.

تَسْقِيمْ [ع] خسته ايتمك، سقامته نسبت ايتمك، ايدلمك.

تَسْمِيمْ [ع] زهرلەمك.

تَشْمِيمْ [ع] قوقلاتمق، قوقلادلمق.

تَصْمِيمْ [ع] صورت قطعيەده قرار ويرمك.

تَعْجِيمْ [ع] (اعجام) ايله مترادفدر.

تَعْظِيمْ [ع] بيوكلەمك، بر شيئی بيوك عد ايتديكنه دلالت ايدەجك صورتده طورانمق.

تَعْقِيمْ [ع] عقيم وثمرەسز براقمق.

تَعْلِيمْ [ع] اوكرتمك، اوكردلمك، § آليشديرمق.

تَعْمِيمْ [ع] عمومی قيلمق، جملەيه شامل ايتمك.

تَفْخِيمْ [ع] تعظيم ايتمك.

تَفْهِيمْ [ع] اكلاتمق. (افهام) ايتمك.

تَقَادِيمْ [ع] (تقدمه) و(تقديم)ك جمعی.

تَقْدِيمْ [ع] اوكه كچيرمك، مقدم طوتمق § برشيئك كوچكدن بيوكه ويرلمسی.

تَقْسِيم [ع] قسم قسم ايتمك ، ايدلمك، بولمك.

تَقْلِيم [ع] كسمك ، كسلمك . [طيرناق، قامش كبی شيلر حقنده مستعملدر : تقليم اظفار ، تقليم خامه] .

تَقْوِيم [ع] اكری يی دوزلتمك، دوغرلتمق § صورت معروفه‌ده شهور، مواسم وسائره‌يی كوسترمك اوزره ترتيب اولنان رساله .

تَكْرِيم [ع] تعظيم، تعزيز ايتمك.

تَلْثِيم [ع] برينك آغزينی اوپمك § اوپمك.

تَلْجِيم [ع] (الجام) ايله مترادفدر.

تَلْقِيم [ع] لقمه ويرمك، ويرلمك § لقمه لقمه يديرمك .

تَلْوِيم [ع] (لوم) ه بدل قوللا- نيلير .

تَنْظِيم [ع] ديزمك § بولنه صيره‌سنه قويمق § يايوب ياقشديرمق .

تَنْعِيم [ع] نعمت ايچنده بولنديره- رق راحت ايتديرمك.

تَنْوِيم [ع] اويوتمق، اويودلمق.

تَوْرِيم [ع] ورم علتنه كرفتار ايتمك.

تَوْسِيم [ع] علامتلنديرمك § اسم قومق.

تَوْشِيم [ع] بدنه ايكنه ايله شكل يايمق .

تَوْهِيم [ع] توهم ايتديرمك.

تَهْدِيم [ع] (هدم) ايله مترادفدر .

⁂

جَحِيم [ع] جهنم ، دارالعذاب :

«بو بنا داخلیدر باغ نعيم
خارجی ناحيهٔ دار جحيم»

جَرِيمْ [ع] (جرم) ك جمعى.

جَسِيمْ [ع] بيوك، ايرى، جثه‌لى.

∴

حَرِيمْ [ع] خانه داخلى كبى غيرك دخولى جائز اولميان محل.

حَشِيمْ [ع] حشمتلى، محتشم.

حَكِيمْ [ع] حكمتله متصف، واقف حكمت اولان:

« برق اوردى جمالنده اوامى يتيمك
الك شعشعه‌لى فيضى خداوند حكيمك ».

§ طبيب، حكيم.

حَلِيمْ [ع] حلم صاحبى.

حَمِيمْ [ع] ياقين خصم، اقربا.

∴

خَذِيمْ [ع] سرخوش.

خَصِيمْ [ع] مخاصم، ايكى خصمدن هر برى.

∴

دُونِيمْ [ف] ايكى پارچه.

دِيهِيمْ [ع] تاج.

∴

ذَمِيمْ [ع] (مذموم) ايله مترادفدر.

∴

رَجِيمْ [ع] قوغلمش، مطرود.

رَحِيمْ [ع] صاحب مرحمت اولان جناب حق:

« صانعك اولديغنه لطفى عميم
كوستر رهيئت رحمان ورحيم »

رَمِيمْ [ع] اكثريا چورومش كميك حقنده قوللانيلير:

عظام رميم.

« بردر اول قادر عزیز و حکیم
فهو « یحیی العظام وهی رمیم »

رثیم [ع] ایرین ، جراحت،

⁖

سَقیم [ع] سقامتله متصف اولان،

سَلیم [ع] عیب وآفتدن بری اولان:

« سخن اولدرکه بلاواسطهٔ طبع سلیم
اوله مقبول دل نادره سنجان فهیم »

سیم [ف] کموش ، فضه ،

⁖

شَمیم [ع] کوزل قوقو ،

شَهیم [ع] شهامتلی،

⁖

صَمیم [ع] درون قلب، باطن قلب،

⁖

عَدیم [ع] عدم ایله متصف ،

عَظیم [ع] بیوك ، اولو ،

عَلیم [ع] چوق بیان§ جناب حق:

«لامکاندر بی مکان اول حضرت رب علیم
یوق ایدی هیچ برشی آندن غیری
واردی اول کریم »

عَقیم [ع] قیصر ،

عَمیم [ع] جمله یه شامل اولان،

⁖

غَریم [ع] آله جقلی،

⁖

نَخِيْم [ع] فخامتله متصف .

∴

قَدِيْم [ع] زمان جهتيله اسکی شی § اولنی بیلیرکیمسه اولمیان .

قَوِيْم [ع] دوغری : مسلك قويم .

قَيِّم [ع] جامع خدمه سندن هر بری .

∴

كَرِيْم [ع] کرمله متصف § عفو ومسامحه سی غالب اولان :

« ایلمش حضرت وهاب کریم
هر برین واسطۀ لطف عظیم »

كَلِيْم [ع] مکالمه ایدن کیمسه § کلیم الله = جبل طورده خطاب عزته مظهر اولان حضرت موسی علیه السلام .

كِلِيْم [ف] دوشمه ، بساط .

كَظِيْم [ع] حدت وغضبنی حبس ایدن .

∴

لَئِيْم [ع] آلچق ، دنی § جری ، بخیل .

لَحِيْم [ع] اتلی ، سمیز .

لَقِيْم [ع] یوتولمش شی .

∴

مَخَادِيْم [ع] (مخدوم)ك جمعی .

مُسْتَدِيْم [ع] دوامنی طلب ایدن .

مُسْتَقِيْم [ع] استقامتله متصف ، دوغری .

مُسْتَنِيْم [ع] یالاندن اویویان ، اویور کبی کورینان .

مُقِيْم [ع] اقامت ایدن ، ساکن :

« اوله تخت نبوتده مقيم
جلوه‌كاهيدى آنك عرش عظيم »

مُلاٰيِمْ [ع] موافق § اويغون § يومشاق ، نرم .

∴

نامُلاٰيِمْ [ف] ملايم دكل ، مناسبتسز درشت .

نَدِيمْ [ع] همدم ، همصحبت .

نَسِيمْ [ع] روزكارك نفسلنمسى § خوش ، ملايم ، اطيف روزكار :

« آفرين لطفكه اى بادنسيم
بوقدر آچجق اولور فيض عميم »

نَعِيمْ [ع] جنت § نعمت § رفاه وراحت .

نِيمْ [ف] يارى ، ياريم ، ايكى مساوى قسمدن بريسى .

∴

وَخِيمْ [ع] وخامتله متصف اولان § دشوار ، كران § كوتو ، ضررلى .

وَسِيمْ [ع] كوزل يوزلى ، جميل § تمغالنمش .

∴

هَزِيمْ [ع] كوك كورلمه‌سى § شدتلى صاغاناق .

هَشِيمْ [ع] قيرلمش ، اوفادلمش .

هَفْتْ اِقْلِيمْ [ف] اعتبار قدمايه كوره يدى اقليمه تقسيم اولنمش اولان دنيا .

∴

يَتِيمْ [ع] فرد يكانه § بابامز چوجق .

﴿ م ﴾

أُمّ [ع] آنا ، والده § اصل ، منشاء .

أَنْجُمْ [ع] (نجم) لك جمعى :

« اولديلر چرخ خدايه انجم
رضى الله تعالى عنهم »

تَأَثُّمْ [ع] كناهدن صاقنمق .

تَأَمُّمْ [ع] الملنمك .

تَبَسُّمْ [ع] كولومسامك :

« روح ابى جوهر تكلم
كل رخلرى جنت تبسم »

تَجَسُّمْ [ع] جسملنمك .

تَحَتُّمْ [ع] واجب اولمق .

تَحَجُّمْ [ع] حجملنمك ، جثه‌لنمك .

تَحَرُّمْ [ع] ناسزا شيلردن صاقنمق .

تَحَكُّمْ [ع] حاكملك طاقنمق .

تَخَاصُمْ [ع] (مخاصمه) ايله مترادفدر .

تَخَتُّمْ [ع] خاتم طاقنمق .

تُخْمْ [ف] اكلدكدن صكره كندى جنسندن بر نبات حصوله كتورن دانه § نطفه .

تَرَاجُمْ [ع] (ترجمه) نك جمعى .

تَرَاكُمْ [ع] بريكمك .

تَرَحُّمْ [ع] مرحمت ايتمك.

تَرَسُّمْ [ع] (ارتسام) ايله مترادفدر.

تَزَاحُمْ [ع] غلبه‌لكدن صيقشمق.

تَزَقُّمْ [ع] تكلفله يوتمق.

تَسَلُّمْ [ع] تسليم اولنان شيئى اخذ و قبض ايتمك.

تَسَمُّمْ [ع] زهرلنمك.

تَشَاؤُمْ [ع] اوغورسز عد ايتمك.

تَصَادُمْ [ع] (مصادمه) ايله مترادفدر.

تَصَرُّمْ [ع] جلادتلنمك.

تَعَاظُمْ [ع] نظرده بيوك كورنمك:

« كوكلم بيويور تعاظمكدن
پرجوش اوليور تلاطمكدن »

تَعَظُّمْ [ع] بيوكلك صاتمق.

تَعَلُّمْ [ع] علم حاصل ايتمك، ايدلمك، اوكرنمك.

تَعَمُّمْ [ع] عموملشمك، عمومى اولمق.

تَفَحُّمْ [ع] كومورلشمك، كومور كسلمك.

تَفَهُّمْ [ع] تكلفله اكلامق، ادراك ايتمك.

تَقَادُمْ [ع] كچمش بولنمق.

تَقَدُّمْ [ع] اوكه كچمك، ايلرى كچمك:

« كر ايتمسه مهرومه تقدم
شبنم يرينه ياغاردى انجم »

تَقَوُّمْ [ع] اكرى‌شى دوغرلق.

تَكَلُّمْ [ع] سويلمك:

« طرز سلفه تقدم ايتدم
بر بشقه لغت تكلم ايتدم »

تَلَاطُمْ [ع] طالغه‌لنمق .

تَلَثُّمْ [ع] باش طوتمق.

تَلَحُّمْ [ع] ات پیدا ایتمك، سمیزلەمك.

تَنَدُّمْ [ع] پشیمان اولمق .

تَنَسُّمْ [ع] تنفس ایتمك .

تَنَعُّمْ [ع] نعمت ایچنده بوانه‌رق راحت ایتمك.

تَوَهُّمْ [ع] برشیئی فنا ظن ایتمك.

تَهَاجُمْ [ع] بربرینه هجوم ایتمك .

تَهَكُّمْ [ع] استهزاء .

تَيَمُّمْ [ع] ماء طاهرك فقدانی حالنده ابدسته بدل یوز ایله دیرسکه وارنجه‌یه قدر اللره بروجه شرعی طوپراق مسحی .

∴

جُرْمْ [ع] صوچ ، گناه .

∴

حُكْمْ [ع] بوبویله‌در ویا دکلدر دیمك § امر واراده § تأثیر ، اهمیت § قیمت.

∴

خُمْ [ف] اکری بوکری § بوکلم.

∴

دُمْ [ف] قویروق .

دُوُمْ [ف] ایکنجی .

∴

زُعْمْ [ع] ظن فاسد .

∴

عقم [ع] عقيملك .

∴

قلزم [ف] بحر احمر :

« عشق موج اوردی عجمی باشه غرق اولسه كوزم
نجه زورق با نیر جوشه كلنجه نلزم »

∴

كژدم [ف] عقرب 《 قويروغی اكری .

گم [ف] ضايع .

كندم [ف] بغدای .

∴

مردم [ف] انسان .

∴

هشتم [ف] سكزنجی .

هفتم [ف] يدنجی .

ماقبلنده واو مضمومه بولنوب (م) ايله نهايتلنان كلمات

اَقْنُومْ [ع] اصل. جمعی (قانیم). کابر.

∴

بَلْعُومْ [ع] بوغازده اطعمه واشربه نك كچديكی یر.

∴

حَسُومْ [ع] اويغونسزلق.

حَلْقُومْ [ع] انسان وحيوانك بوغازی.

∴

خَرْطُومْ [ع] فيلك برونی § طلومبه يه طاقيلان معروف آلت.

خُصُومْ [ع] (خصم) ك جمعی.

∴

رُحُومْ [ع] (رحم) ك جمعی.

رُسُومْ [ع] ويركی معناسنه اولان (رسم) ك جمعی.

∴

زَقُّومْ [ع] معروف آغاج § اهل جهنمك طعامی.

∴

سُمُومْ [ع] سام يلی § زهر.

∴

شُتُومْ [ع] (شتم) ك جمعى. سو-
گوشلر، صايغيشلر.

∴

عُلُومْ [ع] (علم) ك جمعى.

عُمُومْ [ع] هپ، جمله.

∴

غُمُومْ [ع] (غم) ك جمعى.

∴

قُدُومْ [ع] كلمك، وصول.

قَيُّومْ [ع] اسماء حسنادندر:
باقى، دائم.

∴

كَتُومْ [ع] سر صاقلايان.

كُرُومْ [ع] (كرم) ك جمعى.

∴

لُحُومْ [ع] (لحم) ك جمعى.

لُزُومْ [ع] لازم اولمق.

∴

مَأْثُومْ [ع] صوچلى، گناهلى عد
اولنمش اولان.

مَأْلُومْ [ع] الم زده، مكدر.

مَجْذُومْ [ع] جذام علتنه گرفتار
اولان.

مَجْزُومْ [ع] جزم اولنمش، كسديـ-
ريلوب آتلمش § بلا حركه

مَحْرُومْ [ع] منع اولنمش.

مَحْكُومْ [ع] حكم اولنمش.

مَحْمُومْ [ع] حمايه گرفتار اولان،
صيتمه‌لى.

مَخْتُومْ [ع] مهرلنمش § باغلانمش.

مَخْدُومْ [ع] اوغل، اولاد:

«سديرده والده مشفق.. يانىده مخدومى

چتيرپتيرقونوشوردى لسان معصومى»

مَذْمُومْ [ع] ذم اولنمش .

مَرْجُومْ [ع] رجم اولنمش، طاشلانمش.

مَرْحُومْ [ع] رحمت خدايه نائل اولمش .

مَرْسُومْ [ع] رسم اولنمش.

مَرْقُومْ [ع] رقم اولنمش، يازلمش.

مَزْكُومْ [ع] زكاملى ، زكامه طوتلمش .

مَسْجُومْ [ع] دوكلمش، صاچلمش.

مَشْتُومْ [ع] شتم اولنمش.

مَشْرُومْ [ع] شق اولنمش ، يارلمش.

مَشْمُومْ [ع] رائحهٔ طيبه.

مَشْهُومْ [ع] جرأتلى :

مَضْمُومْ [ع] ضمه ايله اوقونان.

مَظْلُومْ [ع] حليم، ساكن.

مَعْدُومْ [ع] نابود ، يوق (موجود مقابلى) .

مَعْصُومْ [ع] عصمتله متصف ، عرض و ناموسى مخل احوالدن مجتنب § كوچوك چوجق.

مَعْلُومْ [ع] بللى ، هركسك بيلديكى شى :

«ندرتك شوندن اولوركه معلوم

يرده ده، كوكده ده مثلك معدوم»

مَغْمُومْ [ع] غملى، كدرلى.

مَفْهُومْ [ع] مآل، معنى § اكلاشلمش .

مَقْسُومْ [ع] قسم قسم بولنمش ، تقسيم اولنمش .

مَکْتُومْ [ع] کتم اولنمش ، گیزلنمش.

مَکْظُومْ [ع] غملی، اندوهناك.

مَلْزُومْ [ع] بشقه‌سی کندینه لازم قلنمش .

مَلُومْ [ع] لوم اولنمش .

مَنْظُومْ [ع] نظم اولنمش، دیزلمش § وزنلی، قافیه‌لی سوز.

مَوْسُومْ [ع] اسم قونلمش ، تسمیه ایدلمش.

مَوْهُومْ [ع] خارجده وجودی اولمیان § حقنده تردد اولنمش.

مَهْدُومْ [ع] هدم اولنمش .

مَهْزُومْ [ع] بوزلمش ، مقلوب اولمش.

∴

نامَعْلُومْ [ف] معلوم اولمیان ، مجهول .

نُجُومْ [ع] (نجم)ك جمعی.

∴

وُجُومْ [ع] غیظ وانفعالدن دولابی‌ساکت طورمق § تیکسنمك.

∴

هُجُومْ [ع] بغتةً صالدیرمق.

هُمُومْ [ع] اندوه .

∴

یَحْمُومْ [ع] قره دومان.

﴿ ن ﴾

﴿ آن ﴾

آبادان [ف] شن، معمور، سكنه‌سی چوق اولان محل .

اَبجَدخوان [ف] (ابجد) اوقویجی § ابتدائی شاکرد .

آبدان [ف] صو قابی .

اَبدان [ع] کوده معناسنه اولان (بدن) ك جمعی .

آبدستان [ف] صو قابی، ابریق .

آبروان [ف] آقار صو .

اَبروان [ف] (ابرو) نك جمعی .

آتشدان [ف] اوجاق ، منغال .

آتشزبان [ف] دوشوزلی زبان (اكثریا شعرا قدمه مستعملدر .)

آتشفشان [ف] آتش صاچان .

اتیان [ع] كتیرمك، ایراد وبیان ایتمك .

اَثمان [ع] (ثمن) ك جمعی . قیمت .

اَجفان [ع] (جفن) ك جمعی .

اِحتقان [ع] حقنه (شرینغه) استعمالی § بر عضوك

هجوم دم سببیله شیشوب قیزارەسی.

اِحْسانْ [ع] بخشیش ، عطیه :

«چند روز ایلسه‌ده سیری خلافه جریان
ینه مجرای قدیمن بولور آب احسان»

اَحْزانْ (حزن)ك جمعی.

اِخْوانْ [ع] برادرلر.

اِدْمانْ [ع] مداومتله ملکه حاصل ایتمك.

آدَمْیانْ [ف] (آدمی)نك جمعی.

اَدْیانْ [ع] (دین)ك جمعی. دینلر ، مذهبلر.

آذانْ [ع] (اذن)ك جمعی. قولاقلر.

اَذانْ [ع] مسلمینی نمازه دعوت ایچون صوت بلندایله اوقونان کلمات مبارکهٔ معروفه.

اِذْعانْ [ع] اکلایش ، حس ایدیش :

« حقیله سنی نه ممکن اذعان
علویتکه دلیل قرآن »

اَذْهانْ [ع] (ذهن)ك جمعی.

آرامْجانْ [ف] راحت روح.

اِرْتِهانْ [ع] رهن اولەرق المق، النمق.

اَرْزانْ [ف] اوجوز ، بول § لایق.

اَرْغُوانْ [ف] معروف قرمزی چیچك:

«زینت باغ وبهار اولمش نهال ارغوان»

اَرْكانْ [ع] (ركن)ك جمعی. باشلیجه طرفلر § برهیئتك باشلیجه اعضاسی.

اَرْمَغانْ [ف] هدیه § یادكار.

اَزْمانْ [ع] (زمان)ك جمعی.

آسْتانْ [ف] قولاى ، سهيل.

آسِتانْ [ف] اشيك § دركاه : آستان بلند ايوان .

اِسْتِحْسانْ [ع] كوزل عد ايتمك § تحسين ايلمك.

اِسْتِخْوانْ [ف] كميك ، عظم.

اِسْتِهْجانْ [ع] (استقباح) ايله مترادفدر.

اِسْتِئْذانْ [ع] اذن ايستهمك ، رخصت آلمق§استفسار.

اِسْتِيقانْ [ع] يقيناً بيلمك .

اِسْتِئْمانْ [ع] أمان ديلهمك .

اِسْكانْ [ع] ساكن قيلمق .

آسْمانْ [ف] سما ، كوك .

آسْمانْ وَرِيسْمانْ [ف] معقول سوزه قارشى سويلنيلان غير معقول سوزدن كنايه‌در .

اَسْنانْ [ع] (سن) ك جمعى : ديشلر § ياشلر.

اِسْنانْ [ع] ديش بيتمك : موسم اسنان .

اَشْكْ اَفْشانْ [ع] و :
اَشْكْ فَشانْ [ف] چوق آغليان.

آشْيانْ [ع] يووه § خانه .

آصيلزادَكانْ [ع] (اصيلزاده) نك جمعى .

اِطْمِئْنانْ [ع] امنيت كامله :

« اوت، كچر اوكونم پرسكون واطمئنان
يارينكى شعرمه احضار ايچون براز خلجان»

اِعْلانْ [ع] اشكار ايتمك § عمومه بيلديرمك .

اَعْوانْ [ع] (عون) ك جمعى . ياردمجيلر ، معاونلر.

اَعيانْ [ع] بر بلده‌نك بيوكلرى ، شريفلرى .

اَغْصانْ [ع] (غصن) ك جمعى .

اُفْتانْ وخيزانْ [ف] دوشه قالقه .

آفَتْ جانْ [ف] كوزل ، خوب :

«نه كوردم آه ، امان الامان بر افت جان»

آفْتَزْدَكانْ [ف] (آفتزده) نك جمعى .

آفَرينْ خَوانْ [ف] آفرين دبجى ، دين .

اَفْسُرْدَكانْ [ف] (افسرده) نك جمعى . حسنز اولانلر .

اَفْشانْ [ف] صاچيجى معناسنه اولان (افشانيدن) مصدرندن مشتقدر . دائماً وصف تركيبى حالنده قوللانيلور : عاطفت فشان ، زرافشان .

اَفْغانْ [ف] اضطراب ايله چاغيرمه :

« اينه‌دى حوادث جديده اوزمان چيقدى افلاكه آه ايله افغان »

اَفْلاكْ كِيانْ [ف] افلاكه منسوب اولانلر ، ارواح علويه ، ملائكهٔ كرام .

اِقْتِرانْ [ع] ياقلاشمق ؟ منطبق اولمق .

اَقْرانْ [ع] بر ياشده ، بر حالده بولنانلر .

اَكْوانْ [ع] (كون) ك جمعى .

« ارض بر ذره دكل نسبت ايله اكوانه »

اَلآنْ [ع] حالا ، هنوز ، شمدى .

اَلْاَمانْ [ع] استمداد ، شكايت ، تحذير معناسنى افاده ايدر .

اَلْحانْ [ع] (لحن) ك جمعى . نغمات ، مؤثر اصوات :

« يعنى كه : او بلبل خوش الحان خاموش خاموش ايدردى افغان »

آلْ عُثْمانْ [ع] عثمان غازى بن ارطغرل غازى حضر -

تلرینك اولاد واحفاد علویت نهادی، عثمانلی پادشاهان عظامی .

اَلْمَزْدَكَانْ [ع] (المزده) نك جمعی.

اَلْوانْ [ع] (لون) ك جمعی ، رنکلر: الوان سبعه .

اَمانْ [ع] قورتولش، امنیت :

« رافع رایت دین و ایمان
ناظم سلسلهٔ امن وامان »

§ استمداد .

اِمْتِحانْ [ع] دنه‌مك ، معاینه ، تجربه ایلمك § یوقلامق.

اِمْتِنانْ [ع] ایلیکی باشه قاقمق.

اِمْعانْ [ع] كمال دقت .

اِمْكانْ [ع] قدرت داخلنده اولیش، ممکنلك.

آمینْ خوانْ [ع] آمین دیجی ، دین § بر شیئك

حصولنی شدتله آرزو ایدن.

آنْ [ع] زمانك پك کوچوك قسمی:

« اعتلا اتمکده‌در لطفیله قدروشانمز
دورهٔ فیض ترقیدر بزم هرآنمز »

آنْ [ع] حسن وجاذبه .

اِنْسانْ [ع] اکمل مخلوقات اولان بنی بشر ، حیوان ناطق:

« کوروب بر سنك جامد بی‌لسان
صانمه ای انسان!
اونك واردر الهی بر لسانی کیم اولور حیران
دم وحدتده ، استغراقده کوش
ایلیان وجدان »

اَوانْ [ع] (آن) ك جمعی. زمانلر.

اَوْثانْ [ع] (وثن) ك جمعی. پتلر، صنملر .

اَوْزانْ [ع] (وزن) ك جمعی . طارتیلر § شعر وزنلری.

اَوْطانْ [ع] (وطن) لك جمعى.

ايقانْ [ع] يقين حاصل ايتمك.

ايمانْ [ع] اينانمق، ديل ايله اقرار، قلب ايله تصديق :

« مانند بلال صاحب عرفان
نور سيه ايچره نور ايمان »

اَيْوانْ [ع] ديوانخانه، بيوك صفه.

بادبانْ [ف] يلكن، شراع.

بادنكانْ [ف] بادنجان.

بارانْ [ف] ياغمور.

بازرگانْ [ف] تاجر، آلش ويريشله مشغول آدم.

باغبانْ [ف] باغجى، باغچوان :

« دائم كوزى بنده باغبانك
بر دانه‌سی‌يم شوكستانك »

باغچوانْ [ف] « « «

باغوانْ [ف] « « «

بُحْرانْ [ع] بر خسته‌لغك بردن بره كسب شدت ايتمسی§ بر ايشك تهلكه‌لى، مشوش حالى.

بُخوردانْ [ف] ايچنده بخور ياقيلان ظرف.

بَركانْ [ع] وولقان، ينار طاغ.

بُرهانْ [ع] دليل، سند، حجت :

« كرچه هپ كائنات برهانك
بيلنيركن بيلنمامك شانك »

بِريانْ [ف] كباب.

بُستانْ [ف] (بوستان) دن مخففدر.

بُطلانْ [ع] باطل اولمه.

بُلدانْ [ع] (بلد) ك جمعى.

پَچَكان [ف] (بچه)نك جمعى.

پُختَكان [ف] تجربه ديده آدملر.

پَرّان [ف] اوچيجى، اوچان.

پَرسان [ف] سؤال ايديجى.

پَريشان [ف] طاغنيق، صاچلمش § بوزوق، غيرمنتظم:

«هر نظرهسى خوليا كبى مخمور وپريشان
برقلت قلبيه كبى هرسوزى لرزان»

پُشتيبان [ف] طياق§ظهير، معين.

پَشيمان [ف] ندامت ايدن، نادم.

پُنهان [ف] كيزلى، خفى:

«سويله خامهم! سانحات قلب پنهان قالمسون
معجزات طبعمى انكاره امكان قالمسون»

پُويان [ف] سكرديجى، تلاشله قوشيجى.

پَهلوان [ف] قوى البنيه، شجيع آدم § كورشيجى.

پيچان [ف] بوكيليجى، بوكولن.

پيلبان [ف] فيلجى.

پيمان [ف] عهد، يمين.

ت

تابان [ف] ضيالى، پارلاق:

« رخسارهسى آفتاب تابان
آتشلر ايچنده مهر رخشان »

تابستان [ف] ياز، موسم صيف.

تالان [ف] يغما، غارت.

تِبيان [ع] آچيق افاده، بيان.

تَرجمان [ع] برلسانى ديكر لسان ايله بيان ايدن.

تَرْزَبانْ [ف] حاضر جواب .

تَرْسازَدَكانْ [ف] خرستیان چوجقلری .

تَرَسانْ [ف] قورقوجی .

تُرْكمانْ [ف] ترك طوائفندن بر قوم معروف .

تَشْنَكانْ [ف] (تشنه)نك جمعی .

تُوانْ [ف] كوج، قوت .

تُورانْ [ف] زمان قدیمده تركستان قطعه سنه ویریلان اسم .

..

ثُعْبانْ [ع] بیوك ییلان .

ثُلْثانْ [ع] اوچ بلوكده ایكی بلوك .

..

جانْ [ف] روح :

« هر معنیء لطیف كه : جاندن نشان ویرر
تعبیر ایدنجه طبع آنی نظمه جان ویرر »

جانّ [ع] جین طائفه سی .

جانانْ [ف] معشوقه .

جاوِدانْ [ف] دائم، باقی، ابدی .

جَبانْ [ع] قورقاق .

جِدارانْ [ع] (جدار) لـ جمعی .

جَرَيانْ [ع] آقمق ؛ یورومك، كچمك :

« حمد الله كیدوب زمان خزان
كلدی فصل بهار خوش جریان »

جَسْبانْ [ف] لایق، مناسب .

جَنانْ [ع] یورك، كوكل .

جِنان [ع] (جنت) لك جمعی: باغ جنان.

جُنْبان [ع] قیمیلدایان، متحرك.

جَوْلان [ع] طرلاشمق، طرلاعق.

جُوان [ف] کنج، تازه.

جُوشان [ف] جوش ایدیجی، ایدن.

جِهان [ف] عالم، دنیا:

« اول سیه جامه‌ده اول فخر جهان
آب حیوان ایدی ظلمتده نهان »

و:

« الله ـ که موجد جهاندر
بیك درلو نقابدن عیاندر »

جیران [ع] قومشو معاسنه اولان (جار) لك جمعی.

چَمان [ف] صاللانه‌رق یورویِن:

«میل چمن ایتمز میسك ای نخل چمانم؟»

چُوکان [ف] دکنك، اوجی اکری بر نوع باستون.

حِرْمان [ف] محروم § محروملق:

« یا الٰهی ! غریق عصیانم
مستحق کمال حرمانم »

حَزیران [سریانی] معروف شهر رومی.

حُکْمران [ف] حکم سوریجی، سورن.

حَنّان [ع] رحیم. (اسمای حسناه دندر).

حَیْران [ع] شاشوب قالمق، دهشت اولمق:

«آیینه‌یه باقدیجه اولور او کل خندان
آیینه کبی کندی دخی کندینه حیران»

حَیْوان [ع] جانلی مخلوق § ادراکسز آدم § حیاة.

خافقان [ع] مغرب ايله مشرق.

خاقان [ف] پادشاه عظيم الشان.

خان [ف] حكمدار، ملك.

خان [ف] معروف جسيم منزل.

خاكدان [ف] زمين، كرهٔ ارض، دنيا:

« بر غلغله سقف آسمانده
بر ولوله سطح خاكدانده »

خاندان [ف] اصيل برذاتك اهل بيتيله اقرباسى.

خانمان [ف] او بارق، اهل وعيال، خانه خلق:

« اى عشق يقارسه‌ك ايشته جانم
ياق ديردم اوليدى خانمانم »

ختان [ع] سنت.

خراماں [ف] صالانه‌رق يوروين.

خروشان [ف] خروش ايديجى، ايدن.

خزان [ف] ياپراق دوكومى موسمى، كوز:

« كوزل يناقلرى صولغون، مثال برك خزان
سونوكك نظرلرى مغموم غربت وهجران»

خفتان [ع] برنوع اوزون لباس.

خفقان [ع] يورك اوينامسى.

خلجان [ع] اضطراب، ديترمه.

خندان [ف] كوليجى، شاطر:

« التفات ايلدى خندان خندان »

و:

« قفس تن شكست اولنجه همان
دوغريجه اولدم آسمان پرواز
قارشيمه چيقدى خرم وخندان
برآلاى قدسيان عرش طراز »

خوان [ف] يمك سفره‌سى § طعام.

خِیابان [ف] ایکی طرفی آغاجلی منتظم یول. (بولوار)

خَیزَران [ف] (هزاران) دینیلان معروف آغاج .

خیزان [ف] اکثریا (افتان) ایله برابر قوللانیلور :
افتان وخیزان = دوشه قالقه .

**

داستان [ف] قصه، حکایه، ماصال.

دامان [ف] آتك .

دان [ف] ظرف مکان اداتی : سرمه‌دان.

دَبِستان [ف] مکتب .

دَبیرستان [ف] قلم اوطه‌سی .

دُخان [ف ع] توتون.

دَربان [ف] قپوجی .

دِرَخشان [ف] پارلدایجی ، پارلاق :

« ای روحی حسنی اولانز واصل رحمن
سندن آلیر نورینی اجرام درخشان »

دَرمان [ف] علاج، چاره § طاقت.

دَرمیان [ف] اورته‌ده، ارانده § ایراد ایتمك.

دَستان [ف] حیله ، تزویر § ماصال .

دُکّان [ع] معروف مغازه .

دِلِستان [ف] کوکل الیجی § لطیف ، کوزل:

« شعرم نغمات دلستاندر
رقص آور نور سیدکاندر »

دَمعان [ع] طولی، ابریز، مملو.

دَندان [ف] دیش.

دَوانْ [ف] قوشیجی، سکردیجی.

دُودْمانْ [ف] صوی صوپ.

دَوْرانْ [ف] زمان § فلك.

دَورانْ [ع] دونمك.

دَهانْ [ف] آغز:

« اینسه‌یدی بو نغمه آسماندن
ایپك چیقاردی هر دهاندن »

دِهْقانْ [ف] كویلی.

دیدانْ [ع] قوردجقلر معناسنه اولان (دود) ك جمعی.

دیوانْ [ف] دعاوی دیكلنوب احكام لازمه اجرا قلنان مجلس عالی § اسكی یولده مرتب مجموعهٔ اشعار.

∴

ذیشانْ [ع] عالی، شرف وشكوه صاحبی.

∴

رانْ [ف] سورمك معناسنه اولان (راندن) مصدرندن مشتقدر: خامه‌ران.

رایَگانْ [ف] بادهوا، زحمتسز § بدل:

« ارواى عطاسی رایكاندر
اعجازی مشار بالبناندر »

رَجَفانْ [ع] شدتلی صارصلمه.

رُجْحانْ [ع] اوستون اولمه، فائق اولمه.

رَحْمٰنْ [ع] صاحب رحمت اولان جناب حق:

« ای رحمتی رایكان رحمن
لطفكله بوعبدی ایله شادان »

رَخْشانْ [ف] (درخشان) ایله مترادفدر.

رِسانْ [ف] ایریشدیرمك معناسنه اولان (رسانیدن) مصدر.

ندن مشتقدر. شرفرسان ، مژده رسان .

رِضْوَانْ [ع] (رضا) ايله مترادفدر .

رَفَدَانْ [ع] رافدان يورطه .

رَقَدَانْ [ف] شوق و نشاط ايله صچرايوب اوينايان .

رَقْصَانْ [ع] رقص ايديجى ، اوينايان.

رُكْبَانْ [ع] (راكب) ك جمعى.

رُمَّانْ [ع] نار.

رَمَضَانْ [ع] شهر مباركك معروف.

رَنَّانْ [ع] چوق سس چيقاران، طنين انداز .

رَوَانْ [ف] يورييجى ، نچيجى ، آقيجى :

« راحتمز اولمسون ، اويوسون طفل ناتوان
مادرده اشك ديده سنى ايتسون روان »

رُوكَرْدَانْ [ف] يوزدوندريجى .

رُهْبَانْ [ع] (راهب) ك جمعى.

رَيَّانْ [ع] صويه قانمش:

« قرب واديده منبع جوشان
عكس ايله طاغلره ويرر حركت
چمن يابسى ايدر ريّان
ينه بر جويبار پر بركت »

رَيْحَانْ [ع] فسلكن.

رِيزَانْ [ف] دوكوليجى ، دوكوان:

« جانان كيده ، رندان طاغيله ، مى اوله ريزان »

رِيسْمَانْ [ف] ايپ ، اورغان.

زَبَان [ف] دیل ، لسان:

« نه ایله حالی اول یاره ایلیم اعلان
دوات بسته دهان وقلم شکسته زبان »

زَعْفَرَان [ع] معروف صاری، ماده .

زَمَان [ع] وقت :

« کذران ایلیوب زمان خزان،
بنه عالمده نو بهار اولمش .
ظلمت شب کچوب نهار اولمش،
باشلامش خنده‌یه زمین و زمان .»

زَمِسْتَان [ف] قیش، موسم شتا .

زِنْدَان [ف] قراکاق حبسخانه .

زَهْدَان [ف] رحم مادر.

زِیَان [ف] ضرر ، خسار :

« استقامت اهلی حفظ حقده در ایرمز
زیان

آنك ایچون سروی ایخمز بکم
باد خزان »

زَیْغَان [ع] میل ایتمه.

∴

ژِیَان [ف] خشملی ، قیزغین :
شیر ژیان .

∴

سَامَان [ع] وسائل حضور ،
اسباب سعادت .

سَایَبَان [ف] کولکه‌لك.

سُبْحَان [ع] جناب حق.

سَجَّان [ع] غاردیان.

سَخْتِیَان [ف] معروف .

سَرَطَان [ع] ینکیج § معروف
برج § معروف علت.

سَرْكَرْدَانْ [ف] متحير، باشی دونمش .

سُلْطَانْ [ع] پادشاه علويت اكتناه حضرتلری :

« ظل حق پادشاه ذيشانك
ملكنه الطفدر مفيض حيات
بونجه آثار، بونجه تأسيسات
محض احسانيدر اوسلطانك »

§ كرائم عاليه واميات سنيهٔ جناب پادشاهيدن هر بری .

سِنَانْ [ع] مزراق :

« تن اعدايی ايتدی خيلی زمان
غازيان ضربه كاه سيف وسنان »

سُوزَانْ [ف] ياقيجی § يانيجی .

سِيَّانْ [ع] مساوی .

سَيَلَانْ [ع] اقمق، جريان ايتمك .

شَادَانْ [ف] شاد، ممنون :

« بر لطف ايله شهريار دوران
قيلدی ينه اصدقايی شادان »

شَادْمَانْ [ف] (شادان) ايله مترادفدر .

شَانْ [ع] صاحبی ايچون مدار افتخار اولان حالت، شرف.

شَايَانْ [ف] لايق، مناسب.

شَايَگَانْ [ف] چوق، بول، مبذول.

شُبَّانْ [ع] گنج، دليقانلی اولانلر (شاب) ك جمعی :

« ای ناله زن مگس كه: اولورسن صدارسان
ازهار ايچنده اويقويه طالمش ايكن شبان »

شَبِسْتَانْ [ف] حرم دائره سی § ياتاق اوطه سی .

شَبْعَانْ [ع] طوق، طويمش .

شِتَابَانْ [ف] عجله ايله كيدن :

« هر شى اولور اصلنه شتابان
چيقدى ينه آسمانه قرآن »

§ بر ايشه مسارعتله باشلايان.

شُجَعَانْ [ع] (شجيع) ك جمعى.

شَرْهَانْ [ع] زياده حريص .

شِريَانْ [ع] متحرك طمارلردن هر برى.

شَعبانْ [ع] شهر عربلرك معروف.

شُكْرَانْ [ع] كوريلان ايلكه قارشى اظهار اولنان قيمتشناسلق: سجدهٔ شكران = جناب حقه حمد ايچون سجده يه وارمق :

« ابريشدى قافلهٔ مژده آور اخوان
سورنجه كوملكى يعقوب چشمى فرينه
اوكنه كلدى بتون ارض، آسمان يرينه
بتون طبيعت قيلدى اودم سجدهٔ شكران»

∴

صُبْيَانْ [ع] (صبى) نك جمعى .

∴

ضَرَبَانْ [ع] اورمق ، اورمه ، اوروش .

ضَمَانْ [ع] كفالت § تضمين.

∴

طَحَّانْ [ع] دكرمنجى.

طَرَيَانْ [ع] عارض اولمق .

طَعَّانْ [ع] طعن ايتمك معتادى اولان .

طُغْيَانْ [ع] حدى تجاوز ايتمه .

طَيْلَسَانْ [ع] صاريغك اوموز اوزرينه صاليويريلان اوجى .

طُوفَانْ [ع] هر طرفی احاطه ایدن صو : طوفان نوح § کثرت .

طَیَرَانْ [ع] اوچمق .

∴

عَالَمِیَانْ [ف] عالمه ، عالم ناسوته منسوب اولانلر :

« سوز کالبد قدر بنی آدمه جاندر
سوز واسطهٔ رابطهٔ عالمیاندر »

عُدْوَانْ [ع] تجاوز ، طغیان .

عُرْبَانْ [ع] (عربك)ك جمعی .

عِرْفَانْ [ع] معرفتمندلك استعدادی .

عُرْیَانْ [ع] چیپلاق :

« یعنی اول میوه یی یدکاری آن
قالدیلر تویسز همان عریان »

عِصْیَانْ [ع] اطاعتسزلك .

عَطْشَانْ [ع] صوصامش ، صوسز .

عُمَّانْ [ع] بیوك دکز .

عُمْرَانْ [ع] معموریت ، اباداني .

عِنَانْ [ع] دیزکین .

عُنْفُوَانْ [ع] کوزللك هنکامهك ابتداسی .

عِنْوَانْ [ع] اسم ، وصف ، لقب ، سرنامه :

« حضرت فخر رسل ، فخر جهان
مصطفی نام و محمد عنون »

عَیَانْ [ع] آچیق ، آشکار :

« بن بیلمز ایدم کیزلو وعیان هپ سن ایمشسین
تنلرده و جانلرده نهان هپ سن ایمشسین
سندن بو جهان ایچره نشان ایستر ایدم بن
آخر بونی بیلدم که جهان هپ سن ایمشسین »

..

غَثَيانْ [ع] قوصمق ، قى ايتمك .

غَضَبانْ [ع] طارغين ، قيزغين .

غُفْرانْ [ع] مغفرت ، رحمت .

غَلَطانْ [ع] يوارلانيجى ، يوارلانان .

غِلْمانْ [ع] (غلام)ك جمعى .

غَلَيانْ [ع] قاينامق .

فَتّانْ [ع] فتنه قوپاريجى :

« قوشجغزلر ، سويملى فتانلر
سزه ميل ايتمـونمى وجدانلر »

فِراوانْ [ف] چوق ، كثير :

« عباده نعمتك بحد وپايان
سزا انجق سكا حمد فراوان »

فَرْحانْ [ع] شن ، شاد ، مسرور .

فُرْقانْ [ع] قرآن كريم .

فَرْمانْ [ع] حكم منيف پادشاهى ، امر ، اراده .

فُرُوزانْ [ع] ضيادار ، پارلايجى .

فَشانْ [ف] (افشان) مخففى :

« ستر ايتسهده كواكبى يزدن آسمان
اولمزمى بشقه عالمه انلر ضيا فشان »

فَغانْ [ف] آوازهٔ استيمان ، فرياد .

فِقْدانْ [ع] يوقلق .

فِلانْ [ع] اسماء اعلامدن كنايه در .

فَورانْ [ع] قاينايوب فيشقرمق :

« سن اى قمركه ايدرسك ارض ايله دوران
سن اى قمركه : بومنبعدن ايلدك فوران »

فَيَضانْ [ع] صويك طاشمسی .

..

قَبّانْ [ع] معروف بيوك ترازی.

قُدْسِيانْ [ع] ملائكهٔ كرام .

قُرآنْ [ع] خاتم الانبيا افندمز حضرتلرينه نازل اولان كتاب مبين سماوی ، كلام الله :

« نه معالی ! معانیٔ قرآن
حسنِ اخلاق آنكله بولمه‌ده آن»

قُرْبانْ [ع] ذبيحه.

قَطْرانْ [ع] اردیچ و چام آغا - جلرندن استخراج اولنان فنا قوقولی معروف ياغ.

قَلْتَبانْ [ع] ديوث .

قَلَمْدانْ [ف] درونته قلم قويمغه مخصوص آلت.

قَلْيانْ [ف] نارگله .

قَهْرِمانْ [ف] يكيت ، شجيع ، بهادر :

« يتر ای ميوهٔ جنان اوغلم
بويله مغلوب آه وزار اولمه

قهرمان زاده قهرمان اوغلم
بوقدر زار واشكبار اولمه»

قِيرْوانْ [ع] اطراف عالم، شرق و غرب.

..

كارْبانْ [ف] دوه ، آت قطاری § قافله ، كاروان.

كارْدانْ [ف] ايش بيلن، تجربه‌لی.

كامِرانْ [ف] (كامبين) ايله مترادفدر :

« جهان طوردقجه اول شاهی
حكمران زمان ايله
آنی تخت همايونده هردم كامران ايله »

كانْ [ف] معدن § منبع .

كاويانْ [ف] صيغرتماج .

كاهكشانْ [ف] سماده كيجه‌لرى بياض و خفيف بلرط شكلنده كوريننان مجموعهٔ كواكب ، صمان اوغريسى .

كتّانْ [ع] معروف كتن .

كِتمانْ [ع] كيزله‌مك ، صاقلامق .

كُذرانْ [ف] كچيجى ، كچن :

« سوينور غافل اولان وقتى ايدنجه كذران
آنى بيلمزكه ايدر عمرى آب آسا جريان »

كُذشتكانْ [ف] كذشته‌لر ، كچمشلر .

كَرانْ [ف] اوج ، صوك ، نهايت . بى كران = نهايتسز .

كِرانْ [ف] آغر ، ثقيل : باركران = آغر يوك .

كُرانْ [ف] آل رنكلى آت .

كِرانجانْ [ف] آغرجانلى ، ثقيل الروح .

كَردانْ [ف] دونجى ، دونن : چرخ كردان ، فانوس كردان .

كِردكانْ [ف] جوز .

كِريانْ [ف] آغلايجى ، آغلايان :

« كلكونه‌سى خون اشك حرمان
اسفيدى بياض چشم كريان »

كِريبانْ [ف] البسه يقه‌سى .

كِريزانْ [ف] قاچيجى ، قاچان :

« صولدن صاغه ، صاغدن صوله
لرزان كريزان

کاه اوچه‌ده تویلر کبی، کاه اولمه‌ده ریزن »

کَسْلاٰنْ [ع] اوشه‌نیجی، تنبل.

کَسَلاٰنْ [ع] کسل.

کَشاٰنْ [ف] چکیجی، کوتوریجی: حسرت کشان.

کُشْتَگاٰنْ [ف] (کشته) نك جمعی.

کَشْتیباٰنْ [ف] کمیجی، ملاح، قپودان.

کُفْراٰنْ [ع] نعمت، احسانی انکار ایدن.

کُلاٰبْداٰنْ [ف] درونه کل صویی قونیلان ظرف.

کُلْخاٰنْ [ف] حماملرده صویی ایصتمق ایچون آتش یاقیلان محل.

کُلْداٰنْ [ف] چیچکلك.

کُلِسْتاٰنْ [ف] کل باغچه‌سی § شیخ سعدینك معروف اثری:

« بهارستان و بستان وکلستان
یتشمزمی نه لازم سنبلستان »

کُلْفَشاٰنْ [ف] کل صاچیجی.

کَماٰنْ [ف] یای، قوس.

کُماٰنْ [ف] ظن. (یقین) مقابلی: بی کمان == شبهه‌سز.

کُناٰنْ [ف] (ایدرك). یالکز قوللانلماز: ناله کنان.

کَنْعاٰنْ [ف] یعقوب علیه السلامك مملکتی: بلاد کنعان.

کُورِسْتاٰنْ [ف] مزارستان.

کَوْهَرِسْتاٰنْ [ف] مجوهر چارشیسی.

کُوْهِسْتاٰنْ [ف] طاغاق محل.

کِهان [ف] (که) لک جمعی. کوچوکلر. کهان ومهان = صغار وکبار.

کَهان [ف] وقت، زمان.

کُهّان [ف] (کاهن) لک جمعی.

کُهِستان [ف] (کوهستان) مخففی.

کَهکَشان [ف] (کاهکشان) مخففی.

کَیوان [ف] (زحل) دنیلان کوکب.

لَبّان [ع] سودجی.

لَحّان [ع] قرائتده پك خطا ایدیجی، ایدن.

لَحظان [ع] کوز اوجیله باقمق.

لَرزان [ف] تتره‌یجی، تتره‌ین.

لِسان [ع] دیل، زبان § برقومك کندینه مخصوص لغتی.

لَغزان [ف] سورچن، قایان.

لَمَعان [ع] پارلامق:

« جولانیله آب خوشجریان
ایکی اوچ جدول ایلمش پیدا
بولنور کاه، کاه اولور یکتا
ایدرك نور شمس ایله لمعان »

لُؤلُؤفَشان [ف] اینجو صاچیجی.

لَهَبان [ع] آتش آلاولنمك، اشتعال.

مُتَبایِعان [ع] آلان وصاتان.

مَجّان [ع] بادهوا، رایگان.

مَرجان [ع] معروف قرمزی بونجوق § برنوع نبات دریمی.

مَرْدانْ [ف] (مرد)ك جمعى.

مَرْزَبانْ [ف] حاكم ، محافظ .

مُرْغانْ [ف] قوشلر، طيور:

« جذبهٔ حسنكه اولوب حيران
والهـانه تېرود ايدر مرغان »

مُرْدَكانْ [ف] اولولر .

مَزارِستانْ [ف] مزارلق .

مُژْدَه رَسانْ [ف] مژده يتشديريجى.

مُژْكانْ [ف] كرپيك .

مَسْتانْ [ف] مستلر.

مُسْتَبانْ [ع] ظاهر، آشكار.

مُسْتَعانْ [ع] كنديسندن امداد، ياردم طلب اولنان، جناب حق :

« شاكر لطف مستعان اوله‌لم
ناصر سرور جهان اوله‌لم »

مُسْتَهانْ [ع] مستحقر .

مُسْلِمانْ [ع] دين مبين محمدى يه سالك اولانلر . امت محمد (عليه السلام).

مُشارٌ بِالْبَنانْ [ع] كنديسنه پارمقله اشارت اولنان، مشهور .

مُطْلَقُ الْعِنانْ [ع] ديزكيني صالیويرلمش، ازاده.

مُغانْ [ع] (مغ)ك جمعى .

مُغَيْلانْ [ف] ديكنلى برنوع آغاج.

مَكانْ [ع] ير ، محل ، جاى.

٤٠

مَلَوانْ [ع] کیجه وکوندوز.

مَنّانْ [ع] عبادینه انعام ایدن جناب حق .

مِهانْ [ع] بیوکلر:

« سوزلرندن سوزاکلاراولدی جهان
سنی عالم طانیر کهان و مهان »

مِهْرِبانْ [ف] شفقتلی، مرحمتلی.

مِهْمانْ [ف] مسافر .

مِیانْ [ف] اورته ، وسط .

مَیْدانْ [ع] کنیش، آچیق یر ، واسع ساحه .

میرانْ [ف] (میر)ك جمعی .

میزْبانْ [ف] مسافر اطعام ایدن خانه صاحبی .

مَیَلانْ [ع] اکلمك ، میل ایتمك § محبت .

ناتُوانْ [ف] قوتسز ، قدرتسز ،

ناچَسپانْ [ف] یاقشیق آلمیان ، مناسب اولمیان ،

نادانْ [ف] بیلمین ، جاهل:

« کندینی کورمکه بوقدر حاجت
بیلمکه عارف ایله نادانی
زادۀ طبعی ایله ظاهر اولور
هر کسك مرتبۀ عرفانی »

نامِهرِبانْ [ف] وفاسز، محبتسز.

نانْ [ف] اکمك، خبز.

ناوْدانْ [ف] اولوق ، میزاب.

ناکَهانْ [ف] آنسزین ، بردن بره .

نَبَضانْ [ع] طمار اتمق.

نَخِلِسْتانْ [ف] خرمالق .

نَدَمانْ [ع] نادم ، پشیمان .

نَرْدِبانْ [ف] مردیون .

نِسْوانْ [ع] قادینلر ، زنان .

نِسْیانْ [ع] اونوتمق ، فراموش ایتمك .

نِشانْ [ع] علامت ، اثر § هدف § خدمت حسنه‌سی مشاهد اولانلره طرف حکومتدن ویریلان علامت افتخار :

« جهان پرخنده، جنتدن نشاندر
بنم کوکلم فقط وقف خزاندر »

نُقْصانْ [ع] اکسیکلك، ناتماملق § اکسیك ، ناتمام .

نُمایانْ [ف] ظاهر ، آشکار § کورونن :

« نورکله سن اولمسه‌ك نمایان
ظلمتده قالیردی هپ بوا کوان»

نِگَرانْ [ف] باقیجی ، باقان.

نَوْجِوانْ [ف] دلیقانلی ، تازه .

نَوْرَسِیدَگانْ [ف] نورسیده‌لر، یکی یتشانلر ، کنجلر.

نِهانْ [ف] کیزلی ، خفی .

نیرانْ [ع] آتش مناسنه‌اولان (نار) ك جمعی § جهنم.

نیسانْ [سریانی] شهر رومی، معروف .

⁂

وِجْدانْ [ع] حس طبیعی ، خیر و شری تفریق ایدن قوهٔ داخلیه .

وَزانْ [ف] اسیجی ، اسن.

وَزّانْ [ف] چوق وزن ایدیجی ، وزان ایدن.

وَلَسانْ [ع] بربرینك بوینه ال قویه‌رق یورومك.

وَلْهانْ [ع] متحیر، سرسم.

ویرانْ [ف] خراب ، ییقیق ، ییقلمش.

∴

هِجْرانْ [ع] آیریلق .

هَذَیانْ [ع] بیهوده ، معناسز سوز سویلمك :

« الفاظ؛ معانی ایچون آینهٔ شاندر الفاظه‌باقیلمزمی دییورلر هذیاندر »

هِراسانْ [ف] قورقیجی .

هَمانْ [ف] انی‌ده، درحال، درعقب § از اول § دائماً، متمادیاً § تقریباً، صانکه § یالکز، انجق.

هَمْجَرَیانْ [ف] برلکده جریان ایدن ، برابر آقان:

« ای شعرترم اشکم ایله همجریان اول سینه‌مده‌کی نیران غمه رشحه‌فشان اول»

هَمْداسْتانْ [ف] باجناح .

هَمْزَبانْ [ف] بر لسانده متکلم اولانلر .

هَمْسایِگانْ [ف] قومشولر .

هَمْعِنانْ [ف] آرقداش ، همراه .

هَمْیانْ [ف] طغارجق § چانطه § قوشاق، کمر.

هَیَجانْ [ع] اضطراب، جوشش.

∴

یارانْ [ف] (یار)ك جمعی.

یَبانْ [ف] چول، ایصسز یر.

یَرَقانْ [ع] صاریلق دینیلن مرض .

يَزْدانْ [ع] جناب حق :

« ايلمشيدى ايكى دستن يزدان
صنع حكمتله عمـلده يكسان »

يَقْظانْ [ع] اويانيق ، بيدار .

يَكانْ يَكانْ [ف] برر برر .

يَكْسانْ [ف] هرزمان § بردوزى‌يه .

﴿ ن ﴾

اَحْسَنْ [ع] پك كوزل ، اك كوزل .

اَسْبْ اَفْكَنْ [ف] بهـادر ، جنكجى .

اَفْكَنْ [ف] دوشورمك معناسنه اولان (افكنـدن)
مصـدرندن مشـتقدر . تركيبله قوللانيلور : سايه افكن .

اَنْجُمَنْ [ف] مجلس .

اَوْهَنْ [ع] پك ضعيف .

آهَنْ [ف] دمير ، حديد :

« طوبولور قمربيانندەصداى آهن
ضرب‌شمشيرله چيقان قعقعه‌مغفرلردن »

اَهْوَنْ [ع] اوجوز § خفيف § ضررسز .

اَيْمَنْ [ع] پك يمنلى ، اوغورلى ، § صاغ ، صاغ طرف .

..

بَدَنْ [ع] كوده ، وجود :

« كرچه غايت چوق‌ايدى موى تنى
نور ايدى ظلمت ايچنده بدنى »

بَرْهَمْزَنْ [ف] قارمه قاريشيق ايدن.

بِرَهْمَنْ [ف] مجوسی باباسی .

∴

پاكْدامَنْ [ف] بری الذمه ، عفيف ، عفيفه .

پيرامَنْ [ف] چوره ، اطراف ، محيط .

پيراهَنْ ـ پيرَهَنْ [ف] كوملك ، قميص :

«ظن ايدرلر پردۀ مهتابه كيرمش آفتاب
يوسفك نور رخندن اولسه پيراهن سكا»

∴

تَرْدامَنْ [ف] (آلوده دامن) مقا. منده قوللانيلور .

تَوْسَنْ [ف] سركش آت .

∴

ثِخَنْ [ع] قالينلق. (ثخانت) ايله مترادفدر.

ثَمَنْ [ع] قيمت ، بها .

∴

جُوشَنْ [ف] زره :

« تيغ تيز الده ، آرقه‌ده جوشن
پيش دشمنده قلعۀ آهن »

∴

چَمَنْ [ف] يشيللك ير § تازه يشيل اوت. چمنزار ، چمنستان .

∴

حَزَنْ [ع] غم ، غصه .

حَسَنْ [ع] كوزل ، لطيف .

∴

∴

دامَنْ [ف] اتك :

« اغلارم آلودهٔ ژنك كدردر دامنم
قلب محزونم كبی كزیدەدر پیرامنم »

دُشْمَنْ [ف] صاحب عداوت اولان .

دِهَنْ [ف] (دهان) مخففی .

∴

ذِقَنْ [ع] چكه كميكارينك برلشدیكی محل .

∴

رَسَنْ [ف] ایپ ، اورغان .

رُوْزَنْ [ف] پنجره .

رُوْشَنْ [ف] ضیادار § آشكار .

رُوْغَنْ [ف] یاغ .

رَهْزَنْ [ف] یول اوریجی ، قطاع طریق :

« ایدر صوت جرسی راه خطرده دعوت رهزن
هله دنیاده بوقدر ادمه شهرت قدر دشمن »

∴

سُخَنْ [ف] سوز .

سِمَنْ [ع] سمیزلك .

سُنَنْ [ع] سیرت حسنه معناسنه اولان (سنت) ك جمعی .

سُوْزَنْ [ف] ایكنه .

سُوْسَنْ [ف] صوصام دنیلان چیچك .

∴

شِكَنْ [ف] قيرمق معناسنه اولان (شكستن) مصدرندن مشتقدر . تركيبـله قوللانيلور : خطِ شكن .

شِيوَنْ [ف] ماتم : شيونكاه = ماتمخانه :

« نه اكلارسڭ شو حالمدن نم اى چهرهٔ روشن
ميسر تدنمى ماتمدنمى بيلدم ايتديكم شيون »

فِتَنْ [ع] (فتنه) نك جمعى .

فِكَنْ [ف] (افكن) مخففى :

« كشاده سينه بولوطلرله سوسله نن كوكدن
لب وداعى نهارك زمينه بوسه فكن »

گَرْدَنْ [ف] بويون : كردن بسته = بوينى باغلى ، مطيع .

كَرْكَدَنْ [ف] اوزون بوينلى معروف بيوك حيوان ، كركدان .

كَفَنْ [ع] موتايه صاريلان بز .

گُلْبَدَنْ [ف] بدنى كل كبى نازك و لطيف اولان :

« اغلايور صانكه نغمهٔ دهنى
صوليور رنك و برك كلبدنى »

گُلْخَنْ [ف] كلخن .

گُلْشَنْ [ف] كل باغچه‌سى .

كُوْدَنْ [ف] احمق ، ادراكسز .

گُورْكَنْ [ف] مزار قازيجى ، قازان .

كُهَنْ [ف] اسكى ، عتيق :

« كار ارباب سخن ، تجديد مضامين كهندر »

لَبَنْ [ع] سوت، شیر.

لَکِنْ [ع] ایچنده ال ییقانان معروف قاب.

..

مَأْمَنْ [ع] محل امن، امنیتلی یر.

مُبَرْهَنْ [ع] آشکار، بللی.

مُتَبَیَّنْ [ع] تبین ایتمش، میدانه چیقمش.

مُتَیَقَّنْ [ع] تیقن ایدلمش؛ اکلاشلمش.

مُتَیَمَّنْ [ع] میمنتلی عد اولنان.

مُثَمَّنْ [ع] سکز کنلی § سکز ضلعی حاوی شکل هندسی.

مَخْزَنْ [ع] بودروم، یر آلتنده مخصوصاً یاپلمش یر § خزینه.

مَدْفَنْ [ع] مزار، قبر.

مُدَوَّنْ [ع] جمع وتلفیق ایله کتاب حالنه افراغ اولنمش.

مَدْهَنْ [ع] کوزل قوقولی یاغ سورلمش.

مُزَیَّنْ [ع] تزیین ایدلمش، سو سلندیرلمش.

مُسْتَحْسَنْ [ع] استحسان ایدلمش، کوزل عد اولنمش

اولان:

« اسمر اللون ایدی اول وجه حسن

جمله الواندن اودر مستحسن »

مُسْتَهْجَنْ [ع] قبیح عد ایدلمش اولان.

مُسَخَّنْ [ع] تسخین ایدلمش؛ ایصیدلمش.

مَسْکَنْ [ع] ساکن اولنه جق یر، خانه.

مُشْتَزَنْ [ف] یوموروق اوریجی، اوران.

مِطْحَنْ [ع] دکرمن .

مَعْدَنْ [ع] آلتون، کموش، قلای کبی جواهر ارضیه § منبع .

مُعَيَّنْ [ع] تعیین ایدلمش، آشکار قیلنمش .

مُفَتَّنْ [ع] فتنه‌یه دوشیرلمش .

مُقَنَّنْ [ع] تعیین و تحدید ایدلمش، قاعده حکمنه کیرمش .

مُكَفَّنْ [ع] تکفین ایدلمش، کفنه صارلمش .

مَكْمَنْ [ع] کیزلنه‌جك یر .

مُكَوَّنْ [ع] تکوین ایدلمش، یرادلمش .

مُلَوَّنْ [ع] رنکلی، لونلی :

« برلیل سراثر که بتون شوخ و ملون
کاملوله، کونشلرله، املارله مزین »

مُلَيَّنْ [ع] تلیین ایدلمش، یومشادلمش .

مِنَنْ [ع] (منت) لك جمعی .

مَوجزَنْ [ف] طالغه اورنجی، طالغه‌لنان :

« نالنده برسرود ایله بزباد پرحزن
کاهی اولور بحیرهٔ قلبمده موجزن »

مَهْمَا أَمْكَنْ [ع] ممکن اولدیغی قدر .

∴

نَسْتَرَنْ [ف] اغستوس کلی، یبانی کل § کازار .

نِشِيمَنْ [ف] اوطوره‌جق مکان § قوش یوواسی .

نَىْزَنْ [ف] نی چالان .

∴

وَثَنْ [ع] طاشدن معمول صنم، هیکل .

وَسَنْ [ع] اويوقلامه .

وَكَنْ [ع] قوش يوواسى .

∴

هٰاوَنْ [ع] هاوان.

∴

يٰاسَمَنْ [ف] ياسمين ديلان معروف چيچك.

{تَن} وزننده اولان بر هجالی کلمات

أَبَوَينْ [ع] آنا ، بابا.

اِثْنَينْ [ع] ایکی ، ایکی عددی .

اَمنْ [ع] قورقوسزلق، امینلك.

∴

بَطنْ [ع] قارن § سلاله .

بَينْ [ع] آره ، اورته § دماغ.

∴

تَنْ [ف] وجود ، کوده:

« نخل قدندن عبارتدر هپ اول نازك تنك
اسمی وار عالمده سروك ، نامی نخل کاشنك »

∴

ثَقَلَينْ [ع] انس و جن : رسول الثقلین = حضرت محمد علیه السلام .

∴

جَفَنْ [ع] کوز قپاغی .

∴

دارَينْ [ع] دنیا واخرت .

دَفنْ [ع] یره کومك، کومالك.

دَينْ [ع] بورج .

∴

زَهنْ [ع] عاريت و يا اودونج النان شيئه مقابل ويريلان شى .

زَنْ [ف] قاري، قادين § زوجه.

زَنْ [ف] اورىق معناسنه اولان (زدن) مصدرندن مشتقدر. تركيبله قوللانيلير: شمشيرزن.

زَيْن [ع] سوس، زينت.

∴

سَخنْ [ع] حرارت .

∴

شأْنْ [ع] ايش، فعل § حادثه.

شَينْ [ع] عيب معنوى § لكه .

∴

صَحنْ [ع] اورته ير ، مكانك وسطى

صَونْ [ع] (صيانت) ايله مترادفدر .

∴

طَحنْ [ع] اوكوتمك ، اوكودلمك.

طَعنْ [ع] ذم وتعييب ايتمك.

∴

ظَنْ [ع] امارهدن حاصل اولان علم غير قطعى .

∴

عَدنْ [ع] جنت .

عَنْ [ع] حرف جر. (دن): عن قصدٍ ، عن الغياب.

عَونْ [ع] ياردم ايتمك § ياردم.

عَينْ [ع] كوز § منبع .(غ) حرفنك اسمى .

∴

غَبنْ [ع] معامله‌ده آلدانمق.

غَينْ [ع] (غ) حرفنك اسمی.

∴

فَنْ [ع] درلو، چشيت، نوع. § معارف بشريه‌نك عمليات ايله ثابت اولان قسمی § هنر، صنعت:

« اك اول لازم اولان علم وفن
عبارتمش اوضاع جمليه‌دن »

∴

قُرَّةُ العَينْ [ع] كوزك كنديسيله روشن اوله‌جغی شی.

قَرِيرُ العَينْ [ع] روشن چشم، مسرور.

قَرْنْ [ع] بوينوز § عصر § تاريخ عمومينك منقسم اولديغی دورلردن هربری § زمان، وقت.

قَابْ قَوْسَينْ [ع] ايكی يای آره‌سی، بعد جزئی:

« اول شهسوار قاب قوسين
قيلدی سفر داری كونين »

∴

كَونْ [ع] اولمق § برشيئك حدوث ووقوعی § واراق، وجود.

لَحنْ [ع] نغمه § لغت، لسان § قرائتده خطا ايتمك.

لَونْ [ع] رنك § نوع، صنف، چشيت.

لَينْ [ع] يومشاق شی.

∴

مَابَينْ [ع] ايكی شيئك اورته‌سی § حرمله سلاملق اره‌سنده‌كی اوطه.

مِأَتَينْ [ع] ايكی يوز.

مُبَيِّنْ [ع] ميدانه چيقان § آشكار.

∴

وَالِدَيْنْ [ع] آنا ، بابا.

وَزْنْ [ع] طارتمق، طارتلمق § بر شیئی طارته‌جق شی § بر شیئك وزن ایله اکلاشیلان آغیرلغی. § عروضده هر بحرك اجزاسندن هر بری.

∴

وَهْنْ [ع] کوشکلك ، ضعف ، فتور .

هَوْنْ [ع] سهولت .

تنوينلی کلمه‌لر

اِبْتِداءً [ع] مبتنی اوله‌رق ، . . . دن طولایی اوله‌رق .

اَبَداً [ع] هیچ بر وقت ، قطعا .

اَبَدِیّاً [ع] ابدی اوله‌رق ، اولق اوزره .

اِبْقاءً [ع] ابقا صورتیله .

اُبُوَّةً [ع] بابالق جهتیله .

اِتِّباعاً [ع] تابع اوله‌رق ، اویه‌رق :

(تقدیم الاهم علی المهم قاعده‌سنه اتباعاً)

اِتِّساعاً [ع] مجازاً .

اِتِّفاقاً [ع] تصادفی اوله‌رق ، راست کله .

آتِیاً [ع] اوکده ، ایلریده ، زیرده .

اِجْتِناباً [ع] اجتناب صورتیله .

آجِلاً [ع] صکره‌دن .

اِجْلالاً [ع] تعظیماً ، بوندن اقوادر .

اِجْماعاً [ع] اجماع صورتیله .

اِجْمالاً [ع] اجمال صورتیله .

اِحالَةً [ع] احاله صورتیله .

اِحْتِجاجاً [ع] احتجاج صورتیله.

اِحْتِراماً [ع] احترام مقصدیله، تعظیماً.

اِحْتِیاطاً [ع] احتیاط صورتیله، لازم اولور دیه.

اِحْیاناً [ع] وقت وقت، بعضاً.

اِحْراقاً [ع] احراق صورتیله.

اِحْساناً [ع] احسان صورتیله.

اِخْتِصاراً [ع] اختصار صورتیله.

اِخْتِلاقاً [ع] اختلاق صورتیله.

آخِراً [ع] صوك، اك صوك اولەرق.

اِرْتِجالاً [ع] ارتجال صورتیله، طریقیله.

اِرْتِفاعاً [ع] ارتفاع جهتیله، یوکسکجه.

اِرْثاً [ع] میراث اولەرق.

اِرْدافاً [ع] ارداف صورتیله.

اِرْکاباً [ع] ارکاب صورتیله.

اَساساً [ع] اصله، مبنایه، حقیقته متعلق اولەرق.

اِسْتِبْدالاً [ع] استبدال صورتیله.

اِسْتِبْقاءً [ع] استبقا صورتیله.

اِسْتِثْقالاً [ع] استثقال صورتیله.

اِسْتِثْناءً [ع] استثنا صورتیله، مستثنی طوتەرق.

اِسْتِجْلاباً [ع] استجلاب صورتیله، مقصدیله.

اِسْتِحْبَاباً [ع] مستحب اوله‌رق .

اِسْتِحْسَاناً [ع] استحسان صورتیله ، مقصدیله .

اِسْتِخْفَافاً [ع] استخفاف صورتیله .

اِسْتِدْلَالاً [ع] استدلال صورتیله

اِسْتِشْفَاءً [ع] استشفا صورتیله .

اِسْتِشْهَاداً [ع] شاهد طوتمق صورتیله .

اِسْتِصْحَاباً [ع] استصحاب صورتیله .

اِسْتِصْوَاباً [ع] استصواب صورتیله .

اِسْتِطْرَاداً [ع] استطراد صورتیله .

اِسْتِعْفَاءً [ع] استعفا صورتیله .

اِسْتِقْبَالاً [ع] کله‌جك جهتیله .

اِسْتِكْثَاراً [ع] استكثار صورتیله .

اِسْتِكْمَالاً [ع] استكمال صورتیله .

اِسْتِنَاداً [ع] استناد صورتیله .

اِسْتِيضَاحاً [ع] استیضاح صورتیله ، ایضاحات ایستمك صورتیله .

اِسْتِينَافاً [ع] یكیدن باشلامق صورتیله .

اَصَالَةً [ع] وكالت اولمیه‌رق ، بالذات .

اُصُولاً [ع] موافق اصول اوله‌رق .

اِعَانَةً [ع] اعانه صورتیله .

اِعْتِبَاراً [ع] صایمق ، صایلمق صورتیله .

اِعْتِرافاً [ع] اعتراف صورتيله.

اِعْتِذاراً [ع] اعتذار صورتيله.

اِعْتِماداً [ع] كوونه‌رك .

اِعْزازاً [ع] عزتله‌مك صورتيله.

اِغْتِراراً [ع] غرورلنمق، مغرور اولمق صورتيله.

اِفْرازاً [ع] افراز صورتيله .

اِفْراغاً [ع] افراغ صورتيله .

اِقْتِباساً [ع] اقتباس ايله، اقتباس طريقيله.

اِقْتِداءً [ع] اقتدا ايله ، اقتدا صورتيله .

اِقْتِفاءً [ع] اقتفا صورتيله، اقتفا ايده‌رك .

اِقْراضاً [ع] اقراض صورتيله .

اِكْراماً [ع] اكرام اوله‌رق ، اكرام صورتيله.

اِكْراهاً [ع] اكراه ايده‌رك.

اِكْمالاً [ع] اكمال صورتيله .

تَأْكِيداً [ع] قوتلى ، تأكيدلى اوله‌رق.

اِلْتِزاماً [ع] التزام ايله ، التزام صورتيله .

اِلْزاماً [ع] الزام ايده‌رك.

اَمانَةً [ع] امانت اوله‌رق .

اِمْتِثالاً [ع] امتثال ايچون، امتثال طريقيله .

آمِناً [ع] قورقوسزجه .

اِمْهالاً [ع] امهال صورتيله .

آناً فآناً [ع] لحظه‌دن لحظه‌يه .

اِنْتِقالاً [ع] انتقال صورتيله ؛

اِنْشاداً [ع] انشـاد طريقيله ، انشاد ايدرك .

آنِفاً [ع] يوقاريده ، شوراجقده .

اِنْفاذاً [ع] انفاذ ايچون .

اِنْفِصالاً [ع] انفصال صورتيله .

اَيْضاً [ع] ينه اويله ، كذا .

..

باطِناً [ع] باطنى اوله‌رق .

بَحْراً [ع] دكز طريقيله .

بَداهَةً [ع] بداهت صورتيله .

بِدايَةً [ع] بدايت صورتيله ، ابتداءً .

بَدَلاً [ع] بدلى ، قيمتنى ويرمك صورتيله .

بَدَناً [ع] شخصيله ، وجوديله .

بَرّاً [ع] قره طريقيله .

بَعْضاً [ع] بعض كره ، آره‌صره .

بَغْتَةً [ع] بردن بره ، آكسزين .

..

تاسِعاً [ع] طقوزنجى درجه‌ده اوله‌رق .

تَأْجيلاً [ع] تأجيل صورتيله.

تَأْديباً [ع] تأديب مقصديله ،

تَأْكيداً [ع] تأكيد صورتيله، مقصديله .

تَأْميناً [ع] تأمين صورتيله ، مقصديله .

تَأْويلاً [ع] تأويل صورتيله ، طريقيله .

تَأْييداً [ع] تأييد ايچون ، تأييد صورتيله.

تَبْديلاً [ع] تبديل صورتيله .

تَبَرُّعاً [ع] تبرع صورتيله .

تَبَرُّكاً [ع] تبرك صورتيله .

تَبَعاً [ع] اتباع ايله ، اويه‌رق.

تَجْديداً [ع] تجديد صورتيله.

تَجْريداً [ع] تجريد صورتيله ؛ مقصديله ،

تَجَوُّزاً [ع] مجاز طريقيله ،

تَجْهيلاً [ع] تجهيل صورتيله.

تَحْديثاً [ع] تحديث مقصديله.

تَحْريراً [ع] يازمق صورتيله ، يازى ايله .

تَحْريفاً [ع] تحريف صورتيله .

تَحْسيناً [ع] تحسين صورتيله ، مقصديله .

تَحْميلاً [ع] تحميل صورتيله ، يوكلده‌رك .

تَخْفيفاً [ع] تخفيف صورتيله ، مقصديله .

تَخْصيصاً [ع] تخصيص صورتيله .

تَرْبيعاً [ع] مربع اولەرق .

تَرْجيحاً [ع] ترجيح صورتيله .

تَرْديفاً [ع] ترديف صورتيله ، ترديف ايدەرك .

تَرْفيعاً [ع] ترفيع صورتيله .

تَرْويجاً [ع] ترويج صورتيله .

تَزْييفاً [ع] تزييف صورتيله ، مقصديله .

تَزْييناً [ع] تزيين ايدەرك .

تَسَبُّباً [ع] سبب اولمق صورتيله .

تَسْليماً [ع] تسليم ايله .

تَسْميماً [ع] تسميم صورتيله .

تَسْهيلاً [ع] تسهيل مقصديله .

تَشْييعاً [ع] تشييع ايچون ، تشييع مقصديله .

تَشْجيعاً [ع] تشجيع مقصديله ، صورتيله .

تَشْويقاً [ع] تشويق مقصديله ، صورتيله .

تَصادُفاً [ع] تصادف اولەرق .

تَصْحيحاً [ع] تصحيح صورتيله .

تَصَدُّقاً [ع] تصدق صورتيله .

تَصْريحاً [ع] صراحت ويرمك صورتيله ، تصريح صورتيله .

تَصْعيباً [ع] تصعيب مقصديله ، تصعيب ايچون .

تَصْویباً [ع] تصویب صورتیله .

تَطَوُّعاً [ع] تطوع صورتیله ، نافله اوله‌رق .

تَعْدیلاً [ع] تعدیل صورتیله .

تَعْظیماً [ع] احتراماً .

تَعْقیباً [ع] تعقیب صورتیله .

تَعْلیقاً [ع] تعلیق صورتیله .

تَعَمُّداً [ع] تعمد صورتیله .

تَعْمیماً [ع] تعمیم صورتیله .

تَعْویضاً [ع] تعویض صورتیله .

تَفْصیلاً [ع] تفصیل صورتیله .

تَقْدیراً [ع] تقدیر مقصدیله .

تَقْریباً [ع] تخمیناً .

تَکْریماً [ع] تعظیماً .

تَلْخیصاً [ع] تلخیص صورتیله ، ملخص اوله‌رق .

تَلْطیفاً [ع] تلطیف صورتیله ، تلطیف ایچون .

تَلْمیحاً [ع] تلمیح صورتیله ، تلمیح اوله‌رق ، تلمیح ایچون .

تَماماً [ع] تام اوله‌رق ، نقصانسز اوله‌رق .

تَمْییزاً [ع] تمییز صورتیله ، محکمهٔ تمییز معرفتیله .

تَنَزُّلاً [ع] تنزل صورتیله .

تَنْظیراً [ع] تنظیر صورتیله ، تنظیر ایچون .

تَوْبيخاً [ع] توبیخ صورتیله .

تَوْدِيعاً [ع] تودیع صورتیله .

تَوَسُّعاً [ع] اتساعاً ، مجازا .

تَوْسِيعاً [ع] توسیع صورتیله .

تَوَسُّلاً [ع] توسل صورتیله ، توسل ایله .

تَوْفِيقاً [ع] توفیق صورتیله.

تَوْكِيلاً [ع] توکیل صورتیله .

تَهْدِيداً [ع] تهدید صورتیله ، تهدید ایچون.

تَهَكُّماً [ع] تهکم طریقیله، استهزا ایچون.

تَيَمُّناً [ع] تیمن صورتیله .

ث

ثَالِثاً [ع] اوچنجی درجه‌ده ؛ اوچنجی اوله‌رق ،

ثَامِناً [ع] سکزنجی درجه‌ده ، سکزنجی اوله‌رق.

ثَانِياً [ع] ایکنجی درجه‌ده ، ایکنجی اوله‌رق ،

ج

جَبْراً [ع] زور ایله، قهرطریقیله.

جَزَاءً [ع] جزا اوله‌رق.

جَزْماً [ع] جزم صورتیله.

جَمْعاً [ع] جمع ایتمك صورتیله ، مجموع اوله‌رق.

جَمِيعاً [ع] بتون بتون ، هپسی.

جَهْراً [ع] جهر ایله ،جهر صورتیله.

جِدًّا [ع] كرچكدن .

جِسْماً [ع] جسم جهتيله .

جِهاراً [ع] جهراً .

جُمْلَةً [ع] جميعاً .

⁂

حالاً [ع] هنوز .

حامِلاً [ع] حامل اوله‌رق ، اولديغى حالده .

حَجْماً [ع] حجم جهتيله .

حَرْباً [ع] حرب ايتمك صورتيله ، حرب ايله .

حَسْماً [ع] حسم صورتيله : حسماً اعطاى جواب .

حَقيقَةً [ع] حقيقت اوله‌رق ، كرچكدن .

حَوالَةً [ع] حواله اوله‌رق ، حواله صورتيله .

حَيّاً [ع] ديرى اوله‌رق ، اولديغى حالده .

⁂

خائِباً [ع] خائب اوله‌رق ، اولديغى حالده .

خائِفاً [ع] خائف اوله‌رق ، اولديغى حالده .

خارِجاً [ع] طيشدن ، طيشاريدن .

خاسِراً [ع] خاسر اوله‌رق ، اولديغى حالده .

خاشِعاً [ع] خاشع اوله‌رق ، اولديغى حالده .

خاضِعاً [ع] خاضع اوله‌رق ، اولديغى حالده .

خالِداً [ع] ابدی اوله‌رق، اولدیغی حالده .

خالِصاً [ع] خالص اوله‌رق .

خالِیاً [ع] خالی اوله‌رق.

خامِساً [ع] بشنجی درجه‌ده اوله‌رق .

خَطأً [ع] یاکیله‌رق ، یاکلمه صورتیله .

خَفِیّاً [ع] گیزلی اوله‌رق ، گیزلیجه .

خَلْقاً [ع] خلقت ظاهریه ، صورت ظاهره جهتیله .

خَوْفاً [ع] قورقه جهتیله، قورقودن.

خَیالاً [ع] خیال جهتیله، خیالدن اوله‌رق.

خِطاباً [ع] خطاب صورتیله .

خِلافاً [ع] مخالف اوله‌رق .

خِلْقَةً [ع] خلقتجه ، یرادلمش جهتیله .

خِیانَةً [ع] خیانت طریقیله ، صورتیله .

خُفْیَةً [ع] گیزلیجه، اخفا صورتیله .

خُلاصَةً [ع] خلاصه اوله‌رق ، زوائدسز اوله‌رق.

خُلْقاً [ع] خلق جهتیله .

∴

داخِلاً [ع] ایچدن ، ایچریدن .

دَفْعَةً [ع] بردن ، بردن بره ، آگسزین .

∴

ذاتاً [ع] اصلنده، اصل اوله‌رق.

ذَوْقاً [ع] ذوق جهتیله ، ذوقجه.

ذِهْناً [ع] ذهن ایله، ذهن جهتیله.

ذَیْلاً [ع] ذیل اوله‌رق.

∴

رابِعاً [ع] دردنجی اوله‌رق ، دردنجی درجه‌ده .

راجِلاً [ع] یایا اوله‌رق : راجلاً سیاحت .

رَأْساً [ع] باشلی باشنه .

رافِهاً [ع] مرفهاً .

راکِباً [ع] بنمش اوله‌رق.

راکِعاً [ع] رکوع حالنده اوله‌رق .

رَسْماً [ع] اصول ازره، اصوله، عادته موافق اوله‌رق؛ ظاهراً کوسترشدن عبارت اوله‌رق مقامنده مستعملدر.

رَهْبَةً [ع] رهبت صورتیله : رهبةً عبادت.

رِعایَةً [ع] رعایت صورتیله .

∴

سادِساً [ع] آلتنجی درجه‌ده اوله‌رق .

سالِماً [ع] سلامت ایچنده اوله‌رق.

سَریعاً [ع] سرعتله، چابك اوله‌رق .

∴

شایِعاً [ع] شایع اوله‌رق .

شَدِيداً [ع] شدتله.

شَكْلاً [ع] شكل جهتيله ،

شَهِيداً [ع] شهيد اوله‌رق .

شِفَاهاً [ع] آغز ايله، ديل ايله.

∴

صَرَاحَةً [ع] صريح اوله‌رق.

صَلْباً [ع] صلب صورتيله .

∴

طَائِعاً [ع] طايع اوله‌رق : طايعاً اقرار .

طَوْعاً [ع] ايسته‌ك ايله .

طُولاً [ع] اوزونلق جهتيله ، اوزونلغنه.

∴

عِبْرَةً [ع] عبرت اوله‌رق: عبرةً للسائرين.

عَطْفاً [ع] اسناد ايده‌رك ،

عَقْلاً [ع] عقل ايله .

عَلَانِيَةً [ع] علانيت صورتيله : سرّاً وعلانيةً .

عِلَاوَةً [ع] علاوه صورتيله.

عِلْماً [ع] علم جهتيله، علم واسطه‌سيله.

عَلَناً [ع] آشكار، ميدانده اوله‌رق.

عَمْداً [ع] عمد صورتيله .

عُمُوماً [ع] جملةً ، هپ بردن.

عَيْناً [ع] طبقى، عينى اولەرق.

∴

غالِباً [ع] غالب اوله‌رق.

غانِماً [ع] غانم اوله‌رق.

غِياباً [ع] غيابنده اوله‌رق.

∴

فَخْرِيّاً [ع] فخرى اوله‌رق.

فِطْرَةً [ع] فطرى اوله‌رق.

فِكْراً [ع] فكر ايله، فكر واسطه‌سيله.

فَنّاً [ع] بالفن، فن واسطه‌سيله.

∴

قائِماً [ع] قائم اوله‌رق.

قَرْضاً [ع] اودونج صورتيله.

قَصْداً [ع] نيت ايده‌رك، التزام صورتيله.

قَضاءً [ع] قضا صورتيله.

قَطْعاً [ع] اصلا، هيچ بر وقت.

قَلْباً [ع] قلب ايله، قلبدن اوله‌رق.

قِياساً [ع] قياس طريقيله.

قَيْداً [ع] قيد ايله، قيد واسطه‌سيله.

∴

كامِلاً [ع] تماماً، نقصانسز اوله‌رق.

كِراراً [ع] تكرار اولەرق .

∴

لِساناً [ع] لسان ايله .

لَقّاً [ع] دورلمش ، صاريلمش اولەرق ، ملفوفاً .

لَفْظاً [ع] لفظ جهتندن ، سوز جهتندن .

لَيْلاً [ع] كيجه وقتى ، كيجه‌لين .

∴

مائِلاً [ع] مائل اولەرق .

مادّةً [ع] مادّه ايله ، مادّه واسطه‌سيله ، مادّى اولەرق .

ماشِياً [ع] راجلاً ، يايا اولەرق .

مَأْيُوساً [ع] مأيوس اولەرق .

مُبْتَذَلاً [ع] كثرت اوزره .

مُتَزايِداً [ع] متزايد اولەرق .

مُتَساوِياً [ع] متساوى اولەرق .

مُتَسَلْسِلاً [ع] متسلسل اولەرق .

مُتَشَكِّراً [ع] متشكر ، ممنون اولەرق .

مُتَفَرِّقاً [ع] متفرق اولەرق .

مُتَقابِلاً [ع] متقابل اولەرق .

مُتَقاعِداً [ع] متقاعد اولەرق .

مُتَمادِياً [ع] آرقه‌سى كسلميه‌رك ، دائماً .

مُتَواتِراً [ع] متواتر اولەرق .

مُتَوَرِّماً [ع] ورم اولدیغی حالده .

مُتَوازِیاً [ع] متوازی اوله رق .

مُتَوالِیاً [ع] متوالی اوله رق .

مُتَوَجِّهاً [ع] متوجه اوله رق .

مُتَوَكِّلاً [ع] متوكل اوله رق .

مُتَهَوِّراً [ع] متهور اوله رق .

مُتَهَیِّجاً [ع] متهیج اوله رق .

مُتَیَمِّماً [ع] متیمم اوله رق .

مَجاناً [ع] مجان اوله رق .

مُجْتَمِعاً [ع] مجتمع اوله رق .

مُجَدَّداً [ع] مجدد اوله رق .

مُجْمَلاً [ع] اجمال اولنمش ، مجمل اوله رق .

مُجَهَّلاً [ع] مجهل اوله رق .

مُخْتَصَراً [ع] مختصر اوله رق .

مُخْتَلِطاً [ع] مختلط اوله رق .

مَدعُوّاً [ع] مدعو اوله رق .

مُدَلَّلاً [ع] مدلل اوله رق .

مُذَیَّلاً [ع] مذیل اوله رق .

مُرْتَجِلاً [ع] مرتجل اوله رق .

مُرَفَّهاً [ع] مرفه اوله‌رق .

مُسْتَأْجِراً [ع] مستأجر صفتیله .

مُسْتَصْحِباً [ع] مستصحب اوله‌رق .

مُسْتَظْهِراً [ع] مستظهر اوله‌رق .

مُسْتَعْجِباً [ع] مستعجب اوله‌رق .

مُسْتَعْجِلاً [ع] مستعجل اوله‌رق .

مُسْتَقِلاً [ع] مستقل اوله‌رق .

مُسْتَمِرّاً [ع] مستمر اوله‌رق ، دائماً .

مُسْتَجِعاً [ع] مستجع اوله‌رق .

مُسْتَنِداً [ع] مستند اوله‌رق .

مُسَلِّحاً [ع] مسلح اوله‌رق .

مُشَاهَرَةً [ع] مشاهره صورتیله .

مُشْتَرَكاً [ع] مشترك اوله‌رق .

مَصْحُوباً [ع] مصحوب اوله‌رق .

مَصْرُوعاً [ع] صرعه علتنه دوچار اوله‌رق .

مُضْطَجِعاً [ع] مضطجع اوله‌رق .

مُضْطَرِباً [ع] مضطرب اوله‌رق .

مَطْوِياً [ع] بوکلمش اوله‌رق .

مُطَيِّباً [ع] مطيب اوله‌رق .

مَظْرُوفاً [ع] مظروف اوله‌رق .

مُظَفَّراً [ع] مظفر اوله‌رق .

مَظْنُوناً [ع] مظنون اولەرق .

مَعاً [ع] برابر .

مُعَجَّلاً [ع] معجل اولەرق .

مَعْزُولاً [ع] معزول اولەرق .

مَعْكُوساً [ع] عكسى اولەرق .

مَغْلُوباً [ع] مغلوب اولەرق .

مُفْتَخِراً [ع] مفتخر اولەرق .

مُفَصَّلاً [ع] مفصل اولەرق .

مَقْتُولاً [ع] مقتول اولەرق .

مُقَسَّطاً [ع] مقسط اولەرق .

مَقْطُوعاً [ع] مقطوع اولەرق .

مُكافاةً [ع] مكافاة اولەرق .

مُكَرَّماً [ع] مكرم اولەرق .

مُكَمَّلاً [ع] مكمل اولەرق .

مُلازَمَةً [ع] ملازمت صورتيله .

مَمْنُوناً [ع] سوينەرك .

مُناصَفَةً [ع] مناصفه صورتيله .

مُناوَبَةً [ع] مناوبه طريقيله .

مُنْتَظَماً [ع] منتظم اولەرق .

مُنْحَصِراً [ع] منحصر اولەرق .

مُنْعَزِلاً [ع] منعزل اولەرق .

مُنْفَصِلاً [ع] منفصل اولەرق ، معزولاً .

مُنْفَعِلاً [ع] منفعل اولەرق.

مُنْكَسِراً [ع] منكسر اولەرق.

مُنْهَزِماً [ع] منهزم اولەرق.

مُواجَهةً [ع] مواجهه صورتیله.

مُواضَعَةً [ع] مواضعه صورتیله.

مُؤَبَداً [ع] مؤبد اولەرق .

مَوْثُوقاً [ع] موثوق اولەرق .

مُؤَجَّلاً [ع] مؤجل اولەرق.

مُؤَ ثَّراً [ع] صکرەدن .

مُؤَدَّباً [ع] مؤدب اولەرق.

مُوَرَّخاً [ع] مورخ اولەرق.

مُوَضِحاً [ع] موضح اولەرق .

مُوَظَّفاً [ع] موظف اولەرق .

مُوَقَّتاً [ع] موقت اولەرق ، اکرتی .

مُوَقَّراً [ع] موقر اولەرق.

مَوْقِعاً [ع] موقع جهتیله.

مُؤَكَّداً [ع] مؤکد اولەرق .

مُؤَوَّلاً [ع] مؤول اولەرق.

نادِراً [ع] نادر اولەرق .

نادِماً [ع] نادم اولەرق .

نَظَراً [ع] نسبةً .

نَظْماً [ع] منظوم اولەرق.

نَقْداً [ع] نقد اولەرق .

نَقْلاً [ع] نقل صورتيله .

نَوْعاً [ع] نوع جهتيله .

وَجْهاً [ع] بروجه ايله .

وَزْناً [ع] وزن ايله.

وَكَالَةً [ع] وكالت صورتيله .

وَهْلَةً [ع] ابتداى امرده.

وِجْدَاناً [ع] وجدان جهتيله ، قلباً .

يَقِيناً [ع] اصلا شك و شبهه اولميەرق ، بلاشك : يقيناً بيليرم كه . . .

﴿ ن ِ ﴾

اَمَاكِنْ [ع] (مكان)ك جمع الجمعى .

بَاطِنْ [ع] ايچ ، ايچ يوز :

« يكديكره يوق شرع وحقيقتده مباين آيينه ايمش بربرينه ظاهر وباطن »

ثَامِنْ [ع] سكزنجى ، سكزنجى اولەرق .

خَائِنْ [ع] خيانت ايديجى، ايدن.

خَازِنْ [ع] خزينه محافظى .

خَزَائِنْ [ع] (خزينه)نك جمعى.

دَفَائِنْ [ع] (دفينه)نك جمعى.

سَاكِنْ [ع] حركتسز اولان § كندى حالنده اولان § حركەسز، جزملى .

سَفائِنْ [ع] (سفينه)نك جمعی.

ضامِنْ [ع] كفيل.

قَرائِنْ [ع] (قرينه)نك جمعی.

كائِنْ [ع] اوليجی، وار، موجود اولان.

كابِنْ [ع] كابينه ويريلان آغرلق.

كاهِنْ [ع] فالجی، غيبدن خبر ويرن.

كَمائِنْ [ع] (كمين)ك جمعی.

لاحِنْ [ع] قرائتده خطا ايدن.

لٰكِنْ [ع] ادات استدراكدر. اما، فقط. [ايسه‌ده، ايسه‌لرده تعبيرلرندن صوكره كتيريله‌مز.]

« مهتاب دخی لطيف لكن
آنده نه كزر بو نورساكن »

ماجِنْ [ع] خلقی حيله كارلغه آلشديران.

مُتَبايِنْ [ع] ضد اولان، مخالف اولان.

مُتَبَيِّنْ [ع] واضح اولان، ميدانه چيقان.

مُتَخَشِّنْ [ع] خشونتلنن، درشت اولان.

مُتَدَفِّنْ [ع] دفن اولنان.

مُتَدَهِّنْ [ع] تدهن ايدن.

مُتَدَيِّنْ [ع] ديندار اولان.

مُتَرَكِّنْ [ع] معناً قوت بولان § اركاندن اولان.

مُتَزَيِّنْ [ع] تزين ايدن، سوسلنن، بزه‌نن.

مُتَسَخِّنْ [ع] ايصينان، تسخن ايدن.

مُتَسَكِّنْ [ع] كسب سكون ايدن، ياتيشان.

مُتَسَمِّن [ع] سمن كتيرن، سميز-لەين .

مُتَضَمِّن [ع] تضمن ايدن، حاوى و مشتمل اولان .

مُتَظَنِّنْ [ع] ظن ايله ايش كورن.

مُتَعَاوِن [ع] بربرينه معاونت ايدن .

مُتَعَجِّن [ع] تعجن ايدن ، خمير-لشن .

مُتَعَفِّن [ع] تعفن ايدن ، فنا قوقان .

مُتَعَيِّن [ع] تعين ايدن، عيان و اشكار اولان § ميدانه چيقان .

مُتَغَابِنْ [ع] بربرينى الداتان.

مُتَفَطِّنْ [ع] فهم ايدن، اكلايان.

مُتَفَنِّنْ [ع] فنونه آشنا اولان .

مُتَقَارِن [ع] تقارن ايدن، بربرينه قرين اولان، يكديـ

يكرينك يانته كان .

مُتَمَكِّن [ع] تكمن ايدن ، پوصويه كيرن .

مُتَكَوِّن [ع] تكون ايدن ، پيدا اولان.

مُتَكَهِّن [ع] تكهن ايدن ، جاهلك ايليان .

مُتَلَاعِنْ [ع] تلاعن ايدن.

مُتَلَوِّن [ع] تلون ايدن، رنكدن رنكه كيرن § بر حالده طورميان ، ثباتسز .

مُتَلَيِّنْ [ع] تلين ايدن ، يومشاق اولان ، يومشايان .

مُتَمَدِّن [ع] تمدن ايدن ، كسب مدنيت ايدن، مدنى اولان.

مُتَمَسْكِنْ [ع] مسكين اولان .

مُتَمَكِّنْ [ع] مكان طوتان، يرلشان.

مُتَوَازِن [ع] توازن ايدن، وزناً بر اولان.

مُتَوَطِّنْ [ع] توطن ایدن، ساکن، مقیم اولان.

مُتَهاوِنْ [ع] بر ایشی مهمسه‌میوب آغر طوتان.

مَخازِنْ [ع] (مخزن)ك جمعی .

مَحاسِنْ [ع] کوزللکار § وجود بشرك کوزل اولان یرلری .

مُحْسِنْ [ع] احسان ایدن .

مَدائِنْ [ع] (مدنیه)نك جمعی.

مُدَوِّنْ [ع] تدوین ایدن .

مُرْتَهِنْ [ع] رهن آلان.

مُزْمِنْ [ع] اوزرندن زمان کچمش، اسکیمش.

مَساكِنْ [ع] (مسکن)ك جمعی.

مُسْتَأْذِنْ [ع] استیذان ایدن.

مُسْتَأْمِنْ [ع] امان دیله‌ین .

مُسْتَرْهِنْ [ع] رهن آلان.

مُسْتَوْطِنْ [ع] یراشن.

مُسْتَهْجِنْ [ع] قبیح عد ایدن.

مُسَكِّنْ [ع] تسکین ایدن، سکون حالنه کتیرن .

مُسِنْ [ع] یاشلی .

مُطْمَئِنْ [ع] ربط قلب ایله سکون حاصل ایدن .

مَعادِنْ [ع] (معدن)نك جمعی.

مُعاوِنْ [ع] معاونت ایدیجی، ایدن.

مُعْلِنْ [ع] اعلان ایدن ، آشکار ایاین .

مُقارِنْ [ع] مقارنت ایدیجی، ایدن.

مُقْتَرِنْ [ع] اقتران ايدن ، ياقلاشان.

مُكَوِّنْ [ع] تكوين ايدن، احداث وابداع ايلين .

مُمْكِنْ [ع] قدرت داخلنده اولان.

مُوازِنْ [ع] وزنجه مساوى .

مَواطِنْ [ع] (موطن)ك جمعى.

مُؤَذِّنْ [ع] اذان اوقويان .

مَوْطِنْ [ع] اسكان ايديله جك محل .

مُؤْمِنْ [ع] ايمان ايدن ، اينانان.

مُهَيْمِنْ [ع] نكهبان ، محافظ .

مَيامِنْ [ع] (يمن) ك جمعى .

ماقبلى مكسور وبرهجالى اولوب { ن } ايله منتهى كلمات

اِبْنْ [ع] اوغل (اضافتسز قوللانلماز) : ابن خلدون.

اِذْنْ [ع] دستور، رخصت.

بِينْ [ف] كوريجى : عافيت بين .

تِبْنْ [ع] صمان.

تِينْ [ع] انجير .

جِنْ [ع] جن طائفه‌سى : انس وجن .

چِین [ف] قیویرم، بوکلم؟ دوشیر- یجی، طوپلایجی: میوه‌چین.

حِینْ [ع] وقت، زمان، اثنا.

دِینْ [ع] بر ملتك عموماً سالك اولدیغی طریق معنوی:

« حقدن انجام کاوب امر مبین
ایتدی مبعوث اوله‌رق دعوت‌دین »

ذِهْنْ [ع] قوۀ مدرکه، قوۀ حافظه.

سِجْنْ [ع] حبسخانه.

سِنْ [ع] یاش، مدت عمر.

سِینْ [ع] (س) حرفنك اسمی.

شِینْ [ع] (ش) حرفنك اسمی.

طِینْ [ع] چامور، بالچق.

کِینْ [ع] بغض عداوت.

مِنْ [ع] حرف جر عربی اولوب (دن) مفهومنی افاده ایدر: من‌الازل، من‌القدیم.

ماقبلنده یای مکسوره بولنان (ن) ایله منتهی کلمات

آبِ شیرینْ [ف] طاتلی صو.

آتَشِینْ [ف] آتشلی، حرارتلی § حدتلی.

اَجْمَعِینْ [ع] جمله‌سی، کافه‌سی:

« رحمة الله علیهم اجمعین »

آخِرِینْ [ع] (صوکدکی) معناسنه اولان (آخر)ك جمعی.

آرامگزین [ف] آرام اختیار ایدیجی، ایدن .

اَرْبَعین [ع] قرق § کانون اولك اون یدیسندن کانون ثانینك طقوزندن قدر دوام ایدن قره قیش .

آسمانِ بَرّین [ف] عرش اعلی .

آفرین [ف] ادات تحسین اولوب برشی بکنلدیکی زمان ایراد اولنور § برادیجی :

« مدد المدد ای جهان آفرین
دله نور الهامك ایله قرین »

آمین [ع] اویله اولسون معناسنه دعادر .

اَمین [ع] قورتولمیان .

اَنْدوهگین [ف] غملی، غصه‌لی .

اَنین [ع] ایکلدمه ، ایکاتی .

اَوَّلین [ع] اولکیلر، اول کانلر .

بالین [ف] یاصدیق .

بَراهین [ع] (برهان) ك جمعی .

بَرّین [ع] پك یوكسك ، پك رفیع :

« ناصل ده صاف و مجلاشو آسمان برین
کبود و جهی نور غروب ایدر زرین »

بَساتین [ع] (بستان) ك جمعی .

بَنین [ع] (ابن) ك جمعی .

بِهْتَرین [ف] اك ایی .

بِهین [ف] پك ایی .

بَیِّن [ع] واضح، اشکار .

پَرْچین [ف] چیوینك تأمین صلابتی ایچون دیگر اوجنی بوکوب کورلتمك .

پَرْوین [ف] (ثریا) دنیلان مجموعهٔ کواکب ، اولکر :

« سوادی سرمهٔ چشم جهان بین
شب تاریك ایچنده شكل پروین »

پیشین [ف] اول .

تابعین [ع] (تابع) ك جمعی § اصحاب كرام حضراتنك زماننه یتشوب مجلسلرینه داخل اولان موحدلر .

تأمین [ع] امنیت ویرمك ، ایناندیرمق § قویلشدیرمك .

تبیین [ع] آچیغه چیقارمق ، میدانه قومق .

تحسین [ع] بكنمك ، بكه نلمك :

« بر اهل سخن كه : ایده تحسین
بیك چرخ ذكر او بیت رنكین »

تخمین [ع] ظن ایله بیان رأی ، تقریبی سویلمه .

تدفین [ع] (دفن) معناسنده مستعملدر .

تدوین [ع] برعملی ، بر فنی تشكیل ایدن مسائلی جمع ایله كتاب حالنه قومق .

تذهین [ع] كوزل قوقولی یاغ سورمك .

ترصین [ع] رصانت ویرمك .

ترقین [ع] بوزمق ، چیقارمق .

تزیین [ع] سوسله‌مك .

تسجین [ع] حبس ایتمك ، زندانه قومق .

تسخین [ع] ایصنمق ، ایصیدلمق .

تسعین [ع] طقسان .

تسكین [ع] سكون حالنه كتیرمك .

تشرین [سریانی] شهر رومی معروف .

تسمین [ع] سمیرتمك ، سمیردلك .

تضمین [ع] سبب اولدیغی زیانی اودەمك § بشقه‌سنك

سوزینی کندی اثرینه قاتمق :
«بو محلده عجب اوصافنه شایان کورینور
نوله بو بیتی باقینك ایدرسه‌م تضمین

تَطْحِینْ [ع] اوکوتمك، اوکودلمك.

تَطْمِینْ [ع] اطمئنان ویرمك ، ویرلمك.

تَعْجِینْ [ع] خمور حالنه کتیرمك.

تَعْیِینْ [ع] معین ، بللی ایتمك § عسکره ویریلان مأکولات

تَفْتِینْ [ع] فتنه‌یه دوشورمك.

تَکْفِینْ [ع] کفنه صارمق ، کفنله‌مك.

تَکْوِینْ [ع] احداث وایجاد ایتمك.

تَلْقِینْ [ع] ایچه اکلاتمق § بعد الدفن میته خطاباً قبر باشنده ایراد ایدیلان اخطارات دینیه.

تَلْوِینْ [ع] رنك ویرمك، بویامق.

تَلْیِینْ [ع] یومشاتمق.

تَمْرِینْ [ع] ادمان ایتدیرمك ، آلشدیرمق.

تَمْکِینْ [ع] آغر باشلیلق، وقار.

تَنْوِینْ [ع] ایکی اوستون ، ایکی اسره ، ایکی اوتره.

تَوْهِینْ [ع] ضعیف قیلمق.

تَهْوِینْ [ع] اهونلندیرمك.

تَیْقِینْ [ع] یقیناً بیلدیرمك.

ثَخِینْ [ع] قالین § صیق.

ثَمانِینْ [ع] سکسان.

ثَمِینْ [ع] قیمتدار، بهالی

جَبِینْ [ع] آلن : جبین سای عبودیت § قورقاق.

جَنين [ع] رحمده اولان ولد .

چِركين [ف] حسنسز (كوزل)ك ضدى .

حَزين [ع] كدرويرجى، حزنلى.

حَصين [ع] موقع مستحكم .

خَمْسين [ع] اللى .

خَواتين [ع] (خاتون) ك جمعى.

دارچين [ف] معروف بهار ، نارچين.

داين [ع] الاجقلى.

دَفين [ع] (مدفون) ايله مترادفدر .

دَكاكين [ع] (دكان)ك جمعى.

دَواوين [ع] (ديوان)ك جمعى.

دَهاقين [ع] (دهقان) ك جمعى.

ديرين [ف] اسكى ، قديم : دأب ديرين = عادت قديمه.

رَزين [ع] رزانتله متصف اولان: رأى رزين .

رَصين [ع] متين ، محكم .

رَكين [ع] ركانتلى.

رَنْكين [ع] رنكلى، بويالى § كوزل ، لطيف :

«كوكده اولمشدى اوروى رنكين
شمع جمع حرم عليين»

رَهابين [ع] (راهب)ك جمعى.

رَهين [ع] (مرهون) ايله مترادفدر § قرين.

زَرّين [ع] التونيالديزلى، پارلاق.

زَمين [ع] ير :

« زانوزك ایلمش نهاده
تسهیل رضاع ایچون زمینه
پستانده‌کی شیر شکرینه
فطرت آنی ایلمش فتاده »

§ ارض ، کرهٔ ارض § اوزرینه رنکلر رسم اولنان زنك اصلی § طرز بیان .

سابقین [ع] (سابق)ك جمعی .

سبعین [ع] یتمش .

ستین [ع] التمش .

سخین [ع] صیجاق ، حرارتلی .

سکین [ع] بچاق .

سلاطین [ع] (سلطان)ك جمعی .

سمین [ع] سمیز .

سنین [ع] (سنه) نك جمعی .

سین [ع] (س) حرفنك اسمی .

سیمین [ف] كموش كبی اولان :

« بنه نظم ایلمش بر عقد كوهر
ایدر بیك كره حسان كورسه تحسین
مثال خردهٔ پیروزه خطی
مجلی صفحه‌سی بر روح سیمین »

شاهنشین [ف] و :

شهنشین [ف] زقاغه ناظر اوطه چیقمسی .

شاهین [ف] معروف آو قوشی .

شرمکین [ف] اوتانغج .

شیاطین [ع] (شیطان)ك جمعی .

شیرین [ف] طاتلی ، سویملی .

طنین [ع] چینلامه ، چینلامه .

عَجِینْ [ع] ادویه خمیری .

عِشْرِینْ [ع] یکرمی .

عِلِّیِّینْ [ع] ارواح طیبهٔ مؤمنینك صعود ایده‌جکی محل عالیٔ معنوی .

غَمْگینْ [ف] و:

غَمِینْ [ف] غملی ، کدرلی :

« بوسوز اتمشدی مؤمنانی غمکین
کلدی امداده لطف رب معین »

فَطِینْ [ع] ذکی ، عاقل .

قَرابِینْ [ع] (قربان) لـ جمعی :

« حضار کاربین‌در حال‌ذبح قرابین
ایله اجرای شهرآیین ایلدیلر ...»

قَرِینْ [ع] یاقین § رفیق ، آرقداش.

قَوانِینْ [ع] (قانون) لـ جمعی.

کابِینْ [ع] کلینه ویریلان اغرلق .

کاظِمِینْ [ع] (کاظم) لـ جمعی.

کامْبِینْ [ف] بختیار ، مقصودینه واصل اولان.

کاوْزَمِینْ [ف] اسکی هندلیلرك اعتبارینه کوره کرهٔ ارضی ارقه‌سنده طاشیان اوکوز .

کَجْبِینْ [ف] شاشی .

کُزِینْ [ف] سچلمش ، منتخب کوزل :

« لب دریای لطافتده همین
ماهیٔ سیم ایدی اول پای گزین »

کُلْچِینْ [ف] کل دوشیریجی .

کَمِینْ [ف] بوجور § اکسیك ، ناقص .

کُهَرِینْ [ف] و :

کُوهَرِینْ [ف] جوهرلی ، مرصع .

کِهِینْ [ف] کوچك .

لَعْلِینْ [ع] معروف .

لَعِينْ [ع] ملعون ، مطرود.

لَيِّنْ [ع] يومشاق .

مُبَايِنْ [ع] بر برينه مخالف اولان .

مُبَيِّنْ [ع] تبيين ايدن ، عيان و اشكار ايلين .

مُبِينْ [ع] حق وباطل بيننى تفريق ايدن ، ايديجى :

« اوپكانه ذات اقدس ، حامىٔ دين مبين شوكت واجلال ايله اولسون هميشه كامبين»

مَتِينْ [ع] صاغلام ، محكم ، استوار .

مَجَانِينْ [ع] (مجنون) ك جمعى.

مُزَيِّنْ [ع] تزيين ايدن ، زينتله‌ين .

مُرْسَلِينْ [ع] مرسللر ، رسوللر:

« هجرتك اون برنجى سنه‌سى ربيع الاولنك اون ايكنجى كيجه‌سى روح بر فتوح سيد المرسلين عارج اعلاى عليين اولدى . . . »

مَرْسِينْ [ع] معروف آغاج .

مَسَاكِينْ [ع] (مسكن) ك جمعى .

مُسْتَدِينْ [ع] استدانه ايدن ، اودونج الان .

مُسْتَعِينْ [ع] ياردم طلب ايدن.

مِسْكِينْ [ع] مجالسز، حركتسز § ذليل .

مُشْكِينْ [ف] مسك قوقولى ، عطرناك .

مَشِينْ [ع] دباغت اولنمش قويون دريسى .

مَضَامِينْ [ع] (مضمون) ك جمعى .

مَعَاجِينْ [ع] (معجون) ك جمعى .

مُعِينْ [ع] معاونت ايديجى ، ايدن :

« حقانيت نام جليلنه مستعد اولان صولت و رجعتكده توفيق ربانى معينك — نفسانيت كام رذيلنه مستند اولان خفت و شدتكده قهر آسمانى قرينك اولور »

مَعِینْ [ع] شکل معروف هندسی.

مُعَیِّنْ [ع] تعیین ایدن، اشکار قیلان § معاونت ایلین.

مَکِینْ [ع] ساکن ، وقارلی.

مُلَیِّنْ [ع] تلیین ایدن، یومشادان.

مُهِینْ [ع] اهانت ایدن .

مَیَادِینْ [ع] (میدان) ك جمعی .

مَیَامِینْ [ع] (میمون) ك جمعی .

نَازَنِینْ [ف] نازلی ، معنی § نازك ، انداملی .

نُخُسْتِینْ [ف] برنجی، اول، اولکی.

نَرْمِینْ [ف] یومشاق ، لطیف ، نازك .

نَسْرِینْ [ف] بر نوع یبانی کل.

نِشِینْ [ف] اوطورمق معناسنه اولان (نشتن) مصدرندن مشتقدر .

نِگِینْ [ف] یوزوك ، خاتم .

نَوْزَمِینْ [ف] یکی بولده ، نو ایجاد :

« سیر ایله شو لوح نازنینی
کویا بوربنور بهشته صحرا
فکر ایت شو خیال نوزمینی
کوردکمی بو یولده شعر غرا »

نُوشِینْ [ف] لذیذ ، لطیف .

وَاپَسِینْ [ف] اك صوکره ، اك کری یه قالان : نفس واپسین .

هَجِینْ [ع] سریع السیر بر نوع دوه .

هَمْنِشِینْ [ف] برابر اوطوران ، انیس.

هَمِینْ [ف] دائما ، مستمراً :

« باغ حسن ایچره او روی رنکین
بر اچلمش کله بکزردی همین »

یَقِینْ [ع] بر شیئی اعتقاد کامل ایله بیلمك .

﴿ نُ ﴾

أُذُنْ [ع] قولاق .

اَلْسُنْ [ع] (لسان) ك جمعى .

بُنْ [ف] ديب ، كوك § قويروق .

تَبايُنْ [ع] ضديت .

تَبَيُّنْ [ع] عيان اولمق ، ميدانه چيقمق .

تَحَصُّنْ [ع] مستحكم محلده بولنمق .

تَدَفُّنْ [ع] دفن اولنمش .

تَدَيُّنْ [ع] بورج ايدنمك § بشقه‌سنك بورجنى كندى اوزرينه آلمق .

تَزَيُّنْ [ع] سوسلنمك ، بزنمك :

« طوروب متصل تلون ايدر
درلو اشكال ايله تزين ايدر »

تَسَخُّنْ [ع] ايصنمق ، قيزمق .

تَسَكُّنْ [ع] كسب سكون ايتمك .

تَسَمُّنْ [ع] سميزله‌مك ، سمن كتيرمك .

تَضَمُّنْ [ع] حاوى ، مشتمل اولمق .

تَعاوُنْ [ع] بربرينه معاونت ايتمك .

تَعَجُّنْ [ع] خمير حالنه كلمك .

تَعَفُّنْ [ع] فنا قوقمق .

تَعَيُّنْ [ع] عيان ، آشكار اولمق .

تَغابُنْ [ع] بربرينى آلداتمق .

تَفَنُّنْ [ع] فنونه آشنا اولمق .

تَفَطُّنْ [ع] (تفهم) ايله مترادفدر .

تَقَارُنْ [ع] بربرینه یاقلاشمق .

تَكَمُّنْ [ع] كيزلنمك .

تَكَوُّنْ [ع] پيدا اولمق، حاصل اولمق .

تَكَهُّنْ [ع] كاهنلك ايتمك .

تَلَوُّنْ [ع] رنكدن رنكه كيرمك، ثباتسز اولمق .

تَلَيُّنْ [ع] يومشامق .

تَمَدُّنْ [ع] مدنيلشمك ، كسب مدنيت ايلمك .

تَمَرُّنْ [ع] ادمان ايتمك، ملازمت ايلمك .

تَمَسْكُنْ [ع] مسكينلشمك .

تَمَعْدُنْ [ع] معدن حالنه كيرمك، معدن اولمق .

تَمَكُّنْ [ع] مكان طوتمق ، يرلشمك .

تَوَازُنْ [ع] ايكى طرفك وزنى بربرينه مساوى اولمق .

تَهَاوُنْ [ع] بر ايشى مهمسيوب آغر طاوراءنمق .

تَيَقُّنْ [ع] يقيناً بيلمك، بيلنمك .

تَيَمُّنْ [ع] برشيئى يمنلى ، اوغورلى عد ايتمك .

ثُمْنْ [ع] سكز بلوكده بر بلوك .

جُبْنْ [ع] (جبانت) ايله مترادفدر .

حُزْنْ [ع] محزونلق عارضه‌سى .

حُسْنْ [ع] كوزللك .

دُهْنْ [ع] سوريه‌جك ياغ .

رُكْنْ [ع] محكم اولان طرف § موقعاً متين وقوى اولان ذات .

سُفُنْ [ع] (سفينه) نك جمعی.

غُصنْ [ع] دال ، بوداق.

قُطنْ [ع] پاموق . قطنی دنیلان برنوع قماش.

کُلبنْ [ع] کل فدانی.

ناخُنْ [ف] طیرناق .

ماقبلنده (واو) مضمومه بولنوب (ن) ایله منتهی کلمات

آبگون [ف] صو رنکنده § ماوی.

اخلاقیون [ع] اخلاقه دائر تألیفاتی اولانلر.

ادبیون [ع] منتسبین ادب، ادبیاتله مشغول اولانلر.

ارغنون [ف] معروف چالغی:

« الحانه دقت ایتمك ایستر
بیلمکسه غرض نه ارغنوندر »

افزون [ف] زیاده، چوق.

افسون [ف] سحر، کوز باغیجیلق.

افلاطون [ع] اعاظم حکمای یونانیه‌دن بر ذاتك اسمیدر.

آفیون [ف] معروف.

اندرون [ف] برشیئك ایچی.

انکلیون [ف] انجیل شریف § مشهور نقاش (مانی) نك یاپدیغی رسم مجموعه‌سی:

« کلك مانیٔ قدرله صفحات عالم
اولدی همکونهٔ نقش ورق انکلیون »

بطون [ع] (بطن) ك جمعی. خفایا.

بنون [ع] (ابن) ك جمعی.

بوقلمون [ع] رنك رنك کورونور برنوع حیوان § متلون انسان.

بیچون [ف] کیفیتی عقل ایله ادراك اولنه‌میان جناب حق:

« ای صانع صفا فزای بیچون
دل اولدی تنزلکله ممنون »

بیرون [ف] طیش، طیشاری:

« هر زاویه فیض حقله مشحون
پرنور خدا درون وبیرون »

ثَلاثُونْ [ع] اوتوز.

ثَمانُونْ [ع] سكسان.

چُونْ [ف] تصـل معناسنى افاده ايدر.

حَرُونْ [ع] سركش آت.

حُصُونْ [ع] (حصن) ك جمعى.

حَلَزُونْ [ع] شكل معروف هندسى § قابوقلى برنوع بوجك.

حَوارِيُّونْ [ع] حضرت عيسانك انصار و اصحابى كه اون‌ايكى ذاتدن عبارت ايديلر.

خاتُونْ [ف] قادين ، خانم.

خُونْ [ف] قان.

دَرُونْ [ف] بر شيئك ايچى.

دُونْ [ف] آشاغى § آلچاق.

دُيُونْ [ع] (دين) ك جمعى . بورجلر.

رُبُونْ [ع] اليش ويريشده ويريلان پى.

رُونُمُونْ [ف] (رونما) يه بدل قوللانيلور.

رَهْنُمُونْ [ف] (رهبر) ه بدل قوللانيلور.

زَبُونْ [ف] ضعيف ، قدرتسز.

زَيْتُونْ [ع] معروف ميوه.

سابِقُونْ [ع] (سابقين) كبى (سابق) ك جمعى.

سُتُونْ [ف] ديرك.

سُكُونْ [ع] اضطرابسزلق ، حركتسزلك § حركه‌سزلك.

شُئُونْ [ع] (شأن) ك جمعى:

«ليل بر انبساطكاه سكون
روز بر اختلاطكاه شئون»

شَبَخُونْ [ف] كيجه باصقينى.

شُجُونْ [ع] (شجن) ك جمعى.

صابُونْ [ع] معروف مادهٔ مطهره .

طاعُونْ [ع] علت مدهشهٔ معلومه .

ظُنُونْ [ع] (ظن)ك جمعی .

عِشرُونْ [ع] یکرمی .

عِلِّیُّونْ [ع] ارواح طیبهٔ مؤمنینك صعود ایده جکی محل عالیٔ معنوی .

عُیُونْ [ع] (عین)ك جمعی کوزلر:

« مانیٔ سیاه برنجه سودا فزای عیون
ایتمش شفق صفاسنی شوق آوردرون »

غُصُونْ [ع] (غصن)ك جمعی .

فُزُونْ [ف] (افزون) مخففی .

فُسُونْ [ف] (افسون) مخففی .

فَلاْطُونْ [ع] (افلاطون) مخففی .

فُنُونْ [ع] (فن)ك جمعی .

قانُونْ [ع] قاعده ، قضیهٔ کلیه § عادت ، رسم § بر نوع ساز .

قُرُونْ [ع] (قرن)ك جمعی .

کانُونْ آتش اوجاغی § قیش فصلنك معروف ایکی آیی .

گَرْدُونْ [ف] دونیجی ، دونن § فلك ، دنیا ، سما .

کَرُوبِیُّونْ [ع] اشراف ملائکهٔ کرام .

گُلْگُونْ [ف] گل رنکلی : رخ گلگون .

کُمُونْ [ع] کیزلنمك ، اختفا ایتمك .

گَنْدُمْ گُونْ [ف] بغدای رنکلی :

« بعضلر دیدی جناب یچون
آنی خلق ایتمشیدی گندم گون »

گُونْ [ف] رنك ، لون : شفق گون .

کُنُونْ [ع] بر شیئی کیزلهمك .

لالَه گُونْ [ف] لاله رنکلی ، لاله رنکنده .

لَدُنّ [ع] علم غیب، خفایایه اطلاع کسب ایتدیرن علم.

مَأْبُونْ [ع] مفعول.

مٰادُونْ [ع] آلت § معیت.

مَأْذُونْ [ع] اذن ویرلمش.

مٰاعُونْ [ع] ذکات مال § کندیسیله انتفاع اولنه جق شی.

مَأْمُونْ [ع] امین قیلنمش، محفوظ.

مُتُونْ [ع] (متن)ك جمعی.

مَجْنُونْ [ع] دلی، دیوانه.

مَحْزُونْ [ع] حزنلی، غملی.

مَخْتُونْ [ع] (سنت) اولنمش، ختان ایدلمش.

مَخْزُونْ [ع] خزینه ده حفظ ایدلمش شی.

مَدْفُونْ [ع] دفن اولنمش، کوملمش.

مَدْیُونْ [ع] بورجلی: مدیون شکران.

مَرْهُونْ [ع] رهن اولنمش، اودونج ویا عاریت اوله رق آلنان مبلغ مقابلنده ویریلان شی § معین: وقت مرهون:

« اقتضای قضای کن فیکون
قیلدی هر امری وقتنه مرهون »

مَسْجُونْ [ع] مجبوس.

مَشْحُونْ [ع] طولدیرلمش، طولی.

مَسْکُونْ [ع] ایچنده اوطورلمش یر.

مَسْنُونْ [ع] سنت قیلنمش § بیلنمش، اسکیمش شی § بیلنمش بیچاق.

مَصُونْ [ع] حفظ اولنمش، محفوظ، امین، بری.

مَضْمُونْ [ع] ضمانی ویرلمش، اودنمش § معنی، مآل، مفهوم § نکته.

مَطْحُونْ [ع] طحن اولنمش، اوکودلمش.

مَطْعُونْ [ع] طعن اولنمش § وبایه طوتلمش .

مَظْنُونْ [ع] ظن اولنمش ، کنند . یسنه بر جرم اسناد اولنمش .

مَعْجُونْ [ع] معروف .

مَغْبُونْ [ع] معامله‌ده الدانمش .

مَفْتُونْ [ع] دوشکون ، مبتلی ، عاشق :

« بولطفدن آدم اولدی ممنون
برحس ایله اول‌دم اولدی مفتون »

مَقْرُونْ [ع] یاقینلاشدیرلمش .

مَكْمُونْ [ع] کیزلنمش ، صاقلانمش .

مَكْنُونْ [ع] دیزلمش ، منظوم § صاقلی ، کیزلی .

مَمْنُونْ [ع] مسرور ، خشنود ، سوینجلی .

مَیْمُونْ [ع] اوغورلی ، مبارك ، خجسته .

مَنُونْ [ع] دهر ، زمان :

« نعره‌لر مشته‌زن طبل صماخ گردون
صدمه‌لر ، زلزله‌لر خدشه رس قلب منون »

مَوْزُونْ [ع] وزن ایله طارتلمش شی § وزنلی سوز § دوز ، گوزل :

« رفتارینه دقت ایت نه موزون
شاعر بوکا اولسونمی مفتون »

نَامَوْزُونْ [ف] وزنسز § غیر منتظم .

نَفْرِینْ [ف] لعنت ، بد دعا .

نِگُونْ [ف] ترسنه دونمش اولان .

نُمُونْ [ف] (نمودن) مصدرندن مشتقدر . ترکیبله استعمال اولنوب (گوستریجی) معناسنی افاده ایدر .

نُونْ [ف] (ن) حرفنك اسمی .

وارُونْ [ع] (وارونه) ايله مترادفدر.

وازْكُونْ [ف] (وازكون)ايله مترادفدر.

هارُونْ [ع] حضرت موسى عليه السلامك بيوك برادرى اولان پيغمبر ذيشان .

هُمايُونْ [ف] مسعود ، بختيار ، مبارك .

يكُونْ [ع] حاصل جمع .

و

﴿ واو مفتوحه ايله منتهی کلمات ﴾

داوْ [ع] اویون کاغدی اویnar ایکن تداول ایدن نوبت .

کاوْ [ف] اوکوز : کاو ارض .

آلَوْ [ف] آتشدن چیقان پارلاقلق.

پَرْتَوْ [ف] ضیا، پارلاقلق § رونق:

« اولوب انوار رخی ایکی آلو
در ودیواره صاچاردی پرتو »

پیرَوْ [ف] بریننك اردی صره کیدن .

تیزرَوْ [ف] چابوق کیدن .

جَوّْ [ع] سمانك بوشلغی ، فضا :

« آتیلیر هر یانه بیك رخش صواعق پیرو
کرد خشیتله طولار کنبد وارونهٔ جو »

حَشْوْ [ع] یاصدیق و مندر کبی شیئلرك ایچنه طولدیریلان قتیق § عبارەده زائد سوز : حشو ملیح ، حشو قبیح.

خُسرَوْ [ف] پادشاه ، حکمدار.

دِرَوْ [ف] حصاد : موسم درو .

دَلْوْ [ع] قوغه.

رَهْرَوْ [ف] یولجی، یوله کیدن.

رَوْ [ف] کیتمك معناسنه اولان (رفتن) مصدرندن مشتقدر. دائما وصف ترکیبی حالنده قوللا- نیلور : پیرو ، تجرو .

سَرْوْ [ع] معروف آغاج .

سَهوْ [ع] خطا ، یاكلش.

صَحوْ [ع] آییلمه ، آیقلق .

ضَوْ [ع] ضیا.

عَزوْ [ع] نسبت واسناد ایتمك .

عَفوْ [ع] صوچنی باغشلامق .

قَلَمْرَوْ [ف] بر حکمدارك تحت حکمنده بولنان بلاد.

کَجرَوْ [ف] اكری یورویشلی § مسلك مستقیمه سالك اولان.

لَغوْ [ع] فائدهسز، باطل سوز § قالدیرمق، حکمسز ، تأثیرسز براقمق .

لَهوْ [ع] اویون ، بیهوده مشغله § غفلت .

مَحوْ [ع] یوق ایتمك، ازالهایلمك.

نَحوْ [ع] طرف ، جهت . جمعی : (انحاء) در § علم معروف .

نَوْ [ف] یکی ، جدید : نو اثر ، نو زمین .

واو مكسوره ايله منتهى كلمات

خِديوْ [ع] مصر واليسى.

ديوْ [ف] شيطان § اساطير قبيلاندن بر حيوان عجيب ومخوف.

ريوْ [ف] حيله .

غِريوْ [ف] فرياد ، شماته .

هِجوْ [ف] برينك معايبنى نظماً افاده ايلمك § فنا برشيئى آغزه آلوب نوكورمك .

واو مضمومه ایله منتهی کلمات

آب • [ف] بوز صویی § شرف ، حیثیت .

اَبْرُو [ف] قاش .

آرامْجُو [ف] راحت آرایان.

آرْزُو [ف] ایستك، میل.

اَبُو [ع] (اب) اسمنك حالت رفعی اولوب کنیه‌لرده قوللانیلیر.

اَفْسانَه جُو [ف] افسانه آرایجی.

اَفْسانَه کُو [ف] افسانه سویلیجی.

اُولُو [ع] حاجت معناسنه اولان (ذو) نك جمعی: اولوالامر = پادشاه اسلام حضرتلری .

بانُوْ [ف] قادین ، خانم : بانوی بهشت = حضرت فاطمة الزهرا .

تُفُو • [ع] تحقیر ویا تأسفی افاده ایچون قوللانیلیر .

تَکاپُو • [ف] تلاش ایله تحری ، اردندن سکرتمه § دالقالی وقلق طرزنده فعل وقول :

« هر راهده ایلیوب تکاپو
شاهین خیالی اله آهو »

تَکافُوْ [ع] بربرینه کفو اولمق.

تَلأْلُؤْ [ع] پارلدامق، لمعان ایتمك.

تَنْباکُو • [ف] نارکیله ایله ایچیلن معروف نبات.

تُوْـی [ف] قات ، قاتمر .

تَوَضُّوْ [ع] آبدست آلمق .

تَیَهُّوْ [ع] حفرلنمق .

جادُوْ [ف] ساحر ، ساحره .

جُوْ ـ ى [ف] اراشديريجى: بهانه جو ، دلجو :

« كللرده اولور بو رنك دلجو
حقك بزه بر عطاسيدر بو »

حُلوْ [ع] طاتلى.

حيُوْ [ف] توكوروك ، ساليا .

دارُوْ [ف] علاج ، دوا .

دُوْ [ف] ايكى ، ايكى عددى.

ذُوْ [ع] صاحب ، مالك : حاكيم ذو فنون .

رُوْ [ف] يوز.

زانُوْ [ف] ديز : زانو بزانو = ديز ديزه.

زَرْدالُوْ [ف] معروف ميوه .

سَرفُرُوْ [ف] باش اكه :

« او بكا بن اكا ايدوب سرفرو
بر اغزدن ايلر ايدك كفتكو »

سُمُوّ [ع] يوكسكلك: سمو اخلاق.

سُوْ [ف] طرف ، جهت: سوبسو = طرف طرف :

« ديزلمش نهالان كل سوبسو
قطاريله كلمش مكر رنك و بو»

سُوْء [ع] كوتولك، كوتو.

شَفتالُوْ [ف] معروف ميوه .

شُوْ ـ ى [ف] ييقامه.

عُتُوّ [ع] سركشلكه مقارن تكبر.

عُضْوْ [ع] ال ، اياق كبى بدنك جزئى .

عَفْوْ [ع] باغشلامق ، قباحتنى كورمامك .

عَدُوّ [ع] دشمن .

غُلُوْ [ع] بیوکلك .

غُلُوْ [ع] سوزده مبالغه § هجوم § اوششمك :

« نفس الدجه حیهٔ بدبو
ایچری درد وغم ایدردی غلو »

کَدْبانُوْ [ف] کهیا قادین .

کُفُوْ [ع] مثل ، همتا ، قدرجه مساوی .

کُفْتْ وَگُوْ [ف] سوز ، قیل و قال .

کَمْگُوْ [ف] از سویلیجی ، سویلین .

گُلْرُوْ [ف] کل یوزلی .

گَیْسُوْ [ف] اوموز اوستنه دو . کیلان صاچ ، باش صاچی .

لُؤْلُؤْ [ع] اینجی :

« جمله دندانی ایدی خاصلی بو
تار زرینه دیزلمش لؤلؤ »

مٰاهْرُوْ [ف] آی یوزلی .

مَدْعُوْ [ع] دعوت اولنمش .

مَرْجُوْ [ع] رجا اولنمش ، مأمول .

مَعْفُوْ [ع] عفو اولنمش .

مَمْلُوْ [ع] طولو . لبالب طولمش :

« قیل (هو الله) ایله دلی مملو
الذی لا اله الا هو . »

مَهْرُوْ [ف] (ماهرو)نك مخففی .

مُوـیْ [ف] قیل ، شعر .

مُوبَمُوْ [ف] قیل قیل ، اینجه دن اینجه یه .

نِهٰانْسُوْ [ف] عالم علوی .

نُمُوْ [ع] برکتلنمك ، آرتمق ، بیومك .

وُضُوءْ [ع] آبدست § آبدست آلمق.

هَفْتْ بانُوْ [ف] کواکب سبعهٔ سیاره،

هِلالْ اَبْرُوْ [ف] هلال قاشلی، قاشی هلال کبی اولان،

هَمْچُوْ [ف] ادات تشبیه : کبی.

هَمْزانُوْ [ف] دیزدیزه اوطورانلر.

یاهُوْ! [ع] ای الله، اللهم § آجانم، ای سن :

« چشمان سیهله نقش ابرو
محرابك ایچنده جفته یاهو »

اخطار مخصوص

اشبو اثری وجوده کتیرمك خصوصنده اتخاذ ایتدیکمز مسلك ایجابنجه ترتیب الفاظك آهنك قافیه‌یه موافقتی یعنی اواخر کلماتك تلفظجه یکدیکره مشابهتی نظر اعتباره النه‌رق (ه) حرفنه قدر بو وجهله دوام اولنمش وَ آنجق (ه) وَ (ی) حرفلریله نهایتلنان کلمه‌لر میاننده اخری مفتوح وَمضموم اولانلر پك آز اولوب بونلرك تفریقی ایسه امر تحری‌یی اشکال ایده‌جکی جهتله اشبو ایکی حرفه عائد بتون کلمه‌لر بالمجبوریه دیکر لغت کتابلرینك طرز ترتیبنه توفیق ایدلمشدر .

بناءً علیه : نهایتی (ه) و (ی) ایله منتهی کلمه‌لرك تحریسی اقتضا ایلدیکی تقدیرده مقدمه‌ده بیان ایدیلان اصول دائره‌سنده دکل دیکر لغتنامه‌لرده تحری الفاظ ایچون مرعی اولان اصوله رعایت ایدلمسی لازمکله‌جکنك عرضنه مثابرت اولنور .

ه

﴿ هٔ ﴾

آبِدَه [ع] ديللرده داستان اولوب قالان وقعه § اخلافه يادكار اولان آثار اسلاف § غير قابل تنظير اشمار جيده.

آبِزَه [ف] صو صيزنتيسى.

آبگينَه [ف] شيشه، صراحى.

آتَشپارَه [ف] آتش پارچه‌سى:

« شمدى خاكستره اورتلمش بر آتشپاره‌يم »

و:

«ويردم آتش ديلره سوزدل آواره‌دن ايلدم ايجاد بيك يانغين بر آتشپاره‌دن»

§ بى‌قرار، تك‌طورماز، حشرى.

آتَشخانَه [ف] آتشكده.

آتَشزَدَه [ف] ياقلمش، ياقيلان.

آتَشزَنَه [ف] چاقماق.

آتَشگيرَه [ف] ماشه § آتش طوتشديره‌جق شى.

آتَشكَدَه [ف] آتشه طاپانلرك عبادتخانه‌سى.

آذَرْكَدَه [ف] ايضاً.

آراسْتَه [ف] مزين، سوسلو § مرتب، يرلى يرنده.

آرامْجُويانَه [ف] آرامجو اولانه ياقيشه‌جق صورتده.

آرامگاه [ف] و:

آرامگه [ف] آرام ایده جك یر.

آرامیده [ف] و:

آرمیده [ف] راحتده، سکون حالنده بولنان.

آزموده [ف] تجربه اولنمش، اولنان § کورکولو، ایش بیلیر آدم: مرد آزموده.

آسایشپروانه [ف] آسایشپرور اولانه یاقیشه‌جق صورتده: تدابیر آسایشپرورانه.

آسایشجویانه [ف] آسایش آرایانه یاقیشه‌جق صورتده.

آستانه [ف] اشیك، پابوجلق § درگاه § مرکز سلطنت سنیهٔ عثمانیه:

« بهارخانه‌ده خوش آشیانه‌کز واردر
های عشقه کوره آستانه‌کز واردر»

آستینه [ف] یومورطه.

آسمانه [ف] طاوان.

آسوده [ف] مستریح، ساکن، راحتده.

آشتی پروانه [ف] آشتی پرور اولانه یاقیشه‌جق صورتده: تشبثات آشتی پرورانه.

آشخانه [ف] مطبخ.

آشفته [ف] دلی کبی اولان، پریشانحال.

آشکاره [ف] کیزلی دکل، بللی، میدانده.

آشوبگاه [ف] و:

آشوبگه [ف] آشوب یری، آشوب اولان یر.

آشیانه [ف] یووه:

« هوهویه کیرشدی عاشقانه
قید نده دکلدر آشیانه »

§ خانه. و :

«بابراقلر! ای شکوفه‌لر آچمش غصون تر
داللر ایچنده قوش بیودن آشیانه‌لر»

آصفانه [ف] وزیرانه.

آغازه [ف] تغنی باشلانغیجی § خواننده‌نك تغنی‌یه باشلامه‌سی.

آغشته [ف] بولاشمش، بولاشیق، ایصلانمش، ایصلاق.

آفت زده [ف] بلایه اوغرامش، مصیبته تصادف ایتمش اولان.

آفریده [ف] یارادلمش، مخلوق.

آفریننده [ف] یارادیجی، یارادان، الله.

آگاه [ف] و :

آگه [ف] واقف، خبردار. § بصیرتلی، اویانیق.

آگنده [ف] طولدیرلمش، طولو.

آلفته [ف] آلیشیق، الیشقین، دوشکون.

آلله [ع] جناب واجب الوجود، تکری :

«محیط کون ومکان لامکانسك ای الله
حیات دائمهٔ کن فیکانسك ای الله»

و :

«جهان قدرتکه یوق ایکن تناهی آه
نه‌دن بو واراق ایچنده نهانسك ای الله»

آلگونه [ف] قادینلرك یوزلرینه سوردکاری پنبه دوزگون، قیزللق.

آلوده [ف] بولاشمش، بولاشیق § طالمش، مستغرق : آلودهٔ مناهی.

آلهه [ع] (آله)ك جمعی، مشرکلرك معبودلری.

آماجگاه [ف] و :

آماجگه [ف] نشان یری دیمك ایسه‌ده (آماج) مقامنده قوللانیلیر.

آماده [ف] حاضر، حاضرلانمش:

« بردل بی تاب ایله بیك غمزه‌یه آماده‌یم »

آمرانه [ف] آمرجه، آمرجه‌سنه.

آمیخته [ف] قارشمش، قارشدیرلمش، قاریشیق.

آواره [ف] سرسری، بوش کزن § بی قرار، طورروب دیکلنمز.

آوازه [ف] سس، شدتلی سس: اوازهٔ رعد § صیت، شهرت.

آوردگاه [ف] و:

آوردگه [ف] میدان حرب، جنك یری.

آورده [ف] کتیرلمش، کتیریلن.

آویخته [ف] آصلمش، آصیلی:

آویزه [ف] بللور وساٸره‌دن زینت اوله‌رق آصیلان شی.

آه [مشترك] حزن، سرور، یأس، امیدکبی درونی احواله دلالت ایدر بر ادات.

آهسته [ف] آغر، یاواش، عجله‌سز:

« ایریشیر منزل مقصودینه آهسته کیدن »

آهوبچه [ف] آهو یاورسی.

آینده [ف] کاٸجی، کلن: آینده وروندە.

آیینه [ف] و:

آینه [ف] معلوم § مظهر، واسطهٔ تجلی:

« بویله عکس اندازاولورسه صورتك آینه‌یه
سیف غیرتله مقرردر دونیم اولمق بکا »

بادره [ع] حاضر جوابلق یولنده بالبداهه سویلنیلان سوز.

بادرهٔ نادره § بردن بره ظهوره کلن افعال ، کیفیت.

بادزنه [ف] یلپازه : « زنه شایان کوریلور بادزنه »

باده [ف] شراب . باده خوار ، باده نوش ، باده فروش .

بادیه [ع] اووه ، چول. بادیه پیما = بادیه‌ده طولاشان .

بادیه نشین = بادیه‌ده اوطوران ، بدوی. بادیهٔ تحول = دنیا .

بارقه [ع] شیمشك پارلتیسی ، پارلتی : بارقهٔ شمشیر جلادت.

بارك الله [ع] ترکیب استحسانی.

بازگونه [ف] مقلوب، معکوس، ترس § منحوس .

بازمانده [ف] کری قالمش اولان: سوار بازمانده .

بازنده [ف] اوینایجی، اوینایان.

بازیچه [ف] اویونجاق § اویون.

بازیخانه [ف] و :

بازیگده [ف] اویون ، اکلنجه محلی، دار اللهو.

باصره [ع] کوزده‌کی کورمه قوتی § کوز .

باغچه [ف] صغیر باغ. مجازاً طبیعی (باغ)ه دخی دینیله بیلیر .

باقه [ع] چیچك وسائره دسته‌سی، دمت، طوتام .

باکوره [ع] اول یتیشن، ترفنده میوه . باکورة الحیات = شباب.

بالیده [ف] بیومش ، نشوونما بولمش : نهال بالیده .

بامکاه ـ بامکه [ف] صباح ، سحر وقتی.

بامه [ف] قابا ، کور ، اوزون صقال.

پابسته [ف] لازم ، واجب .

پادشاه ـ پادشه [ف] بیوك حکمدار :
پادشاه عالی پناه اسلام حضرتلری .

پاره [ف] پارچه. دو پاره = ایکی پارچه. یکپاره = برپارچه‌دن عبارت . (یکپاره) سراپا ، بسبتون مقامنده دخی قوللانیلیر :
« یکپاره نزاکت و لطافت »
§ آقچه، مسکوکات § غروشك قرقده بر جزئی :
« اولمش قاووشنجه روز کاره
ابر سحری هزار پاره »
و :
« قار دوشمه‌ده ارضه پاره پاره
دونمکده فلك شکوفه زاره »

پارینه [ف] کچن سنه‌کی :
«کل کوکس ویر شتای پرکینه
یتیش ای پوستین پارینه »

پاشنده [ف] صاچیجی .

پاشیده [ف] صاچلمش .

پاکیزه [ف] پاك ، لطیف :
« صفا کلدك جهانه ای مبارك طفل
پاکیزه »

پالوده [ف] پالوذه دینیلان طعام .

پایگاه ـ پایگه [ف] مرتبه ، منزلت .

پاینده [ف] دائم ، باقی .

پایه [ف] قدر ، منزلت ، مرتبه ، رتبه . پایه‌دار. پایه‌داری § باصاماق ، نردبان باصاماغی :
« قدریکك عرش معلادن معلی
پایه‌سی »
و :
« شاه ملکوت عرش پایه
ماه جبروت فرش سایه »

تابنده [ف] ضیالی ، پارلاق .

تاجدارانه [ف] تاجدار اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

تازنده [ف] قوشیجی : اسب تازنده .

تازه [ف] یکی ، نو ظهور : ادای تازه ، اسلوب تازه § کنج ، کوربه § بایات اولمیان .

تازیانه [ف] قامچی ، قیرباج :

« اولور چست خرسست تازیانه ایله »

تاسه [ف] غم ، کدر .

ثابته [ع] (ثابت) ك مؤنثی : مدعیات ثابته . کواکب ثابته .

ثانیه [ع] دقیقه‌نك التمش جزءده برجزئی .

جائزه [ع] تقدیم اولنان بر شیئه مقابل ویریلن بخشش ، عطیه . اکثریا شعر مقابلنده ویریلن بخشیشه اطلاق اولنور .

جائله [ع] درونده جولان ایدن خاطره .

جاده [ع] ایشلك یول ، شاهراه . نظمده تخفیف ایله استعمالی ذوقه وابسته‌در .

جاذبه [ع] (جاذب)ك مؤنثی . لمحات جاذبه § جذب ایدیجی قوت . جاذبه دار . جاذبه سوز .

جارحه [ع] (جارح)ك مؤنثی : دلائل جارحه § انسانك آلت کسب اولان اعضاسندن هربری § ییرتیجی حیوانلرو قوشلردن هربری . اکثریا قوش حقنده قوللانیلیر .

جاریه [ع] (جاری) نك مؤنثی : انهار جاریه ، حادثات جاریه § خلایق .

جامه [ف] لباس ، خفتان : جامهٔ فنا = کفن : « لابس جامهٔ فنا اولدی » جامهٔ مویی = کورك . جامهٔ غوك = یوصوك . جامه‌خواب = یتاق :

«حيرت افزادر قيامك جامه خوابكدن سنك »

جامه شوى = اثواب يقايجى.

جانانه [ف] معشوقه:

« سوز دلدن بى خبر ظن ايتميك جانانه يى »
(جانان) زياده استعمال اولنور.

جاودانه ـ جاويدانه [ف] دائمى، باقى، ابدى.

جاه ـ جاهه [ع] منصب، قدر ومنزلت.

چاره [ف] علاج، تدبير. چاره جو. چاره ساز.

چاه [ف] قويو. جوقور. (چه) صورتنده تخفيف اولنور:

« كوكلم بنم بوشوق ايله اولسونمى متبسم
بر بدر انورك يرى لايقمى زير چاه »

حادثه [ع] حدوث ايدن حال: خسوف بر حادثه در § كوچك وقعه.

حادّه [ع] تل وصيرمه دوكمكه مخصوص بر آلت. (حادۀ تدقيق) حاده كبى اولان تدقيق معناسنه بر تعبير تشبيهيدر.

حارقه [ع] آتش: حارقۀ سودا. حارقۀ ندامت.

حاسدانه [ع] حاسدجه سنه: اضطراب حاسدانه، تلاش حاسدانه.

حاسّه [ع] حس ايديجى، ايدن. (حاس)ك مؤنثى در.

حاشيه [ع] كنار، پرواز§ كتاب ويامكتوب كنارينه يازيلان يازى، دركنار§ بركتابك مندرجاتنه دائر جابجا ايضاحات وملاحظات يازمق صورتيله وجوده كتيريلان تأليف.

حاصنه [ع] عرض اهلى، عفتلى قادين. جمعى (حاصنات)

حاضنه [ع] چوجقلرى تربيه ايدن قادين، دايه: حاضنۀ شفيقه.

حافظه [ع] حس اولنان شيئله اثرينى ذهنده حفظ ايدن

قوت، ازبرلیوب اونوتمامق قوتی : قوۀ حافظه. موصوفمز اوله‌رق دخی قوللانیلیر :

« صوره‌یم سویلدیکك سوزلری اصحابکدن
آنلرك حفظنه وقف ایلیه‌یم حافظه‌می »

حافَه [ع] قییی، کنار: حافۀ طریق جمعی (حافات)

حاقَّه [ع] بلیۀ ثابته § قیامت ، یوم قیامت.

حامِلَه [ع] گبه قادین.

خاتِمَه [ع] صوك .

خارِقَه [ع] عادتك خارجنده اوله‌رق یتشمش، غایتله ممتاز انسان : خارقۀ ادب :

« کیم‌در امکان ویرن بو خارقه‌یه »

خارَه [ف] (خارا) ایله ایکی معنا‌سندده مترادفدر :

« مالك اولسه‌م کاشکی برقلبه سنك خاره‌دن »

خاشتَه [ف] قالقش، قیام ایتمش.

خاصَّه [ع] بر شیده بولنوب سائرنده بولنمیان قوت، کیفیت، حالت مخصوصه .

خاطِرَه [ع] خاطرده‌کان خصوص، فکر § خاطرده قالمش اولان خصوص ، کیفیت : خاطرۀ عهد شباب .

خافِیَه [ع] حقایق اعمالی کیمسه‌یه سزدیرمیان، قارده گزوب‌ده ایزینی بللی ایتمین آدم § گیزلی حالت ، گیزلی سر .

خالَه [ع] پدرك قیز قارداشی ، عربیده والده‌نك قیزقارداشنه اطلاق اولنور .

خامَه [ف] قلم :

« گویا که اولوردوات وخامه‌ك
طبل و علم سپاه معنی »

خانَه [ف] او . خانه خراب = مفلس، بی‌مایه، پریشانحال :

« بیت دانی دانش ایله ایتمین آباد
معمور صانیر صدرینی هرخانه خرابك »

§ خانه پرور = اوده بیومش ، دنیایی کورمه‌مش :

« بیك قصهٔ بی کسان یازلسه
بیلمز بونی شخص خانه پرور »

§ خانه باز = بانه‌سی‌یه اویناپان قارباز. خانهٔ فردا = دارعقبی . خانه کن = ناخلف، سفیه، میراث یدی .

خاوِیَه [ع] شنلکسز یر: اراضئ خاویه . ارض خاویه .

خایَنْدَه [ف] اغیز ایله چیکنه‌یجی، چیکنه‌ین .

خایِیْدَه [ف] اغیز ایله چیکننمش. اکثریا اغیزدن اغیزه طولاشمش ، مبتذل اولمش سوز حقنده صرف اولنور. خاییده‌سخن. خاییده‌کو .

دائِرَه [ع] معروف شکل هندسی § برطاقم اوطه‌لری ونقسیماتی مشتمل رسمی و غیر رسمی بنا § دف :

« اوله اول دائره‌ده دائره زن »

دابَّه [ع] اوزرینه بینیلان حیوانه اطلاق اولنور .

داخِنَه [ع] باجه.

دادَه [ف] ویرلمش، ویرکی : دادهٔ خدا .

داسَه [ف] (داس) ایله مترادفدر.

داشْتَه [ف] اسکیمش، آشنمش، ییرانمش : جامهٔ داشته .

داعِیَه [ع] درونده‌انسانی برخصوصه تشویق ایدیجی حالت : داعیهٔ تفوق .

دانَنْدَه [ف] بیلیجی : دانندهٔ سرائر.

دانَه [ف] آریه، بغدای کبی اوفاجق میوه § چکردك .

داهِیَه [ع] بیوك آفت، بلای عظیم (داهی) معناسنده قوللا- نیلیر.

دایَه [ف] چوجغه باقان جاریه ، قادین:

« همشیره‌کی سوکه اولدی دایه‌ك »

ذائقه [ع] انسانده مادی و معنوی طادیجی قوت .

رابحه [ع] فائده‌لی تجارته وصف اولور: تجارت رابحه.

راجفه [ع] صور قیامتك برنجی نفخه‌سی که آنکله کافهٔ ذی روح اماته اولنور.

راحله [ع] یوك دوه‌سی ، یوك حیوانی ،

راحه [ع] آووج ایچی ، ال آیه‌سی.

رادفه [ع] صور قیامتك ایکنجی نفخه‌سی که کافهٔ اموانی دیرلدر.

راده [ع] صیره ، درجه ، کرته § خط ، چیزکی : راده چکمك.

راعده [ع] رعد اظهار ایدیجی ، کورلده‌ین بولوت : راعدهٔ مظلمه .

رافضه [ع] شیعه‌دن بر فرقه‌در.

راه [ف] یول . راهبر ، رهبر . راهزن ، رهزن . رهنما. (ره) صورتنده تخفیف اولنور .

رایحه [ع] قوقو: رایحهٔ طیبه.

زاده [ف] ولد ، اولاد ، ذریت. اکثریا ترکیبله قوللانیلیر :

« آقابم خاکدن رفع ایت که سردم زاده‌در »

زادهٔ طبع ، زادهٔ خاطر = شعر ، شعر بلیغ ، سانحه .

زاویه [ع] کوشه § تکیه ، حجره.

ژاژه [ف] باطل ، بی‌ادبانه سوز ، هذیان .

ژاله [ف] چی ، شبنم .

سائره [ع] اشخاص ، اشیاء ، مواد کبی محذوف جمعلره صفت اوله‌رق قوللانیلیر . دائما معطوف

اوله‌جقندن (د)سز ایراد اولنور .

سائِقَه [ع] سوق ایدن حالت ، کیفیت: سائقهٔ شوق.

ساحِرَه [ع] (ساحر) ك مؤنثی: فاجرهٔ ساحره . جمعی (ساحرات) .

ساحَه [ع] عرصه، میدان، حولی، دوز و ککیش یر.

ساخْتَه [ف] یاپمه، قلب، کوستر - شدن عبارت.

سادَه [ف] نقشسز ، زینتسز ، کلفتسز § مخلوط دکل : ساده قهوه § یالکز.

سازَنْدَه [ف] اینجه چالغی چالان، اینجه چالغیجی § یاپیجی، تطییب ایدیجی : سازندهٔ خاطر خراب.

ساقِیَه [ع] (ساق) نك مؤنثی جمعی. (ساقیات): ساقیات شراب .

سامِعَه [ع] انسانده ایشتمه قوتی، ایشیدیجی قوت . قوهٔ سامعه .

سانِحَه [ع] سنوح ایدن فکر ، سوز . جمعی (سانحات) سانحات عرب .

ساهِرَه [ع] یر ، یریوزی § قیامتده تجدید بیور - یله‌جق ارض بیابان : ساهرهٔ خالیه.

سایَه [ف] کولکه :

« نوردن بر سرودر دوشمز زمینه سایه‌سی »

§ حمایه ، صیانت .

شائِبَه [ع] اثر ، لکه ، شبهه : شائبهٔ امتناع .

شاخَه [ف] بیوندووروق کبی آغاجدن یاپیلان آلت ضبط وتضییق .

شاكِلَه [ع] مذهب ، مسلك ، خلقت ، طبیعت ،

شانه [ف] طاراق. شانه زن = طاراییجی : شانه زن زلف دلبران .

شاه [ف] بیوك آمر ، حكمدار .

شاهدانه [ف] ایری دانه، ایری دانه‌لی : اكثریا اینجو حقنده مستعملدر .

شاهراه [ف] ایشلك ، بیوك یول ، جاده : شاهراه شریعت.

شاهنشاه [ف] اك بیوك پادشاه، پادشاهلرك پادشاهی ، ملك‌الملوك : «انبیانك یا رسول الله شاهنشاهیسین .

و :

« استناد ایلرز البته او شاهنشاهه استناد ایلیور اللهه، رسول اللهه »

شاهنشه [ف] (شاهنشاه) مخففی: شاهنشه دوران .

شایسته [ف] لایق . حسنیاتده استعمالی غالبدر .

شایعه [ع] شیوع بولمش ماده ، كیفیت.

صاعقه [ع] ییلدیرم : نزول صاعقه، سپر صاعقه .

ضابطه [ع] قاعده.

طائفه [ع] بولوك ، كروه ، طاقم § كمی ایشجیلرینك جمله‌سی ویا هربری .

طاقیه [ع] صورت مخروطیه‌ده یاپیلان سرپوش .

عائده [ع] بریسنه عائد اولان حصه: عائدهٔ جزئیه. جمعی (عائدات) .

عائقه [ع] الیقویجی، منع ایدیجی خصوص ، كیفیت .

عائله [ع] خانه خلق : عائله‌ٔ بی عائله .

عارضه [ع] عارض اولان حالت.

عاصفه [ع] شدتله اسن روزكار.

غائِلَه [ع] صیقنتی ویریجی کیفیت، بلا .

غازَه [ف] دوزکون :

« پاره ایتمز یوزندکی غازه »

غاشِیَه [ع] قیامت: حدیث غاشیه § آت طاقمندن معدود اولان معروف اورتو ، خاشه .

غالِیَه [ع] کوزل قوقولی بر ترکیب: غالیه سا .

غامِضَه [ع] غامض اولان کیفیت: غامضهٔ تشکل ارض.

فاتِحَه [ع] باشلانغیج: فاتحهٔ کلام § قرآن کریمك برنجی سوره سی: سورهٔ فاتحه .

فاخْتَه [ف] اوکیك : آواز فاخته.

فاصِلَه [ع] ایکی شی آره سنی آییران شی: فاصلهٔ بیت .

فاقَه [ع] فقیرلك: فاقهٔ شدیده .

فاکِهَه [ع] میوه: فاکههٔ لذیذه .

قائِمَه [ع] نقد مقامنده متداول سند، کاغد پاره § برخطك اوزرنده دیکر برخط عمودك بولنمسندن متحصل زاویه.

قابِلَه [ع] ابه قادین .

قادِمَه [ع] ایلری قره غول ، مقدمة الجیش .

قارِعَه [ع] اشد شدائد روزکار، بلا: قارعهٔ زمان § بلادن خلاص اولمق ایچون حالت نزعده اوقونان آیت کریمه .

قاعِدَه [ع] تمل، اساس§ دستور، بر شیئك وقوعنه شرط اولان خصوص، بو خصوصك تعریفی:

« الفاظنه باقسه م بو سوزك قاعده سزدر معناسنه باقسه م اودخی فائده سزدر »

§ قاعده شکن . قاعده شکنانه :

برمثلثك قاعده سی .

قافِلَه [ع] قطار ، کاروان: قافلهٔ غم: قافلهٔ امواج § زمره ، فرقه : قافلهٔ ادبا .
قافله سالار = رئیس قافله . قافله سار انبیا = فخر کائنات افندمز .

قافِیَه [ع] هم لفظ هم معنی یاخود یالکز لفظ ویا یالکز معنی حسبیله مختلف اولدقلری حالده مصرعلرك یاخود بیتلرك اواخرنده ویا بونلرك اواخری منزله‌سنده بولنان برلرده — تلفظده استقلالی مشروط اولامق وروی ، تأسیس ، دخیل ، ردف ، قید ، وصل ، خروج ، مزید ، نائره دینیلن حروف وحرکاتدن عبارت اولمق اوزره — تکرر ایدن شیئك مجموعیدر :

«بلای شاعری وایه‌در ضرورت وزن
دها بلاسی آنك اضطراب قافیه‌در»

قالیچَه [ف] کوچك خالی : قالیچهٔ زمردین .

کارآزموده [ف] ایش بیلیجی ، صاحب وقوف و تجربه دیده آدم .

کارآگاه [ف] ایش بیلیجی ، صاحب وقوف و تجربه ، حقیقت آشنا .

کارخانه [ف] ایش محلی ، دستگاه ، دکان ، فابریقه .

کاردیده [ف] ایش کورمش ، صاحب تجربه آدم .

کارگاه [ف] کارخانه (کارکه) صورتنده تخفیف اولنور .

کاسَه [ف] معروف قاب : کاسهٔ آب .

کاشانَه [ف] مکلف خانه : «او دانیشین کاشانه دریایه قارشی مثلی بولنماز برتماشاخانه‌در» § اوطه ، حجره § یووا ، آشیانه : کاشانهٔ کبوتران . کاشانهٔ مرغان .

کافّه [ع] هپ ، جمله ، جمیع : کافهٔ احوالده .

کالَه [ف] کالا ، قماش ، متاع .

كامَه [ف] كام.

كاه [ف] صمان ، چوپ.

كاه [ف] اكسلتمك معناسنه اولان (كاستن) دن فعل امر. تركيبله قوللانيلير. جانكاه = جان اكسيلدهجى ، اكسيلدن : آه جانكاه.

كاه [ف] ادات زمان : سحرگاه = سحر وقتى. شبانگاه = كيجه وقتى : نالهٔ شبانگاه :

« بندن سزى ايتدكجه خبير آه شبانگاه
سزدن ده بكا باد سحر نفحه بر اولسون »

§ وقت ، زمان :

« كورمك ايستردل فرقتزده هر كاه سنى »

و :

« ساعدندن بيلنيردى هر كاه
سرّ « لا قوة الا بالله »

§ بعضاً. ناكاه = وقتسز ، اكسزين ، بردن بره.

كاه كاه [ف] وقت وقت ، زمان زمان :

« بر عجيبه سس كايردى دربندن شبيه آه
وحدت تنفس ايلر ايدى صانكه كاه كاه »

كاه و بى كاه [ف] وقتلى وقتسز ، صردلى صره‌سز :

« عين اعلاسنى كاه و بى كاه
غيره باقديرمزدى عين الله »

كاهواره [ف] مهد ، بشيك.

لائِمَه [ع] لوم وسرزنش.

لاحِقَه [ع] علاوه ، ضميمه ، ذيل : لاحقهٔ جميله.

لازِمَه [ع] لازم اولان شى و او شيئى مبين ورقهٔ رسميه.

لاشَه [ف] اولمش حيوان ، لش ، جيفه § ضعيف ، زبون حيوان.

لاله [ف] معروف خودرو بيتن چيچك :

« بزم چمنده ژاله ايله طولدى لاله‌لر
عشرت زمانى كلدى بر اولسون پياله‌لر »

و :

«خون حسرتله طولار جام صفاسی لاله‌نك»

بونك بر چوق انواعی واردر: لالهٔ کوهی. لالهٔ بری. لالهٔ شقایق. لالهٔ خطابی. لالهٔ دلسوز. لالهٔ دلسوخته. لالهٔ خودرو.

قول دیکره کوره: لالهٔ سفید. لالهٔ آل. لالهٔ سرخ. لالهٔ زرد. لالهٔ دورروی. لالهٔ لقمان. لالهٔ دختری = یاپراغنك کنارلری غایت قرمزی، وسطی سیاه برنوع لاله. بوکا (آذرکون) و عربیده (شقایق النعمان) دیرلر § اسکیدن مجرمینك بیونلرینه طاقیلان برنوع دمیر حلقه. لاله رنك:

«یتر اولدق غبارغمله بنکی
کتیر ساقی شراب لاله‌رنکی»

لامِسَه [ع] حواس ظاهره‌دن برشیئك قاتیلغنی، یومشاقلغنی حس ایدن قوت: قوهٔ لامسه.

لامِعَه [ع] پارلایان شی.

لانَه [ف] قوشلرك و سائر حیوانانك یووه‌سی، مسکنی، خانه‌سی:

«فرق اولنماز جسم بیمارم بوزلمش لانه‌دن»

لانهٔ پدر. لانهٔ نرمین. لانهٔ خراب.

لایِحَه [ع] برماده حقنده تفصیلاتی حاوی قلمه النان ورقه § مدعی و مدعی‌علیهك صورت ادعا ومدافعه‌سنی ودلائلنی مبین محکمه‌یه ویردیکی ورقه.

مَابِدَه [ع] (مؤبد) ك جمعی: مابدهٔ مجوس.

مائِدَه [ع] سفره، خوان: مائدهٔ مسیح.

مابَعْدَالطَّبِيعَة [ع] طبیعتك غیری اولان شی، علم الهی.

مادَّه [ع] مایه، اصل، جوهر § ایش، امر، خصوص: اساس ماده § سوزك بر بندی § جسم.

مادَه [ف] دیشی حیوان. شیرماده = دیشی ارسلان.

ماشِطَه [ع] کاینك چهره واندامنه زینت و ارایش ویرن،

قادينلرك صاچلريني طارايان قادين. بوكا (مشاطه) دخي دينير.

ماشُورَه [ف] ايپلك يوماغي، ماصوره، لوله، اسريك.

ماشِيَه [ع] دوه، قيون، كچي.

مالانِهايَه [ع] اوجسز، نهايتسز.

مالِكانَه [ف] اراضيء اميريه‌دن بعض شرائط ايله ملكيت اوزره متصرفه تمليك اولنان اراضي.

مالِيدَه [ف] سوورولمش، اوغولمش.

مانْدَه [ف] قالمش: عمل مانده = ايشدن قالمش، ايشه يارامز.

مانَنْدَه [ف] ادات تشبيهدر. كبي، بكزر، نظير و شبيه.

ماه [ف] قمر:

«بو كيجه بزمه كل اي عالم حسنك ماهي
يوقسه يردن كوكه دك ايچينيرز والله»

و:

«شب معراجده اولدي اول ماه
شبچراغ حرم خاص اله»

§ آي، شهر. ماه نو = هلال، يكي آي. (مه) صورتنده تخفيف اولنور.

ماهپارَه [ف] آي پارچه‌سي، صاحب حسن و آن. بعضاً (مهپاره) صورتنده تخفيف اولنور:

«چرخده انجم قدر مهپاره وار اما كه سن
مهر اوج حسن و آنسك بكزه‌مز آنلر سكا»

ماهچَه [ف] مناره، كنبد تپه‌لرينه، سنجاق باشنه آلتون ايله كموش و سائره‌دن آي شكلنده ياپيلان شي.

ماهِ رُوزَه [ف] شهر رمضان.

ماهانَه [ف] ماهيانه، آي باشنده ويرلسي مقرر اولان اجرت.

ماهوارَه [ف] آيلق، آي باشنده ويريلان اجرت.

ماهودانه [ف] حب الملوك دينيلن دانه .

ماهه [ف] بورغو ، مثقب .

مايه [ف] اصل ، اساس ، بنياد § بضاعه ، ثروت و سامان ، سرمايه § ديشى دوه . مايهٔ شب = ظلمت ليل .

نابته [ع] بر قبيلهده يكى ظهور ايدن اولاد صغار .

نابغه [ع] عظيم الشان آدم § صوينده شاعريت يوق ايكن بنفسه ظهور ايدن ، ياخود صكرهدن هوسكار اولان شاعر نصيح .

نابهره [ف] اولو ، عظيم § صويسز ، فرومايه § مغشوش شى .

ناتراشيده [ف] يونلمامش ، قبا آدم .

ناجره [ع] آيك برنجى كونى § آيك اخرى ، آخر كيجهسى .

ناحيه [ع] يان طرف ، جانب § تشكلات ملكيهجه مديرلك .

ناخواه [ف] ايستهمين ، رضا كوسترمين . خواه ناخواه = ايستر ايستهمز .

نادره [ع] نادر اولان شى : نادرهٔ روزكار . نادره سنج = ظريف ، نكتهدان .

ناديده [ف] كورلهمش .

نازله [ع] بلا ، داهيه ، محنت :

« حكمت دكل ، سما دكل اما كه اعتلا آيت دكل ، ملك دكل اما كه نازله »

نازنده [ف] ناز ايديجى ، ايدن .

ناسفته [ف] دلنمهمش : در ناسفته .

ناسنجيده [ف] طارتلمامش .

ناشايسته [ف] لايق دكل .

ناشسته [ف] ييقانمامش .

ناشكفته [ف] آچيلمامش : زهرهٔ ناشكفته . بعضا

(نشکفته) صورتنده تخفیف اولنور: غنچهٔ نشکفته .

ناشِنیدَه [ف] ایشیدلمه‌مش : شعر ناشنیده .

ناصِیَه [ع] آلین پیشانی .

ناطِقَه [ع] قوهٔ دراکه ، انسانی حیواناتدن تمیز ایدن مزیت معنویه .

ناعِجَه [ع] یموشاق یر .

ناعِمَه [ع] ناز ونعمتله پرورده اولان قادین .

ناعُورَه [ع] باغچه دولابی .

نافَه [ع] مسك آهوسی دینیلان حیوانك کوبکندن چیقاریلان بر نوع مسك § محبوبه‌نك صاچی § دریسندن کورك یاپیلان حیوان بوستلرینك قارنی آلتنده‌کی دری : نافهٔ سمور .

ناقَه [ع] دیشی دوه .

ناکاه [ف] آنسزین ، بردنبره . نظمده بعضاً (ناکه) صورتنده تخفیف اولنور .

نالَه [ف] ایکلتی ، انین : نالهٔ نی . نالهٔ دل . ناله زن و ناله سنج = ناله ایدیجی ، ایدن . ناله کنان = ناله ایده‌رك :

« دوشدی جسم ضعیف پرناله
مویه‌دن مویه ، ناله‌دن ناله »

نامُوَجَّه [ف] موجه دکل ، توجیه ایدلمه‌مش .

نامَه [ف] مکتوب ، تحریرات § کتاب : شهنامه ، بازنامه ، همایوننامه § فرمان ، بیورلدی . نامه بر . نامه آور . نامه رسان .

نامِیَه [ع] آرتمق ، بیومك شاننده اولان شی § حیوانات و نباتاتده اولان بیومکلك ، ارتمقلق قوتی : قوهٔ نامیه .

ناوَیجَه [ف] کثیف ، مردار ، ملوث .

ناهِدَه [ع] ترنج ممه‌لی قیز .

ناهیده [ف] زهره یلدیزی . اساطیر ایرانیه‌ده مطربهٔ فلك اعتبار اولنمشدر .

نائبه [ع] بلا ، مصیبت ، مشقت ، شدت ، قضا ، وقعه . جمعی (نائبات) و (نوائب) : نائبات لیال . نوائب زمان .

نایچه [ف] کوچك نی ، کوچك قامیش .

نائحه [ع] میتك خانه‌سندن ، جنازه ارقه‌سندن متوفانك محاسننی تعداد ایده‌رك اجرتله اغلایان ، فریاد ایدن قادین ، صاغوجی .

نائره [ع] حرارت ، صیجاقلق ، اتش : نائرهٔ حرب . نائرهٔ عشق .

وابسته [ف] باغلی ، مقید ، متوقف .

وارسته [ف] قورتیلمش ، خلاص اولمش § ازاده ، فارغ البال .

وارونه [ف] ترس ، مقلوب ، مقوس ، برکشته حال : کنبد وارونه .

وازکونه [ف] مقلوب ، مقوس ، بدبخت .

وازونه [ف] وارونه .

واسطه [ع] ایکی شیئی بربرینه بتشدیرن شی § ایکی شیئك اورته‌سنده بولنان شی § بر شیئك حصولی ایچون استخدام و استعمال اولنان آدم وآلت .

واعیه [ع] غریو ، فریاد .

واقعه [ع] رویا ، دوش § جنك ، حادثه ، مشقت ، مصیبت . جمعی (واقعات) :
« خبرك یوقمی واقعاتمدن »

والده [ع] آنا ، مادر .

واله [ع] وله کتیرمش ، حیران ، عقلی زائل اولمش ، سرسم .

واه [مشترك] استغراب ، حیرت ، تاهف کبی درونی احواله دلالت ایدن بر ادات‌در .

واهِمَه [ع] محسوساته متعلق معانیٔ جزئیه‌یی ادراك ایدن یاخود عالم صورتده موجود ونابود اولان شیلری طوغری ویا یاکاش اوله‌رق تصور ایدن قوهٔ ذهنیه .

وایَه [ف] حاجت § بهره، نصیب : وایه‌دار، وایه‌مند .

هائِلَه [ع] قورقنج شی ، تأثیرلی وهول انکیز تیاترو منظره‌سی § دهشتلی ومؤثر وقعه ، فاجعه .

هاجِسَه [ع] قلبه عارض اولان اندیشه ، خاطره کلن خصوص . جمعی (هواجس) : هواجس نفسانیه .

هالَه [ع] قمرك اطرافنده پیدا اولان نورانی دائره .

هامَه [ع] ققا طاسی ، کاسه‌سی : هامه پیرای تعظیم § آلن، پیشانی § برقومك رئیسی، اولوسی § بایقوش .

هاوِیَه [ع] یدی‌یه تقسیم ایدیلان طبقات جهنمدن طبقهٔ اسفل، یدنجی طبقه‌ده بولنان جهنم.

یافْتَه [ف] بولنمش § اعلان کاغدی .

یافَه [ف] هذیان ، بی‌معنی سوز، یاوه .

یاوَه [ف] معناسز سوز، هرزه ، بیهوده، یانه : یاوه‌کو .

﴿ ه ﴾

اَئِمَّه [ع] (امام)ك جمعی . ائمهٔ اربعه = ابوحنیفه، شافعی، مالك بن انس، احمد بن حنبل .

اَبْخِرَه [ع] (بخار)ك جمعی : ابخرهٔ متکاثفه .

اَبْلَه [ع] صافدرون، بون . ابلهانه = بونجه، بونجه‌سنه .

اَبْلَه فِریبانَه [ف] ابلهه قریب اولانه یاقیشه‌جق صورتده : نمایش ابله فریبانه .

اَبْنِیَه [ع] اسم اولان (بنا) نك جمعی .

اَثْنِیَه [ع] (ثنا)نك جمعی.

اَجْزاخانَه [ف] اجزای طبیه صاتیلان دكان.

اَجِلَّه [ع] (جلیل)ك جمعی. رتبه ویا معرفت جهتیله بیوك اولانلر: اجلهٔ رجال دولت. اجلهٔ ادبای عثمانیه.

اَجْنِحَه [ع] (جناح) ك جمعی.

اَجِنَّه [ع] (جنین)ك جمعی: اجنهٔ ساقطه.

اَجْوِبَه [ع] (جواب) ك جمعی: اجوبهٔ مسكته.

اَحْمَقانَه [ف] احمقجه سنه.

اَخْتَرْشِناسانَه [ف] اختر شناس اولانه یاقیشه‌جق صورتده: كشفیات اخترشناسانه.

اَخْفِیَه [ع] (خفا) نك جمعی. اغاج چیچكنی ستر ایدن اینجه قبوقلر.

اَدْعِیَه [ع] (دعا) نك جمعی: ادعیهٔ دوام دولت.

اَدِلَّه [ع] (دلیل) ك جمعی: ادلهٔ قاطعه.

اَدْوِیَه [ع] (دوا) نك جمعی: ادویهٔ مؤثره.

اَدیبانَه [ف] ادیبه یاقیشه‌جق صورتده: حركات ادیبانه.

اَذِلَّه [ع] (ذلیل) ك جمعی.

اَرامِلَه [ع] طول قادینلر.

اَرْبَعَه [ع] درت. اسلوب فارسی اوزره صفت اوله‌رق قوللانیلیر: اخلاط اربعه.

اَرْجُمَنْدانَه [ف] ارجمند اولانه یاقیشه‌جق صورتده.

اَرْزیدَه [ف] بهاسی كسلمش، بیچلمش شی.

اَرْضِیَّه [ع] طوپراغه منسوب: محصولات ارضیه.

اَریكَه [ع] تخت.

اَزِقَّه [ع] (زقاق) ك جمعی: تنظیف ازقه.

أَزْمِنَه [ع] (زمان) ك جمعى . ازمنهٔ ثلثه .

أَزِمَّه [ع] (زمام) ك جمعى.

أَساتِذَه [ع] (استاذ) ك جمعى.

أَسْتَغْفِرُ اللّٰه [ع] اللهدن مغفرت طاب ايدرم § سهو ايتدم ، خطا ايتدم § نازكانه ادارهٔ كلام ايلدیكی صرهده متكلم — ولو وهمی اولسون — مخاطبه كوچكلك ، كنديسنه بیوكلك اسناد ينه دلالت ايده‌بيله‌جك سوزلرى بو جمله ايله قارشيلار .

أَسِرَّه [ع] (سرير) ك جمعى .

أَسْلِحَه [ع] (سلاح) ك جمعى. اسلحهٔ ناريه .

أَشاعِرَه [ع] اصول دينده امام (ابوالحسن الاشعرى) يه تابع اولانلر، اهل سنت .

أَشْباه [ع] (شبه) و (شبيه) ك جمعى .

أَشْبَه [ع] دهاء اك ، پك شبيه: اشبه اولاد .

أَشْرِبَه [ع] (شراب) ك جمعى . ايچيله‌جك شيلر : اشربهٔ حاره .

أَشْرِعَه [ع] (شراع) ك جمعى .

أَشِعَّه [ع] (شعاع) ك جمعى : اشعه پاش.

أَصيلانَه [ف] اصيل اولانه يا- قيشه‌جق صورتده .

أَصيلزاده [ف] معتبر فاملیادن ، زادكاندن .

أَطْعِمَه [ع] (طعام) ك جمعى : اطعمهٔ نفيسه .

أَعِزَّه [ع] (عزيز) ك جمعى . اسلاف اولياء الله حقنده قوللانيلير: اعزهٔ كرامدن حضرت احمد رفاعى.

أَعِنَّه [ع] (عنان) ك جمعى .

أَغْذِيَه [ع] (غذا) نك جمعى.

اَغْذِيَه [ع] (غذا)نك جمعى.

اَغْشِيَه [ع] (غشا) نك جمعى.

اَفْئِدَه [ع](فؤاد)ك جمعى.

اَفْراخْتَه [ف] يوقارى قالديرلمش، يوكسلدلمش.

اَفْراشْتَه [ف] افراخته.

اَفْروخْتَه [ف] شعله‌لنديرلمش، شعله‌لنديريلن: شمع افروخته. دل‌افروخته.

اَفْروشَه [ف] اون حلواسى.

اَفْسانَه [ف] حكايه، ماصال § بوش لاقيردى، صاچمه صابان.

اَفْگانَه [ف] جنين ساقط، دوشوك.

اَفْگَنْدَه [ف] ييقلمش، ييقيق، دوشورلمش، دوشكون § عاشق بى‌چاره.

اَفْواه [ع] (فوه)و(فم)ك جمعى. افواه ناس. افواه ناريه.

اَفِيكَه [ع] يالان، مادهٔ افترا: ترتيب افيكه.

اَقْمِشَه [ع](قماش)ك جمعى.

اَقْمِصَه [ع] (قميص) ك جمعى.

اَكاسِرَه [ع](كسرى)نك جمعى. اسكى عجم پادشاهلرى.

اَگَرْچِه [ف] يرينه كوره (هر نه‌قدر) تعبيرينه معادل طوتيلور. ايذان استدراك اداتيدر. نظمده (كرچه)صورتنده تخفيف اولنور،

اَكَرْمانَه [ف]اكرچه،اكرچه. سنه: اطوار اكرمانه.

اَكْرَه [ع] دها، اك، پك كريه: اكره مخلوقات.

اَكَلَه [ع] (آكل)ك جمعى. مقام ذمده ايراد اولنور: اكله كروهى. اكله‌دندر.

اَكِمَّه [ع] ابادن طوغمه كور.

اَكِنَّه [ع] (كن) ك جمعى. محفظه‌لر، پرده‌لر: كشف اكنهٔ اسرار.

اَكُولانَه [ف] اكولجه، اكولجه‌سنه.

اَلْبَتَّه [ع] قطعى ويا قطعى يه قريب حكملرده قوللانيلير ادات تأكيد.

اَلْبِسَه [ع] (لباس) ك جمعى: البسهٔ رسميه.

اَجِمَّه [ع] (الجام) ك جمعى.

اَلْحُكْمُ لِلّٰه [ع] حكم اللهك، اللهك ايستديكى اولور:

« اولدرمك ايستر عشاق اول ماه عاشق ! نه ديرسين ؟ الحكم لله »

اَلْحَمْدُ لِلّٰه [ع] حمد اولسون اللهه.

« بر دكله اغفال ايتدك رقيبى صاودق بلايى الحمد لله »

اَلْسِنَه [ع] (لسان) ك جمعى: السنهٔ صغار وكبار.

اَلْعِياذُ بِاللّٰه [ع] اللهه صيغنيرم، صيغينيرز، اللهه صيغندق، الله اسيركه‌سون:

« العياذبالله او وجود نادر تباه اولور »

اَلْغِبْطَه [ع] غبطه اولنور، غبطه ايدرم.

اَلْقِصَّه [ع] خلاصه، حاصلى.

اَللّٰه [ع] مولى، جناب حق، جناب فاطر الارض وسماوات، جناب حى لايموت، حق سبحانه و تعالى. اشبو لفظهٔ جلاله بعضاً تعجب وتحير موقعنده ايراد اولنور: « الله، نه‌در بو نور رنكين». بو مقامده اكثريا تكرار ايديلير:

« طورماز نه يانارسين الله الله »

« كوكار بكا باق آچيلدى اشته
انه ! كيديور قزك بهشته
كيمدر بكا (ارجعى !) دين آه
الله الله . . . . الله الله »

اَلْماسْپارَه [ف] الماس پارچه‌سى.

آلماس ريزه [ف] الماس قيرنتيسى، دوكنتيسى ' ريزهٔ الماس .

آلمزده [ف] الله اوغرامش ' المى، زياده كدرلى: دل المزده .

آلويه [ع] (لوا) نك جمعى : الويهٔ متموجه . الويهٔ ولايت .

اماره [ع] علامت: امارهٔ حسن استعداد .

اماره [ع] مؤنث سماعى اولان (نفس) ه صفت اوله‌رق قوللانيلير: نفس اماره . اماره‌لك نفسك اك زياده تربيه‌سز بولنديغى درجه‌در .

امانخواه [ف] آمان ديله‌يجى ، ديله‌ين .

امتعه [ع] (متاع) ك جمعى .

امثله [ع] (مثال) ك جمعى .

امرنامه [ف] امرى حاوى كاغد، بر بيوك ذات طرفندن كلن كاغد .

امزجه [ع] (مزاج) ك جمعى . امزجهٔ مختلفه .

امكنه [ع] (مكان) ك جمعى . اشرف امكنه .

امواه [ع] (ماء)ك جمعى . نظمده (مياه) ه بدل قوللانيلير .

اميرانه [ف] اميراولانه ياقيشه‌جق صورتده : وقار اميرانه :

«او جهانكير كيتدى ايرانه ـ
هم اميرانه هم خبيرانه »

انبانه [ف] طاغارجق ' چانطه .

انبانچه [ف] كوچك طاغارجق ' چانطه .

انبوه [ف] چوق' غابه‌لك: كروه انبوه .

انداخته [ف] آتلمش : انداختهٔ كوشهٔ نسيان ايدلدى .

اندازه [ف] معروف اولچو § حد : اندازه‌دن خارج سوز .

اَنْدُوه ــ اَنْدُه [ف] غم ، ایچ صقنتیسی .

اَنْدُوخْتَه [ف] قازانلمش .

اَنْدیشَه [ف] فکر، خیال § دوشونجه، محترزانه دوشونمه ، قورقو :

« بلکه بسط ایتمش اولوردك سایهٔ اندیشه‌ می
نوردن بر تنته چکسه‌ك آسمانك فوقنه »

اَنْمَلَه [ع] پارماق اوجی . الدن کنایه اولور : انمله‌ پیرای تعظیم اولان التفاتنامه‌ کز . (انامل) دها زیاده مستعملدر .

اَنیسَه [ع] آتش .

اَوّاه [ع] چوق آه ایدن § چوق دعا ایدن § یورکی مرحمتلی ، رقتلی § ایمانی قوی § علم دینده متبحر .

اَوْجَه [ع] دها، اك، پك موجه، وجیهلی، مناسبتلی : اوجه اقوال .

اَوْدِیَه [ع] (وادی) نك جمعی : سیول اودیه تخریب ابنیه ایتمکده ایدی .

اَوْرِدَه [ع] (ورید)ك جمعی .

اَوْعِیَه [ع] (وعا)نك جمعی .

اَی [ف] ادات نداء. عربی، فارسی، ترکی کلمات وترکیباته داخل اولور: ای عزیز! ای دوست! ای سوکیلم! بعضاً حذف اولنور « خالق! نه غریب خلقتم وار! » تکراری لازم کلنجه بنه (ای) دینیلیر :

« ای عدالتلی شهریار انام !
ای جلالتلی تاجدار بنام ! »

بَچَه [ف] انسان وحیوان یاوروسی . نظمده تشدید ایله ده قوللانیلیر .

بَخْشَنْدَه [ف] باغشلایجی، ویریجی، عفو ایدیجی .

بَخْیَه [ف] دیکش، چاتقی . بخیه‌ زن = دیکشجی، ترزی .

بَذْرَقَه [ف] قلاووز.

بَدِیعَه [ع] نظر دقت واستحسانی جالب ماده، خصوص:

« انفسلر ایچنده ای بدیعه!
موزون ولطیف وبی بدالسین
عندمده موافق الطبیعه
هرشعر بلیغدن کوزلسین »

بَدِیهَه [ع] حاضر جوابلق یوانده بردن بره سویلنیلان کوزل سوز. بدیهه‌کو. علی البدیهه = بالبداهه.

بَرّادَه [ع] قارلق.

بَرْچِیدَه [ف] طوپلانمش. برچیده دامن = کندینی چکمش، الایشدن بری.

بَرْگُزِیدَه [ف] منتخب، سچمه: آثار برکزیده.

بَرْگَشْتَه [ف] معکوس: برکشته بخت = طالعی معکوس.

بَرْکَشِیدَه [ف] چکلمش، صییرلمش: شمشیر برکشیده.

بَرْهَمْزَدَه [ع] قارمه قاریشیق ایداش، آلتی اوسته کتیرلمش.

بَرِیعَه [ع] حسن وذکاده اقراننه فائق اولان محبوبه.

بَرِیَّه [ع] (برایا) کبی مخلوقات معناسنده قوللانیلیر. خیرالبریه = حضرت پیغمبر.

بَزْمْگاه - بَزْمْگَه [ف] بزم یری: بزمگاه جهان.

بَزَه [ف] کناه، بزه‌کار = کناهکار. بزه‌کاری.

بَسْتَه [ف] باغلی، باغلانمش § قپالی، قپانمش § موسیقی اربابی طرفندن شرق وسائره‌یه ویریلن آهنك. دلبسته = مربوط القلب، عاشق.

بَسْمَلَه [ع] بسم الله دیمك § (بسم الله) ویا (بسم الله الرحمن الرحیم) کلام شریفی. بسمله‌کش =

بسمله چکیجی، چکن.

بَشَرَه [ع] انسانك ظاهر جلدی، یوز دریسنك خارجی.

بَقَرَه [ع] صیغیر. سورهٔ بقره = قرآن کریمده فاتحه‌یی تعقیب ایدن سورهٔ شریفه.

بَقِیَّه [ع] آرتان، کری قالان شی. بقیة السیوف، بقیة السیف = قایجدن قورتیلانلر.

بَلْدَه [ع] شهر، مملکت.

بَلَدِیَّه [ع] بر شهرك، بر قصبه‌نك نظافتنه، معموریتنه، انتظامنه خدمت ایدن دائره.

بَلْکِه [ع] (بل) ایله (که) دن مرکبدر، ادات احتمال § ادات انتقال.

بَلِیَّه [ع] طبعه خوش کلمیان حالت، حادثه.

بَنْدَه [ف] قول، کوله § طرفدار، منتسب، مخلص. بنده‌پرور. بنده‌نواز.

بَنَفْشَه [ف] منکشه.

بَهَانَه [ف] وسیله § قصور، نقصان: بی بهانه = قصورسز، نقصانسز:

«اوچمق ایچون اولمسون بهانه
کاهی اوباقشلر آسمانه»

بَهْرَه [ف] نصیب، حصه، بضاعه: بهرهٔ ادبی. بهره دار، بهره مند = بهره‌لی. بی‌بهره = بهره‌سز. بهره‌بر = اورتاق، شریك.

بَهْشانَه [ع] اطواری لطیف، خندان، سبکروح قادین.

بَهِیمَه [ع] درت ایاقلی حیوان، حیوانات.

بَیْضَه [ع] یومورطه.

«چیقدك بیوییوب فضای فیضه
خاطرده‌می تنکنای بیضه»

— کبوتره خطاب —

بَیِّنَه [ع] حجت قویه، برهان قوی.

پَرَاكَنْدَه [ف] طاغینیق، متفرق. پراكنده كو = صاچمه صاپان سویلین .

پَرْدَاخْتَه [ف] ترتیب ایدلمش، نظامنه قونلمش § پارلادلش، جلا ویرلمش .

پَرْدَه [ف] اورتو، التستر. پرده‌دار = پرده‌جی، پرده ارقه‌سنده بكاین . پرده دار = پرده آچیجی . پرده بر انداز = پرده‌یی قالدیروب آتان . اكثریا مذموماتده قوللانیلیر :

« اوله صاقین پرده بر انداز راز »

پرده در = پرده ییرتیجی، هتك ناموس ایدن. پرده نشین = اهل عصمت، منزوی. پردهٔ نیلكون = آسمان. پرده شناس = خواننده، سازنده .

پَرَسْتَنْدَه [ف] پرستشكار .

پَرَسْتَه [ف] معبود .

پَرْكَالَه [ف] پاره، پارچه :

« كوزم كیم باغرمك قانن دوكر پركاله پركاله
دمادم آرزوی لعل جانان ایتدیكمدندر »

پَرَنْدَه [ف] اوچیجی. نظمده رانك تشدیدیله قوللانیلیر .

پَرْوَارَه [ف] بسلنمش، بسیلی حیوان .

پَرْوَانَه [ف] شمع ایله اوغراشان معروف كوچك كلبك :

« كیجه پروانه‌لرله بزمی كرما كرم ایدی شمعك
سحر كوردم نه شمع مجلس آرا وار نه پروانه »

§ رهبر، قاصد، مخبر § برات، خطر جواز § چرخ :

« شمعی یاقازمی اول آتش كیم یاقار پروانه‌یی

پَرْوَرْدَه [ف] بسلنمش، بیودلمش، تربیه ایدلمش.

پَرْوَرَنْدَه [ف] بسلییجی، بیودیجی، تربیه ایدیجی.

پژمرده [ف] صولمش، صولوق: غنچهٔ پژمرده § رو- نقسز، پریشان، محقر: پژمرده قیافت:

«اول عاشق پژمرده قیافت بودر ایشته!»

پسمانده [ف] کری قالان، کری قالمش. پسمانده‌خور = ارتق یه‌یجی.

پسندیده [ف] بکنلمش منتخب، مرغوب، مقبول. ناپسندیده = پسندیده دکل.

پناگاه ـ پناگه [ف] صیغنه‌جق یر.

پناه [ف] حفظ وحمایه: جمله‌مز حضرت رسول اللهك پناهنده‌یز.

§ حافظ وحامی. بومعناده وصف ترکیبی صورتنده قوللانیلیر: رسالتپناه. عالپناه. قدرت پناه:

«اشارت ایلیوب اشجار سمت لاتناهی‌یی
اوپرامواج قالقوب پردهٔ قدرتپناهی‌یی»

و.

«ای درکهی جمله‌نك پناهی
موجوداتك وجود کاهی»

پنبه [ف] پاموق. پنبه درگوش = غافل، جاهل آدم.

پنجاه [ف] اللی. پنجاه ساله

پنجره [ف] معروف مدخل ضیا و هوا.

پنجه [ف] انسانده‌الك، حیوانده بش پارمقلی اوك ایاغك هیئت مجموعه‌سی.

پهپه [ف] ادات استحسان. اکثریا مستهزیانه صورتده ایراد اولنور:

«کزبیوردك اشبه اشبه
دیدی کیمکه کوردی پهپه»

پیغوله [ف] کوشه‌بوجاق. پیغوله نشین.

پیمانه [ف] قدح.

پیموده [ف] اولچلمش: مسافهٔ پیموده.

پیوسته [ف] متصل § دائما.

تأبّه [ع] تکبر § علو جناب سببیله برشیدن متعظمانه اعراض

تأدیه [ع] ادا ایتمك ، ایدلمك ، اوده‌مك ، اوده‌نلمك .

تأوّه [ع] آه ایتمك ، آه وانین ایتمك .

تبارك الله [ع] (بارك الله) کبی استحسان بلیغ مقامنده ایراد اولنور:

« ای طائر غیب صانك الله
پروازیکه بیك تبارك الله »

تباه [ف] بوزوق ، برباد ، خراب ، محو اولمش :

« اگرچه بن کندمی تباه ایدرم »

و :

« چشمانی صانمه خاك تباه ایلمکده‌در
انلری جهان غیبه نگاه ایلمکده‌در »

تبخاله [ف] حرارتدن دوداقلرده ، اغیزك اطرافنده پیدا اولان قبارجق ، اوچوق .

تبرئه [ع] بری قیلمق ، قیلنمق : تبرئهٔ ذمت .

تبصره [ع] نظر دقتی جالب عبرت آمیز خصوص .

تبعه [ع] (تابع)ك جمعی .

تبله [ع] ابله اولمق § ظاهراً ابله کوسترمك ، ابله کبی کورنمك .

تبه [ف] (تباه) مخففی .

تتمه [ع] برشیئك نقصانی کندیسیله تمام اولان شی ، ناقص اولان شیئه اتمام ایچون علاوه اولنان شی .

تثنیه [ع] عربیده قاعدهٔ مخصوصه‌سی اوزره ایکی‌یه دلالت ایدن کلمه .

تجزئه [ع] جزء جزء ایتمك ، ایدلمك .

تجربه [ع] (رانك) ضمیله غلطدر . دنه‌مه ، صنامه :

« اعتماد ایتمز ایسه‌ك اورمحك تجربه‌یه
ایشته لوح ، ایشته قلم ، ایشته کتب ،
ایشته فحول »

تجلیه [ع] جلا ویرمك ، ویرلمك : تجلیهٔ سیف .

تَحْشِیَه [ع] حاشیه یازمق، یازلق، درکنار ایتمك، ایدلمك.

تَحْلِیَه [ع] تزیین ایتمك ، ایدلمك، طوناتمق ، طونادلمق: تحلیهٔ ذات. تحلیهٔ باطن .

تَحِیَّه [ع] سلام § سلام ویرمك § خیر دعا ایتمك § بقا، ملك، مالکیت .

تَخْتَه [ف] یونیلوب بیچلمش اغاج § لوح ، لوحه . تخته بند: مقید .

تَخْشِیَه [ع] خشیته دوشورمك ، دوشورلمك: تخشیهٔ قلوب.

تَخْطِئَه [ع] خطایه نسبت ایتمك ، ایدلمك، بریسی حقنده خطا ایتدی دیمك، دنیلمك .

تَخْلِیَه [ع] بوشالتمق، بوشالدلمق. تخلیهٔ سبیل .

تَذْکِرَه [ع] وسیلهٔ تذکر § صورت معروفه ده یازیلان ورقه :

« یادایت بنی کاهی دیه بر تذکره یازدم
وضع ایلر ایکن ظرفه دوشوندم کوله یازدم »

§ اصناف وسائره یه ویریلن ورقهٔ رسمیه .

تَرانه [ف] نغمه، آهنك § اقسام نظمدن رباعی :

« ساحرمیسین ای ترانه پردازشهیر
بر نغمه ایله بیك کوکل ایتدك تسخیر
تهییج طبیعت ایتدی اهنك نوك
یکدن سکا بر ترانه ایتدم تحریر »

و :

« بلبل نه چکلدك اشیانه
طبعکده توکندیمی ترانه »

تَرْبِیَه [ع] بسلیوب بیوتمك ، بسلنوب بیودلمك: برچیچکك تربیه سی § روحانی وجسمانی احوالی اصلاح ، تعلیم اخلاق و اطوار : تربیهٔ اطفال § تعلیم اخلاق و اطوارك ثمره سی اولان صفت حسنه ، حسن حال .

تَرْجَمَه [ع] بر لسانی دیکر لسان ایله بیان .

تَرْضِیَه [ع] (رضی‌الله‌عنه) دیه دعا ایتمك § کوجندیریلن

آدمه عفو و رضاسنی جلب ایچون ایدیلن معاملهٔ نادمانه .

تَرَفُّه [ع] رفاه بولمق ، وسعت حاله نائل اولمق .

تَرْفِیه (رفاه) ه باق : ترفیه عباد .

تَرْوِیحَه [ع] تراویح نمازینك هر درت رکعتی .

تَرْوِیَه [ع] دقتله تفکر § ارواء .

تَزْکِیَه [ع] حال صلاحه کتیرمك ، کتیرلمك : تزکیهٔ نفس § بو آدم اهل صلاحدنمیدر دکلمیدر ؟ دیه اربابنه صورمق معاملهٔ شرعیه‌سی : تزکیهٔ شهود .

تَسْرِیَه [ع] غمی برطرف ایتمك ، غم برطرف ایدلمك : تسریهٔ اندوه .

تَسَفُّه [ع] سفیه اولمق .

تَسْلِیَه [ع] تسلی ویرمك ، ویرلمك ، متسلی قیلمق ، قیلنمق .

تَسْمِیَه [ع] اسم ویرمك ، ویرلمك § بسم‌الله دیمك : بعدالتسمیه ذبح قربان .

تَسْوِیَه [ع] دوزلتمك ، دوزلدلمك : بر جاده‌یی تسویه ایتمك § برابر ایتمك ، ایدلمك ، یکسان قیلمق ، قیلنمق : بو معامله ایکیسنی تسویه ایدییور § یاپمق ، بجرمك ، بتیرمك ، یاپلمق ، بجرلمك ، بتیرلمك : بر ایشی تسویه .

تَشَابُه [ع] بربرینه بکزه‌مك : تشابه برادران .

تَشَبُّه [ع] بکزه‌مك ، اکدرمق : عالم قیافتنه کیرن جاهل علمایه تشبه ایتمش اولور .

تَشْبِیه [ع] بکزتمك ، بکزه‌دلمك .

تَشْنَه [ف] صوسز ، صوصامش :

« یارب نه‌وادیدر بوکیم جان تشنه جانان تشنه‌در ! »

§ لب تشنه ، تشنه لب = پك صوصامش § پك ایستكلی ، پك

ارزولی: تحصیل علمه تشنه ایدی.

تَصْفِیَه [ع] صافی قیلمق، قیلنمق، صفوت ویرمك، ویرلمك.

تَصْلِیَه [ع] صلوات شریفه کتیرمك. تصلیه خوان:

« نام نبوی منتقش لوحهٔ جاندر
دل پیش جلیلنده آنك تصلیه خواندر »

§ احراق ایچون آتشه القا.

تَعْبِیَه [ع] مواقعده عسکری یرلی یرینه قویوب آماده ایتمك، آماده ایدلمك.

تَعْدِیَه [ع] متعدی قیلمق، قیلنمق: بر فعلی تعدیه.

تَعْرِفَه [ع] تعریفنامه، تعریفی مشتمل ورقه.

تَعْرِیَه [ع] صویمق، صویلمق. مادیات و معنویاتده قوللانیلیر: صبی‌یی اثوابدن تعریه. بریسنك تهمتدن تعریه‌سی.

تَعْزِیَه [ع] بر مصیبت وقوعنده صبر و تحمله ترغیب. (تعزیت) صورتنده‌ده مستعملدر.

تَعْلِیَه [ع] (اعلا) یه بدل قوللانیله بیلیر. مکتوب حقنده (تحریر عنوان) معناسنده استعمال اولنور: تعلیهٔ نامه = تحریر عنوان مکتوب.

تَعْمِیَه [ع] ستر، اخفا. ابجد حسابجه ارائه‌سی مقصود اولان عدددن اکسیك یاخود زیاده کان تاریخ منظومه‌ده ضمنی ویا تنزیلی اقتضا ایدن عددی ایما مقامنده استعمالی شایعدر.

تَغْذِیَه [ع] غدالاندرمق، غدالاندرلمق، بسله‌مك، بسله‌نمك. اصل تغذیه‌در.

تَغْزِیَه [ع] غزا ایتدیرمك، ایتدیرلمك. (اغزا) مترادفیدر.

تَغْشِیَه [ع] اورتمك، اورتلمك. بو معناده (اغتشا) ایله مترادفدر § غشی ایتمك، ایدلمك، غشی حالنه کتیرمك، کتیرلمك.

تَغْطِیَه [ع] (اغطا) ایله مترادفدر. اندن اقوادر،

تَعْلِیَه [ع] (اغلا) ایله مترادفدر . اندن اقوادر .

تَغْنِیَه [ع] (اغنا) ایله مترادفدر . اندن اقوادر .

تَغْوِیَه [ع] (اغوا)یه بدل قوللا- نیله‌بیلیر . اندن اقوادر .

تَفْدِیَه [ع] بریسنه سکا نفسم فدا السون ، جانم قربان اولسون دیمك : تفدیهٔ عشق .

تَفْرِقَه [ع] فكر باشقه‌لغی ، فكر ایریلغی ، اختلاف افكار .

تَفْسیده [ف] حرارتلی ، قیزغین . تفسیده‌لب = پك صو- صامش .

تَفَقُّه [ع] فقه تحصیل ایتمك ، فقیه اولمق . (تفهم) مقا- منده‌ده قوللانیله‌بیلیر .

تَفَوُّه [ع] آغیزه ، لسانه آلمق ، آلمق . سوز تكلمده مستعملدر : فنا برسوزی تفوه .

تَقْدِمَه [ع] بر بیوك ذاته تقدیم اولنان برکذار ، هدیه .

تَقْفِیَه [ع] قافیه‌لمك ، قافیه‌لنمك : بركلمه ویا برلفظك دیكر بر كلمه ویابرلفظ ایله تقفیه‌سی § قافیه‌لی ، مقفی قیلمق ، قیلنمق : تقفیهٔ شعر .

تَقْوِیَه [ع] قوتویرمك ، ویرلمك ، قوتلندیرمك قوتلندیرلمك . اسلوب فارسی اوزره تقویت صورتنده قوللانیلیر :

«التفاتی پشهٔ ناچیزه ویرسه تقویت روزكاره حكم ایلردی سلیمانوش روان»

تَكْیَه [ف] دوریشلره مخصوص اقامتگاه ، عبادتگاه . = (تكیه‌گاه) و (تكیه‌گه) = تكیه یری و تكیه مقامنده قوللانلدیغی كبی استناد ایده‌جك ، طایانه‌جق بر مقامنده‌ده قوللانیلیر . تكیه‌زن = استناد ایدیجی . تكیه نشین = تكیه‌ده اوطوران .

تَمْوِیَه [ع] سوزی یالدیزلامق صورتیله سویلمك ، باطل سوزه حق سوزی ویرمك . جمعی

اولان (تمويهات) زياده قوللانيلير: تمويهات ايله فريبانه .

تَنَبُّه [ع] (انتباه) ايله مترادفدر.

تَنْبيه [ع] اهتمام ايله امر ياخود نهى ايتمك، ايدلمك .

تَنَزُّه [ع] كسب انشراح ، كسب انشراح ايچون فرحلى يرلرده كزنمك

تَنْزيه [ع] قبايحدن برى قيلمق، قيلنمق .

تَنْقيه [ع] تطهير. عمليات طبيه‌ده مستعملدر .

تَنُّوره [ف] طريقت عليهٔ مولويه سالكارينك آيين شريف اجزاسى ايچون كيدكارى الباس واسع الذيل .

تَنيده [ف] منسوج .

تَواجُه [ع] (مواجهه) يه بدل قوللانيلير .

تَوْبَه [ع] كوناهدن ، قباحتدن رجوع .

تَوَجُّه [ع] يوزيني بر جهته دوندرمك :

«فكر حسنكله‌در تنزه دل
سكا در دائما توجه دل»

§ بر آدمك ديكرى حقنده پيدا ايتديكى حس قلبى : حسن توجه ، سوء توجه .

تَوْجيه [ع] بر شيئك يوزيني بر جهته دوندرمك : يوزى بر جهته دوندرلمك : توجيه خطاب § سويلنمش بر سوزى ، اجرا ايدلمش بر حركتى بروجه ايله بيان ايتمك § اعطا ، احاله ، رتبه ، مأموريت، مقام حقنده قوللانيلير § سوزى مخالف ايكى وجهه محتمل اوله‌رق ايراد ايتمكدن عبارت بر صنعت ادبيه .

تَوْريَه [ع] (ايهام) ه باق .

تَوْصيَه [ع] بر ايشى بريسنه سپارش ايتمك ، بر ايش بريسنه سپارش ايدلمك .

تَهْ [ف] دیب، قعر، جانب اسفل: ته دریا. ته جام.

تَهْدِیَه [ع] (اهدا) ایله مترادفدر.

تَهْلُکَه [ع] سبب هلاك اوله بیله جك حال. لامك کسریله غلطدر.

تَهْیِئَه [ع] حاضرلامق، حاضرلانمق.

ثَلاثَه [ع] اوچ. اسلوب فارسی اوزره صفت اوله‌رق قوللانیلیر: ازمنهٔ ثلثه.

ثَمانِیَه [ع] سکز.

ثَمَرَه [ع] میوه، محصول: ثمرهٔ اجتهاد. ثمرهٔ فؤاد = اولاد جمعی (ثمرات).

جَبابِرَه [ع] (جبار)ك جمعی.

جُبَّه [ع] زره. جبه‌پوش = زره کین. جبه‌خانه = باروت، قورشون کبی لوازم حربیه. بو مثللو لوازمی محافظه‌یه مخصوص بنابه‌ده اطلاق اولنور. (جبخانه) مخففیدر.

جَبْهَه [ع] آلین. جبهه‌سای = آلنی سوریجی، سورتیجی. § جنکه آماده اولان فرقهٔ عسکریه نك اورته‌ده و ایلریده اولان قسمنك بولندیغی جهت.

جَدَفَه [ع] قوشه‌رق کیدرکن ظهور ایدن سس. جمعی (جدفات): جدفات فرسان غزات.

جَدَّه [ع] (جد)ك مؤنثی.

جَذْبَه [ع] جناب حقك قولنی طرف معنویسنه جذب اتمسندن حصوله کلن حالت معنویه: جذبهٔ رحمانیه § جوشش طبیعت، هیجان روح. جذبه افکن = جذبه ویریجی. جذبه دار = جذبه‌لی. جذبه دارانه. جذبه‌داری.

جَرْبَزَه [ع] عیارلق، بجریکلیلك. اکثریا لسانه کلند اولور.

جَرِیحَه [ع] پاره. جریحه‌دار = یاره‌لی.

جَرِیدَه [ع] کتاب، دفتر، روزنامه، غزته § مجرد، مجرد اوله‌رق: جریده رو = مجرد اوله‌رق، یالکز باشنه کیدن: سیاح جریده‌رو. جریده روی

جَرِیمَه [ع] جرم، صوچ § جرم صاحبندن النان اقچه.

جَزِیرَه [ع] آطه.

جَسْتَه [ف] صیچرامش، فیرلامش. برجسته = ایی، لطیف، اعلی: شعر بر جسته. جسته جسته = قسم‌قسم، پارچه، پارچه.

جَفْجَفَه [ع] عسکر کورلتیسی: جفجفة الجیش، جفجفهٔ کتائب.

جَفْوَه [ع] جفا، آزار.

جَلْسَه [ع] اوطورمه: جلسهٔ خفیفه. جمعی (جلسات).

جَمْرَه [ع] آتش قوری § شباطده هوایه، طوپراغه عارض اولان حرارتلردن هر بری § اوفاق چاقل طاشی. جمعی (جمرات).

جَنَازَه [ع] انسان میتی. کسر ایله (تابوت) معناسنه‌در.

جَنْدَرَه [ع ف] منکنه: جندرهٔ اضطراب.

جَهَابِذَه [ع] (جهبذ) ك جمعی. خبیر، نقاد، حقایق بین، عارف آدملر. جهابذهٔ متکلمین، جهابذهٔ امم. مفردی غیر مستعملدر.

جَهَلَه [ع] (جاهل) ك جمعی: جهلهٔ عوام.

چَرْخَه [ف] چیقریق کبی دور ایدن شی § بر فرقهٔ عسکریه‌نك ایلریسنده بر طاقمنك دشمن ایله محاربه‌یه باشلامق اوزره ایتدیکی حرکت: چرخه‌جی، چرخه طوپی.

چَشْمَه [ف] پیکار، صو قایناغی، صورت مخصوصه‌ده یاپیلان صو مقسمی. چشمه سار =

چشمه‌سی چوق اولان محل. چشمهٔ خضر == آب حیات چشمه‌سی.

چَغانَه [ف] بر نوع ساز. اکثریا (چنك) ایله برلکده ایراد اولنور:

« ویرر بشقه حالت دل عاشقانه
بو دلکش هواده بو چنك و چغانه »

چَکیدَه [ف] طاملامش.

چِهرَه [ف] یوز، انسان یوزی، صورت. چهره پرداز == مصور، رسام. چهره گشا == چهره آچیجی، چهره‌سنی آچیجی. کاچهره:

« حاصلی روی عروس دهره
نوردن خال ایدی اول کاچهره »

حَبَّه [ع] دانه. حبهٔ سودا == چورك اوتی. حبهٔ خضرا == چیتلنبك.

حَدَقَه [ع] کوز ببکی.

حَدیقَه [ع] آغاجی چوق صولو باغچه.

حَربَه [ع] قیصه مزراق طرزنده بر نوع سلاح.

حَرَکَه [ع] اوستون، اسره، اوتره دینیلن اشارات خطیه‌دن هر بری § حرفك ساکن اولمامسی حالی.

حَسَدَه [ع] (حاسد) ك جمعی.

حسرت‌زَدَه [ف] حسرته کرفتار اولمش، حسرته اوغرامش.

حَسَنَه [ع] ایلك، ایی حال، ایی عمل. جمعی (حسنات): حسنات مزیل سیئات‌در.

حَطیبَه [ع] اودونی چوق، اودونلق یر: جبال حطیبه.

حَفَظَه [ع] (حافظ) ك جمعی. انسانك اعمالنی یازمغه مأمور اولان ملکلر: حفظهٔ کرام.

حَفیرَه [ع] درینجه قازلمش بر چوقور. قبرده اطلاق اولنور.

حَلْقَه [ع] دائره شكلنده اولان شی: حلقهٔ انكشتر، حلقهٔ در، حلقهٔ زلف § انساندن دائره: حلقهٔ درویشان، حلقهٔ رندان. بو معناده لامك فتحیله‌ده مستعملدر. حلقوی = حلقه شكلنده.

حَلیلَه [ع] زوجه

حَمامَه [ع] كوكرجین: حمامهٔ دلكش پرانه. (حمام) دخی دنیله‌بیلیر. قمری معناسنده‌ده مستعملدر.

حَمْدَلَه [ع] الحمدلله دیمك: «خطبه ابتر صاییلیر حمدله‌سز»

حَمْلَه [ع] صالدرمق، صالدیرش: حملهٔ حیدرانه. جمعی (حملات): حملات متوالیه.

حَمَلَه [ع] (حامل) ك جمعی: حملهٔ عرش. حملهٔ قرآن = قرآن كریمی مألنه اشنا اوله‌رق حفظ ایله مقتضاسنجه عامل اولمغه چالیشانلر.

حُمُولَه [ع] یوك. اكثریا مراكب بحریه یوكارینه اطلاق اولنور: اخذ حموله.

حَنْجَرَه [ع] بوغاز، حلقوم.

حَوالَه [ع] سپارش. حواله‌نامه = حواله‌یی حاوی كاغد. «ایتدم سنی بن حضرت الله‌ه حواله»

حَوْزَه [ع] بر حكمدارك حكم ایتدیكی ممالك مجموعی. حوزة الاسلام = ممالك اسلامیه § دائره: حوضهٔ تصرفه ادخال.

حَوْصَلَه [ع] قوش قورصاغی § انسانك اقتدار و تحمل درونیسی. تنك حوصله = حوصله‌سی طار.

حَیْدَرَه [ع] ارسلان.

حَیَّه [ع] ییلان. جمعی (حیات): حیات و عقارب.

خَتْمَه [ع] بركره ختم ایتمه، ختم. جمعی (ختمات): ختمات شریفه.

خَتَنَه [ع] قاین آتا: ختنهٔ شفیقه، ختنهٔ خائنه، جمعی (ختنات): ختنات بی‌حسنات.

خَدَشَه [ع] راحتسزلق، مراق، وسوسه: خدشه بخش اذهان، موجب خدشهٔ درون. طيرمالامق ديمك اولان (خدش)دن بناء مره‌در. طيرمالامه مقامنده‌ده قوللانيلير: ذهنه خدشه ويريبور. جمعی (خدشات): خدشات خدوش

خَدَمَه [ع] خدمت ايديجی، خدمتكار معناسنه اولان (خادم)ك جمعی.

خَديعَه [ع] (خدعه) ايله مترادفدر. (خديعت) صورتنده‌ده مستعملدر.

خَذَلَه [ف] (خاذل)ك جمعی. ارازل ناس.

خَرابَه [ع] ويرانه. خرابه‌زار. خرابه نشين.

خَرْبُزَه [ف] قاوون و قارپوز. تخفيف ايله (خربز) ده ديئيلير. خربزه زار = قاوون قارپوز بوستانی. خربزه فروش = قاوونجی و قارپوزجی.

خَرْبَله [ف] صو دولابی، بوستان دولابی. خركاه خربله گردان.

خَرْخِشَه [ف] غوغا، كورلتی، پاتيردی. (قارغاشه) بونك محرفيدر.

خَرْگاه [ف] بيوك چادر، اوتاق § كنكيش محل (خركه) دخی ديئيلير. خرگاه ماه = آی آغيلی، هاله.

خَرْكَلَه [ف] بنيلمكه، قوشلمغه آلشمامش جنس فرس § صويسز، خويسز بينك حيوانی. اصلی بيوك سوری ديمكدر.

خَرْمُهْرَه [ف] قاطير بونجغی: «ليك خرمهره قدر قيمتنی بيلمزلر».

خَرِيدَه [ف] دلنمه‌مش اينجو، در ناسفته § اركك الی طوقنمامش قيز اوغلان قيز.

خَرِيطَه [ع] معروف.

خَزانْديدَه [ف] خزان كورمش، صارارمش صولمش: برك خزانديده.

خَزَنَه [ع] نقد و مال وضع و حفظنه مخصوص محل § بر شیئك زیاده بریكدیكی یر : صو خزینه‌سی § كایتلی نقد ومال. خزینه‌دار. خزینه‌داری :

«كلكده فرح دل خزینه
بولمش كبی سنده بر خزینه»

خَسْتَه [ف] مزاجی یرنده اولمیان، كیفسز. جمعی (خستكان)
خسته بند = قیریق ، چیقیق اعضا باغی ، جبیره :

«جادولر النده ایته بسته
اولدر بنی قویمه بویله خسته»

خَسِیسَه [ع] خصلت ردیه ، كوتوخوی، فنا كیفیت: خسیسهٔ تنك چشمی، خسیسهٔ شهرپرستی .

خَشَبَه [ع] آغاج پارچه‌سی. جمعی (خشبات): خشبات سابحه.

خَصَاصَه [ع] خصاصت ، فقر، احتیاج، زوكوردلك: خصاصهٔ شدیده . حسب الخصاصه = زوكوردلك حسبیله .

خَصِیصَه [ع] بر شیئه مخصوص اولوب بشقه‌سنده بولنمیان كیفیت ، حالت مخصوصه . اكثریا اشخاص حقنده قوللانیلیر.

خَطْوَه [ع] آدیم. فسیح الخطوه = ككیش آدیم آتان.
خطوه انداز . خطوه اندازی .
خطوه شمار = خطوه صایان ؛ احتیاط ایله ، محترزانه یوروین .
جمعی (خطوات) .

خَطِیئَه [ع] كناه (خطیئة) صورتنده‌ده مستعملدر .
جمعی (خطیئات) .

خَلِیدَه [ف] كندیسی دورتیلوب باتیرلمش : خار خلیده .
§ كندیسنه دورتیلوب باتیرلمش: پای خلیده .

خَلِیطَه [ع] بر قاچ شیئك ، خصوصیله معدنیاتك یكدیكریله امتزاجندن حاصل اولان مركب .

خَلِیفَه [ع] پادشاه عالیجاه اسلام.

خَمْخَمَه [ع] سوزی ككيزدن سويلمه .

خَمْسَه [ع] بش . قاعدهٔ فارسيه اوزره صفت اوله‌رق قوللانيلير : اصابع خمسه . بدايع خمسه .

خَمْيازَه [ف] اسنه‌مه : خميازهٔ بی اختيار .

خَميدَه [ف] اكرلمش ، بوكلمش : نهال خميده . قد خميده .

خَميرَه [ع] خمور . خمير مايه = مايه خموری . بو تعبير اكثريا اصل طبيعت ، اجزای طبيعت مقامنده قوللانيلير .

خَنْدَه [ف] كولمه .

« اولمدی سوز سويلمك ممكن هجوم خنده‌دن »

§ خندهٔ جام = قدحك ايچنده شراب قونيلنجه حاصل اولان رونق . خندهٔ زمين = برك يشيللنمسی ، ظهور آثار بهار :

« آسمانك كريه‌سی زمينك خنده‌سنی موجب اولور »

§ خنده فرما = مضحك : اطوار خنده فرما .

خوابيدَه [ف] اويومش : طفل خوابيده . جمعی (خوابيدكان) .

خواجَه [ف] افندی ، آغا ، معتبر ذات ، خانه صاحبی . خواجهٔ دوسرا ، خواجهٔ كائنات = حضرت پيغمبر § استاد ، معلم .

خوارَه [ف] ييه‌جك ، يينتی : خوار بی خواره .

خواسْتَه [ف] ايستنلمش ، ايستنيان ، مطلوب : خواستهٔ خدا .

خوانَنْدَه [ف] شرقی ، غزل كبی شيلری موسيقی اصولی اوزره اوقومق اعتيادنده بولنان .

خواه [ف] (ايستر) مقامنده مكرر اوله‌رق قوللانيلير . نثرده قوللانلماز اولمشدر . ايستر ايستمز ديمك اولان (خواه ناخواه) نثرده

مستعملدر § (ایستمك) معناسنه اولان (خواستن) مصدرندن امر حاضر. بوحالده وصف ترکیبی صورتنده قوللانیلیر: خیر خواه، بد خواه:

«هرکس رفیق عالمك خیرخواهیدر»

§ خاطر خواه، دلخواه = مطلوب قلب.

خَوَنَه [ع] (خائن) ك جمعی:

« حق نعمت کوزه‌درمی خونه؟ »

خَیْمَه [ع] چادر. خیمه کاه، خیمه که = چادرلرقوریلان محل. خیمهٔ ازرق، خیمهٔ کبود = کوك، آسمان.

دَبْدَبَه [ع] پاتیردی، کورلتی: دبدبهٔ کوس § حشمت، عظمت.

دَخْمَه [ف] میت وضعنه مخصوص سرداب، تربه، قبر.

دَرَایَنْدَه [ف] لقلقه‌جی.

دَرَجَه [ع] قدمهٔ صعود: درجهٔ مرقات § بولوك: بر دائره‌نك درجه‌لری § مرتبه: درجهٔ علیا. جمعی (درجات).

دَرْگاه [ف] استانه، تکیه: درکاه آلهی، درکاه مولانا. (درکه) صورتنده تخفیف اولنور.

دَرَکَه [ع] آشاغی اینه‌جك باصاماق، قدمهٔ نزول: درکهٔ مرقات § آشاغی طبقه: درکهٔ جحیم. جمعی (درکات).

دَرْمانْدَه [ف] عاجز.

دَرَنْدَه [ف] ییرتیجی، ییرتان. رانك تشدیدیله مستعملدر.

دَرْوازَه [ف] بیوك قپو، بر بیوك دائره‌نك بیوك سوقاق قپوسی.

دَرَه [ف] معروف. درهٔ آسمان = کهکشان. رانك تشدیدیله ده مستعملدر.

دَرِيچَه [ف] پنجره .

دَرِيدَه [ف] ييرتلمش ، ييرتيق : گريبان دريده .

دَرْيُوزَه [ف] ديلنجيلك :

« نشوه خواه اولمق روامی كاسهٔ دريوزه دن ؟ »

دَسْتَارْچَه [ف] منديل ، ياغلق .

دَسْتْگَاه [ف] تزگاه . فى الاصل قدرت ، اقتدار معنا - سنه‌در .

دَسْتْمَايَه [ف] سرمايه .

دَسْتَه [ف] دمت .

دَسْتِينَه [ف] ال بيله‌زيكى .

دَسِيسَه [ف] حيله ، گيزلى حيله . دسيسه‌كار = دسيسه‌جى .

دَغْدَغَه [ع] اضطراب ، راحتسز - لق : دغدغهٔ حيات .

دَفْعَه [ع] كرّه . جمعى (دفعات) . بالدفعات .

دَفِينَه [ع] يره گومولمش مال :

« چاتلاسه يرده دفينه بوله‌ماز »

دَقِيقَه [ع] اكلاشلمسى گوچ ، محتاج دقت اولان كيفيت § ساعتك تقسيمات معروفه‌سى .

دَمْبَسْتَه [ف] صولوغى كسلمش ، نفسى طوتلمش . اكثريا سويله‌يه‌جك سوز بوله‌ميوب قالانه وصف اولنور . خطيب دمبسته . دمبستگى = دمبسته‌لك .

دَمْدَمَه [ع] بريسنه حدتله سوز سويلمه § قيروب گچيرمه : دمدمهٔ اليهه .

دَمْعَه [ع] بر طامله گوز ياشى .

دَمِيدَه [ف] تنبت ايتمش : سبزهٔ دميده .

دَنْدَانَه [ف] ديش :

«نان ویردی شمدی آه که دندانه قالمدی»

غیر ذی روحده استعمالی غالبدر.

دَنْدَنَه [ع] آکلاشلمیه جق صورتده تکلم، خومورداننمه : دندنهٔ نائم § ویزلامه : دندنهٔ ذباب.

دَنِیئَه [ع] عیب، نقیصه.

دَوّارَه [ع] پرکار.

دَوْحَه [ع] اولو آغاج.

دَه [ف] اون : دهساله = اون سنه‌لك.

دیدَنَه [ع] علامت : دیدنهٔ دیرینه.

ذَبیحَه [ع] فی سبیل الله قربان ایدلمکه صالح دیشی و یا ارکك حیوان § ذبح ایدلمش حیوان.

ذَخیرَه [ع] حین اقتضاده صرف اولنمق اوزره حفظ اولنان حبوبات و مأکولات سائره

ذَرَّه [ع] پك ارفاق پارچه، شی :

«کیمسه انجینمدی وصفندن آنك ذره قدر»

جمعی (ذرات) : ذرات کائنات.

ذَریعَه [ع] وسیله : ذریعهٔ حسنه، ذریعهٔ بدیعه.

رَبابَه [ع] کانچه :

«اربابنه خوش کایر ربابه»

رَبیبَه [ع] اوکی قیز § دایه.

رَتْمَه ـ رَتیمَه [ع] برشیئی اونوتمامق ایچون پارمغه باغلانیلان ایپلك.

رَجْعَه [ع] بعد الموت دنیایه رجوع.

رَحْلَه [ع] اوزرینه کتاب وسائره قوللانیلان صیره : رحلهٔ تدریس.

رَخْشَنْدَه [ف] (رخشان)ه بدل قوللانیلیر.

رَخْنَه [ف] كديك، ياريق، ييرتيق، آره‌لق: رخنهٔ ديوار § ضرر، زيان. رخنه‌دار = متضرر، ضررديده.

رَخيمَه [ع] سسى انجه وياواش، سوزى نرم‌ولطيف اولان قيز: جاريهٔ رخيمه.

رَذيلَه [ع] فنا خصلت، شيمهٔ رديئه.

رَزِيئَه [ع] مصيبت، بليه.

رَسْتَه [ف] قورتلمش، خلاص اولمش. نورسته = يكى يتشمش: نهال نورسته، جوان نورسته. جمعى (نورستگان).

رَسيدَه [ف] ايرشمش، واصل اولمش، يتشمش، اولمش: ميوهٔ رسيده، پيام رسيده. نو-رسيده = يكى يتشمش: شاعر نورسيده. جمعى (نورسيدگان).

رَشاشَه [ع] سرپنتى: رشاشهٔ ماء.

رَشْحَه [ع] صيزنتى، طامله: رشحهٔ خامه. جمعى (رشحات): رشحات خيال.

رَصَفَه [ع] قالدبرم، قالديرم طاشى. جمعى (رصفات): تنظيم رصفات.

رَعْدَه ـ رَعْشَه [ع] تتره‌مه. رعشه‌دار = رعشه‌لى.

رَعِيَّه [ع] بر حكومتك الى التنده بولنان عامهٔ ناس. (رعيت) صورتنده‌ده مستعملدر.

رَغيبَه [ع] رغبت اولنان شى § چوق ويركى، عطيهٔ كثيره (رغيبت) صورتنده‌ده قوللانيله‌بيلير.

رَفاه [ع] رفاهت، رفاهيت.

رَفْتَه [ف] كيتمش، كچمش، ماضى: ايام رفته. رفته رفته = كيده كيده، تدريج ايله.

رَفْرَفَه [ع] پرده و دوشه‌مه يايپله‌جق يشيل بز، قماش

§ انجه ، نازك قماش ، ديبا § پرده ، اورتوكبی شيلرك صاچاق يرلرينه كان فضله‌سی ، صاچاق § دوشك ، مندر ، ياصدق ، دوشمه § صالقم سكودكبی داللری صارقيق اولان نازك ، لطيف آغاج .

رَقَبَه [ع] بويون § قول ، كوله ، جاريه . جمعی (رقبات) .

رَقيمَه [ع] يازلمش كاغد ، مكتوب ، تذكره .

رَميدَه [ف] اوركمش : دل رميده ، آهوی رميده .

رَنجيدَه [ف] انجنمش ، انجيدلمش : قلب رنجيده . رنجيدكی = رنجيده‌لك .

رَوانَه [ف] روان ، يوريجی :

« كزمك هوسيله خانه خانه
اول پير ايله اولديلر روانه »

رَوزَنَه [ف] پنجره :

« كلستانه آچيلير روزنه‌سی »

رَوضَه [ع] چايرلق ، چمنلك ، اغاجلق ، صولو ير ، مرغزار ، باغچه . روضهٔ رضوان = جنت :

« نائل روضهٔ رضوان اولسون »

§ روضهٔ مطهره = حضرت پيغمبرك مرقد مقدسی .

رَوَندَه [ف] كيديجی ، كيدن § يوريجی ، چوق يورون : اسب رونده .

رَهْ [ف] (راه) مخففی ، يول .

رَهينَه [ع] رهن ايدلمش شی .

زَبانَه [ف] ترازو وسائره ديلی § آلو :

« سوزكيم زبانمه كله كويا زبانه‌در »

زَبانيَه [ع] زبانيلر ، ملائكهٔ عذاب . تشديد ايله دكل .

زَخمَه [ف] ساز چاله‌جق آلت .

زُرافَه [ع] معروف حيوان .

زَلْزَلَه [ع] ایرغالانمه § صاللانوب، صارصلمه. اکثریا حرکت ارض معناسنده مستعملدر.

زَلَّه [ع] سورچوب قایمه: زلة القدم. § خطیئه، جنحه، بادره، جزئی گناه. جمعی (زلات).

زَمانَه [ف] وقت، دور.

زَمْزَمَه [ع] ازگیلی آواز، ترانهٔ منعکس، متموج نغمه: زمزمهٔ جویبار. زمزمهٔ کهسار. زمزمهٔ مطرب:

« بلبللره کیم ایلدی تعلیم زمزمه »

زَوْجَه [ع] قاری. (زوج) فی الاصل قاری وقوجه‌دن هر برینه اطلاق اولندیغی حالده تصریح تأنیث ایچون قاری‌یه (زوجه) دینلمشدر.

زَهْرَه [ع] چیچك. زهرة الدنیا. دنیانك رونق ولطافتی.

زَهْرَه [ف] جگره ملاصق اولان اود:

« نعره‌سندن چاك اولوردی زهره‌لر »

§ جسارت، جرأت:

« اقتحام ایلمکه زهره‌سی یوق »

سَبّابَه [ع] شهادت پارماغی.

سَبْزَه [ف] یشیللك، یره جك یشیللك.

سَبْعَه [ع] یدی: عجائب سبعه. سبعهٔ سیاره.

سَبِیلَه [ع] سبیل، آچیق یول، جاده.

سَجّادَه [ع] معروف:

« سکوت زهد ایله زانوزن سجاده‌یم شمدی »

سَجْدَه [ع] عبادت ویا تعظیم طریقیله آلنی یره قومه:

« آدم سکا ایتمسونمی سجده »

و:

« شجرستان جماعت مسجد
که کلوب نفخ باد ایله وجده
حضرت فطرته ایدر سجده »

§ او یولده آلنی یره قومه‌دن

عبارت وضع مخصوص. سجده‌گاه: «هپ کائنات حسنه مقابل کانجه او شاعر بولورمی کندینه بر بشقه سجده‌گاه»

سَحابَه [ع] بولوت، تك بولوت.

سَحّاقَه [ع] صورت مخصوصه‌ده ارلك طالایان عورت.

سَراپَرْدَه [ف] پادشاه اوتاغی § اوك اورته‌سنه چکیلن پرده، حرم پرده‌سی § چادر پرده‌سی، توزلق.

سَراسِمَه [ف] شاشیرمش، حیرتزده. (اسیمه‌سر) صورتنده استعمالی نظمه مخصوصدر.

سَرْبَسْتَه [ف] باشی باغلی § اورتولو، کیزلی.

سَرْپَنْجَه [ف] قوت بازو صاحبی، زورلو.

سَرْرِشْتَه [ف] ایپ اوجی، معنوی طوتاماق (اصلی اضافتله در).

سَرْزَدَه [ف] اوج ویرمش، باش کوسترمش، ظهور ایتمش. بو حالده (سرزدهٔ ظهور اولان) تعبیرنده‌کی (ظهور) حشودر.

سَرْگَشْتَه [ف] (سرکردان) ه بدل قوللانیلیر: سیاح سرکشته.

سَرْمایَه [ف] اصل مال.

سَرِیرَه [ع] درونده اخفا ایدیلن سر، سرّ مکتوم.

سَرِیَّه [ف] دشمن اوزرینه کوندریلن فرقهٔ قلیله، آزجه عسکر.

سَعَه [ع] (وسعت) ه بدل قوللانیلیر: سعهٔ حال. کسرایله‌ده لغتدر.

سَفْسَطَه [ع] صادق کبی کورندیکی حالده حقیقتده کاذب اولان قیاس، طوغری کبی کورینن سقیم النتیجه اقوال. سفسطه پرداز = سفسطه‌جی.

سَفینَه [ع] کمی.

سَفِیهْ [ع] سفاهت ایله متصف اولان.

سَکْتَه [ع] کسلمه ، طورمه ، طورغونلق . سکته دار = دوزنی بوزوق .

سَکْرَه [ع] سرخوشلق ، صاحبنه غلبه ایدن سرخوشلق § حیرت ، شدت : سکرهٔ موت (سکرت) صورتنده‌ده قوللانیله . بیلیر . جمعی (سکرات): سکرات موت ¬

سَکَنَه [ع] (ساکن) ك جمعی . اوطورانلر ، ساکن اولانلر . سکنهٔ محله .

سَکِینَه [ع] وقار ، تمکین ، قوت قلب ، آرام درون . (سکینت) صورتنده ده مستعملدر .

سَلِیقَه [ع] طبیعتده حاصل اولان انشای کلام ملکه‌سی .

سَنْجِیدَه [ف] طارتلمش ، موازنتلی ، منتظم .

سَنَه [ع] ییل : سنهٔ سابقه . سنهٔ حاضره :

« ای طرفدار مقالات نویس ونه‌دده ! عجبا قاچ (ونه‌دده) صرف اولنور بر سنه‌ده ! »

سَوِیَّه [ع] برابرلك ، مساویلك .

سَیَّارَه [ع] یوروین ، ثابت اولمیان کوکب .

سَیَّالَه [ع] آقیجی ماده : سیالهٔ برقیه . جمعی (سیالات) .

سَیِّئَه [ع] کوتو ، فنا ایش . جمعی (سیئات) .

سَیْلابَه [ف] کثرتله آقان صو ، یاغموردن بریکه‌رك کثرتله آقان صو : سیلابهٔ خروشان .

شَبانْگاه [ف] کیجه وقتی : آه شبانگاه .

شَبانَه [ف] کیجه‌لك ، کیجه وقتی اولان : ضیافت شبانه .

شَبْپَرَه [ف] یاراصه .

شَبَکَه [ع] آوجی آغی ، بالق آغی § قفس کبی دلیك دلیك اولان

پارمقلق وساٸره .

شَبِكَه [ع] (شبكه) یه بدل مستعملدر .

شَبِیه [ع] بكزه‌یجی ، بكزه‌ین .

شَجَرَه [ع] جدول سلاله ، سلسلهٔ سلاله : شجرهٔ آل عثمان.

(شجر) مقامنده ده قوللانیلیر.

شَرْحَه [ع] پاریق : شرحهٔ سینه ، شرحهٔ خونین .

شَرْمَنْدَه [ف] شرمسار :

« ایلر بتون شفقلری‌لرزنده خنده‌سی

ایلر بتون سحرلری شرمنده خنده‌سی»

شَرِیطَه [ع]شرط ، شرط مخصوص.

شَعْشَعَه [ع] پارلاقلق : شعشعهٔ آفتاب .

شَفَه [ع] دوداق .

شَقِیقَه [ع] یارم باش آغریسی § اوز قیز قرداش.

شَكْوَه [ع] شكایت .

شَكِیمَه [ع] انسانده مقاومت حالی.

شَمَاتَه [ع] كوراتی ، باغریشوب چاغرشمه .

شَمَّه [ع] بك جزئی مقدار : شمهٔ وفا. فی الاصل بر كره قوقلامه معناسنه‌در .

شَه [ف] (شاه) مخففی :

« بدنی اولسه نمایان او شهك

یورکی اویناراایدی مهر ومهك»

شَهْدَانَه [ف] شربت ، بال شربتی.

شَهْدَانَه [ف] (شاهدانه) مخففی.

شَهْرَاه [ف] (شاهراه) مخففی.

شَهَنْشَاه ـ شَهَنْشَه [ف] (شاهنشاه) مخففی .

صَحْنَه [ع] تیاتروده اویونجیلرك اویون اوینادقلری محل مخصوص.

صَحِیفَه [ع] كاغد یوزی: «علم الارض كتاب مكوناتك كزیده بر صحیفه‌سی، نفایسكاه طبیعتك نادیده بر نمونه‌سیدر.»

صَخْرَه [ع] بك و بیوك طاش، قیا.

صَدَقَه [ع] فقرایه ویریلان شی.

صَدْمَه [ع] چارپمه: صدمهٔ شدیده. جمعی (صدمات).

صَعْقَه [ع] بایلمه، بایغینلق: صعقهٔ شدیده.

صَفْحَه [ع] بر شیئك یاصی یوزی: صفحهٔ قرطاس، صفحهٔ سینه.

صَمْصامَه [ع] یوزی دونمز كسكین قیلیج § قهرمان عرب دن عمرو بن معدی كربك معروف قیلیجی،

صَنْدُوقَه [ع] تربه‌لرده مزار اوزرینه قونیلان صندوق سرپوش.

صَنْعَه [ع] دوزمه ایش، حیله طریقیله ایشلنیلان ایش، حیله.

صَوْمَعَه [ع] خصوصی عبادتخانه، وحدتخانه: صومعهٔ زاهد.

صَیْحَه [ع] صوك درجه‌ده بلند آواز ایله هایقیرمه، هایقیریش: صیحهٔ جبریل. صیحهٔ حبلی. صیحهٔ واحده.

صَیْدَلَه [ع] اسپنچیارلق: فن صیدله.

ضَرْبَه [ع] اورش، اورمه: ضربهٔ شدیده. جمعی (ضربات).

ضَمِیمَه [ع] قاتیلان شی: ضمیمهٔ جدیده.

طَبْعَه [ع] باصمه، باصش: طبعهٔ اولی.

طَبَقَه [ع] قات: طبقهٔ ثانیه. جمعی (طبقات): طبقات الارض.

طَبْلَه [ع] معروف:

« اشكوفه فروش طبله برسر »

طَرْفَه [ع] كوز قاپاقلرينى بركره ايندرمه ياخود اويناتمه : طرفهٔ عين.

طَعْنَه [ع] طعن ايتمه : طعنهٔ دشمن . طعنه زن = طعن ايدن :

« كنديني يالن ارباب دله طعنه زن اولماز »

طَفْرَه [ع] بى وجه متعالى كورنمه، كنديني عالى كوسترمه : طفره فروش § ارتفاع رتبهٔ علميه.

طَلَبَه [ع] (طالب)ك جمعى: طلبهٔ علميه .

طَنْطَنَه [ع] طان طان ياخود طين طين ديه سسلنمه: طنطنهٔ طبل . طنطنهٔ طنبور § كورلتى، هارلتى، كافت، آلايش: طنطنهٔ سور .

طَيْبَه [ع] مدينهٔ منوره : اهل طيبه .

عَبَدَه [ع] (عابد)ك جمعى: عبدهٔ اصنام .

عَتَبَه [ع] قاپو اشيكى: عتبهٔ عليه.

عَتَه [ع] بونامه ، بوناقلق.

عَشَرَه [ع] سورجه: عشرهٔ واحده. جمعى (عشرات) : عشرات متتاليه .

عَجَزَه [ع] (عاجز) ك جمعى : اقدار عجزه . حمايهٔ عجزه . دارالعجزه .

عَجَلَه [ع] صبرسزلقله حركت ايتمك .

عَجُوزَه [ع] قوجه قارى .

عَجِيبَه [ع] تعجب اولنه جق شى ، كيفيت : عجيبهٔ خلقت .

عَرْبَدَه [ع] غوغا ، سرخوش غوغاسى: عربدهٔ مضحكه.

عَرْصَه [ع] بنادن خالى ير ، ميدان : عرصهٔ واسعه : جمعى (عرصات) .

عَرَفَه [ع] حجاجك عرفاتده وقوف ایتدکاری کون: یوم عرفه.

عَرِیضَه [ع] کوچکدن بیوکه کوندریلان مکتوب.

عَشَرَه [ع] اون: عقول عشره. عشرهٔ مبشره.

عَضَلَه [ع] بدنده اولان سیکیرلی قابا ات، بالق اتی: جمعی (عضلات).

عَطْسَه [ع] آقصیرمه، آقصیریق.

عَطِیَّه [ع] بخشیش: عطیهٔ عظیمه.

عَقَبَه [ع] تهلکه‌لی کچید. جمعی (عقبات).

عقیده [ع] دروندهکی مادهٔ اعتقاد: عقیدهٔ صحیحه.

عَلاٰقَه [ع] ایلیشیك، تعلق، مناسبت: علاقهٔ قلب. علاقهٔ کلیه. قطع علاقه. جمعی (علاقات).

عَلاّٰمَه [ع] چوق بیلن، هر فنی بیلن: علامهٔ تفتازانی.

عَمَلَه [ع] (عامل) ك جمعی. ایشجیلر. مفردی بو معناده قوللانلماز.

عَنْعَنَه [ع] بر خصوصك آدمدن آدمه حکایه اولنه‌رق خیلی کیمسه‌لردن منقول اولمسی.

عَوْعَوَه [ع] هاولامق: عوعوهٔ کلاب.

غَرْغَرَه [ع] صویی بوغازده اویناتمق.

غَرْقَه [ف] صویه باتمش، باتمش، مستغرق: غرقهٔ دریای رحمت.

غَرِیبَه [ع] غریب کیفیت.

غَزاٰلَه [ع] آهو، کنج آهو، آهو یاورویسی.

غَزْوَه [ع] جنك: غزوهٔ بدر. جمعی (غزوات).

غَلَبَه [ع] اوستون کلمك: غلبهٔ کامله.

غَلّه [ع] ذخیره ، محصول: انبار بی غله .

غَمامَه [ع] بولوت: غمامۀ بیضا .

غَمْزَه [ع] کوزل کوزده ، خصوصیله قویروغنده کوریلن دلفریب حرکات: غمزۀ فتان . غمزۀ فتانه .

فَتیلَه [ع] فتیل:

« نور آلدی فتیلۀ سحردن »

§ بوکولمش: فتیلۀ کیسو = صاچ اورکوسی .

فَجَرَه [ع] (فاجر)ك جمعی: کفرۀ فجره .

فَجیعَه [ع] مصیبت ، بلا .

فَخْرِیَّه [ع] تمدح یولنده سویلنن شعر .

فَذْلَکَه [ع] نتیجه ، خلاصه ، اجمال § حسابات ، استجوابات خلاصه‌سی § اجمال مقررات .

فَراشَه [ع] پروانه .

فَراعِنَه [ع] (فرعون)ك جمعی: فراعنۀ مصر .

فَرْخُنْدَه [ف] مبارك ، متیمن ، مسعود: فرخنده طالع . فرخنده پای . فرخنده رأی . فرخنده فال .

فَرْزانَه [ف] حکیم ، فیلسوف ، عارف ، ذوفنون :

« بر حمیت شناس فرزانه
پایه‌مز جنبش فرنکانه »

§ قیودات نفسانیه‌دن عاری اولان ذات .

فَرْسُودَه [ف] اسکیمش ، آشنمش ، ییرانمش : جامۀ فرسوده .

فَرْضِیَّه [ع] تصویر مدعا ایچون ایراد اولنوب حکمی قطعی اولمیان مسئلۀ فنیه . جمعی (فرضیات) .

فَرْمانْدِه [ع] حكمى نافذ پادشاه ، مطاع .

فَرْوَه [ف] كورك : فروهٔ سمور .

فَرِيضَه [ع] فرمودهٔ آلهى § لازم ، واجب § بورج ، وظيفه :

«دعاى پادشاه اسلام فريضهٔ ذمت خاص و عامدر »

فَسانَه [ف] (افسانه) مخففى :

« بورتبه ديللره دوشدك عجب فسانه ميسك »

فَسَدَه [ع] (فاسد) لـ جمعى .

فَسَقَه [ع] (فاسق) لـ جمعى .

فَصيلَه [ع] خواص مميزه سنده مشابهت تامه بولنان نباتاتك هيئات مجموعه سى .

فَضْلَه [ع] زائد ، زياده § آرتيق ، بقيه § قاذورات .

فَضيحَه [ع] فضاحت ، رسوايلق .

فَقيه [ع] فقاهتله متصف اولان .

فَلاسِفَه [ع] (فيلسوف) لـ جمعى .

فَلْسَفَه [ع] حكمت § اعاظم حكمادن هربرينك اصول حكيمانه سى : محى الدين عربينك فلسفه سى § هركسك فكر مخصوصى ، مسلكى : بنم فلسفهم بويله در § بر عالمك حكم و حقايقندن بحث ايدن علم : فلسفهٔ اخلاقيه ، فلسفهٔ تاريخيه § منطق ، آداب ، اخلاق وطبيعيات و الهيات قسملرينه منقسم بر علم مخصوص .

فَوّارَه [ع] فسقيه ، درونندن صو فوران ايدن شى :

« آب روى فيض جويان اولسه عنوانم نه وار
خاك پاك معرفتدن فشقيرر فوارهيم »

و :

« سرتسر بر جسيم فواره
كه صاچار متصل كهر پاره ! »

فَوَاكِه [ع] (فهاكهه)نك جمعی.

فَوقَ‌الْعَادَه [ع] عادتك فوقنده، كورلمه‌مش.

قَبْضَه [ع] بر طوتام، بر آوج شی § پنچه: قبضۀ تقدیر كردكار § قلیجك الده طوتیله‌جق یری: قبضۀ سیف.

قَبِیحَه [ع] چركین، فناشی، ناسزا حال: افعال قبیحه.

قَبِیلَه [ع] بر بدرك ذریتندن منشعب جماعت.

قَدَمِیَّه [ع] آیاق تری: اجرت قدمیه.

قَدَمَه [ع] مردیون باصامغی.

قَرِیحَه [ع] طبیعت، فكر: جودت قریحه. وسعت قریحه. تنكیٔ قریحه. قریحۀ صنیعه.

قَرِینَه [ع] سوزك معنای مقصودە دلالت ایدن سیاق وسباق § برشیئك حقیقتنه دلیل اولان شی: قرینۀ قاطعه.

قَرْیَه [ع] كوی.

قَصَبَه [ع] (قصب)ك مفردی. بوغوملی نبات§ نفس بوریلرندن هربری. قصبات رئه.

قَصَبَه [ع] قریه‌دن بیوك، شهردن كوچك یر. جمعی (قصبات).

قَصِیدَه [ع] مطلعی مصرّع اوله‌رق اون بشدن زیاده برقافیه اوزره سویلنلمش بیتدن متشكل اولان نظم. قصیده كو. قصیده كویی.

قَضِیَّه [ع] صدقه، كذبه احتمالی اولان سوز.

قَطْرَه [ع] دامله: قطرۀ باران، قطرۀ ماء:

« سركران همتز بر جام آشنا كدن كیم چراغ مجلس جمشید درهر قطره‌سی»

قَطِیفَه [ع] معروف قماش § بر نوع چیچك.

قَعَارَه [ع] درینلك: قعارۀ چاه.

قَعْدَه [ع] بر کره اوطورمق . ذی‌القعده = معروف آی .

قَعْقَعَه [ع] سلاح سسی ، چکاچاك ، ایکی شیئك تماسندن حاصل اولان صدا .

قَلْعَه [ع] مملکتی تسلط اعدادن محافظه ایچون اطرافنه یاپیلان محکم دیوار ، بنا .

قَمَرِیَّه [ع] مهتاب کیجه‌لرنده اوطورمق ایچون باغچه درونده تلدن وسائره‌دن یاپیلوب اطرافی صارماشیق وسائر ازهار لطیفه ایله اورتیلان تپه‌سی قبه شکلنده چادر § قمره منسوب .

قَنْطَرَه [ع] طاشدن یاپیلان کمرلی بیوك کوپری : قنطرهٔ حقیقت . قنطرهٔ حیات .

قَهْقَرَه [ع] رجعت قهقری ایله دونمك .

قَهْقَهَه [ع] زیاده کولمه § بر نوع چیچك § ایرانده بر قلعه اسمی .

قَهْوَه [ع] معروف .

قَیاصِرَه [ع] (قیصر)ك جمعی . قیاصرهٔ روم .

کَبِیسَه [ع] طولدیرلمش § معلوم سنه : سنهٔ کبیسه .

کَتَبَه [ع] (کاتب) ك جمعی . کتبهٔ اقلام .

کَتِیبَه [ع] عسکر ، آلای : کتیبهٔ شان و اجلال § اردودن آیرلمش طوپلی آلای § دشمنه چاپول ایدن یوز بیك نفره قدر سواری عسکری .

کَجاوَه ـ کَجاوَه [ف] محفه ، کعبهٔ معظمه یوللرنده دوه اوزرینه قوردقلری شی ، هودج .

کَدَه [ف] ادات محل . آتشکده = عبادتخانهٔ اتش پرستان . محنتکده = محل محنت .

کَرَّه [ع] دفعه ، مرّه .

گَرْچِه [ف] (اكرچه) مخففى.

گَرْدَنْ بَسْتَه [ف] بيونى باغلى ، مطيع ، منقاد .

گَرْدُونَه [ف] آرابه : كردونۀ سلطنت. كردونۀ اجلال.

گَرْمابَه [ف] صيجاق صو حمامى.

كَرْه [ع] خوشلانمامق ، تكسينمك § جبر ايتمك ، اكراه ايتمك. كرهاً = ايسته‌ميه‌رك ، خوشلانميه‌رق .

كَرِيمَه [ع] قرآن عظيم الشانك هر آيت جليله‌سى § قز اولاد .

كَرِيه [ع] مكروه ، طبيعته ايكرنه‌كتيرن : كريه الصوت. كريه المنظر.

كَرِيهَه [ع] شدت حرب § مصيبت § نفسه حالت اكراه ايراث ايدن جنحه ، بادره .

گَزِيدَه [ف] ايصيرلمش.

كَسانَه [ف] كسه‌لايق ، كسجه‌سنه. دائما (بى) ادات سلبيه‌له قوللانيليلر : بى‌كسانه = بى‌كسجه‌سنه ، كيمسه‌سزكبى .

كَشْتِيگاه [ف] ليمان : كشتيكاه پهنا .

كَشِيدَه [ف] چكلمش ، طارتلمش § يازلمش ، يازيلان. كشيده قامت = اوزون بويلى . كشيده روى = سوبو يوزلى .

كَعْبَه [ع] قبلۀ اهل اسلام اولان بيت الحرام : كعبة الآمال.

كَلِمَه [ع] لفظۀ واحده. كرك اسم، كرك فعل وحرف اولسون: كلمۀ نصيحه § بعضاً بر جملۀ مخصوصه‌يه‌ده اطلاق اولنور : كلمۀ شهادت، كلمۀ توحيد .

كَلَّه [ع] باش، باشك تپه‌سى.

كَمْمايَه [ف] دنى ، فرومايه ، ناكس .

كَمِينْگاه [ف] پوصو يرى . نظمده (كمينكه)

صورتنده تخفیف اولنور.

كَمِنَه [ف] ناقص § عاجز، حقیر.

كَنارَه [ف] كنار، اوج § قوجاق § قیون آصیلان دمیر چنكال، سلخخانه.

گَنْجِینَه [ف] كنج، خزینه: كنجینهٔ لطف واحسان § دفینه.

كَنِیسَه [ع] معبد نصاری. كلیسادن معربدر.

كَوْكَبَه [ع] اختر § انسان جماعتی، آلای § درخشان.

كَوْكَبَه [ف] طنطنه، دارات، احتشام، صیت وشهرت: كوكبهٔ اقبال، كوكبهٔ شان واجلال غلبه، كثرت، انسان جمعیتی.

گَهْ [ف] صمان معناسنه اولان (كاه)ك مخففی.

گَهْ [ف] (كاه) مخففی. نظمده مستعملدر.

كَهَنَه [ع] (كاهن)نك جمعی: كهنهٔ هند.

گَهْوارَه [ف] (كاهواره) یه باق:

« عارف اول عارف كه اصلا فرق یوقدر عارفه »

كوشهٔ لحدك كنارمادرو كهواره دن »

لَبْبَسْتَه [ف] آغزی باغلی، ساكت، خاموش.

لَحْظَه [ع] آن، دقیقه § كوز اوجیله باقمق.

لَرْزَه [ف] تترهیش، رعشه. لرزه دار = تترهیجی، تترهین. لرزه ناك = لرزه لی.

لَشْكَرْگاهْ [ف] اردو محلی، معسكر.

لَطْمَه [ع] ضربه، شمار: لطمه خوار = لطمه یجی، یین.

لَطِیفَه [ع] شاقه، حقیقی اولمیه رق اكلنجه مقصدیله برنكته یی حاوی اولمق اوزره سویلنیلان سوز یاخود یاپیلان شی:

« لطيف اولمق كركدر هر لطيفه »

لَغْزِيدَه [ف] سورچمش، قايمش. لغزيده پاى = آياغى قايمش .

لَفْظَه [ع] لفظ : لفظهٔ جلال .

لَقْلَقَه [ع] لكلك آوازى § صوت، معناسز لقردى . لقلقيات = معناسز سوزلر.

لَقِيطَه [ع] كوشه باشنه، جامعه، كليسايه وسائر محله براقيلوب بولنان قز چوجق .

لَمْحَه [ع] بر دفعه باقمق § پارلتى ، لمعه . جمعى (لمحات) در. ديكر جمعى خلاف قياس اوله‌رق (ملامح) كلمشدر § انسانك يوزنده‌كى كوزللك . چركينلك آثارينه ده (ملامح) دينيليرسه‌ده لسانمزده مفردى بو معناده قوللانلماز : ملامح وجهيه .

لَمْعَه [ع] پارلتى، روشنى. فى الاصل بركره پارلامق ديمكدر.

لَوْحَه [ع] تخته‌دن و سائره‌دن ياپيلان يصى صحيفه § مصور صحيفه ، تابلو . جمعى (الواح) . لوح محفوظ = اهل شريعته كوره يدنجى كوكك فوقنده اولوب اوزرنده اولمشلر و اوله‌جقلر محرر بولنان لوح .

لَوْعَه [ع] سوزش دل : لوعهٔ قلب § يانوب ياقلمق . نظمده (لوعت) صورتنده ده قوللانيله‌بيلير. جمعى (لوعات) .

لَهْجَه [ع] ديل، لسان § سوزك محل استعمالى، جايكاه سخن § فارسيده وضع تكلم ، صوت لطيف ، لغت ، شكل و صورت معنالرنده مستعملدر: حافظ خوش لهجه .

لَيْلَه [ع] كيجه، ليل: ليلهٔ محنت.

مُبَشْوَرَه [ع] يراديلشى ، بويى بوصى ، رنكى لطيف قادين .

مَثابَه [ع] درجه، رتبه، مرحله، منزله. تشبیه ایچون مستعملدر. فی الاصل (محل رجوع) معناسنه‌در.

مَجَلَّه [ع] حکمی حاوی صحیفه § کتاب، نامه § علم فقهك معاملات قسمندن مأخوذ موادی حاوی قانون مدنی: مجلهٔ جلیله.

مَجْمَدَه [ع] بوزلق.

مَجْموعَه [ع] بر ویا بر قاچ فنه عائد طوپلانان شیلرك یازلدیغی دفتر: مجموعهٔ اشعار § فنون و ادبیاتدن باحث هفته‌لق، اون بش کونلك، آیلق رساله: مجموعهٔ موقوته.

مَحْفَظَه [ع] ایچنده اوته بری حفظنه مخصوص ظرف.

مَحْکَمَه [ع] دعوالرك فصلنه مخصوص محل. جمعی (محاکم).

مَحَلَّه [ع] برشهر ویاقصبه‌نك مختلفناملرله یاد ایدیلن اقسامندن هربری، بر مسجده مربوط دائرهٔ مملکت § منزل، مقام.

مَحْمِیَه [ع] برشیئی قوریمق، حفظ ایتمك § استنکاف ایتمك § بیوك شهر: محمیهٔ قسطنطینیه.

مَدْرَسَه [ع] معلوم. مدرسه نشین = طالب علم، سوخته.

مَدیحَه [ع] مدح § مدحی حاوی اثر. مدیحه سنج = مدحیه انشاد ایدیجی، ایدن، مادح.

مَدینَه [ع] شهر عظیم § شهر مبارك: مدینهٔ منوره.

مَذْلَقَه [ع] آیاق قایاجق یر، قایینجق محل: مذلقهٔ رزالت. جمعی (مذالق).

مَرْتَبَه [ع] پایه، منزلت، درجه، مرحله.

مَرْثِیَه [ع] وفات ایدن برینك محاسننی تعداد ایده‌رك آجیبوب آغلامق § بوصورتله یازیلان

شعر حزن انکیز. مرثیه خوان . مرثیه خوانی.

مَرْحَلَه [ع] بر قوناق مسافه ، منزل . جمعی (مراحل).

مَرْزَغَه [ع] بطاقاق، متعفن صو برکنتیسی: ابخرهٔ مرزغیه.

مَرْغُولَه [ف] مرغول، بوکولمش صاچ ، موی پیچیده . § قوش آوازی ، مطرب نغمه‌سی.

مَرْوَحَه [ع] اووه ، صحرا § هر طرفندن روزکار اسن محل، باد خیز .

مَزْبَلَه [ع] سوپرندیلك.

مَزْرَعَه [ع] اکیلوب بیچیله‌جك یر ، ترلا.

مَزْلَقَه [ع] آیاق قایاجق یر .

مَزَه [ف] طات ، چاشنی . بی‌مزه = طاتسز . خوشمزه = طاتلی، لذتلی.

مَساحَه [ع] یری اولچمك § اولچو. اصلنده کسر فا ایله‌در .

مَسافَه [ع] ایکی منزل آره‌سی § اوزاقلق .

مَسْئَلَه [ع] صوریلان شی § خصوص، کیفیت، امر .

مَشُورَه [ع] شاهدلری سراً تزکیه ایتمك ایچون حاکم طرفندن کوندریلن مهرلو ورقه .

مَسْخَرَه [ع] صویتاری، کپازه ، خلقی کندوسنه کولدیرن مقلد .

مَسیرَه [ع] کزمك، کشت وکذار ایتمك § سیر محلی، تیرعالی.

مَشّاطَه [ع] (ماشطه)یه باق.

مَشْجَرَه [ع] آغاجلق، قورو:

« عکس تکبیر ایله طولمش دره‌لر سجده ایلردی بوکا مشجره‌لر »

مَشْعَلَه [ع] قندیل، ایچنده چیره وسائره یاقیلان بیوك قندیل. مشعلکش = مشعل چکن. جمعی (مشاعل) .

مَشْغَلَه [ع] مشغولیته سبب اولان ایش کوج. جمعی (مشاغل).

مَشْیَمَه [ع] صولک، جنینک تنفس وتغدیه‌سنه خدمت ایدن وکوبکنه مربوط اولان قان طورباسی کبی بر جسم.

مَصْطَبَه [ع] پیکه، سد، سکی § میخانه پیکه‌سی، اجتماعگاه خلق: مصطبهٔ رندان. فصیحی کسر میم ایله‌در. جمعی (مصاطب).

مَضْبَطَه [ع] ورقهٔ معلومه.

مَطْبَعَه [ع] کتاب، غزته وامثالنک باصلدیغی یر: جهان کتابخانه ومطبعه‌سی.

مَطَرَه [ع] قربه، ایچنه صو قونه‌جق قاب.

مَطْمُورَه [ع] سرداب ومخزن کبی یر آلتنده حبوبات و سائره حفظنه مخصوص محل، زیر زمین § مزار، قبر: مطمورهٔ فنا. مطمورهٔ نسیان.

مَطِیَّه [ع] بینمکه صالح حیوان، دابه. مطیه‌ران = مطیه سوریجی: مطیه‌ران جلادت.

مَظِنَّه [ع] بر شیئک وجودینک ظن اولندیغی یر: مظنهٔ کرامت.

مَعْتُوه [ع] عته کتیرمش، فرتوت.

مَعْرَکَه [ع] میدان حرب.

مَعْصَرَه [ع] اوزوم و صوصام کبی شیلری صیقه‌جق یر. کسر میم ایله منکنه معناسنه اسم آلت اولور: معصرهٔ اضطراب.

مَعْمُورَه [ع] معمور اولان یر، بلده: معمورهٔ مدنیت.

مَغَارَه [ع] غار، این.

مَغْزِیَه [ف] بین، دماغ § ایچ، اوز.

مَغْلَطَه [ع] یاکلتماج، اغلوطه § یکدیکری تغلیط ایده‌جک

مسائل § صاچمه صاپان ، معناسز سوز. مغلطه‌پرداز. مغلطه‌پردازی. مغلطه پردازانه .

مَقْبَرَه [ع] مزار ، مدفن § مزارلق .

مَقْصُورَه [ع] جامعلرده اطرافی پارمقلقلی یوكسك محل .

مَكارِهْ [ع] (مكروه) لك جمعی .

مَكْذُوبَه [ع] قول دروغ آمیز، اكذوبه .

مَكْرُوه [ع] طبعاً و شرعاً خوشلانلمایان ، كریه .

مَلائِكَه [ع] (ملك) لك جمعی .

مَلْحَمَه [ع] جنك عظیم .

مَلْعَبَه [ع] اویونجاق : ملعبهٔ صبیان.

مَلَكَه [ع] مملوك § نفس انسانیه‌ده‌كی صفت راسخه .

مَمْلَحَه [ع] طوزله .

مَمْهُورَه [ع] مهرلی ویرلمش قادین .

مَنارَه [ع] موضع نور، اذان موقعی (كسر میم ایله غلطدر) .

مَنامَه [ع] دوشك .

مَنَصَّه [ع] جهاز اوطه‌سی، حجله .

مَنْظَرَه [ع] نظر ایتمك، باقق § نظرك تعلق ایتدیكی یر : منظرهٔ لطیفه § پنجره ، دریچه :

«عظمتله طلوع ایدر خورشید
لمعاتی كیرنجه مشجره‌یه ،
عكس ایدنجه اشعه‌سی دره‌یه
طیانلمز اوحسن منظره‌یه »

مَنْظُورَه [ع] نظره‌لی ، عیبلی، نقیصه‌لی قادین § آفت، داهیه .

مَنْظُومَه [ع] منظوم اولان سوز. جمعی (منظومات).

مَنْكُوحَه [ع] نكاحلی قادین.

مَوْجَه [ع] طائفه. جمعی (موجات).

مَوْعِظَه [ع] برینك قلبنی یومشاده‌جق صورتده ثواب و عقابه دائر سوز سویلمك ، نصیحت ایتمك ، وبوصورتله سویلنیلان سوز: موعظهٔ بلیغانه. نظمده (موعظت) صورتنده مستعملدر . جمعی (مواعظ) .

مَوهِبَه [ع] بخش ، احسان : موهبهٔ الهیه .

مَه [ف] (ماه) مخففی . بوصورت اکثریا نظمه مخصوصدر.

مَهْپارَه [ف] (ماهپاره) مخففی. آی پارچه‌سی § کوزل.

مَهْچَه [ف] (ماهچه) مخففی . سنجاق باشنه، منارده تپه‌سنه آی شکلنده قونیلان شی، عَلَم.

مَهْلَكَه [ع] هلاك اوله‌جق یر ، تهلکه‌لی محل § اولمك ، هلاك اولمق .

مَهْوارَه [ف] شهریه ، معاش.

مَهیرَه [ع] بدل نکاحی پك زیاده اولان حره قادین § هر خصوصده استاد ، حاذق ، ماهر آدم § شناور . جمعی (مهره).

مَیْتَه [ع] بوغازلنمدن کندیلکندن اولمش حیوان ، لاشه .

مَیْخانَه [ف] معلوم :

«اول قدر چاقدم که ترسازادکانك عشقنه
برقه‌دوندم نشرانوار ایلدم میخانه‌ده»

مَیْگَدَه [ف] میخانه .

مَیْسَرَه [ع] زنکینلك، توانکری § اثنای حربده قوماندانك صول جهتنده‌کی عسکر، صول جناح.

مَیْمَنَه [ع] اردونك صاغ جناحی.

مَیْوَه [ف] یمش ، ثمره . میوهٔ دل = اولاد .

نُبْدَه [ع] آز شی ، پارچه § بر شیئك بقیه‌سی .

نَبَرْدگاه [ف] معرکه .

نَبیرَه [ف] اوغلك اوغلی § قزك اوغلی ، حفید .

نَبیهَه [ع] شریف ، نجیب ، نامدار آدم .

نَتیجَه [ع] دول § برشیدن حاصل ایدلمش شی .

نَخْخَعَه [ع] اوکسورمك ، بوغازده بلغم طیقانوب خیرلتی ایله صولومق .

نَدیدَه [ع] اش ، مثل ، همتا . جمعی (ندائد) .

نَدیمَه [ع] همقدح ، همبزم شراب § مصاحب ، همدم : ندیمهٔ روح .

نَذیرَه [ع] نذرایچون ادا اولنان شی .

نَرَّه [ف] ارکك § طالغه : نرهٔ آب . تخفیف را ایله‌ده لغتدر .

نَرْکِسَه [ف] نرکس شکلنده فیل وسائر حیوانات کمیکلرندن یاپیلوب طاوانك اورته‌سنه زینت مقامنده قونیلان شکوفهٔ مصنوع § ایچنه نرکس قونیلان شیشه §

نجومدن وخاصةً اولکردن کنایه اولور .

نَزْلَه [ع] زکام علتی :

« عارض اوله‌لی باشمزه نزلهٔ عشق
زکام غم یار ایله انفیه‌کش اولدق »

نَزیهَه [ع] نزاهتله متصف ، پاك ، تمیز .

نَسَمَه [ع] نفس ، روح ، صولوق آلوب ویرمك § روزکار نفسلنوب آهسته ، ملایم اسمك .

نَشْوَه [ع] سرخوشلق . نشوه بخش . نشوه دار . نشوه دارانه . نشوه مند :

«سرکران ایتدی بزی پیمانهٔ غم نشوه‌سی»

نَشیدَه [ع] برقوم آره‌سنده انشاد اولنان شعر . نشیده‌خوان . نشیده خوانی .

نَظّارَه [ع] برشیئه باقمق . اسلوب فارسی اوزره نظمده اك زیاده تشدید ایله مستعملدر :

«افندم! فصل بهار اولدی لاله‌زاره بیور
نکاه لطف ایله نرکسلره نظاره بیور »

نظیره [ع] بر شاعرك شعرینه مشابه اولمق اوزره او وزن و قافیه‌ده سویله‌نن منظومه :

« ظن ایتمه‌که شویله بویله برسوز
کل‌سن دخی سویله‌بویله برسوز
انکشت خطا اوزاتمـه اویله
بش بیتنه بر نظیره سـویله »

نعره [ع] حایقیرمه .

نغمه [ف] کوزل سس ، ازکی : نغمهٔ عندلیب . نغمه پرداز . نغمه‌ساز . نغمه خوان .

نفحه [ع] کوزل قوقو ، رائحهٔ طیبه § روزکارك بر کره اسمسی ، بر اسم یل .

نفخه [ع] اوفورروك § قارن شیشکینلکی .

نفقه [ع] اولاد وعیالی کچندیره‌جك شی . جمعی (نفقات) .

نفیسه [ع] نفیس اولان شی .

نقاره [ع] کوس ، طاول § آلات قدیمهٔ موسیقیه‌دن بری :

« چالندی بام فلکده نقارهٔ دولت
برایتدی دبدبهٔ مژده کوش ایامی »

نقدینه [ف] حاضر اقچه : نقدینهٔ غیرت .

نقیصه [ع] قصور ، عیب ، جمعی (نقائص) .

نمله [ع] قارنجه ، مور .

نمیقه [ع] مکتوب ، تحریرات .

نوآینده [ف] یکی کان .

نوباوه [ف] ترفـده میوه § تازه ، طرفه شی § هدیه .

نوحه [ع] نوح § سسله آغلامق : نوحهٔ هزار .

نورسته [ف] یکی یتیشمش .

نورسیده [ف] یکی ایریشمش ، کنج تازه . نورسیدکان .

نوشکفته [ف] یکی آچلمش : غنجهٔ نوشکفته .

وَتیرَه [ع] طریق، مسلك، روش، دستور : وتیرهٔ نجات ، وتیرهٔ سلامت .

وَثیقَه [ع] کندیسنه اعتماد ایدیلن شی. سند، حجت کبی § پیمان، عهدنامه .

وَجْه [ع] یوز، چهره § برشیئك قارشیسنه کلن شی § طریقه ، طرز، سبب، مناسبت. وجهاً = بر وجه ایله .

وَجْهَه [ع] یوز ، روی: وجههٔ عزیمت § سمت ، جانب، جهت ، یوز دوندیریلن طرف .

وَجیبَه [ع] واجب اولان خصوص: وجیبهٔ ذمت .

وَجیه [ع] بر قومك سیدی ، اولوسی § جاه و منزلت صاحبی آدم § کوزل ، مناسب ، شایان.

وَدیعَه [ع] امانت : ودیعهٔ خالق رحمت قیلندی § حفظ ایچون بر کیمسه‌یه ایداع اولنان مال .

وَرَثَه [ع] (وارث) ك جمعی .

وَرْطَه [ع] هر چوقور یر § هلاك ، مهلکه § خلاص و نجات بولمسی کوج ایش § چامورلی ، بطاق یر .

وَرَقَه [ع] تك یاپراق § تك کاغد.

وَسْمَه [ع] داغلامق § نشان ایچون حیوانه باصیلان داغ ، تمغا. وسمه‌دار = تمغالی : کوسفند وسمه‌دار .

وَسیلَه [ع] برشیئك الده ایدلمسنه واسطه ، آلت ، بهانه ، سبب . وسیله جو . وسیله جویانه. وسیله خواه. وسیله خواهانه .

وَشْمَه [ع] یاغمور دانه‌سی .

وَظیفَه [ع] برکیمسه ایچون هر کون اعطاسی مقرر اولان شی ، علوفه § برینك عهده‌سنه تودیع اولنان خصوص . وظیفه

شناس . وظیفه شناسی . وظیفه شناسانه .

وَعْدَه [ع] بر شیئك اجراسی ایچون تعیین اولنان مدت.

وَقْعَه [ع] حربده طرفین دفعاتله بربرینه چارپشمه § حادثه .

وَقْوَقَه [ع] طاووق، قوربغه کبی حیوانلرك سسلنمسی . وقوقهٔ آب مرغ.

وَقیعَه [ع] جنك وقتال § آرقه‌دن فصل و ذم ، غیبت.

وَکیرَه [ع] یکی یاپیلان اوایچون احبابه ویریلان ضیافت.

وَلَه [ع] سرکشته‌لك، افراط حزن سببیله اولان سرسملك ، حالت حیرانی § قورقق ، قورقو § حیرت.

وَلیمَه [ع] ازدواج دوکوننده یاپیلان ضیافت ، ضیافت شادی .

وَهلَه [ع] هر شیئك ابتداسی ، ابتدای امر § بر شیئی

اول امرده کورنجه عارض اولان خوف § قورقو .

هَدِیَّه [ع] ارمغان ، تحفه .

هَرْزَه [ف] عبث ، بیهوده . هرزوخا - و - هرزه کوی = هرزه سویلیجی ، سویلین . هرزه وکیل = لافزن ، هذیان ایدن.

هَفتْ آینَه - هَفتْ آینَه [ف] کواکب سبعهٔ سیاره .

هَفتْ دانَه [ف] عاشورا .

هَفْتَه [ف] یدی کوندن عبارت مدت .

هَفْوَه [ع] آیاق قایوب سورچمك § خطا . جمعی (هفوات): هفوات لسانیه .

هَمارَه [ف] دائما ، همیشه . (همواره) دن مخففدر.

هَمْپايَه [ف] رتبه‌جه بر .

هَمْخانَه [ف] او ارقداشى .

هَمْراهْ [ف] يول ارقداشى:

« همراهم ايدك بو يولده اى ماه
همراهى قويوب كيدرمى همراه »

§ همراهى = همراهاق . نظمده بعضاً (همره) صورتنده تخفيف اولنور .

هَمْزَه [ع] وسوسه § حرف معلوم . جمعى (همزات).

هَمْسايَه [ف] قومشو :

« اينسه‌ده كوكدن اولسه همسايه
ايلمم التجا مسيحايه »

هَمْشيرَه [ف] قز قارداش .

هَمْكوشَه [ف] همجنس § قومشو ، همسايه .

هَمْوارَه [ف] دائما ، متصل ، هر زمان . (دائما نظمده قوللانيلير .)

هَميشَه [ف] دائما ، هر زمان.

هَنْدَسَه [ع] معروف علم .

هَنْگامَه [ف] حرب ، معركه.

هَواخْواهْ [ف] يار، محب، دوست.

يَراعَه [ع] قامش ، بوزلمامش قامش قلم § آتش بوجكى.

يَسَرَه [ع] صول طرف (يمنه) مقابلى § ال آيه‌سنده اولان چيزكيلر .

يَقَظَه [ع] اويانيقلق ، بيدارلق.

يَگانَه [ف] اشسز، تك، بى نظير § اويغون ، موافق:

« يارب حقيقى يكانه
سنسين ارواح آشيانه »

يَكْپارَه [ف] بر پارچه ، بتون ، تام .

« دوام عمری مدار حیات عالمدر جهانیان بر آغیزدن دییور: ادام الله! »

إذانه [ع] اودونج ویرمك، ویرلمك.

إذابه [ع] اریتمك، اریدلمك § اریدرجه‌سنه اضطراب ویرمك، ویرلمك.

إذاقه [ع] طاتدیرمق، طاتدیرلمق.

إرائه [ع] کوسترمك، کوسترلمك.

إراحه [ع] آسوده قیلمق، قیلنمق، راحتلندرمك، راحتلندیرلمك.

إراده [ع] دیلمك، مراد ایتمك، ایدلمك. ارادهٔ کلیه = اللهك اراده‌سی. ارادهٔ جزئیه = انسانك اراده‌سی. ارادهٔ سنیه = امیر المؤمنین بادشاهمزك اراده‌سی. ارادهٔ علیه = صدر اعظمك امری.

إراقه [ع] دوکمك، دوکلمك.

إزاله [ع] کیدرمك، کیدرلمك، یوق ایتمك، ایدلمك: ازالهٔ غم.

إساله [ع] آقتمق، آقیدلمق:

« ایتدم قدحه براز اساله
رنکیله پیاله اولدی لاله »

إستتابه [ع] طلب توبه.

إستجابه [ع] قبول:

إستجاده [ع] طلب جود.

إستجاره [ع] طلب آمان وصحابت.

إستجازه [ع] طلب اذن.

إستحاله [ع] محال اولیش، ممکن اولمیش، امکانسزلق § برحالدن دیکر حاله کیرمك، دونمك.

إستداره [ع] دکیرمی اولمق، دکیرمیلنمك.

اِسْتِدامَه [ع] طلب دوام : استدامهٔ حيات. استدامهٔ توجهات § يوكسلمك ايچون دونه رك اوچمق.

اِسْتِدانَه [ع] اودونج آلمق، آلنمق: استدانهٔ مبالغ.

اِسْتِرْفاهْ [ع] طلب رفاهيت.

اِسْتِزادَه [ع] زياده اولمسنى ايستمك، زياده اولمسى ايستنلمك : استزادهٔ عمر واقبال.

اِسْتِشارَه [ع] دانشمق.

اِسْتِضائَه [ع] ضيا آلمق، ضيالنمق.

اِسْتِطابَه [ع] خوش بولمق، بولنمق.

اِسْتِطالَه [ع] اوزامق، زياده اوزانمق.

اِسْتِعادَه [ع] برشيئك اعادهسنى طلب.

اِسْتِعاذَه [ع] صيغنمق :

« شيطاندن آدم ايلر اللهه استعاذه »

§ اعوذ چكمك.

اِسْتِعارَه [ع] عاريت اولهرق آلمق، آلنمق § معناى حقيقيسنك ارادهسنى منع ايدر برقرينه ايله لفظ مشبهبهك مشبهده استعمالى :

« نورسيه اولمسه پاره پاره
ايتم بن او زلفه استعاره »

§ او يولده استعمال اولنان لفظ.

اِسْتِعاضَه [ع] طلب عوض :

« برسالكه ياقيشهجق حال مرشدندن استعاضه دكل استفاضه ايتمكدر »

اِسْتِعانَه [ع] طلب عون ، طلب معاونه ، طلب اعانه :

« اللهدن استعانه ايتدم
(آيالك) ديدم اوراهه كيتدم »

اِسْتِغاثَه [ع] مدد، ياردم ايستمك، استمداد.

اِسْتِفادَه [ع] فائدهلنمك ، فائده بولمق :

« قانع نه كوزل حیات ساده‌ك
بر صاقسیده بر آوج ترابه !
وابسته جهاندن استفاده‌ك
اوج كونده بش التی قطره آبه »
— یاپراق حقنده —

اِسْتِفاضَه [ع] فیضلنمك ، فیض المق ، بولمق . یالکز معنویاتده مستعملدر .

اِسْتِكْراه [ع] كریه كورمك ، تیکسینمك .

اِسْتِكْناه [ع] كنهی ، حقیقتنی اراشدیرمق ، كنهی ، حقیقتی اراشدیرلمق . استكناه ماده .

اِسْتِمالَه [ع] جذب قلب : استمالهٔ قلب § تسلیت .

اِسْتِنادْ كاهْ [ف] یاخرد .

اِسْتِنادْ كَه [ف] استناد ایده‌جك یر :

«خداسی وار اولانك استنادكاهی یوق ؟»

اِسْمِیَّه [ع] اسمه منسوب : مشابهت اسمیه ، جملهٔ اسمیه .

اِشاعَه [ع] شایع قیلمق ، قیلنمق . نظمده (اشاعت) صورتنده ده قوللانیله بیلیر .

اِشْتِباه [ع] شبهه‌لنمك ، شبهه . بلااشتباه ، بی اشتباه = شبهه‌سز :

« دور اولان كوزدن كوكلدن دور
اولور بی اشتباه »

و :

« كیمك وار برلككده اشتباهی
جهانك خالقی سنسین آلهی »

اِشْكَنْجَه [ف] عذاب ، اذیت .

اِصاغَه [ع] قالبه دوكمك ، دوكلمك : اصاغهٔ سیم وزر .

اِضاءَه [ع] ضیادار قیلمق ، قیلنمق § ضیادار اولمق .

اِضاعَه [ع] ضایع ، محو ایتمك ، ایدلمك .

اِضافَه [ع] ضم ایتمك ، ایدلمك § قاعدهٔ مخصوصه‌سی اوزرینه بر كلمه‌یی دیكر كلمه‌یه ربط ایتمك .

اِطارَه [ع] اوچورمق، اوچورلمق § سرعتله كوندرمك ، كوندرلمك .

اِطالَه [ع] اوزاتمق ، اوزادلمق .

اِعادَه [ع] كرى كوندرمك ، كوندرلمك § اولكى حاله كتيرمك ، كتيرلمك: اعادهٔ عافيت.

اِعاذَه [ع] صيغندرمق، اسيركه‌مك.

اِعارَه [ع] عاريت اوله‌رق ويرمك. ويرلمك .

اِعاشَه [ع] كچندرمك ، كچندير. لمك .

اِعانَه [ع] ياردم. (معاونت) ه بدل قوللانيله‌بيلير .

اِفاتَه [ع] فوت ، ضايع ايتمك ، ايدلمك .

اِفادَه [ع] بيان ايتمك، ايدلمك § فائده‌لنديرمك § بيان : طرز افاده .

اِفازَه [ع] مظهر فوز ايتمك ، ايدلمك .

اِفاضَه [ع] فيض اوله‌رق ويرمك، ويرلمك : افاضهٔ نور :

«كونش جمالك ايدر چشمه افاضهٔ نور
اونوردن كسيلير سينه برجهان سرور»

اِقامَتْكاهْ ـ اِقامَتْكَهْ [ف]
اقامت اولنان ، اولنه‌جق ير .

اِقامَه [ع] ايراد ايتمك، ايدلمك ؛ ميدانه قويمق ، قونلمق : اقامهٔ دليل .

اِكْتِناهْ [ع] (استكناه) ه بدل قوللانيلير.

اِكْرامِيَه [ع] امارهٔ حرمت اولمق اوزره صورت مخصوصه‌ده ويريلان مبالغ : حرمين شريفين اكراميه‌سى § پرومس نومروسنك اصابتنده صاحبنه قومپانيه طرفندن ويريلان مبالغ : شمندوفر اكرا- ميه‌سى .

اِكْراه [ع] اجراى جبر. (استكراه) مقامنده قوللانلماز.

اِلْتِجاگاهْ ـ اِلْتِجاگَهْ [ف] صفینه جق یر .

اِلٰهْ [ع] معبود ، الله.

آلِهَه [ع] بین الادبا (اله)ك مؤنثی اعتبار اولنه رق (Déesse) مقامنده قوللانیلیر.

اِماتَه [ع] اولدرمك، اولدیرلمك: اماتهٔ ذهن. اماتهٔ زمان = اكلنه رك وقت كچیرمك .

اِمالَه [ع] میل ایتدیرمك، ایتدیرلمك § حركه نك غیر طبیعی صورتده مدی. جمعی (امالات).

اِمامَه [ع] تسبیحك باشنه كچیریلان اوزونجه مثقوب § نونون چبوغنك اوستاوجنه كچیریلن كهربا وسائره دن معمول آغیزلق .

اِنابَه [ع] ترك معاصی ایله حقه رجوع .

اِنارَه [ع] (تنویره) مراجعت.

اِنامَه [ع] اویوتمق ، اویودلمق : انامهٔ معصوم.

اِنْتِباه [ع] اویانیقلق، آگاهلق، عدم غفلت :

« اوزمانكه هپ كاوب كچن ارباب انتباه برفكر ایله ایدرسنی آرایش نكاه »

اِنْتِزاهْ [ع] بری اولمق:

« ایتدمی یوقسه جله منهاهیدن انتزاه »

اِسْتادَه [ف] آیاقده طورمش : ایستادهٔ موقع تعظیم اولدیلر.

بِالْآخِرَه [ع] صوكنده .

بِالْجُمْلَه [ع] بتون، هپ.

بِالضَّرُورَه [ع] ضرورت سببیله، مجبوریت جهتیله ، ناچار .

بِالْكُلِّیَّه [ع] بتون بتون.

بِذْلَه [ف] لطیفه . بذله‌کو = لطیفه‌جی ، ظریف ، خوش صحبت .

بِضاعَه [ع] سرمایه § سرمایهٔ علمی ، معلومات . کم‌بضاعه = معلوماتی آز .

بِطانَه [ع] کیزلنیلان خصوص ، سر § آستار : بطانهٔ ثوب .

بِهْ [ف] ایی § آیوا .

« سیب زنخدان ترا به زبه
یافت دلم منعه الله به »

بِیشَه [ف] اورمان ، سازلق :

« شرزه شیرانك کنام راحتی
بیشه‌مده‌در »

بِیکانَه [ف] یابانجی :

« آشنایه آشنا بیکانه‌یه بیکانه یز »

بِیهُدَه ـ بِیهُوْدَه [ف] بوش ، فائده‌سز ، باطل . بیهده‌کو . بیهده‌کویانه . بیهده‌کویی .

پِیادَه [ف] یایاء ایاغیله یورویه‌رك کیدن § اقتداری پك آز ، اقتدارسز § معروف خفیف قایق :

« ایکیمز بینوب آچلسه‌ق نه اولور
شو خوش هواده
یانمزده ایشته حاضر ایکی چفته بر پیاده »

§ شطرنجده طرفیندن اوك صیره‌یه دیزیلان طاشلردن هر بری .

پِیالَه [ف] قدح . پیاله‌کش ، پیاله نوش .

پِیچِیدَه [ف] بوکلمش ، طولانمش ، صارلمش ، طولاشمش .

پِیراسْتَه [ف] ترتیب ، تنظیم ایدلمش : مجلس پیراسته .

پِیرایَنْدَه [ف] ترتیب و تنظیم ایدیجی .

پِیرایَه [ف] زینت ، رونق :

« قامتك ای بوستان لامکان پیرایه‌سی
نوردن بر سرودر دوشمز زمینه سایه‌سی »

§ پیرایه بخش = زینت ویریجی .

پیشگاه ـ پیشگه [ف] حضور .
(پیشگه) نظمه مخصوصدر :

«آغوش نگاهمده کورنمك هوسیله
ابكار نكت جلوه ایدر پیشگهمده
هرهانگیسنه باقسه‌م آثار بیتمه کندین
شاعرمی نه‌یم جاذبه واردر نگهمده»

پیشه [ف] صنعت ، حرفت § عادت ، معتاد : کرم پیشه = معتادی کرم اولان .

پیشه‌گاه ـ پیشه‌گه [ف] دار الصناعه ، فابریقه .

پیله [ف] ایپك ، ایپك قوزه‌سی .

پینه [ف] یامه . پینه‌دوز = یامه‌جی . اسکیجی .

تراشنده [ف] تراش ایدیجی .

تراشه [ف] یونغه ، طالاش ، قازنتی .

تراشیده [ف] تراش ایدلمش : ریش تراشیده ، سنك تراشیده § آله ، چالمه : بو فقره شوفقره‌دن تراشیده‌در . ناتراشیده = یونلمامش ، قابا آدم .

تلامذه [ع] (تلمیذ)ك جمعی .

تهامه [ع] مکهٔ مکرمه :

« اول نور تهامه‌ده آچلدی
دنیایه شراره‌سی صاچلدی »

تیراژه [ف] علائم السما ، قوس قزح .

تیره [ف] بولانیق : آب تیره . هوای تیره . تیره‌دل = قلبی قاره ، قاسی القلب . تیره دلی = تیره دللك . تیره رأی = رأی نحیف صاحبی ، تدبیرسز . تیره‌رایی = تیره رأیلك . تیره‌شب ، شب تیره = قاراکلق کیجه : تیره‌شب هجران . تیره‌کون = رنکی بولانیق . تیرکی = تیره‌دلك : تیرکیٔ ماء . تیرکیٔ شب . تیرکیٔ درون .

تیشه [ف] کسر ، کوانك .

ثِقَه [ع] سوزینه اعتماد اولنور آدم ، آدملر.

جِباه [ع] (جبهه)نك جمعی: جباه ساجدین.

جِزْیَه [ع] ذمیلردن آلنان ویرکو.

جِلْوَه [ع] عمومیت اوزره اوضاع دلبرانه § صورت لطیفه‌ده کورنمه ، حسن ظهور . اکثریا دلبرلره اسناد اولنور:

« عرض دیدار ایله اولدم انتظار جلوه‌دن »

§ تجلی: « بوده بر جلوهٔ الٓهیه .»
جلوه‌کاه ، جلوه‌که = جلوه یری .
جلوه‌کر ، جلوه‌ساز = جلوه ایدیجی:

«فضاء لیال اولور که ماهتابه جلوه‌کاهدر
جبال برف جامه هپ غریق نور ماهدر
سفید رنکی جوار خاطف نکاهدر
فقط اوزاقده سرولرینه بتون سیاهدر»

و :

« صحن صحراسنده بیك لیلی مفتون جلوه‌کر
کوهساری اوزره بیك فرهاد و شیرین باده خوار »

§ جلوه‌کری . جلوه‌سازی . جلوه‌نما :

« شاعر اودرکه سینه‌سیلر کلیر مدام
بر پرده‌دار مطربهٔ جلوه سازدن »

§ جلوه‌کنان = جلوه ایده‌رك :
جلوه کنان کچدی.

جِیفَه [ع] لاشه .

چِلَه [ف] ایپلك دسته‌سی § درویشلرك خلوته قپاندقلری ، خدمت مخصوصه‌ده بولندقلری مدت. تشدید ایله استعمالی غالبدر.
§ مطلقا بلا ، مشقت .

چِه [ف] نه: چه سود = نه فائده:

« طعن اعدادن نه غم مدح احبادن چه سود ؟ »

چیدَه [ف] طوپلانمش ، دوشیرلمش: دامن بر چیده = چکیلوب طوپلانمش اتك. برچیده دامن = مستغنی .

چیره [ف] غالب، مستولی. چیره دست = طوتدیغی ایشی مکملاً یاپان، ماهر، استاد.

چیره دستی = چیره دستلك.

چینه [ف] قوش یمی. چینه ریز = یم دوکیجی، دوکن: صیاد چینه ریز.

حِباله [ع] طوزاق، آغ.

حِجاره [ع] (حجر) ك جمعی.

حِصّه [ع] پای: «ایریشیر هرنه ایسه حصۀ استحقاقك» § حصه دار. حصه داری. حصه یاب. حصه یابی.

حِکایه [ع] نقل، بیان: بر وقعه‌یی حکایه § بعض وقوعاتك هیئت مجموعه‌سی. حکایه نویس. حکایه نویسی.

حِلیه [ع] زینت § خلقت حسنه، صورت حسنه، صفت حسنه § حضرت پیغمبرك صفت شریفه‌سی، بو صفاتی حاوی کتاب، لوحه.

حِمایه [ع] موذی شیلردن قوریتق، قورینماق. اکثریا انسان حقنده قوللانیلیر: حمایۀ بیچارکان.

حِنطه [ع] بغدای.

حِیله [ع] دك، دوباره. حیله باز. حیله کار، حیله ساز = حیله جی. حیله کارانه. حیله کاری.

خِبره [ع] بر شیئی کنهیله بیلمه، (خبرت) دخی دینیلیر: اصحاب خبرت، اهل خبره.

خِرامنده [ف] نظمده (خرامان)ه بدل قوللانیله بیلیر.

خِرقه [ع] معروف لباس. خرقه پوش. خرقه پوشان. خرقه پوشی.

خِریده [ف] صاتین النمش، النان: کوهر خریده.

خِزانه [ع] خزینه:

« لبریز کوهر اولمیه کوکلم خزانه‌سی
دوکمزدی بویله چشم ترم اینجو دانه‌سی »

خِطّه [ع] مملکت، دیار، اولکه: خطهٔ جسیمه.

خیره [ف] قاماشمش، طونوق، فرسز: چشم خیره § خیران، مبهوت، شاشقین، کستاخ، معاند، بی‌معنی، بیهوده.
خیره‌سر = سربسم، آلیق. خیره سرانه. خیره‌سری. خیره‌رأی = فنا رأیلی: نادان خیره رأی. خیره رأیی.

خیزنده [ف] قالقیجی، صیچرایجی، فیرلایجی: اسب خیزنده. امواج خیزنده.

دِه [ف] کوی § ویریجی. بو حالده وصف ترکیبی صورتنده قوللانیلیر: آرامده.

دیباجه [ع] مقدمه، کتاب مقدمه‌سی.

دیده [ف] کوز. دیده‌بان = کوزجی. (دیده) کلمه‌سی کورمش معناسنه‌ده کلیر. بو حالده ترکیبله مستعملدر: احسان دیده، لطف دیده:

« اولدك ینه بغتةً پریده
بوندن نه چیقار آ نوردیده »

دیرینه [ف] اسکی، قدیمی: بندهٔ دیرینه.

ذِروه [ع] بر شیئك یوقاریسی، تپه‌سی: ذروهٔ جبل، ذروهٔ علم.

رِئه [ع] آق جکر.

رِبقه [ع] ایلمك.

رِجعه [ع] بر یاخود ایکی دفعه تطلیق ایدن کیمسه‌نك مطلقه‌سنه رجوعی.
رجعی = رجعه‌یه منسوب: طلاق رجعی.

رِساله [ع] مختصر، کوچك کتاب § نامه، مکتوب: ارسال رساله:

« نهال کل اله صدبرك بر کتاب آلمش
ستایش رخ آلکده بر رساله میدر؟ »

رِشْتَه [ف] تل ، ایپلك.

رِیخْتَه [ف] دوکلش ، آقیدلمش : خون ریخته .

رِیزَه [ف] دوکونتی ، قیرنتی : ریزهٔ الماس .

رِیشَه [ف] صاچاق ، پوسکول: ریشهٔ پرده . ریشهٔ درخت.

زِرِهْ [ف] معروف جنك لباسی . زره پوش .

زِنْدَه [ف] دیری ، حیانده ، تندرست ، چویك.

زِهْ [ف] کیریش ، یای کیریشی § شریت ، قایطان § بر شیئك کنارینه چکیلان خط .

زِیادَه [ع] چوق ، آرتیق.

زِیبَنْدَه [ف] (زیبا) مقامنده مستعملدر .

زِیرَه [ف] کمون ، کیمیون.

ژِیوَه [ف] جیوه .

سِپاه [ف] عسکر ، سپاه ظفرپناه:

« کاسه اول خسرو سیاره سپاه
شوقدن تترایدی عرش الله »

سِپَه [ف] (سپاه) مخففی . سپهسالار ، سپهدار = سرعسکر .

سِتارَه [ف] کوکب: ستارهٔ رخشان.

سِتَّه [ع] التی : جهات سته.

سِتِیزَه [ف] غوغا ، جدال. ستیزه‌کار = غوغاجی .

سِدْرَه [ع] طربزون خرماسی نوعندن بر اغاج ، سدرة المنتهی = کوکده برمقام :

« اول سیرده ماورا کورندی
تا سدرهٔ منتها کورندی »

سِرِشْتَه [ف] يوغورلمش، مخمر.

سِرْكَه [ف] معروف. سركه‌فروش.

سِفاله [ف] چاناق چوملك پارچه‌سی.

سِفْلَه [ع] فرومایه، آلچاق.

سِقایَه [ع] صو ایچه‌جك قاب.

سِكّه [ع] التجه اوزرینه ضرب اولنان نقش § مولوی كلاهی § صوقاق. سكة الحدید = دمیر یول.

سِلْسِلَه [ع] زنجیر § بربرینه اولاشوب كیدن شیلرك هیئت مجموعه‌سی: سلسلهٔ جبال:

« آندن چیقار سلالهٔ ارواحه ارتباط
بوندن كلیر مشیمهٔ اشباهه سلسله »

سِلْعَه [ع] متاع، تجارت متاعی.

سِمَه [ع] اویوقلامه، اویقو ابتداسی.

سِیاه [ف] قاره: خاك سیاه. روی سیاه:

« اول ایكی دیدهٔ بی‌سرمه سیاه
دائم اولمشدی نظرگاه اله »

سینه [ف] كوكس. (درون) مقامنده ایراد اولنور:

« بر صحیفه آچسه‌م آغلارسین كتاب سینه‌دن »

سِیَه [ف] (سیاه) مخففی: بلای سیه:

« اویله دلسوزانه تقریرایتكه سوز سینه‌می
چاك چاك اولمق نه‌در بیلمز گریبان قالمسون »

شِبْه [ع] بر شیئك بكزری: شبه جزیره.

شِرارَه [ع] (شرر) ایله مترادفدر. (شراره) تك قفلجم مقامنده قوللانیلیر.

شِرْذِمَه [ع] جماعت قلیله:

« نه دیمكدر یهود شرذمه‌سی »

§ بعضاً (قلیله) ایله توصیف اولنورکه بو حالده سادەجه کروه انسانی دیمك اولور .

شِفاه [ع] (شفه) لك جمعی . شفاهاً = آغیز ایله . شفاهی . شفاهیات .

شِکَسْتَه [ف] قیرلمش ، قیریق : خاطر شکسته . ساغر شکسته . شکسته بند .

شِکیبَنْدَه [ف] صابر .

شِتاه [ف] صوده یوزمه :

« محیط عرقده ایدردم شتاه »

شِنیدَه [ف] ایشیدلمش . ناشنیده = ایشیدلمه‌مش .

شیرازَه [ف] کتابك یاپراقلرینی صورت منتظمه‌ده ضبط ایدن باغ ، اورکو :

« معتدل اولسون کتابك چیقمسون شیرازه‌دن »

§ مجازاً دخی مستعملدر .

شیشَه [ف] صیرچه قاب : شیشهٔ رندان :

« دوکیلان می قیریلان شیشهٔ رندان اولسون »

شیعَه [ف] حضرت امام علی ایله خاندان کریمنی سووب التزام ایدن فرقهٔ مسلمین .

شیفْتَه [ف] نه یاپدیغنی بیلمیه‌جك درجه‌یه کلمش اولان . اکثریا وصف ترکیبی صورتنده قوللانیلیر : شیفته دل . شیفته حال .

شیمَه [ع] خوی ، خصلت . معناسنده هان دائما کوزللك ملاحظه اولنور : شیمهٔ کریمه . شیمهٔ مهماننوازی .

شیوَه [ف] کوزللرك طبیعته خوش کلن ، قلبی جذب ایدن طوری § طرز ، طور ، اسلوب . شیوهٔ لسان = بر لسانك طرز وتکلم تحریری .

صِبْغَه [ع] بویا : صبغهٔ حسنه . صبغة الله = فطرة الله ، فطرت اسلام .

صِلَه [ع] وطننه كيتمه ، اقرباسنه اولاشمه: صلهٔ رحم § بخشش، جائزه: صلهٔ قصيده. جمعی (صلات).

صيغَه [ع] فعلك آلديغی هيئات مختلفه‌دن هربری .

طيرَه [ف] انفعال : طيرهٔ عقل § منفعل : طبع طيره .

طِيَرَه [ع] كنديسيله تشأم اولنان شی ، فال بد : تصادف طيره .

عِبارَه [ع] كلام. ياخود يكی و يا دها زياده كلمه‌دن متركب جزء كلام . نظمده (عبارت) صورتنده دخی قوللانيلير .

عِشوَه [ع ، ف] دلبرلرده‌كی دلفريب اطوار و ادا . عشوه‌كر = عشوه‌جی.

عِلاوَه [ع] برشيئه قاتيلان شی: علاوهٔ فائقه § قائمه .

عمامَه [ع] صاريق: عمامهٔ حضرا.

غِبطَه [ع] بريسنك نائل اولديغی نعمته انك زوالنی ايستمه‌كسزين نائل اولمغی ارزوايديش.

غِرارَه [ع] قيل چوال، خرار.

غِرَّه [ع] مغرور .

غِشاوَه [ع] اورتو ، پرده : غشاوهٔ قلب .

فِئَه [ع] طائفه ، كروه، جماعت : فئهٔ قليله .

فِتنَه [ع] شورش، شقاق، غوغا: القای فتنه § محنت، بليه § حسن و جاذبهٔ دلبران .

فِرِستادَه [ف] رسول ، پيغمبر . كوندرلمش .

فِرِشتَه [ف] ملك : فرشته‌خصلت = ملك‌خويلو. فرشتكان:

« الدائمشم ايواه او فرشـته كوردم، طانيدم، اكلادم ايشته »

فِرقَه [ع] بلوك : فرقهٔ ناجيه . فرقهٔ اديان § فريق رتبه‌سنی حائز بر قوماندانك معيتی افرادی : فرقهٔ عسكريه .

فِرِيفْتَه [ف] آلدادلمش : فريفته دل .

فِضَّه [ع] كوموش : فضهٔ خالصه .

فِقْرَه [ع] جملهٔ كلاميه § حكايه، قصه .

فِقْه [ع] بيلمك § نفس انسانينك له و عليهنده‌كى شيئى بالفكر بيلمسى § علم شريعت .

فيروزَه [ع] كوك رنكلى قيمتدار بر نوع يوزوك طاشى . فيروزه رنك، فيروزه فام = فيروزه رنكلى : قبهٔ فيروزه فام . فيروزه روان = آسمان :

« بوقدر سپر بو قبهٔ فيروزه فامده
ذرات جمله تير قضايه نشانه‌در »

قَبالَه [ع] ابه‌لك : فن قباله .

قِبْلَه [ع] كعبهٔ معظمه § طرف جنوبى § توجه ايديلن طرف، ير . قبلتين = بيت معظم ايله بيت مقدس . قبله‌كاه = كعبهٔ مكرمه‌نك بولنديغى خاك مقدس . قبله‌نما = قبله طرفنى كوسترن آلت :

« مستغنئ ارشاد اولور ارباب حقيقت
سكان حرم نيلر ايمش قبله نمايى »

قِصَّه [ع] فقره ، حكايه ، قصه پرداز = حكايه ترتيب ايديجى، ايدن .

قِطْعَه [ع] بلوك ، پاره ، جزء § مطالع مصرع اولمديغى حالده يكقافيه اولان نظم . اقلى ايكى بيت اولور .

قِلادَه [ع] كردانلق .

كِتابَه [ف] ايوانلرك طاقنه ، قپو باشلرينه ، چشمه‌لره ، مبانئ عاليه‌يه وسائر محلاره وضع اولنان يازيلى لوحه ، او لوحه اوزرنده‌كى يازى .

كِرانْسايَه [ف] رتبهٔ عاليه صاحبى، والاجاه . كرانسايكى = كرانسايه‌لك .

گِرانمایه [ف] بهاسی آغیر، قیمتدار، نفیس شی: درگرانمایه .

گِرِشمه [ف] ناز ، عشوه ، محبوبه‌نك كوزیله ، قاشیله ایماسی ، غمزهٔ دلبران : كرشمهٔ یار .

گِرِفته [ف] طوتولمش ، اسیر : كرفتهٔ دام بلا .

كرفته لب = ساكت ، خاموش . كرفته لبانه . كرفته دم = نفسی طوتلمش .

گِرِه [ف] دوكوم ، عقده . كره‌گیر = عقده‌دار . كرهچه = دوكوجك . كره‌بند = اوچقور .

گِریزگاه [ف] قاچاجق یر § قصائدده تغزلدن صكره محبوبه‌نك وصفنه مناسبت پیدا ایدن بیت § نصد اولنان شیئه مناسبت پیدا ایدن سوز . بوكا (كریز) ده دینیلیر .

گِریزنده [ف] كریزان .

گِرینده [ف] كریان : كرینده‌ٔ هجران .

گِریوه [ف] چیقمازیول : كریوهٔ سودا . كریوهٔ امل . § اوچوروم .

گِریه [ف] اغلامه ، بكا ، انین وناله : كریهٔ بدبختانه .

كریه خیز = كریه قوپاریجی ، قوپاران : چشم كریه خیز . كریه‌بار ، كریه‌ریز = اغلایان ، كوزیاشی دوكن . كریه‌ناك = اغلاییجی ، اغلایان : چشم كریه‌ناك . كریه فشان ، كریه‌پاش = كوز یاشی دوكیجی ، دوكن : دیدهٔ كریه پاش . كریه فشانی ، كریه پاشان . كریه پاشانه . كریه خیزانه . كریه خیزانی . كریه خیزان .

كِسوَة [ع] روبه ، لباس .

گِله [ف] یانوب یاقیلمه ، شكایت . كله‌مند = شاكی . كله‌مندی . كله‌مندانه . كله‌مندان .

كِنايَه [ع] سوزى قپالى سويلمك يعنى برشى سويليوب ديكر برشى قصد ايتمك § مفهوم مخالفنى قصد ايدرك سوز سويلمك ، تلميحاً سرزنش ايتمك.

كِياه [ف] تازه اوت ، نبات :

« هيچ اولورمى بوكه مانند كياه
اوله پژمرده كل باغ اله »

كيسَه [ف] معروف كوچك طوربه. كيسه بر = يان كسيجى .

كينَه [ف] قلبده كيزلنن بغض ، عداوت. كينه ور = كينلى. كينه كش = منتقم. كينه خواه = كينه ايستين ، بغض ايديجى ، ايدن :

« اولمه كاملرله سينه برسينه
سينه مى ايتمه كينه بركينه »

كينَه كاه [ف] معركه ، جنك يرى.

لِثَه [ع] ديش اتى. ثانك تشديديله ده لغتدر .

لِحيَه [ع] صقال ، ريش. لحيه دار = صقاللى.

لِفافَه [ع] صارغى. جمعى (لفائف).

لِلّٰه [ع] الله ايچون .

لِيفَه [ع] مركب حقه سنه قونيلان ايپك وسائره .

مِحنَتكاه [ف] و :

مِحنَتكَدَه [ف] محنت محلى : محنتكدهٔ روزكار .

مِرشَمَه [ع] سوزكج .

مِروَحَه [ع] يلپازه . مروحه جنبان = يلپازه صاللايجى ، صاللايان :

« خيلى زمان مروحه جنبان ايدم
اويقويه طالمش ايدى اول شيوه كار
ملك دله بن ده سليمان ايدم
قبضهٔ دستمده ايدى روزكار »

مِشْرَبَه [ف] صو ایچیله‌جك مخصوص معروف قاب .

مِصْطَبَه [ع] پیکه .

مِصْقَلَه [ع] قلیج وآینه کبی شیلرك پاسنی تمیزله‌یه‌جك ، انلره جلا ویره‌جك آلت .

مِصْیَدَه [ع] آلت اصطیاد .

مِطْهَرَه [ع] صو قابی ، مطره .

مِعْدَه [ع] بنیان شیلرك ایلك کیتدیکی کیسه . قورساق .

مِقْرَمَه [ع] پرده ، زار ، دوشك چارشفی § مندیل .

مِقَطَّه [ع] اوزرنده قلم کسیلان آلت .

مِلْعَقَه [ع] قاشیق .

مِنْشَفَه [ع] صویی سیله‌جك ، ازاله ایده‌جك آلت ، بز ، سونکر .

مِنَصَّه [ع] کاین صنداليه‌سی : منصه‌پیرای ناز . جاوه‌گر .

مِنْطَقَه [ع] قوشاق ، کمر ، میان‌بند § خط استوادن اعتباراً ارضك شمالی وجنوبی درجات معینه‌یه تقسیم اولنان اقسامندن هربری . منطقهٔ معتدله .

مِهْ [ف] بیوك ، اولو ، عظیم . جمعی (مهان) .

مِهْمَانْخَانَه [ف] مسافرخانه : مسافرخانهٔ دنیا .

مِیَانَه [ف] اورته ، وسط § کردنلك اورته‌سنده‌کی شهدانه اینجی .

مِیَانْ بَسْتَه [ف] بلی باغلی ، ایشه آماده .

مِیَاهْ [ع] (ماء) کلمه‌سنك جمعی . صولر :

« نه قدرتدر ایدوب تدویر ارضی قیلان وارسته جوششدن میاهی »

مِنْبَرَه [ع] ایکنه قوطیسی .

نِشانَه [ف] علامت.

نِشِیْنَدَه [ع] اوطوریجی ، اوطوران .

نِگارَنْدَه [ف] رسام، مصور.

نِگاشْتَه [ف] یازلمش ، تحریر ایدلمش.

نِگاه [ف] باقیش ، نظر : نگاه غریبانه :

« بالله بویله عالم علوی یه گاه گاه
کوکدن ملائك ایتسه روارشك
ایله نگاه »

§ کوز. مخفف اولان (نگه) یالکز اولەرق نظمده قوللانیلیر .

نیزَه [ف] مزراق . نیزه دار = مزراقلی .

نیمَه [ف] یاریم.

نیوَه [ف] ناله ، نوحه ، بکا .

وِجاه [ع] یوزلشمك، یوزیوزه کلمك.

وِسادَه [ع] یاصدیق ، بالین .

وِقایَه [ع] اسیرکەمك ، حفظ ایتمك . نظمده (وقایت) صورتندەده قوللانیلیر .

ویرانَه [ف] خرابه § ییقلمش ، خراب اولمش محل.

هِبَه [ع] باغشلامه § بر مالی بلا عوض اخره تملیك ایتمه § باغشلانیلان شی .

﴿ هُ ﴾

اُحْجُوَّه [ع] بیلمەجه. (احجیه)دە دینیلیر .

اُرْجُوحَه [ع] صالینجاق :

« چوجق ارتق اویانمق ایستەسەدە
اویودر ارتجاح ارجوحه »

اُرْجُوزَه [ع] قیصه وزنلی شعر.

أُرْجُوفَه [ع] اویدرمه سوز، خبر کاذب. جمعی (اراجیف).

أُرْعُوَّه [ع] بویوندوروق .

أُسْطُوانَه [ع] دیرك § سیلندیر.

أُسْوَه [ع] طریقه، مسلك: اسوهٔ حسنه § مقتدی به، پیشوا § غمگسار، درد اورتاغی .

أُشْكُوفَه [ف] نظمده (شكوفه) یه بدل قوللانیلیر .

أُشْنَه [ع] یوصون .

أُضْحُوكَه [ع] گولمكه سبب اولان شی، گولنه جك شی .

أُضْحِيَّه [ع] قربان .

أُعْجُوبَه [ع] باعث تعجب اولان شی .

أُغْلُوطَه [ع] مغالطه یاكلتمق ایچون ترتیب اولنان كلام، یاكلتماج .

أُغْنِيَّه [ع] خواننده نك تغنی ایلدیكی نغمه، آهنك.

أُفْتادَه [ف] دوشمش: افتادهٔ الم § دوشكون .

أُكْذُوبَه [ع] یالان سوز.

أُمْنِيَّه [ع] مقصود ، مأمول § اومه ، امید .

أُهْجُوَه [ع] (هجویّه) یه بدل قوللانیله بیلیر .

بُحْبُوحَه [ع] اورته یر: بحبوحهٔ جنان .

بُحَيْرَه [ع] دكزجك ، گول.

بُرْدَه [ع] عربلرك احرام كبی بورندكلری برنوع عبا ، خرقه .

بِرْكَه [ع] حوض، گولجك.

بَرَهْنَه [ف] چیپلاق .

« میان و ساعد و زانو برهنه دكلدی لكن اول بانو برهنه»

بُرِيدَه [ف] كسلمش.

بُقْعَه [ع] قطعهٔ ارض، یر پارچه سی .

بُكْرَه [ع] صباح ، سحر.

بُلْبُلَه [ع] امزیکلی صو و سائره قابی .

بُنْيَه [ع] بنای وجود . انسان و حیوان حقنده قوللانیلیر .

بُوسَه [ف] اوپمه، برکره اوپمه .

بُوغْچَه [ف] معروف.

بُومَه [ع] بایقوش.

پُخْتَه [ف] پیشمش ، پیشکین . ناپخته = پیشمه‌مش، چیك § پیشکین ، صاحب تجربه آدم .

پُشْتَه [ف] بیغین ، تپه .

پُفْكَرْدَه [ف] سوندیرلمش : شمع پفکرده .

پُوتَه [ف] ایچنده معدنیات اریتمکه مخصوص آلات.

پُوسِيدَه [ف] چوریمش، چوروك.

پُوشَنْدَه [ف] اورتیجی.

پُوشِيدَه [ف] اورتلمش، مستور:

« اووه‌لر قار ایله پوشیده ایدی »

راز پوشیده = سر مکتوم §

اورتو : پوشیدهٔ کعبهٔ معظمه .

تُخْمَه [ع] معده طولغونلغی :

« کیرر زورخچه‌یه او تخمه ایله

بارینی چکمکه کورکی قالیر؟ »

تُرْبَه [ع] مرقد .

تُرْشَه [ع] توزو قولاغی .

تُرْفَنْدَه [ف] موسمندن اول یتیشن میوه ، سبزه . موسمی کلدیکی حالده بولنان میوه وسبزه‌یه ده

اطلاق اولنور .

تُكْمَه [ف] دوكمه: تكمهٔ زرين.

تُودَه [ف] ييغين ، كومه : تودهٔ خاك .

تُوشَه [ف] سد رمق ايده‌جك ، اولميه‌جك قدر ييه‌جك ، كفاف نفس:

« قناعت اهلنه (يحيي) يتر بر كوشه، برتوشه »

ثُقْبَه [ع] دليك .

ثُلَّه [ع] جماعت انسانيه ، انسان كروهى ، بر طاقم انسان.

جُبَّه [ع] معروف اوست لباسى.

جُثَّه [ع] كووده ، جسد، قالب.

جُرْثُومَه [ع] كوك : جرثومهٔ درخت.

جُرْعَه [ع] يودم، ايچم. اكثريا ايچلدكدن صكره قابك

ديبنده قالان جزئى مايعه اطلاق اولنور .

جُفْتَه [ف] چفته. جفته انداز= چفته آتيجى.

جُمْجُمَه [ع] كاسهٔ سر.

جُمْعَه [ع] معروف كون.

جُمْلَه [ع] مجموع، هپ§ بتون خاق § فعل ايله فاعلدن ويا مبتدا ايله خبردن متركب سوز : جملهٔ فعليه .

جُنْبِيدَه [ف] قيملدانمش، حركت ايتمش .

جُنَّه [ع] اسكى ادوات حربيه‌دن قالقان § قادينلرك اوموز وباش اورتوسى .

جُوشِيدَه [ف] قاينامش، جوشمش.

جُوينْدَه [ف] (جويا) ايله مترادفدر .

چونکه [ف] ادات تعليل § ادات توقيت. مادام كه يرينى طوتار:

« چونكه بلبلسين كوكل بر كلستان

لازم سكا »

حجره [ع] كوچك اوطه § كوچك دولاب.

حجيره [ع] بك كوچك حجره. جمعى (حجيرات).

حشاشه [ع] خسته ويا مجروحك وجودنده قالان بقيهٔ روح.

حطمه [ع] شدتلى آتش § جهنم.

حفره [ع] قازلمش چوقور.

حفيره [ع] چوقورجق.

حقه [ع] معروف قاب.

حله [ع] برى بلدن آشاغى ديكرى بلدن يوقارى تلبس اولنان ايكى پارچه‌دن عبارت لباس: حلهٔ بهشت.

خجسته [ف] اوغورلى، مبارك: دم خجسته.

خدعه [ع] حيله. خدعه‌كار = حيله‌كار.

خرده [ف] بر شيئك اوفاغى، پارچه‌پارچه ايدلمش اوفاغى: خردهٔ مينا § نكته.

خضاره [ع] سبزه.

خطبه [ع] خطيبك منبرده اوقو ديغى كلمات.

خفته [ف] ياتمش، اويومش.

خفيه [ع] كيزلنمه، صاقلانمه.

خلاصه [ع] بر شيئك صافيسى، كزيده‌سى، روحى § حاصل كلام:

« عالمده قصورسز خلاصه

انسانه كمال ايدر رفاقت »

خُورْدَه [ف] يمش ، ايچلمش : طعام خورده .

خُوشَه [ف] باشاق، صالقم .

دُجَاجَه [ع] طاووق .

دُجَّه [ع] زياده قاراكاق، شدت ظلمت: دجهٔ لجه.

دُخْتَرَه [ف] قيزلاق ، بكارت .

دُرَّاعَه [ع] فراجه ، بنش.

دُرَجَه [ع] نردبان .

دُرَّه [ع] اينجو، بيوك اينجو دانه‌سى.

دُزْدِيدَه [ف] چالنمش، مسروق.

دُنْبَالَه [ف] قويروق.

دُوخْتَه [ف] ديكلمش: جامهٔ دوخته § قاقيلوب يرلشديرلمش: تيزهٔ دوخته § صاغلمش: لبن دوخته.

دُودَه [ع] اوفاق بوجك ، قوردجغز .

دُودَه [ف] (دودمان) ايله مترادفدر .

دُوزَنْدَه [ف] ديكيجى، ديكن : دوزندهٔ موزه .

دُوشِيزَه [ف] قيز ، قيز اوغلان قيز .

ذُبَابَه [ع] سينك.

رُبُودَه [ف] قاپلمش ، قاپيلان :

«بيلمز ميسين ربودهٔ چوكانك اولديغم؟»

رُتْبَه [ع] پايه ، منزلت ، درجه، قدر . (رتبت) صورتنده‌ده قوللانيلير .

رُخْسَارَه [ف] (ياكاق) معناسنه اولان (رخ) مقامنده قوللانيلير :

« آلدم آتش بر زمانلر آتشين رخساره‌دن

فرق اولنمم شمدی بر آتش فشان
سیاره‌دن »

رُخسُودَه [ف] یوز سورمش . رخسودکی =
رخسوده‌لك .

رُقعَه [ع] یازی یازیله‌جق کاغد ودری پارچه‌سی § یازلمش
کاغد : رفع رقعه .

رُقیَه [ع] اوقونان افسون. رقیه خوان = افسونجی.

رُکبَه [ع] دیز .

رُوباه [ف] و :

رُوبَه [ف] تیلکی.

رُودَه [ف] باغیرصاق .

رُوزَه [ف] اوروج :

« شویله بی‌تاب اولمش اول مهپاره
تاب روزه‌دن »

رُوزینَه [ف] کونده‌لك، یومیه.

زُبدَه [ع] خلاصه ، اك منتخب: زبدهٔ افکار ، زبدهٔ اشعار.

زُجاجَه [ع] صیرچه، جام، شیشه، قدح .

زُلفَه [ع] اوفاق صاچاق .

زُهرَه [ع] معروف کوکب.

ژُولیدَه [ف] بربرینه کیرمش ، طاغینیق، قارمه‌قاریشیق.
اکثریا صاچه وصف اولور: موی
ژولیده .

سُبحَه [ع] چکیله‌جك تسبیح .

سُتُودَه [ف] مدح اولنمش، ممدوح.

سُدَّه [ع] قاپو ، قاپو اشیکی § بعض اعضایه عارض اولان
طوتغونلق علتی .

سُرفَه [ف] اوکسوروك.

سرمه [ف] كوزه چكيلان معروف دارو .

سفره [ع] اوزرنده يمك ييلان يايغى وسائره : آداب سفره .

سلافه [ع] شراب: سلافهٔ محبت .

سلاله [ع] ذريت: سلالهٔ طاهره .

سنبله [ع] باشاق . جمعى (سنبلات) § معروف برج .

سوخته [ف] يانمش ، يانيق .

سوره [ع] قرآن كريمك منقسم اولديغى يوز اون درت باشدن هر برى .

سوزنده [ف] (سوزان)ه بدل قوللانيلير .

شبهه [ع] اويله مى يوقسه دكلمى ديه بر خصوصى كسديرهمامك حالى .

شرفه [ع] يوكسك محلك چيقنتيسى ، منارهنك اذان اوقونان محلى .

شسته [ف] ييقانمش : جامهٔ شسته .

شعبه [ع] بلوك ، طاقم . جمعى (شعبات) .

شعبده [ف] ال چابوقلغى كبى وسائط ايله كوستريلان هنر ، حقه بازلق :

« الامان اول الامان دابرينك شعبدهسى »

شعله [ع] آلو : شعلهٔ جواله . شعلهٔ ادراك :

« آه كيم ياندق طوتشدق شعلهٔ ادراكدن »

شقه [ع] پارچه . اكثريا كاغد پارچهسى ومكتوب معناسنده قوللانيلير .

شكفته [ف] آچلمش : لالهٔ شكفته .

شكوفه [ف] چيچك :

« يكى چيقمش شكوفهلر يرير »

شوره [ف] منبت اوليان ، چوراق ير .

شوریده [ف] حالی پریشان اولان.

صرّه [ع] اقچه کیسه‌سی ، پاره چیقینی.

صفّه [ع] اوطوره‌جق سدلی محل § خانه‌لرده صوفه دینیلان محل.

صوفیّه [ع] اهل تصوف طائفه‌سی: کلمات صوفیه .

طرفه [ع] غریب، نادیده، تحف، کوانج . اکثریا ذمیاتده مستعملدر .

طرّه [ع] آلین صاچی، جبهه‌ده‌کی صاچ : طرهٔ نفیسه :

« نیم نازایتمش رخش زیر نقاب طره‌دن رونی هم کوردم اول مهپاره‌نك هم کورمدم »

طعمه [ع] یمتی : طعمهٔ نار.

عصاره [ع] صیقیلان شیئك صو و یاغ وساره‌سی: عصارهٔ عنب .

عقده [ع] دوکم : حل عقده .

علوفه [ع] عسکر وسائره‌یه اوقات معینه‌ده ویریلن معاش.

عمده [ع] محل اعتماد، معتمدعلیه.

عمره [ع] افعال حجدن فعل معروف: ایفای عمره .

عهده [ع] دائرهٔ حق ، مالکیت § اوزرینه ، بوینه آلمه ، کفالت .

غدّه [ع] کوووده‌ده دری ایله ات آره‌سنده حاصل اولان یومروجه بز .

غرفه [ع] چارطاق ، کوشك. جمعی (غرفات) : غرفات جنات .

غرّه [ع] یوزده‌کی نورانیلك : غرهٔ جبهه § آتك آلننده‌کی صباح الخیر تعبیر اولنان بیاض: غرهٔ لطیفه § عربی آینك برنجی کیجه‌سی وکونی § ابتدا کورینن آی پارچه‌سی: غرهٔ غرا .

غصّه [ع] قلبه طاری اولان صیقنتی، تاسه ؛ غصهٔ دائمه :

« او اندامه قیلمقله نصب نکاه
تعری ایدردم غم وغصه‌دن »

غلغله [ف] کورولتی ، شماته ، چیغرشمه : غلغلهٔ اطفال ، غلغلهٔ تکبیر .

غنچه [ف] یاپراقلری هنوز آچلمامش ویا آز آچلمش چیچك طومورغی .

غنوده [ف] اویومش : مادرغنوده .

غوطه [ف] صویه طالمه . غوطه خور ، غوطه خوار = صویه طالان .

فتاده [ف] (افتاده) مخففی .

« اولمش فنای عشقك ایله مست بی‌شعور
اسرار بی‌مدار بغایت فتاده‌در »

فرجه [ع] یاریق ، ایکی شی بیننده‌کی آچیقلق : فرجهٔ باب ، فرجهٔ دیوار § وقت فرصت : فرجه یاب فرار اولدی .

فرومایه [ف] صویسز ، بدطینت ، ناکس .

فسرده [ف] (افسرده) مخففی : فسرده‌دل . فسرده‌مغز . فسرده بیان .

فوته [ف] پشتمال .

فوطه [ع] فوته ، پشتمال .

قبه [ع] تپه‌سی یووارلاق بنا ، نصف کره شکلنده طاوان ، کنبد . قبهٔ فیروزه فام ، قبهٔ مینا = سما .

قرحه [ع] یاره ، چیبان .

قرطه [ع] کوپه : قرطهٔ کوش .

قرعه [ع] نومرو کشیده‌سی صورتیله افراز و تقسیم ایدیله‌جك شیئه — تجربهٔ طالع مقصدیله — اشتراك : قرعه چکمك § یباقونك هر وقت چکیلیشی § نومرو کشیده‌سی صورتیله اجرا اولنان اخذ عسکر معامله‌سی .

قله [ع] طاغ تپه‌سی ، شاهقهٔ جبل § هرشیئك اوست طرفی ، تپه‌سی .

گُذَرْگاه [ف] کچید، دربند: گذرگاه نورانی. گذرگاه جانان.

گُذَرْنامَه [ف] مرور تذکره‌سی.

گُذَشْتَه [ف] کچمش: سال گذشته § قرضا الناّن اقچه‌نك فائضی.

کُرْبَه [ف] کدی.

کُرَه [ع] یووارلاق، مدوّر اولان شی: کرهٔ ارض. کرهٔ افتاب.

گُرِسْنَه [ف] آج، جوعان. گرسنکی = آجلق.

گُرُوه [ف] جماعت، بولوك.

گُزِیدَه [ف] سچلمش، منتخب: گزیده اسلوب.

کُسْبَه [ع] یاغی چیقاریلان شیئك بعد التعصیر قالان پوصه‌سی.

گُسِسْتَه [ف] قوپمش، قیرلمش: گسسته مهار = لاابالی، دیزکینی صالیویرلمش.

کُشادَه [ف] آچیلمش، آچیق.

کُشْتَه [ف] اولدیرلمش، مقتول: کشتهٔ هجران.

کُشُودَه [ف] آچلمش.

کُلاه [ف] قالپاق § باش اورتوسی، سرپوش:
«مولوید رسو دیکم هرده کلام ایلر بکا»

کُلْبَه [ف] قولوبه § طار، قرانلق حجره و دکان.

گُلْچِهْرَه [ف] کل چهره‌لی، چهره‌سی کل کبی لطیف.

گُلْدَسْتَه [ف] کل دمتی، چیچك دسته‌سی: گلدستهٔ حیات.

گُلْغُنْچَه [ف] کل غنچه‌سی، وردنا شکفته.

گُلْگُونَه [ف] بر نوع قادین دوزکونی § کل رنکی.

کُلیچه [ف] کولچه ، قرص . کلیچهٔ آفتاب ، کلیچهٔ قمر ، کلیچهٔ سیم = بدر تام .

گُمانه [ف] ظن .

گُمراه [ف] آزغین ، یولنی شاشیرمش . مادیات و معنویاتده مستعملدر .

گُمگشته [ف] ضایع اولمش .

گُناه [ف] اوامر الهیه یه موافق اولمیان عمل ، اثم :

«نه چاره یاربزی سومیور کناهی قدر»

گُنجیده [ف] صیغمش ، صیغدیرلمش .

کُنگره [ف] هر شیئك یوکسك یری ، تپه سی § قلعه بدنلری اوزرینه یاپیلان شرفه .

کُنه [ع] بر شیئك جوهری ، حقیقتی § بر شیئك قعری ، نهایتی .

کُنیه [ع] لقب .

گواه [ف] شاهد . گواهی = شهادت :

«دعوایه دوشدی شمدی بزمله گواهمز»

کوتاه [ف] قیصه ، بویسز . کوتاه نظر = غافل ، عاقبت اندیش اولمیان .

کُوچه [ف] طار سوقاق ، اینجه یول ، محله .

کُوسه [ف] معروف .

گُوشه [ف] بوجاق ، بیغوله . گوشهٔ دهن = آغزك ایکی طرفی . گوشهٔ چشم = گوز اوجی .

کُوفته [ف] دوکولمش شی § معروف طعام .

کُومه [ع] طوپراق ییغینی § یوکسك یر .

گونه [ف] درلو . گونه گونه = رنکارنك ، درلو درلو .

کُوهْ [ف] طاغ ، جبل . کوهی = طاغه منسوب : شکوفهٔ کوهی. مرد کوهی.

گُوهْ [ف] نجاست.

گُوینْدَه [ف] سویلیجی، سویلین، قائل.

کُهْنَه [ف] اسکی . کهنه لباس. بزم کهنه .

لُجَّه [ع] انکین صو، وسط دریا: لجهٔ غرام .

لُقَطَه [ع] یرده بولنوب آلنان شی .

لُقْمَه [ع] بر یودوم طعام : لقمهٔ غم § مطلقا طعام.

لُولَه [ف] چشمه ، موصلق و امثالنده طاقیلان بوری .

مُباهَلَه [ع] یکدیکرینه نفرین ایتمك ، بددعا ایتمك .

مُبایَعَه [ع] صاتون آلمق .

مُبادَلَه [ع] برشیئی دیکر برشیئله دکشمك .

مُبارَزَه [ع] قارشیلقلی جنك ایتمك . نظمده (مبارزت) صورتنده قوللانیلیر .

مُباسَطَه [ع] بریسیله تکلیفسز کورشمك .

مُباصَرَه [ع] ایکی کشی هانکیمز اول کوریرز دیه برشیئه باقشمق .

مُبالَغَه [ع] بر خصوصده زیاده چالشمق § برینك اوصاف محموده ویا مذمومه سنی مستبعد و یا محال کورینه جك صورتده بیان ایتمك . او یولده سویلنن سوزك (تبلیغ) ، (اغراق) ، (غلو) ناملریله اوچ صورتی واردر .

مُتارَکَه [ع] برشیئی حالی اوزره ترك ایتمك ، ترك ایدشمك § مواقع حربیه نك جمله سنده و یا بعضیسنده بر مدت معینه و غیر معینه ایچون حرکات عسکریه نك تعطیلی حقنده طرفین محاربین بیننده عقد اولنان مقاوله.

متشابه [ع] تشابه ایدن، بربرینه بکزه ین. متشابهات = مخفی المعنی آیات کریمه.

متشبه [ع] تشبه ایدن، بکزه ین، آکدیران.

متفقه [ع] تفقه ایدن، فقه تحصیل ایدن، فقیه اولان. متفقهانه. متفقهین.

متفوه [ع] تفوه ایدن، لسانه آلان.

متکره [ع] تکره ایدن، کریه کورن: متکرهانه.

متنبه [ع] تنبه ایدن، انتباه ایدن، اویانیق، آکاه.

متنزه [ع] تنزه ایدن، کسب انشراح ایدن، کسب انشراح ایچون فرحلی یرلرده کزینن.

متواجه [ع] توجه ایدن، یوزلشن.

متوجه [ع] توجه ایدن، یوزینی بر جهته دوندرن.

متوجهاً. متوجهانه. متوجهین.

متوله [غ] توله ایدن، وله کتیرن، حیران: عاشق متوله. متولهانه.

مجادله [ع] منازعه، خصومت ایتمك § الزام خصم ایچون بر مسئلهٔ علمیه‌ده منازعه.

مجاذبه [ع] ایکی شی بربرینی چکمك.

مجازفه [ع] کوتورو صاتمق.

مجامعه [ع] جماع ایتمك.

مجامله [ع] بریسیله صمیمانه دوستلق ایتمیه‌رك صورتا کوزلجه معامله ایدشمك § کوزل الفت ومعاشرت ایدشمك. نظمده (مجاملت) صورتنده قوللانیلیر.

مجاوبه [ع] بریسنه جواب ویرمك.

مجاهده [ع] رنج ومشقت، کوشش § دشمن دین ایله جنك ایتمك.

مُجاهَرَه [ع] ظاهره چیقارمق ، مجاهرة = مجاهره صورتیله .

مُحاذَرَه [ع] بربرینی قورقوتمق .

مُحارَبَه [ع] جنك ایتمك § جنك . جمعی (محاربات) .

مُحاسَبَه [ع] حسابلشمق ، برینك حسابنه باقمق .

مُحاصَرَه [ع] بر شیئك اطرافنی احاطه ایتمك ، قوشاتمق ، تضییق ایتمك .

مُحاضَرَه [ع] معلومات ، خاطرده طوتیلان شی ، حاله موافق سوز ، مقامه مناسب حکایهٔ سلف ، یعنی علم تاریخ . (محاضرات) .

مُحافَظَه [ع] حفظ ایتمك ، قورومق .

مُحاکَمَه [ع] دفع خصومت ایچون حضور حاکمه کیتمك § مرافعه ایتمك . (محاکمات) .

مُحاوَرَه [ع] جواب ویرمك § ایکی کشی قارشیلقلی کو-رشمك . نظمده (محاورت) صورتنده قوللانیلیر . جمعی (محاورات) .

مُحاوَلَه [ع] طلب ایتمك .

مُخابَرَه [ع] خبرلشمك ، مکتوبلاشمق . جمعی (مخابرات) .

مُخادَعَه [ع] آلداتمق ، مکر ایتمك . نظمده (مخادعت) صورتنده قوللانیلیر .

مُخاصَمَه [ع] خصومت ایتمك ، خصومت ایدشمك . جمعی (مخاصمات) .

مُخاطَبَه [ع] خطاب ایدشمك ، قارشی قارشی یه سوز سویلشمك . جمعی (مخاطبات) .

مُداخَلَه [ع] ایشه قارشمق ، ال صوقمق .

مُدافَعَه [ع] دفع ایتمك ، دشمنك هجومنی منع ایتمك ، دشمنه مقابله ایتمك § مدعینك دعواسنی دفع ایدەجك بر دعوی درمیان ایلمك .

مُداوَله [ع] الدن إله کزديرمك، دور ايتديرمك .

مُداهَنه [ع] قلبده کنك خلافنی اظهار ايتمك ، يالاندن محبت کوسترمك، منافقاق ايتمك § قاووق صاللامق. نظمده (مداهنت) صورتنده مستعملدر .

مُدايَنه [ع] اودونج آلوب ويرمك.

مُذاکَره [ع] بر شيئك کيفيت و مقتضاسنی يکديکريله سويلشمك .

مُذَکَّره [ع] دوائر رسميه‌ده بر خصوصه دائر بلاالقاب يازيلان ورقه .

مُرابَحه [ع] متاعی کار ايله صاتمق § فاحش فائض ايله پاره اقراض ايتمك .

مُرابَطه [ع] باغلامق § دشمن هجوم ايده‌جك يرلرده بکلمك .

مُرادَفه [ع] مرادفلك .

مُراسَله [ع] خبرلشمك ، مکتوبلاشمق .

مُراصَده [ع] کوزه‌تله‌مك، دقتله باقمق .

مُرافَعَه [ع] حضور حاکمده اقامهٔ دعوی ايتمك ، مدعی عليهی حضور حاکمه جلب ايتمك .

مُراقَبه [ع] کوز آلتنده بولندیرمق ، باقمق ، حفظ ايتمك § بويونی اشاغی اکمك، اکديرمك § ماسوادن قطع تعلقله جناب حقه توجه .

مُراوَده [ع] طلب ايتمك .

مُراهَقه [ع] چوجق سن بلوغه ياقلاشمق .

مُرْدَه [ف] اولمش. مرده‌دل = حسسز .

مُرْضِعه [ع] چوجق امزيرن ، دايه .

مُرَفَّه [ع] ترفيه ايديجی ، ايدن، راحته نائل قيلان .

مُرَفَّه [ع] ترفیه اولنمش .

مُزاحَمه [ع] صیقنتی ، مشقت ویرمك § غالبه‌لك .

مُزارَعه [ع] اکینجیلك وجه‌ایله معامله § بر طرفدن اراضی دیکر طرفدن عمل اولمق و حاصلات آرەدە تقسیم اولنمق اوزره عقد شرکت .

مُزاوَجه [ع] جفتلشمك .

مُزاوَله [ع] بر شیئی دیکر بر شیئه قرین ایتمك § بر شیئی میدانه کتیرمك ایچون چالشمق .

مُزایَده [ع] مزاد ایتمك .

مُزایَله [ع] یکدیکردن آیرلمق .

مُژدَه [ف] سوینج خبری ، بشارت .

مُژَه [ف] کیرپیك .

مُسابَقه [ع] یارشمق ، تفوق ایتمك .

مُساعَده [ع] یارلق ایتمك ، الویرشلیلك . رفق و ملایمت کوسترمك § فرصت ایله رخصت ویرمك . نظمده (مساعدت) صورتنده‌ده قوللانیله‌بیلیر .

مُساعَفه [ع] (مساعده) ایله مترادفدر .

مُسامَحه [ع] بر خصوصده رفق و سهولتله معامله ایتمك تکاسل و دقتسزلك ایتمك .

مُسامَره [ع] کیجه صحبتی . جمعی : (مسامرات) .

مُساهَره [ع] کیجه اویویه‌میوب اویانیق طورمق .

مُساهَله [ع] رفق وسهولتله‌معامله ایتمك § اموردە صیقی طاورانمیوب وظیفه‌سنده دکل کبی معامله ایتمك § قولای ظن ایتمك.

مُساهَمه [ع] قرعه‌لشمق .

مُسايفه [ع] يكديكرينى سيف ايله اورمق ، سيف ايله اوروشمق .

مُسْتَحاثَه [ع] نوعى منقطع اولمش اولان ويرآلتنده متحجر حالده بولنان حيوانات و نباتات انقاضى .

مُسْتَرْفِهْ [ع] طلب رفاهيت ايدن .

مُسْتَكْرِه [ع] استكراه ايدن ، تيكسينن .

مُسْتَكْرَه [ع] استكراه ايدلمش ، كريه كورلمش .

مُسْتَكْنِه [ع] استكناه ايدن ، كنهنى ، حقيقتنى آرا ـ شديران .

مُسَوَّدَه [ع] برماده حقنده مؤخراً تبييض ايدلك واجابى حالنده بعض فقراتى طى وتصحيح اولنمق اوزره قلمه آلنان ورقه .

مُشابِه [ع] بكزه ين ، بكزر . برشيئك نظيرى .

مُشاتَمَه [ع] شتملشمك ، سوكشمك .

مُشارَبه [ع] برابر ايچمك .

مُشاطَره [ع] بربله برشيئى يارى يارى يه بولاشمك .

مُشاعَره [ع] شعر سويلشمك .

مُشافَهه [ع] يوز يوزه سوز سويلمك .

مُشاكَلَه [ع] شكلجه بر اولمق ، بكزه مك . نظمده (مشاكات) صورتنده ده قوللانيلير .

مُشاوَره [ع] مذاكره ايتمك . (مشاورت) نظمه مخصوصدر .

مُشاهَدَه [ع] بر شيئى كوزله كورمك .

مُشاهَرَه [ع] آيلقله طوتمق . مشاهرة .

مُشَبَّه [ع] بكزه دلمش .

مُشْفِقانَه [ف] مشفق اولانه یاقیشه‌جق صورتده: نوازش مشفقانه . کلمات مشفقانه .

مُشْكِل پَسَنْدانَه [ف] مشکل پسند اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

مُصابَرَه [ع] صبر ایتمك .

مُصاحَبَه [ع] بربریله صحبت ایتمك ، همدم اولمق .

مُصادَرَه [ع] جریمه صورتیله برینك بالجمله اموالنی ضبط ایتمك .

مُصادَمَه [ع] ایکی شی بربرینه چارپمق ، چارپشمق . جمعی (مصادمات) .

مُصارَعَه [ع] ایکی کشی بربریله کورشمك ، کورش طوتمق .

مُصافَحَه [ع] اثنای ملاقاتده یکدیکرینك النی طوتمق .

مُصالَحَه [ع] ایکی طرف مخاصمه‌یی ترك ایله بارشمق ، صلح ایدشمك ، اوزلاشمق .

مُصاهَرَه [ع] بر قوم وقبیله‌دن قیز آله‌رق داماد اولمق § خصملق .

مُضارَبَه [ع] دوکوشمك § بر طرفدن سرمایه ، دیکر طرفدن سعی وعمل اولمق اوزره عقد ایدیلان بر نوع شرکت .

مُضايَقَه [ع] ضرورت ، فقر .

مُضْحِكَه [ع] کولنه‌جك شی ، تیاترولرده اوینانیلان کولنج اویون ، قومدی .

مُضْغَه [ع] بر پارچه ات .

مُطالَبَه [ع] طلب ایتمك § برینك ذمتنده‌کی آلاجغنی ایستمك .

مُطالَعَه [ع] برشیئه وقوف حاصل ایتمك ایچون متصل نظر وتفکر ایتمك § اوقومق .

مُطايَبَه [ع] لطیفه ایتمك . جمعی (مطایبات) .

مُعاتَبَه [ع] عتاب ايتمك، آزارلامق. لوم وتوبيخ.

مُعادَلَه [ع] بر شيئه مساوى، نظير اولمق.

مُعارَضَه [ع] انصراف ايتمك § قولاً، فعلاً بربرينه مخالفت ايتمك.

مُعارَفَه [ع] بيلشمك، طانيشمق، آشنالق.

مُعارَكَه [ع] بربريله جنك ايتمك.

مُعاشَقَه [ع] سومك، اظهار عشق ايتمك.

مُعاصَرَه [ع] بربريله برابر برعصرده بولنمق، هم عهد اولمق.

مُعامَلَه [ع] بربريله ايش ياپمق. جمعى (معاملات).

مُعانَدَه [ع] عناد ايتمك.

مُعانَقَه [ع] بربرينك بوينه صارلمق.

مُعاوَضَه [ع] برشيئى ديكرشيئه بدل اوله‌رق ويرمك.

§ اصلى اولمديغى حالده جلب منفعت مقصديله صورت مخصوصه‌ده ياپيلان دوباره‌لى شى.

مُعاهَدَه [ع] بربريله عهد وپيمان ايتمك § دولتلر آره‌سنده تعاطى اولنان سندات. جمعى (معاهدات).

مُعايَدَه [ع] بايراملاشمق، بايرامده بربرينى تبريك ايتمك.

مُعايَنَه [ع] بر شيئك حقيقتنه وقوف ايچون كوزدن كچيرمك، تفتيش ايتمك، يوقلامق.

مُعتَزِلَه [ع] قدرى انكار ايدن بر فرقهٔ ضاله.

مُعجِزَه [ع] پيغمبران عظامدن صادر اولان خارق العاده اقوال وافعال. جمعى (معجزات).

مُغالَبَه [ع] غلبه ايتمك § غلبه مقصديله اوغراشمق.

مُغالَطَه [ع] بربرينى ياكلتمق § حقه شبيه مقدماتدن مركب اولان قياس، سفسطه.

مُغبچه [ف] مجوسی چوجنی § ساقی، میخانه میچوسی . نظمده بعضاً مشدد اوله‌رق قوللانیلیر.

مُفاخَرَه [ع] بربرینه قارشی فخر ایتمك ، اولولنمق ، کوکلنمك . نظمده (مفاخرت) صورتنده مستعملدر .

مُقابَلَه [ع] ایکی کشی بربرینه قارشی کلمك ، یوز یوزه اولمق ، قارشیلاشمق § اوراق بربرینه تطبیق ایتمك .

مُقاتَلَه [ع] (قتال) ایله مترادفدر .

مُقارَبَه [ع] بربرینه قریب اولمق .

مُقاطَعَه [ع] بربرندن کسلمك ، قطع علاقه ایتمك § مالکانه اراضینك تأجیل ایله الزام اولنمسی .

مُقامَرَه [ع] قمار اوینامق ، اویناشمق .

مُقاوَلَه [ع] سویلشمك ، برشیئك صورت اجراسنی قرار آلتنه آلمق .

مُقایَسَه [ع] ایکی شیئی بربرینه قیاس ایتمك .

مُقَدِّمَه [ع] اوکه کچیجی ، کچن ، پیشرو § مطالب سائره‌نك تسهیل تفهیمی ایچون کتابك اوائله یازیلان مقالهٔ مخصوصه .

مُقمِرَه [ع] مهتابلی کیجه : لیلهٔ مقمره .

مُقَلقَلَه [ع] صراحی وشیشه آوازی .

مُکابَرَه [ع] کندی کلامنك فاسد وکلام خصمك صحیح اولدیغنی بیله‌رك نزاع ایتمك .

مُکاتَبَه [ع] مکتوبلشمق ، مکتوب ایله مخاطبه ایتمك .

مُکاذَبَه [ع] یالان سویلمك ، یالان سویلشمك .

مُکاشَفَه [ع] آشکار ایتمك ، میدانه چیقارمق §

لیّ الالهك قلبنده امور غیبیه‌نك ظاهر اولمسی.

مُكْرَه [ع] كندیسنه اجرای جبر ایدلمش. مكرهاً = مكره اوله‌رق .

مُلَابَسَه [ع] قارشمق ، مخالطه § مناسبت .

مُلَاحَظَه [ع] كوز اوجیله باقمق، باقشمق § عین بصیرتله بر امرك حقیقتنه نظر § تفكر ، اندیشه .

مُلَاصَقَه [ع] بیتشمك، یاپشمق.

مُلَاطَفَه [ع] لطیفه ایتمك ، لطیفه ایدشمك.

مُلَاطَمَه [ع] شمار اورمق ، اوروشمق .

مُلَاعَبَه [ع] اویناشمق .

مُمَاثَلَه [ع] مشابهت ،

مُمَارَسَه [ع] چالیشمق: چالیشه‌رق مهارت كسب ایتمك .

مُمَاطَلَه [ع] وعده‌یی ، بورجی اوزادوب كجكدیرمك.

مُنَازَعَه [ع] غوغا، خصومت.

مُنَاصَفَه [ع]یاری یاری‌یه بولوشمك.

مُنَاظَرَه [ع]اظهار صواب مقصدیله بحثده ایكی طرفدن بصیرت اوزره نظر. فن مناظره = قوانین مناظره‌دن باحث فن.

مُنَافَسَه [ع] معارضه، محاسده .

مُنَاقَشَه [ع] برینك محاسبه‌سنده كركی كبی تدقیق واستقصا ایتمك§مباحثه، برشیئی ایكی طرفدن اوزون اوزادی‌یه چكشدرمك . جمعی (مناقشات) .

مُنَاقَضَه [ع] بر سوزی اولكی سوزه مخالف اوله‌رق سویلمك § ایكی سوزك معناسی

بربرينه مخالف اولمق .

مُناكَحَه [ع] نكاح ايتمك . جمعى (مناكحات) .

مُنَبِّه [ع] تنبيه ايدن ، اهتمام ايله امر ياخود نهى ايدن § افعال حياتيه‌يى موفقة تزييد وتشديد ايدن ادويه‌دن هربرى .

مُنَزَّه [ع] تنزيه ايدلمش ، قبايحدن برى قيلنمش § كافهٔ نقايصدن برى قيلنمق .

مُواثَبَه [ع] بربرينك اوزرينه آتلمق ، صچرامق .

مُواجَهَه [ع] يوزلشمك .

مُؤاخَذَه [ع] صوچه مقابل عقاب ايتمك . تنقيد مقامنده‌ده قوللانيلير . مؤاخذات = مؤاخذه‌لر ، اعتراضات .

مُوادَعَه [ع] وداعلشمق .

مُوارَثَه [ع] بربرندن ميراث يمك .

مُوارَدَه [ع] كلمك . مواردات = كلن شيلر .

مُوازَنَه [ع] ايكى شى وزنده بربرينه مساوى اولمق .

مُواضَعَه [ع] متاركهٔ بيع § بر خصوصده بربرينك رأينه موافقت § بربرينى اضرار مقصديله خلاف حقيقت معامله‌ده بولنمق .

مُواعَدَه [ع] وعده‌لشمك ، سوزلشمك .

مُواعَظَه [ع] وعظ ، نصيحت ايتمك .

مُوَجَّه [ع] توجيه ايدلمش § اويغون ، مناسب .

مُهاجَمَه [ع] هجوم ايتمك ، صالدرمق ، بربرينى باصدرمق اوزره يورويش اجرا ايتمك . جمعى (مهاجمات) : مهاجماتِ آلام . عسكرك مهاجماتى .

مُهْرَه [ف] اژدرها باشنده اولان طاش § چكيچ § بل كميكى ، بويون دوكى . مهرهٔ عاج = بر

نوع بوری .

مُهِمَّه [ع] مهم اولان خصوص: مهمهٔ اداره . مهمهٔ لسانیه .

نُخبَه [ع] هرشیئك ایسی .

نُخَبَه [ع] منتخب ، کزیده § همبزم، همنشین.

نُدبَه [ع] میت اوزرینه محاسنی تعداد ایدرك آغلامق.

نُسخَه [ع] یازیلی شی § کتابك بر قطعه صورتی § دعاصورتنده یازیلی کاغد .

نُقاوَه [ع] لطف، فضل § هر شیئك ایسی .

نُقبَه [ع] رنك ، لون § پاس § پاچه‌سز دون .

نُقطَه [ع](.) اشارتی § ریاضیانده خطك منتهاسی § موقع منفرد § موقعده یالکز بولنان نوبتجی نفر .

نُکتَه [ع] هرکسك اکلایه مدیغی قبالی کوزل سوز.

نُمُودَه [ف] کوسترلمش.

نُمُونَه [ف] اورنك، مثلی طوتیله‌جق شی. نمونهٔ امتثال :

« شایسته‌در دینلسه محاسن نمونه‌سی
رخسار دافریب خوارقنما کزه »

و :

« سوء مثال هیچ بروقت نمونهٔ امتثال اوله‌ماز »

نِوِشتَه [ف] یازلمش.

نُوشینَه [ف] بادهٔ خوشکوار .

نُه [ف] طقوز: نه قبه .

نُهفتَه [ف] کیزلی :

« ای نغمه ندای حقمیسین سن؟
تأثیرده روحه شدتك وار !
اعجاز نمای حقمیسین سن ؟
تقلیب حیاته قدرتك وار !
بیدار سنکله جان خفته
بر سر غریبسین نهفته .

وجوه [ع] (وجه) ك جمعی § اشراف ومتحیزان بلده .

بالوجوه = وجوه ایله ، اسباب متعدده ایله ، هر یوزدن .

ی

ایلك حرفی مفتوح اولوب ﴿ی﴾ ایله نهایتلنان كلمات

آبادی [ف] و :

آبادانی [ف] شنلك ، معمورلق :

« عدل اولور بادیٔ آبادانی »

§ آبادی = اییكدن معمول یازی كاغدی .

آب زندگی [ف] (آب بقا) یه باق .

آب زندكانی [ف] ایضاً .

آبی [ف] صوده یاشایان ، صوده حاصل اولان § مائی ، ماوی § ایوا دینیلان میوه .

آبیاری [ف] صولایجیلق .

آتشی [ف] آتشلی ، حرارتلی : آتش مشرب § آتش رنكنده .

آتی [ع] كلیجی ، كان ، كلهجك : بروجه آتی .

آراستكی [ف] آراستهلك .

آرامجویی [ف] آرامجولق.

آزادی [ف] آزادلق حالی.

آزادگی [ف] آزاده‌لك .

آزردگی [ف] آزرده‌لك .

آزمودگی [ف] آزموده‌لك .

آسانی [ف] قولایلق ، قولای اولش :

« طبع انسانی مائل آسانیدر »

آسمانی [ف] آسمانه منسوب § ماوی : جامهٔ آسمانی :

« طبعمده جهان جهان معانی
خامه‌مده نوای آسمانی »

و :

« ترك ایلمش ایشته آشیانی
خاکی ایکن اولمش آسمانی »

آسودگی [ف] آسوده‌لك .

آسوده دلی [ف] آسوده دللك.

آشتی [ف] صلح .

آشنایی [ف] آشنالق § آشنایه منسوب § خبردارلق .

آصفی [ع ، ف] وزیره منسوب و متعلق .

آفاقی [ع ، ف] درددن تپه‌دن ، اهمیتسز .

آفتاب قریشی [ف] حضرت محمد [صلعم].

آگاهی ـ آگهی [ف] آگاهلق .

آلودگی [ف] آلوده‌لك.

آمادگی [ف] آماده‌لك .

آموزکاری [ف] آموزکارلق.

آمیزه‌مویی [ف] قیر صاچلیق ، قیر صاقاللیلق :

« ایرشدی موسم آمیزه‌مویی »

آنی [ع ، ف] بر لحظه‌ده وقوع بولان .

آوارگی [ف] آواره‌لك ، سر-سریلك ، قرارسزلق .

آهستگی [ف] آهسته‌لك.

آیینهٔ خاوری ـ آئینهٔ خاوری [ف] کونش.

بادی [ع] سبب اولیجی، موجب§ ابتدا : بادیٔ نظرده ، بادیٔ امرده .

بارانی [ف] یاغمورلق:

« ای تماشاکر صنع باری
ناظر کارکه هشیاری
سیره‌چیق فصل بهار اولدقجه
موسم کشت وکذار اولدقجه»

باری [ع] خالق ، جناب حق : فیض باری .

باری [ف] (هیچ اولمازسه) مأنی مفید ادات اکتفا .

بازی [ع] طوغان دینیلن شکار قوشی .

باغی [ع] حقدن عدول ایله سرکشلك ایدیجی، ایدن. باغیانه = باغیجه سنه .

باقی [ع] حالت اولاسی اوزره مستمر اولان ، فانی اولمیان :

« حشره دك آب حیات سخن باقیدر »

§ آرتان ، کری قالان ، بقیه .

باکی [ع] آغلاییجی ، آغلایان. باکیاً = آغلایه‌رق.

بانی [ع] بنا ایدن . اکثریا (یاپدیران) مقامنده مستعملدر. مؤنثی : بانیه .

پای [ف] آیاق § دیپ .

تابداری [ف] تابدارلق.

تاجداری [ف] تاجدارلق ، تاجداره منسوب .

تاریکی [ف] ظلمت .

تازگی [ف] تازه‌لك .

تالی [ع] آردی صیره کیدیجی ، پیرو § عساکر ردیفه‌نك ایکنجی قسمی ، (مقدم) مقابلی § اوقویجی ، تلاوت ایدیجی .

ثانی [ع] ایکنجی :

« بن اوله‌دیم هزار ثانی
دینسون بکا بلبل خزانی »

جای [ف] یر ، محل : دنیا ، جای بقا دکلدر . بوسه‌جای = اوپه‌جك یر .

جابی [ع] اوقاف اجاره‌لرینی طو-پلامغه مامور آدم .

جاری [ع] جریان ایدیجی : جوی جاری ، شهر جاری :

« امیر العاشقینك بنده‌ٔ دیرینه‌سی (خیری)
زلال نعتن ایتدی ناودان خامه‌دن جاری »

و :

« اقطار جهانه حکمی جاری
اجزای زمانه فیضی ساری »

جامگی [ف] خدمه ومتعلقاته ویریلان وظیفه ، معاش . جامگی خوار = موظف آدم .

جانی [ع] جنایت ارتکاب ایدیجی ، ایدن ، مرتکب جنایت ، صاحب جنایت .

جاودانی [ف] دائمی ، باقی ، ابدی .

چاشنی [ف] لذت ، چشنی .

چای [ف] قاینادیلوب ایچیلن معروف یاپراق :

« شمدی ایرانده قناعت ایدرز چای ایله بز »

حاجی [ع] حج ایدن ذات .

حادی [ع] برنجی § حیواناتی ، خصوصیله دوه‌لری نغمه ایله سوریجی ، سورن .

حافی [ع] مکرم ، عالیجناب آدم § یالین آیاق یورین . حافیاً = یالین آیاق اوله‌رق .

حاکی [ع] حکایه ایدیجی، ایدن.

حامی [ع] حمایه ایدیجی ، ایدن. حامیء دین مبین = خلیفهٔ اسلام حضرتلری .

حاوی [ع] شامل، جامع :

« نازك و نازنین وسوداوی
نظره‌سی حزن ونشئه‌یی حاوی»

و :

« یارب بو نه موقع سماوی
مجموع مکوناتی حاوی »

خالی [ع] بوش، تنها. خالیاً = خالی اوله‌رق، اولدیغی حالده.

خانگی [ف] خانه‌یه منسوب ، اوده بولنان، اوده‌کی: کبوتر خانگی.

دائمی [ع] دوام اوزره، برقرار اولان :

«بیك ساحه ایچنده یوز بیك اجرام
قیلمقده مدام سیر و آرام
کم هر بری قدیمی ، دائمی
اثبات وجود ایدر دائمی »

داخلی [ع] ایچه، ایچ طرفه متعلق، ایچریده‌کی .

داعی [ع] دعوت ایدیجی، ایدن § سبب اولیجی، اولان :

« فرقتمی بو اضطرابی داعی؟ »

§ دعا ایدیجی ، ایدن .

داهی [ع] غایت ذکی ، ذکاوت خارق‌العاده صاحبی .

ذاتی [ع] ذاته منسوب .

ذاکی [ع] کسکین قوقولو : مشك ذاکی.

رائی [ع] رؤیت ایدیجی، ایدن.

راجی [ع] رجا ایدیجی ، ایدن § امیدلی ، امید وار : عبد راجی .

زازقی [ف] اوزومك معروف نوعی .

زاشتی [ف] طوغریلق .

راضی [ع] رضا كوستریجی، رضا ویرن :

« صانمیك مغرض قاضی‌یز
سویلسون حقمزه راضی‌یز »

راعی [ع] چوبان :

« قالمشلره باقیورمی راعی ؟ »

رافضی [ع] (رافضه) فرقه‌سنه منسوب .

رامی [ع] آتیجی، آتان: رامیٔ تیر .

راوی [ع] روایت ایدیجی، ایدن :

« راستکو اولملیدر بر راوی »

زادگی [ف] زاده‌لك ، اصالت : ادعای زادگی .

زاری [ف] اغلایوب صیزلامه : زاریٔ دل ، زاریٔ عاشقانه .

زاکی [ع] صالح، صافی، خالص، پاك .

زانی [ع] زنا ایدن ارکك . مؤنثی (زانیه) .

ساختگی [ف] ساخته‌لك : ساختگیٔ اطوار . التزام ساختگی .

سادگی [ف] ساده‌لك ، سادگیٔ افاده ، سادگیٔ لباس .

ساری [ع] سرایت ایدیجی، ایدن: فیض ساری، علت ساریه :

«اجرام‌نورجوال، اثارروح‌ساری»

و :

« اقبال وجلالیمسك ای‌هریره ساری
یاخودکه نفوذ دمیسك ارواحه‌ده جاری»

ساعی [ع] چالیشیجی، چالیشان:

« تحصیل علومه اولدی ساعی »

§ یورویجی ، سرعتله یورویجی ، یوروین § قوغیجیلق ایدیجی ، ایدن : ساعیٔ پرمساعی .

ساقی [ع] قدح صونان.

سامی [ع] (عالی) ایله مترادفدر. استعمالجه بینلرنده فرق بولنور.

ساهی [ع] سهو ایدیجی، ایدن: حافظ ساهی، محرر ساهی:

« خرد تحقیق آثارکده واله
نظر تفتیش اسرارکده ساهی »

شادی [ف] شادلق: بادیٔ شادی.

شافی [ع] شفا ویریجی، ویرن § قناعت ویریجی، ویرن: جواب شافی.

شاکی [ع] شکایت ایدیجی، ایدن.

صافی [ع] صفوت ایله متصف، خالص، تمیز.

طاری [ع] طریان ایدیجی، ایدن:

« تا اولنجه سزه عدم طاری
حشر اول افکار عشق ایله باری »

طاغی [ع] طغیان ایله متصف، آزغین.

عادی [ع] عادت اوزره، کورلدیکی صورتده، بایاغی.

عاری [ع] چیپلاق، خالی.

عاصی [ع] عصیان ایله متصف، عصیانلی.

عالی [ع] یوکسك:

« میل جدیدی هپ معالی یه
والهم بن بو حسن عالی یه »

غازی [ع] غزا ایدیجی، ایدن.

غالی [ع] بهالی.

غاوی [ع] غوایتله متصف، آزغین: قائل غاوی.

فانی [ع] بقاسی اولمیان، زوال بولیجی، بولان: عالم فانی، حظوظات فانیه.

قاری ـ ئ [ع] قرائت ایدیجی، ایدن .

قاسی [ع] طاش کبی پك ، قاتی : قلب قاسی .

قاضی [ع] حاکم : قاضی‌الحاجات = حاجات عبادی ویرن جناب حق .

قانونی [ع] موافق قانون .

کاردانی [ف] کاردانلق .

کاردیدگی [ف] کار دیده‌لك .

کارشناسی [ف] کارشناساق .

کارفرمایی [ف] کارفرمالق .

کارگذاری [ف] کارگذارلق .

کاشکی [ف] ادات تمنیدر . دائما (کلسه ، کیتسه ، اولسیدی ، بولسیدی) کبی تمنی‌یه موافق افعال ایله برلکده قوللانیلیر .

کافی [ع] کفایت ایدیجی ، ایدن § الویرر ، یتیشیر :

« اگر مقصود اثر سه مصرع برجسته کافیدر »

کامرانی [ف] کامرانلق : ایام کامرانی .

کامکاری [ف] کامکارلق : تخت کامکاری .

کاموری [ف] بختیارلق ، کامورلك .

کامیابی [ف] کامیابلق :

لاابالی [ع] ایلیشکسز ، قیدسز ، مبالاتسز :

« طبعك نه قدر ده لاابالی »

و :

« اولمسون پك اویله مست لاابالی کوزلرك
یوقسه بی‌هوش ایلر ارباب کمالی کوزلرك »

لاجِوَرْدى [ع] لاجورد رنكنده : قبهٔ لاجوردى = سما .

لاشَىْء [ع] شى دكل ، هيچ ، جزئى .

لَآلى [ع] (لؤلؤ) لك جمعى : لآلى فشان = لآلى صاچيجى .

لاهُوتى [ع] لاهوته منسوب .

لايُخطِئ [ع] خطا ايتمز .

لايَزالى [ع] لايزاله منسوب : حسن لايزالى .

مائى [ع] مايه ، آبه منسوب .

ماباقى [ع] باق قالان .

ماحى [ع] محو ايديجى ، ايدن : ماحئ آرام .

مادَرى [ف] مادرلك .

مادّى [ع] ماده‌يه منسوب ، (معنوى) اولميان شى § ماديادن بشقه بر شيئه اينانميان ، دهرى . جمعى (ماديون) :

« باقك عوالمه اى كرهان ماديون
نه‌در بوقوت‌وماده بودائمى‌قانون»

ماشى [ع] يورويجى ، يوروين ، ياپان كيدن .

ماضى [ع] كچن ، كچمش زمان .

مالايَعْنى [ع] معناسز ، فائده‌سز ، بوش . مالايعنيات .

مالى [ع] طولديريجى ، طولديران :

« تصوير ايله اولسه كعبه مالى
سنسين ينه قبلهٔ الاعالى »

و : « بر طفل نازنين زيور مهد وجود اولديغنى متعاقب قادينك ممه‌لرى شيرشيرين كوار ايله مالى ومولود معصومك ايسه حقهٔ رنكين دهانى دردانهٔ دنداندن خالى بولنور . »

مالى [ف] چوق ، فراوان . مجازاً طولو ، پر ، مملو معناسنه

قوللانیلیر .

ماوی [ف] رنك معروف :

« آچدقجه سنی سپهر ماوی
کوکلم نصل اولمسون سماوی »

ماهی [ف] بالق ، سمك :

« سنك امرکله طائر کوکده مرغان
سنك اذنکله سابح یمده ماهی »

نا امیدی [ف] نا امیدلك ، مأیوسیت .

ناجی [ع] نجات بولان ، قورتیلان § عقوبات اخرویه‌دن خلاص اولان .

ناپاکی [ف] ناپاکلك .

نابینائی [ف] نابینالق ، اعمالق .

ناتوانی [ف] ناتوانلق : علاٸم ناتوانی .

نادی [ع] ندا ایدن ، هایقیران .

ناسی [ع] نسیان ایدن ، اونودان .

ناشی [ع] نشأت ایدن ، ایلری کلن ، وجود بولان § طولایی .

ناکامی [ف] ناکاملق ، محرومیت .

ناگهانی [ف] آکسزین ، بردن بره کلن :

« هر تجلیسی ناگهانیدر
یاتیورکن بکا مقابل اولور
کوله‌رك خوابگاهه داخل اولور
صانکه بر نور آسمانیدر
بر مجرد مزاره نازل اولور ! »

نامتناهی [ف] نهایتسز :

« یتر می یتدی دنیاکله نور نامتناهی
نفسله قابل اطفامیدر چراغ الهی »

نامی [ف]ناملی ، شهرتلی .

نامی [ع] نما بولان ، آرتان ، بیوین .

ناهی [ع] نهی ایدن، منع ایدن.

وادی [ع] دره ، رهگذار آب § مطلق صحرا § طرز ، اسلوب :

«حقا که قولای دکل او وادی
سویلتمه وحوش ایله جمادی»

وارستگی [ف] وارسته‌لك .

واری [ف] ادات تشبیه‌در . مشبه‌به لاحق اولور : کلواری = کل کبی.

والی [ع] ولایتك اداره‌سنه مأمور اولان ذات.

واهی [ع] بوش ، بیهوده ، اساسسز. جمعی (واهیات):

«جلالت ذاتکه نسبتله قاصر
بیوکلك نامکه نسبتله واهی»

و :

«فریادی آنك دکلمی واهی
بلبل‌ده بیلیرمی آه و واهی»

وای [مشترك] تأوه و تعجب ایچوندر.

هایاهای [ف] اهل ماتمك نوحه‌سی .

هایاهوی [ف] هنگامهٔ ارباب طرب .

های هوی [ف] ارباب صفا و طرب شماته و غلغله‌سی .

یاری [ف] دوستلق.

یاوری [ف] یاورلك.

ابدی [ع] ابده منسوب، زوالسز.

ابکمی [ف] دیلسزلك.

ابلهی [ف] صافدرونلق، بونلك.

اجنبی [ع] یبانجی آدم § یبانجی ملتدن آدم § یبانجی ملتلره منسوب .

اَحْمَقی [ف] احمقلق .

اَخْتَرْشِناسی [ف] اخترشناسلق .

اَدانی [ع] (ادنی) نك جمعی . بیاغی ، آلچاق آدملر .

اَدَبی [ع ، ف] شعر وانشایه متعلق .

اَراضی [ع] (ارض)ك جمعی .

اَرْجَمَنْدی [ف] ارجمندلك .

اَرْزانی [ف] اوجوزلق § لایق :

« فلكده بر سلحدارك ده مریخ اولسه ارزانی »

اَرْغَوانی [ف] ارغوان رنكنده .

اَزَلی [ع ، ف] ازله منسوب ، ابتداسز .

اَساسی [ع ، ف] اصله ، مبنایه ، حقیقته متعلق .

اَسامی [ع] (اسم)ك جمع الجمعی .

اَشْكْباری [ف] اشكبارلق .

اَشْكِ شادی [ف] سوینج ایله دوكیلن كوز یاشی .

اَصْلی [ع ، ف] اصله منسوب § صكره‌دن قاتمه حرفی مشتمل اولمیان كلمه :

« قزانمقدر چالیشمق كافتندن مقصد اصلی »

اَعادی [ع] (عدو)ك جمع الجمعی :

« خیلی دمدر ایلدك محروم شادی كوكلی دوستم ! شاد ایت علی رغم الاعادی كوكلی »

اَعالی [ع] (اعلی) نك جمعی . عالیقدر آدملر :

علویلر ایچنده مشتهردر
مفتون خصالیدر اعالی »

اَعْجَمی [ع ، ف] قوم عربدن اولمیان كیمسه § لسان عربدن اولمیان كلمه .

اَعْرابی [ع] بدوی عربلردن هربری .

اَعْشاری [ع ، ف] اعشاره منسوب .

اَغانی [ع] (اغنیه)نك جمعی :

« بشقه اغنیه‌سی وار هرقومك
بزه خوش کلمز اغانیء مغان »

اَفْرَنْجی [ع ، ف] افرنجه منسوب .

اَفاعی [ع] (افعی)نك جمعی .

اَفْزونی [ف] زیاده‌لك ، چوقلق .

اَفْسانه گویی [ف] افسانه کولق .

اَفْسُرْدَگی [ف] افسرده‌لك .

اَفْسُرْدەدلی [ف] افسرده دللك :

« عشقدر چارهٔ افسرده دلی »

اَفْسونگَری [ف] افسونکرلك .

اَفْعی [ف] انکروك ییلانی § شخص خبیث .

اَقاصی [ع] (اقصی) نك جمعی .

اَکْثَری [ع ، ف] اکثره متعلق .

اَکْرَمی [ع ، ف] اکرمه منسوب .

اَللّهی [ع ، ف] الله آدمی ، عارف بالله ، ولی الله .

اَمانی [ع] (امنیه) نك جمعی .

اَنْگُشْتَری [ف] یوزوك .

اَوانی [ع] طاقم ، اشیا : اوانیء سیم وزر :

« الفاظه هیچ صیغشمیور معانی
دریایی الیرمی هیچ اوانی »

اَهالی [ع] (اهل) ك جمعی : بر مملکتده ، بر قصبه‌ده ، بر کویده ساکن اولانلر .

اَهْلِی [ع ، ف] الیشمش ، الیشقین ، وحشی دکل .

اَیْ [ف] ادات ندا .

اَیادِی [ع] (ایدی) نك جمعی .

اَیْدِی [ع] (ید) ك جمعی .

بَحْرِی [ع] بحره منسوب : طائر بحری .

بَخْتَرِی [ع] صالنه صالنه یوروین ، خرامان ، خوش رفتار .

بَدَوِی [ع] بادیه نشین .

بَدِیعِی [ع] بدیعه منسوب :

« پرخنده قیلار صحنهٔ صحرای وسیعی
صد رنك بدیعی ؟
سنسك كتیرن عالمه شادیٔ طبیعی
ای صبح ربیعی ! »

بَدِیهِی [ع] محتاج اثبات اولمیان ، عقل ایچون تعمق طبیعی
اولان خصوص .

بَرَای [ف] ادات تعلیل . ایچون : برای خاطر . آرقولانیلیر .

بَرِی [ع] سالم ، ازاده .

بَسْتَگِی [ف] باغلیلق ، مربوطیت § قاپالیلق ، قپالی اولیش .
دلبستگی = ارتباط قلب ، عاشقلق .

بَطِیْ [ع] اغیر .

بَنْدَگِی [ف] بنده لك ، بنده یه منسوب .

بَوادِی [ع] (بادیه) نك جمعی :

« او صفاسز ، صوسز بوادیدن
كرچه كچمش ایدك مثال صبا
كچمكه تشنه اولسه ده رفقا
كچه‌مم بن قولای بو وادیدن »

بَواقِی [ع] (باقی) نك جمعی : وقس علیه البواقی .

بَیْضِی [ع] یومورطه شكلده .

بَلَدِی [ع] بلده‌یه منسوب .

بَلِی [ع] اَوت .

پَدَرِی [ف] پدرلك، پدره منسوب .

پَرِیشانِی [ف] پریشانلق .

پَرِی [ف] جن طائفه‌سنك غایت کوزل عد اولنان صنف مخصوصی . اکثریا مجازاً انسان کوزللرینه اطلاق اولنور :

« احیا ایدر جمال ملائك فریبکز
آرتق حیاته کریه ایدن قلب مغبری
جنتده حوریلر بیله اولماز رقیبکز
ای کوزل پری ! »

پَهْناوَرِی [ف] ککیشلك ، واسعلك .

پَیْ [ف] ایز ، آرد ، عقب .

پَیاپَیْ - پَیْ دَرْپَیْ [ف] بربری آردنجه، متوالیا :

« باقدقجه اوطالغه طالغه نوره
طبیم متهالك می اولدی
مستغرق اولوب کوکل سروره
کیتدکجه قدح پیاپی اولدی »

تَآخِی [ع] بریبیله قارداش اولمق .

تَأَذِّی [ع] اینجنمك، رنجیده اولق .

تَأَبِّی [ع] بر ایشده تجله‌یی، خفتی ترك ایله تمکینلی طاورانمق .

تَأَوِّی [ع] کندینه مسکن پیدا ایتمك .

تَباکِی [ع] اغلار کبی کورنمك، صنعی اغلامق .

تَباهِی [ع] تفاخر .

تَبَرِّی [ع] بری اولمق، سودیوب یوز چویرمك .

تَتالِی [ع] بربرینك آردنجه کیتمك، پی در پی اولمق : تتالی تبشیرات .

تَجاوُزِی [ع] تجاوزه منسوب .

تَجَزّی [ع] جزء جزء اولمق

تَجَلّی [ع] عیان اولمق، کورنمك:

« بردن بزه ایلیوب تجلی
اولدك بكا لوحهٔ تسلی »

§ جناب حقك قابلیات مختلفه یه کوره اشیاده ظهور آثار قدرتی :

« خلاق جهان عالمه ایتدکده تجلی
هر آدمی برحال ایله قیلمش متسلی »

تجلیکاه . تجلیزار § مظهریت :

« نه چاره بویله ایمش کوکلك تجلیسی »

§ طورسیناده حضرت موسایه ظاهر اولان حال § قلب مؤمنده آثار فیض آلهینك ظهوری.

تَحاشی [ع] احترازایتمك، چکنمك.

تَحْتانی [ع] تحته منسوب، آلتده بولنان ، آلتده کی.

تَحَرّی [ع] آراشدیرمق ، آراشدیرلمق .

تَحْریری [ع] یازمق ایله ، یازی ایله .

تَحَلّی [ع] زینتلنمك ، طونانمق : فضائل عالیه ایله تحلی .

تَحَنّی [ع] نظمده (انحنا) یه بدل قوللانیله بیلیر .

تَخَشّی [ع] خشیتلنمك، تعظیم آمیز بر صورتده قورقمق .

تَخَطّی [ع] آتلایوب کچمك ، آتلانوب کچلمك: حدودی تخطی .

تَخَلّی [ع] بوشالمق ، بوش قالمق: تخلیٔ صراحی .

تَداوی [ع] دوا ایتمك، ایدلمك.

تَدْریجی [ع] تدریجه منسوب ، تدریجلی: تعلیم تدریجی.

تَدَنّی [ع] اشاغیلامق، کریله مك.

تَدَهّی [ع] داهیه لشمك، اصحاب دها کبی حرکتده بولنمق.

تَرَاخِی [ع] کری چکلمك، کری طورمق ، کجکمك ، آغیر طاورانمق .

تَرَاضِی [ع] بربرندن راضی اولمق .

تَرَجِّی [ع] اومه، امید ایدیش.

تَرَقِّی [ع] ایلریلەمك ، ایلری کیتمك. ترقی جو. ترقی جوبی. ترقی جویانه. ترقی شکن. ترقی شکنی. ترقی شکنانه .

تَزَکِّی [ع] اهل صلاح اولمق ، صلاحدن اولمق.

تَسَاوِی [ع] بر درجەده ، بر مقدارده اولمق، یکسان اولمق .

تَسَلِّی [ع] غمناك اولان کیمسەنك کوکلی نصیحت ، تلطیف ، تبشیر کبی بعض اسباب ایله آچلمق، متسلی اولمق :

« ذکرکله بولور ایچم تسلی
نورکله ایدر کوزم تجلی »

تَشَاکِی [ع] بربرینه حاللرندن شکایت ایتمك .

تَشَتِّی [ع] بر یرده قیشلامق .

تَشَفِّی [ع] حقنده غیظی اولان کیمسەدن انتقام المقلە یورکی صوغومق. تشفیء صدر = بعد الانتقام یورك صوغومق.

تَشَکِّی [ع] (اشتکا) یه بدل قوللانیلیر .

تَشْنَگِی [ف] تشنەلك : دفع تشنکی .

تَشَهِّی [ع] اشتهالنمق.

تَصَبِّی [ع] چوجق طوری طاقنمق. (تصابی) معناسندەده قوللانیله بیلیر .

تَصَدِّی [ع] شروع ، تشبث :

«بیل عاتی قیل صکره مداواته تصدی»

تَصَفِّی [ع] صافیلنمك ، صافیلك پیدا ایتمك ، کسب صفوت

ایتمك : تصفی ماء . تصفی قلب .

تَصَوُّرِی [ع] تصوردن عبارت، وجود خارجیسی یوق: امر تصوری .

تَعاطِی [ع] بربرینه ویرمك ، ویرشمك : تعاطی افکار، تعاطی اوراق ، تعاطی اقداح .

تَعالِی [ع] یوکسك اولمق، یوکسلمك. اکثریا معنویاتده قوللانیلیر:

« اعداسنك آلچاقلغی ایتدکجه توالی
ایلر او ضیاگستر آفاق تعالی »
— شان پیغمبریده —

تَعامِی [ع] کورمز کبی کورنمك، کورلك طاقنمق .

تَعَدِّی [ع] تجاوز ایتمك، کچمك:

« فکرمیسك ای بحر محیط ایتمه تعدی
امواجکه امر ایله که تا کچمیه حدی »

تَعَرِّی [ع] صویمق، چپلاق اولمق . مادیات ومعنویاتده مستعملدر: البسه‌دن تعری ، نضائلدن تعری .

تَعَلِّی [ع] (اعتلا) ایله مترادفدر:

« بر پرده که ایلرم تجلی
هرشیده عیان اولور تعلی »

تَعَمِّی [ع] کور، اعمی اولمق.

تَعَنُّت [ع] زحمت چکمك ، زحمتلی بر ایشی اوزرینه آلمق:

« چکمه بیهوده زحمت ای مطرب
بو تغنی دکل تعنیدر »

تَغَدِّی [ع] غدالانمق، بسلنمك.

تَغَشِّی [ع] بورنمك ، اورتنمك § غشی اولمق ، غشی حالنه کلمك .

تَغَنِّی [ع] نغمه ایتمك .

تَقَصِّی [ع] (استقصا) ایله مترادفدر .

تَقَوِّی [ع] قوت بولمق، قوتلنمك.

تَقِی [ع] تقوی صاحبی .

تَلافِی [ع] الدن کیدن شیئی صکره‌دن تدارك ایتمك، الدن کیدن شی صکره‌دن تدارك ایدلمك : تلافیٔ مافات = فوت اولان شیئی تلافی. ناقابل تلافی .

تَلاقِی [ع] بربرینه قارشی کاوب بولشمق، بربریله بولشمق:

« برکون او امید پرستك یری
صدر طربگاه تلاقی اولور »

و :

« اولدم متشرف تلاقی »

تَلاهِی [ع] آلات لهو ایله او-غراشوب اوینامق : ساز شاعرلرینك تلاهیسی .

تَلخِی [ف] آجیلق .

تَلخکامِی [ف] تلخکاملق.

تَلَظِّی [ع] آلوجیقارمق، آلولنمك: تلظیٔ نار ، تلظیٔ حریق .

تَلَقِّی [ع]... نظریله باقمق، ادراکه، اعتقاده کوره قبول ایتمك ، ایدلمك.

تَلَهِّی [ع] (تلاهی) ایله مترادفدر.

تَمادِی [ع] زیاده‌اوزامق، زیاده اوزون اولمق ، بیتوب توکنمه‌مك .

تَمَنِّی [ع] دیله‌مك، آرزو ایتمك، اسلوب فارسی‌اوزره (تمنا) صورتنده مستعملدر :

« قدیکه‌ایرمك‌اوماردل‌نه‌تمنادربو!»

§ (تمنی)و(تمنا) تمنی اولنان شی مقامنده‌ده ایراد اولنور:

« عجب‌عاشق، عجب دلبر عجب اولماز تمنادر »

§ سلام اشارتنده‌ده (تمنا) اطلاق اولنور :

« نعمت قربك تمنی ایلمك حدم دکل پیش دکاندن کچرکن برتمنا اولسون ایت ! »

تَناجِی [ع] فیسلداشمق، فیسلدی ایله اسرار سویلشمك .

تَنادِى [ع] بربرينه ندا ايتمك ، ندا ايدشمك .

تَناهِى [ع] نهايت بولمق :

« اى قدرتنه اولميان آغاز و تناهى
ممكن دكل اوصافنى ادراك كماهى »

§ بى تناهى = نهايتسز :

« دوشون آتى بى حاله الدائمه
بو نماكاه بى تناهيده
كون كابر هيچه صايديغك ذره
مهر اولور سايهٔ الٓهيده »

و :

« سوزلرى شعر بى تناهيدر
نفسى نغمهٔ الٓهيدر »

تَنْكِى [ف] طارلق : تنكئ دل ، تنكئ حوصله .

تَنْهائِى [ع] يالكزلق ، خاليلك :

« مرحبا اى غريب قبرستان !
مرحبا اى جهان تنهايى !
ايليورسك فناى دنيايى
بر لسان سكوت ايله اعلان »

تَوارِى [ع] كيزلنمك .

تَواصِى [ع] بربرينه توصيه ايتمك .

تَوالِى [ع] (تتالى) ايله مترادفدر . على التوالى .

تَوانِى [ع] كوشككك ، كوشك طاورانمه : ضعف و توانى .

تَوَفِّى [ع] قبض روح .

تَوَقِّى [ع] صاقنمق ، چكنمك :

« طعنهٔ اغياردن (وصفى) توقى ايلمم »

تَوَلِّى [ع] بريسنى دوست ايدينمك ، سومك .

تَهاجِى [ع] بربرينى هجو ايتمك .

تَهَجِّى [ع] حروف هجايى صيره ايله تلفظ § هجالهمك .

تَهَدِّى [ع] هدايتلنمك ، هدايت بولمق .

تَهِی [ف] بوش ، خالی :

« مقصدك تحصیل اطمینان ایسه
ذکر حقدن اولمسون قلبك تهی
تازه قیل شام و سحر ایمانکی
قُل هو الرحمن آمنا به »

ثَدِی [ع] قادینك و ارککك ممه‌سی .

جَدَرِی [ع] چوجقلرك چیقار-دقلری معروف علت ، چیچك .

جَدِی [ع] ارکك اوغلاق § بو نام ایله معروف برج .

جَرِیٔ [ع] جرأتلی ، بهادر .

جَعْلِی [ع] یاپمه ، دوزمه ، ساخته .

جَلِّی [ع] روشن ، عیان :

« لمعة‌الله‌در او نور جلی »
— امام علی حقنده —

جُنُوبِی [ع] جنوبه منسوب : باد جنوبی .

جَوِّی [ع] جوه متعلق .

جَوَارِی [ع] (جاریه)نك جمعی .

جَهْرِی [ع] جهرلی ، جهر ایله اولان : تهلیل جهری ، نماز جهری .

حَرِّی [ع] لایق .

حَقَّانِی [ع] حق التزام ایدیجی ، ایدن ، عادل § حقه مقرون ، موافق حق .

حَقِیقِی [ع] حقیقته منسوب ، کرچکدن : معبود حقیقی .

حَنَفِی [ع] امام اعظم ابوحنیفه‌نك مذهبنه تابع اولان .

حَوَاشِی [ع] (حاشیه) نك جمعی .

حَوَالِی [ع] (حَول) ك جمعی . اطراف ، اقطار :

« ای یار تغنی‌یه دوام ایله که هربار
ایتمکده سرودك بکا الهام معالی ؛

هر ثابته، سیاره بو شب ارضه کهربار
چیقدیجه ترانه‌ك اولیور صانکه حوالی
ازهار ایله، انوار ایله، اشعار ایله مالی!»

حَیّ [ع] اسماء حسنادن: حی لا یموت
§ حیات ایله متصف اولان،
دیری.

خَزانی [ف] خزانه منسوب:

« بن اولمه‌دیم هزاره ثانی
دیدون بکا بلبل خزانی »

خَسپوشی [ف] مرائیلك، حیله‌کارلق.

خَفیّ [ع] کیزلی؛ آشکار اولمیان:

« بو بر سرکه قالمش مؤبد خفی »

خَلیّ [ع] فارغ، غائله‌سز، قیدسز:
خلی البال = یورکی اندیشه‌سز
§ اولنمه‌مش، ارکن آدم.

خَوافی [ع] (خافیه) نك جمعی:
خوافیٔ دهات.

خَیالی [ع] خیاله متعلق، خیال ایله
اولان، تخیل ایله اولان.

دَرزی [ف] ترزی.

دَرماندگی [ف] عاجزلك.

دَرونی [ف] داخلی، ایچـدن،
صدردن، قلبدن: آه
درونی:

« هوهولرك آه یك درونی
عاشق بکنیر بو ارغنونی »

دَستی [ف] معروف قاب.

دَعاوی [ف] (دعوی) نك جمعی.

دَمبستگی [ف] دمبسته‌لك.

دَمسازی [ف] دمسازلق.

دَموی [ع] قانی چوق، قانلی.
شخص ومزاجه وصف
اولور: شخص دموی. مزاج دموی.

دَنیٔ [ع] آلچاق، صویسز.

دَواعِی [ع] (داعیه) نك جمعی.

دَواهِی [ع] (داهیه) نك جمعی.

ذَکِی [ع] صاحب ذکا ، ذکالی: ذکی وغبی.

ذَلیلِی [ع] ذلیللك ، خواراق ، حقیرلك.

ذَوِی [ع] (ذو) نك جمعی. اضافتله قوللانیلیر: ذوی العقول = اصحاب عقول.

رَأیِی [ع] نتیجهٔ تفکر اولان حکم، حکم فکری، حکم نظری.

رَبابِی [ع] رباب چالان.

رَبّانِی [ع] متأله، متعبد، عارف بالله اولان ذات.

رَبُوبِی [ع] ربه منسوب، خدایی: علم ربوبی = الهام طریقیله ویریلان علم ، علم لدنی.

رَبیعِی [ع] ربیعه، بهاره منسوب:

« یوق کرچه کشایش ربیعی
سویلتمه‌ده جوشش طبیعی »

و :

« صانکه برکابن ربیعی در »

رَثِی [ع] میتك محاسننی تعداد ایده‌رك آجیوب آغلامق ، مرثیه خوان اولمق.

رَحمانِی [ع] رحمانه منسوب ، شیطانی دکل :

« طوتدی آفاقی اودمده نفس رحمانی »

رَدِی [ع] بایاغی، کوتو، فاسد: متاع ردی، اخلاق ردیئه.

رَسمِی [ع] رسمه منسوب : امر رسمی.

رَسِی [ع] خیرده یاخود شرده ثابتقدم، صاحب مسلك ادم.

رَعی [ع] اوتلامق ، اوتلادلمق : رعی مواشی.

رَواهِی [ع] (راهیه) نك جمعی:

« رواهی دکلش دواهی ایمش ! »

رَوْحانِی [ع] خوش ، دلکش ، دلکشا . مقامه وصف اولور : مکان روحانی .

رَوِیّ [ع] قافیه‌نك حرف اصلیٔ اخیری اولان و یا حرف اصلیٔ اخیری منزله‌سنده بولنان حرف .

رَهائِی [ف] (رها) یه بدل قوللانیله‌بیلیر. قورتلمه ، خلاص .

زَبانِی [ف] اهل جهنمی آتشه آتمغه مأمور اولان عذاب ملائکه‌سندن هر بری.

زَکِیّ [ع] اهل صلاح ، صالح ، دیندار .

زَنْجِیّ [ع] زنج طائفه‌سندن هر بری : غلام زنجی ، جاریهٔ زنجیه .

زَنْگِی [ف] زنجی.

زَهی [ع] نه خوش، نه کوزل§ نه غریب، نه عجیب .

سَبْی [ع] اسیر ایتمك ، ایدلمك : سبی عدو .

سَبِیّ [ع] اسیر ایدلمش اولان ، اسیر اولان: محارب سبی.

سَخْتِی [ع] قاتیلق، قوتلیلك.

سَخِیّ [ع] سخا ایله متصف اولان.

سَرْسَرِی [ف] اوته‌ده بریده بوش کزن، اولدم‌اوله‌سی‌یه طولاشان § ناپخته، بوش، بیهوده سوز :

« عارفم دوشمز بکا لاف وکذاف سرسری »

سَرْشارِی [ف] سرشارلق.

سَرْمَدِی [ف] دائم، دائمی.

سَطْحِی [ع] سطحه منسوب : امتداد سطحی § ایچ یوزه متعلق دکل، یالکز طیشدن، اوستدن کورونن : نظر سطحی .

سَعْی [ع] چالشمق § یوریمك ، سرعتله یورومك.

سَفَرِی [ع] سفر حالنده بولنان ادم .

سَقَطِی [ع] عادی ، کوتو متاع صاتان، صاتیجی § سقطانی چوق اولان محرر وشاعر .

سَقْی [ع] (اسقا) ایله مترادفدر : سقی نباتات .

سَماوِی [ع] سمایه منسوب :

« سیر ایت، بوشکوفهٔ سماوی
بر معجزه‌یی دکلی حاوی ؟ »

سَنَوِی [ع] سنه‌یه منسوب ، ییللق، بر ییللق.

سَنِیّ [ع] رفیع، عالی: امر سنی.

سَوِیّ [ع] دوز ، طوغری : صراط سوی .

سَهِی [ف] مادیانده مستعملدر . طوغری: سرو سهی.

سَیِّیءْ [ع] کوتو، فنا: خلق سیئ ، اخلاق سیئه .

شَبْبُوی [ف] معروف چیچك:

« بکنزه‌درکندیسنی کاکل یاره شببو »

شَقِیّ [ع] شقاوتلی، شقاوت صاحبی.

شَهْوانِی [ع] شهوته متعلق : فکر شهوانی، هوسات شهوانیه .

شَیْءْ [ع] نسنه:

« تواضع بشقه برشیدر تنزل بشقه
بر شیدر »

شَیْطانِی [ع] شیطانه متعلق.

صَبِیّ [ع] کوچك ارکك چوجق.

صَحابِی [ع] اصحاب کرامدن اولان ذات .

صَحارِی [ع] (صحرا) نك جمعی.

صَفِیّ [ع] تمیز، پاك، پاكیزه.
صفی الله = حضرت آدم:

« بیلیرمیدی بیلمم بوسری صفی »

صَمَدِی [ع] و

صَمَدانِی [ع] صمده منسوب، الٰهی.

صَنْدَلِیّ [ع] صندالیه.

صَیْرَفِی [ع] قورناز، متبصر، كاركذار § صراف:

« جواهر چالوب كوزكوره صیرفی »

ضَرُورِی [ع] ضرورته منسوب، ناچار، چاره‌سز.

طَبِیعِی [ع] طبیعته منسوب، صنعی دكل، مقتضای طبیعت اوله‌رق:

« ایلر سنی خواهش طبیعی
آرایش لانهٔ ربیعی »

و:

« بر شعرکه اولمیه طبیعی
بن نیلرم اولسه‌ده بدیعی »

و:

«بیوكلك میلی ابنای بشرده پك طبیعیدر»

طَرِیّ [ع] طراوتلی، تازه:
ورد طری.

طَیّ [ع] دوروب بوكمك، دوریلوب بوكلمك § آره‌دن چیقارمق، چیقارلمق: طیّ فقره:

« كیمی بردن ایدر منازلی طی
كیمی بیك سوزدن اكلاماز برشی »

ظَبْی [ع] كییك.

عَلِیّ [ع] اسدالله بن ابی طالبك اسم عالیسی § یوكسك.

غَبِیّ [ع] غباوتله متصف، غباوتلی.

غَشْی [ع] كندندن كچمش، بی‌خود § كندندن كچمه، بی‌خوداق:
غشی كلدی.

غَنِیّ [ع] زنكین.

غَوِیّ [ع] (غاوی) ایله مترادفدر.

غَواشِی [ع] (غاشیه) نك جمعی.

فَتاوِی [ع] (فتوی)نك جمعی.

فَحاوِی [ع] (فحوا) نك جمعی:

« اثرك آتشین فحاویدر
چوق دل افروز نظمی حاویدر »

فَخْرِی [ع] پاره‌سز، شرف ایچون ایفا ایدیلان خدمت § ویله بر خدمتی ایفا ایدن: فخری معلم.

فَداکارِی [ف] فداکارلق.

فَغْفُورِی [ع] فغفوره منسوب § چین ارایدسی:

«بر طوقن بیك اودیكله كاسهٔ فغفوردن»

فَنِّی [ع] فنه منسوب.

فَیافِی [ع] (فیفا) نك جمعی.

قَطْعِی [ع] كسوب آتان، تردده محل براقمیان : دلیل قطعی.

قَوافِی [ع] (قافیه) نك جمعی:

« شعری رنكین كوسترن فیض
قوافیدر كوكل »

و :

« ایلر سویلر كبی قوافی
اولمقله طبیعتك خلافی
الده قلم اضطرابه دوشدی
ذهنم دخی پیچ و تابه دوشدی »

قَوِیّ [ع] كوجلو، قوتلی: مرد قوی.

قَهْقَرِی [ع] بردن بره كری یه دونمك، ایز اوورینه رجوع.

گَرْمِی [ف] صیجاقلق، حرارت: كرمیٔ مباحثه.

كَشْتِی [ف] كمی، سفینه.

گَوْهَرِی [ف] جواهر فروش.

لَبَنِی [ع] لبنه منسوب.

لَظی [ع] آتش، آلاو § جهنم اسملرندن بری .

لَفظی [ع] لفظه منسوب.

لَوْذَعی [ع] ظریف، زیرك آدم.

لَیالی [ع] (لیل)ك جمعی : لیالیٔ حسرت، لیالیٔ تنهایی.

مَبادی [ع] (مبدأ) ك جمعی : مبادیٔ تحصیل، مبادیٔ مسافات .

مَبانی [ع] (مبنی) نك جمعی § سوزك بنا اولدیغی یرلر، مضامین، معانی: مبانیٔ سخن .

مَبْنی [ع] بنا اولنمش§ صرفیونجه حرف اخیری اولدیغی وضع اوزره طوران ، اختلاف عوامل ایله تغییر ایتمین کلمه § طولایی ، ایچون : بوکا مبنی.

مَثانی [ع] (سورهٔفاتحه‌یه) دینلیر § آیت رحمت و عذابه اقترانندن طولایی تمام‌قرآن مجیده‌ده اطلاق اولنور:

« ورد بی سبعهٔ مثانی
شاکرد کمالی عقل‌ثانی »

مَثاوی [ع] (مثوی) نك جمعی.

مَثْنَوی [ع] مختلف‌القوافی ابیات .

مَجاری [ع] (مجرا) نك جمعی. صو یتاقلری .

مَجالی [ع] (مجلی) نك جمعی . مرایا ، آینه‌لر .

مَحاوی [ع] (محوی) نك جمعی .

مَحْکی [ع] حکایه اولنمش.

مَحْمی [ع] حمایه اولنمش .

مَخْفی [ع] کیزلی :

« کوکلمده نه بو سرور مخفی
جانمده نه بو غرور مخفی »

مَدَنی [ع] شهری ، مدینه‌یه منسوب انسان .

مَراعی [ع] (مرعی) نك جمعی.

مَرْضِیّ [ع] پسندیده : افعال مرضیه .

مَرْعِیّ [ع] رعایت اولنمش ، معتبر :

« حسنی موقع کبی طبیعیدر
شوق سودا دلنده مرعیدر »

مَرْگامَرْگی [ف] بلای عام .

مَرْمِیّ [ع] رمی اولنمش ، آتیلمش قورشون ، گله .

مَرْوِی [ع] روایت اولنمش .

مَرْئِی [ع] رعایت اولنمش ، ظاهر . جمعی (مرئیات) .

مَساعی [ع] سعی معناسنه اولان (مسعی) نك جمعی :

« تحصیل کماله اول که ساعی
محو اولمسون ایتدیکك مساعی »

مَساوی [ع] خلاف قیاس اوله رق کوتولك ، فنالق معناسنه اولان (سوء) کلمه سنك جمعی در § عیوب ، نقائص :

« برنسنه برابر ایسه غیره دی مساوی
عینیله محاسن دیه نك ضدی مساوی »

مَسْتِی [ف] سرخوشلق : سائقهٔ مستی ویا دعوای خویشتن پرستی ایله نه سویلدیکنی بیلمین طاقمدن ...

مَسیحی [ع] حضرت مسیحه منسوب ، خرستیان .

مَشْی [ع] یورومك : تاب مشی .

مَطاوی [ع] (مطوی) نك جمعی.

مَطْفی [ع] سوندیرلمش .

مَطْوِیّ [ع] دورلمش ، بوکلمش.

مَعاصی [ع] (معصیت)ك جمعی.

مَعالی [ع] درجات عالیهٔ عرفان: کسب معالی ، میل معالی :

« مقدار مشاقه کوره‌در کسب معالی
ترك ایتمایدر خوابی هوسکار تعالی »

و :

« علام عوالم معالی
علامهٔ علم لایزالی »

مَعانی [ع] (معنی) نك جمعی .

مَعنَوِی [ع] روحانی ، مجرد . صوری وجسمانی دکل .

مَغازی [ع] غزاتك مناقبی ، داستانی . ابوالمغازی = مناقب صاحبی غازی .

مَغشی [ع] غشی اولمش ، عقلی کیتمش ، حیران . مغشی علیه = بایلمش ، بایغین .

مَقضی [ع] قضا اولنمش ، اودنمش .

مَلاهی [ع] (ملهی) نك جمعی . آلات لهو . چالغی وامثالی .

مَناهی [ع] (منهی) نك جمعی : ارتکاب مناهی :

« راه ابدیت اکتناهی
سیر ایتمه‌ده ظلمت مناهی »

مَنسی [ع] اونوتلمش ، متروك . جمعی منسیات :

« نامنه ویردی بقا منسیات »

مَنوِی [ع] قصد اولنان شی ، مرام ، نیت : منوی ضمیر .

مَنهِی [ع] نهی اولنمش ، منع ایدلمش ، حرام .

مَواشِی [ع] قیون ، کچی ، صیغیر وامثالی حیوانات .

مَوالِی [ع] (مولی) نك جمعی : موالی کرام :

« صبحه‌دك حصر نکاه ایتزمی‌یم اولمش ینه
کشف مشکل حکمت مولی الموالی کوزلرك »

مَولَوِی [ع] حضرت مولانایه منسوب :

« فیض استعداد ذاتی کورکیم ایتمش تا ازل
جذبه‌سی خورشیدی ماهی اسمانی مولوی »

و :

« فیض ایردی جناب مولویدن
آلدم نیجـه درس مثنویدن »

مَهتابی [ف] تماشای ماهتاب ایچون حوض کنـارینه یاپیلان کوچك کوشك ، قریه .

مَیْ [ف] شراب ، خمر :

« انیس اهل دلدر ، غمزدادر ، یار جاندر می
فقط هیهات ای غافل که خصم بی آماندر می »

نَبیّ [ع] پیغمبر . نبوی = نبی یه منسوب :

« مست شیرافکن ایلدی عربی
کوثر نطق جانفزای نبی »

نَرْمی [ف] یومشاقلق .

نَسْی [ع] اونودلمش ، فراموش ایدلمش .

نَصْرانی [ع] خرستیان ، عیسوی .

نَفْسانی [ع] نفسـه منسـوب : انفعـالات نفسـانیه .

نفسانیت = غرض ، خصومت .

نَقیّ [ع] پاك ، خالص .

نَمَکْحَرامی [ف] نانکورلق ، کفران نعمت .

نَواحی [ع] (ناحیه) نك جمعی .

نَواصی [ع] (ناصیه) نك جمعی .

نَواهی [ع] (نهی) لـ جمعی :

« سنك لطفکله جاریدر اوامر
سنك خوفـکله مرعیدر نواهی »

نَهْی [ع] برینی برشیدن الیقویمق ، منع ایتمك .

نَیْ [ف] (نای) مادەسنه باق :

« ایتدکجـه سز ائتلاف میـله
ارواحـه اولورسـکز ایکی پر
طنبور وکمان و عود و نیله
تأثیرکز اولسـه ده فزونتر

سنسین ینه رهبری ربابك
همشیرهٔ بهتری شرابك »

وَثَنِی [ع] بت پرست .

وَحیْ [ع] جناب حق طرفندن پیغمبرانِ عظامه فیض طریقیله بیلدیریلن شی ، پیام آلهی . وحی منزل = قرآن عظیم الشان .

وَزْنِی [ع] طارتیلان شی .

وَصِی [ع] کندیسنه برشی وصیت ایدلمش اولان کیمسه .

وَفِی [ع] تمام ، مکمل .

وَلْی [ع] برشی دیگر شیئك آرته‌سی صره کلمك ، تعقیب ایتمك .

وَلّی [ع] دوست ، صدیق ، معین ، نصیر § جناب حقه قربیت معنویه پیدا ایدن عبد صالح ، ولی الله .

وَهْبِی [ع] کندیسنه ویرلمش ، بخش ایدلمش ، چالشمق صورتیله قزانلمیوب من طرف الله کندیسنه احسان بیورلمش .

هَرْجایِی [ف] ثباتسز ، قرارسز ، وفاسز ، متلون . هرجایی منکشه = منکشه‌یه مشابه آچیقلی قویولی ایکی رنکده برنوع قوقوسز چیچك .

هَسْتِی [ف] واراق ، وجود § وجود مطلق :

« آرام ایده‌مم اولنجه هشیار
آرامکهم جهان مستی
پیوسته یانمده جام سرشار
آنسز چکیلیرمی دردهستی »

هَمْشَهْرِی [ف] بر مملکتلی ، بر بلده‌یه منسوب .

هَیُولانِی [ع] هیولاته منسوب . (آخرنده‌کی نون زائددر)

هَوایِی [ع] هوایه منسوب § حوپپه ، خفیف مشرب :

« آتش کبی سومه اعتلایی
کل اولمه آسودیکم هوایی »

یَتامی [ع] (یتیم)ك جمعی. دیکر جمعی اولان (ایتام) زیاده مستعملدر.

یَخشی [ترکجه‌دن مفرس] کوزل، ایی، مبارك.

یَعنی [ع] قصد ایتمك معناسنه اولان (عنایت) مصدرندن مشتقدر. (مقصدم شودر، شونی دیمك ایسترم) معناسنده اوله‌رق کندیسندن اولکی جمله‌نك حکمنی تفسیر وایضاحه باشلامدن اول ایراد اولنور.

یَگانگی [ف] یکانه‌لك، برلك، وحدت: یکانه‌کیء وجود.

یَکرِکابی [ف] یدك چکیلان آت§ برایشه حاضرلانمق، مهیا بولنمق.

یَکرویی [ف] بر یوزلولك، بی ریالق.

یَمانی [ع] یمنه منسوب. شعرای یمانی = طرف جنوبیدن طوغان پارلاق برستاره‌نك اسمی‌در. (سهیل) باشقه.

یَنبَغی [ع] شایان، لازم کلیر. دائما (کما) ایله برلکده قوللانیلیر. کماینبغی = لایق وجه ایله، لازم کلدیکی صورتله.

یَومی [ع] کونده، هرکونلك.

ایلك حرفی مکسور اولوب ﴿ی﴾ ایله نهایتلنان کلمات

اِباحی [ع] اباحه‌جی، هر شیئی مباح عد ایدن.

اِبتدائی [ف] ابتدایه منسوب، ایلك درجه‌ده: مکتب ابتدائی.

اِتفاقی [ع ف] تصادفی. راست کله

اِجلالی [ع ف] اجلاله منسوب§ شایان تقدیر، قیمتدار: کوهر اجلالی.

اِجماعی [ع ف] اجماعه منسوب: حکم اجماعی.

اِجمالی [ع، ف] اجماله منسوب، تفصیلسز، اطرافلی دکل:

علم اجمالى .

اِحْتِياطِى [ع ف] احتياطه منسوب: تدبير احتياطى .

اِخْبارِى [ع ف] خبره متعلق: كلام اخبارى .

اِخْتِراعِى [ع ف] اختراعه منسوب، اختراع صورتيله وجوده كتيرلمش .

اِخْتِيارِى [ع ف] ايستمك صورتيله، صرف ارزو ايله اولان: فعل اختيارى .

اِدِّعائِى [ع ف] ادعايه منسوب . دليلسز، حكم عندى ايله .

اِرادِى [ع] اراده يه منسوب، مراد ايتمك صورتيله اولان: ارتعاش ارادى، بكاى ارادى، كريهٔ ارادى . (ارادى)نك ضدى (قسرى)، (اختيارى) نك ضدى (اضطرارى) در .

اِرْثِى [ع ف] ارثه منسوب: ملك ارثى . علل ارثيه .

اِسْتِثْنائِى [ع ف] استثنايه منسوب: قياس استثنائى، مواد استثنائيه .

اِسْتِقْبالِى [ع ف] استقباله متعلق .

اِسْتِفْهامِى [ع ف] استفهامه منسوب: خطاب استفهامى، جملهٔ استفهاميه .

اِسْتِمْرارِى [ع ف] استمراره منسوب: فعل استمرارى، صيغهٔ استمراريه .

اِسْنادِى [ع ف] اسناده منسوب: قول اسنادى، تركيب اسنادى .

اِضْطِرارِى [ع ف] مجبوريت سائقه سيله اولان، اختيارى اولميان: سكون اضطرارى .

اِعْتِبارِى [ع ف] حقيقى اولميوب فرضيات قبيلندن اولان .

اِعْدادِى [ع ف] اعداده منسوب: مكتب اعدادى .

اِلٰهِى [ع ف] آلهه منسوب: اسرار الهى § بر نوع مناجات: « ور قدرتكه لطفكه ايمانم الهى اميد ايدرم نشوهٔ جاويد نقابى

مرك ايتسه‌ده هر يانمى ظلمتله احاطه
باقسه‌م كورورم پرتو خورشيد بقايى»

و :

« آزدر سنى فكر ايچون آلهى
بونجه ازمان بى تناهى »

و :

« سنى تهليل ايچون تقديس ايچوندر
نواى ارغنون بانك الهى »

بى [ف] ادات سلب . سز . عربى وفارسى كلماته داخل اولوب انلرى صفت ياپار : بى آرام ، بى نوا :

« بى همره و بى نوامى قالدك »
— قوزى‌يه خطاب —

بيگانگى [ف] بيگانه‌لك .

بيمارى [ف] خسته‌لك .

بينائى [ف] كوريجيلك ، بصارت .

بينى [ف] بورون .

پيرى [ف] اختيارلق .

پيراستگى [ف] پيراسته‌لك .

پيشانى [ف] آلين . فرسوده پيشانى = آلنى آشنمش :

«جهانبان معلاپايه كيم كردون كردنكش
زمين بوس جنابندن اولور فرسوده پيشانى »

كشاده پيشانى = آلنى آچيق . پيشانى‌دار = يوزسزلكله ايش بجرن .

پيشه‌ورى [ف] صنعتكارلق .

ترياكى [ف] مكيفات استعمالنه آلشقين آدم :

«بركيجه طالدى اجل اويقوسنه ترياكى»

تيراندازى [ف] تيراندازلق .

تيزى [ف] كسكينلك ، چابوقلق : تيزى شمشير . تيزى ذهن . تيزى حركت .

جِبِلّی [ع] طبیعی ، یارادیلیش اقتضاسی :

« یکانه سوکیلمز در لسان عثمانی
لسان محبتی هر قوم ایچون جبلیدر »

جِدّی [ع] کرچکدن طوتیلان ایش ، ایشی کرچکدن طوتان آدم : تشبث جدی . مرد جدی .

جِسمانی [ع] جسمه متعلق ، (روحانی) مقابلی .

جِفری [ع] جفرجی .

جِلدی [ع] جلده متعلق : جلدی اولان امراض .

جِهانبانی [ف] جهانبانلق ، جهانبانه منسوب .

جِهان پناهی [ف] جهان پناهلق ، جهان پناهه منسوب .

جِهانتابی [ف] جهانتابلق .

جِهانداری [ف] جهاندارلق ، جهانداره منسوب .

جِهانگیری [ف] جهانگیرلك ، جهانگیره منسوب .

حِسابی [ع] حسابه منسوب ، حسابجی ، خسیس آدم .

حِسّی [ع] حسه متعلق .

حِکایه نویسی [ع] حکایه نویسلك .

حِکَمی [ع] حکمته متعلق : حکمی سوزلر .

خِدیوی [ف] خدیولك ، خدیوه منسوب .

خِریداری [ف] خریداراق .

خِلافتپناهی [ف] خلافتپناهلق ، خلافتپناهه منسوب .

خِلقی [ع] خلقته منسوب ، یرادیلشده اولان : کرم خلقی .

خِویشاوندی [ف] خصملق ، قرابت .

دِرازی [ف] اوزونلق . فی الاصل دالك ضمیله در .

درخشانی [ف] درخشانلق .

دلیری [ف] دلیرلك، جسورلق.

ذمّی [ع] اهل ذمت، خراجکذار.

ذی [ع] (ذو)یه باق : ذی حیات = جانلی .

ریاضی [ع] ریاضه منسوب § ریاضته منسوب ، بو مناسبتله فن معروفه و آنك اهلنه اطلاق اولنمشدر . علم ریاضی . ریاضی بر آدم.

زشتی [ف] زشتلك ، چرکینلك : زشتئ چهره ، زشتئ عمال.

زندکانی [ف] حیات ، تعیش ، معیشت: مدارزندکانی:

« نیلیم بویله زندکانی‌یی »

زندگی [ف] زنده‌لك، دیریلك، حیات.

زیّ [ع] هیئت ، قیافت ، قیلیق.

زیبائی [ف] زیبالق.

زیرکی [ف] زیرکلك ، ذکاوت ، قورنازلق.

سنجابی [ع] سنجاب رنکنده .

سیاسی [ع] سیاسته متعلق .

سیاهی [ف] سیاهلق ، قاره عربلردن هربری .

سیلی [ف] شامار: سیلئ خدائی.

شفاهی [ع] آغیز ایله ، دیل ایله اولان : شفاهی افاده .

شکاری [ف] آوه متعلق، آوجی.

صناعی [ع] صناعته منسوب ، طبیعی اولمیوب صنعت سایه‌سنده حصوله کلن : شکوفهٔ صناعی .

طبّی [ع] طبه منسوب ، متعلق : امر طبی ، کتب طبیه .

عِبْرانی [ع] اسکی یهود لسانی : لسان عبرانی .

عِبْرِیّ [ع] (عبرانی) یه بدل قوللانیلیر : لسان عبری .

عِمْدی [ع] بر اساسه مستند اولمیوب قائلنك کیفنه تابع اولان .

فِراری [ع] قاچاق : عسکر فراریسی .

فی [ع] ادات ظرف و حرف جردر : فی الاصل . فی الحقیقه . فی سبیل الله
§ (مولد) بها ، بدل .

فیروزمندی [ع] غلبه ، ظفر .

قِبْطی [ع] مصرك اهالیٔ اصلیه‌سی اولان (قبط) قومنه منسوب
§ چنگانه طائفه‌سنه منسوب .

قیمت شناسی [ع ، ف] قیمت شناسلق .

کِبْرِیائی [ع] کبریایه منسوب .

کِبْریتی [ع] آچیق لیمون رنکی .

گِرامی [ف] عزیز و محترم ، مکرم :
« الٓهی بو محبتنامهٔ نامی و بو فرزند دلبند گرامی که زادهٔ طبع قوتساز ونتیجهٔ ادراك سحر پردازمدر ... »

گِرانجانی [ف] کرانجانلق .

گِرانخوابی [ف] کرانخوابلق .

گِرانخواری [ف] کرانخواراق .

گِراندستی [ف] کراندستلك .

گِرانرِکابی [ف] کرانرکابلق .

گِرانسایگی [ف] کرانسایه‌لك .

گِرانسَری [ف] کرانسرلك .

گِرانسِرشتی [ف] کرانسرشتلك .

گِرانسیری [ف] کرانسیرلك .

گِرانگوشی [ف] صاغیرلق .

گِرانی [ف] آغیرلق ، ثقلت : گرانیٔ صحبت.

گِرفتاری [ف] کرفتارلق.

گِریانی [ف] کریانلق .

گیتی [ف] دنیا، جهان : کیتی بان. کیتی ستان . کیتی فیروز.

لِحیانی [ع] اوزون صقاللی ، عظیم اللحیه .

مِحنتکشی [ف] محنتکشلك .

مِعماری [ف] معمارلق : فن معماری .

مِلّی [ع] بر ملته منسوب ویا مخصوص : شعر ملی.

مِهربانی [ف] شفقتلیلك ، مرحمتلیلك.

مِهمانپروری [ف] مهمانپرورلك : عادت مهمانپروری.

مِهمانداری [ع] مهماندارلق .

مِهماننوازی [ف] مهماننوازلق، مسافرپرورلك.

مِهمانی [ف] مهمانلق، مسافرلك.

مِیانداری [ف] میاندارلق ، وساطت .

مینا کاری [ف] میناکارلق.

نِسَوی [ع] نسا طائفه سنه منسوب .

نِگهبانی [ف] نکهبانلق .

نِهادی [ف] جبلی ، خلقی .

نِهاوندی [ف] نهاونده منسوب .

نیستی [ف] یوقلق ، عدم .

نیکنامی [ف] نیکناملق .

وِجْدانی [ع] وجدانه منسوب.

ویرانی [ف] خرابیت.

هِجْری [ع] هجرت سنیهٔ نبویه‌یه منسوب.

هِلالی [ع] هلاله منسوب.

ایلك حرفی مضموم اولوب ﴿ ی ﴾ ایله نهایتلنان کلمات

أُخْرَوی [ع] اخرته منسوب، متعلق: امید اخروی:

«اول خداوندسریر معرفت کیم فیضیدر
سالك بی توشهٔ گمراهه زاد اخروی»

أُذانی [ع] بیوك قولاقلی.

أُساری [ع] (اسیر)ك جمعی. استعمالی نظمه مخصوصدر.

أُسْبوعی [ع] هفته‌لك، هفته‌ده برچیقان: اسبوعی غزته. جریدهٔ اسبوعیه.

أُسْتادی [ف] استادلق.

أُسْتواری [ف] استوارلق، متانت.

أُفْتادگی [ف] افتاده‌لك.

أُفْقی [ع] (عمودی)نك ضدی.

أُمّی [ع] اوقویوب یازمق بیلمین.

أُنافی [ع] بیوك بورونلو.

بُرَهْنگی [ف] چیپلاقلق.

بُزُرْگی [ف] بیوکلك، اولولق.

بُزُرْگواری [ف] بزرگوارلق.

بُلَنْدی [ف] بلندلك.

بُوالْعَجَبی [ف] بوالعجبلك.

بُوالْهَوَسی [ف] بوالهوسلك .

پُخْتَگی [ف] پختەلك . نا پختگی = چیكلك ، خاملق .

پُرْدِلی [ف] یوركلیلك ، جسورلق.

تُرْكی [ء] تركه منسوب : لسان تركی .

تُرْكْتازی [ف] قوشـه ، سیكرتمه.

تُرُنْجی [ء ، ف] ترنج رنكنده اولان .

تُنْدی [ف] سردلك ، حدت ، شدت .

تُوی [ء] قات ، قتمر . توی بر توی = قات قات . قتمرلی:

« كه ظلمت اولوردی توی بر توی
كه نور یاغاردی سوی بر سوی »

ثُلاثی [ء] اوچلو § اوچ حرفلی.

ثُنائی [ء] ایكیلی § ایكی حرفلی.

جُدائی [ف] آیریلق ، فرقت : درد جدائی.

جُوانی [ف] جوانلق ، كنجلك : ایام جوانی ، موسم جوانی.

جُوانْمَردی [ف] جوانمردلك .

جُودی [ء] طوفانده موصل قربنده سفینهٔ نوحك اوطوردیغی طاغ .

جُوی [ف] ایرماق :

« وار یوری ایسترسەك ای اشك
روان جولرله سن »

لبجوی = ایرماق كناری . § جوینده ، آرایجی ، آرایان . بو معناده وصف تركیبی حالنده قوللانیلیر: عربده جو = عربده آرایجی ، آرایان :

« زن پرستان عربده جو »

و :

« فرقتله حياته دشمن اولدم
ديوانهٔ مرگجو بن اولدم »

چُستى [ف] چستلك ، چويكلك.

حُورى [ع] جنت قيزى . جمعى (حوريان) .

خُدائى [ف] خداالق ، الوهيت ، خدايه منسوب.

خُداوَنْدى [ف] خداوندلك ، خداونده منسوب .

خُرسَنْدى [ف] قانعلك، قناعت.

خُرَّمى [ف] خرملك .

خُسْرَوى [ف] خسرولك، خسروه منسوب.

خُسْرَوانى [ف] نفيس ، فاخر ، عظيم: لباس خسروانى.

خُشْكى [ف] خشكلك .

خُفْتَگى [ف] خفتهلك.

خُوبى [ف] گوزللك .

خُودى [ف] نفس وارلغى ، بنلك.

خُوَرْدَنى [ف] ييهجك ، يينتى .

خُونى [ف] قاتلى ، قاتل :

« سندن آيرلق همان اولمكدر اى
خونى بكا »

خُوىْ [ف] طبيعتده تقرر ايدن صفت .

خُوىْ [ف] (واو معدوله ايله) تر. خوى افشان:

« مى ايچ كه روى آلك اولسون ينه
خوى افشان »

خوى كرده = ترلهمش ، ترلى :
عارض خوى كرده .

دُخْتَرى [ف] بكارت ، قيزلق .

دُزْدِیّ [ع] (درد) ایله مترادفدر. طورطی.

دُرِّیّ [ع] پارلاق.ییلدیزه وصف اولنور.

دُزْدِی [ف] خرسزلق.

دُنْیَوِی [ع] دنیایه متعلق: کام دنیوی. آمال دنیویه:

« هردرلو صفاتی محتویدر
عندمده بهشت دنیویدر »

دُهْرِی [ع] پك اختیار، پیر فانی.

رُباعی [ع] درت حرفلی مصدر § مصدری درت حرفلی اولان فعل § درت مصرعدن متشکل بر نوع شعر.

رُتْبِیّ [ع] رتبه یه متعلق: تقدم رتبی.

رُوحانیّ [ع] روحه متعلق، جسمانی دکل.

رُوزی [ف] رزق، نصیب:

« اکراولمازسه پریشانیٔ زلفك روزی
خشردلك بارکراندربر آروج خاك بکا »

§ روزی رسان = جناب حق، رزاق.

رُوسْتایی [ف] کویلو.

رُوشَنی [ف] روشنلك.

رُوشَنایی [ف] روشنالق.

رُوکَرْدانی [ف] روکردانلق.

رُومالی [ف] رومالق.

زُجاجی [ع] صیرچه جی، صیرچه دن.

زُمُرُّدی [ع] زمرد رنکنده.

سُباعیّ [ع] یدی حرفلی.

سُبْحانی [ع] سبحانه منسوب:

« دل كه : آینهٔ سبحانیدر
لوحهٔ حایهٔ خاقانیدر »

سُداسّی [ع] آلتی حرفلی.

سُدسْتی [ف] کوشکلك .

سُفْلیّ [ع] آلچاق ، بایاغی ، دوشکون ولاابالی . سفلیات = سفلی افکار وامور. سفلیت = سفیللك.

سُنّی [ع] اهل سنتدن اولان ذات.

صُراحّی [ع] معروف قاب : صراحیٔ شفاف.

صُنْعی [ع] یاپمه : صنعی چیچك.

صُورّی [ع] صورته متعلق ، معنایه تعلق یوق.

صُوفّی [ع] اهل تصوفدن اولان آنلردن گچینن ذات : صوفیٔ تیزه دل .

طُفَیلّی [ع] طاالقاووقلق .

طُوطّی [ع] معروف قوش.

ظُلْمانّی [ع] ظلمته منسوب ، ظلمتلی : چاه ظلمانی .

عُلْویّ [ع] (علو) ه منسوب ، یوکسك : فکر علوی :
« دیدیکم روح روح علویدر »

عُمومی [ع] عمومه منسوب ، جملهیه متعلق.

فُضُولّی [ع] بوش بوغاز ، مالا-یعنی ایله مشتغل ، وظیفه-خارج سوز سویلین ایشه قاریشان آدم § تعبیر اذن شرعی اخرك حقنده تصرف ایدن .

قُدْسی [ع] (آلهی) معناسنه - قوللانیلیر : قدسی براهنك. قدسی برعشق.

قُرَشی - قُرَیْشی [ع] (قریش) قبیلهسنه منسوب

قُرَوی [ع] کویلو .

قُمْرِی [ع] معروف قوش: قمری سوخته بال.

گُذَرانی [ف] کچیجیلك: استحصال وسائل خوش گذرانی.

گُرْسِنَکی [ف] آجلق.

گُرْسِنَه چَشْمی [ف] آج گوزلیلك.

گُرگ آشِنایی [ف] منافقانه گورشمه.

کُرْسی [ع] تخت، سریر § واعظلرك جامعلرده کی موقع مخصوصی § تحت العرش بر سما.

کُرَوِی [ع] کره یه منسوب، کره کبی یووارلاق. (کروی) ده دینیلیر.

گُسْتاخی [ع] گستاخلق.

کُشادَه پیشانی [ع] آلنی آچیق.

کُشادَکی [ف] کشاده لك.

کُشادَه دِلی [ف] کشاده دللك.

کُشْتی [ف] کورشمك، مصارعه.

کُشْتَنی [ف] سزای قتل.

کُلّی [ع] کله منسوب.

گُواهی [ف] شهادت:

« الهی وارلغکده جمله اشیا
ایدرکن یکزبان عرض گواهی
قبول ایتمز بونی عقلم که اولسون
وجودکده ایدنلر اشتباهی »

کُوی [ف] قریه § محله، سوقاق. ایکنجی معناسی یالکز نظمه مخصوصدر.

لُغَوِی [ع] لغت شناس، آشنای علم لغت.

مُباهی [ع] فخر ایدیجی، ایدن:

« ایلر بنی قدرتك مباهی
عجزم سكا قارشی در آلهی »

و :

« ای درگهی جمله‌نك پناهی
یوقلقده وجود ایله مباهی »

مُبْدِی [ع] ابدا ایدیجی ، ایدن ، خالق ، نمونه‌سز اوله‌رق یارادان .

مُبادِی [ع] اشكار ایدیجی ، میدانه چیقاریجی .

مُبتَدِی [ع] برشی اوكرنمكه یكی باشلایان ، عجمی ، شاگرد .

مُبتَدِی [ع] ابتدا ایدیجی ، ایدن .

مُتَأَذّی [ع] اینجینن . متأذیانه .

مُتَأَدّی [ع] اوده‌ین .

مُتَأَنّی [ع] تأنی ایدیجی ، ایدن ، تمكینلی طوراتان . متأنیانه .

مُتَباقی [ع ـ مولد] باقی قالان .

مُتَباكی [ع] تباكی ایدن ، اغلار كبی كورینن ، صنعی اغلایان . متباكیانه .

مُتَباهی [ع] تباهی ایدن ، تفاخر ایدن . متباهیانه : روش متباهیانه .

مُتَبَرّی [ع] تبری ایدن ، بری اولان ، یوز چویرن .

مُتَبَنّی [ع] تبنی ایدن ، برینی اوغل ایدینن ، اوغللق اتخاذ ایدن .

مُتَتالی [ع] تتالی ایدن ، بربری آردنجه كیدن ، پی درپی اولان .

مُتَجَزّی [ع] تجزی ایدن ، جزء جزء اولان .

مُتَجَلّی [ع] تجلی ایدن ، عیان اولان ، كورونن .

مُتَجَنّی [ع] تجنی ایدن ، میوه دوشیرن § بریسنك اوزرینه صوچ آتان ، اسناد جنایت ایدن .

مُتَحاشی [ع] تحاشی ایدن ، احتراز ایدن ، چكینن . متحاشیانه .

مُتَحامی [ع] تحامی ایدن ، نفسنی حمایه ایدن ، صاقنان . متحامیانه .

مُتَحَدّی [ع] تحدی ایدن ، مقالبه طریقیله معارضه ایدن .

مُتَحَرّی [ع] تحری ایدن ، ارا - شدیران . متحریانه .

مُتَحَلّی [ع] تحلی ایدن ، زینتلنن .

مُتَحَمّی [ع] تحمی ایدن ، کندینی حمایه ایدن ، قورییان : کثرت اکلدن متحمی .

مُتَحَنّی [ع] تحنی ایدن ، منحنی ، اکری .

مُتَخَشّی [ع] تخشی ایدن ، خشتیلنن ، تعظیم امیز بر صورتده قورقان .

مُتَخَطّی [ع] تخطی ایدن ، آتلایوب کچن .

مُتَخَلّی [ع] تخلی ایدن ، بوشالان ، بوش قالان .

مُتَداوی [ع] تداوی ایدن ، دوا ایدن .

مُتَدَلّی [ع] تدلی ایدن ، نازلنان : شوخ متدلی ، دلبر متدلی . متدلیانه .

مُتَدَنّی [ع] تدنی ایدن ، اشاغیلا . یان ، کریلین .

مُتَدَهّی [ع] داهیه‌لشن ، اصحاب دها کبی حرکتده بولنان . متدهیانه .

مُتَراضی [ع] تراضی ایدن ، کری چکیلان ، کجیکن ، اغیر طاورانان .

مُتَراضی [ع] تراضی ایدن ، بربرندن راضی اولان .

مُتَرَجّی [ع] ترجی ایدن ، امید ایدن .

مُتَرَقّی [ع] ترقی ایدن ، ایلریله‌ین . مترقیانه .

مُتَزَکّی [ع] تزکی ایدن ، اهل صلاح اولان .

مُتَساوی [ع] تساوی ایدن ، بردرجه‌ده ، برمقدار - ده اولان .

مُتَسَرِّى [ع] تسرى ايدن ، اوطه‌لق ايدينن .

مُتَسَلِّى [ع] تسلى بولان ، قلب غمناكى نصيحت ، تلطيف ، تدبير كبى بعض اسباب ايله آچيلان :

« خلاق جهان عالمه ايتدكده تجلى
هرشخص بر رحال ايله قيلمش متسلى »

§ متسليانه .

مُتَسَمِّى [ع] تسمى ايدن ، بر آد ايله آدلانان .

مُتَسَوِّى [ع] تسوى ايدن ، دوزلن .

مُتَشاكِى [ع] تشاكى ايدن ، بربرينه حاللرندن شكايت ايدن .

مُتَشَقِّى [ع] تشقى ايدن ، بر يرده قيشلايان .

مُتَشَفِّى [ع] حقنده غيظى اولان كيمسه‌دن انتقام المقله يوركى صوغويان .

مُتَشَكِّى [ع] تشكى ايدن ، اشتكا ايلين .

مُتَشَهِّى [ع] تشهى ايدن ، اشتهالانان .

مُتَصابِى [ع] نسوانك كوكلنى جالب معامله عشقبازانه‌ده بولنان ، اظهار عشق ايدن . متصابيانه .

مُتَصَبِّى [ع] تصبى ايدن ، چوجقلانان . متصبيانه .

مُتَصَدِّى [ع] تصدى ايدن ، شروع ، تشبث ايلين .

مُتَصَفِّى [ع] تصفى ايدن ، صافيلك پيدا ايدن : ماء متصفى ، قلب متصفى .

مُتَظَنِّى [ع] ظن ايله ايش كورن .

مُتَعادِى [ع] تعادى ايلين ، معادات ايلين .

مُتَعاطِى [ع] تعاطى ايدن ، بربرينه ويرن ، ويريش .

مُتَعالِى [ع] تعالى ايدن ، يوكسلن : فكر متعالى ، روح متعالى .

مُتَعامِى [ع] تعامى ايدن ، كورمز كبى كورينن . متعاميانه .

مُتَعَدّی [ع] تعدی ایدن § فاعلندن مفعول بهه تجاوز ایدن فعل .

مُتَعَرّی [ع] تعری ایدن، صویننان، چیپلاق اولان : فضائلدن متعری . لباسدن متعری .

مُتَعَلّی [ع] تعلی ایدن، یوکسلن .

مُتَعَمّی [ع] تعمی ایدن، کور اولان .

مُتَعَنّی [ع] تعنی ایدن ، زحمت چکن ، زحمتلی بر ایش اوزرینه آلان .

مُتَغابی [ع] تغابی ایدن ، احمق طوری طاقنان ، کندینی غبی کوسترن :

« مقصوده ظفریاب اولان آنجق بو جهانده

یا شخص غبیدر یا فطین متغابی »

مُتَغَدّی [ع] تغدی ایدن، بسلنن .

مُتَغَشّی [ع] تغشی ایدن، بورونن، اورتونن § غشی اولان : مستمع متغشی .

مُتَغَلّی [ع] تغلی ، تطیب ایدن .

مُتَغَنّی [ع] نغمه ایدن . متغنیانه .

مُتَقَصّی [ع] استقصا ایدن، دقتله آراشدیران .

مُتَقَوّی [ع] قوت بولان، قوتلنن : مریض متقوی .

مُتَّقی [ع] اتقا ایدن ، صاقنان ، چکینن § اللهدن قورقان ، عابد ، زاهد .

مُتَکافی [ع] برابرلشن، بربرینه کفو اولان .

مُتَلاشی [ع ـ مولد] تلاش ایدن، اضطراب ایله قاریشیق عجله ایدن .

مُتَلافی [ع] تلافی ایدن ، الدن کیدن شیئی صکرددن تدارك ایدن .

مُتَلاقی [ع] تلاقی ایدن، بربریله بولوشان .

مُتَلاهِی [ع] تلاهی ایدن، آلات لهو ایله اوغراشوب اوینایان. متلاهیانه. (متلهی) ده بو معنایه قوللانیلور.

مُتَلأْلِی [ع] تلألؤ ایدن، پارلدایان. (متلال)صورتنده ده قوللانیلیر :

« او کلفشان خیابان روضهٔ ملکوت
پینده صانکه جواریسی انجم متلال »

مُتَلَظِّی [ع] آلوچیقاران، آلولنن.

مُتَلَقِّی [ع] تلقی ایدن، نظر یله باقان. ادراکه، اعتقاده کوره قبول ایدن.

مُتَمادِی [ع] تمادی ایدن، زیاده اوزایان، بیتوب توکنمه ین :

« بیك قوس قزح اولدی نمایان !
شمشك چاقیوردی متمادی .
الوان ایله انوار ایدی باران
سکان سما — عالمه حیران —
دیردم دوکیور کریهٔ شادی
دیردم کورینن شمس هدایت »

مُتَمَنِّی [ع] تمنی ایدن ، دیله ین ، آرزو ایدن. متمنیانه.

مُتَناجِی [ع] تناجی ایدن، فیسلدا شان، فیسلدی ایله اسرار سویلشن. متناجیانه .

مُتَنادِی [ع] بر برینه ندا ایدن ، ندا ایدیشن .

مُتَناهِی [ع] تناهی ایدن ، نهایت بولان ، پایانی اولان .
نامتناهی — غیر متناهی = بی پایان.

مُتَوارِی [ع] تواری ایدن ، کیزلنن : قمر ، زیر سحابده متواری اولدی .

مُتَواصِی [ع] تواصی ایدن ، بر برینه توصیه ایدن .

مُتَوالِی [ع] توالی ایدن، بربری اردنجه کیدن ، پی در پی اولان .

مُتَوَضِّی [ع] آبدست آلان .

مُتَوَقِّی [ع] توقی ایدن، صاقنان.

مُتَهاجی [ع] تهاجی ایدن، بر برینی هجو ایدن.

مُتَهَزِّیء [ع] تهزّؤ ایدن، حاضر- لانان: متهیء حرکت.

مُحاذِی [ع] قارشی، مقابل، حذاده بولنان.

مُحْتَوِی [ع] احتوا ایدن، جامع و شامل اولان، ایچنه آلان.

مُحْصِی [ع] احصا ایدن، صایان.

مُخَشِّی [ع] تخشیه ایدن.

مُخْطِی [ع] یاکلیشجی، خطایه دوشوریجی، دوشیرن § خطا ایدیجی.

مُخْتَفِی [ع] اختفا ایتمش:

« اولمش دیمک که: کوز یاشی قلبمده مخفی

کیرپکده کورەمەدن انی بن بویله متجلی »

مُخَلِّی [ع] تخلیه ایدن، بوشالنان.

مُدانِی [ع] یقین، اش، نظیر. (بی) اداتیله قوللانیلیر: بی مدانی = بی نظیر.

مُدَسِّی [ع] اغوا، اضلال ایدن.

مُدَّعِی [ع] ادعا ایدن، دعواجی § حقلی حقسز بر حکمده آیاق دیرەین § عنادجی.

مُراعِی [ع] مراعات ایدیجی، ایدن.

مُرائِی [ع] ریاکار، خودنما.

مُرَبِّی [ع] تربیه ایدیجی، ایدن، چوجقلرك تربیه‌سنی درعهده ایدن.

مُرْتَجِی [ع] ارتجاء ایدن، اومان.

مُرْتَضَوِی [ع] حضرت مرتضایه منسوب. قاعدهٔ طوغریسی (مرتضیء) در.

مُرتَعی [ع] ارتعاء ایدن، اوتلایان.

مُرتَقی [ع] ارتقاءایدن، یوقاری چیقان، یوکسان § ایلریلین، ایلری کیدن.

مُرغِ الٰهی [ف] روح، نفس ناطقه.

مُزَکّی [ع] تزکیه‌ایدیجی، ایدن.

مُژدَکانی [ف] مژده‌یه مقابل ویریلان بخشیش، هدیه:

« نویدلطفیدر ارباب شوقه مژدهٔ اکبر اواکبر مژده‌یه ارواح کمترمژده‌کانیدر »

مُساوِی [ع] برابر.

مُستَدعِی [ع] استدعا ایدن.

مُستَسقِی [ع] استسقاء علتنه دوچار اولان § یاغمور دعاسنه چیقان.

مُستَرخِی [ع] استرخاء ایدن، کوشه‌ین.

مُستَشفِی [ع] استشفاء ایدن، شفا طلب ایدن.

مُستَصفِی [ع] استصفاء ایدن، خالصنی آلان.

مُستَضِی [ع] استضائه ایدن، ضیا آلان، ضیالنان.

مُستَعفِی [ع] استعفا ایدن، بر خدمت ویا مأموریتدن معفو طوتلمه‌سنی ایستین § طلب عفو ایدن.

مُستَعلِی [ع] استعلاء ایدن، یوکسان § اوسته چیقان، غالب کلان.

مُستَغنِی [ع] استغنا ایدن، احتیاجی اولمیان، چکیلان، تنزل ایتمین.

مُستَقصِی [ع] استقصاء ایدن، دقتله آراشدیران.

مُستَکرِی [ع] استکراء ایدن، کرا ایله طوتان.

مُستَولِی [ع] بر یری، بر مملکتی قوهٔ غالبه ایله ضبط ایدن

§ سرایت ایدن.

مُستَوِی [ع] دوز ، طوغری: سطح مستوی.

مُستَهْدِی [ع] هدایت طلب ایدن.

مُستَهْزِی [ع] استهزا ایدن ، مسخره‌لغه آلان :

« آز اولور دوستی مستهزینك »

مُستَهْوِی [ع] استهواء ایدن ، عقلنی آلان ، حیران ایدن. هوا وهوسنی خوش کوسترن.

مُشْتَرِی [ع] سیاراتدن بری ، برجیس § صاتون آلان.

مُشْتَهِی [ع] اشتهالی ، ایستکلی.

مُشْتَکِی [ع] شکایت ایدن :

« بختندن اولسه اولسه براز مشتکی ایدی »

مُصَلِّی [ع] نماز قیلان .

مُضاهِی [ع] شبیه ، مانند :

« دیردم ای روزم سکا روز اخیر عمرم اول
نور وجه یاره بر یوزدن مضاهی اولمسه‌ك »

مُضِیْ [ع] ضیاویرن ، ضیالندیران.

مُطْفِی [ع] اطفاء ایدن ، سوندیرن.

مُغْتَدِی [ع] و:

مُغْتَذِی [ع] غذالنان .

مُغْنِی [ع] اغنا ایدن ، زنکین ایدن § مستغنی قیلان .

مُغَنِّی [ع] مطرب ، خواننده . مؤنثی (مغنیه) .

مُفْتَرِی [ع] افترا ایدن ، یالان اوله‌رق اسناد قبایح ایدن.

مُفْتِی [ع] افتاء ایدن ، مسائل فقهیه‌نك جواب شرعیسنی بیان

ایدن مأمور رسمی.

مُفْتِي [ع] افتا ایدن، یوق ایدن.

مُقْتَدِي [ع] اقتدا ایدن، اویان.

مُقْتَضِي [ع] اقتضا ایدن، لازم کان § لازم کتیرن.

مُقْتَفِي [ع] اقتفاء ایدن، آردی صیره کیدن، پیرو اولان:

« اثر نبوی یه مقتفی یز »

مُقَوِّي [ع] تقویه ایدن، قوت ویرن، قوتلندیرن.

مُكافِي [ع] مساوی، برابر.

مُكْتَرِي [ع] اکترا ایدن، کرا ایله طوتان.

مُكْتَفِي [ع] اکتفا ایدن، کافی عد ایدوب قانع اولان.

مُلاقِي [ع] ملاقات ایدیجی، ایدن:

« دوران بنی یاران قدیمدن آییردی اولدقلری کون خضر ایله الیاس ملاقی

امداد طلب ایلمدم کندیلرندن وصلنده اولانلر نه بیلیر حال فراقی »

مُلْتَجِي [ع] التجا ایدن، صغینان § ممالك اجنبیه‌دن التجا ایدن، زیر حمایه‌یه کیرن.

مُلْتَقِي [ع] راست کان، قارشیلا شان.

مُلْجِي [ع] الجاء ایدن، مضطر، مجبور ایدن.

مُمْتَلِي [ع] طولمش.

مُمْضِي [ع] امضا ایدن.

مُنادِي [ع] ندا ایدیجی § دللال.

مُنافِي [ع] مبطل § مغایر، مخالف.

مُنْتَحِي [ع] انحا ایدن، منتسب.

مُنْتَهِي [ع] نهایت بولان، غایته ایرن:

« مادامکه نتیجه‌سی هیچی‌یه منتهی اولمازمی این و آنه کوکل باغلامق تهی»

مُنْجَلِی [ع] انجلا ایدن ، روشن § آچیق :

« آفتابك دهری تنویرایتدیکی کوندن بری اولمشدر بویله برخورشید شوکت منجلی»

ز :

« آثار برکزیده‌سی هر یرده منجلی»

مُنْجِی [ع] انجا ایدن ، قورتاران .

مُنْحَنِی [ع] اکیلن ، اکریلن .

مُنْزَوِی [ع] انزواءایدن ، چکیلوب زوایه نشین اولان .

مُنْشِی [ع] انشا ایدن ، وجوده کتیرن § حسن کتابته ، علوم ادبیه‌یه آشنا .

مُنْطَفِی [ع] انتفا ایدن ، سونن .

مُنْطَوِی [ع] دوریلوب بوکیلن : ثوب منطوی .

مُنْتَفِی [ع] انتفاء ایدن ، تمام منفی اولان .

مُنْهِی [ع] انهاء ایدن ، تبلیغ ایدن .

مُوازِی [ع] مقابل ، برابر .

مُؤَدِّی [ع] تأدیه ایدن ، اوده‌ین § سبب ، باعث .

مُؤْذِی [ع] ایذاءایدن ، اینجیدن .

مُوسِیقِی [سریانیدن] علم الحان .

مُوصِی [ع] وصی نصب ایدن وصیت ایدن .

مُوَصِّی [ع] توصیه‌ایدن ، برایشی برینه سپارش ایدن .

مُهْتَدِی [ع] اهتدا ایدن ، هدایت بولان .

مُهْدِی [ع] اهدا ایدن ، هدیه ایدن ، هدیه کوندرن .

مُهَیَّء [ع] تهیئه ایدن ، حاضر - لایان .

نکته دانی [ف] نکته دانلق :

«نه بینشدر او بینش منتهای راز بینیدر
نه دانشدر او دانش ماورای نکته‌
دانیدر»

نوانی [ع] روشن : شهراه نورانی
§ نوره منسوب :

« دامن کوهه دوغری کیتدکجه
برکذرکه کورینوردی نورانی
کاپور بانك آب جوشانی
کوش تحسینه دقت ایتدکجه »

هنرمندی [ف] هنرمندلك .

هنروری [ف] هنرورلك .

هوشمندی [ف] هوشمندلك ، عقللیلق : شعار
هوشمندی .

هوی [ف] خوف ، قورقو .

ختام

خطا وَ صواب جدولی

صحیفه	ستون	خطا	صواب
١٨	٢	ابن عباص [استحیاده]	ابن عباس
٢٠	٢	سونحرلك [اصفادده]	سوندرلك
٢٨	٢	قوتل [تواناده]	قوتلی
٢٩	٢	طعن وتشییع [جهلاده]	طعن و تشنیع
٢٩	٢	ین نصل... [جلیپاده]	بن نصل...
٣٢	٢	زمرمهٔ [رباده]	زمزمه....
٣٥	٢	شعرء	شعراء
٣٦	١	نسیم حیا [صباده]	نسیم صبا
٤٠	١	کوتل اوقویجی	کوزل اوقویجی.
٤٠	٢	کوتدن تباعد	کوزدن تباعد
٤٨	١	طالعك روی اغرارندن	طالعك روی اغبرارندن
٥١	٢	افشای عیوب [احبابده]	افشای عیوب
٥٤	١	بو موزون قدح [انتخابده]	بو موزون قد
٥٥	١	ایاب وذهاب = کیدوب کالنلر	ایاب وذهاب = کیدوب کلمه
٥٥	٢	تیاب	تباب
٦٢	١	پیالهٔ الماسه [نابده]	پیالهٔ الماسه
٦٢	٢	نَهابْ	نَهّابْ
٧٢	١	صاوتده ایدرسه تأدیب [تأدیبده]	صباوتده ایدرسه‌ك تأدیب
٧٢	١	شویله تحریب [تخریبده]	شویله تخریب
٧٣	٢	ای سیرنوبسن حبیب [تطییبده]	ای سیرنویس حبیب
٧٦	١	مابعك [راسبده]	مایعك
٩٨	١	اختیارات	اختیاریات

صحیفه	ستون	خطا	صواب
٩٨	٢	سجع مفید	سجع مقید
١٠١	١	تأدبات	تأدیات
١٠٣	٢	تَدْنِیاتْ	تَدَنِّیاتْ
١٠٥	١	تَسْلِباتْ	تَسَلِّیاتْ
١٠٨	٢	فضای مافات	قضای مافات
١١٢	١	تجلیء شئونات	تجلیء شئونات
١١٢	١	قدرت صنعت	قدرت صنعن
١١٣	١	حطوات	خطوات
١١٣	٢	سکوت	سکون
١٢٦	١	نقابل	تقابل
١٣٨	٢	یابس	یابسی
١٤٤	١	مشتقیدر	مشققیدر
١٤٨	١	کاین	کابن
١٥٢	٢	مادم	مادام
١٦٠	٢	جذا	حبذا
١٦٠	٢	منقبت	منقبت
١٦٠	٢	خانم	خاتم
١٧٨	١	زارك	رازك
١٩١	١	حیاح	مباح
١٩١	١	جباح	مباح
١٩١	٢	نوح نوح	نوّاح
١٩٣	٢	منفح	منقح
٢١٢	١	ایجاذ	ایجاد
٢٤١	٢	مَوَلّدْ	مُوَلِّدْ

صحیفه	ستون	خطا	صواب
٢٤٢	١	«اسیر بستر محنت...	اسیر بستر محنت
٢٤٢	١	نَاهِیدْ [ع]	نَاهِیدْ [ف]
٢٤٢	١	بر فیض خاص عدیم النّدیر.	بر فیض خاص عدیم النّدید
٢٤٨	١	مثال ادعیهٔ مستحاب...	مثال ادعیهٔ مستجاب
٢٤٨	٢	ارض کنود	ارض کتود
٢٥٠	٢	حسد	(حد)
٢٥١	١	نُکُسُوْدْ	نَکَسُوْدْ
٢٥٢	١	اَلْتِذَاذْ	اِلْتِذَاذْ
٢٥٢	١	اَنْفَاذْ	اِنْفَاذْ
٢٥٣	٢	تِلَامِیذْ	تَلَامِیذْ
٢٥٤	١	اِسْتِلْذَادْ	اِسْتِلْذَاذْ
٢٥٥	٢	آبْیَارْ [ع]	آبْیَارْ [ف]
٢٥٦	٢	اَخْطَارْ	اِخْطَارْ
٢٥٦	٢	«بر فطره ایدر فکرمه...	«بر قطره ایدر...
٢٥٩	١	اِصْطِرَارْ	اِضْطِرَارْ
٢٥٩	٢	نوحیددەده یوقدر	توحیددەده یوقدر
٢٦١	٢	بَخْتِیَارْ [ع]	بَخْتِیَارْ [ف]

صحیفه	ستون	خطا	صواب
٢٦٢	١	حیوانانه [بیطرده]	حیوانانه
٢٦٢	٢	پرْکارْ [ا ع]	پَرْکارْ [ا ف]
٢٦٢	٢	جین [بریدارده]	جن
٢٦٤	١	حُفّارْ	حَفّارْ [ا ع] حفر ایدیجی
٢٦٤	٢	بن وله دیدار	بن واله دیدار
٢٦٤	٢	ای صبیح ربیمی	ای صمح ربیعی.
٢٦٤	٢	خُویشْدارْ	خِویشْدارْ
٢٦٤	٢	خَوارْ	؛خوارْ؛
٢٦٥	١	دَسْتِیارْ	دَسْتِیارْ
٢٧٤	١	هَزارْ [بلبل]	هُزارْ
٢٧٤	٢	اَثْرْ	اَثَرْ
٢٧٥	٢	باقلسه وجهنه هرنك شام اسمردر	باقلسه وجهنه همرنك شام اسمردر
٢٧٨	١	کیم حبابه بر قرار اولمش اکا هر چادری	کیم حبابه بر قرار اولمش اکا هر چادری
٢٧٩	١	خَطَرْ [ا ف]	خَطَرْ [ا ع]
٢٨٢	٢	کِبْرْ	کِبَرْ
٢٨٦	١	.. میرکلاه [مغفرده]	.. دمیرکلاه

صحیفه	ستون	خطا	صواب
٢٩٩	١	اوغورسور [متطیرده]	اوغورسز
٣٠١	١	تهدتی [مجبرده]	تهدیدنی
٣١٢	١	جهان ایچره ذاتی کبی بی نظیر	جهان ایچره ذاتی کبی بی نظیر
٣١٢	٢	سَفیرْ [ع] ایکنجی	سَفیرْ [ع] ایلچی .
٣١٣	١	شیرْ [ف] ارسلان	شیرْ [ف] ارسلان § سوت
٣١٥	١	بدرك نه اوزاق دکسه اکر	بدرك نه اوزاق دینسه اکر
٣١٥	١	(نیره) یاق	(نیرّه) باق
٣١٥	٢	نقیر	نفیر
٣١٧	٢	شکسنه	شکسته
٣٣١	١	قیمتلی در خلارتکز	قیمتلی در حلاوتکز
٣٣١	١	حَبّازْ	خَبّازْ
٣٣٣	٢	دمر تلی [بك اندازده]	دمر تللی
٣٣٤	٢	اَفْسَرْدَهْ مَغزْ	اَفْسُرْدَهْ مَغزْ
٣٣٨	٢	آصلمش [دهالیزده]	آتلمش
٣٤٠	٢	مُشَمْئِزْ	مُشْمَئِزّ
٣٤١	١	مِهْمیزْ	مَهْمیزْ
٣٤٩	٢	مَحْبِسْ	مَحْبَسْ
٣٥٦	١	مُتَعَیِّسْ	مُتَعَبِّسْ
٣٥٦	١	تعیس	تعبس
٣٥٦	١	متعیسانه	متعبسانه

صحیفه	ستون	خطا	صواب
٣٦٦	٢	پیشکین [پیشکش‌ده]	تقدمه ، هدیه.
٣٧٥	١	ال اوزره کوتورر پاپوش	ال اوزره کوتورر پاپوشی
٣٧٥	٢	لقای نیم [خاموشده]	لقای نیم
٣٨٨	٢	باکان [عارض‌ده]	یاکاق
٣٩٠	١	مخالف ایدن [معارضده]	مخالفت ایدن
٣٩١	٢	تَقَیُّضْ	تَقَبُّضْ
٣٩٥	١	مُسْتَنْبِطْ	مُسْتَنْبَطْ
٣٩٩	١	نور دهاس	نور دهای
٣٩٩	٢	استمداد مبتسط	استمداد منبسط
٤٠٣	٢	مُتَلَفِّظْ	مُتَلَفِّظْ
٤٠٥	٢	اَسْماعْ ك آلتنده‌کی قطعه	اِسْماعْ ه درج ایدیله‌جك .
٤٠٦	١	بر تویله اتباع	پر تویله اتباع
٤١٥	١	ادبان [متابع‌ده]	اویان
٤٣٩	٢	ای خدانك غمکه	ای خدمك غمکه
٤٤٨	١	تحفیف	تخفیف
٤٦٤	٢	بابراقجق، کوچوك باپراق [وریق‌ده]	یاپراقجق، کوچوك یاپراق
٤٧٠	١	مُتَغَلِّقْ / تغلق ایدن	مُتَفَلِّقْ / تفلق ایدن
٤٧٠	٢	توافق ایدن [متوافق‌ده]	توافق ایدن
٤٧٥	١	لله ولی التوفیق	الله ولی التوفیق
٥٠٨	١	حکمسك که	حکیمسك که

صحیفه	ستون	خطا	صواب
٥٦٦	٢	بو معتاده	بو معناده
٥٧٠	١	عمر کچرکه	عمر کچیرکه
٦٠٦	٢	(امغان	افغان)
٦٠٩	١	قعت قعبیه	علت قابیه
٦١٢	٢	آسمان پرواز	آسمانه پرواز
٦١٧	١	لطفدر	لطفیدر
٦٨٣	١	کَرُو	کَچْرُو
٦٨٥	١	آبْ	آبْرُو
٦٨٥	٢	کفر [تکافوده]	کفو
٦٨٥	٢	یَرْشُؤ	تَرَشُّؤ
٦٨٥	٢	حفرلنمق	حاضرلنمق
٦٨٦	١	حاکیم [ذورده]	حکیم